

ព្រះ
ច្បាប់
សេចក្តីប្រកាសនៃ
ស្ថាប័នប្រឹក្សា
បណ្ឌិតនៃក្រសួង
សុខាភិបាល

២៨

លេខប្រកាស ២

ក្រសួងសុខាភិបាល ភ្នំពេញ
ព.ស ២៥០៦.គ.ស ១៩៦៣

សក្តិប័ណ្ណ

មជ្ឈមណ្ឌល ឧបវាយសក្តិ

សម្រាប់

៦៨

ក. ស. ៦៨០៦

ក. ស. ០៨៦៣

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស

ឧបរបណ្ណាលកំ

នវិមោ ភាគោ

វិភង្គវិគោ

បឋមំ កទ្កោរត្តស្សត្ថំ

(១) ឯវិដ្ឋេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកា សាវត្ថិ-
យំ វិហាតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិតស្ស អាណមេ ។
តត្រ ទោ កកា ភិក្ខុ អាមន្តេសិ ភិក្ខុវេតិ ។
កនន្តេតិ តេ ភិក្ខុ កកវតោ បទ្ធស្សោសុំ ។ កកា
ឯតនវេច កន្តេតារត្តស្ស វេ ភិក្ខុវេ ទន្តេសត្វ
វិភង្គត្វ ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាទុកំ^(១) មន-
សិករោថ កាសិស្សាមិ ។ ឯវិ កន្តេតិ ទោ តេ

ភិក្ខុ កកវតោ បទ្ធស្សោសុំ ។

១ ១. សាទុកំ ១ វិភង្គតិ ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយ

ឧបរបណ្ណាលកៈ

នវិមភាគ

វិភង្គវិគោ

កទ្កោរត្តស្សត្រ ទំ ១

(១) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមោឃព្រះ
កាគទ្រង់គង់នៅ ក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀបក្រុងសា-
វត្ថិ ។ ព្រះមោឃព្រះកាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅពួកភិក្ខុក្នុងទីនោះថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមោឃព្រះកាគថា
ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ ព្រះមោឃព្រះកាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
ភិក្ខុទាំងឡាយ កថាគន្លងសំដែងនូវឧទ្ទេស គឺមាតិកាជាគ្រឿងសំដែង
ទៀង និងវិភង្គគឺបទជាគ្រឿងចែកដោយពិស្តារ របស់បុគ្គលអ្នកមានក្រិ-
មួយដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់នូវសូត្រ
នោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ កថាគន្លងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកភិក្ខុ
ទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះមោឃព្រះកាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[២] ភកកំ ឯតនកេច
 អតីតំ ធាត្វាតមេយ្យ
 ធម្មជីតោន្តេ អនាគតំ
 យនតីតម្បហំនង្គំ
 អប្បវត្តត្វ អនាគតំ
 បច្ចុប្បន្នត្វ យោ នម្មិ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហិវំ អសង្កប្បំ
 តំ វិជ្ជា មនុស្សហយេ
 អន្តរ កិច្ចមាតប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ន ហិ នោ សង្ករន្តេន
 មហាសេនេន មច្ចុចា
 ឯវិវិហារិមាតាបិ
 អហោរត្តមតន្តិកំ
 តំ វេ កន្តេតារត្តោតិ
 សន្តោ អាចិក្កុតេ មុនីតិ^(១) ។

១ ម. ឥរិយតោ នន្តិ ។

[២] ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនក្រាស់ដូច្នោះថា បុគ្គល
 មិនឃើញការខ្វះខាតយល់ច្បាស់ ដែលកន្លងទៅហើយ
 មិនឃើញប្រាថ្នាចេញច្បាស់ ដែលមិនទាន់មកដល់ទេ ព្រោះ
 ចេញច្បាស់ណា ជាអតីត ចេញច្បាស់នោះ កន្លងចូលទៅហើយ
 ចេញច្បាស់ណា ជាអនាគត ចេញច្បាស់នោះ ក៏មិនទាន់មកដល់
 មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់ ខ្លួនជាបច្ចុប្បន្ន
 ក្នុងវិជ្ជាវេ បុគ្គលនោះ លះដឹងច្បាស់ ខ្លួនព្រះនិព្វាន
 ដែលមិនសេសសេស^(១) និងមិនបានកម្រិត (ដោយពួក
 កិលេស) ឃើញច្បាស់ទៀត ខ្លួនសេសសេស ដែល
 ជាការម្សៅរបស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿង
 ផុតកិលេស បុគ្គលនោះក៏ក្នុងវិជ្ជាវេនិង អ្នកណាដឹងដឹង
 ថា សេចក្តីស្ងប់ និងមានក្នុងវិជ្ជាវេស្តក្នុង ព្រោះថាការ
 ខ្វះខាតរបស់យើងចំពោះមុខ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ
 មិនទាន់សេសទៀត អ្នកប្រាជ្ញដែលស្ងប់ច្បាស់ហើយ តែង
 ហៅបុគ្គលដែលមានវិហារចម្បាំងនេះ ជាអ្នកមានព្យា
 យាមផុតកិលេស ជាអ្នកមិនខ្វល់ច្រអូស អស់យប់និង
 វិជ្ជាវេនិង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ច្រើន ។

១- ព្រៃថា មិនដឹងការពុំយេន ។

ឯវិវេទនោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ ទន្តិ ទ
 សមន្តានេតិ ឯវិសញ្ញោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ
 តត្ថ ទន្តិ ទ សមន្តានេតិ ឯវិសង្ខារោ អយោសី
 អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ ទន្តិ ទ សមន្តានេតិ ឯវិ-
 វិញ្ញាណោ អយោសី អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ ទន្តិ ទ
 សមន្តានេតិ ។ ឯវិ ទោ វិក្កុវេ អតីតិ ចាទ្ធាកមេ-
 តិ ។

(៥) កថេត្វា វិក្កុវេ អនាគតំ បដិកម្ពន្តិ ។

ឯវិវេទោ សិយំ អនាគតមន្តានន្តិ តត្ថ ទន្តិ ស-
 មន្តានេតិ ឯវិវេទនោ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិ-
 យំ ។ មេ ។ ឯវិសង្ខារោ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
 សិយំ អនាគតមន្តានន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមន្តានេតិ ។
 ឯវិ ទោ វិក្កុវេ អនាគតំ បដិកម្ពន្តិ ។

មិនប្រព្រឹត្តទៅកាមសេចក្តីក្រេកអរ ក្នុងវេទនាទោថា កាត្តាអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅកាមសេចក្តីក្រេកអរ
 ក្នុងសញ្ញាទោថា កាត្តាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិន
 ប្រព្រឹត្តទៅកាមសេចក្តីក្រេកអរ ក្នុងសង្ខារទាំងឡាយទោថា កាត្តាអញ
 មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅកាមសេចក្តីក្រេក
 អរ ក្នុងវិញ្ញាណទោថា កាត្តាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
 អតីត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះគួរការទ្រព្យកោលីយបញ្ចក្ខន្ធ ដែល
 កទ្ធិទៅហើយ យ៉ាងនេះឯង ។

(៦) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះគួរប្រាថ្នាទ្រព្យកោលីយក្នុងកាលជា

អនាគត កើតឡើង ។ ចុះគួរប្រព្រឹត្តទៅកាមសេចក្តីក្រេកអរ ក្នុងវេ-
 ទនាទោថា សូមឱ្យកាត្តាអញមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ មានសង្ខារយ៉ាង
 នេះ ។ មេ ។ មែនប្រព្រឹត្តទៅកាមសេចក្តីក្រេកអរក្នុងវិញ្ញាណទោថា
 សូមឱ្យកាត្តាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ ចុះគួរប្រាថ្នាទ្រព្យកោលីយក្នុងកាលជាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

ក្របខ័ណ្ឌ ក្រសួងសុខាភិបាល អនាគត ប្រតិបត្តិ

(៦) កាតព្វកិច្ច កិច្ចការ អនាគត ប្រតិបត្តិ ។

ឃុំ ខេត្ត សំយ៉ា អនាគតប្រតិបត្តិ គតិ ទន្ទំ ទ ស-

មន្ទីរពេទ្យ ឃុំ ខេត្ត សំយ៉ា ។ បេ ។ ឃុំ ស្រុក សំយ៉ា

។ បេ ។ ឃុំ ស្រុក សំយ៉ា ។ បេ ។ ឃុំ ស្រុក

សំយ៉ា អនាគតប្រតិបត្តិ គតិ ទន្ទំ ទ សមន្ទីរពេទ្យ ។

ឃុំ ខេត្ត កិច្ចការ អនាគត ប្រតិបត្តិ ។

(៧) កាតព្វកិច្ច កិច្ចការ បច្ចុប្បន្ន ធម្មសុ សំ-

យ៉ា គតិ ។ ឆ្នាំ កិច្ចការ អនាគត ប្រតិបត្តិ អនាគត

អនាគត អនាគត អនាគត អនាគត អនាគត អនាគត

គតិ សម្រាប់ អនាគត សម្រាប់ អនាគត អនាគត

គតិ សម្រាប់ អនាគត អនាគត អនាគត អនាគត

អនាគត អនាគត អនាគត អនាគត អនាគត

ក្របខ័ណ្ឌ ក្រសួងសុខាភិបាល សេចក្តីប្រកាស អនាគត

(៦) កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

(៧) កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ កិច្ចការ

សុត្តនិកាយ មជ្ឈិមនិកាយ ខេត្តសុត្តនិកាយ

វេទនំ ។ មេ ។ សញ្ញំ ។ មេ ។ សង្ខារេ ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឃី វិកក្កវេ ទោ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។

(៨) កាថត្ថ វិកក្កវេ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ធន សំហារតិ ។ ឥធន វិកក្កវេ សុត្តវា អរិយស្សវិកោ អរិយានំ ធន្សវិ អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្ម សុវិនិកោ^(១) សប្បវិសានំ ធន្សវិ សប្បវិសធម្មស្ស កោវិទោ សប្បវិសធម្ម សុវិនិកោ ធន រូបំ អត្តតោ សមុបស្សតិ ធន រូបវន្តំ វា អត្តានំ ធន អត្តនំ វា រូបំ ធន រូបស្មី វា អត្តានំ ធន វេទនំ ។ មេ ។ ធន សញ្ញំ ។ មេ ។ ធន សង្ខារេ ។ មេ ។ ធន វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមុបស្សតិ ធន វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ ធន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ធន វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឃី វិកក្កវេ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ធន សំហារតិ ។

១ ១. វិនិកោ សុសុត្តោ ខន្តិ ។

សុត្តនិកាយ មជ្ឈិមនិកាយ ខេត្តសុត្តនិកាយ

ក្នុងប្រ ពិចារណាយេញ ខ្លវិទេនា ។ មេ ។ ខ្លវិសញ្ញា ។ មេ ។ ខ្លវិ សង្ខារតាំងខ្យយ ។ មេ ។ ខ្លវិញ្ញាណាថាវាខ្ល ខ្លវិខ្លថាវាខ្លវិញ្ញាណ ខ្លវិញ្ញាណាថាវាខ្ល ខ្លវិខ្លថាវាខ្លវិញ្ញាណ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ តាំងខ្យយ បុគ្គលសេសសាមក្នុងពុកមិថាបទុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

(៨) ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងខ្យយ បុគ្គលមិនសេសសាម ក្នុងមិថា បទុប្បន្ន កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងខ្យយ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនា នេះ ជាអ្នកបានស្តាប់ ជាអ្នកបានចូលប្រទេនន៍ពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នក ល្ងាសវិក្កនិមិថេស្សព្រះអរិយៈ បានហាក់ល្អ ក្នុងមិថេស្សព្រះអរិយៈ បានចូលប្រទេនន៍ពួកសប្បុរស ល្ងាសវិក្កនិមិថេស្សសប្បុរស បានហាក់ ក្នុងមិថេស្សសប្បុរស មិនពិចារណាយេញប្រថាវាខ្ល មិនពិចារណា យេញខ្លថាវាខ្ល មិនពិចារណាយេញប្រថាវាខ្ល មិនពិចារណា យេញខ្លថាវាខ្ល មិនពិចារណាយេញវេទនា ។ មេ ។ មិន ពិចារណាយេញសញ្ញា ។ មេ ។ មិនពិចារណាយេញសង្ខារតាំងខ្យយ ។ មេ ។ មិនពិចារណាយេញវិញ្ញាណ ថាវាខ្ល មិនពិចារណាយេញខ្ល ថាវាខ្លវិញ្ញាណ មិនពិចារណាយេញវិញ្ញាណាថាវាខ្ល មិនពិចារណា យេញខ្លថាវាខ្លវិញ្ញាណាទៀយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងខ្យយ បុគ្គល មិនសេសសាម ក្នុងពុកមិថាបទុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

វិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ ធម្មសមុទយ ធម្មសមុទយ

(៧) អតីតំ បាណាមយ្យ
 ធម្មដិកេន្ទ្រំ អតីតតំ
 យនតិកម្មហ៍នន្ទំ
 អប្បត្តញ្ច អបាតតំ
 មទ្ធិប្បន្តញ្ច យោ នម្មំ
 ភត្ត ភត្ត វិបស្សតិ
 អសំហិរិ អសន្តប្បិ
 តិ វិជ្ជា មនុស្សមាយេ
 អន្ទេរ កិច្ចមាតប្បិ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុរេ
 ន ហិ ពោ សន្តរន្តន
 មហាសេនេន មទ្ធិនា
 ឯវិហារិមាតាបិ
 អហោរត្តមតន្តិកំ
 តិ វេ កន្តេករត្តោតិ
 សន្តោ អាចិគ្គុតេ មុនិកំ ។

វិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ ធម្មសមុទយ ធម្មសមុទយ

(៧) បុគ្គលមិនអប្បការទ្រុះអាស័យនូវបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនអប្ប
 ប្រាថ្នា នូវបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតទៀត ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធសព្វ
 អតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធសព្វ
 អនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល
 សព្វ គិតពេលវេលាឃើញច្បាស់នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទីនោះ ។
 បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនសេម
 សោមនិងមិនកម្រើកហើយ អប្បិចិរិយោនសមាបត្តិ ដែល
 ជាការម្នាក់របស់ព្រះនិព្វាននោះឱ្យរឿយ ។ ឯការព្យាយាមជា
 គ្រឿងដុតកិលេស បុគ្គលគួរកែច្នៃក្នុងវិជ្ជាចេះដឹង អ្នកណាអាច
 ដឹង ជាសេចក្តីស្តាប់នឹងមានក្នុងវិជ្ជាស្តុកបាន ព្រោះថាការ
 ទល់របស់យើងចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាដ៏ច្រើននោះ មិន
 មានសោះទៀត អ្នកប្រាថ្នាដែលស្ងប់ទុកហើយ តែងហៅ
 បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកិលេស
 កិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស អស់ថ្ងៃនឹងយប់នោះឯង ថា
 ជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចំរើន ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ចេរិយនិកាយសក

កន្តោករត្តសូ វេ កិក្ខុវេ ទន្តោសញ វិកន្តិត្ត
នេសំស្សាប័តិ ។ នតិ យន្តិ ត្រៃ ឥនមេតិ បដិច្ច
ត្រៃន្តិ ។ ឥនមវេច កកា អត្តមនា តេ កិក្ខុ ក-
កវតោ ភាសិតិ អភិទន្តន្តិ ។

កន្តោករត្តសូ ចេរិយ និកាយ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេរិយនិកាយសក

ម្នាលភិក្ខុចាំទ្បាយ គឺជាគមនីសំដែងទូទេសធិមាតិកានិកន្ត
គិតាជនិយ របស់បុគ្គលអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ដល់អ្នកចាំទ្បាយ ។
ពាក្យណា ដែលគឺជាគមនេពាលហើយ ដោយប្រការផ្សេងៗ ពាក្យនោះ
គឺជាគមនេពាលសំដៅហេតុនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់
ភាសិតនេះចប់ហើយ ពួកភិក្ខុចាំទ្បាយនោះក៏មានចិត្តស្រេកអរ កែកាយនឹង
ភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ កន្តោករត្តសូ ទី ១ ។

ទុតិយ៍ អាណត្តិទ្វេការត្ថស្សន្តិ

(១០) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវំ
សាវត្ថិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ តេន ទោ បន សមយេន អាយស្មា អា-
នន្ទោ ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
សន្តស្សន្តិ សមាទរបតំ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ
ករុណោក្ខត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកត្តញ្ច កាសតិ ។

(១១) អថទោ កកវំ សាយណ្ណសមយំ បដិ-
សល្លាតា វុដ្ឋិកោ យេនុបដ្ឋានសាលា តេនុបសន្តមិ
ឧបសន្តមិត្តា បញ្ញត្តោ អាសនេ ទិសីទិ ។ ទិសដ្ឋ
ទោ កកវំ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ កោ ទុ ទោ
ភិក្ខុវេ ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
សន្តស្សន្តិ សមាទរបសិ សមុត្តេជេសិ សម្ប-
ហំសេសិ ករុណោក្ខត្ថស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកត្តញ្ច
អភាសិតិ ។ អាយស្មា ករុណោ អាណន្ទោ

អាណត្តិទ្វេការត្ថស្សន្តិ ទី ២

(១០) ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមោទ
ព្រះភោគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀប
ត្រូវសាវត្ថិ ។ តិសម័យនោះឯង ព្រះភោគទូទានកាយ បានពន្យល់
ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យកាចហោន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា
ក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយសំដែងឲ្យទេស ភិមាភិកា ទិសិវិកត្ត
ភិកាជនីយ របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

(១១) គ្រាពេលនោះ ព្រះមោទព្រះភោគ ទ្រង់ចេញចាកផល-
សមាចក្កិកសាយណ្ណសម័យ ចូលទៅឯឧបដ្ឋានសាលា លុះចូលទៅ
ដល់ហើយ ក៏គង់លើកាសនៈដែលគេក្រាលថ្វាយ ។ លុះព្រះមោទ
ព្រះភោគ គង់ស្រេចហើយ ទើបគ្រាសំហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
ទាំងឡាយ អ្នកណាញ់ ពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យ
កាចហោន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថាក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយ
សំដែងឲ្យទេសទិសិវិកត្តិ របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។
ពួកភិក្ខុក្រាចបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះភោគទូទានកាយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទេវបិណ្ណសក្ក

ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខុ^(*) ធម្មិយា កតាយ សទ្ធ-
ស្សសិ សមាធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ
កទ្កោកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អកាសិទិ ។
អថេតា កកវា អាយស្មន្តំ អាទន្តំ អមន្តេសិ
យថាកថំ បទ ភិ អាទន្ត ភិក្ខុ ធម្មិយា កតាយ
សទ្ធស្សសិ សមាធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំ-
សេសិ កទ្កោកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អកាសិទិ ។

[១២] ឃី តោ អហំ កទ្ក ភិក្ខុ ធម្មិយា ក-
តាយ សទ្ធស្សមិ^(២) សមាធិបេមិ សមុត្តេជេមិ សម្ប-
ហំសេមិ កទ្កោកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អកាសិ

អតិទិ ចាត្តាគមេយ្យ
ឧច្សជីកាន្តំ អចាតតិ
យទតិកម្សហិទន្តំ
អប្បត្តញ្ច អចាតតិ

* ឃ. ភិក្ខុំ ។ ២ ឃ. សទ្ធស្សសិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទេវបិណ្ណសក្ក

លោកពទ្ធស្រំ ណៃនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យភាចហាន ឲ្យរីករយ
ដោយធម្មិកថា ក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ហើយសំដែងឲ្យទេសនិទិវិកង្ក
របស់បុគ្គលអ្នកមានក្រិម្ហយជំពង្រម្រឹម ។ ព្រះនារោង ព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់នឹងព្រះកោនន្តមានកាយុថា ម្ចាស់កោនន្ត ចុះអ្នកពទ្ធស្រំ
ណៃនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យភាចហាន ឲ្យរីករយដោយធម្មិកថា
ហើយសំដែងឲ្យទេសនិទិវិកង្ក របស់បុគ្គលអ្នកមានក្រិម្ហយជំពង្រម្រឹម
ជូនបុគ្គល ។

[១២] ព្រះកោនន្តក្រាបបង្គំទូលថា ចតិក្រព្រះអង្គជំពង្រម្រឹម ខ្ញុំ
ត្រូវអង្គពទ្ធស្រំ ណៃនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យភាចហាន ឲ្យរីករយ
ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងឲ្យទេសនិទិវិកង្ក របស់បុគ្គលអ្នកមាន
ក្រិម្ហយជំពង្រម្រឹម យ៉ាងនេះថា

បុគ្គលមិនត្រូវពាទ្ធករកាលយទ្ធរបណ្ណក្នុងដែលកន្លងទៅហើយ
ទេ មិនគប្បីប្រាថ្នាឲ្យបណ្ណក្នុងដែលជាអនាគតទៀយ ព្រោះ
បណ្ណក្នុងណាជាអតីត បណ្ណក្នុងនោះ កន្លងហួសទៅហើយ
បណ្ណក្នុងណាជាអនាគត បណ្ណក្នុងនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់

វិញ្ញាណស្ស អាទុក្ខកម្មស្ស អតីតាទម្ពំ

បទុប្បន្នញ្ច យោ ធម្មំ
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសំហិវំ អសង្កប្បំ
 តំ វិជ្ជា មនុស្សាធម៌
 អន្តោ កិច្ចមាតប្បំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
 ទ ហិ ចោ សង្ករន្តោ
 មហាសេនេន មទុចា
 ឯវិវិហារិមាតាបិ
 អហោរក្ខមតន្តិកំ
 តំ វេ កន្ថុករក្ខោតិ
 សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុចិកិ^(១) ។

[១៣] កថញ្ញាវុសោ អតីតិ អន្តាតមេតិ ។

ឯវិវិចោ អហោសិ អតីតមន្តានន្តិ តត្ថ ធម្មិ ស-
 មន្តានេតិ ឯវិវេនោ អហោសិ អតីតមន្តានន្តិ
 តត្ថ ធម្មិ សមន្តានេតិ ឯវិសញ្ញា អហោសិ

១ ឬ. វិវិលោ នន្តិ ។

វិញ្ញាណស្ស អាទុក្ខកម្មស្ស អតីតាទម្ពំ

បុគ្គលណាភិបារណាយេញច្បាស់នូវចម្លែកដ៏ចម្រុះក្នុងចំនោរ
 បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនសេម
 សោម មិនបានកម្រើកនោះហើយ អញ្ជើញមើលនូវផលស-
 មាចក្តិ ដែលជាគោលដៅរបស់ព្រះនិព្វាននោះឡើយ ។ ឯ
 ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំលើស បុគ្គលគួរតែធ្វើក្នុងវិជ្ជា
 ឯង អ្នកណាគាចដឹងថា សេចក្តីស្តាប់នឹងមានក្នុងវិជ្ជាអ្នកបាន
 ព្រោះថា ការគ្រប់គ្រងយើងចំពោះមេត្ត ដែលមានសេនាដ៏
 ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ អ្នកប្រាជ្ញស្វបំណងនឹងហៅ
 បុគ្គលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំលើ
 កំលើស មិនទិសប្រក្សស អស់វិជ្ជាដ៏យប់នោះឯង ថាជា
 អ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

[១៣] ម្ចាស់ភាវុសោ បុគ្គលភាវុសោ យេញច្បាស់នូវចម្លែកដ៏ចម្រុះក្នុងចំនោរ

អតីតមេតិ ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅកាមនូវតណ្ហាក្នុងរូបនោះថា ភក្តា
 អញ្ជាមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅកាមនូវតណ្ហាក្នុង
 វេទនានោះថា ភក្តាអញ្ជាមានវេទនាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅកាមនូវតណ្ហាក្នុងសញ្ញានោះថា ភក្តាអញ្ជាមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចេវិបណ្ណសកំ

អតីតមន្តាទន្ធិ តត្ថ ទន្ធិ សមន្តាទេតិ ឃិវិសង្ការោ
អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធិ តត្ថ ទន្ធិ សមន្តាទេតិ
ឃិវិញ្ញាណោ អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធិ តត្ថ ទន្ធិ
សមន្តាទេតិ ។ ឃិវិចោ អាវុសោ អតីតំ មន្តាទមេតិ ។

[១២] កថញ្ញាវុសោ អតីតំ មន្តាទមេតិ ។

ឃិវិចោ អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធិ តត្ថ ទន្ធិ ទ ស-
មន្តាទេតិ ឃិវិវេទេចា អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធិ តត្ថ
ទន្ធិ ទ សមន្តាទេតិ ឃិវិសញ្ញោ អហោសិ អតីត-
មន្តាទន្ធិ តត្ថ ទន្ធិ ទ សមន្តាទេតិ ឃិវិសង្ការោ
អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធិ តត្ថ ទន្ធិ ទ សមន្តាទេតិ
ឃិវិញ្ញាណោ អហោសិ អតីតមន្តាទន្ធិ តត្ថ ទន្ធិ ទ
សមន្តាទេតិ ។ ឃិវិចោ អាវុសោ អតីតំ មន្តាទមេតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេវិបណ្ណសកំ

ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្តក្នុងសង្ការចាំនិទ្ទាយៈនោះ
ថា ភក្ខាអញមានសង្ការយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ប្រព្រឹត្តទៅតាម
ខ្ញុំកណ្តក្នុងវិញ្ញាណនោះថា ភក្ខាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុង
កាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលអាចារ្យៈកាលយបត្តក្នុង
ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

[១២] ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនអាចារ្យៈកាលយបត្តក្នុង ដែល

ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្តក្នុងប្រទេសនោះ
ថា ភក្ខាអញមានប្រយោងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម
ខ្ញុំកណ្តក្នុងវិទ្ធានានោះថា ភក្ខាអញមានវិទ្ធាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
អតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាម ខ្ញុំកណ្តក្នុងសញ្ញានោះថា ភក្ខាអញ
មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្ត
ក្នុងសង្ការចាំនិទ្ទាយៈនោះថា ភក្ខាអញមានសង្ការយ៉ាងនេះ ក្នុងកាល
ជាអតីត មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមខ្ញុំកណ្តក្នុងវិញ្ញាណនោះថា ភក្ខាអញ
មានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
មិនអាចារ្យៈកាលយបត្តក្នុងជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

កែប្រែសូត្រ ព្រះបរមនិទ្ទេស អនាគតិ បដិកថា

(១៥) កថញ្ញាវុសោ អនាគតិ បដិកថុតិ ។
ឯវិវុទោ សិយំ អនាគតមន្តាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមប្បា-
នេតិ ឯវិវុទោ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិយំ
។ មេ ។ ឯវិសង្ការេ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
សិយំ អនាគតមន្តាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមប្បានេតិ ។ ឯវិ
ទោ វុសោ អនាគតិ បដិកថុតិ ។

(១៦) កថញ្ញាវុសោ អនាគតិ បដិកថុតិ ។
ឯវិវុទោ សិយំ អនាគតមន្តាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ទ ស-
មប្បានេតិ ឯវិវុទោ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិសញ្ញោ សិយំ
។ មេ ។ ឯវិសង្ការេ សិយំ ។ មេ ។ ឯវិវិញ្ញាណោ
សិយំ អនាគតមន្តាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ទ សមប្បា-
នេតិ ។ ឯវិ ទោ វុសោ អនាគតិ បដិកថុតិ ។

កែប្រែសូត្រ ព្រះបរមនិទ្ទេស អនាគតិ បដិកថា

(១៧) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត កើ
ដូចម្តេច ។ បុគ្គលប្រព្រឹត្តទៅភាមន្តកណ្ត ក្នុងបេនោះថា សូមឱ្យ
ភាគអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាងនេះ
។ មេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ មេ ។
ប្រព្រឹត្តទៅភាមន្តកណ្តក្នុងវិញ្ញាណនោះថា សូមឱ្យភាគអញ មាន
វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

(១៨) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធ ជាអនាគត
កើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនប្រព្រឹត្តទៅភាមន្តកណ្ត ក្នុងបេនោះថា សូម
ឱ្យភាគអញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត មានវេទនាយ៉ាង
នេះ ។ មេ ។ មានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ មេ ។ មានសង្ខារយ៉ាងនេះ ។ មេ ។
មិនប្រព្រឹត្តទៅភាមន្តកណ្ត ក្នុងវិញ្ញាណនោះ សូមឱ្យភាគអញមាន
វិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល
មិនប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទប់ចក្កសាត់

(១៧) កាឌក្ការុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។ និទារុសោ អស្សុភពំ បុដ្ឋន្តោ អរិយានំ អនស្សាវី អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយធម្មេ អវិទំតោ សម្មារិសានំ អនស្សាវី សម្មុសវិធម្មស្ស អកោវិទោ សម្មារិសធម្មេ អវិទំតោ រូបំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ រូបវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា រូបំ រូមស្មី វា អត្តានំ វេទនំ ។ មេ ។ សត្វំ ។ មេ ។ សង្ការ ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ វិញ្ញាណវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មី វា អត្តានំ ។ ឃិវំ ទោ កាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។

(១៨) កាឌក្ការុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ធម្មេសុ សំហារតិ ។ និទារុសោ សុភពំ អរិយស្សាវិកោ អរិយានំ ធនស្សាវី អរិយធម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិទំតោ សម្មារិសានំ ធនស្សាវី សម្មារិសធម្មស្ស កោវិទោ សម្មារិសធម្មេ សុវិទំតោ ធនរូបំ អត្តតោ សមទុបស្សតិ ធន រូបវន្តំ វា អត្តានំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទប់ចក្កសាត់

(១៧) មាលកាវុសោ បុគ្គលសេមរសោមក្កិក្កតិយិដាច្ចប្បន្នេ ភើដ្ឋចម្ពេច ។ មាលកាវុសោ បុដ្ឋន្តក្កិលោកានេ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់ មិនបានជួបប្រទះនឹងពួកអរិយៈ ជាអ្នកមិនយល់ធម៌ ចេសំព្រះអរិយៈ មិនបានហាក់ក្នុងធម៌ចេសំព្រះអរិយៈ មិនបានជួបប្រទះ នឹងពួកសប្បុរស មិនយល់ធម៌ចេសំសប្បុរស មិនបានហាក់ក្នុងធម៌ចេសំសប្បុរស វេមនិ ភិពារណាឃើញនូវរូបជាដំបូង នូវរូបជាមាតរូប នូវរូបជាមាតក្កិក្កន្ត នូវរូបជាមាតក្កិក្កិយ នូវរូបជា ។ មេ ។ នូវសញ្ញា ។ មេ ។ នូវសង្ការចំណីទ្រុយ ។ មេ ។ វេមនិភិពារណាឃើញនូវវិញ្ញាណជាដំបូង នូវវិញ្ញាណជាមាតវិញ្ញាណ នូវវិញ្ញាណជាមាតក្កិក្កន្ត នូវវិញ្ញាណជាមាតក្កិក្កិយ វិញ្ញាណ ។ មាលកាវុសោ បុគ្គលសេមរសោមក្កិក្កតិយិដាច្ចប្បន្នេ យ៉ាងនេះដែរ ។

(១៨) មាលកាវុសោ បុគ្គលមិនរសេមរសោម ក្កិក្កតិយិដាច្ចប្បន្នេ ភើដ្ឋចម្ពេច ។ មាលកាវុសោ អរិយសាវ័កក្កិលោក នេ ជាអ្នកបានស្តាប់ បានជួបប្រទះនឹងពួកព្រះអរិយៈ យល់ធម៌ចេសំ ព្រះអរិយៈ បានហាក់ក្នុងធម៌ចេសំព្រះអរិយៈ ជាអ្នកបានឃើញពួក សប្បុរស យល់ធម៌ចេសំសប្បុរស បានហាក់ក្នុងធម៌ចេសំសប្បុរស មិនភិពារណាឃើញនូវរូបជាដំបូង មិនភិពារណាឃើញនូវរូបជាមាតរូប

សុត្តនិបាត មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេមិបទ្បកាសកំ

កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ

ន ហិ ចោ សុត្តន្តោ

មហាសេនេន មទ្ធា

ឯវិវិហារិមាតាមិ

អរោកាត្តមកង្កិ

តំ វេ កន្ទេកាត្តោតិ

សច្ចោ អាចិក្ខុតេ មុនិទិ ។

ឯវិ ទោ អហំ កន្ទេ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ
សទ្ធស្សេសិ សមាធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំ
សេសិ កន្ទេកាត្តស្ស ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អកាសិទ្ធិ ។

(២០) សាទុ សាទុ អាទទុ សាទុ ទោ ភិ
អាទទុ ភិក្ខុ ធម្មិយា កថាយ សទ្ធស្សេសិ សមា-
ធិបេសិ សមុត្តេជេសិ សម្បហំសេសិ កន្ទេកាត្តស្ស
ឧទ្ទេសញ្ច វិកង្កញ្ច អកាសិ

អតិទិ ចាច្ឆាតមេយ្យ ។ ប ។

តំ វេ កន្ទេកាត្តោតិ

សច្ចោ អាចិក្ខុតេ មុនិទិ ។

សុត្តនិបាត មជ្ឈិមនិកាយ ខេមិបទ្បកាសក

អ្នកណាទឹងជីវិតថា សេចក្តីស្លាប់នឹងមានក្នុងថ្ងៃស្អែកបាន

ក្រោយថា ការគង់លំនៅរបស់យើងនឹងពោះមន្ត្រីដែលមានសេនា

ច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក្ខ តែង

ហៅបុគ្គល ដែលបានវិហារចម្បាំងនេះ មានព្យាយាម

ដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រអូស អស់ថ្ងៃនឹងយប់

នោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

ចលិត្រត្រាអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គបានពន្យល់ពួកភិក្ខុឲ្យកាន់យក
ឲ្យភាចបារា ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងឲ្យទុទ្ទេស
និទិវិកង្កិ របស់បុគ្គលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន យ៉ាងនេះឯង ។

(២១) ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ ប្រពៃហើយ ប្រពៃហើយ ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ
អ្នកបានពន្យល់ ណែនាំពួកភិក្ខុ ឲ្យកាន់យក ឲ្យភាចបារា ឲ្យរីករាយ
ដោយធម្មិកថា ហើយសំដែងឲ្យទុទ្ទេសនិទិវិកង្កិ របស់បុគ្គលដែលមាន
កម្រិតមួយដ៏ចម្រើនថា

បុគ្គល មិនគួរឲ្យការឡោះកាល័យបញ្ចក្ខន្ធ ដែលជាអតីត

។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក្ខ រមែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា

ជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ដូច្នោះនោះត្រឹមត្រូវហើយ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(២២) អតីតំ បាទ្វាគមេយ្យ ។ មេ ។

តំ វេ កន្ថេការវន្តាតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុច្ឆិតំ ។

នធម៌កេច ភកា អត្តមនោ អាយស្ស អាណន្តោ

កតវេតោ ភាសិតំ អភិណិច្ឆិតំ ។

អាទុក្ខទុក្ខេស្តស្តិ ទុកិយំ និច្ឆិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបាសម្ពុទ្ធសកំ

(២២) បុគ្គល មិនឃើញការច្បាស់លាស់យថាភូត្តំ ជាអតីត

។ មេ ។ មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថា

ជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់ភាសិតនេះចប់ហើយ ព្រះភាគនូវ

មានភាយ ក៏មានចិត្តរក្សាអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមាន

ព្រះភាគ ។

ធម៌ អាទុក្ខទុក្ខេស្តស្តិ ទុកិយំ និច្ឆិតំ ។

ធម៌យំ មហាកថាសុត្តន្តបិដក

[២៣] ឯវេទុ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
កដកោ វិហរតិ កោណារាមេ ។ អថទោ អាយស្មា
សមិទ្ធិ រត្តិយា បច្ចុសសមយំ បច្ចុដ្ឋាយ យេន
គោតោ គេតុបស្កមិ កត្តានិ បរិសិញ្ញាតុំ ។ ក-
តោនេ កត្តានិ បរិសិញ្ញាតុំ បច្ចុត្តិវា ឯកតិវារោ
អដ្ឋាសិ កត្តានិ បុត្តាបយមាតេ^(១) ។ អថទោ អញ្ញ-
កា នេវតា អភិក្កតាយ រត្តិយា អភិក្កតនុវណ្ណា កេ-
វលកប្បំ គោតំ ឱកាសត្តា យេនាយស្មា សមិទ្ធិ
គេតុបស្កមិ ឧបស្កមិត្តា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

[២៤] ឯកមន្តំ មិចា ទោ សា នេវតា អាយ-
ស្មន្តំ សមិទ្ធិ ឯតនភោត ធាវសិ ភិ ភិក្កុ កន្ត-
កាត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកន្តញ្ញាតិ ។ ន ទោ អហំ
អារុសោ ធាវមិ កន្តកាត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកន្តញ្ញ

១ ម សុត្តន្តបិដក

មហាកថាសុត្តន្តបិដក ទី ៣

[២៥] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
មានព្រះភារ ទ្រង់សម្រេចព្រះវិញ្ញាបនបត្រ ក្នុងគុណភាព ដ៏ក្រុង
កដ្ឋត្រិះ ។ គ្រោះនាងងង ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ ក្រោកឡើងក្នុង
បច្ចុសសម័យនៃកម្រិត ហើយចូលទៅកេស៊ីន៍ ឈ្មោះកេតុតា ដើម្បីនឹង
ស្រលាបខ្លួន ។ លុះទៅស្រលាបខ្លួនក្នុងស៊ីន៍ ឈ្មោះកេតុតាស្រេច
ហើយ លោកគំរឡើងមកវិញ មានភ័យខ្លាច ឈរហាលខ្លួនឱ្យស្ងួត ។
គ្រោះនាងងង កាលក្រើបឋមយោមកទូងទៅហើយ មានទៅកាយអង្គ
មានស្មើនឹងរឿង ញ៉ាំងស៊ីន៍ ឈ្មោះកេតុតាទាំងមូលឱ្យភ្លឺស្វាង ហើយ
ចូលទៅកេស៊ីន៍ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបឈរក្នុង
ទិសមគ្គ ។

[២៦] លុះទៅកាតា ឈរក្នុងទិសមគ្គហើយ បាននិយាយ
នឹងព្រះសមិទ្ធិមានកាយយ៉ាងនេះថា បពិត្រភិក្ខុ លោកបាទីន្តរុទ្ធស
នឹងវិកន្ត របស់ចុត្តលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនច្រើន ។ ម្ចាស់កាតុសោ
កាតាមិនចាំបាច់ទុសនឹងវិកន្ត របស់ចុត្តលដែលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនច្រើន

ភ្នំ បដាវុសោ ជាវេសិ កន្ថោការត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកត្ត-
 ក្កាតិ ។ អហម្យំ ទោ ភិក្ខុ ខ ជាវេសិ កន្ថោការត្តស្ស
 ឧទ្ទេសត្វ វិកត្តត្វ ជាវេសិ បទ ភ្នំ ភិក្ខុ កន្ថោ-
 ការត្តិយោ កាជាតិ ។ ខ ទោ អហំ អាវុសោ ជាវេសិ
 កន្ថោការត្តិយោ កាជា ភ្នំ បដាវុសោ ជាវេសិ កន្ថោ-
 ការត្តិយោ កាជាតិ ។ អហម្យំ ទោ ភិក្ខុ ខ ជាវេសិ
 កន្ថោការត្តិយោ កាជា ឧត្តណ្ណាហំ ភ្នំ ភិក្ខុ កន្ថោ-
 ការត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកត្តត្វ បរិយោបុណ្ណាហំ ភ្នំ
 ភិក្ខុ កន្ថោការត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកត្តត្វ ជាវេសិ ភ្នំ
 ភិក្ខុ កន្ថោការត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកត្តត្វ អត្តសញ្ញិតោ
 ភិក្ខុ កន្ថោការត្តស្ស ឧទ្ទេសោ ច វិកត្តោ ច អាទិព្រហ្ម-
 ចរិយកោតិ ។ ឥទមរោច សា ទេវតា ឥទំ វត្តា
 កត្តវន្តវាយិ ។

[២៩] អថទោ អាយស្មា សមិទ្ធិ តស្សា
 វត្តិយោ អទ្ធកយេន យេន កកវា តេទុបសន្តមិ ឧប-
 សន្តមិត្វា កកវន្តំ អភិវាទេត្វា វិកមន្តំ ឱសីនិ ។

ម្នាលអាវុសោ ពុអ្នកចាំឲ្យទទួលខំនិវិកត្តិរបស់បុគ្គលដែលមានក្រមួយ
 ដ៏ចម្រើនប្តូរ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះគុណក៏មិនចាំឲ្យទទួលខំនិវិកត្តិ
 របស់បុគ្គលដែលមានក្រមួយដ៏ចម្រើនដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំភាថា
 មានក្រមួយដ៏ចម្រើនប្តូរ ។ ម្នាលអាវុសោ ភាគមិនចាំភាថាមានក្រ
 មួយដ៏ចម្រើន ម្នាលអាវុសោ ចុះអ្នកចាំភាថាមានក្រមួយដ៏ចម្រើន
 ប្តូរ ។ បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំព្រះគុណក៏មិនចាំភាថាមានក្រមួយដ៏ចម្រើន
 ដែរ បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោករៀន ឲ្យទទួលខំនិវិកត្តិរបស់បុគ្គលមាន
 ក្រមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកទទួញ ឲ្យទទួលខំនិវិកត្តិរបស់
 បុគ្គលមានក្រមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទុក ឲ្យទទួល
 ខំនិវិកត្តិរបស់បុគ្គលមានក្រមួយដ៏ចម្រើន បពិត្រភិក្ខុ ព្រោះទទួល
 ខំនិវិកត្តិរបស់បុគ្គលមានក្រមួយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ហើយជាទានដើម្បីមគ្គព្រហ្មចារ្យ ។ ទៅការពារ បានការបុព្វការ្យ
 នេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។

[២៩] ព្រះនារឯង ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ លុះកន្លងក្រិះនោះ
 ហើយ ក៏ចូលទៅដល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏
 ក្រាបថ្វាយបង្គំប៉ះពោះព្រះមានព្រះភាគ រួចអង្គុយ ក្នុងទីសមគួរ ។

វិញ្ញាណុញ្ញ កត្តាភារត្តស្ស កត្តាភារត្តស្ស

ឯកមន្តិ ឯសិទ្ធា ទោ អាយស្មា សមិទ្ធិ កត្តាភារត្តិ
 ឯគណេវ ឯសាហំ កត្តា រត្តិយា បទ្ធកសសមយំ
 បទ្ធកដាយ យេន កថោនោ កេតុបស្កមិ កត្តាភារត្តិ
 បរិសំព័ត្តិ ។ កថោនោ កត្តាភារត្តិ បរិសំព័ត្តិ បទ្ធកត្តិ
 ឯកតិវេ អដ្ឋាសិ កត្តាភារត្តិ បុញ្ញាយមាណោ ។ អ-
 ថទោ កត្តា អញ្ញតក ទេវតា អតិក្កត្តាយ រត្តិយា
 អតិក្កត្តាយ កេវលកម្យំ កថោនិ ឱកាសេត្វា យេ-
 នាហំ កេតុបស្កមិ ឧបស្កមិត្វា ឯកមន្តិ អដ្ឋា-
 សិ ឯកមន្តិ វិភា ទោ សា ទេវតា មិ ឯគណេវ
 ធារេសិ ភិក្ខុ កត្តាភារត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វា វិកត្ត-
 ញាតិ ។ ឯវិ វុត្ត អហំ កត្តា ភារត្តិ ទេវតិ ឯគណេវ
 ទ ទោ អហំ អារុសោ ធារេមិ កត្តាភារត្តស្ស
 ឧទ្ទេសត្វា វិកត្តញ្ច ភិក្ខុ បទាវុសោ ធារេសិ
 កត្តាភារត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វា វិកត្តញ្ចាតិ ។ អហម្យំ ទោ
 ភិក្ខុ ទ ធារេមិ កត្តាភារត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វា វិកត្តញ្ច

វិញ្ញាណុញ្ញ កត្តាភារត្តស្ស ព្រលេមិទ្ធិ ឯកាយុធារេវា ព្រះភារត្តភារត្ត

លុះព្រលេមិទ្ធិ ឯកាយុ អនិយក្ខិទិសមគ្គហើយ បានក្រាបចង្អុល
 ទូលព្រះមាតាព្រះភារត្តយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 បានក្រោកឡើងក្នុងបទ្ធកសសមយំនៃកត្តិក្ខិទិសៈ បានចូលទៅឯស្និទ្ធ
 កេតុនា ដើម្បីនឹងស្រលាបខ្លួន ។ លុះបានស្រលាបខ្លួនក្នុងស្និទ្ធកេតុនា
 ស្រេចហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គក៏ឡើងមកវិញ មានតែចម្រើន ឈរហាល
 ខ្លួនឱ្យស្ងួត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងគ្រាកត្រិបឯយោមកទ្ធក
 ហើយ មានទេវតាមួយអង្គ មានស្និទ្ធិរឿង ញ៉ាំងស្និទ្ធកេតុនាឱ្យ
 ភ្លឺស្វាង ហើយចូលទៅក្នុងព្រះអង្គ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ឈរ
 ក្នុងទិសមគ្គ លុះទៅកានោះ ឈរក្នុងទិសមគ្គហើយ បាននិយាយ
 នឹងខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នេះថា បពិត្រភិក្ខុ លោកចាំឱ្យទទួលនិវិកត្តិ របស់
 បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាល
 ទៅកានោះពាលយ៉ាងនេះហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គបានពាលនឹងទៅកានោះដូច្នេះ
 ថា ម្ចាស់អារុសោ ភារត្តិមិច្ឆាចាំឱ្យទទួលនិវិកត្តិ របស់បុគ្គលមានក-
 ម្រិតមួយដ៏ចម្រើនទេ ម្ចាស់អារុសោ ចុះអ្នកចាំឱ្យទទួលនិវិកត្តិ របស់
 បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ទៅកានោះគេថា បពិត្រភិក្ខុ ខ្ញុំ
 ករណីក៏មិច្ឆាចាំឱ្យទទួលនិវិកត្តិ របស់បុគ្គលមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើនដែរ

សុត្តនិកាយ មជ្ឈិមនិកាយស្ស បរិច្ចេកសក្ក

ធារេសិ បទ ភិក្ខុ ករុណាភិក្ខុយោ កាថាតិ ។
 ន ទោ អហំ ភាវុសោ ធារេសិ ករុណាភិក្ខុយោ កាថា
 ភិក្ខុ មធាវុសោ ធារេសិ ករុណាភិក្ខុយោ កាថាតិ ។
 អហម្យំ ទោ ភិក្ខុ ន ធារេសិ ករុណាភិក្ខុយោ កាថា
 ឧត្តណ្ណាហិ ភិក្ខុ ករុណាភិក្ខុស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកង្កត្វ
 បរិយោបុណាហិ ភិក្ខុ ករុណាភិក្ខុស្ស ឧទ្ទេសត្វ
 វិកង្កត្វ ធារេហិ ភិក្ខុ ករុណាភិក្ខុស្ស ឧទ្ទេសត្វ
 វិកង្កត្វ អត្តសន្និទោ ភិក្ខុ ករុណាភិក្ខុស្ស ឧទ្ទេសោ
 ន វិកង្កេ ច អាជិព្រហ្មចរិយកោតិ ។ ននម-
 វោច ករុណា សា ទេវតា ននិ វត្តា អន្តរុទ្ធវាយិ ។
 សាទុ មេ ករុណា កតវា ករុណាភិក្ខុស្ស ឧទ្ទេសត្វ
 វិកង្កត្វ ទេសេត្តតិ ។ តេជហិ ភិក្ខុ សុណាហិ
 សាទុតិ មទសិករោហិ កាសិស្សាមិតិ ។ ឯវម្ពុទ្ធតិ
 ទោ អាយស្មា សមិទ្ធិ កតវតោ ចទ្ទេស្សាសិ ។

សុត្តនិកាយ មជ្ឈិមនិកាយ បរិច្ចេកសក្ក

បតិក្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំខ្ញុំភាថាមានក្រិម្ភយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ខ្ញុំព្រះ
 អង្គិកថា ម្ចាស់ភាវុសោ កាភាមិចាំខ្ញុំភាថាមានក្រិម្ភយដ៏ចម្រើនទេ
 ម្ចាស់ភាវុសោ ចុះអ្នកចាំខ្ញុំភាថាមានក្រិម្ភយដ៏ចម្រើនឬទេ ។ ទេវតា
 កថា បតិក្រភិក្ខុ ខ្ញុំកុរុណាភិមិចាំ ខ្ញុំភាថាមានក្រិម្ភយដ៏ចម្រើនដែរ
 បតិក្រភិក្ខុ ចូរលោករៀនយកខ្ញុំទុសនិវិភង្គិរបស់បុគ្គលមានក្រិម្ភយ
 ដ៏ចម្រើន បតិក្រភិក្ខុ ចូរលោកទទួញខ្ញុំទុសនិវិភង្គិរបស់បុគ្គលមាន
 ក្រិម្ភយដ៏ចម្រើន បតិក្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំខ្ញុំ ខ្ញុំទុសនិវិភង្គិរបស់
 បុគ្គលមានក្រិម្ភយដ៏ចម្រើន បតិក្រភិក្ខុ ព្រោះថាទុសនិវិភង្គិរបស់
 បុគ្គលមានក្រិម្ភយដ៏ចម្រើន ជាធម៌ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជាទាន
 ដើម្បីត្រឡប់ទៅ ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទេវតាទោ បានពោល
 ពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះហើយ ក៏បាត់ក្នុងទីនោះទៅ ។ បតិក្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះអង្គទ្រង់សំដែង
 ខ្ញុំទុសនិវិភង្គិរបស់បុគ្គលមានក្រិម្ភយដ៏ចម្រើន ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។
 ព្រះអង្គក៏ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់ ចូរដឹងខ្ញុំ
 ក្នុងចិត្តច្រើនចុះ តថាតនិវិភង្គិប្រាប់ ។ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធមានកាយ
 បានទទួលព្រះពុទ្ធដ៏កាន់ព្រះមាតាព្រះភាគថា ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ។

វិញ្ញាណប្ប ក្នុងការស្រាវជ្រាវ ក្នុងការស្រាវជ្រាវ

(២៦) ភក្តី ឯកភាព
 អតីត បាណ្ឌវមេឃ្យ
 ឧប្បជីកាន្ត អនាគត
 យន្តិកម្យហិ ឧត្ត
 អប្បក្ខត្យ អនាគត
 បទ្បប្បក្ខត្យ យោ ឧម្ម
 តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
 អសិហិ អស្មត្តប្ប
 តំ វិញ្ញា មនុស្សាយ
 អន្តរ កិច្ចមាតវ្យ
 តោ ធម្មា មរណំ សុវ
 ឧ ហិ យោ សន្តរន្ត
 មហាសេនេន មនុស្ស
 ឯវិហារិមាតាមិ
 អយោរត្តមត្ថិតិ
 តំ វេ កន្តោករត្តោតិ
 សន្តោ អាចិត្តតេ មុតិ

វិញ្ញាណ ក្នុងការស្រាវជ្រាវ កាលបើចូលក្នុងវិញ្ញាណប្ប

(២៦) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បានគ្រាស់តាមនេះថា បុគ្គល
 មិនឃើញការច្បាស់លាស់ចិត្តក្នុង ជាអតីត មិនឃើញប្រាថ្នា
 បញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះបញ្ចក្ខន្ធលា ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
 កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធលាជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ
 ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់
 ខ្លួនជាបុគ្គលក្នុងវិញ្ញាណ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់ខ្លួន
 ព្រះចិត្ត ដែលមិនសេសសាយ មិនកម្រើកហើយ ឃើញ
 ចម្រើនឲ្យរឿយ ។ ខ្លួនសេចក្តី ដែលជាការម្នាក់
 ចេសព្រះចិត្តនោះ ឯការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតក្នុងកិលេស
 បុគ្គលក្នុងវិញ្ញាណនេះ អ្នកណាដឹងដឹងថា សេចក្តី
 ស្លាប់នឹងមានក្នុងវិញ្ញាណប្ប ព្រោះថាការចង់របស់យើង
 ចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេចក្តីនោះ មិនមានសារៈទៀយ
 មុតិជាអ្នកស្រឡាញ់ ក្នុងវិញ្ញាណប្ប ដែលមានវិហារធម៌យ៉ាង
 នេះ មានព្យាយាមដុតកិលេស មិនចូលព្រមអស់វិញ
 នឹងយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

នំធម៌ភោជ ភកកា នំនំ វត្តាន សុគតោ ទុដ្ឋាយា-
សថា វិហារំ ចារិសំ ។

[២៧] អដទោ គេសំ កំក្កុធំ អដិប្បក្កន្តស្ស
កកវតោ ឯតទយោសំ នំនំ ទោ ចោ អារុសោ កកកា
សន្និក្ខេន ទុទ្ទេសំ ទុទ្ទិសិត្តា វត្តារេន អត្ថំ អវិកដិត្តា
ទុដ្ឋាយាសថា វិហារំ ចារិដ្ឋា

អតីតំ បាទ្វាគមេយ្យ
នប្បដិកាដ្ឋំ អនាគតំ
យនតិកម្មហំនន្តំ
អប្បក្កត្តា អនាគតំ
បទុប្បន្តត្តា យោ នម្មំ
កកុ កកុ វិបស្សតិ
អសំហារំ អសន្តំច្បំ
តំ វត្តា មនុច្រហាយេ
អន្តំ តិច្ឆាតម្បំ

ព្រះមានព្រះភាគ បានក្រាស់កាសិកនេះ លុះព្រះសុគតក្រាស់កា-
សិកនេះចប់ហើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីភាសនៈ ហើយចូលទៅកាន់វិហារ ។

[២៧] ព្រះនារឯង កាលព្រះមានព្រះភាគ ចៀសចេញទៅមិន
យូរប៉ុន្មាន ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អា-
រុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងទុទូសនេះឯង ដោយ
សេចក្តីចម្រើន មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយ
នៅឡើយ ទ្រង់ក្រោកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ទុទូសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនគប្បីការព្យុះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនគប្បី
ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធលា ជាអតីត
បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធលា ជាអនា-
គត បញ្ចក្ខន្ធនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល
ណា គឺចារណាយើងច្បាស់ នូវធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ក្នុងទី
នោះ ។ បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះនិក្ខាន ដែលមិន
រសមរសាម មិនកម្រើកហើយ ត្រូវចម្រើនឱ្យរឿយៗ នូវ
ផលសមាចរ្តិ ដែលជាអាម្មណ៍របស់ព្រះនិក្ខាននោះ ឯការ
ព្យាយាមជាគ្រឿងផុតនូវគិលេស បុគ្គលគួរធ្វើក្នុងវិថីនេះឯង

ក្បួនស្នេហា ព្រះពុទ្ធសាសនា កិច្ច បរិក្ខេប

គោ ជញ្ញា មរណី សុវេ
 ង ហិ នោ សង្ករទ្កេន
 មហាសេនេន មច្ចុតា
 ឯវិវិហារិមាតាបិ
 អហោរក្ខមត្ថំ
 តំ វេ កន្ថេករត្តោតំ
 សន្តោ អាចំក្កុតេ មុច្ចំតំ

គោ ទុ ទោ សមស្ស កកវតា សង្ក្កេន ទុន្ទេ-
 សស្ស ទុន្ទ្គស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ
 វិកដេយ្យតិ ។ អដទោ តេសំ កំក្កុចំ ឯតនហោសិ
 អយំ ទោ អាយស្មា មហាកត្តាលោ សត្តុ ទេវ សំ-
 វណ្ណិតោ សម្មារិកោ ង វិញ្ញំ សព្វហ្មចារិទំ បហោតិ
 នាយស្មា មហាកត្តាលោ សមស្ស កកវតា សង្ក្កេ-
 ន ទុន្ទេសស្ស ទុន្ទ្គស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
 វិគ្គារេន អត្ថំ វិកដិត្តំ យទ្ធន មយំ យេនាយស្មា ម-
 ហាកត្តាលោ តេនុបសង្កមេយ្យម ទុបសង្កមិត្តា អា-
 យស្មុច្ចំ បហាកត្តាទំ ឯតមត្តំ បដិទ្ធក្រិយ្យាមាតិ ។

ក្បួនស្នេហា ព្រះពុទ្ធសាសនា សេចក្តីត្រិះរិះនៃពួកភិក្ខុ

អ្នកណាខឹងដឹងថា សេចក្តីស្តាប់ ខឹងមានក្នុងវិញ្ញាណ
 បាន ព្រោះថាការគង់លំបស់យើងចំពោះមុខ ដែល
 មានសេនាច្រើននោះ មិនមានសោះឡើយ មុនជាអ្នក
 ស្តាប់ខ្លួន កែងហៅច្បុកលដែលមានវិហារធម៌យ៉ាងនេះ
 មានក្បាយមុខកំដៅកិលេស ជាអ្នកមិនខ្ជិលច្រមុយ
 អស់វិទ្ធិនិយប់នោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយចម្រើន

កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងឲ្យទេវទូសនេះដោយ
 សេចក្តីបំប្លែង មិនចែកសេចក្តីដោយពិស្តារហើយ អ្នកណាឮច្រើន
 សេចក្តីដោយពិស្តារបាន ។ ព្រះនោះឯង ក៏កុំចាំនោះ មានសេចក្តី
 ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាកត្តានោះមានអាយុនេះ ព្រះសាស្ត្រទ្រង់
 សរសើរផង ពួកសព្វហ្មចារិទំជាអ្នកចេះដឹងបានលើកកំភើបផង ព្រះ
 មហាកត្តានោះមានអាយុ អាចចែកវិលក ឲ្យសេចក្តីទេវទូស ដែល
 ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងដោយសន្តិម មិនបានចែកវិលកសេចក្តី
 ដោយពិស្តារនេះឲ្យពិស្តារបានផង បើដូច្នោះ គួរពួកយើងនាំគ្នាចូលទៅ
 ក្រព្រះមហាកត្តានោះមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងត្រូវសួរ
 សេចក្តីខឹងនឹងព្រះកត្តានោះមានអាយុ ។

(២៨) អថទោ តេ ភិក្ខុ យេនាយស្នា មហាកត្តានោ តេទុបសន្តមីសុ ឧបសន្តមីត្វា អាយស្នតា មហាកត្តានោ សន្តិ សម្មោទីសុ សម្មោទនិយំ កាដិ សារាណិយំ វិតិសារេត្វា ឯកមន្តំ ចិសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ ចិសីត្វា ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្នន្តំ មហាកត្តានំ ឯកនរោច្ឆិ វិនិ ទោ ទោ អារុសោ កត្តាន កកវា សន្តិភ្លេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា វិត្តារេន អន្តំ អវិកជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារិ បរិដ្ឋោ

អភិវំ ចាត្វានមេយ្យ ។ មេ ។

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អចិត្តតេ មុទិទិ

តេសន្តោ អារុសោ កត្តាន អន្តាតំ អចិ-
 រយ្យក្កន្តស្ស កកវតោ ឯកនរោសិ វិនិ ទោ ទោ
 អារុសោ កកវា សន្តិភ្លេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្វា
 វិត្តារេន អន្តំ អវិកជិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារិ បរិដ្ឋោ

(២៨) ត្រាតានេន ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទាំងគ្នាចូលទៅព្រះមហាកត្តានៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏កំចាត់សំណេរសំណាលជាមួយនឹងព្រះមហាកត្តានៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់ពាក្យកំចាត់សំណេរសំណាល និងពាក្យគួរឲ្យលើកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏បាននិយាយនឹងព្រះមហាកត្តានៈមានអាយុ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ការុសោកត្តានៈ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងឲ្យទេសនានេះឯង ដោយសេចក្តីសន្ធិប មិនចែកវិលករសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ទេសនានោះគឺ)

បុគ្គល មិនអប្បិការទ្រុះកាលយបញ្ចក្ខន្ធដាអភិក ។ មេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ខ្ពុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

ក្រតិមួយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់ការុសោកត្តានៈ កាលព្រះមានបុណ្យ ស្តេចចេញទៅមិនយូរ ច្រើន ពួកយើងទូទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីគ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ការុសោ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឲ្យទេសនានេះឯង ដោយសេចក្តីសន្ធិប មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ ដល់យើងទាំងឡាយនៅឡើយ ហើយទ្រង់ក្រោកអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារទៅ (ទេសនានោះគឺ)

ក្នុងពុទ្ធសាសនា ក្នុងពុទ្ធសាសនា មហាក្សត្រសម្រេច

អតីត ចាតុតមេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ថេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

កោ ទុ ទោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខត្តេន
ទន្ថេសស្ស ទន្ថិដ្ឋស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិគ្គា-
រេន អត្ថំ អវិកជេយ្យានិ តេសន្តោ អាវុសោ កត្វាន
អម្ពានំ ឯកនិហោសិ អយំ ទោ អាយស្មា មហា-
កត្វាទោ សត្តុ ទេវ សំវណ្ណិកោ សម្ពាវិតោ ច
វិញ្ញំនំ សព្វហ្មតារិចំ មហោតិ បាយស្មា មហាកត្វា-
ទោ ឥមស្ស កកវតា សង្ខត្តេន ទន្ថេសស្ស ទន្ថិដ្ឋស្ស
វិគ្គារេន អត្ថំ វិកជិតុំ យទ្ធន មយំ យេនាយស្មា
មហាកត្វាទោ តេនុបសន្តមេយ្យម ឧបសន្តមិត្តា
អាយស្មន្តំ មហាកត្វានំ ឯកមត្ថំ បដិបុច្ឆេយ្យានាតិ
វិកជនាយស្មា មហាកត្វាទោតិ ។

ក្នុងពុទ្ធសាសនា ក្នុងពុទ្ធសាសនា មហាក្សត្រសម្រេច

បុគ្គល មិនគប្បីការព្យារកាលយចន្តក្នុងអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ម័គ្រច្បាប់ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

ក្រឹត្យយជំពូល ។

ទេសនា បើព្រះមានបុណ្យ ទ្រង់សំដែងដោយសេចក្តីសន្តិ
មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារ អ្នកណាហ្ន៎ គប្បីចែកសេចក្តីដោយ
ពិស្តារបាន ម្ចាស់អាវុសោក្នុងនោះ ក្នុងយើងខ្ញុំចាំនោះ នោះសេចក្តី
គ្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុនេះឯង ព្រះហស្តតែង
សរសើរផង ក្នុងសព្វហ្មតារីជាអ្នកចេះដឹងបានលើកកម្ពីរផង ព្រះ
មហាក្សត្រមានអាយុ ភាពចែករំលែកសេចក្តីនៃទេសនា ដែលព្រះ
មានព្រះភោគទ្រង់សំដែងដោយសន្តិចរន្ត ឲ្យពិស្តារបានផង បើដូច្នោះ
អ្នកតែយើងចាំគ្នាចូលទៅព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ សុខចូលទៅដល់
ហើយ ត្រូវសួរសេចក្តីនេះ នឹងព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ សូមឲ្យ
ព្រះមហាក្សត្រមានអាយុ ចែកសេចក្តីឲ្យបាន ។

[២៧] សេយ្យជាមិ អាវុសោ បុរិសោ សារត្ថិកោ
 សារកវេសិ សារបរិយេសនញ្ចវគារោ មហាតោ កុក្ខស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម ទន្ធិ
 សាទាមលាសេ សារិ បរិយេសិតត្ថំ មញ្ញេយ្យ ឃិ
 សម្បទមិទំ អាយស្មត្តានំ សត្តិ សម្មទ័ក្ខតេ តិ
 កកវន្តំ អតិសិទ្ធា^(១) អម្មេ ឯតមត្ថំ បដិប្បិទ្ធិតត្ថំ មញ្ញេ^(២)
 សោ ហវុសោ កកវ ជាទំ ជាបាតិ បស្សិ បស្សតិ
 ទក្ខត្តោ ញាណត្តោ ទម្មត្តោ ទ្រហ្មត្តោ វត្តា
 បវត្តា អត្តស្ស ទិទ្កេតា អមតស្ស ឆាតា ទម្មស្សាមិ
 តថាគតោ សោ ទេវ បទេតស្ស កាលោ អហោសិ^(៣)
 យំ កកវន្តំយេវ ឯតមត្ថំ បដិប្បិទ្ធិយ្យាថ យថា កេ
 កកវ ក្យាករេយ្យ តថា ទំ ជាយ្យា ជាតិ ។ អន្តវុសោ
 កត្វាន កកវ ជាទំ ជាបាតិ បស្សិ បស្សតិ ទក្ខត្តោ
 ញាណត្តោ ទម្មត្តោ ទ្រហ្មត្តោ វត្តា បវត្តា

១ ម. អតិក្កម្មត្ថា ។ ២ ទ. មញ្ញេវ ។ ៣ ទ. ហោសិ ។

[២៧] ព្រះមហាក្សត្រានុរោគាលថា ម្ចាស់អាវុសោ បុរសអ្នកត្រូវ
 ការងារខ្លះឈឺ ស្បែកខ្លះឈឺ គ្រាប់ស្បែកខ្លះឈឺ កាល
 ឈឺមានខ្លះដុះ (ទៅមុខ) ក៏ម្លូងគល់ ម្លូងដើម ហើយសំគាល់
 ក្បែរឯកែកខ័ងសន្ធិកវិញ មានមហាយ៉ាងណាមិញ សេចក្តីនេះ ក៏
 មានមហេយ្យយ៉ាងនោះដែរ ព្រះសាស្ត្រនៅក្នុងទំព័រនោះមុន របស់
 រលោកមានកាយចាំនិទ្យាយ ពួករលោកម្លូងព្រះមានព្រះភាគនោះហើយ
 សំគាល់សេចក្តីដែលត្រូវស្តារទៅទំព័រនោះវិញ ម្ចាស់អាវុសោ ព្រោះ
 ថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបខ្លះមិ ដែលគួរជ្រាបបាន
 ឃើញខ្លះមិ ដែលគួរឃើញបាន ទ្រង់មានបញ្ញាចក្ក មានញាណ
 ទ្រង់មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌ ពន្យល់
 សេចក្តី ទ្រង់ប្រទានខ្លះអមតៈ (និព្វាន) ជាម្ចាស់ធម៌ ជាព្រះកថាគក
 ឯកាលដ៏សមគួរដល់ប្រស្នាខ្លះ គឺកាលរលោកដែលអ្នកចាំនិទ្យាយ គួរកែ
 ស្តារសេចក្តីខ្លះ ទ្រង់ព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ដោះស្រាយ
 ដល់អ្នកចាំនិទ្យាយ យ៉ាងណា ចូរអ្នកចាំនិទ្យាយ ចាំទុកសេចក្តីនោះ
 យ៉ាងនោះចុះ ។ ម្ចាស់អាវុសោក្សត្រានុរោគ ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជ្រាប
 ខ្លះមិ ដែលគួរជ្រាប ឃើញខ្លះមិ ដែលគួរឃើញ មានបញ្ញាចក្ក
 មានញាណ មានធម៌ មានគុណដ៏ប្រសើរ ទ្រង់កាន់ធម៌ ប្រព្រឹត្តធម៌

ក្រុងស្រុក ក្រុងស្រុក ក្រុងស្រុក មហាក្សត្រសំស្រឹ

អត្ថស្យ ធិន្ទតា អមតស្យ ឆាតា ធម្មស្យាមី
 តថាគតោ សោ ទេវ បរិនតស្យ កាលោ អ-
 ហោសិ យំ កកវន្តិយេវ ឯកមត្តំ បដិបុទ្ធស្យាម
 យថា ទោ កកវ ឡាតវេយ្យ តថា ធិ ឆា-
 វេយ្យាម អបិចាយស្នា មហាកត្តាទោ សត្តុ ទេវ
 សំវណ្ណិកោ សម្ពាវតោ ធិ វិញ្ញាណំ សត្រហ្មតារិណំ ប-
 ហោតិ ចាយស្នា មហាកត្តាទោ វេស្ស កកវតា
 សន្តិភ្នេន ឧទ្ទេសស្យ ឧទិដ្ឋស្យ វិញ្ញារេន អត្តំ អវិ-
 កត្តស្យ វិញ្ញារេន អត្តំ វិកជិត្តំ វិកជិតាយស្នា មហា-
 កត្តាទោ អតុកវិញ្ញាតិ ។ ភេនហារុសោ សុណាជ
 សាទុកំ មនសិករោជ កាសិស្យាមីតិ ។ ឯវហារុសោ-
 តិ ទោ ភេ កិត្តុ អាយស្នតោ មហាកត្តាទស្យ
 ចទ្ធស្យាសុំ ។

ក្រុងស្រុក ក្រុងស្រុក ក្រុងស្រុក សេនត្តិសរសើព្រះមហាក្សត្រ

កន្សល់សេនត្តិ ប្រទានអមតៈ (ធិន្ទា) ជាម្ចាស់ធិ ជាព្រះភរោគ ៦
 កាលដ៏សមន្តរដល់ប្រស្នាខ្លះ គឺកាលវេលាដែលយើងទាំងឡាយគួរតែស្ងៀម
 សេនត្តិខ្លះ ធិន្ទព្រះមានព្រះភាគ បើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ដោះស្រាយដល់
 យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកសេនត្តិខ្លះ
 យ៉ាងនោះ កំពុងមែនហើយតែជា ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ ព្រះសាស្តា
 តែងសរសើរផង ពួកសត្រហ្មចារិបុគ្គលជាអ្នករោងដឹងតែងសឹកតម្កើងផង
 មួយទៀត ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុ លោកភាគនៃសេនត្តិខ្លះទូល
 ដែលព្រះមានព្រះភាគ សំដែងហើយដោះសេនត្តិសរសើ មិនទាន់
 ចែកវែលសេនត្តិដោយពិស្តារទេ ឲ្យពិស្តារបានផង សូមព្រះមហា-
 ក្សត្រៈមានអាយុ កុំធ្វើឲ្យយំអយ្យទៀយ សូមចែកឲ្យបាន ។ ព្រះមហា-
 ក្សត្រៈគប្បី ម្ចាស់អារុសោ បើដូច្នោះ លោកទាំងឡាយចូរស្តាប់
 ចូរឮទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងប្រាប់ ។ ពួកកិត្តុទាំងនោះ
 ក៏ទទួលពាក្យរបស់ព្រះមហាក្សត្រៈមានអាយុថា កុណា អារុសោ ។

[៣០] អាយស្មា មហាកត្តាចោ ឯតនកេច យំ
ចោ កេ អារុសោ កកវា សន្និក្កេន ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិក្កា
វិក្ការេន អត្ថំ អវិកតិក្កា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

អតីតំ មាត្រាគមេយ្យ ។ ថេ ។

តំ វេ កន្ទេកាវត្តោតំ

សន្នោ អាចិក្កុតេ មុចីតិ

នំមស្ស ចោ អហំ អារុសោ កកវា សន្និក្កេន
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិក្ការេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស ឯវិ
វិក្ការេន អត្ថំ អាជាចាមំ ។

[៣១] កថត្តារុសោ អតីតំ មាត្រាគមេតិ ។ នតិ
មេ ចក្កំ អហោសំ អតីតមន្ទាធំ នតិ រុចាតិ តត្ថ
ធន្តរាគប្បដិពន្ធិ ហោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរាគប្បដិពន្ធក្កា
វិញ្ញាណស្ស តនកិច្ចតិ តនកិច្ចន្នោ អតីតំ មាត្រា
គមេតិ ។ នតិ មេ សោតិ អហោសំ អតីតមន្ទាធំ

[៣២] ព្រះមហាកត្តាខ្លះមានកាយ បានពោលពាក្យនេះថា ម្ចាស់
ការុសោ ព្រះមានព្រះភាគច្រើនសំដែងឲ្យឧទ្ទេសណា ដល់អ្នកចាំ-
ឲ្យយ ដោយសេចក្តីសន្ធិប មិនចាត់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនាំឲ្យយ
ស្រាប់តែច្រើនក្រោកអំពីកាសនៈ ចូលទៅកាមវិហារ (ឧទ្ទេសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនឃើញការច្បោះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត ។ ថេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

កម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

ម្ចាស់ការុសោ កាលព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនសំដែងឲ្យឧទ្ទេសនេះ
ដោយសន្ធិប មិនចាត់ចែកសេចក្តីឲ្យពិស្តារ ខ្វែងលំសេចក្តីពិស្តារ
ដូចគេទៅនេះ ។

[៣៣] ម្ចាស់ការុសោ បុគ្គលអាច្បោះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត
គឺដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណ វែមនឹងជាប់ចំពាក់នឹងធន្តរាគប្បដិពន្ធិរូបនោះ
ថា អាត្មាអញ មានចក្ក ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានរូបដូច្នោះ បុគ្គល
តែងក្រែកអប្រែពោះចក្កនឹងរូបនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់ដោយធន្តរាគ
កាលបុគ្គលក្រែកអប្រែពោះចក្កនឹងរូបនោះ ឈ្មោះថា អាច្បោះកាលីយ
ចក្កនឹងរូបជាអតីត ។ អាត្មាអញ មានសោតៈ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ

វិញ្ញាណស្ស ក្នុងអន្តរាយុស្ស អតីតាទ្ធាមតិ

ឥតិ សទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ យាទិ អយោសិ អតីត-
 មទ្ធាទិ ឥតិ កទ្ធាតិ ... ឥតិ មេ ជិក្ខុ អយោសិ
 អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ សោតិ ... ឥតិ មេ កាយោ អយោ-
 សិ អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ ជាដូក្រាតិ ... ឥតិ មេ មចោ
 អយោសិ អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ ធម្មាតិ តត្ថ ធន្តរ-
 កប្បដិពទ្ធំ យោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរកប្បដិពទ្ធក្កា
 វិញ្ញាណស្ស តទភំធន្តតិ តទភំធន្តន្តោ អតីតិ អទ្ធា-
 កមេតិ ។ ឃិវំ ចោ ភាវុសោ អតីតិ អទ្ធាកមេតិ ។

(៣៦) កមេតិវាវុសោ អតីតិ ធាទ្ធាកមេតិ ។ ឥតិ

មេ ធន្តរ អយោសិ អតីតមទ្ធាទិ ឥតិ រូចាតិ តត្ថ ធន្ត-
 រកប្បដិពទ្ធំ យោតិ វិញ្ញាណំ ធន្តរ ធន្តរកប្បដិ-
 ពទ្ធក្កា វិញ្ញាណស្ស ធន្តរ តទភំធន្តតិ ធន្តរ តទភំធន្តន្តោ
 អតីតិ ធាទ្ធាកមេតិ ។ ឥតិ មេ សោតិ អយោសិ

វិញ្ញាណស្ស ក្នុងអន្តរាយុស្ស លេខក្រិក្កោរោសិយចក្កក្កុដាអតិ

មានសំឡេងដូច្នោះ ... ភក្កាអញ មានយោនៈ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ
 មានក្លិនដូច្នោះ ... ភក្កាអញ មានជិក្ខុ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានសេ-
 ដូច្នោះ ... ភក្កាអញ មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានដាដូ-
 ដូច្នោះ ... ភក្កាអញ មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានធម្មារម្មណ៍
 ដូច្នោះ វិញ្ញាណ វេមនិជាប់ចំពាក់នឹងធន្តរក ក្នុងចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ
 ដូច្នោះ បុគ្គលវេមនិក្រែកអចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណ
 ជាប់ចំពាក់នឹងធន្តរក កាលបុគ្គលក្រែកអចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ
 ឈ្មោះថាវេមនិក្រែកអចំពោះចិត្ត និងធម្មារម្មណ៍ជាអតីត ។ មាល
 ភាវុសោ បុគ្គលវេមនិក្រែកអចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៦) មាលភាវុសោ បុគ្គល មិនក្រែកអចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍

ជាអតីត តើដូចម្តេច ។ វិញ្ញាណវេមនិមិនជាប់ចំពាក់នឹងធន្តរកក្នុងចិត្តនឹង
 នោះថា ភក្កាអញ មានចក្ក ក្នុងកាលជាអតីតដូច្នោះ មានសេដូច្នោះ បុគ្គល
 វេមនិមិនក្រែកអចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនបានជាប់ចំពាក់
 នឹងធន្តរក កាលបុគ្គលមិនក្រែកអចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិន
 បានក្រែកអចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ជាអតីត ។ ភក្កាអញ មានសោតៈ ក្នុង

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចចរិយស្ថាបតិ

អតីតមន្ទានំ នតិ សន្ទានំ ... នតិ មេ យានំ អយោសិ

អតីតមន្ទានំ នតិ កន្ទានំ ... នតិ មេ ជីវ្ហំ អយោសិ

អតីតមន្ទានំ នតិ រសានំ ... នតិ មេ កាយោ អយោសិ

អតីតមន្ទានំ នតិ ជាដ្ឋនានំ ... នតិ មេ មនោ អយោ-

សិ អតីតមន្ទានំ នតិ ធម្មានំ តត្ថំ ធន ចន្ទរកម្មជិតន្តិ

យោតិ វិញ្ញាណំ ធន ចន្ទរកម្មជិតន្តត្តា វិញ្ញាណសរុ

ធន តទភិច្ឆនំ ធន តទភិច្ឆន្តោ អតីតំ ចាត្រាកមេ-

តិ ។ ឯវិ ទោ អារុសោ អតីតំ ចាត្រាកមេតិ ។

[៣៣] កថញ្ញារុសោ អនាគតំ បដិកម្ពនំ ។

នតិ មេ ចត្តុ សិយា អនាគតមន្ទានំ នតិ

រុចានំ អប្បដិលន្តស្ស បដិលាកាយ ចិន្តំ ចណិទ-

ហតិ រេតសោ ចណិទន្ស្សយា តទភិច្ឆនំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចចរិយស្ថាបតិ

កាលជាអតីតដូច្នោះ មានសិទ្ធិដូច្នោះ ... ភក្ខាអញ មានឃានៈក្នុង

កាលជាអតីតដូច្នោះ មានកិច្ចដូច្នោះ ... ភក្ខាអញ មានជីវ្ហ ក្នុងកាលជា

អតីតដូច្នោះ មានរសដូច្នោះ ... ភក្ខាអញ មានកាយ ក្នុងកាលជាអតីត

ដូច្នោះ មានជាដ្ឋនៈដូច្នោះ ... វិញ្ញាណ រមែងមិនជាប់ចំពាក់ដោយទន្ធប

កត ក្នុងចំក្នុងនឹងមារណ៍នោះថា ភក្ខាអញ មានចិត្ត ក្នុងកាលជាអតីត

ដូច្នោះ មានធម្មាម្មណ៍ដូច្នោះ បុគ្គលមិនក្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងធម្មាម្មណ៍

នោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ដោយទន្ធប កាលបុគ្គលមិនក្រេកអរ

ចំពោះចិត្ត នឹងធម្មាម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនការឡោះកាល័យចក្ខុនឹងធម្មា-

ម្មណ៍ជាអតីត ។ ម្ចាស់អារុសោ បុគ្គល មិនការឡោះកាល័យចក្ខុក្នុង

ជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣] ម្ចាស់អារុសោ បុគ្គលប្រាថ្នាថ្នូរឬពាក្យជាអនាគត គឺ

ដូចម្តេច ។ បុគ្គល កម្មលំចិត្តដើម្បីការបាននូវរបស់ដែលមិនទាន់បានថា

ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភក្ខាអញ មានចក្ខុដូច្នោះ មានរូបដូច្នោះ

ព្រោះការកម្មលំចិត្តជាបច្ច័យ នាំឲ្យបុគ្គលក្រេកអរចំពោះចក្ខុនឹងរូបនោះ

ព្រះវិញ្ញាណ ក្នុងអង្គការសុទ្ធ អនាគតប្បវេណី

គណៈកម្មាធិការ អនាគត បដិកម្មភ័យ ។ ឥត មេ
 សោតិ សិយា អនាគតមន្ទាទិ ឥតិ សន្ទាតិ... ឥតិ
 មេ យាទិ សិយា អនាគតមន្ទាទិ ឥតិ កម្មាតិ... ឥតិ
 មេ ជិក្ខុ សិយា អនាគតមន្ទាទិ ឥតិ រសាតិ... ឥតិ
 មេ កាយោ សិយា អនាគតមន្ទាទិ ឥតិ ដោជ្ជញ្ចា-
 តិ... ឥតិ មេ មលោ សិយា អនាគតមន្ទាទិ ឥតិ
 ធម្មាតិ អប្បជិលទ្ធស្ស បដិលាកាយ ចិត្តិ បណិទ-
 ហតិ ចេតសោ បណិទានប្បជ្ជយា គណៈកម្មាធិការ គណ-
 កិច្ចកម្មាធិការ អនាគត បដិកម្មភ័យ ។ ឃី ទោ អារុសោ
 អនាគតិ បដិកម្មភ័យ ។

ព្រះវិញ្ញាណ ក្នុងអង្គការសុទ្ធ សេចក្តីប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដ្រក

កាលបុគ្គលត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងប្រាថ្នា ឈ្មោះថាប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដ្រក
 ជាអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ មានសេចក្តី ផ្សំ
 មានសំឡេងផ្សំ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ មានយា-
 ងផ្សំ មានភ្លេងផ្សំ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ មាន
 ជីវិតផ្សំ មានសេដ្ឋីផ្សំ... ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឲ្យភាគអញ
 មានកាយផ្សំ មានដេញផ្សំ... ច្បងសំភក្តីចិត្ត ដើម្បីការបាទ
 ឲ្យចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍ ដែលមិនទាន់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូម
 ឲ្យភាគអញ មានចិត្តផ្សំ មានធម្មារម្មណ៍ផ្សំ ព្រោះការកម្រិត
 ជាបច្ច័យ ដាំឲ្យច្បងនោះត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ កាល
 ច្បងត្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដ្រក
 ធម្មារម្មណ៍ជាអនាគត ។ ម្ចាស់អារុសោ បុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដ្រក
 អនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

[៣២] កាថញ្ញាវុសោ អនាគតំ ធម្មដិក្ខន្ធាតិ ។
 នតិ មេ ធនុ សិយោ អនាគតមន្ទានំ នតិ វុចាតិ
 អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាកាយ ចិត្តំ ធម្មណិទហតិ
 ចេតសោ អបណិទាធម្មទ្ធករោ ធម្មតិទទ្ធាតិ ធម្ម
 តិទទ្ធាត្តោ អនាគតំ ធម្មដិក្ខន្ធាតិ ។ នតិ
 មេ សោតិ សិយោ អនាគតមន្ទានំ នតិ សន្ទា-
 តិ ... នតិ មេ យាទិ សិយោ អនាគតមន្ទានំ នតិ
 កន្ទាតិ ... នតិ មេ ជិក្ខុ សិយោ អនាគតមន្ទានំ
 នតិ វសាតិ ... នតិ មេ កាណោ សិយោ អនាគត-
 មន្ទានំ នតិ ដោន្តកាតិ ... នតិ មេ មហោ សិយោ
 អនាគតមន្ទានំ នតិ ធម្មាតិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិ-
 លាកាយ ចិត្តំ ធម្មណិទហតិ ចេតសោ អប-
 ណិទាធម្មទ្ធករោ ធម្មតិទទ្ធាតិ ធម្មតិទទ្ធាត្តោ
 អនាគតំ ធម្មដិក្ខន្ធាតិ ។ ឃិវំ មោ អាវុសោ
 អនាគតំ ធម្មដិក្ខន្ធាតិ ។

[៣២] ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលមិនប្រាថ្នាទៅបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត គេ
 ដូចម្តេច ។ បុគ្គល មិនបានកម្ពស់ចិត្ត ដើម្បីការបាននូវរបស់ដែលខ្លួន
 មិនចង់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភាពអញ មានចក្ខុវិស័យ
 មានប្រដូច្នោះ ព្រោះការមិនបានកម្ពស់ចិត្តជាប់រួម ទាំងឱ្យបុគ្គលវិលង
 ក្រេកអរចំពោះចិត្តនិងប្រទោះ កាលបុគ្គលវិលងក្រេកអរចំពោះចិត្តនិងប្រ-
 ទោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នាទៅចិត្តនិងប្រទោះជាអនាគត ។ ក្នុងកាលជាអនាគត
 សូមឱ្យភាពអញ មានសោភៈដូច្នោះ មានសំរេចដូច្នោះ ... ក្នុងកាល
 ជាអនាគត សូមឱ្យភាពអញ មានយោងដូច្នោះ មានក្លិនដូច្នោះ ... ក្នុង
 កាលជាអនាគត សូមឱ្យភាពអញ មានជីវិតដូច្នោះ មានសេដ្ឋីដូច្នោះ ...
 ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភាពអញ មានកាយដូច្នោះ មានជាដូច្នោះ
 ដូច្នោះ ... បុគ្គលមិនបានកម្ពស់ចិត្តទុកដើម្បីការបាននូវចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍
 ដែលមិនចង់បានថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភាពអញ មានចិត្ត
 ដូច្នោះ មានធម្មារម្មណ៍ដូច្នោះ ព្រោះការមិនបានកម្ពស់ចិត្តទុកជាប់រួម
 ទាំងឱ្យបុគ្គលវិលងក្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ កាលបុគ្គលវិលង
 ក្រេកអរចំពោះចិត្តនិងធម្មារម្មណ៍នោះ ឈ្មោះថាមិនប្រាថ្នាទៅចិត្តនិងធម្ម-
 ារម្មណ៍ជាអនាគត ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គល មិនប្រាថ្នាទៅបញ្ចក្ខន្ធជា
 អនាគត យ៉ាងនេះឯង ។

វិញ្ញាណស្ស កប្បាណក្រេតន្តស្ស ចតុប្បន្នសំហំក

(៣៩) កតំញាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហំរតិ ។ យញ្ញាវុសោ ធម្មេ យេ ច រុតា ឧភយ-
 មេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ចន្ទកកប្បដិតត្តិ
 ហោតិ វិញ្ញាណំ ចន្ទកកប្បដិតត្តត្តា វិញ្ញាណស្ស
 តទកំទទ្ធតិ តទកំទទ្ធន្តោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហំរតិ ។ យញ្ញាវុសោ សោតិ យេ ច សត្វា...
 យញ្ញាវុសោ យានំ យេ ច កត្តា... យោ ចាវុសោ
 ដិត្តំ យេ ច វសា... យោ ចាវុសោ កាយោ យេ ច
 ដោដ្ឋត្តា... យោ ចាវុសោ មនោ យេ ច ធម្មា ឧភ-
 យមេតំ បច្ចុប្បន្នំ តស្មីយេវ បច្ចុប្បន្នេ ចន្ទកកប្បដិ-
 តត្តិ ហោតិ វិញ្ញាណំ ចន្ទកកប្បដិតត្តត្តា វិញ្ញាណស្ស
 តទកំទទ្ធតិ តទកំទទ្ធន្តោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហំរតិ ។ ឯវិ ទោ អាវុសោ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ សំហំរតិ ។

វិញ្ញាណស្ស កប្បាណក្រេតន្តស្ស សេចក្តីរសមរសាមក្នុងត្ថកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន

(៣៨) ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលរសមរសាម ក្នុងត្ថកធម៌ជា
 បច្ចុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាវុសោ ចក្ខុវិស័យចាំ ២ នេះ ជា
 បច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណវេទន៍ជាប់ចំពាក់នឹងន្ទកក ក្នុងចក្ខុវិស័យបច្ចុប្បន្ន
 នោះឯង បុគ្គលក្រេតអចំពោះចក្ខុវិស័យនោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់
 នឹងន្ទកក កាលបុគ្គលក្រេតអចំពោះចក្ខុវិស័យនោះ ឈ្មោះថា រសម
 រសាមក្នុងត្ថកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្ចាស់អាវុសោ ក្រចៀកនឹងសំរឿង...
 ម្ចាស់អាវុសោ ច្រមុះនឹងភ្លុន... ម្ចាស់អាវុសោ អណ្តាតនឹងសេ...
 ម្ចាស់អាវុសោ កាយនឹងដាដ្ឋព្វ... ម្ចាស់អាវុសោ ចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍
 ចាំ ២ នេះ ជាបច្ចុប្បន្ន វិញ្ញាណវេទន៍ជាប់ចំពាក់នឹងន្ទកកក្នុងចក្ខុវិស័យ
 ធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះឯង បុគ្គលវេទន៍ក្រេតអចំពោះចិត្តនឹងធម្មា-
 រម្មណ៍នោះ ព្រោះវិញ្ញាណជាប់ចំពាក់នឹងន្ទកក កាលបុគ្គលក្រេតអ
 ចំពោះចិត្តនឹងធម្មារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្ននោះ ឈ្មោះថា រសម រសាមក្នុងត្ថក
 ធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន ។ ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលរសមរសាមក្នុងត្ថកធម៌ជា
 បច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទេវវចនស្ថាន

[៣៥] កាថញ្ញាវុសោ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន
 សំហារតិ ។ យញ្ញាវុសោ ទកុ យេ ច រុទា ទត-
 យមេតំ បទុប្បន្នំ តស្មីយេវ បទុប្បន្នេ ន ទទ្ធក-
 កប្បដំតន្តំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ទទ្ធកកប្បដំតន្តន្តា
 វិញ្ញាណស្ស ន តទកិទទ្ធតិ ន តទកិទទ្ធតន្តោ បទុប្បន្នេ-
 សុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។ យញ្ញាវុសោ សោតិ
 យេ ច សន្តា... យញ្ញាវុសោ យាទំ យេ ច កត្តា...
 យោ ចាវុសោ ជិក្ខុ យេ ច វសា... យោ ចាវុសោ
 កាយោ យេ ច ដោដ្ឋត្តា... យោ ចាវុសោ មនោ យេ
 ច ទម្មា ទកយមេតំ បទុប្បន្នំ តស្មីយេវ បទុប្បន្នេ
 ន ទទ្ធកកប្បដំតន្តំ ហោតិ វិញ្ញាណំ ន ទទ្ធក-
 កប្បដំតន្តន្តា វិញ្ញាណស្ស ន តទកិទទ្ធតិ ន តទកិ-
 ទទ្ធតន្តោ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។ ឃិ
 ទោ ភាវុសោ បទុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ន សំហារតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទេវវចនស្ថាន

[៣៦] ម្ចាស់ភាវុសោ បុគ្គលមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជា
 បទុប្បន្ន តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភាវុសោ ចក្ខុវិទូបទាំង ២ ទេវ ជា
 បទុប្បន្ន វិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់ខឹងទទ្ធកក ក្នុងចក្ខុវិទូបទាំងបទុប្បន្ន
 ទោះឯង បុគ្គលមិនក្រេកអរចំពោះចក្ខុវិទូបទាំង ព្រោះវិញ្ញាណ
 មិនជាប់ចំពាក់ខឹងទទ្ធកក កាលបុគ្គលមិនក្រេកអរចំពោះចក្ខុវិទូបទាំង
 ឈ្មោះថាមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបទុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភាវុសោ
 [ត្រចៀកខឹងសំឡេង... ម្ចាស់ភាវុសោ ច្របូរខឹងភ្នែក... ម្ចាស់ភាវុសោ
 អណ្តាតខឹងសេ... ម្ចាស់ភាវុសោ កាយខឹងដាច់ផ្តុះ... ម្ចាស់ភាវុសោ
 ចិត្តខឹងធម្មាម្បណ៍ទាំង ២ ទេវ ជាបទុប្បន្ន វិញ្ញាណរមែងមិនជាប់ចំពាក់
 ខឹងទទ្ធកក ក្នុងចិត្តខឹងធម្មាម្បណ៍ជាបទុប្បន្នទោះឯង បុគ្គលមិនក្រេកអរ
 ចំពោះចិត្តខឹងធម្មាម្បណ៍ជាបទុប្បន្នទោះ ព្រោះវិញ្ញាណមិនជាប់ចំពាក់
 ខឹងទទ្ធកក កាលបុគ្គលមិនក្រេកអរ ចំពោះចិត្តខឹងធម្មាម្បណ៍ទោះ
 ឈ្មោះថាមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបទុប្បន្ន ។ ម្ចាស់ភាវុសោ
 បុគ្គលមិនរសមរសាម ក្នុងពួកធម៌ជាបទុប្បន្ន យ៉ាងទោះឯង ។

វិញ្ញាណសូ ពន្លាតរូបរាងសូត្រ កសិណតំរុទ្ធ

[៣៧] យំ ទោ វេ អាវុសោ ភគវំ សង្ខត្តោ
ឧទ្ទេសំ ឧទ្ទិសិត្តា វិញ្ញារោ អត្ថំ អវិកតិត្តា ឧដ្ឋា-
យាសនា វិហារំ បរិដ្ឋោ

អត្ថំ ពាណិជ្ជកម្មេយ្យ ។ បេ ។

តំ វេ កន្ទេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តុតេ មុច្ឆិតិ

ឥមស្ស ទោ អវំ អាវុសោ ភគវតា សង្ខត្តោ
ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញារោ អត្ថំ អវិកត្តស្ស បរិ-
វិញ្ញារោ អត្ថំ អជាធាមិ អកកដ្ឋមាតា ច បទ គុម្ពេ
អាយស្មន្តោ ភគវន្តិយេវ ឧបសង្កមិត្តា ឯកមត្ថំ ប-
ដិមុទ្ធស្សាដ យថា វេ ភគវំ ព្យាករោតិ តថា
នំ ជារេយ្យថាតិ ។

[៣៨] អថទោ តេ កិក្ខុ អាយស្មតោ មហា-
កត្តានស្ស កសិណំ អកិច្ចិត្តា អនុមោទិត្តា ឧដ្ឋា-
យាសនា យេន ភគវំ តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្ក-
មិត្តា ភគវន្តិ អកិច្ចិត្តា ឯកមត្ថំ វិសិទ្ធិស្ស ។

វិញ្ញាណសូ ពន្លាតរូបរាងសូត្រ លេខព្រះប្រាសាទកសិណ

[៣៧] ម្ចាស់អាវុសោ គ្រង់ដែលព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់
សំដែងខ្ញុំទេសដោយសេចក្តីសន្សំ មិនបានចែកវិលកសេចក្តីដោយ
ពិស្តារ ដល់អ្នកទាំងឡាយ ហើយគ្រង់ក្រែកអំពីភាសនៈ ចូលទៅ
កាន់វិហារ (ទេសនាទេស)

បុគ្គល មិនប្បិការខ្លះកាលយប្បាក្នុងអតីត ។ បេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ច្បុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នក

មានក្រឹមួយដ៏ចម្រើន

ម្ចាស់អាវុសោ ទេសដែលព្រះមានព្រះភាគ គ្រង់សំដែងដោយ
សន្សំ មិនបានចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនេះឯង ខ្ញុំយល់សេចក្តីដោយ
ពិស្តារយ៉ាងនេះ តែប្រសិនបើលោកមានអាយុប្រាថ្នា ត្រូវចូលទៅ
កាលព្រះមានព្រះភាគ ហើយសូមឆ្ងាត់សេចក្តីខ្ញុំ ហើយត្រូវចំទុក
សេចក្តីនោះ ភាមិខ្ញុំដែលព្រះមានព្រះភាគគ្រង់ដោះស្រាយ យ៉ាង
នោះទេ ។

[៣៨] គ្រានោះឯង ពួកអ្នកទាំងនោះ ក៏ត្រេកអរអនុមោទនា
នឹងកសិណរបស់ព្រះមហាកថាយនៈមានអាយុ ហើយក្រែកអំពីភាសនៈ
ចូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រែកថ្វាយ
ចង្អុលព្រះមានព្រះភាគ ហើយអន្ទិយក្នុងច័សមគួរ ។

ឯកាមន្តំ ធិសីត្តា ខេ តេ ភិក្ខុ ភកវន្តំ ឯតទភេ-
 ទំ យី ខេ តោ កន្ត ភកវ សន្តិក្កេន ឧទ្ទសំ
 ឧទ្ទសីតា វិញ្ញារេន អភំ អវិកជិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា
 វិហារំ ចរិដ្ឋោ

អភិក្ខុ ធាត្តាគមេយ្យ ។ ថេ ។

តំ វេ កន្តេករត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុច្ឆិតិ

តេសន្តោ កន្ត អម្ពាតំ អចិវប្បក្កន្តស្ស ភកវ-
 តោ ឯតទភេរោសិ ឆន្តិ ខេ តោ អាវុសោ ភកវ
 សន្តិក្កេន ឧទ្ទសំ ឧទ្ទសីតា វិញ្ញារេន អភំ អវិ-
 កជិត្តា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ ចរិដ្ឋោ

លុប្កកិកុចារិទោ អនិយក្កិចិសម្ពុរោហិយ បានក្រាចទូលព្រះមាន
 ព្រះភាគយ៉ាងនេះថា ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ច្រង
 ក្រាស់សំដែងឲ្យទទួសលា ដោយសេចក្តីសន្តិច មិនចាន់បានចែក
 វិលកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយច្រងក្រាអំពីភាសនៈចូល
 ទៅកាន់វិហារទៅ (ទទួសនោះគឺ)

បុគ្គល មិនប្បិការឲ្យគោលយប្បាក្នុងអភិក ។ ថេ ។

មុនីជាអ្នកស្ងប់ទុក តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នកមាន

ក្រីមួយដ៏ចម្រើន

ចតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចេញទៅ
 មិនយូរប៉ុន្មាន យើងខ្ញុំចារិទោ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ម្ចាស់
 អាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគច្រងក្រាស់សំដែងឲ្យទទួសនេះឯង ដោយ
 សេចក្តីសន្តិច មិនចាន់ចែកសេចក្តីដោយពិស្តារនៅឡើយ ហើយ
 ច្រងក្រាអំពីភាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ (ទទួសនោះគឺ)

ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងវិញ្ញាណ
អតីត បាណាមយ្យ
ឧប្បជ្ជកន្ត្រ អនាគត
យនតិកម្មហិ ឧត្តិ
អប្បក្កត្យ អនាគត
បទ្កប្បទ្កត្យ យោ ឧម្ម
តត្ថ តត្ថ វិបស្សតិ
អសិហិ អសន្តប្ប
តិ វិទ្យា មនុស្សាយ
អន្តោ កិច្ចមាតប្ប
កោ ជញ្ញា មរណំ សុវេ
ន ហិ ចោ សន្តរន្តោ
មហាសេនេន មនុស្ស
ឋិវិហារិមាតាបិ
អហោរត្តមតន្តិកិ
តិ វេ កន្តករត្តាតិ
សន្តោ អាចិក្កតេ មុចិតិ

ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងវិញ្ញាណ ក្នុងវិញ្ញាណ
បុគ្គលមិនប្បិការខ្លះភាសីយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីតខ មិនប្បិ
ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគតខ ព្រោះថា បញ្ចក្ខន្ធលា ជា
អតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធលា
ជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត
បុគ្គលណាឃើញច្បាស់ខ្លះចម្រើនជាបទ្កប្បទ្កតិខនោះ បុគ្គល
នោះ លុះដឹងច្បាស់ខ្លះព្រះនិព្វាន ដែលមិនសេសសោម
មិនកម្រើកហើយ ក្រៅចម្រើនឲ្យរឿយ ៗ ខ្លះលសមាបក្កិ
ដែលជាអាម្មណ៍របស់ព្រះនិព្វាននោះ ឯការព្យាយាមដុត
កំដៅកិលេស បុគ្គលគួរតែធ្វើកុសិល្យនេះឯង នរណាម្នាក់
ដឹងថា សេចក្តីស្តាប់នឹងមានកុសិល្យស្តុកបាន ព្រោះថាការ
កន្លងរបស់យើងចំពោះមនុស្ស ដែលមានសេនាច្រើននោះ មិន
មានឲ្យរឿយ មុនជាអ្នកស្តាប់ខ្លះ តែងហៅបុគ្គលដែលមាន
វិហារធម៌យ៉ាងនេះ មានព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នក
មិនខ្ជិលច្រអូសអស់វិជ្ជានិយមនោះឯង ថាជាអ្នកមានកម្រី
មួយដ៏ចម្រើន ។

កោ ទុ ខោ នមស្ស កកវតា សន្និគ្គេន
 ទន្ទេសស្ស ទន្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាវេន អន្តុ អវិកត្តស្ស
 វិញ្ញាវេន អន្តុ វិកដេយ្យានិ តេសេន្តោ កន្តេ អន្តាវា
 ឯតទយេនសំ អយំ ខោ អាយស្សា មហាកត្តាវេន
 សន្តុ តេវ វិវុទ្ធានោ វេទ្ធាវិទោ ម វិញ្ញាណំ សច្រឡា-
 ចារិណំ មហោតិ ឆាយស្សា មហាកត្តាវេន នមស្ស
 កកវតា សន្និគ្គេន ទន្ទេសស្ស ទន្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាវេន អន្តុ
 អវិកត្តស្ស វិញ្ញាវេន អន្តុ វិកតិកុំ យទ្ធនំ មយំ យេនា-
 យស្សា មហាកត្តាវេន តេនុមសន្តិមេយ្យាម ទមសន្តិ-
 មិទ្ធា អាយស្សន្តិ មហាកត្តាវេន ឯតមន្តុ មនិម្ពុទ្ធស្សា-
 មាតិ អថខោ មយំ កន្តេ យេនាយស្សា មហា-
 កត្តាវេន តេនុមសន្តិមិទ្ធា ទមសន្តិមិទ្ធា អាយស្សន្តិ
 មហាកត្តាវេន ឯតមន្តុ មនិម្ពុទ្ធស្សា តេសេន្តោ កន្តេ អាយ-
 យស្សា មហាកត្តាវេន នមេហំ អាគារេហំ នមេហំ
 មនេហំ នមេហំ ឡាត្តវេហំ អន្តោ វិកត្តោតិ ។

នរណាហ្ន៎ គប្បីចែកវិលកសេចក្តីខែខ្មែរ ដែលព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងដោយសន្តិច ទ្រង់មិនទាន់ចែកសេចក្តី
 ដោយភិស្តារនៈ ឲ្យភិស្តារទាន បតិគ្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឡើយអង្គ
 ទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាកត្តានៈមាន
 កាយខ្ពង់ ព្រះសាស្តាតែងសរសើរផង ពួកសច្រឡាចារិក្ត
 ជាអ្នកចេះផឹងតែងលើកតម្កើងផង ព្រះមហាកត្តានៈមានកាយ អាចចែក
 សេចក្តីខែខ្មែរ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សំដែង ដោយ
 សន្តិច មិនទាន់ចែកសេចក្តីដោយភិស្តារនៈ ឲ្យភិស្តារទានផង បើ
 ដូច្នោះ គួរពួកយើងចូលទៅគ្រប់ព្រះមហាកត្តានៈមានកាយ លុះចូលទៅ
 ដល់ហើយ ពួកយើងគប្បីសូមញាក់សេចក្តីខ្ញុំ ដឹងព្រះមហាកត្តានៈ
 មានកាយចុះ បតិគ្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលបើហេតុយ៉ាងនេះ ពួក
 ឡើយអង្គ ក៏នាំគ្នាចូលទៅគ្រប់ព្រះមហាកត្តានៈមានកាយ លុះទៅដល់
 ហើយ បានសូមញាក់សេចក្តីខ្ញុំដឹងព្រះមហាកត្តានៈមានកាយ បតិគ្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមហាកត្តានៈមានកាយ ក៏បានចែកសេចក្តី ដោយ
 ភាគៈទាំងឡាយនេះ ដោយច្បាស់ទាំងឡាយនេះ ដោយព្យញ្ជនៈ
 ទាំងឡាយនេះ ដល់ពួកឡើយអង្គទាំងនោះ ។

បញ្ជី លោមសក្តិយស្ត្រី^(១)

[២០] ឯវង្ស សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកកំ
សាវត្តិយំ វិហារិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាណម ។
នេន ខោ បន សមយេន អាយស្ថា លោមសក្តិ-
យោ សក្កេស្ស វិហារិ កបិលវត្តស្ស ជិក្រោតារមេ ។
អថខា ចទ្ធា ទេវបុត្តោ អភិក្កត្តាយ វត្តិយា
អភិក្កត្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ ជិក្រោតារមំ ឱកសេត្តា
យេនាយស្ថា លោមសក្តិយោ នេនុបស្តមិ ឧប-
ស្តមិក្ខា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។

[២១] ឯកមន្តំ វិហារ ខោ ចទ្ធា ទេវបុត្តោ
អាយស្ត្រី លោមសក្តិយំ ឯកនកេន ជារសំ ភិ-
កិត្តុ កន្ទេកាវត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកត្តញ្ចាតិ ។ ន
ខោ អហំ អារុសោ ជារមិ កន្ទេកាវត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ
វិកត្តញ្ច ភិ បតារុសោ ជារសំ កន្ទេកាវត្តស្ស
ឧទ្ទេសត្វ វិកត្តញ្ចាតិ ។ អហម្យ ខោ ភិកិត្តុ ន ជារមិ
កន្ទេកាវត្តស្ស ឧទ្ទេសត្វ វិកត្តញ្ច ជារសំ ភិ^(២) ភិកិត្តុ

១. លោមសក្តិយកន្ទេកាវត្តស្ត្រី ។ ២. លោមសក្តិយកន្ទេកាវត្តស្ត្រី ។
៣. ១. បទ ភិ ។

លោមសក្តិយស្ត្រី ទី ២

[២០] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភោគ ស្តេចគង់នៅក្នុងវត្តនេត្តន ជាអោមរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
ទៀបគ្រងសាវត្តិ ។ សម័យនោះឯង ព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុ
នៅក្នុងវិហារពារម ទៀបគ្រងកបិលវត្តស្ត្រី ក្នុងវេនសក្កៈ ។
ព្រះនោះឯង ទេវបុត្តវណ្ណៈចម្រុះ ឆាកាលក្រិបឋយោមកន្ត្រី
ហើយ មានសិទ្ធិរឿង ញ៉ាំងវិហារពារមចំណែកឲ្យរឿង បាន
ចូលទៅក្រុងលោមសក្តិយៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ បាន
បិតនៅក្នុងវិហារ ។

[២១] លុះចម្រុះទេវបុត្ត បិតនៅក្នុងវិហារហើយ បានពោល
ពាក្យនេះ ខឹងព្រះលោមសក្តិយៈមានអាយុថា បដិក្រភិក្ខុ លោក
ចាំខ្ញុំទេវបុត្តនិងវិកត្តនៃកន្ទេកាវត្តនេះ ។ ព្រះលោមសក្តិយៈតបថា
ម្ចាស់អារុសោ យើងមិនបានចាំខ្ញុំទេវបុត្តនិងវិកត្តនៃកន្ទេកាវត្តនេះ ម្ចាស់
អារុសោ ចុះអ្នកចាំខ្ញុំទេវបុត្តនិងវិកត្តនៃកន្ទេកាវត្តនេះ ។ បដិក្រភិក្ខុ
ខ្ញុំក៏មិនចាំខ្ញុំទេវបុត្តនិងវិកត្តនៃកន្ទេកាវត្តនេះ បដិក្រភិក្ខុ ចុះលោកចាំ

ករុករុកខ្លឹម កាតាតិ ។ ទ ទោ អហំ អាវុសា
ជាវេមិ ករុករុកខ្លឹម កាតា ភ្នំ បដាវុសា តា-
វេសិ ករុករុកខ្លឹម កាតាតិ ។ ជាវេមិ ទោ អហំ
ភិក្ខុ ករុករុកខ្លឹម កាតាតិ ។ យថាកចំ ថទ
ភ្នំ អាវុសា ជាវេសិ ករុករុកខ្លឹម កាតាតិ ។

(៤៤) ឯកមិទំ ភិក្ខុ សមយំ កកវំ ទេវេសុ
ការត្ថិសេសុ វិហរេតិ ចារិទ្ធកុកម្មលេ បណ្ណកម្មល-
សិលាយំ ។ ភក្រ ទោ កកវំ ទេវំទំ ការត្ថិសាទំ
ករុករុកស្ម ទរុកសញ្ច វិកន្តញ្ច អកាសិ

- អតីតំ បាណាមេយ្យ
- ទប្បជីកេន្តំ អបាតតំ
- យទតីតម្បហំទន្តំ
- អប្បត្តញ្ច អបាតតំ
- បទ្បប្បទ្ធកញ្ច យោ ទម្មំ
- តតុ តតុ វិបស្សតិ

ខ្ញុំករុករុកជាតាតាតាំងឡាយ ។ ម្នាលការុសោ យើងមិនចាំ ខ្ញុំ
ករុករុកជាតាតាតាំងឡាយទេ ម្នាលការុសោ ចុះអ្នកចាំខ្ញុំករុករុកជាតា
តាំងឡាយ ។ បត់ត្រកិត្ត ខ្ញុំចាំករុករុកជាតាតាំងឡាយ ។ ម្នាល
ការុសោ ចុះអ្នកចាំករុករុកជាតាតាំងឡាយ ដោយប្រការដូចម្តេច ។

(៤៥) បត់ត្រកិត្ត សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចគង់
នៅលើបណ្ណកម្មលសិលា ទៀបដើមបារិទ្ធកុកត្រឹម ក្នុងឋានការត្ថិវិញ្ញ
ទៅលោក ។ គ្រាទោះ ព្រះមានព្រះភាគ បានទ្រង់ភាសិតខ្ញុំទេស
និងវិកន្តិវៃករុករុកៈ ដល់ពួកទៅតាមឋានការត្ថិវិញ្ញ

បុគ្គល មិនឃើញការព្យាបាលយថាពួកគេជាអតីត មិនឃើញ
ប្រាជ្ញាបណ្ណកម្មជាអនាគត ព្រោះថា បណ្ណកម្មណាជាអតីត
បណ្ណកម្មនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បណ្ណកម្មណាជាអនា-
គត បណ្ណកម្មនោះ ក៏មិនទាន់មកដល់ មួយទៀត បុគ្គល
ណា ឃើញច្បាស់ខ្ញុំចម្លែកក៏ទៀងចំពោះមុខក្នុងទីនោះ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចេវិបទ្បកាសកំ

អសំហំរិ អសុត្តប្ប្រិ

តំ វិទ្ធា អនុប្រាចារ្យោ

អន្តោ កំពូមាធិប្ប្រិ

កោ ជញ្ញា បរណំ សុវេ

ន ហិ ចោ សន្តរន្តោ

មហាសេនេន អនុតោ

ឯវិវិហារិមាតាបិ

អនោកត្តមនន្តិ

តំ វេ កន្តោករត្តោតិ

សន្តោ អាចិក្កុតេ អុចិចិ ។

(២៣) ឯវិ ចោ អហំ ភិក្ខុ ធាវេមិ កន្តោករត្តិ-

យោ តាថា ទុត្តណាហំ ភិក្ខុ កន្តោករត្តស្ស

ទន្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច បរិយាប្បណាហំ ភិក្ខុ

កន្តោករត្តស្ស ទន្ទេសញ្ច វិភង្គញ្ច ធាវេហំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេវិបទ្បកាសកំ

បុគ្គលនោះ លុះដឹងច្បាស់នូវព្រះទិព្វាន ដែលមិនរសេម

សោម មិនគម្រើកហើយ គ្រូចម្រើនឱ្យរឿយ ។ នូវផល-

សមាបត្តិ ដែលជាការម្នាក់របស់ព្រះទិព្វាននោះ ឯសេចក្តី

ព្យាយាម បុគ្គលម្នាក់ក្នុងថ្ងៃនេះ ទេវលោកនឹងដឹងថា សេចក្តី

ស្តាប់នឹងមានក្នុងវិញ្ញាណបុគ្គល ព្រោះថា ការគ្រប់របស់

យើងចំពោះមេត្តាដែលមានសេនាច្រើន មិនមានឡើយ មុនដំ

អ្នកស្តាប់ខ្លួន តែងហៅបុគ្គល អ្នកមានព្យាយាម មិនខ្ជិល

ច្រអូសចំនីវ្វែរចំនីយប់ ទៅដោយសេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាង

នេះ ថាជាអ្នកមានព្រឹត្តិមួយដ៏ចម្រើន ។

(២៣) បតិក្រភិក្ខុ ខ្ញុំប៉ាន់ទុកក្តីគាថាទាំងឡាយ ដោយ

ប្រការយ៉ាងនេះឯង បតិក្រភិក្ខុ ចូរលោករៀននូវទេសន៍វិក្កិវនៃ

កទ្ទេកភិក្ខុគាថាចុះ បតិក្រភិក្ខុ ចូរលោកទន្ទេញនូវទេសន៍វិក្កិវនៃ

កទ្ទេកភិក្ខុគាថាចុះ បតិក្រភិក្ខុ ចូរលោកចាំទុកនូវទេសន៍វិក្កិវនៃកទ្ទេ-

ត្រូវ ក៏ត្រូវ កន្លែងកន្លែង ទន្លេសព្វ វិភង្គត្រូវ អន្តរសញ្ញា-
តោ ក៏ត្រូវ កន្លែងកន្លែង ទន្លេសោ ៨ វិភង្គ ៨
អាងព្រហ្មចរិយកោតិ ។ ឥឡូវនេះ ចន្លោះ ទន្លេបុត្រា
និង វត្ត ត្រូវតែដឹង ។

[២២] អដទោ អាយស្មា លោមសក្តិយោ តស្សា
រត្តិយោ អន្តរយេន សេតាសនំ សំសារមេត្តា បន្តិច្ឆរិ
អាធាយ យេន សាវត្តិ តេន ចារិកំ បក្កាមិ ។
អនុបុត្រេន ចារិកញ្ជរមាថោ យេន សាវត្តិ ជេតវនំ
អចាដបិណ្ឌិកស្សាណមោ យេន កកវ តេនុបស្ត្រមិ
ឧបស្ត្រមិត្តា កកវន្តំ អកិវនេត្តា ឯកមន្តំ ឯសិទិ ។
ឯកមន្តំ ឯសិទ្ធា ទោ អាយស្មា លោមសក្តិ-
យោ កកវន្តំ ឯកនរោច ឯកមិទាហំ កន្លេ សមយំ
សក្កេសុ វិហារមិ កមិលវត្តស្មី ឯគ្រោតារម
អដទោ កន្លេ អញ្ញតរោ ទន្លេបុត្រា អកិក្កតាយ
រត្តិយោ អកិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកម្យំ ឯគ្រោតារមិ
ឧកាសេត្តា យេនាហំ តេនុបស្ត្រមិ ឧបស្ត្រមិត្តា

ព្រះបន្ទូល លោមសក្តិយករុករាមុស្សត្រ គ្រលោមសក្តិយៈព្រះពោធិ៍ព្រះភាគ
ករត្តិភាពចុះ បពិត្រក៏ត្រូវ ព្រោះថា ទន្លេសនិងវិភង្គនៃករុករាមុស្សត្រ
ដែលច្រកយោងយេនេន ចាត់ទុកថា ជាភាគព្រហ្មចរិយៈ (ព្រហ្ម-
ចរិយៈភាគដើម) ។ ចន្លោះទន្លេបុត្រាពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យ
នេះចប់ហើយ ក៏បាត់ក្នុងទំនាមទៅ ។

[២២] គ្រាទានឯង ព្រះលោមសក្តិយៈទានភាយុ កាល
កន្លងត្រូវទានហើយ រៀបចំសេវាសនៈ កាន់បុត្រនិងចិវិ ហើយ
ទៀសទៅកាន់ចារិក ក្នុងក្រុងសាវត្តិ ។ កាលលោកគ្រាច់ទៅកាន់
ចារិកដោយលំដាប់ ក៏ចូលទៅដល់ព្រះពោធិ៍ព្រះភាគ ក្នុងវត្តជេតវន
របស់អនាថបិណ្ឌិក ទៀបក្រុងសាវត្តិ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាប
ថ្វាយបង្គំព្រះពោធិ៍ព្រះភាគ រួចអង្គុយក្នុងទំនាមម្តេ ។ លុះព្រះលោម-
សក្តិយៈទានភាយុ អង្គុយក្នុងទំនាមម្តេហើយ បានក្រាបបង្គំចូល
ព្រះពោធិ៍ព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សម័យមួយ
ខ្ញុំព្រះអង្គនៅក្នុងនិគ្រោតារម ទៀបក្រុងកមិលវត្តស្មី ក្នុងវេនសក្តិៈ
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គ្រាទានឯង ពាក្យក្រាបបង្គំយោមកន្លង
ហើយ បានទៅបុត្រមួយអង្គ មានស្មីជ័រវៀង ញ៉ាំងនិគ្រោតារមចាំ
មូលនូវភិប្បាស ហើយចូលទៅកាន់ព្រះអង្គ លុះចូលទៅដល់ហើយ

ព្រះបាទ ស្រីរាជវរ្ម័នទី៧ ព្រះបាទ បរមវរ្ម័នទី៧

អតីត ជាទ្រព្យមេឃ ។ មេ ។

តំ វេ កន្ត្រករត្តិ

សន្តោ អាចិត្តតេ មុនីតិ

បរិ ទោ អហំ ភិក្ខុ ជាវេមិ កន្ត្រករត្តិយេ
កថា ឧត្តណ្ណាហំ ភិក្ខុ កន្ត្រករត្តិស្ស ឧទ្ទេសត
វិកង្កត្ត បរិយាប្បណាហំ ភិក្ខុ កន្ត្រករត្តិ
ឧទ្ទេសត្ត វិកង្កត្ត ជាវេហំ ភិក្ខុ កន្ត្រករត្តិ
ឧទ្ទេសត្ត វិកង្កត្ត អត្តសញ្ញតោ ភិក្ខុ កន្ត្រករត្តិ
ឧទ្ទេសោ ម វិកង្កោ ម អាចិត្តប្រហូចរិយតោតិ
សន្តមភោម កន្ត្រ សោ ទេវបុត្តោ សនំ វត្តា តា
វត្តនាយិ សាទុ មេ កន្ត្រ កតវា កន្ត្រករត្តិ
ឧទ្ទេសត្ត វិកង្កត្ត ទេសេត្តិ ។

(៤៦) ជាទ្រព្យ មន្ត ភិក្ខុ តំ ទេវបុត្តនិ
ន ទោ អហំ កន្ត្រ ជាទ្រព្យ តំ ទេវបុត្តនិ ។ ចន្ទ
ជាមេសោ ភិក្ខុ ទេវបុត្តោ ចន្ទនោ ភិក្ខុ ទេវបុ
អដ្ឋិកត្តា មនសិកត្តា សត្វំ ចេតសោ សមន្តា
វិក្កា ឧហិតសោតោ ធម្មិ សុណាតិ តេជហំ ភិ

ព្រះបាទ ស្រីរាជវរ្ម័នទី៧ ព្រះបាទ បរមវរ្ម័នទី៧

បុគ្គល មិនប្រឹក្សាទ្រព្យភាស័យចក្ខុក្នុង ជាអតីត ។ មេ ។

មុនីដែលជាអ្នកស្រឡាត់ តែងហៅបុគ្គលនោះឯង ថាជាអ្នក

មានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

ចត្តក្រក្ក ខ្ញុំចាំឲ្យកន្ត្រករត្តិជាថាចាំឲ្យយ ដោយប្រការយ៉ាង
នេះ ចត្តក្រក្ក ចូរលោកទៀន ឲ្យទុរទុសនិវិកន្តិ នៃកន្ត្រករត្តិជា
ចត្តក្រក្ក ចូរលោកទុរទុសនិវិកន្តិ នៃកន្ត្រករត្តិជា ចត្តក្រ
ក្ក ចូរលោកចុកឲ្យទុរទុសនិវិកន្តិ នៃកន្ត្រករត្តិជា ចត្តក្រក្ក
ព្រោះថា ទុរទុសនិវិកន្តិ នៃកន្ត្រករត្តិជា ប្រកបដោយប្រយោជន៍
ចាត់ថាជាភិក្ខុប្រហូចរិយៈ ។ ចត្តក្រក្កនេះដ៏ចម្រើន ទៅបុគ្គលនោះ
បានពោលពាក្យនេះ លុះពោលពាក្យនេះចប់ហើយ ក៏ចាក់ក្បួននោះ
ទៅ ចត្តក្រក្កនេះដ៏ចម្រើន សូមព្រះបាទព្រះភាពទ្រង់សំដែងឲ្យទុរទុស
និវិកន្តិ នៃកន្ត្រករត្តិជា ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបាន ។

(៤៧) ព្រះអង្គទ្រង់សួរថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ចូរលោកស្គាល់ទៅបុគ្គ
នោះឬទេ ។ ចត្តក្រក្កនេះដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានស្គាល់ទៅបុគ្គ
នោះទេ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទៅបុគ្គនោះឈ្មោះចន្ទៈ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចន្ទទៅ
បុគ្គ បានធ្វើឲ្យដាច់ច្បាស់ យកបន្តចុកដាក់ ប្រមូលមកឲ្យធម៌ចាំឯអស់
ដោយចិត្ត ហើយផ្សំនិស្សិតប្រសាទទ្រង់ស្តាប់ធម៌ ម្ចាស់ភិក្ខុ បើដូច្នោះ

សុណាហំ សាធុកំ មនសិករោហំ ភាសិស្សាមីតិ ។

ឯវម្ហាន្តតិ ទោ សោ ភិក្ខុ^(១) កកវតោ បទ្ធសេនាសិ ។

[៤៦] កកវ ឯកទេវាទ

អតីតំ នាទ្ធាកមេយ្យ

ឧប្បដិកក្កេ អនាគតំ

យនតីតម្យហំ ឧត្ថំ

អប្បត្តញ្ច អនាគតំ

បទ្ធិប្បន្តញ្ច យោ ធម្មំ

កត្ត កត្ត វិបស្សតិ

អសំហិកំ អសន្តិប្បំ

១ ឧ. ម. ទោ ភាយស្ថា លោមសក្កិយោនិ ទំស្សនិ ។

ចូរអកយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ចុះ ចូរផ្ញើ កន្លងដំនិតឱ្យប្រពៃចុះ គឺថាគក

និសំដែង ។ ភិក្ខុនោះ ទទួលព្រះភ្នំដ៏លាបសំព្រះពានព្រះភាគថា

ព្រះកុណា ព្រះអង្គ ។

[៤៦] ព្រះពានព្រះភាគ ព្រះគ្រាស់ យ៉ាងនេះថា

បុគ្គល មិនប្រកាសច្បាប់អោយបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត មិនប្រកាស

ប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត (ព្រះចៅ) បញ្ចក្ខន្ធសា ដែល

ជាអតីត បញ្ចក្ខន្ធនោះ កន្លងហួសទៅហើយ បញ្ចក្ខន្ធ

ណា ដែលជាអនាគត បញ្ចក្ខន្ធនោះ គឺនៅមិនទាន់មក

ដល់ មួយទៀត បុគ្គលណា ឃើញច្បាស់នូវធម៌អតីត

ទៀងចំពោះមុខ ក្នុងទីនោះ ។ បុគ្គលនោះ ចុះដឹងច្បាស់

នូវព្រះនិព្វាន ដែលមិនរសេមរសាម មិនកប្រើកហើយ

វិញ្ញាណស្វយំ លោមសក្កិយភវេតទ្ធិស្វយំ អតីតាមតិ

តំ វិញ្ញា បន្តត្រហាយ
 អន្តរ កំពូមាតយំ
 កោ ជញ្ញា មរណំ សុវ
 ទ ហំ ចោ សន្តរន្តេ
 មហាសេនេ មច្ចុតា
 ឯវិវិញ្ញាវិមាតាបិ
 អយោរត្ថមតទ្ធិតំ
 តំ វេ កន្តេករត្តោតិ
 សន្តោ អាចិក្ខុតេ មុនីតិ ។

(៤៧) កថញ្ញា វិញ្ញុ អតីតំ អន្តរមេតិ ។
 ឯវិវិញ្ញោ អយោសិ អតីតមន្តាទ្ធិ តត្ថ ទ្ធិ ស.
 មន្តាទេតិ ឯវិវេនោ អយោសិ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញា
 អយោសិ ។ បេ ។ ឯវិសន្តារេ អយោសិ ។ បេ ។
 ឯវិវិញ្ញាលោ អយោសិ អតីតមន្តាទ្ធិ តត្ថ ទ្ធិ
 សមន្តាទេតិ ។ ឯវិ ចោ វិញ្ញុ អតីតំ អន្តរមេតិ ។

វិញ្ញាណស្វយំ លោមសក្កិយភវេតទ្ធិស្វយំ ករោច្ឆេហាលីយចញ្ញុន្តជាអតីត
 ចម្រើនឱ្យរឿយ ។ ខ្លួនសេសាបតិ ដែលជាអាយុណំ របស់
 ព្រះនិព្វាននោះ ឯសេចក្តីព្យាយាមនូវភ្នែកនិវ្វេនេះ នរណា
 នឹងដឹងថា សេចក្តីស្ងប់នឹងមានក្នុងវិញ្ញាណស្វយំ ព្រោះថា
 ការគ្រប់គ្រងយើង ចំពោះមច្ចុ ដែលមានសេនាច្រើន មិន
 មានឡើយ មុនដែលជាអ្នកស្ងប់ម្ខាង តែងហៅបុគ្គលអ្នក
 មានព្យាយាម មិនខ្វល់ប្រមូសទាំងវិញ្ញាណយប់ នៅដោយ
 សេចក្តីមិនប្រមាទយ៉ាងនេះ ថាជាអ្នកមានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

(៤៧) ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះបុគ្គល ការច្រកកាលីយចញ្ញុន្តជាអតីត
 កើដូចម្តេច ។ បុគ្គលការច្រកកាលីយចញ្ញុន្តជាអតីត ។ ថា កត្តា
 អញ្ញមានរូបយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត កត្តាអញ្ញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ
 ។ បេ ។ កត្តាអញ្ញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ បេ ។ កត្តាអញ្ញមានសង្ខារ
 យ៉ាងនេះ ។ បេ ។ បុគ្គលការច្រកកាលីយចញ្ញុន្តជាអតីត ។ ថា
 កត្តាអញ្ញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជាអតីត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 បុគ្គលការច្រកកាលីយចញ្ញុន្តជាអតីត យ៉ាងនេះឯង ។

[៤៨] កាថង្ស ភិក្ខុ អតីតំ ចាត្រាគមេតិ ។ ឃិរិ-
 រូចោ អរោសិ អតីតមន្ទាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ទ ស-
 មន្ទាទេតិ ឃិរិវេនោ អរោសិ ។ យេ ។ ឃិរិសញ្ញា
 អរោសិ ។ យេ ។ ឃិរិសង្ការោ អរោសិ ។ យេ ។
 ឃិរិញ្ញាលោ អរោសិ អតីតមន្ទាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ ទ
 សមន្ទាទេតិ ។ ឃិរិ ទោ ភិក្ខុ អតីតំ ចាត្រាគមេតិ ។

[៤៩] កាថង្ស ភិក្ខុ អនាគតំ បដិកាដ្ឋតិ ។
 ឃិរិទោ សិរិយំ អនាគតមន្ទាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមន្ទា-
 ទេតិ ឃិរិវេនោ សិរិយំ ។ យេ ។ ឃិរិសញ្ញា សិរិយំ
 ។ យេ ។ ឃិរិសង្ការោ សិរិយំ ។ យេ ។ ឃិរិញ្ញាលោ
 សិរិយំ អនាគតមន្ទាទន្តិ តត្ថ ទន្តិ សមន្ទាទេតិ ។
 ឃិរិ ទោ ភិក្ខុ អនាគតំ បដិកាដ្ឋតិ ។

[៤៨] ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលមិនការខ្សោះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត
 តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលមិនការខ្សោះកាលីយខ្ញុំកម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា
 ភក្ខាអញមានប្រយោជន៍នេះ ក្នុងកាលជាអតីត ភក្ខាអញមានវេទនា
 យ៉ាងនេះ ។ យេ ។ ភក្ខាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ ភក្ខា
 អញមានសង្ការយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ បុគ្គល មិនការខ្សោះកាលីយ ខ្ញុំ
 កម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា ភក្ខាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុងកាលជា
 អតីត ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលមិនការខ្សោះកាលីយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត យ៉ាង
 នេះឯង ។

[៤៩] ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត តើដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលការខ្សោះកាលីយខ្ញុំកម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឱ្យ
 ភក្ខាអញមានប្រយោជន៍នេះ ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភក្ខាអញមាន
 វេទនាយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ សូមឱ្យភក្ខាអញមានសញ្ញាយ៉ាងនេះ ។ យេ ។
 សូមឱ្យភក្ខាអញមានសង្ការយ៉ាងនេះ ។ យេ ។ បុគ្គលការខ្សោះកាលីយខ្ញុំ
 កម្រេកក្នុងទីនោះ ។ ថា សូមឱ្យភក្ខាអញមានវិញ្ញាណយ៉ាងនេះ ក្នុង
 កាលជាអនាគត ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលប្រាថ្នាបញ្ចក្ខន្ធដាអនាគត យ៉ាង
 នេះឯង ។

វិក្កុវត្តស្ស លោមសក្កិយករុកេន្តស្សន្ត ចតុច្ឆន្ទម្មសំហែរណំ

(៨០) កថញ្ច កិក្កុ អបាគតំ ឧប្បដិកក្កុតិ ។
 ឯវិវុចោ សិយំ អបាគតមន្ទានន្តិ តត្ថុ នន្តិ ន ស-
 មន្ទានេតិ ឯវិវុចោ សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញា
 សិយំ ។ បេ ។ ឯវិសញ្ញា សិយំ ។ បេ ។ ឯវិញ្ញា-
 ណា សិយំ អបាគតមន្ទានន្តិ តត្ថុ នន្តិ ន សមន្ទា-
 នេតិ ។ ឯវិ ចោ កិក្កុ អបាគតំ ឧប្បដិកក្កុតិ ។

(៨១) កថញ្ច កិក្កុ បច្ចុប្បទ្ទេសុ ធម្មេសុ
 សំហែរតិ ។ ឧច កិក្កុ អស្សុតវា បុដ្ឋដ្ឋោ អរិ-
 យានំ អនស្សវិ អរិយធម្មស្ស អកោវិទោ អរិយ-
 ធម្មេ អវិទិតោ សប្បវិសានំ អនស្សវិ សប្បវិស-
 ធម្មស្ស អកោវិទោ សប្បវិសធម្មេ អវិទិតោ រូមំ
 អត្តតោ សមនុបស្សតិ រូមវន្តំ វា អត្តានំ អត្តនិ វា
 រូមំ រូមស្មំ វា អត្តានំ វេទនំ ។ បេ ។ សញ្ញំ ។ បេ ។

វិក្កុវត្ត សោមសក្កិយករុកេន្តស្សន្ត ការសេមរសេមក្នុងដាចចុច្ឆន្ត

(៨០) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលមិនប្រាថ្នាថាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត ភើដូច
 ម្តេច ។ បុគ្គលមិនការព្រះកាល័យនូវគម្រោកក្នុងទីនោះ ។ ថា ក្នុងកាល
 ជាអនាគត សូមឱ្យភក្តាអញមានប្រយោជន៍នេះ សូមឱ្យភក្តាអញមាន
 វេទនាយោជន៍នេះ ។ បេ ។ សូមឱ្យភក្តាអញមានសញ្ញាយោជន៍នេះ ។ បេ ។
 សូមឱ្យភក្តាអញមានសត្វយោជន៍នេះ ។ បេ ។ បុគ្គលមិនការព្រះកាល័យ
 នូវគម្រោកក្នុងទីនោះ ។ ថា ក្នុងកាលជាអនាគត សូមឱ្យភក្តាអញមាន
 វិញ្ញាណយោជន៍នេះ ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលមិនប្រាថ្នាថាបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត
 យោជន៍នេះឯង ។

(៨១) ម្នាលភិក្ខុ ចុះបុគ្គលសេមរសោម ក្នុងពួកដាចចុច្ឆន្ត
 ភើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកមិនបានស្តាប់
 មិនបានឃើញពួកព្រះអរិយៈ មិនល្អាសក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបាន
 ទទួលវិណ័យក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ មិនបានឃើញពួកសប្បុរស មិន
 ល្អាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនបានទទួលវិណ័យក្នុងធម៌របស់សប្បុរស
 វេទនាវិចារណាឃើញប្រថាប់ខ្លួន ឃើញខ្លួនថាមានប្រ ឃើញប្រថាប់មាន
 ក្នុងខ្លួន ឬ ឃើញខ្លួនថាមានក្នុងប្រ វេទនា ។ បេ ។ វេទនា ។ បេ ។

សង្ខារេ ។ មេ ។ វិញ្ញាណំ អន្តតោ សមទុបស្សតិ
វិញ្ញាណាវន្តំ វា អន្តានំ អន្តានំ វា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណាស្មី
វា អន្តានំ ។ ឃី ។ ទោ ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ
សំហារតិ ។

(៩៦) កថត្ត ភិក្ខុ បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ទ
សំហារតិ ។ ឥទ ភិក្ខុ សុត្តវា អរិយស្សនាវកោ អរិយា-
នំ ទស្សនី អរិយទម្មស្ស កោវិទោ អរិយធម្មេ សុវិនិ-
កោ សប្បវិសានំ ទស្សនី សប្បវិសទម្មស្ស កោវិទោ
សប្បវិសធម្មេ សុវិនិកោ ទ រូបំ អន្តតោ សមទុបស្សតិ
ទ រូបវន្តំ វា អន្តានំ ទ អន្តានំ វា រូបំ ទ រូបស្មី
វា អន្តានំ ទ វេទនំ ។ មេ ។ ទ សញ្ញំ ។ មេ ។ ទ
សង្ខារេ ។ មេ ។ ទ វិញ្ញាណំ អន្តតោ សមទុបស្សតិ
ទ វិញ្ញាណាវន្តំ វា អន្តានំ ទ អន្តានំ វា វិញ្ញាណំ
ទ វិញ្ញាណាស្មី វា អន្តានំ ។ ឃី ។ ទោ ភិក្ខុ
បច្ចុប្បន្នេសុ ធម្មេសុ ទ សំហារតិ ។

នូវសង្ខារទាំងឡាយ ។ មេ ។ ចិត្តារណារម័ញ្ញនូវវិញ្ញាណថាជាខ្លួន
រម័ញ្ញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ រម័ញ្ញវិញ្ញាណថាមានក្នុងខ្លួន ឬរម័ញ្ញខ្លួន
ថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គល រសេមរសោមក្នុងពួកធម៌ជា
បច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

(៩៦) ម្នាលភិក្ខុ បុគ្គលមិនរសេមរសោម ក្នុងពួកធម៌ជា
បច្ចុប្បន្ន កើតឡើង ។ ម្នាលភិក្ខុ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ជា
អ្នកបានស្តាប់ បានរម័ញ្ញពួកព្រះអរិយៈ ជាអ្នកឃ្លាសក្នុងធម៌របស់ព្រះ
អរិយៈ ជាអ្នកទទួលបាននាំដោយប្រពៃក្នុងធម៌របស់ព្រះអរិយៈ ជាអ្នក
រម័ញ្ញពួកសប្បុរស ជាអ្នកឃ្លាសក្នុងធម៌របស់សប្បុរស ជាអ្នកទទួល
បាននាំដោយប្រពៃក្នុងធម៌របស់សប្បុរស មិនចិត្តារណារម័ញ្ញនូវរូបថា
ជាខ្លួន មិនរម័ញ្ញខ្លួនថាមានរូប មិនរម័ញ្ញរូបថាមានក្នុងខ្លួន ឬមិន
រម័ញ្ញខ្លួនថាមានក្នុងរូប មិនរម័ញ្ញវេទនា ។ មេ ។ មិនរម័ញ្ញសញ្ញា
។ មេ ។ មិនរម័ញ្ញសង្ខារទាំងឡាយ ។ មេ ។ មិនចិត្តារណារម័ញ្ញ
វិញ្ញាណថាជាខ្លួន មិនរម័ញ្ញខ្លួនថាមានវិញ្ញាណ មិនរម័ញ្ញវិញ្ញាណថា
មានក្នុងខ្លួន ឬមិនរម័ញ្ញខ្លួនថាមានក្នុងវិញ្ញាណ ។ ម្នាលភិក្ខុ កើត
បុគ្គលមិនរសេមរសោមក្នុងពួកធម៌ជាបច្ចុប្បន្ន យ៉ាងនេះឯង ។

ក្រសួងសុខាភិបាល លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី

(៨៣) អតីត បាណ្ឌវមេឃ្យ ។ បេ ។

នី វេ កន្ថេតរត្តោតិ

សន្តោ អាចិត្តេតេ មុច្ឆិតិ ។

ឥន្ទមភេច កតវា អត្តមនោ អាយស្មា លោម-

សក្កិយោ កតវេតោ កាសិភី អភិទ្ធគីតិ ។

លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី

ក្រសួងសុខាភិបាល លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី

(៨៧) បុគ្គល មិនគប្បីការព្យាបាលដោយបញ្ចក្ខន្ធដាអតីត

។ បេ ។ មុនីជាអ្នកស្រប់រៀប តែងិហៅបុគ្គលនោះឯង

ថាជាអ្នកបានកម្រិតមួយដ៏ចម្រើន ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ បានក្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ព្រះ
លោមសក្កិយៈមានភាយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងកាសិករបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី លោកស្រី

បញ្ចប់ ច្បាប់កម្មវិធីសុត្ត

(៩២) ឯកម្ម សុត្ត ។ ឯកំ សមយំ កកក
សាវត្ថុយំ វិហារតិ ជេតវនេ អបាធិបិណ្ឌិតស្ស អា-
រមេ ។ អជទោ សុកោ មាលាកេ តោនេយ្យបុត្តោ
យេន កកក តេនុវសន្តមិ ឧបសន្តមិត្តា កកវតា
សន្តិ សម្មោទិ សម្មោទនិយំ កថំ សារណិយំ
វិតិសារេត្តា ឯកមន្តំ និសំទិ ។

(៩៤) ឯកមន្តំ និសំទ្ធោ ទោ សុកោ
មាលាកេ តោនេយ្យបុត្តោ កកវន្តំ ឯតនកេន តោ
នុ ទោ កោ តោតម ហេតុ កោ បទ្ធ-
យោ យេន មនុស្សានិយេវ សតំ មនុស្សក្ខតានិ
និស្សតំ ហិទប្បណិកតា និស្សន្តំ កោ^(១) តោតម
មនុស្សា អប្បាយុកា និស្សន្តំ និយាយុកា
និស្សន្តំ តម្យាតាណ និស្សន្តំ អប្បាតាណ និស្សន្តំ
នុត្តណា និស្សន្តំ វណ្ណវន្តោ និស្សន្តំ អប្បេសក្ខា
និស្សន្តំ មហេសក្ខា និស្សន្តំ អប្បកោតា និស្សន្តំ

១ ឧ. ម. ហិ កោ ។

ច្បាប់កម្មវិធីសុត្ត ទី ៥

(៩៦) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិតសេដ្ឋី ទៀបគ្រុឌ
សាវត្តិ ។ ព្រះនោះឯង សុភមាណព ជាបុត្ររបស់តោនេយ្យព្រាហ្មណ៍
បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោល
ពាក្យសំណេះសំណាល ដ៏នៃព្រះមានព្រះភាគ លុបកាប់ពាក្យសំណេះ
សំណាលនិងពាក្យរលឹកហើយ ក៏អន្តរាយក្នុងវិសមន្ត ។

(៩៨) លុះសុភមាណព តោនេយ្យបុត្រ អន្តរាយក្នុងវិសមន្ត
ហើយ បានក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះ
គោតមដ៏ចម្រើន អ្វីហ្ន៎ជាហេតុ អ្វីហ្ន៎ជាបច្ច័យ ដែលនាំឲ្យពួកមនុស្ស
កាលកើតមកជាមនុស្ស មានសេចក្តីថាគត់បង្ខំខ្លួនខ្លួនស្រី ប្រាកដឡើង
បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន ព្រោះថា មនុស្សចាត់ច្បាយ មានកាយខ្ញុំ
មានកាយវ័ន មានកាយព្រើន មានកាយគតិច មានសម្បុរកាយក្រក់
មានសម្បុរល្អ មានសក្តិកច មានសក្តិដ៏ មានភោគសម្បុរក្តិកច

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចម្រើនបិដក

សុណាហិ សាទុតិំ មនសិករោហិ កាសិស្សាមិទិ ។
ឃី កោតិ ទោ សុកោ មាណវេ តោទេយ្យបុត្តោ
កកវតោ បច្ចុស្សាសិ ។

[៨៧] កកវ ឃីតទភេត វេទ មាណវ ឃីតោ
វេទិ ក ឃីសោ ក មាណវិមាតិ កោតិ លុត្តោ
លោហិតមាលី ហតប្បហតេ ឃីវេត្តោ អនយាបត្តោ
មាណវុតេសុ ។ សោ តេម តាម្មេ ឃីវ ស-
មត្តេ ឃីវ សហនិទ្ទេ កាយស្ស គេតា បរម្មា-
ណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិទិមាតិ ឃីវយំ ឧបបដ្ឋតិ
តោ តេ កាយស្ស គេតា បរម្មាណា អមាយំ
ទុក្ខតិ វិទិមាតិ ឃីវយំ ឧបបដ្ឋតិ សេម មទុស្សត្តិ
អាតច្ឆតិ យទុ យទុ បច្ឆា ជាយតិ អប្បាយុកោ
កោតិ ។ អប្បាយុកសិវត្តិកា ឃីសា មាណវ
បដិបទា យទិទិ មាណវិមាតិ កោតិ លុត្តោ
លោហិតមាលី ហតប្បហតេ ឃីវេត្តោ អនយាបត្តោ
មាណវុតេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចម្រើនបិដក

ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់ឱ្យប្រៀបប្រដាន កថាអភិធម៌សិវៃផង ។ សុត-
តាណា កោទេយ្យបុត្តោ ទទួលប្រារព្ធនឹងការបេសប្រះពារព្រះកាតថា
ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៨៧] ព្រះមាតាព្រះកាត បានគ្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
មាណាព ស្រីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ប្រព្រឹត្ត
កាត្រក់ មានដៃប្រឡាក់ឈាម កាំងនៅក្នុងការបៀតបៀន ឯងការ
សម្លាប់ មិនដល់ខ្លួនសេចក្តីអាណិតក្នុងពួកសត្វ ។ ព្រោះអំពើនោះ
ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ
លុះវិលាងកាយ បន្ទាប់អំពើសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើត
អីច្នោះ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ប្រសិទ្ធជើវិលាងកាយ បន្ទាប់
អំពើសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតអីច្នោះ ប្រេតវិស័យ
អសុរកាយ នរកទេ បើបានគ្រឿងមកកាន់ភាពជាមនុស្ស ក្នុងទីណា ។
រមែងជាអ្នកមានអាយុវិ ។ ម្ចាស់មាណាព បុគ្គលសម្លាប់សត្វ ជា
អ្នកប្រព្រឹត្តកាត្រក់ មានដៃប្រឡាក់ឈាម កាំងនៅក្នុងការបៀត
បៀន ឯងការសម្លាប់ មិនដល់ខ្លួនសេចក្តីអាណិតក្នុងពួកសត្វ នេះ
ឆ្ពោះថាជីវិតប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឱ្យមានអាយុវិ ។

កែវស្រព្វ ឫប្បកម្មកែវស្រព្វ ចាណតំចានវិទំ

(៨៥) នំន បន មាណវ ឯកាច្ឆា នំភិ វា
 បុរិសោ វា មាណាតំមាតិ មហាយ មាណាតិចាតា
 មជិវិរោតោ ហោតិ ជិហិតនណ្ឌោ ជិហិតសត្តោ លដ្ឋិ
 នយាបន្តោ សត្វមាណាត្ថតហិតានុកម្មិ វិហារតិ ។
 សោ តេន កាយេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាជិន្ទេន
 កាយស្ស កេនា បរម្មណា សុតតិ សក្កំ លោកំ
 ទុបបដ្ឋតិ ខោ ខេ កាយស្ស កេនា បរម្មណា
 សុតតិ សក្កំ លោកំ ទុបបដ្ឋតិ សខេ មនុស្សត្ថំ
 អាត្មតិ យេត្ថ យេត្ថ ចដ្ឋា ជាយតិ ជិយាយុកោ
 ហោតិ ។ ជិយាយុកសំវត្ថុជិកា ឯសា មាណវ មជិ-
 បនា យនិជំ មាណាតំមាតិ មហាយ មាណាតិចាតា
 មជិវិរោតោ ហោតិ ជិហិតនណ្ឌោ ជិហិតសត្តោ លដ្ឋិ
 នយាបន្តោ សត្វមាណាត្ថតហិតានុកម្មិ វិហារតិ ។

កែវស្រព្វ ឫប្បកម្មកែវស្រព្វ កាច្ឆិចោកចាណតំចាន

(៨៨) ម្ចាស់មាណាត មួយទៀត ស្រ្តីចុបសេត្តក្នុង ក្នុង
 លោកខេ លះបង់បាណាតិបាត វៀស្រឡះចោកបាណាតិបាត មាន
 ជំបង់ដាក់ចុះហើយ មានស្រ្តីដាក់ចុះហើយ ជាអ្នកមានសេចក្តីអៀន
 គ្នាស មានសេចក្តីអាណិតភាស្ត អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ ក្នុងក្នុង
 សត្វទាំងអស់ ។ ក្រែងអំពើទោវដល់ខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងខេ បាន
 កាន់ខ្ជាប់យ៉ាងខេ បុគ្គលនោះ លុះវាលងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់
 ទៅ វែងទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះវាលង
 កាយ ចន្ទប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោកទេ
 បើបានគ្រឿងមកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។ វែងមានកាយ
 វែង ។ ម្ចាស់មាណាត បុគ្គលដែលលះបង់បាណាតិបាត វៀចោក
 បាណាតិបាត មានជំបង់ដាក់ចុះហើយ មានស្រ្តីដាក់ចុះហើយ មាន
 សេចក្តីអៀនគ្នាស មានសេចក្តីអាណិតភាស្ត ជាអ្នកមានសេចក្តី
 អនុគ្រោះដោយប្រយោជន៍ក្នុងក្នុងសត្វទាំងអស់ ខេ ឈ្មោះថាមជិបទា
 ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានកាយវែង ។

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចមរិយនិកាយ

(៥៩) នន មាលាវ ឯកាទ្វា ឥត្ថិ ក មុរិសោ ក
 សត្តានំ វិហេវកជាតិកោ ហោតិ ចាលិចា ក
 លេទុតា ក ធលោទ ក សត្តេន ក ។ សោ តេន
 កក្កេន ឯវិ សមត្តេន ឯវិ សមាធិទ្ធលេន កាយស្ស
 កេតា មាម្មរណា អថាយំ ទុក្ខតិ វិទិចាតំ ជិវយំ ទ-
 មមជ្ឈតំ យោ ទេ កាយស្ស កេតា មាម្មរណា អថាយំ
 ទុក្ខតិ វិទិចាតំ ជិវយំ ទមមជ្ឈតំ សទេ មទុស្សន្តិ
 អាគត្តតិ យេនុ យេនុ មច្ឆា ជាយតិ តព្វាតាតោ
 ហោតិ ។ តព្វាតានសិវត្តនិចា ឯសា មាលាវ ក-
 ដិមនា យនិទំ សត្តានំ វិហេវកជាតិកោ ហោតិ
 ចាលិចា ក លេទុតា ក ធលោទ ក សត្តេន ក ។

(៦០) នន មន មាលាវ ឯកាទ្វា ឥត្ថិ ក
 មុរិសោ ក សត្តានំ វិហេវកជាតិកោ ហោតិ
 ចាលិចា ក លេទុតា ក ធលោទ ក សត្តេន ក ។
 សោ តេន កក្កេន ឯវិ សមត្តេន ឯវិ សមាធិទ្ធលេន

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចមរិយនិកាយ

(៥៩) មាលាវណត ស្រីបុប្ផសព្វកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ
 ជាអ្នកចៀកចៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវដ្ឋខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយ
 ដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញ
 យ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំលាយកងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងកំណើតវិញបាន ប្រេត-
 វិស័យ អសុភោយ នរក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ចំលាយកងកាយបន្ទាប់
 អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតវិញបាន ប្រេតវិស័យ
 អសុភោយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភពជាមនុស្ស កើតក្នុងទី
 ណា ។ វេទន៍ជាអ្នកមានភាពច្រើន ។ មាលាវណត បុគ្គលដែលជា
 អ្នកចៀកចៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវដ្ឋខ្លះ ដោយដុំដីខ្លះ ដោយ
 ដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ នេះ ឈ្មោះថាបដិមតាប្រត្រឹក្តុចារដើម្បី
 មានភាពច្រើន ។

(៦០) មាលាវណត មួយទៀត ស្រីបុប្ផសព្វកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនចៀកចៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយបាតវដ្ឋខ្លះ
 ដោយដុំដីខ្លះ ដោយដំបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ ។ ព្រោះអំពើនោះ
 ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ

វិញ្ញាណប្ប បុព្វកម្មវិញ្ញាណប្ប កោដិការាវ

កាយស្ស កេតា បរម្មរណា សុគតិ សង្កំ លោកំ
ឧបបដ្ឋតិ ឆោ ទេ កាយស្ស កេតា បរម្មរណា
សុគតិ សង្កំ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ សទេ មនុស្សត្ថំ
អាភព្វតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ អប្បាតោ
ហោតិ ។ អប្បាតាទសំវត្ថុនិកា វិសា មាលាវ បដិ-
បដា យេនិទំ សត្តានំ អវិហោវតោនិកោ ហោតិ
ចាលិចា វំ លេទុចា វំ ធន្លោទ វំ សទ្ធន វំ ។

(៦០) វិច មាលាវ វិកាទ្វា វត្ថុ វំ បុរិ-
សោ វំ កោទដោ ហោតិ ឧបាយាសតហុលោ
អប្បម្បិ វុត្តា សមាដោ អតិសដ្ឋតិ កុប្បតិ ព្យា-
បដ្ឋតិ មតិវ្ថយតិ កោមត្យ ដោសត្យ អប្បទូយត្យ
ហត្យករោតិ ។ សោ តេន កាម្មន វិ
សមទ្ធន វិ សមាទិទ្ធន កាយស្ស កេតា
បរម្មរណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិចិចាតិ វិរយំ ឧប-
បដ្ឋតិ ឆោ ទេ កាយស្ស កេតា បរម្មរណា
អមាយំ ទុក្ខតិ វិចិចាតិ វិរយំ ឧបបដ្ឋតិ សទេ
មនុស្សត្ថំ អាភព្វតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ

វិញ្ញាណប្ប បុព្វកម្មវិញ្ញាណប្ប កោដិការាវ

លុទិណយករិកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមន៍ទៅកើតក្នុងសុគតិ
ស្និទ្ធិវាលាភ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយករិកាយ បន្ទាប់អំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុគតិស្និទ្ធិវាលាភទេ បើបាន
ត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទិវលា ។ វែមន៍ជាអ្នកមានភាព
តិច ។ ម្ចាស់មាលា បុគ្គលដែលជាអ្នកមិនបៀតបៀនសត្វតាំងឲ្យយ
ដោយបាតវែងខ្លះ ដោយជុំជីខ្លះ ដោយដីបងខ្លះ ដោយសស្រ្តាខ្លះ នេះ
ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានភាពតិច ។

(៦១) ម្ចាស់មាលា ស្រ្តីបុរសពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
មានសេចក្តីគ្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្រាន់តែស្និ-
ទ្ធិបន្តិចបន្តួច ក៏ដាក់ដាក់ ទិស ព្យាបាទ ឥបត សិវេនិសេចក្តីគ្រោធ
សេចក្តីប្រទូស្តនិសេចក្តីមិនគ្រេកអរឲ្យប្រាកដទៀត ។ ព្រោះអំពើនោះ
ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
ទំលាយករិកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមន៍ទៅកើតក្នុងកិរណិក
តិច្ឆាន ច្រេតវិស័យ អសុរកាយ មរក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយករិកាយ
បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកិរណិកតិច្ឆាន ច្រេតវិស័យ
អសុរកាយ នោះទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទិ

ទុក្ខន្តោ យោតិ ។ ទុក្ខន្តោសំវត្ថុនិកា វិសា
មាលាវ បដិបទា យនិទំ កោដិចា យោតិ ទុចា-
យាសតហុលោ អប្បម្បិ វុត្តោ សមាចោ អភិសដ្ឋតិ
កុប្បតិ ព្យាបដ្ឋតិ បតិភ្នំយតិ កោមត្យ ដោសត្យ
អប្បទូយត្យ មាតុកាភេតិ ។

(២២) វេទ បទ គណាវ វិកាចោ ទត្ថិ ក
មុរិសោ ក អកោដយោ យោតិ អនុវាយាសតហុ-
លោ ពហុម្បិ វុត្តោ សមាចោ មាភិសដ្ឋតិ ទ
កុប្បតិ ទ ព្យាបដ្ឋតិ ទ បតិភ្នំយតិ ទ កោមត្យ
ដោសត្យ អប្បទូយត្យ មាតុកាភេតិ ។ សោ
ភេទ កម្មេទ វិវិ សមន្តេទ វិវិ សមាទំន្តេទ
កាយស្ស ភេទា បរម្មាណា សុភតិ សត្តំ លោកិ
ទបបដ្ឋតិ ចោ ទេ កាយស្ស ភេទា បរម្មា-
ណា សុភតិ សត្តំ លោកិ ទបបដ្ឋតិ សទេ
មនុស្សត្តំ អាគច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ

ណា វេទិជាអ្នកមានសម្បុរកាត្រក់ ។ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែល
មានសេចក្តីក្រោធ ច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត គ្រាន់តែស្តី
ជាប់ខ្លួនខ្លួន កំបាំងថ្នាក់ ក្រោធ ព្យាបាទ ភយត សំដែងសេចក្តី
ក្រោធ សេចក្តីប្រឃូស ដឹងសេចក្តីមិនត្រេកអរឱ្យប្រាកដទៀត នេះ
ឈ្មោះជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានសម្បុរកាត្រក់ ។

(២២) ម្ចាស់មាណព មួយទៀត ស្ត្រីបុរសពួកខ្លះ ក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកមិនក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត
ទុកជាគេស្តីជាច្រើន ក៏មិនបាំងថ្នាក់ មិនក្រោធ មិនព្យាបាទ មិនភយត
មិនសំដែងសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រឃូស ដឹងសេចក្តីមិនត្រេកអរឱ្យប្រាកដ
ទៀត ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់
យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយករណីកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
វេទិទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិទេវលោក ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ ទំលាយ
ករណីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនបានទៅកើតក្នុងសុគតិស្នូតិ
ទេវលោកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់កាប់ជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា ។

ចាសាទិកោ ហោតិ ។ ហាសាទិកាសិវត្ថុទិកា វិសា
មាលាវ បដិមនា យទិទំ អកោធិយោ ហោតិ
អនុចាយាសតហុលោ តហុម្បិ វុត្តោ សមាទោ
នាភិសទ្ធិតិ ទ កុប្បតិ ទ ព្យាបទ្ធិតិ ទ បតិភ្និយតិ
ទ កោបតុ ទោសតុ អប្បទូយតុ មាគុករោតិ ។

(៦៣) ឥទ មាលាវ វិកាទោ ឥត្ថិ វា បុរិសោ
វា ឥស្សរមនកោ ហោតិ បរលាភសក្ការកុការមា-
នទវទ្ធនបូជនាសុ ឥស្សតិ ឧបទុស្សតិ ឥស្សំ តទ្ធិតិ ។
សោ ទោទ កំម្មន វិវិ សមត្តន វិវិ សមាទិទ្ធន
កាយស្ស កេនា បរម្មរណា អនាយំ ទុក្ខតិ វិទិហតិ
ទិវយំ ឧបបទ្ធិតិ ទោ ទេ កាយស្ស កេនា បរម្មរ-
ណា អនាយំ ទុក្ខតិ វិទិហតិ ទិវយំ ឧបបទ្ធិតិ សទេ
ឧទុស្សតិ អាតច្ចតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ

វេមនីជាអ្នកប្រកបដោយសម្បជ្រះថ្លា ។ ម្ចាស់មាលា បុគ្គលដែល
មិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនច្រើនដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត ទុក
ជាគេស្តីជាច្រើន ក៏មិនថ្នាំដាក់ មិនក្រោធ មិនព្យាបាទ មិនកបក
មិនសំដែងសេចក្តីក្រោធ សេចក្តីប្រទូស្ត និងសេចក្តីមិនត្រេកអរឱ្យ
ប្រាជកឡើង ទេ រឿយៗជាបដិបត្តាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីជាអ្នកមានសម្ប
ជ្រះថ្លា ។

(៦៣) ម្ចាស់មាលា ស្រ្តីបុប្ផសេតុក្ខន្ធ ក្នុងលោកនេះ
ជាអ្នកច្រណែន តែងច្រណែន ប្រទូស្ត ចង់ទុកខ្លួនសេចក្តីច្រណែន
ក្នុងលោក សក្ការៈ សេចក្តីភាព ការរាប់ការ ការផ្ទុយបង្ខំ និង
ការបូជា របស់បុគ្គលដទៃ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញ
យ៉ាងនេះ បានកាន់កាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ សុខទំលាយកងកាយ
បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេមនីទៅកើតក្នុងកំណើតវិញ ប្រេត-
វិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតវិញ ប្រេតវិស័យ អសុរ-
កាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទំណា ។

ក្រសួង ប្រកាសក្រសួង អន្តរកាល

[៦៤] ឥឡូវ មាណវ ឯកសារ ឥត វា ប្រើសោ
 វា ១ ឆាត ហោតិ សមណស្ស វា ប្រាហ្មណស្ស
 វា អង្គ ហោតិ វត្ថុ យោតិ មាណវកុរិលេបដំ
 សេយ្យវសដំ បដិបេយ្យំ ។ សោ តេន កម្មេន
 ឯវិ សមត្ថេន ឯវិ សមាដិទ្ធកាយស្ស កេនា
 បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិទិហាតិ ចិរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 តោ ទេ កាយស្ស កេនា បរម្មណា អមាយំ
 ទុក្ខតិ វិទិហាតិ ចិរយំ ឧបបដ្ឋតិ សទេ បទុស្សតិ
 អាគច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បដ្ឋា ដាយតិ អប្បកោតោ
 ហោតិ ។ អប្បកោតសិវត្ថុទិកា ឯសា មាណវ
 បដិបដា យទិទំ ១ ឆាត ហោតិ សមណស្ស
 វា ប្រាហ្មណស្ស វា អង្គ ហោតិ វត្ថុ យោតិ
 មាណវកុរិលេបដំ សេយ្យវសដំ បដិបេយ្យំ ។

ក្រសួង ប្រកាសក្រសួង ការងារក្រសួងយោធពល

[៦៥] មាណវ ប្រើប្រាស់ក្នុង ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នក
 មិនបានឱ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿង
 លាចផ្សែង ។ ទិវេក ទិកស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈបូត្រាហ្មណំ ។
 ប្រោសិកោនា ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយកងកាយបន្ទាប់ពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅ
 កើតក្នុងកំណើតវិញបាន ប្រេតវិស័យ អសុកោយ នរក ប្រសិទ្ធប័
 បុគ្គលនោះ ទំលាយកងកាយស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើតវិញបាន
 ប្រេតវិស័យ អសុកោយ នរកទេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាពជាមនុស្ស
 កើតក្នុងទីណា ។ វេទន៍ជាអ្នកមានកោសល្យក្តីតិច ។ មាណវ មាណវ
 បុគ្គលដែលមិនបានឱ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង
 ក្រអូប គ្រឿងលាចផ្សែង ។ ទិវេក ទិកស្រ័យ ប្រទីប ដល់សមណៈ
 បូត្រាហ្មណំ នេះឯង ឈ្មោះថាបដិបថា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានកោស
 ល្យក្តីតិច ។

[៦៦] ឥធិ បទ មាលាវ ឯកាទ្វា ឥត្តិ វា បុរិសោ វា ធាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្ធិ ចានំ វត្ថុ យានំ មាលាភទ្ធាលេបនំ សេយ្យវសនំ បទំមេយ្យំ ។ សោ តេន កម្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិន្ទេន កាយស្ស កេនា បរម្មវណា សុតតិ សត្តិ លោកិ ឧបបជ្ជតិ ចោ ចេ កាយស្ស កេនា បរម្មវណា សុតតិ សត្តិ ឃោកំ ឧបបជ្ជតិ សទេ មនុស្សត្ថំ អាភច្ឆតិ យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ មហារោតោ ហោតិ ។ មហារោតសិវត្តនំកា ឯសា មាលាវ បទំបទា យទិ នំ ធាតា ហោតិ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្ធិ ចានំ វត្ថុ យានំ មាលាភទ្ធាលេបនំ សេយ្យវសនំ បទំមេយ្យំ ។

[៦៧] ឥធិ មាលាវ ឯកាទ្វា ឥត្តិ វា បុរិសោ វា ថទ្វា ហោតិ អតិមានំ អភិវាទេតត្ថំ ន អភិវាទេតិ បច្ឆុដ្ឋាតត្ថំ ន បច្ឆុដ្ឋតិ អាសនាវហស្ស អាសនំ ន ទេតិ

[៦៦] មាលាភព មួយទៀត ស្រីបុប្ផសេត្តកខ្លះ ក្នុង លោកនេះ ជាអ្នកឱ្យបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿង ក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទំដេក ទំអាស្រ័យ ប្រទ័ប ផល់ សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ ។ ព្រោះអំពើនោះដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ លុះទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពី សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតិទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតិ ទៅលោកទេ បើបានត្រូវបំបែកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងទិព្វា ។ វេទន៍ជាអ្នកមានកោសម្បត្តិច្រើន ។ មាលាភព បុគ្គលដែលឱ្យ បាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាបផ្សេងៗ ទំដេក ទំអាស្រ័យ ប្រទ័ប ផល់សមណៈបូព្រាហ្មណ៍ នេះ ឈ្មោះថា បទិបថា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានកោសម្បត្តិច្រើន ។

[៦៧] មាលាភព ស្រីបុប្ផសេត្តកខ្លះក្នុងលោកនេះ ជាអ្នករឹង ក្លិន មើលភិយ មិនសំពះបុគ្គលដែលគួរសំពះ មិនក្រោកទទួលបុគ្គល ដែលគួរក្រោកទទួល មិនឱ្យកាសនៈផល់បុគ្គលដែលគួរផល់កាសនៈ

វិទ្យាស្វ ព្រហ្មវិទ្យាស្វ ព្រហ្មវិទ្យាស្វ

មត្តារហស្ស មត្តំ ឧ ទេតិ សក្កាតត្ថំ ឧ សក្កា-
 រោតិ កុក្កាតត្ថំ ឧ កុក្ការោតិ មាទេតត្ថំ ឧ
 មាទេតិ ប្រដេតត្ថំ ឧ ប្រដេតិ ។ សោ ភេទ កម្មេន
 ឃិរិ សមន្តេន ឃិរិ សមាទិទ្ធលេន កាយស្ស កេនា
 បរម្មរណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិទំមាតិ ទិរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 ទោ ទេ កាយស្ស កេនា បរម្មរណា អមាយំ ទុក្ខតិ
 វិទំមាតិ ទិរយំ ឧបបដ្ឋតិ សទេ មទុស្សត្ថំ អាត្មត្ថិ
 យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ឆាយតិ ទិចាត្យុលីទោ ហោតិ ។
 ទិចាត្យុលីទសិវត្ថទិកា ឃិសា មាលាវ បដិបទា យទិ-
 ទំ ឋន្ទោ ហោតិ អតិមាទិ អភិវិទេតត្ថំ ឧ អភិវិទេតិ
 បទុត្ថាតត្ថំ ឧ បទុត្ថេតិ អាសនារហស្ស អាសទំ ឧ
 ទេតិ មត្តារហស្ស មត្តំ ឧ ទេតិ សក្កាតត្ថំ ឧ
 សក្ការោតិ កុក្កាតត្ថំ ឧ កុក្ការោតិ មាទេតត្ថំ ឧ
 មាទេតិ ប្រដេតត្ថំ ឧ ប្រដេតិ ។

វិទ្យាស្វ ព្រហ្មវិទ្យាស្វ ព្រហ្មវិទ្យាស្វ

មិនឱ្យដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ថ្នាំ មិនធ្វើសក្ការៈដល់បុគ្គលដែលគួរ
 ដល់សក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីភារពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសេចក្តីភារព
 មិនរាប់គោដល់បុគ្គលដែលគួររាប់គោ មិនបូជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ភ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយក្នុងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមនិវេ
 កើតក្នុងកំណើតវិញ ប្រេកវិស័យ អស្សុកាយ ខរកេ បើបុគ្គលនោះ
 ទំលាយក្នុងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងកំណើត
 វិញ ប្រេកវិស័យ អស្សុកាយ ខរកេ បើបានត្រឡប់មកកាន់ភាព
 ជាមនុស្ស កើតក្នុងទិវណា ។ វែមនិវេជាអ្នកមានត្រកូលថោកទាប ។ ម្ចាស់
 មាណព បុគ្គលដែលវិញ្ញាណ មើលឆ្ងាយ មិនសឹកបុគ្គលដែលគួរសឹក
 មិនក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល មិនឱ្យភាសនៈ ដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់ភាសនៈ មិនឱ្យដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ថ្នាំ មិនធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ មិនធ្វើសេចក្តីភារពដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីភារព មិនរាប់គោបុគ្គលដែលគួររាប់គោ មិនបូជាបុគ្គលដែល
 គួរបូជា នេះ ព្រោះជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលថោកទាប ។

(៦៨) ឥធិ បទ មាលាវ វិកាទ្វា ឥត្ថិ វា បុរិសា
 វា អត្តទ្វា ហោតិ អនតិមាធំ អភិវាទេតត្ថំ អភិវា-
 ទេតិ បច្ចុដ្ឋាតត្ថំ បច្ចុដ្ឋេតិ អាសនាវហស្ស អាសនំ
 ទេតិ មត្តាវហស្ស មត្តំ ទេតិ សត្តាតត្ថំ សត្តារោតិ
 កុកាតត្ថំ កុការោតិ មាទេតត្ថំ មាទេតិ បូជេតត្ថំ
 បូជេតិ ។ សោ តេន កម្មេន វិវិ សមត្តេន វិវិ
 សមាទិទ្កេន កាយស្ស ភេតា បរម្មណា សុតតិ
 សត្តិ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ ទោ ទេ កាយស្ស ភេតា
 បរម្មណា សុតតិ សត្តិ លោកំ ឧបបដ្ឋតិ សទេ
 មនុស្សត្ថំ អាតច្ចតិ យត្ថ យត្ថ បច្ឆា ជាយតិ
 ឧបាត្យលីទោ ហោតិ ។ ឧបាត្យលីនសំវត្តិកា វិសា
 មាលាវ បដិបតា យទិទិ អត្តទ្វា ហោតិ អនតិមាធំ
 អភិវាទេតត្ថំ អភិវាទេតិ បច្ចុដ្ឋាតត្ថំ បច្ចុដ្ឋេតិ អាស-
 នាវហស្ស អាសនំ ទេតិ មត្តាវហស្ស មត្តំ ទេតិ
 សត្តាតត្ថំ សត្តារោតិ កុកាតត្ថំ កុការោតិ មា-
 ទេតត្ថំ មាទេតិ បូជេតត្ថំ បូជេតិ ។

(៦៨) មាលាវាណ មួយទៀត ស្រ្តីបុរស ពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកមិនរឹងក្លិន មិនមើលងាយ សំពះបុគ្គលដែលគួរ
 សំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យភាសនៈដល់បុគ្គល
 ដែលគួរដល់ភាសនៈ ឲ្យដូរដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ដូរ ធ្វើសក្ការៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គលដែលគួរគោរព រាប់
 កាន់បុគ្គលដែលគួររាប់កាន់ បូជាដល់បុគ្គលដែលគួរបូជា ។ ព្រោះអំពើ
 នោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ភ្ជាប់យ៉ាងនេះ បុគ្គល
 នោះ សុខទំលាយកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុង
 សុភតិស្មិទិវលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុភតិស្មិទិវលោកទេ បើបានត្រឡប់មក
 កាន់ភាពជាមនុស្ស កើតក្នុងចំណា ។ រមែងជាអ្នកមានត្រកូលទ្រង់ទ្រង់ ។
 មាលាវាណ បុគ្គលដែលមិនរឹងក្លិន មិនមើលងាយគេ សំពះបុគ្គល
 ដែលគួរសំពះ ក្រោកទទួលបុគ្គលដែលគួរក្រោកទទួល ឲ្យភាសនៈដល់
 បុគ្គលដែលគួរដល់ភាសនៈ ឲ្យដូរដល់បុគ្គលដែលគួរដល់ដូរ ធ្វើសក្ការៈ
 ដល់បុគ្គលដែលគួរធ្វើសក្ការៈ ធ្វើសេចក្តីគោរពដល់បុគ្គល ដែលគួរធ្វើ
 សេចក្តីគោរព រាប់កាន់បុគ្គលដែលគួររាប់កាន់ បូជាបុគ្គលដែលគួរបូជា
 នេះ ព្រោះជាបដិបតាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានត្រកូលទ្រង់ទ្រង់ ។

(៦៧) ឥទ ហណាវ ឯកាច្ឆោ ឥត្ថំ វា បុរិសោ
 វា សមណំ វា ប្រាហ្មណំ វា ឧបសង្កមិត្តា ន
 បរិច្ឆិតា ហោតិ កី កន្តេ កុសលំ កី អកុស-
 លំ កី សាវ័ទ្ធិ កី អនវ័ទ្ធិ កី សេវិតត្ថំ កី ន
 សេវិតត្ថំ កី មេ កាវិយមាទំ^(១) ធិយវត្ថុំ អហិតាយ
 ទុក្ខាយ ហោតិ កី វា បទ មេ កាវិយមាទំ ធិយវត្ថុំ
 ហិតាយ សុទាយ ហោតិ វា ។ សោ តេន កម្មេន
 ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិទ្ធកាយស្ស កេនា
 បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិទិហាតិ ធិរយំ ឧបបដ្ឋតិ
 លោ ទេ កាយស្ស កេនា បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ
 វិទិហាតិ ធិរយំ ឧបបដ្ឋតិ សរេន មទុស្សត្ថំ អាតច្ឆតិ
 យត្ត យត្ត បច្ឆា ជាយតិ ទុប្បត្តោ ហោតិ ។

១. កាយមាទំ ។

(៦៧) ម្ចាស់មាណព ស្រ្តីបុប្ផសព្វកុទ្ធា កុទ្ធិលោកនេ ចូល
 ទៅកសមណៈប្រាហ្មណំ ហើយមិនបានសួរថា បតិគ្រាលោកម្ចាស់
 ជីវាម្រឹម អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីមានទោស អ្វីគំរោស អ្វី
 គួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីទោស
 ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជំយូរ មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលជំយូរ ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានកាន់ខ្ជាប់យ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះចំលាយករណីកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមនិទៅ
 កើតករណីតតិច្ឆោន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក បើបុគ្គល
 នោះ ចំលាយករណីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតករណី
 កំណើតតិច្ឆោន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរកទេ បើបានត្រឡប់
 មកកាន់ភាពជាមនុស្ស កើតករណីទិណ្ណ ។ វែមនិជាអកុមារប្រាជ្ញា ។

ទុប្បញ្ញសិវត្តនិកា ឯសា មាលាវ បដិបទា យទិទំ
 សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ទុបសុត្តមិទ្ធា ន បរិបុទ្ឋិតា
 ហោតិ កី កន្ត កុសលំ កី អកុសលំ កី
 សាវដ្ឋំ កី អនវដ្ឋំ កី សេវិតត្ថំ កី ន សេវិតត្ថំ
 កី មេ ករិយមាទំ ទិយវត្ថុំ អហិតាយ ទុក្ខាយ
 ហោតិ កី វា បទ មេ ករិយមាទំ ទិយវត្ថុំ
 ហិតាយ សុខាយ ហោតីតិ ។

[៧០] ឥទ បទ មាលាវ ឯកទ្វា ឥត្ថំ វា
 បុរិសោ វា សមណំ វា ព្រាហ្មណំ វា ទុបសុត្ត-
 មិទ្ធា បរិបុទ្ឋិតា ហោតិ កី កន្ត កុសលំ កី
 អកុសលំ កី សាវដ្ឋំ កី អនវដ្ឋំ កី សេវិតត្ថំ
 កី ន សេវិតត្ថំ កី មេ ករិយមាទំ ទិយវត្ថុំ អ-
 ហិតាយ ទុក្ខាយ ហោតិ កី វា បទ មេ ករិយ-
 មាទំ ទិយវត្ថុំ ហិតាយ សុខាយ ហោតីតិ ។ សោ
 តេន កខ្មេន ឯវំ សមត្តេន ឯវំ សមាទិទ្ឋេន
 កាយស្ស កេនា បរម្មរណា សុតតិ សុត្តិ
 លោកី ទុបបដ្ឋិតិ ហោ ចេ កាយស្ស កេនា

មាលមាលាត បុគ្គលដែលចូលទៅកេសមណៈបូត្រាហ្មណំ ហើយមិន
 បានសួរថា បតិគ្រលោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីទាន
 ទោស អ្វីឥតទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជីវិត មួយទៀត អ្វីកាល
 បើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាល
 ជីវិត នេះ ឈ្មោះថាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា ។

[៧១] មាលមាលាត មួយទៀត ស្ត្រីបុរស ពួកខ្លះ ក្នុង
 លោកនេះ ចូលទៅជិតសមណៈបូត្រាហ្មណំ ហើយសួរថា បតិគ្រ-
 លោកដ៏ចម្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វីទានទោស អ្វីឥត
 ទោស អ្វីគួរសេព អ្វីមិនគួរសេព អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី
 ទោស ដើម្បីទុក្ខ អស់កាលជីវិត មួយទៀត អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រ-
 ព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលជីវិត ។
 ព្រោះអំពើនោះ ដែលខ្លួនបានបំពេញយ៉ាងនេះ បានសមាទានយ៉ាងនេះ
 បុគ្គលនោះ លុះទំលាយករណីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមន៍
 ទៅក៏គង់ស្ថិតស្ថានទៅលោក បើបុគ្គលនោះ ទំលាយករណីកាយ

វិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ ឬប្បកម្មវិញ្ញាណប្បដិសន្ធិ អប្បយុកសំវត្ថុនិកាមិញ្ញាណ

បរម្មណា សុភវី សក្កំ លោកិ ឧបបទ្ធិតិ សទេ
មនុស្សន្តំ អាកច្ឆតិ យត្ថ យត្ថ បដ្ឋា ជាយតិ
មហាបញ្ញា ហោតិ ។ មហាបញ្ញាសំវត្ថុនិកា វិសា
មាលាវ បដិបដា យនិទំ សមណំ វា ព្រាហ្មណំ
វា ឧបសន្តមិត្តា បរិប្បដិសា ហោតិ តី កន្តេ កុសលំ
តី អត្តសនំ តី សាវដ្ឋិ តី អនវដ្ឋិ តី សេវិ-
តត្ថំ តី ទ សេវិតត្ថំ តី មេ កវិយមាទំ ទីយវន្តំ
អហំតាយ ធុត្តាយ ហោតិ តី វា បទ មេ
កវិយមាទំ ទីយវន្តំ ហំតាយ សុខាយ ហោតិ ។

[៧១] ឥតិ ទោ មាលាវ អប្បយុកសំវត្ថុនិកា
បដិបដា អប្បយុកន្តំ ឧបទេតិ ទីយាយុកសំវត្ថុនិកា
បដិបដា ទីយាយុកន្តំ ឧបទេតិ តព្វាតាទសំវត្ថុនិ-
កា បដិបដា តព្វាតាទន្តំ ឧបទេតិ អប្បតាទសំ-
វត្ថុនិកា បដិបដា អប្បតាទន្តំ ឧបទេតិ ធុត្តណ្ណ-
សំវត្ថុនិកា បដិបដា ធុត្តណ្ណន្តំ ឧបទេតិ ចាសា-
និកសំវត្ថុនិកា បដិបដា ចាសានិកន្តំ ឧបទេតិ

វិញ្ញាណ ឬប្បកម្មវិញ្ញាណ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅឲ្យមានអាយុវិញ្ញាណ

បដ្ឋាបំអំសេចក្តីស្តាប់ទៅ មិនទៅក៏កត្តិសុគតិស្តិទៅលោកទេ បើ
ត្រូវបំបែកកាត់កាត់ជាមនុស្ស កើតក្នុងទីណា។ វែងជាអ្នកមានប្រាជ្ញា
ច្រើន ។ ម្ចាស់មាណព បុគ្គលដែលចូលទៅក្នុងសមណៈប្រាហ្មណ៍
ហើយបានសូត្រ ចិត្តក្រលោកដឹងច្រើន អ្វីជាកុសល អ្វីជាអកុសល អ្វី
មានទោស អ្វីឥតទោស អ្វីគួរសេច អ្វីមិនគួរសេច អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីទោស ដើម្បីសេចក្តីខ្ពុក អស់កាលដ៏យូរ មួយទៀត
អ្វីកាលបើខ្ញុំធ្វើ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់
កាលដ៏យូរ ទេ ឈ្មោះជាបដិបទាប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីមានប្រាជ្ញាច្រើន ។

[៧១] ម្ចាស់មាណព ព្រះមហាក្សត្រ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
ប្រព្រឹត្តទៅឲ្យមានអាយុវិញ្ញាណ វែងនាំឲ្យមានអាយុវិញ្ញាណ សេចក្តី
ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានអាយុវិញ្ញាណ វែងនាំឲ្យមានអាយុវិញ្ញាណ សេចក្តី
ប្រតិបត្តិប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានអាការៈច្រើន វែងនាំឲ្យមានអាការៈ
ច្រើន សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអាការៈតិច វែងនាំឲ្យ
មានអាការៈតិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានសម្បុរ
អាក្រក់ វែងនាំឲ្យមានសម្បុរអាក្រក់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្ត
ទៅ ដើម្បីជាអ្នកមានសម្បុរជ្រះថ្លា វែងនាំឲ្យជាអ្នកមានសម្បុរជ្រះថ្លា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុវេណិយសុត្តន្ត

អប្បសក្កសំវត្តនិកា បដិបទា អប្បសក្កត្តិ ទម-
 ទេតិ មហេសក្កសំវត្តនិកា បដិបទា មហេសក្កត្តិ
 ទមទេតិ អប្បភោគសំវត្តនិកា បដិបទា អប្បភោគត្តិ
 ទមទេតិ មហាភោគសំវត្តនិកា បដិបទា មហាភោគត្តិ
 ទមទេតិ វិទាត្យសិវត្តនិកា បដិបទា វិទាត្យ-
 សិវត្តិ ទមទេតិ ទុទ្ធាត្យសិវត្តនិកា បដិបទា
 ទុទ្ធាត្យសិវត្តិ ទមទេតិ ទុប្បញ្ញសំវត្តនិកា បដិបទា
 ទុប្បញ្ញត្តិ ទមទេតិ មហាបញ្ញសំវត្តនិកា បដិបទា
 មហាបញ្ញត្តិ ទមទេតិ កម្មស្សតា មាលាវ សត្តា
 កម្មនាយាទា កម្មយោជី កម្មតន្ត កម្មប្បដិសវណា
 កម្មិ សត្តេ វិភជនិ យទិទិ ហិទប្បណិក្ខតាយាទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុវេណិយសុត្តន្ត

សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានសិក្ខិត្ត វេទនាឲ្យមាន
 សិក្ខិត្ត សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានសិក្ខិត្ត វេទនា
 ឲ្យមានសិក្ខិត្ត សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិ
 ភិច វេទនាឲ្យមានភោគសម្បត្តិភិច សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន វេទនាឲ្យមានភោគសម្បត្តិច្រើន សេច-
 ក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានក្រកូលថោកតាម វេទនាឲ្យ
 មានក្រកូលថោកតាម សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមាន
 ក្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ វេទនាឲ្យមានក្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ សេចក្តីប្រតិបត្តិដែល
 ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនមានប្រាជ្ញា វេទនាឲ្យមិនមានប្រាជ្ញា សេចក្តី
 ប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឲ្យមានប្រាជ្ញាច្រើន វេទនាឲ្យមាន
 ប្រាជ្ញាច្រើន ។ មាលមាលា កម្មតាំងឡាយមានកម្មជាបេសខ្លួន
 មានកម្មជាតាយាទ មានកម្មជាកំណើត មានកម្មជាដៅពង្ស មានកម្ម
 ជាគ្រឿងរលឹក កម្មតែងចែកពួកសត្វដើម្បីឲ្យថោកតាម ទិវខ្ពង់ខ្ពស់

វិញ្ញាណសូត្រ ប្បកម្មវិញ្ញាណសូត្រ ពិសេសណមម៌

[៧២] ឃី វុត្តេ សុភោ មាលាភោ ភោទេយ្យ-
 បុត្តោ កកវន្តំ ឯតទលោក អភិក្កន្តំ ភោ ភោតម
 អភិក្កន្តំ ភោ ភោតម សេយ្យជាមិ ភោ ភោតម
 ភិក្កន្តំ វា ឧត្តដ្ឋេយ្យ ធម៌ច្ន្នំ វា វិវេយ្យ
 បុទ្ធស្ស វា មត្តិ អាចិស្កេយ្យ អន្ធការេ វា តេ-
 លប្បដ្ឋោតិ ធារេយ្យ វាក្កមត្តោ រូបាមិ ធម្មត្ថិ
 ឯវមេវ ភោតា ភោតមេន អនេកបរិយាយេន ធម្មោ
 បកាសិតោ ឯសាមិ កវន្តំ ភោតមិ សវណំ គត្តាមិ
 ធម្មត្ថា ភិក្កុសដ្ឋត្ថា ឧបាសតិ មិ កវំ ភោត-
 មោ ធារេតុ អន្ធករុត្ត មាលាភោ សវណាត្ថត្ថន្តំ ។

ប្បកម្មវិញ្ញាណសូត្រ បញ្ចម៌ ធម៌ត្ថិ ។

វិញ្ញាណសូត្រ ប្បកម្មវិញ្ញាណសូត្រ ករណីត្រសរណៈ

[៧២] កាលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
 សុភមាលាភោ ភោទេយ្យបុត្រ បានក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ
 ដូច្នោះថា បពិត្រព្រះភាគមជ្ជិមេន្ទ្រ ពិកេណាសំ បពិត្រព្រះភាគម
 ជ្ជិមេន្ទ្រ ពិកេណាសំ បពិត្រព្រះភាគមជ្ជិមេន្ទ្រ ធម៌វេលព្រះអង្គ
 សំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ភ្នំប្បសំណាសំ) ដូច
 ជាគេដូររបស់វែលដាច់ ឬបើកចិត្តិញរបស់វែលកំបាំង ឬក៏ប្រាប់ផ្លូវ
 ដល់មនុស្សវិទ្ធីក ពុំទានសោត ដូចជាគេច្រាលប្រទ័បបំភ្លុកភ្លុកចំនីគ
 ដោយគិតថា ឲ្យពួកមនុស្សវែលមានភ្នែកភ្លឺ មើលឃើញរូបចាំងច្បាយ
 បាន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមដល់ខ្ញុំព្រះភាគមជ្ជិមេន្ទ្រផង ព្រះធម៌ផង ព្រះ
 សង្ឃផង ជាទីពឹង ទីលើក សូមព្រះភាគមជ្ជិមេន្ទ្រ ចាំទុកខ្ញុំ
 ព្រះអង្គថាជាទុបាសក អ្នកដល់នូវសរណៈ ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើម
 កាំងពីថ្ងៃនេះតទៅទៀតទៅ ។

ចម៌ ប្បកម្មវិញ្ញាណសូត្រ ទំ ៥ ។

ធម្មំ មហាកម្មវិភង្គសុត្តំ

[៧៣] ឯវេទ្ធ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភកក
កជគហោ វិហារតិ វេទ្ធករោ កលទុក្ខនិវាបេ ។ តេធន
ទោ មន សមយេន អាយស្មា សមិទ្ធិ អរញ្ញត្ថុដិ-
កាយំ វិហារតិ ។ អជទោ ចោតលិប្បត្តោ បរិព្វាជកោ
ជន្មវិហារំ អនុចន្តិមហោ អនុវិទាមា យេ ចា-
យស្មា សមិទ្ធិ តេនុបសន្តិមិ ឧបសន្តិមិក្ខា អា-
យស្មតា សមិទ្ធិនា សន្តិ សាម្មាទិ សម្មោទនិយំ
កតិ សារាណិយំ វិតិសារេក្ខា ឯកមន្តិ និសីទិ ។

[៧៤] ឯកមន្តិ និសីទោ ទោ ចោតលិប្បត្តោ
បរិព្វាជកោ អាយស្មន្តិ សមិទ្ធិ ឯតនភោទ សម្មទា
មេតិ អារុសោ សមិទ្ធិ សមណស្ស តោតមស្ស
សុតិ សម្មទា ចជិត្តហិតំ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ
វចិត្តមំ មនោកម្មមេវ សន្តិ អន្តិ វ សា សមាបត្តិ
យំ សមាបត្តិ សមាមន្តោ ន កិញ្ច វេទិយតិ ។

មហាកម្មវិភង្គសុត្ត ទី ៤

[៧៥] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះនាម
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេទ្ធករោ ជាពលទុក្ខនិវេសន្តោ និពត្រ្យ
កជគ្រិះ ។ សម័យនោះឯង ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ គង់នៅក្នុងកុដិ
ដែលគង់នៅក្នុងវត្ត ។ ព្រះនោះឯង បរិព្វាជក ឈ្មោះបុរាណបុត្រ
ដើរទ្រង់មគ្គចំពោះកង្កែបសម្រួលស្និ ហើយចូលទៅក្រសួង
មានកាយ សុខចូលទៅដល់ហើយ កិរោលពាក្យកត់ទាក់មិនព្រះសមិទ្ធិ
មានកាយ សុខចូលទៅដល់ហើយ កិរោលពាក្យកត់ទាក់មិនពាក្យគួរលើកហើយ ក៏អន្តិយ
ក្នុងទីដីសមគួរ ។

[៧៦] លុះបុរាណបុត្របរិព្វាជក អន្តិយក្នុងទីសមគួរហើយ ទើប
កោលពាក្យនេះទ្រង់ព្រះសមិទ្ធិមានកាយថា ម្ចាស់ការសាសមិទ្ធិ ពាក្យ
នេះខ្ញុំបានស្តាប់មកក្នុងទីចំពោះព្រះកត្រ បានទទួលមកក្នុងទីចំពោះព្រះ
កត្រ នៃព្រះសមណៈគោតមថា កាយកម្មជាកម្មវត្ថុអំពើ វចិត្តកម្មជាកម្ម
វត្ថុអំពើ មនោកម្មវត្ថុជាកម្មវត្ថុ បូយៗទៀត ពុទ្ធសច្ចុលកាន់សមា-
ចក្កិណា ហើយមិនទទួលការម្នាក់អ្វីមួយ សមាបត្តិនោះក៏មានដែរ ។

វិញ្ញាណស្ស មហានិទ្ទេស្ស ភិក្ខុសង្ខារោ

មា ឯវិ អាវុសោ មោតលីបុត្ត អវច្ច^(១) មា ភគវន្តិ
 អញ្ញាចិក្ខុ^(២) ម ហំ សាទុ ភគវតោ អញ្ញក្ខាមំ ម
 ហំ ភគវ ឯវិ វទេយ្យ មោយំ កាយកម្មំ មោយំ វិច្ច-
 កម្មំ មនោកម្មមេវ សទ្ធាន្តិ អន្តិ ម ទោ សា អាវុសោ
 សមាបន្តិ យំ សមាបន្តិ សមាបន្តោ ម ភវិត្យ វេទិយ-
 តីតិ ។ ភវិតិ មត្យជិតោសិ អាវុសោ សមិទ្ធិតិ ។ ម
 ចិវិ អាវុសោ ភិសិ វស្សាចិតិ ។ ឯន្ទោចិ មយំ មេវ
 ភិក្ខុ ភិ វត្តាម យត្រ ហំ ចាម ឯវិ មេវ ភិក្ខុ
 សត្វាវិ មវិ វត្តនត្ថំ មញ្ញិស្សតិ សញ្ញេតិកំ អាវុសោ
 សមិទ្ធិ កម្មំ កត្វា កាយេម វាចាយ មនសា ភិ
 សោ វេទិយតីតិ ។ សញ្ញេតិកំ អាវុសោ មោតលី-
 បុត្ត កម្មំ កត្វា កាយេម វាចាយ មនសា ធុត្តំ
 សោ វេទិយតីតិ ។ មដទោ មោតលីបុត្តោ មវិញ្ញាណោ

១ កន្លប់ អញ្ញកំ យេន្តេ មា ឯវិ អាវុសោ មោតលីបុត្ត អវច មា ឯវិ អាវុសោ មោតលីបុត្ត អ
 វចាចិ មា មោវិ អាវុសោ...អវច មា មោវិ អាវុសោ...អវចាចិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ឧ.ម.អញ្ញាចិ

វិញ្ញាណស្ស មហានិទ្ទេស្ស ភិក្ខុសង្ខារោ

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធិពោលគបថា ម្ចាស់អាវុសោ បុគ្គលិបុត្ត អ្នកកុំពោលយ៉ាង
 ខេរឡើយ អ្នកកុំពោលបង្កាច់ប្រះមានប្រះភោគ ព្រះថា ការពោល
 បង្កាច់ប្រះមានប្រះភោគ មិនល្អទេ ដូច្នោះ ប្រះមានប្រះភោគ មិន
 បានក្រាស់ថា កាយកម្មជាតិកម្មអំពើ វិចិកម្មជាតិកម្មអំពើ មនោកម្ម
 ទើបជាតិកម្ម យ៉ាងនេះទេ ម្ចាស់អាវុសោ តែចំណែកភាគ បុគ្គល
 ចូលគាត់សមាបត្តណា មិនទទួលការម្នាក់អ្វីមួយ សមាបត្តនោះ ក៏
 មានមែន ។ ម្ចាស់អាវុសោ សមិទ្ធិ លោកបួសបានយូរប៉ុន្មានវស្សា
 ហើយ ។ ម្ចាស់អាវុសោ មិនយូរប៉ុន្មានទេ ទើបតែនឹងបាន ព
 វស្សា ។ ឥឡូវនេះ យើងទាំងឡាយ ចាំនិយាយពីចំពោះភិក្ខុជា
 ជ្រះក្នុងរឿងនេះ ព្រោះសូម្បីភិក្ខុមួយ ក៏គង់សំគាល់ខ្ញុំសាស្តាវេលាខ្លួន
 ក្នុងការពោលយ៉ាងនេះបានដែរ ម្ចាស់អាវុសោសមិទ្ធិ បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកប
 ដោយចេតនា ដោយកាយវាចាចិត្តហើយ តើវេទិវេទនាដូចម្តេច ។ ម្ចាស់
 អាវុសោបុគ្គលិបុត្ត បុគ្គលធ្វើកម្មប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយ
 វាចាចិត្តហើយ វេទិវេទនាដូចម្តេច ។ គ្រានោះ បុគ្គលិបុត្តចាំព្រាជក

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចចរិយបិដកសកំ

អាយស្មតោ សមិទ្ធិស្ស កាសិទំ ទេវ អភិទន្ធិ
នប្បដិក្ខោសិ អនភិទន្ធិត្វា អប្បដិក្ខោសិត្វា ឧដ្ឋា-
យាសនា វក្កាមិ ។

[៧៩] អថទោ អាយស្មា សមិទ្ធិ អថវប្បក្កានុ
ទោគលីបុត្តេ បរិព្វាជកេ យេថាស្មា អនទោ
គេនុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា អាយស្មតា អនទន្ធន
សន្ធិ សម្មាទិ សម្មាទនិយំ កចំ សារាសិយំ
វិភិសាត្រោ ឯកមន្តិ ទិសិទំ ។ ឯកមន្តិ ទិសិទ្ធោ
ទោ អាយស្មា សមិទ្ធិ យាវតតោ អយោសិ ទោ
គលីបុត្តេន បរិព្វាជកេន សន្ធិ កថាសុណ្ណទោ ទំ
សត្វំ អាយស្មតោ អនទន្ធត្រាស្ស^(១) អាណេសិ ។
ឯវិ វុត្តេ អាយស្មា អនទោ អាយស្មន្តិ សមិទ្ធិ
ឯតទរោច អន្តិ ទោ ឥទំ អាវុសោ សមិទ្ធិ កថាចារ-
កំ កតវន្តិ ទស្សនាយេ អយាមាវុសោ សមិទ្ធិ យេន
កតវំ គេនុបសន្តមិយេ ឧបសន្តមិត្វា ឯតមន្តិ
កតវតោ អាណេសេយ្យម យេន ទោ កតវំ ព្យាភវិស្សតិ

១. ម. អនន្តស្ស ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចចរិយបិដកសកំ

មិនក្រេតអរ មិនទាំងយាត់កាសិទេសប្រាសមិទ្ធិមានកាយ លុះមិន
ក្រេតអរ មិនទាំងយាត់ហើយ ក៏ក្រែកអំពីអាសនៈទៀសទេញទៅ ។

[៧៩] គ្រាទានឯង ព្រាសមិទ្ធិមានកាយ កាលបុគ្គលិបុត្ត
បរិព្វាជកទៀសទេញទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចូលទៅក្រព្រះភានន្តមាន
កាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យរាក់ទាក់នឹងព្រះភានន្ត
មានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររាក់ទាក់ នឹងពាក្យគួរលើកហើយ
ក៏អង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះព្រះសមិទ្ធិមានកាយ អង្គុយក្នុងទី
សមគួរហើយ ទើបផ្ញើនិពាក្យចោទទាំងអស់ ដែលខ្លួននិយាយនឹង
បុគ្គលិបុត្តបរិព្វាជកទាំងប៉ុន្មាន ដល់ព្រះភានន្តមានកាយ ។ កាល
ព្រះសមិទ្ធិមានកាយ ពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះភានន្តមានកាយ ក៏
ពោលនឹងព្រះសមិទ្ធិមានកាយ យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ភាវុសាសមិទ្ធិ ពាក្យ
នេះ ជាពាក្យមានមូលហេតុហើយ ម្ចាស់ភាវុសាសមិទ្ធិ គួរយើង
នាំគ្នាមក ដើម្បីគាល់ព្រះមានព្រះភាគ គួរនាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមាន
ព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ គួរក្រាបបង្គំទូលសេចក្តីនិះ ចំពោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគ នឹងព្យាភា ដល់យើងយ៉ាងណា

វិញ្ញាណស្ម មហាភិក្ខុស្ម កថាសណ្ឋាបិដក

តថា ចំ តាវេយ្យោភតិ ។ ឯវាវាសោតិ ទោ អាយស្មា
 សមិទ្ធិ អាយស្មតោ អាណន្តស្ស បច្ចុស្សាសិ ។
 អថទោ អាយស្មា ច សមិទ្ធិ អាយស្មា ច
 អាណន្តោ យេន កកវា តេនុបសន្តមីសុ ទុបសន្តមិត្តា
 កកវន្តំ អភិវាទេត្តា ឯកមន្តំ ចិសីទិសុ ។ ឯកមន្តំ
 ចិសីន្តោ ទោ អាយស្មា អាណន្តោ យោវតតោ
 អយោសិ អាយស្មតោ សមិទ្ធិស្ស យោគលិប្បុត្តន
 បរិព្វាជកេន សន្តិ កថាសណ្ឋាបោ តំ សន្តិ
 កកវតោ អាណេចសិ ។

[៧៦] ឯវំ វុត្តោ កកវា អាយស្មន្តំ អាណន្តំ ឯ-
 តទរោច នស្សនម្យំ ទោ អហំ អាណន្ត យោគលិ-
 ប្បុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស យាភិជាយមិ តុតោ បទេវម្ភិ
 កថាសណ្ឋាបិ ឥមិយាវ អាណន្ត សមិទ្ធិនា អោយវុ-
 វិសេន យោគលិប្បុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស វិភជន្យា-
 ការណីយោ បញ្ញោ ឯកសេន ព្យាគតោតិ ។

វិញ្ញាណស្ម មហាភិក្ខុស្ម កថាសណ្ឋាបិដក

យេនិគប្បិវនិចារិសេនក្កិទោ យ៉ាវិទោ ។ ព្រសេមិទ្ធិមានកាយ
 ទទួលពាក្យព្រះភានន្តមានកាយថា ករណា កវុសោ ។ គ្រោះនា
 ព្រសេមិទ្ធិមានកាយ ទិវិព្រះភានន្តមានកាយ កិច្ចាត្តូលទៅដល់
 ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ក្របថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 ហើយអង្គុយក្នុងទីសមរម្យ ។ លុះព្រះភានន្តមានកាយ អង្គុយក្នុងទី
 ទីសមរម្យហើយ ក៏ក្របបង្គំទទួលពាក្យទោចាតិវិប្បុនាទ ថេស្តព្រសេមិទ្ធិ
 មានកាយ ជាមួយទិវិទោគលិប្បុត្តបរិព្វាជកទាំងអស់ ចំពោះព្រះមាន
 ព្រះភាគ ។

[៧៦] លុះព្រះភានន្តក្របបង្គំទទួលយ៉ាវិទោហើយ ព្រះមាន
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ទីព្រះភានន្តមានកាយ យ៉ាវិទោថា ម្ចាស់
 ភានន្ត អថាគរិវនិចារិច្ចាប្បវេយ្យ ទូរវុត្តាគលិប្បុត្តបរិព្វាជកសោរ
 តើទិវិទោភាពទោចាជាមួយបែបនេះ មកភិណា ម្ចាស់ភានន្ត ច្រសូ
 ដែលគួរចក គួរដោះស្រាយ ដល់វុត្តាគលិប្បុត្តបរិព្វាជក លោក
 សមិទ្ធិ ដាវតាយបុរសនេះឯង ដោះស្រាយហើយតែមួយចំណែក ។

ឃីវំ វុត្តំ អាធមស្សា ឧទាយិ កតវន្តំ ឯតទកោ ឧបេ
មន^(១) កន្តំ អាធមស្សា សុវិនិច្ឆ័យា ននិ ឧបាយ
កាសិទិ យំ កិក្ខុ វេទយិទិ ទំ ទុក្ខស្មិន្តំ ។

[៧៧] ឃីវំ វុត្តំ^(២) កកក អាធមស្សន្តំ អាទន្តំ
អាមន្តសំ មស្ស ចោ ភិ អាទន្ត ឥមស្ស ឧទា-
យិស្ស មោយបុរិសស្ស ឧម្មត្តំ អញ្ញាសិ ចោ អហំ
អាទន្ត ឥនាទេវយំ ឧទាយិ មោយបុរិសោ ឧម្មត្ត
មាចោ អយោទិសោ ឧម្មត្តិស្សតិ អាទិយេវ^(៣) អា
ទន្ត ចោតលិប្បត្តន បរិច្ឆាជកោ ទិស្សោ វេទន
បុត្តិកា សទាយិ អាទន្ត សវិនិច្ឆ័យ មោយបុរិសោ ចោ
តលិប្បត្តស្ស បរិច្ឆាជកស្ស ឃីវំ ទុក្ខោ ឃីវំ ទ្យា
ករេយ្យ សញ្ចេតទិកំ អាវុសោ ចោតលិប្បត្ត ករុ
កត្វា កាយេន វិហាយ មនសា សុទវេទនិយំ
សុទំ សោ វេទិយតិ សញ្ចេតទិកំ អាវុសោ ចោតលិប្ប
ត្តិ កត្វា កាយេន វិហាយ មនសា ទុក្ខវេទនិយំ
ទុក្ខំ សោ វេទិយតិ សញ្ចេតទិកំ អាវុសោ ចោតលិប្ប

១ ពី បទានិបិ ទិស្សតិ ។ ២ អបិបោទិបិ ។ ៣ ទ. អាទិសោ ។

កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ក្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ព្រះទោយិមានអាយុ
ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ក្រែងសម្លឹងមានអាយុ ពោលផ្សំផ្សារ ព្រោះភាគហេតុនេះថា វេទនា
ណានិមួយ វេទនានោះ សុទ្ធិវត្ថុទុក្ខផ្សំចុះទង្គិក ។

[៧៧] កាលព្រះទោយិ ក្រាបទូលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ ទ្រង់ក្រាស់ហៅព្រះកន្តមានអាយុមកថា ម្ចាស់កន្ត ចូរ
អ្នកមើល ខ្ញុំសេចក្តីស្ម័គ្ររបស់ទោយិ ជាមោឃបុរសនេះ ម្ចាស់កន្ត
កថាគតបានដឹងច្បាស់ហើយថា ឥឡូវនេះ ទោយិនេះជាមោឃបុរស
កាលដើមទ្រង់ តែងដើមទ្រង់ដោយទុយមិនមែនជាប្រាជ្ញ ម្ចាស់
កន្ត បោកលិប្បបរិច្ឆាជកបានសូរវេទនា ៗ ទាំងដើម ម្ចាស់
កន្ត ប្រសិនបើសម្លឹងជាមោឃបុរសនេះ ត្រូវបោកលិប្បបរិច្ឆាជក
សូរយ៉ាងនេះ ឥឡូវនេះស្រាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អាវុសោបោកលិប្ប
បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយ ចាចិត្ត ជាហេតុ
នៃសុទវេទនា បុគ្គលនោះក៏រើសុទវេទនា ម្ចាស់អាវុសោបោកលិប្ប
បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយចាចិត្ត ជាហេតុនៃ
ទុកវេទនា បុគ្គលនោះ តែងរើសុទវេទនា ម្ចាស់អាវុសោបោកលិប្ប

វិញ្ញាណប្រាណ មហាកម្មវិញ្ញាណ មហាកម្មវិញ្ញាណ

កម្ម កត្តា ការយេន ទិពាយ មនសា អ-
 ទុក្ខមសុខវេទន័យំ អទុក្ខមសុខំ លោ វេទិយតិច្ច
 ឃី ព្យាករមាតោ ទោ អាទទុ សមិទ្ធិ ហោយមុវិសោ
 ហោគលំបុត្តស្ស បរិព្វាជកស្ស សម្មា^(១) ព្យាករេយ្យ
 អចិចាទទុ ភេ^(២) អញ្ញតិគ្គិយបរិព្វាជកា ពាលា អព្យកា
 ភេ ច តថាគតស្ស មហាកម្មវិញ្ញំ ជាតិស្សន្តិ
 សទេ គុដ្ឋំ អាទទុ សុណាយ្យាជ តថាគតស្ស
 មហាកម្មវិញ្ញំ វិកដទ្ធស្សន្តិ ។ ឯតស្ស កតវា
 ការលោ ឯតស្ស សុតត ការលោយំ កតវា
 មហាកម្មវិញ្ញំ វិកដេយ្យ ភតវតោ សុត្តា ភិក្ខុ
 ជាវស្សន្តិ ។ តេធមាទទុ សុណាហិ សាទុកិ
 មនសិករោហិ កាសិស្សន្តិ ។ ឯវិញ្ញេតិ ទោ
 អាយស្មា អាទទោ ភតវតោ មទ្ធស្សេសិ ។

(៧៨) កតវា ឯតនរោច ចត្តារោមេ អាទទុ
 បុត្តលា សន្តោ សិវិដ្ឋនោ លោកស្មំ ។ ភតវេ
 ចត្តារោ ។ វិចាទទុ ឯតនោ បុត្តលោ តថ

១ ម. សម្មា ព្យាករមាតោ ។ ២ ម. ពេ ច ។ ម. ពេ ឃី ។

វិញ្ញាណ មហាកម្មវិញ្ញាណ កាលោក្ខវិញ្ញាណ

បុគ្គល ធ្វើអំពើប្រកបដោយចេតនា ដោយកាយ ចិត្ត ជាហេតុនៃ
 អទុក្ខមសុខវេទនា បុគ្គលនោះ តែងនឹងអទុក្ខមសុខវេទនា ម្ចាស់អា-
 នន្ទ សមិទ្ធិជាមោឃបុរស កាលព្យាករយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា គួរព្យា-
 កដោយប្រពៃ ដល់ទោគលិបុគ្គលិកាជក ម្ចាស់អាទន្ទ មួយវៀក
 ពួកគឺយេបរិព្វាជកដទៃទាំងនោះ ជាអទុក្ខស្សន្តិ មិនឈ្លាសប្រតិកល
 ម្តេចឡើយទំនងមហាកម្មវិញ្ញំ របស់គាត់គឺបាន ម្ចាស់អាទន្ទ បើ
 ដូច្នោះ កាលបើគាត់គេ ចែកមហាកម្មវិញ្ញំ អ្នកទាំងឡាយឃើញស្តាប់
 ចុះ ។ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ កាលនេះជាកាលគួរ ព្រះមានព្រះភាគ
 គួរចែកមហាកម្មវិញ្ញំ បពិត្រព្រះសុភក កាលនេះជាកាលគួរ ព្រះ
 មានព្រះភាគគួរចែកមហាកម្មវិញ្ញំ ពួកភិក្ខុបានស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីការរបស់
 ព្រះមានព្រះភាគ ទំនងបានចងចាំខ្ពុក ។ ម្ចាស់អាទន្ទ បើដូច្នោះ
 ចូរអ្នកយកចិត្តទុកដាក់ ស្តាប់ដោយប្រពៃចុះ គាត់គេនឹងសំដែង ។
 ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទទួលព្រះពុទ្ធដីការព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះ
 ករុណា ព្រះអង្គ ។

(៧៩) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះថា ម្ចាស់
 អាទន្ទ បុគ្គលក្នុងលោកនេះ មាន ៤ ពួក ។ បុគ្គល ៤ ពួក
 តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្ចាស់អាទន្ទ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ

ខាលាភតិខាតិ ហោតិ អធិន្ទាធាយិ ហោតិ កាមេសុ
 មិច្ឆាចារិ ហោតិ មុសាភនិ ហោតិ បិសុណាភចោ ហោតិ
 ធុរុសភចោ ហោតិ សម្មរាជយិ ហោតិ អភិជ្ឈាបុ
 ហោតិ ក្យាមន្ទចិត្តោ ហោតិ មិច្ឆាធិដ្ឋិ ហោតិ សោ
 កាយស្ស គេតា បរម្មរណា អចារិ ទុក្ខតិ វិចិខាតិ
 ចិរយិ ទុបបដ្ឋតិ ។ ៧៨ បដាទន្ទ ឯកោតោ មុក្ខលោ
 ៧៨ ខាលាភតិខាតិ ហោតិ អធិន្ទាធាយិ ហោតិ កា-
 មេសុ មិច្ឆាចារិ ហោតិ មុសាភនិ ហោតិ បិសុណាភចោ
 ហោតិ ធុរុសភចោ ហោតិ សម្មរាជយិ ហោតិ
 អភិជ្ឈាបុ ហោតិ ក្យាមន្ទចិត្តោ ហោតិ មិច្ឆាធិដ្ឋិ
 ហោតិ សោ កាយស្ស គេតា បរម្មរណា សុត្តនិ
 សត្តិ ហោតិ ទុបបដ្ឋតិ ។ ៧៨ បដាទន្ទ ឯកោតោ
 មុក្ខលោ ៧៨ ខាលាភតិខាតា បដិវិគោ ហោតិ
 អធិន្ទាធាតា បដិវិគោ ហោតិ កាមេសុ មិច្ឆា-
 ចារា បដិវិគោ ហោតិ មុសាភនា បដិវិគោ
 ហោតិ បិសុណាយ ភចាយ បដិវិគោ ហោតិ

ជាអ្នកសម្រាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តទុសក្ក
 កាមចំណង់ឡាយ ពោលពាក្យកុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យ
 កាត្រក់ ពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ សំឡឹងវិវាចនាទ្រព្យរបស់គេ
 មានចិត្តព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះ
 ចំណាយពរណិកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមនិទៅកើតក្នុងគិលេភិក
 គិរិចាន ប្រេតវិស័យ អសុភោយ នរក ។ ម្ចាស់អាទន្ទ មួយទៀត
 បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្រាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
 ដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តទុស ក្នុងកាមចំណង់ឡាយ ពោលពាក្យ
 កុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យកាត្រក់ ពោលពាក្យឥត
 ប្រយោជន៍ ជាអ្នកសំឡឹងវិវាចនាទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តព្យាបាទ
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយពរណិកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមនិទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទៅលោក^(១) ។
 ម្ចាស់អាទន្ទ បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាក
 បុណ្យភិបាក វៀរស្រឡះចាកអច្ឆារិចាន វៀរស្រឡះចាកកាមេ-
 សុមិច្ឆាចារ វៀរស្រឡះចាកមុសាភន វៀរស្រឡះចាកបិសុណាភចា

១ ព្រោះកុសលផ្នែកអកុសល ក្នុងវេលាជិតស្លាប់ ។

ឧទុសាយ ភំចាយ មជ្ជិវិភោ យោតិ សម្មប្បណាថា
 មជ្ជិវិភោ យោតិ អនិច្ចាណុ យោតិ អព្យាបន្តចិត្តោ
 យោតិ សម្មាទិដ្ឋិ យោតិ សោ កាយស្ស ភេតា
 បរម្មណា សុគតិ សក្កំ លោតិ ឧបមជ្ជតំ ។
 ឥធ មនោន្ត ឯកក្ខេវា មុត្តលោ ឥធ ចាលា-
 តិចាតា មជ្ជិវិភោ យោតិ អនិច្ចាណាថា មជ្ជិ-
 វិភោ យោតិ កាយេសុ មិច្ឆាចារា មជ្ជិវិភោ យោតិ
 មុសាភតា មជ្ជិវិភោ យោតិ មិសុណាយ ភំចាយ
 មជ្ជិវិភោ យោតិ ឧទុសាយ ភំចាយ មជ្ជិវិភោ យោតិ
 សម្មប្បណាថា មជ្ជិវិភោ យោតិ អនិច្ចាណុ យោតិ
 អព្យាបន្តចិត្តោ យោតិ សម្មាទិដ្ឋិ យោតិ សោ
 កាយស្ស ភេតា បរម្មណា អចាយំ ទុក្ខតិ វិចិចាតិ
 ចិវយំ ឧបមជ្ជតំ ។

[៧៧] ឥនាទន្ត ឯកក្ខេវា សមណោ វា ត្រាហ្ម-
 ណោ វា អាតម្យមន្ទាយ មនោមន្ទាយ អនុយោ
 កមន្ទាយ អប្បមន្ទាយ សម្មាមនសិការមន្ទាយ

វៀស្រឡះចាកផុសភពា វៀស្រឡះចាកសម្មប្បណាថា ជាអ្នកមាន
 ចិត្តមិនបានសំរៀងវៃក ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមនឹងទៅកើត ក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅ-
 លោក ។ ម្ចាស់អាទន្ត មួយទៀត បុគ្គលពួកមួយ ក្នុងលោកនេះ
 វៀស្រឡះចាកបាណាតិបាត វៀស្រឡះចាកអវិជ្ជាចារ វៀស្រឡះ
 ចាកកាយសុមិច្ឆាចារ វៀស្រឡះ ចាកមុសាភាទ វៀស្រឡះចាក
 ចិសុណាភពា វៀស្រឡះចាកផុសភពា វៀស្រឡះចាកសម្មប្បណាថា
 ជាអ្នកមានចិត្តមិនបានវៃក ចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ
 ជាអ្នកមានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយកង
 កាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមនឹងទៅកើត ក្នុងកំណើតវិញន
 ច្រកវិស័យ អសុភោយ នរក^(១) ។

[៧៨] ម្ចាស់អាទន្ត សមណោបុត្រាហ្មណ៍ពួកមួយ ក្នុងលោក
 នេះ កាស្រ័យសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស កាស្រ័យ
 សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងកំលប់ចិត្តទុក កាស្រ័យសេចក្តីច្រើនច្រង កា-
 ស្រ័យសេចក្តីមិនច្រឡា កាស្រ័យសេចក្តីយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រវែក

១ ព្រោះអកុសលច្រកកុសល ក្នុងវិលាសីតស្លាប់ ។

សុត្តន្តបិដក បដិដកាយស្ស ចេវចណ្ណសក្ក

កថាវ្យំ កេតោសមាធិ ជុសតំ ។ យោសមាហារេ
 ចិន្ត ធិន្ទេន ធកុចា វិសុដ្ឋេន អភិក្កន្តមាទុសកេ-
 ន អមុំ បុត្តលំ បស្សតំ វេន ចាលាតំចាតំ
 អធិន្ទានាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី មុសាភទី បិសុណាភទី
 ធាសភទី សម្មប្បណាថី អភិជ្ឈានុំ ព្យាបន្នចំតុំ
 មិច្ឆាធិដ្ឋី កាយស្ស កេតា បរម្មណា បស្សតំ
 អទាយី ទុត្តតំ វិចិចាតំ ចិវយី ឧបបន្និ ។ សោ
 ឋវមាហ អត្ថំ កិវ កោ វាបកោធិ កម្មាធិ អត្ថំ
 ទុក្ខវិភស្ស វិមាគោ អមាហិ^(១) បុត្តលំ អនុសំ
 វេន ចាលាតំចាតំ អធិន្ទានាយី កាមេសុមិច្ឆាចារី
 ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋី កាយស្ស កេតា បរម្មណា
 បស្សមិ អទាយី ទុត្តតំ វិចិចាតំ ចិវយី ឧបបន្និ

• ១. ម. អយា ។

សុត្តន្តបិដក បដិដកាយ សេវចណ្ណសក្ក

វេនធិបានខ្ញុំវេកោសមាធិ មានសកាតដ្ឋេន្ទះ ។ កាលបើគិតលំចិត្ត
 ខឹងហើយ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ វេនធិឃើញ ដោយទំពូចក្នុង
 បិសុខ កន្លងបន្តិចក្នុរបស់មនុស្សធម្មតា ឲ្យបុគ្គលឯណោះដែលសម្លាប់
 សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តទុសក្កភាមតាំងឲ្យយ
 ពោលពាក្យកុហក ពោលពាក្យញុះញង់ ពោលពាក្យគាត្រក់ ពោល
 ពាក្យឥតប្រយោជន៍ មានចិត្តសំខ្សឹវវៃចំពោះទ្រព្យរបស់គេ មានចិត្ត
 ព្យាបាទ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ វេនធិឃើញបុគ្គលនោះ
 ដែលទំលាយភក្ដីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើត
 គឺវិញ្ញាណ ប្រេតវិស័យ អសុភោយ នរក ។ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ
 ពោលយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ អំពើគាត្រក់ក៏មាន ដែលរបស់ខ្ញុំចូរក៏មាន
 ភាគអញបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ
 ដែលគេមិនបានឲ្យ ប្រព្រឹត្តទុសក្កភាមតាំងឲ្យយ ។ បេ ។ មានគំនិត
 យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយភក្ដីកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្ដីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតគឺវិញ្ញាណ ប្រេតវិស័យ
 អសុភោយ នរក ។

វិក្កុវត្តស្ស មហោកម្មវិក្កុវត្តស្ស អភិវិស្សហោកេ

សោ ឯវមាហា យោ កិរ កោ ចាណាតិមាតិ អនិច្ចា.

នាយី ។ បេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋិ សញ្ញោ សោ កាយស្ស

ភេតា បរម្មណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិទិមាតិ ចិរយំ

ឧបបន្នតំ ។ យេ ឯវិ ជាទន្តិ ភេ សម្មា ជាទន្តិ

យេ អញ្ញាជា ជាទន្តិ មិច្ឆា ភេសិ ញ្ញាណន្តិ ។ នតិ

សោ យទេវ តស្ស សាមិ ញាតិ សាមិ ធិដ្ឋិ

សាមិ វិទិតិ តទេវ តត្ថ ជាមសា បកមាសា

អភិវិស្ស ភេហានិ នទទេវ សត្ថិ មោយមញ្ញន្តិ ។

វិក្កុវត្ត មហោកម្មវិក្កុវត្ត ការពោលដោយវិដ្ឋិត្តកាមំ

សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើហ្ន៎ បានក្នុង

បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្រាប់សក្ខ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនឲ្យ ។ បេ ។

មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលចាំអស់នោះ លុះទំលាយរាងកាយបន្ទាប់

អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទនៈទៅកើតក្នុងកំណើតវិញបាន ប្រេកវិស័យ

អស្មតោយ នរក ។ បុគ្គលណាជីវិយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះ

ថាជីវិត្រូវ បុគ្គលណា ជីវិជ្រូង (អំពីនេះ) ការជីវិរបស់បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាជីវិត្រូវ ។ សមណប្រាហ្មណ៍នោះ វេទនៈក្នុងកាមំ ព្រោះ

ស្តាប់អវិជ្ជាទុក្ខវេទនៈដែលយល់ខុសឯង ឃើញខ្លួនឯង ជីវិត្រូវស្តាប់ខ្លួន

ឯងនោះ ដោយកម្លាំងវិជ្ជិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់ខុសឯង ជា

របស់ពិត សេចក្តីយល់ខុស ជាខ្លាញ់ ។

[៨០] ឥន បនាទទ្ធ ឯកាច្ឆោ សមណោ វា
 ព្រាហ្មណោ វា អាតច្យមន្ទាយ បនាទមន្ទាយ អនុ-
 យោកមន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាមទសីការមន្ទា-
 យ តថាវុបំ ទេពោសមាទិ ទុសតិ ។ យជាសមា-
 ហិតេ ចំភ្លេ ទិព្វេន ចក្កុយា វិសុទ្ធន អតិក្កន្តមា-
 ទុសកោន អម្មំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥន ចាណាតិមាតិ
 អទិន្នាធាយី ។ បេ ។ មិច្ឆាទិន្នី កាយស្ស កេតា
 បរម្មរណោ បស្សតិ សុតតិ សក្កំ លោកំ ទបបទ្ធន្និ
 សោ ឯវមាម ទន្តុំ តវ កោ ចាមកាទិ កម្មាវ
 ទន្តុំ ទុទ្ធវិភស្ស វិកាតោ អមាហំ បុគ្គលំ អទុស
 ឥន ចាណាតិមាតិ អទិន្នាធាយី ។ បេ ។ មិច្ឆា
 ទិន្នី កាយស្ស កេតា បរម្មរណោ បស្សវិ
 សុតតិ សក្កំ លោកំ ទបបទ្ធន្និ ។ សោ ឯវមាម
 យោ តវ កោ ចាណាតិមាតិ អទិន្នាធា
 ។ បេ ។ មិច្ឆាទិន្នី សត្តោ សោ កាយស្ស កេត

[៨០] ខ្មាលភានុទ្ធ បូយទៀត សមណៈបុត្រាហ្មណំ ពួក
 មួយ ក្នុងរណកនេះ កាស្រ័យខ្លះសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅ
 ភិលេស កាស្រ័យខ្លះសេចក្តីព្យាយាមកំលំចិត្តទុក កាស្រ័យខ្លះសេចក្តី
 ច្រើនច្រើន កាស្រ័យខ្លះសេចក្តីមិនច្របាច កាស្រ័យខ្លះការយកចិត្តទុក
 ដាក់ដោយប្រពៃ វេមនិបានខ្លះទេពោសមាទិ មានសភាពដូច្នោះ ។
 កាលបើបានកំលំចិត្តនឹងហើយ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ វេមនិឃើញ
 ដោយទំពូចក្នុងវិសុទ្ធ កន្លងបង្អស់ខ្លះរបស់មនុស្សធម្មតា ខ្លះបុគ្គលឯ-
 ណោះ ដែលសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងរណកនេះ វេមនិឃើញបុគ្គលនោះ ដែល
 ទំលាយកងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុភតិស្នូតិ
 ទៅលោក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ កាលយ៉ាងនេះថា អើបើ
 កម្មជីវិតមិនមាន ផលរបស់ទុច្ចរិតក៏មិនមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯ-
 ណោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ។ បេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងរណកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំ-
 លាយកងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុភតិស្នូតិទៅ-
 លោក ។ សមណៈបុត្រាហ្មណំនោះ កាលយ៉ាងនេះទៀតថា អើបើ
 បុគ្គលណា ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យ ដែលគេមិនបានឱ្យ
 ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលពិនិកសំនោះ លុះទំលាយកងកាយ

វិញ្ញាណសូត្រ បហោគម្មវិញ្ញាណសូត្រ អភិវិស្សយនិយម

បរម្មណា សុភតិ សក្កំ លោកំ ឧបបន្នតិ ។ យេ
ឯវិ ជាទន្ធិ ភេ សម្មា ជាទន្ធិ យេ អញ្ញាជា ជាទន្ធិ
មិច្ឆា ភេសំ ញាណន្តំ ។ ឥតិ សោ យនេវ ភស្ស
សាមំ ញាតិ សាមំ និដ្ឋំ សាមំ វិនិច្ឆំ ភនេវ តត្ថ
ជាមសា បរាមសា អភិវិស្ស វេយ្យាតិ ឥនមេវ
សន្តំ មោយមញ្ញន្តំ ។

(៨១) ឥតាទន្ធិ ឯកតោ សមណោ កំ ត្រាហ្ម-
ណោ កំ អាតប្បមន្ទាយ មតាទមន្ទាយ អនុយោគ-
មន្ទាយ អប្បមាទមន្ទាយ សម្មាអនសិការមន្ទាយ
តត្ថាប្បំ ទេពោសមាធិ ធុសតំ ។ យថាសមាហិទេ
ចិន្តេ ធិត្រេន ធម្មតា វិសុទ្ធន អតិក្កន្ធិណទុសានន
អម្មំ បុគ្គលំ បស្សតិ ឥន ចាលាតិមាតា បដិវរតិ អ-
ធិត្តាធាតា បដិវរតិ កាមេសុមិច្ឆាធារា បដិវរតិ មុសា
កតា បដិវរតិ វិសុណាយ កតាយ បដិវរតិ ធុរុសាប
កតាយ បដិវរតិ សម្មប្បលាមា បដិវរតិ អនិកជ្ឈាន

វិញ្ញាណសូត្រ បហោគម្មវិញ្ញាណសូត្រ ករោសយោជន្តិក្កន្ធិកាមំ

បន្ទាបំអិពិសេចក្តីស្តាប់ទៅ វេយ្យាតិកំ ក្នុងសុភតិស្តិទេវលោក ។
បុគ្គលណ ជីវិយាទនេ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវិត្រូត បុគ្គលណ
ជីវិយាទនេ (អំពិទេ) ការជីវិយេសំបុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវិត្រូត ។
សមណាប្រាហ្មណ៍នោះ ក្នុងកាមំ ព្រោះស្តាប់អង្គិលនូវហេតុ ដែល
យល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ជីវិត្រូតខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងចម្លើ
ហើយពោលថា សេចក្តីយល់ខ្លួនឯង ជាបេសំពិត សេចក្តីយល់ដឹង
ជាមោយ ។

(៨២) ម្នាលអាទន្ធ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍កុម្មយ ក្នុងលោកនេះ
អាស្រ័យនូវសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស អាស្រ័យនូវ
សេចក្តីព្យាយាមកំលំចិត្តខ្ពុក អាស្រ័យនូវសេចក្តីប្រឹងប្រែង អាស្រ័យ
នូវសេចក្តីមិនប្រមាទ អាស្រ័យនូវការយកចិត្តទុកដាក់ដោយប្រពៃ វេយ្យា
បាននូវទេពោសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើកំលំចិត្តមាំ
ហើយ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ វេយ្យាឃើញ ដោយទំពូចក្នុងវិចារិ-
សុខ កន្លងបដិវរត្តិជាបេសំមនុស្សធម្មតា នូវបុគ្គលឯណោះដែលវៀរ
ស្រឡះចាកបាណកិច្ចាត វៀរស្រឡះចាកអទិម្ពាទាន វៀរស្រឡះចាក
កាមេសុមិច្ឆាទាន វៀរស្រឡះចាកមុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកចិសុណា-
កតា វៀរស្រឡះចាកធុរុសាវាទ វៀរស្រឡះចាកសម្មប្បលាមា ជាអ្នក
បានចិត្តមិនបានសិទ្ធិវិវាទ ចំពោះទេព្រមសំគេ មានចិត្តមិនព្យាបាទ

អន្តរាបន្តចិត្តំ សម្មាធិដ្ឋំ កាយស្ស គេតា បរម្មរណា
 បស្សតិ សុតតិ សក្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។ សោ
 វិវាហា អត្ថំ កំរ កោ កល្យាណាធិ កម្មាធិ
 អត្ថំ សុចរិតស្ស វិចារតោ អមាហំ បុគ្គលំ អនុសំ
 ឥន ចាណាតិចារា បដិវតំ អធិដ្ឋានាថា បដិវតំ
 ។ យេ ។ សម្មាធិដ្ឋំ កាយស្ស គេតា បរម្មរណា
 បស្សមិ សុតតិ សក្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។
 សោ វិវាហា យោ កំរ កោ ចាណាតិចារា ប.
 ដិវតោ អធិដ្ឋានាថា បដិវតោ ។ យេ ។ សម្មាធិដ្ឋំ
 សញ្ញោ សោ កាយស្ស គេតា បរម្មរណា សុតតិ
 សក្កំ លោកំ ឧបបន្នន្តំ ។ យេ វិវិ ជាទន្ធិ គេ
 សម្មា ជាទន្ធិ យេ អញ្ញាថា ជាទន្ធិ មិញ្ញា គេសំ
 ញ្ញាលាទន្ធិ ។ ឥតិ សោ យទេវ តស្ស សាមិ ញាតិ
 សាមិ ធិដ្ឋំ សាមិ វិទិតំ តទេវ តត្ថ ជាមសា បរាមា
 សា អភិធិវិស្ស វេហារតិ ឥនមេវ សច្ចំ មោយមញ្ញន្តំ ។

មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ វេទន៍ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំ
 លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុតតិស្មតិវេ-
 លោក ។ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្តី អំពី
 ជាកុសលគំនិត ឥលូវរបស់សុចរិតគំនិត ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯណោះ
 ដែលជាអ្នកវៀរស្រឡះចោកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចោកអទិដ្ឋានា
 ។ យេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែល
 ទំលាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុតតិស្មតិវេ-
 លោក ។ សមណៈបូត្រាហ្មណ៍នោះ ក៏ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្តី
 បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចោកបាណាតិបាត វៀរស្រឡះចោកអទិដ្ឋានា
 ។ យេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ សុខទំលាយរាងកាយ
 បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងសុតតិស្មតិវេលោក ។ បុគ្គល
 ណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង
 (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណ-
 ប្រាហ្មណ៍នោះ វេទន៍ក្នុងកាយ ព្រោះស្តាប់អវិជ្ជា ខ្លះចោកដែលយល់
 ខ្លះឯង ឃើញខ្លះឯង ដឹងច្បាស់ខ្លះឯងនោះ ដោយកម្លាំងចិត្ត ហើយ
 ពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជា
 មោឃៈ ។

វិញ្ញាណស្ស មហាកម្មវិញ្ញាណស្ស អភិវិស្សហមហោ

[៨២] ឥត មចាទទុ ឯកត្ថោ សមណោ ក
 ត្រាហ្មណោ កំ អាតម្បមច្ឆាយ មចាទមច្ឆាយ អនុយោ-
 កមច្ឆាយ អប្បមាទមច្ឆាយ សម្មាមទសំការមច្ឆាយ
 តថាវុំ ធមោសមាធិំ ធុសតិ ។ យថាសមាហំតេ
 ចិន្តេ ធិត្វេន ធកុតា វិសុទ្ធន អតិក្កន្តមាទុសកេ-
 ន អម្ពំ បុគ្គលំ មស្សតិ មាណាតិមាតា មជិវិតិ
 អនិច្ឆាតា មជិវិតិ ។ មេ ។ សម្មាធិដ្ឋិ កាយស្ស
 កេនា មាម្បណា មស្សតិ អមាយំ ទុក្ខតិ វិចិ-
 មាតិ ចិវយំ ឧបបន្នំ ។ សោ វិវាមាមា ទត្ថុ
 កិវ កោ កល្យាណាធិ កម្មាធិ ទត្ថុ សុពិ-
 តស្ស វិមាតោ អមាហំ បុគ្គលំ អនុសំ ឥត
 មាណាតិមាតា មជិវិតិ អនិច្ឆាតា មជិវិតិ
 ។ មេ ។ សម្មាធិដ្ឋិ កាយស្ស កេនា មាម្បណា
 មស្សមិ អមាយំ ទុក្ខតិ វិចិមាតិ ចិវយំ ឧបបន្នំ ។
 សោ វិវាមាមា យោ កិវ កោ មាណាតិមាតា មជិវិតោ

វិញ្ញាណស្ស មហាកម្មវិញ្ញាណស្ស ការពោលធម៌វិញ្ញាណា

[៨២] មាលភានន្ត មួយទៀត សមណៈបូត្រាហ្មណំពូកមួយ
 ក្នុងលោកនេះ កាស្រ័យទូរសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំរើកិលេស
 កាស្រ័យទូរសេចក្តីព្យាយាមតំកល់ចិត្តវុក កាស្រ័យទូរសេចក្តីប្រើប្រាស់ប្រាណ
 កាស្រ័យទូរសេចក្តីមិនប្រមាទ កាស្រ័យទូរការយកចិត្តទុកដាក់ដោយ
 ប្រពៃ វែងបានទូរចោលសមាធិ មានសភាពដូច្នោះ ។ កាលបើបាន
 តំកល់ចិត្តមិនហើយ សមណៈបូត្រាហ្មណំនោះ វែងឃើញដោយទំពូ-
 កដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងបន្តិចក្របស់មនុស្សធម្មតា ទូរបុគ្គលឯណោះ ដែល
 រៀនសូត្រច្រើនចាត់ចាត់ រៀនសូត្រច្រើនចាត់ចាត់ ។ មេ ។ មាន
 គំនិតយល់ត្រូវ វែងឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយកងកាយ បង្កាប់
 អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកិរណិភិវិទ្ធាន ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ ទរក ។ សមណៈបូត្រាហ្មណំនោះ ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្តី អំពី
 ជាកុសលកិមិទមាន ដល់របស់សុចរិត កិមិទមាន ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គល
 ឯណោះ ដែលរៀនសូត្រច្រើនចាត់ចាត់ រៀនសូត្រច្រើនចាត់ចាត់
 ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ បានឃើញបុគ្គល
 នោះ ដែលទំលាយកងកាយ បង្កាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅកើតក្នុង
 កិរណិភិវិទ្ធាន ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ ទរក ។ សមណៈបូត្រាហ្មណំ
 នោះពោលយ៉ាងនេះថា អើប្តី បុគ្គលណា រៀនសូត្រច្រើនចាត់ចាត់

អនិច្ចាតាចា បដិវិទោ ។ បេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សុត្វា
 សោ កាយស្ស ភេតា បរម្មណា អបាយិ ទុក្ខតិ
 វិនិច្ឆាតិ ធិរយំ ទុបបដ្ឋតិ ។ យេ ឃី ជាទន្ធន្តិ
 ភេ សម្មា ជាទន្ធន្តិ យេ អត្តាចា ជាទន្ធន្តិ មិច្ឆា
 ភេសំ ញាណន្តិ ។ ភតំ សោ យទេវ ភស្ស
 សាមំ ញាតិ សាមំ និដ្ឋិ សាមំ វិនិតំ ភទេវ ភត្ត
 ជាមសា មកមាសា អភិធិវិស្ស កេហាភិ ភទេវ
 សន្ធី មោយមញ្ញន្តិ ។

(៨៣) ភក្រាទន្ធន្ត ឃ្វាយំ សមណោ វា ក្រាហ្ម-
 ណោ វា ឃីវមាហា អត្ថំ ភិវ ភោ បាមកោធិ កាម្មាធិ
 អត្ថំ ទុក្ខវិភស្ស វិទាភោតិ ភទមស្ស អទុជាបាមិ ។
 យម្យំ សោ ឃីវមាហា អមាហំ បុក្កលំ អទុសំ
 ភទ បាណាភិបាតិ អនិច្ចាតាយំ ។ បេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ

វៀស្រឡូចោកអង្គាទាម ។ បេ ។ មានន័យលំត្រូវ បុគ្គលទាំង
 អស់នោះ លុះចំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទន៍ទៅ
 កើតក្នុងករណីតនិរោធន ប្រេតវិស័យ អសុកោយ មរក ។ បុគ្គល
 ណា ដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹងផ្សេង
 (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស ។ សមណ-
 ក្រាហ្មណ៍នោះ វេទន៍ស្តាប់អន្តិល ប្រកាន់ទូរហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង
 ឃើញខ្លួនឯង ដឹងច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា
 សេចក្តីយល់ខ្លួនឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ ។

[៨៣] ម្ចាស់អាទន្ត បណ្តាសមណក្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ
 សមណៈឬក្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើប្តី អំពីដំលាមក
 ក៏មាន ផលរបស់ខ្លួនក៏មាន ដូច្នោះ គឺថាគតយល់ស្រប ភាមពាក្យ
 របស់ពួកសមណក្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ ទាំងគ្រងសមណក្រាហ្មណ៍
 នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នក
 សម្រាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ បេ ។ មានន័យ
 យល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។

វិក្កុវត្តស្ស មហោកម្មវិក្កុវត្តស្ស មហោកម្មវិក្កុវត្តាណំ

កាយស្ស ភេនា មរយ្យណា ចស្សាមិ អមារិ
 ទុក្ខតិ វិទិមាតំ ចិរយិ ឧបបន្នន្តិ ឥនម្បិស្ស
 អនុជាតាមិ ។ យេព្វ តោ សោ ឯវមាហ យោ
 តិវ ភោ មារាតិមាតិ អនិច្ឆាជាយិ ។ មេ ។ មិច្ឆា-
 ទិដ្ឋិ សត្វោ សោ កាយស្ស ភេនា មរយ្យណា
 អមារិ ទុក្ខតិ វិទិមាតំ ចិរយិ ឧបបន្នន្តិ ឥនម្បិស្ស
 ធានុជាតាមិ ។ យម្បិ សោ ឯវមាហ យេ ឯវ ថាទន្តិ
 តេ សត្តា ជាទន្តិ យេ អញ្ញាជា ជាទន្តិ មិច្ឆា តេសំ
 ញាណន្តិ ឥនម្បិស្ស ធានុជាតាមិ ។ យម្បិ សោ
 យទេវ តស្ស សាមិ ញាតំ សាមិ ទិដ្ឋិ សាមិ វិទិតំ
 តទេវ តន្ត ថាមសា មរាសា អភិវិស្ស រោហាតិ
 ឥនមេវ សទ្ធិ មោយមញ្ញន្តិ ឥនម្បិស្ស ធានុជាតាមិ តិ
 កិស្ស ហេតុ អញ្ញាជា ហិ អាទន្ត តថាគតស្ស
 មហាកម្មវិក្កុវត្ត ញាណំ ហោតិ ។

វិក្កុវត្ត មហោកម្មវិក្កុវត្ត សេចក្តីយល់និងមហោកម្មវិក្កុ

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ
 ទៅក៏គក្កកំណើតនិរន្តរ ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ ទរក គថាគក
 ក៏យល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។ តែគ្រង
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើប្តី បុគ្គលណា
 ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេបិទបាំងទុក ។ មេ ។ មាន
 គំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះវិលាយកងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វែងទៅក៏គក្កកំណើតនិរន្តរ ប្រេតវិស័យ អសុរ-
 កាយ ទរក គថាគក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ ។ ទាំងគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាង
 នេះថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គល
 ណាដឹងរៀង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស
 គថាគក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះដែរ ។
 ទាំងគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ស្តាប់អវិជ្ជាប្រកាន់ ខ្ញុំហេតុដែល
 យល់ខូចឯង ឃើញខូចឯង ដឹងច្បាស់ខូចឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ
 ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះឯង ជាបេសំពិត សេចក្តីយល់ដទៃ
 ជាមោឃៈ គថាគក៏មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះទេ អំណើវនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលអានន្ត ព្រោះសត្វវិនិច្ឆ័យ
 សេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិក្កុវត្ត ផ្សេងគ្នា ។

[៧៤] តត្រាទទ្ធ យោយំ សមណោ វា ត្រាហ្ម
 ណោ វា វិវាហា ទត្ថិ ភិវំ កោ ហាមកាចិ កម្មា
 ចិ ទត្ថិ ទុច្ឆរិកស្ស វិហាកោតិ ឥន្ទមស្ស ឆានុជា
 ធាមិ ។ យត្វ ទោ សោ វិវាហា អមាហំ មុក្ក
 សំ អន្ទសំ ឥន ចាណាតិមាតិ អនិច្ឆាធាយិ ។ មេ
 មិច្ឆាទិដ្ឋិ កាយស្ស កេតា មរម្មរណា មស្សា
 សុកតិ សក្កំ លោកំ ទមបជ្ជតិ ឥន្ទមស្ស អនុជ
 ធាមិ ។ យត្វ ទោ សោ វិវាហា យោ កិ
 កោ ចាណាតិមាតិ អនិច្ឆាធាយិ ។ មេ ។ មិច្ឆាទិ
 សត្វោ សោ កាយស្ស កេតា មរម្មរណា សុកទំ
 សក្កំ លោកំ ទមបជ្ជតិ ឥន្ទមស្ស ឆានុជា
 ធាមិ ។ យម្យំ សោ វិវាហា យេ វិវិ ឆានុ

[៧៤] ម្ចាស់កាន់ បណ្ណសមណត្រាហ្មណ៍ ទាំងនោះ សមណៈឬ
 ត្រាហ្មណ៍ណា ពោលយ៉ាងនេះថា អើយ្យំ កម្មជីវិតមកមិនមានទេ ទាំង
 ផលរបស់ខ្ញុំច្រើនក៏មិនមានដែរ គឺជាគម្រិតយល់ស្របតាមពាក្យ របស់
 សមណត្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រង់សមណត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលយ៉ាង
 នេះថា យើងបានឃើញបុគ្គលឯណោះ ដែលជាអ្នកសម្រាប់សត្វ កាន់យក
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ខុសក្នុងលោកនេះ បាន
 ឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយកងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ ទៅ
 កើតក្នុងសុគតិស្និតិទៅលោក គឺជាគម្រិតយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណ-
 ត្រាហ្មណ៍នោះ^(១) ។ ឯគ្រង់សមណត្រាហ្មណ៍នោះ ពោលពាក្យយ៉ាងនេះ
 ថា អើយ្យំ បុគ្គលណាជាអ្នកសម្រាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបាន
 ឲ្យ ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ខុស បុគ្គលទាំងអស់នោះ នូវទំលាយកង
 កាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិស្និតិទៅលោក
 គឺជាគម្រិតយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណត្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំង
 គ្រង់សមណត្រាហ្មណ៍នោះពោលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាដឹងយ៉ាង
 ១ បានជាទ្រង់យល់ស្រប ព្រោះទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ថា ពោះដីធ្វើកុសលមកពីដើមព័ត៌ តែដល់
 ដល់ដីស្តាប់ ឆ្លងមានកុសលណាខ្លះយកទ្រង់ ប កុសលនោះក៏អាចជ្រែកកុសលបាន
 ទើបទៅកើតក្នុងសុគតិវិញ ។

កែត្រូវទុក្ខស្ស មហាកម្មវិក្កុស្សេត្ត មហាកម្មវិក្កុត្តាលំ

តេ សុត្តា ជាទង្គិ យេ អញ្ញតា ជាទង្គិ ពិទ្ធា តេសិ
ញ្ញាលាទ្គិ ឥនឃ្យិស្ស ជាទុដាជាមិ ។ យេម្យំ សោ
យេវេ ឥស្ស សាមំ ញាតំ សាមំ និទ្គំ សាមំ វិទិទំ
តេវេ ឥត្តុ ជាមសា បរាណសា អភិធិវិស្ស កេមា
វតិ ឥនេវេ សត្តំ មោយមញ្ញត្តិ ឥនឃ្យិស្ស ជាទុ
ដាជាមិ តំ វតិស្ស ហេតុ អញ្ញតា ហិ អាទុ
តថាគតស្ស មហាកម្មវិក្កុស្សេត្ត ញ្ញាលំ ហោតិ ។

(៨៧) តត្រាទង្គ ញ្ញាលំ សមណោ ក ត្រាហ្ម
ណោ ក វិវាហា អត្ថំ តិវ កោ តាស្ស
ណាតិ កញ្ញាមិ អត្ថំ សុចរិតស្ស វិហាកោតិ
ឥនឃស្ស អទុដាជាមិ ។ យេម្យំ ។ សោ ឯ
វាហា អមាហំ បុគ្គលំ ឥន ចាលាតិថា កា
បដិវតិ អង្គុត្តាមាថា បដិវតិ ។ យេ ។ សម្មាទិទ្គិ

១ ន. យញ្ញ កោ ។

កែត្រូវ មហាកម្មវិក្កុស្សេត្ត សេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិក្កុ

នេះ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវិត្រូ បុគ្គលាជីវិត្រូ (អំពីនេះ) កាជីវិត
របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវិតទុស គឺជាគតិមិនយល់ស្របតាមពាក្យ
របស់សមណក្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ តែគ្រងសមណក្រាហ្មណ៍នោះស្តាប់
អង្រែល ប្រកាន់ខ្ជាប់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ជីវិតច្បាស់
ខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងចិត្តិ ហើយកាលថា សេចក្តីយល់ខ្លួនឯង
ជាប់លាប់ សេចក្តីយល់ដឹង ជាហោយ គឺជាគតិមិនយល់ស្របតាម
ពាក្យរបស់សមណក្រាហ្មណ៍នោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់
កាន់ខ្ជាប់ ព្រោះសត្វ តែងមានសេចក្តីយល់ក្នុងមហាកម្មវិក្កុ ផ្សេងគ្នា ។

(៨៨) ម្ចាស់កាន់ខ្ជាប់ បណ្តាពួកសមណក្រាហ្មណ៍ទាំងនោះ សមណៈ
ឬក្រាហ្មណ៍ណា កាលយ៉ាងនេះថា អើប្តី អំពីជាកុសលកំមាន
ផលរបស់សុចរិតកំមាន គឺជាគតិយល់ស្របតាមពាក្យរបស់សមណៈ
ក្រាហ្មណ៍នោះ ។ តាំងគ្រងសមណក្រាហ្មនោះ កាលពាក្យយ៉ាង
នេះថា ខ្ញុំឃើញបុគ្គលឯណោះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបាណកិបាក
វៀរស្រឡះចាកអង្គុត្តាទាន ។ បេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ ក្នុងលោកនេះ

សុត្តនិបាត មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទបរិច្ឆេទសាតំ

កាយស្ស ភេតា បរម្មរណា មស្សាមិ សុតតិ
 សត្តំ លោកំ ឧបបទ្ធគំ ឥនម្យិស្ស អនុជាតាមិ ។
 យញ្ច ទោ សោ ឯវមាហ យោ កិវ ភោ
 មាលាភិមាតា បដិវិភោ អនិច្ចាតា បដិវិភោ
 ។ មេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សញ្ញោ សោ កាយស្ស ភេតា
 បរម្មរណា សុតតិ សត្តំ លោកំ ឧបបទ្ធគំ ឥ
 ឥនម្យស្ស អនុជាតាមិ ។ យម្យំ សោ ឯវមាហ
 យេ ឯវំ ជាទត្តំ តេ សម្មា ជាទត្តំ យេ
 អញ្ញជា ជាទត្តំ មិច្ឆា តេសំ ញាណត្តំ ឥនម្យិស្ស
 ធានុជាតាមិ ។ យម្យំ សោ យទេវ តស្ស
 សាមំ ញាតិ សាមំ ទិដ្ឋិ សាមំ វិនិតិ តទេវ
 តត្ថ ជាមសា មរាមាសោ អភិជិវិស្ស ភោហាភិ
 ឥនមេវ សត្តំ មោឃមញ្ញត្តំ ឥនម្យិស្ស ធានុជាតាមិ
 តំ កិស្ស ហេតុ អញ្ញជា ហិ វាទទ្ធគ តថាគតស្ស
 មហាគម្មវិភង្គំ ញាណំ ហោតិ ។

សុត្តនិបាត មជ្ឈិមនិកាយ ទបរិច្ឆេទសាតំ

បានឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ
 ទៅកើតក្នុងសុតិស្ថិតិទៅលោក គឺជាគតិយល់ស្របតាមពាក្យ របស់
 សមណព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ទាំងគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ភោលពាក្យ
 យ៉ាងនេះថា អើប្តី បុគ្គលណា វៀរស្រឡះចោកបាណាភិបុត វៀរ
 ស្រឡះចោកអចិន្ទាតា ។ មេ ។ មានអំឡុងយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ
 សុខទំលាយកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ វេទន៍ទៅកើតក្នុងសុតិ
 ស្ថិតិទៅលោក គឺជាគតិយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍
 នោះដែរ ។ ឯគ្រងសមណព្រាហ្មណ៍នោះ ភោលពាក្យយ៉ាងនេះថា
 បុគ្គលណាដឹងយ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាដឹងត្រូវ បុគ្គលណាដឹង
 ផ្សេង (អំពីនេះ) ការដឹងរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាដឹងខុស គឺជាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងគ្រង
 បុគ្គលនោះ ស្តាប់អំពីល្អប្រកាន់ ខ្លះហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួន
 ឯង ដឹងខ្លួនខ្លួនឯងនោះ ដោយកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយភោលថា សេចក្តី
 យល់នេះឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ គឺជាគត
 មិនយល់ស្របតាមពាក្យ របស់សមណព្រាហ្មណ៍នោះទេ ដំណើរនោះ
 ព្រោះហេតុអ្វី ម្នាលអាទទុ ព្រោះសត្វត្រង់នោះសេចក្តីយល់ ក្នុងមហា
 កម្មវិភង្គំ ផ្សេងគ្នា ។

ក្រសួងសុខាភិបាល មហាវិថីភ្នំពេញ មហាវិថីភ្នំពេញ

[៨៦] គម្រោងទុក យូរយ៉ាង សមរម្យ ក៏ គ្រាហ្ន លោក
 ក៏ ឯវាមា ទុក្ខ គឺវា លោក កាល្យាណា ក៏ កម្រាង
 ទុក្ខ សុខវិភាស វិចារកោត ឥន្ទស្ស ទាទុជាទាម ។
 យក្ខ ទោ សោ ឯវាមា អមាមា កុត្តលំ អន្ទសំ
 ឥន ចារាតិចាតា មជិវតំ អនិច្ឆាទាទា មជិវតំ
 ។ មេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ កោយស្ស កេនា មរម្ភណា
 មស្សាមិ អមាយំ ទុក្ខតិ វិចិទាតំ ទិវយំ ឧបបទ្ធកិ
 ឥន្ទស្ស អនុជាទាម ។ យក្ខ ទោ សោ ឯវាមា
 យោ គឺវា កោ ចារាតិចាតា មជិវតោ អនិច្ឆាទាទា
 មជិវតោ ។ មេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សត្វោ សោ កោយស្ស
 កេនា មរម្ភណា អមាយំ ទុក្ខតិ វិចិទាតំ ទិវយំ ឧប-
 បទ្ធកិ ឥន្ទស្ស ទាទុជាទាម ។ យក្ខ សោ ឯ-
 វាមា យេ ឯវិ ទាទុកិ កេ សម្មា ទាទុកិ យេ

ក្រសួង មហាវិថីភ្នំពេញ សេចក្តីយល់ក្នុងមហាវិថីភ្នំ

[៨៦] ដ្ឋានកាន់ បណ្តាញសមណក្រាហ្នណ៍ ទាំងនោះ សម-
 ណៈបូក្រាហ្នណ៍ កាលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើយ្នំ អំពើជាតុសល
 មិនមាន ផលរបស់សុចរិតក៏មិនមាន គឺជាគម្ពីរយល់ស្រួលតាមពាក្យ
 របស់សមណក្រាហ្នណ៍នោះទេ ។ គ្រូគ្រងសមណក្រាហ្នណ៍នោះកាល
 ពាក្យយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំឃើញបុគ្គលឯណោះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នករៀន
 ស្រឡះចាកបាណក៏បាត រៀនស្រឡះចាកអង្គាចាន ។ មេ ។ មាន
 គំនិតយល់ត្រូវ រមែងឃើញបុគ្គលនោះ ដែលទំលាយភក្តិកាយបន្ទាប់អំ-
 ពីសេចក្តីស្តាប់ទៅ ទៅកើតក្នុងកំណើតគឺច្នោះ ប្រេតវិស័យ អសុភោយ
 នរក គឺជាគម្ពីរយល់ស្រួលតាមពាក្យរបស់សមណក្រាហ្នណ៍នោះ^(១) ។ ឯ
 គ្រូសមណក្រាហ្នណ៍នោះកាលពាក្យយ៉ាងនេះថា អើយ្នំ បុគ្គលណាជា
 អ្នករៀនស្រឡះចាកបាណក៏បាត រៀនស្រឡះចាកអង្គាចាន ។ មេ ។ មាន
 គំនិតយល់ត្រូវ បុគ្គលទាំងអស់នោះ លុះទំលាយភក្តិកាយបន្ទាប់អំពីសេច-
 ក្តីស្តាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតគឺច្នោះ ប្រេតវិស័យ អសុភោយ
 នរក គឺជាគម្ពីរយល់ស្រួលតាមពាក្យរបស់សមណក្រាហ្នណ៍នោះទេ ។
 ទាំងគ្រូសមណក្រាហ្នណ៍នោះ កាលពាក្យយ៉ាងនេះថា បុគ្គលណាដឹក

១ ចេតនាគ្រងយល់តាម ព្រោះគ្រូគ្រងបញ្ជូនថា ទោះបីធ្វើកុសលមកដឹងក៏ដឹង តែ
 ដល់ដែលដឹងស្តាប់ ចូរមានអកុសលណាមួយមកឲ្យដឹង អកុសលនោះអាចប្រែកុសល
 បាន ទើបបានទៅកើតក្នុងទុក្ខគឺវា ។

អត្តាជា ជាទង្គិ មីត្តា តេសំ ញាណាង្គិ ឥនម្យស្ស
 ចានុជាចាមិ ។ យម្យសោ យនេវ តស្ស សាមំ ញាតំ
 សាមំ ទិដ្ឋិ សាមំ វិនិតំ តនេវ តត្ថ ជាមសា
 បរាមាសា អភិទិវិស្ស វេហាតិ ឥនមេវ សុត្ថំ
 មោយមត្តាង្គិ ឥនម្យស្ស ចានុជាចាមិ តំ កំស្ស
 ហេតុ អត្តាជា ហិ អាទុ តថាភតស្ស មហា-
 កម្មវិកន្តំ ញាណំ ហោតិ ។

(៨៧) តត្រាទទ្ធ យាយំ បុត្តលោ ឥន ហាលាតិ-
 ចាតិ អទិដ្ឋាធាយិ ។ មេ ។ មីត្តាទិដ្ឋិ កាយស្ស កេតា
 បរម្មណា អហាយំ ទុក្ខតិ វិនិចាតំ ទិវយំ ទុបបដ្ឋតិ
 បុព្វេ វិស្ស តំ កតំ ហោតិ ហាមកម្មំ ទុក្ខុវេទនិយំ

យ៉ាងនេះ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាជីវិត្រូវ បុគ្គលណាជីវិត្រូវ (អំពីនេះ)
 ការជីវិតរបស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាជីវិតខុស គឺថាគតមិនយល់ស្របតាម
 ពាក្យរបស់សមណក្រាហ្មណ៍នោះទេ ។ ទាំងគ្រងសមណក្រាហ្មណ៍នោះ
 ស្តាប់អវិជ្ជិល ប្រកាន់ខ្ជាប់ហេតុដែលយល់ខ្លួនឯង ឃើញខ្លួនឯង ជីវិត
 ច្បាស់ខ្លួនឯងនោះ តាមកម្លាំងទិដ្ឋិ ហើយពោលថា សេចក្តីយល់នេះ
 ឯង ជារបស់ពិត សេចក្តីយល់ដទៃ ជាមោឃៈ គឺថាគតមិនយល់ស្រប
 តាមពាក្យរបស់បុគ្គលនោះទេ ដំណើរនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ម្ចាស់
 កាន់ខ្ជាប់ ព្រោះសត្វគ្រងមានសេចក្តីយល់ ក្នុងមហាកម្មវិកន្តិ ផ្សេងគ្នា ។

(៨៧) ម្ចាស់កាន់ខ្ជាប់ ចណ្ណាត្តកបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណាក្នុង
 លោកនេះ ជាអ្នកសម្រាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឱ្យ ។ មេ ។
 មានគំនិតយល់ខុស លុះទំលាយភវិកាយ ចម្លាប់អំពីសេចក្តីស្ងប់ទៅ
 វេចន៍ទៅកើតក្នុងដំណើរគិរិបាន ប្រេតវិស័យ អសុកាយ នរក បាច-
 កម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា

ក្រុងស្រុក បណ្តាញក្រុងស្រុក វិញ្ញាណសំដៅការ

បញ្ជា វាស្ស តំ កតំ ហោតិ ហោតិ ហោតិ ធុត្តាវេ
 ធីតិយំ មរណកាលេ វាស្ស ហោតិ មិច្ឆាធិដ្ឋិ
 សមត្តា សមាធិដ្ឋា គេន សោ កាយស្ស កេតា
 មរណា អថាយំ ធុត្តតិ វិចិត្តាតំ ធីតិយំ ឧបបដ្ឋតិ ។
 យញ្ច ហោ សោ គីន ហោតិ ហោតិ ហោតិ អ
 ធីតាធីតាយំ ហោតិ ។ មេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋិ ហោតិ ។ វាស្ស
 ធីត្តាវេ ធីត្តាវេ វិចិត្តាតំ បដិសំវេនតិ ឧបបដ្ឋ(១) ។
 អមរ ធី មរណាយ ។

(១៥) តត្រាធីតា យាយិ ធុត្តលោ គីន ហោតិ
 ហោតិ អធិតាធីតាយំ ។ មេ ។ មិច្ឆាធិដ្ឋិ កាយស្ស កេតា
 មរណា សុតតិ សុត្តិ លោតិ ឧបបដ្ឋតិ ធុត្តា វាស្ស
 តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេធីតិយំ បញ្ជា
 វាស្ស តំ កតំ ហោតិ កល្យាណកម្មំ សុខវេធីតិយំ

១ ១. ធុត្តិ ។

ក្រុងស្រុក បណ្តាញក្រុងស្រុក កាលបុគ្គលក្នុងក្រុងស្រុក

បុគ្គលនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងក្រាយ ក៏ជាហេតុនៃបុគ្គ-
 វេទនាដែរ មិច្ឆាធីដ្ឋិដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ បានសមាទាន
 ហើយក្នុងពេលជិតស្លាប់ ដោយអំពើនោះ បុគ្គលនោះ លុះចំណាយ
 រាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ វែមនិច្ចក្រិកក្នុងកិលេភិកិច្ចាន
 ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ បុគ្គលនោះ សម្រាប់សត្វ កាន់យក
 ទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ។ មេ ។ មានអំណាចយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ
 ដោយហេតុណា ។ បុគ្គលនោះ វែមនិច្ចក្រិកក្នុងកិលេភិកិច្ចាន ក្នុង
 បទប្បន្ននេះ ឬក្នុងជីវិតជាលំដាប់ ឬក្នុងអក្ខតាជាទាំងក្រាយ ។ មក ។

(១៦) ម្ចាស់កាន់ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា
 ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកសម្រាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ
 ។ មេ ។ មានអំណាចយល់ខុស លុះចំណាយរាងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តី
 ស្លាប់ទៅ វែមនិច្ចក្រិកក្នុងកិលេភិកិច្ចាន ក៏ជាហេតុនៃបុគ្គលនោះ
 ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា អំពើជាបុគ្គល
 នោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងក្រាយ ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនាដែរ

អរណកាលេ វាស្ស ហោតំ សម្មាទិដ្ឋិ សមត្តា
 សមាទិដ្ឋា ភេទ សោ កាយស្ស ភេតា មាម្មរណា
 សុកតិ សត្តំ លោកំ ឧបបន្នតិ ។ យញ្ច^(១) ទោ
 សោ វេទ មាលាភិចាតិ ហោតិ អនិច្ឆាទាយិ ហោតិ
 ។ មេ ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ ភស្ស ទិដ្ឋេ ធម្មេ វិចា-
 កំ មជ្ជិមំវេទេតិ ឧបបន្នតិ វា អមរេ វា មរិយាយេ ។

(៨៧) កត្រាទន្ធិ ហាយិ បុគ្គលោ វេទ មាលាភិ-
 មាតា មជ្ជិមំវេតោ អនិច្ឆាទាតា មជ្ជិមំវេតោ ។ មេ ។
 សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ស ភេតា មាម្មរណា សុកតិ សត្តំ
 លោកំ ឧបបន្នតិ មុទ្ធេ វាស្ស តំ កតំ ហោតិ
 កាល្យាណកម្មំ សុខវេទនិយំ មច្ឆា វាស្ស តំ កតំ
 ហោតិ កាល្យាណកម្មំ សុខវេទនិយំ អរណកាលេ
 វាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សមត្តា សមាទិដ្ឋា ភេទ សោ

១៩. ស្រេ ។

សម្មាទិដ្ឋិដែលបុគ្គលធ្វើឱ្យបរិបូណ៌ហើយ បានសមាទានហើយក្នុងកាល
 ជិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ សុខទំលាយក្នុងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទនាទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក ។ ព្រោះ
 ហេតុនៃ បុគ្គលនោះ ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ កាន់យកទ្រព្យដែលគេមិន
 បានឱ្យ ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ខុស ក្នុងលោកនេះ ។ បាន
 ជាបុគ្គលនោះ ទទួលវិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឬក្នុងជាតិជា
 លំដាប់ ឬក្នុងអន្តរកាលជាទាន់ក្រោយ ។ មក ។

(៨៨) ម្នាលអានន្ទ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា
 ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រេចរូបចាកបាណកិបាក វៀរស្រេចរូបចាក
 អទិដ្ឋាន ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ត្រូវ សុខទំលាយក្នុងកាយបន្ទាប់អំពី
 សេចក្តីស្លាប់ទៅ វេទនាទៅកើតក្នុងសុគតិស្ថិតិទៅលោក អំពើជា
 កុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជាហេតុនៃសុខវេទនា
 អំពើជាកុសលនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើក្នុងទាន់ក្រោយ ក៏ជាហេតុ
 នៃសុខវេទនាដែរ សម្មាទិដ្ឋិ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើឱ្យបរិបូណ៌ហើយ
 បានសមាទានហើយ ក្នុងកាលជិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ

កាយស្ប គេនា បរម្មរណា ឥន្ទ្រតិ សក្កិ លោកិ
ឧបបដ្ឋតិ ។ យេត្ត ខោ សោ ឥន វាណាតិហតា
បដិវិរតោ ហោតិ អនិប្បាណា បដិវិរតោ ហោតិ
។ មេ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ ឥស្ស ធិដ្ឋ
ធម្ម វិហារិ បដិសិវេនតិ ឧបបដ្ឋតិ ។ អបេ ។
បរិណាយ ។

(៧១) តត្រាទទ្ធ យាយិ បុត្តលោ ឥន វាណា-
តិហតា បដិវិរតោ អនិប្បាណា បដិវិរតោ ។ មេ ។
សម្មាទិដ្ឋិ កាយស្ប គេនា បរម្មរណា អចាយិ
ឥន្ទ្រតិ វិចិហតិ ធិវយិ ឧបបដ្ឋតិ បុត្ត វាស្ស តិ
កតិ ហោតិ ហាបកម្មិ ឥន្ទ្រវេនិយិ បដ្ឋា វាស្ស
តិ កតិ ហោតិ ហាបកម្មិ ឥន្ទ្រវេនិយិ មរណ-
កាលេ វាស្ស ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិ សមត្តា សមា-
ទិច្ឆា គេន សោ កាយស្ប គេនា បរម្មរណា
អចាយិ ឥន្ទ្រតិ វិចិហតិ ធិវយិ ឧបបដ្ឋតិ ។
យេត្ត ខោ សោ ឥន វាណាតិហតា បដិវិរតោ
ហោតិ អនិប្បាណា បដិវិរតោ ហោតិ ។ មេ ។

លុះទំលាយភវិកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងសុគតិ
ស្មិតិទៅលោក ។ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គលនោះ វៀរស្រឡះចាកបុណ្ណ-
ភិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិដ្ឋាចាន ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ក្រៅ ក្នុង
លោកនេះ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវវិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុង
បន្ទុយន្ត ឬក្នុងជីវិតជាប់ ឬក្នុងអន្តរកាលក្រោយ ។ មក ។

(៧២) ខ្លាសកាន់ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលណា ក្នុង
លោកនេះ ជាអ្នកវៀរស្រឡះចាកបុណ្ណភិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិដ្ឋា-
ចាន ។ មេ ។ មានគំនិតយល់ក្រៅ លុះទំលាយភវិកាយ បន្ទាប់អំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំណើតវិញនា ប្រេតវិស័យ អសុរ-
កាយ នរក បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើក្នុងកាលមុន ក៏ជា
ហេតុនៃទុក្ខទេសា បាបកម្មនោះ ដែលបុគ្គលនោះធ្វើទាំងក្រោយ ក៏ជា
ហេតុនៃទុក្ខទេសាដែរ មិច្ឆាទិដ្ឋិដែលបុគ្គលនោះបានធ្វើច្បាប់ច្បាលហើយ
បានសមាចានហើយ ក្នុងកាលជិតស្លាប់ ព្រោះអំពើនោះ បុគ្គលនោះ
លុះទំលាយភវិកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ រមែងទៅកើតក្នុងកំ-
ណើតវិញនា ប្រេតវិស័យ អសុរកាយ នរក ។ ព្រោះហេតុនៃបុគ្គល
នោះ វៀរស្រឡះចាកបុណ្ណភិបាត វៀរស្រឡះចាកអទិដ្ឋាចាន ។ មេ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ចេវិច្ឆយសកំ

សម្មាទិដ្ឋិ ហោតិ ។ តស្ស ទិដ្ឋេវ ទម្មេ វិចាគាំ
 មដិសំវេទេតំ ឧបបទ្ខេ កំ អបបេ កំ បរិហាយេ ។

[៧៦] នតិ ហេ អាទទុ អន្តិ កម្មំ អកត្តំ
 អកត្តាកាសំ អន្តិ កម្មំ អកត្តំ អកត្តាកាសំ អន្តិ
 កម្មំ កត្តត្ថេវ កត្តាកាសត្ថ អន្តិ កម្មំ កត្តំ អ-
 កត្តាកាសទ្ធិ ។ នទបវោធិ កតកំ អន្តមទោ អាយស្មា
 អាទទ្ខោ កតវតោ កាសិទំ អកំទទ្ធិតំ ។

មហាក្សត្រសុត្តំ ធ្មំ និទ្ធិតំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេវិច្ឆយសកំ

មាននិទ្ធិតយលំត្រូវ ក្នុងលោកទេ ។ បានជាបុគ្គលនោះ ទទួលនូវ
 វិបាករបស់កម្មនោះ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ឬក្នុងជីវិតជាលំដាប់ ឬក្នុងអន្តរាគម
 ជាភរិយាគ្រាយ ។ មក ។

[៧៧] ម្ចាស់គោនុ ព្រោះហេតុនេះ កម្មមិនត្រូវ យាត់កម្មមិន
 ត្រូវកំរាន កម្មមិនត្រូវ យាត់កម្មត្រូវកំរាន កម្មត្រូវ យាត់កម្មត្រូវកំរាន
 កម្មត្រូវ យាត់កម្មមិនត្រូវកំរាន ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់
 ព្រះសូត្រទេវេបំហើយ ព្រះភោគទុមានរោយ កំរានចិត្តក្រែកអរើក
 រោយ និទិត្តកាសំរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ មហាក្សត្រសុត្ត ទី ៦ ។

សត្វមិ សទ្ធាយតនវិក្កស្តុត្ថំ

[៧២] ឯវម្មេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កកក
សាវត្ថិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថមិស្និកស្ស អា-
រមេ ។ តត្រ ចោ កកក កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុ-
រោតិ ។ កនន្តេតំ តេ កិក្ខុ កកវតោ បទ្ធស្សោ-
សុំ ។ កកវា ឯតនរោច សទ្ធាយតនវិក្កស្តុត្ថំ រោ
កិក្ខុវេ នេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាទុកំ មនសិ-
ករោថ កាសិស្សាមិ ។ ឯវម្មេន្តេតិ ចោ តេ កិក្ខុ
កកវតោ បទ្ធស្សោសុំ ។

[៧៣] កកវា ឯតនរោច ច អជ្ឈត្តិកាចិ
អាយតនាចិ វេទិត្យាចិ ច ពាហិវាចិ អាយត-
នាចិ វេទិត្យាចិ ច វិញ្ញាណកាយោ វេទិត្យា ច
ជស្សកាយោ វេទិត្យា អដ្ឋាវស ននោបវិចារា វេទិ-
ត្យា ចត្តិស សត្តបនា វេទិត្យា តត្រិទំ ជិស្សា-
យ នទំ មជហម តយោ សតិប្បដ្ឋានោ យ-
នវិយោ សេវតិ យនវិយោ សេវនោ យោ សត្តា

សទ្ធាយតនវិក្កស្តុត្ថំ ទី ៧

[៧២] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមោទ
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថមិស្និកសេដ្ឋី ជិតក្រុង
សាវត្ថិ ។ ព្រះមោទព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុចំរើនៗ ក្នុងទីនោះ
ឯងថា ម្ចាស់ភិក្ខុចំរើនៗ ។ ភិក្ខុចំរើនៗ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមោទព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមោទព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុចំរើនៗ គេជាគតិសំដែងសទ្ធាយ-
តនវិក្ក (ចំណែកកាយនេះចំរើន ៦) ដល់អ្នកចំរើនៗ ចូរអ្នកចំរើ-
នៗប្រុងស្តាប់ ខ្ញុំសទ្ធាយតនវិក្កនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តប្រៀប
ចុះ គេជាគតិសំដែង ។ ភិក្ខុចំរើនៗ ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមោទព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៧៣] ព្រះមោទព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា បុគ្គលគប្បីដឹង
កាយនេះចំរើនក្នុង ៦ គប្បីដឹងកាយនេះចំរើនក្រៅ ៦ គប្បីដឹងក្នុងនៃ
វិញ្ញាណ ៦ គប្បីដឹងក្នុងនៃផស្សៈ ៦ គប្បីដឹងមនោបិចារៈ (សេចក្តី
ពិចារណានៃចិត្ត) ១៨ គប្បីដឹងសត្តបទ (ចំណែកនៃសត្តដែលកាស្រ័យ
ខ្ញុំផ្ទះនិងវិវដ្ត) ៣៦ បណ្តាធម៌ចំរើនៗ អ្នកចំរើនៗចូរកាស្រ័យខ្ញុំ
ធម៌នេះ ហើយលះបង់ធម៌នេះចេញ ឯសតិប្បដ្ឋាននោះ ៣ ប្រការ ជា
ធម៌ដែលសាស្ត្រាប្រសើរតែងសេព កាលសាស្ត្រាប្រសើរសេពហើយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុវេណិយសក្ក

គណមនុស្សសិក្សាហតិ សោ វុត្តិ យោក្ខណំ យោក្ខណំ
អនុត្តរោ បុរិសទ្ធសារោ អយមុទ្ធសោ សន្យា-
យតទវិកត្តស្ស ។

(៧៤) ឆ អដ្ឋង្គិកានិ អាយតនានិ វេទិតព្វានិ
ឥតិ ទោ បរេតំ វុត្តិ ។ កំពោតំ បដិក្ខ វុត្តិ ។
ឆក្កាយតនំ^(*) សោតាយតនំ យោតាយតនំ ជិត្តយ-
តនំ កាយាយតនំ មនោយតនំ ។ ឆ អដ្ឋង្គិកានិ
អាយតនានិ វេទិតព្វានិ ឥតិ យុត្តិ វុត្តិ ឆរមតិ
បដិក្ខ វុត្តិ ។

(៧៥) ឆ ពាហិកានិ អាយតនានិ វេទិតព្វា-
និ ឥតិ ទោ បរេតំ វុត្តិ ។ កំពោតំ ប-
ដិក្ខ វុត្តិ ។ វ្យាយតនំ សន្យាយតនំ កត្តាយ-
តនំ រសាយតនំ ដោដ្ឋាយតនំ ឆន្ទាយតនំ ។

១ ។ ចក្កាយតនំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុវេណិយសក្ក

ទើបគួរប្រៀនប្រដៅឲ្យគណៈបាន សាស្ត្រានោះ កថាគតពោលថា ជា
សាច្ច័កុដ្ឋានឲ្យបុរស ជាភាពារ្យជំប្រសើរ ជាងភាពារ្យអ្នកបង្កាត់
ឲ្យរាហៈមានជីវិតដើម នេះជាទេស របស់សទ្ធាយកនៃភិក្ខុ ។

(៧៦) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នោះនេះ
កថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ កថាគតពោលព្រោះអស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ (អស្លាត់ជាទីកើតនៃការម្នាត់) គឺភ្នែក ១ អាយតនៈ
គឺគ្រូចៀក ១ អាយតនៈគឺច្រមុះ ១ អាយតនៈគឺអណ្តាត ១ អាយតនៈ គឺ
កាយ ១ អាយតនៈគឺចិត្ត ១ ។ ពាក្យណា ដែលកថាគតពោលហើយ
ថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ កថាគត
ពោលព្រោះអស្រ័យ ឲ្យហេតុនេះឯង ។

(៧៧) ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងអាយតនៈខាងក្រៅ ៦ ដូច្នោះនេះ
កថាគតបានពោលហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ កថាគតពោលព្រោះអស្រ័យ
អ្វី ។ អាយតនៈ គឺរូប ១ អាយតនៈ គឺសំឡេង ១ អាយតនៈ គឺក្លិន ១
អាយតនៈ គឺរស ១ អាយតនៈ គឺជាដុំពុះ ១ អាយតនៈ គឺធម៌ ១ ។

វិក្កុវស្ស សម្មយននវិក្កុវស្ស មហេវវិហារ

ច ពាហិរាជិ អាមេតទាជិ វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តិ
វុត្តិ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តិ ។

[៧៦] ច វិញ្ញាណកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ ទោ
បទេតំ វុត្តិ ។ តិក្ខេតំ បដិច្ច វុត្តិ ។ ចតុវិញ្ញាណំ
សោតវិញ្ញាណំ យាទវិញ្ញាណំ ជិហ្គវិញ្ញាណំ កាយ-
វិញ្ញាណំ មហោវិញ្ញាណំ ។ ច វិញ្ញាណកាយា វេទិ-
តញាតិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តិ ។

[៧៧] ច ធម្មកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ ទោ
បទេតំ វុត្តិ ។ តិក្ខេតំ បដិច្ច វុត្តិ ។ ចតុសម្មុស្សោ
សោតសម្មុស្សោ យាទសម្មុស្សោ ជិហ្គសម្មុស្សោ កាយ-
សម្មុស្សោ មហោសម្មុស្សោ ។ ច ធម្មកាយា
វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តិ ។

វិក្កុវស្ស សម្មយននវិក្កុវស្ស មហេវវិហារ

ពាក្យណា ដែលគាត់គោរពលើហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងតាមគនៈគាត់
ក្រៅ ៦ ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គាត់គោរពលើព្រោះកាស្រ័យ ខ្លះហេតុនេះ
ឯង ។

[៧៦] ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងវិញ្ញាណ ៦ ដូច្នោះនេះ
គាត់គោរពលើហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គាត់គោរពលើ ព្រោះ
កាស្រ័យអ្វី ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ (សេចក្តីដឹងតាមទ្រូងភ្នែក) ។ សោត-
វិញ្ញាណ ។ យាទវិញ្ញាណ ។ ជិហ្គវិញ្ញាណ ។ កាយវិញ្ញាណ ។
មហោវិញ្ញាណ ។ ពាក្យណា ដែលគាត់គោរពលើហើយថា បុគ្គល
គប្បីដឹងកងវិញ្ញាណ ៦ ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គាត់គោរពលើ ព្រោះ
កាស្រ័យខ្លះហេតុនេះឯង ។

[៧៧] ពាក្យថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងវិសេស្សៈ ៦ ដូច្នោះនេះ គាត់គោរព
លើហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គាត់គោរពលើព្រោះកាស្រ័យអ្វី ។
ចក្ខុសម្ពុស្ស (ការម្នាក់ដែលចំពោះចែងភ្នែក) ។ សោតសម្ពុស្ស ។
យាទសម្ពុស្ស ។ ជិហ្គសម្ពុស្ស ។ កាយសម្ពុស្ស ។ មហោសម្ពុស្ស ។
ពាក្យណា ដែលគាត់គោរពលើហើយថា បុគ្គលគប្បីដឹងកងវិសេស្សៈ ៦
ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គាត់គោរពលើព្រោះកាស្រ័យ ខ្លះហេតុនេះឯង ។

សុត្តន្តបិដក បដ្ឋិមនិកាយស្ស បរិបទស្ថាសកំ

[៧៨] អដ្ឋារស មចោបវិចារា វេទិតញាតិ ឥតិ
 ទោ បទេតំ វុត្តំ ។ កំពោតំ បដិច្ច វុត្តំ ។ ធកុតា
 វ្រំ ធិស្វា សោមនស្សដ្ឋានីយំ វ្រំ ឧបវិចារតិ ទោ-
 មនស្សដ្ឋានីយំ វ្រំ ឧបវិចារតិ ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ វ្រំ
 ឧបវិចារតិ ។ សោតេន សន្នំ សុត្តា ... យាទេន កត្តំ
 យាយិត្វា... ធិក្ខយេ វសំ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋត្តំ
 ធុសិត្វា... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានីយំ
 ធម្មំ ឧបវិចារតិ ទោមនស្សដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ
 ឧបេក្ខដ្ឋានីយំ ធម្មំ ឧបវិចារតិ ។ ឥតិ ធិ សោ-
 មនស្សបវិចារា ធិ ទោមនស្សបវិចារា ធិ ឧបេក្ខបវិ-
 ចារា ។ អដ្ឋារសំ មចោបវិចារា វេទិតញាតិ ឥតិ
 យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តំ ។

សុត្តន្តបិដក បដ្ឋិមនិកាយ បរិបទស្ថាសកំ

[៧៨] ពាក្យថា បុគ្គល គប្បីជីវិតមនោបវិចារៈ ចំណី ទេវ ដូច្នោះ
 នេះ គឺជាគតុទោភោលៈហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គឺជាគតុទោភោលៈព្រោះ
 ភាស្រ័យអ្វី ។ បុគ្គលឃើញរូបដោយវិគ្គហើយ គឺពិចារណាខ្លះរូបដាច់
 កំរិតនៃសោមនស្ស ពិចារណាខ្លះរូបដាច់កំរិតនៃទោមនស្ស ពិចារណា
 ខ្លះរូបដាច់កំរិតនៃឧបេក្ខ ។ ពុសំចៀនដោយត្រចៀក... ជុំវិញដោយ
 ច្រមុះ... ទទួលរសដោយអណ្តាត... បិទភ្នែកដោយកាយ...
 ជីវិតខ្លះដោយវិគ្គហើយ គឺពិចារណាខ្លះរូបដាច់កំរិតនៃសោមនស្ស
 ពិចារណាខ្លះរូបដាច់កំរិតនៃទោមនស្ស ពិចារណាខ្លះរូបដាច់កំរិតនៃ
 ឧបេក្ខ ។ សោមនស្សបវិចារៈ (រសចក្កិពិចារណៈដោយសោមនស្ស)
 មាន ៦ ទោមនស្សបវិចារៈ មាន ៦ ឧបេក្ខបវិចារៈ មាន ៦ (មេត្តាត្រូវ
 ដា ទេវ) ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ពាក្យណា ដែលគឺជាគតុទោ
 ភោលៈហើយថា បុគ្គលគប្បីជីវិតមនោបវិចារៈ ចំណី ទេវ ដូច្នោះ ពាក្យ
 ខ្លះ គឺជាគតុទោភោលៈព្រោះភាស្រ័យ ខ្លះហេតុនេះឯង ។

វិញ្ញាបនបត្រ សម្រាប់ការសិក្សា គោលសិក្សាសាមណ្ឌ

(៧៧) ធីត្តិស សក្កមនា វេទិតញាតិ ឥតិ ចោ
 មនេតំ វុត្តិ ។ កិញ្ចេតំ បដិក្ខ វុត្តិ ។ ធម្ម
 សិកានិ សោមនស្សានិ ធម្ម ទេក្ខម្មសិកានិ សោម
 នស្សានិ ធម្ម គេហសិកានិ គោមនស្សានិ ធម្ម ទេក្ខម្ម
 សិកានិ គោមនស្សានិ ធម្ម គេហសិកា ឧបេក្ខា ធម្ម
 ទេក្ខម្មសិកា ឧបេក្ខា ។

(១០០) តត្ថ កកតានិ ធម្ម គេហសិកានិ សោម
 នស្សានិ ។ ធម្មវិញ្ញេយ្យានិ រូបានិ ឥន្ទ្រានិ កត្តានិ
 មនាមាណិ មហោរមាណិ លោកាមិសម្បជិសិយ្យត្តានិ
 បដិលាភិ វា បដិលាភតោ សមទុបស្សតោ ចុព្វេ វា
 បដិលទ្ធម្មត្ថំ អតីតំ ធីត្តិ វិបវិលាតិ សមទុបស្សតោ
 ឧប្បជ្ជតិ សោមនស្សំ យំ វិវុចំ សោមនស្សំ ឥទិ

វិញ្ញាបនបត្រ សម្រាប់ការសិក្សា គោលសិក្សាសាមណ្ឌ

(៧៧) ពាក្យថា បណ្ឌិតធម្មវិទីសក្កមនា (ចំណែកនៃសក្ក) ក្នុង
 ដូច្នោះនេះ គឺជាគតបុរាណភាពហើយ ។ បុរាណវិទ្យា គឺជាគតបុរាណ
 ព្រោះតាមស្រ្តី ។ គេហសិកាសោមនស្ស (សោមនស្សតាមស្រ្តី
 កម្ពុជ) មាន ទេក្ខម្មសិកាសោមនស្ស (សោមនស្សតាមស្រ្តី
 ទេក្ខម្មៈ ភិបស្សនា) មាន គេហសិកាសោមនស្ស មាន ទេក្ខម្ម
 សិកាសោមនស្ស មាន គេហសិកាសោមនស្ស មាន ទេក្ខម្មសិកាសោមនស្ស
 មាន (ត្រូវជា ក្នុង) ។

(១០០) បណ្ឌិតធម្មវិទីនោះ គេហសិកាសោមនស្ស មាន ៦
 យ៉ាង គឺដូចម្តេច ។ បុគ្គលភាពបាន កាលយើងឮសំ ខ្ញុំកា
 បានរួចដែលធម្មវិទីដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីក្រេកអរ ជាទីតាមចិត្ត
 ជាគម្រោងចិត្ត ប្រកបដោយលោកាមិសៈ ឥតល្អាត កាលលើក
 យើង (ខ្ញុំរួច) ដែលខ្លួនធ្លាប់បានហើយក្នុងកាលមុន ដែលកន្លងហើយ
 ដែលរលត់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយកិរិយាសច្ច័
 សោមនស្សវិទី សោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ សោមនស្សនេះ

វិក្កុវិក្កុស្ស សម្មាសមាសវិក្កុស្សន្ត គេហសិកោមនស្សា

ទេកុម្មសិកោមនស្សំ ។ សន្តានំ ត្រេវ ... កន្តានំ
 ត្រេវ ... រសានំ ត្រេវ ... ដោជ្ជន្តានំ ត្រេវ ... ធម្មានំ
 ត្រេវ អនិច្ចតំ វិនិច្ឆា វិបវិណាមវិកតិភេទំ មុត្រេ
 ទេវ ធម្មា ឋិតវហិ ធន សាខុ តេ ធម្មា អនិច្ចា
 ទុក្ខា វិបវិណាមធម្មានិ ឋិតវេទំ យថាកុតំ សម្មប្បញ្ញា-
 យ មស្សតោ ឧប្បជ្ជតំ សោមនស្សំ យំ ឋិតុប្បំ
 សោមនស្សំ ឥទំ វុត្តំ ទេកុម្មសិកោមនស្សំ ។
 ឥនានំ ធន ទេកុម្មសិកោមនស្សានំ ។

(១០៦) តតុ កតតានំ ធន គេហសិកោមនស្សានំ ។ ទក្កុវិក្កោយ្យានំ រូទានំ ឥន្តានំ កត្តានំ
 មនាទានំ មនោរាទានំ លោកាមិសប្បដិសំយុត្តានំ
 អប្បដិលាភំ កំ អប្បដិលាភតោ សមទុបស្ស-
 តោ មុត្រេ កំ អប្បដិលទុប្បុំ អតីតំ ចិវុត្តំ

វិក្កុវិក្កុស្ស សម្មាសមាសវិក្កុស្សន្ត គេហសិកោមនស្ស

ទេកុម្មសិកោមនស្ស ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ...
 ដឹងច្បាស់ថា ក្លិន ... ដឹងច្បាស់ថា រស ... ដឹងច្បាស់ថា ដោជ្ជព្វ ...
 ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស
 មានការលេត់ ហើយឃើញច្បាស់កាមតិក ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះដូច្នោះ ធម៌ទាំងឡាយក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ធម៌
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 ហើយក៏គឺគេហសមនស្សទៀង សោមនស្សលា មានសភាពដូច្នោះ
 សោមនស្សនេះ គឺជាគតហៅថា ទេកុម្មសិកោមនស្ស ។ ខេ
 ទេកុម្មសិកោមនស្ស ៦ យ៉ាង ។

(១០៦) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ គេហសិកោមនស្ស មាន ៦ យ៉ាង
 គឺដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់ ឲ្យការមិនបាន
 ប្រែដែលធម៌ដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាជ្ញា ជាទីត្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 ជាគម្រោងចិត្ត ប្រកបដោយលោកាមិសៈក្តី កាលលើកឃើញឲ្យប្រែ
 ដែលខ្លួនមិនធ្លាប់បានក្នុងកាលមុនក្តី ដែលកន្លងហើយ ដែលរលត់ហើយ

វិបរិណាតិ សមទុស្សរតោ ឧប្បជ្ជតិ នោមទស្សំ យំ
 ឯវុបំ នោមទស្សំ ឥទំ វុត្តតិ ភេហសិទិំ នោមទស្សំ ។
 សោតវិន្ទាយ្យានំ សទ្ធានំ... យានវិន្ទាយ្យានំ ឥទ្ធានំ...
 ជីវិតវិន្ទាយ្យានំ សោតំ... កាយវិន្ទាយ្យានំ ដោដ្ឋ-
 ត្វានំ... មនោវិន្ទាយ្យានំ ធម្មានំ ឥទ្ធានំ កត្តានំ
 មនាចានំ មនោវេទនំ លោកាចិសប្បដិសំយុត្តានំ
 អប្បដិណាភំ វា អប្បដិណាភតោ សមទុស្សរតោ បុព្វ-
 វា អប្បដិណេទុប្បត្តំ អតីតំ ឯវុត្តំ វិបរិណាតិ សមទុ-
 ស្សរតោ ឧប្បជ្ជតិ នោមទស្សំ យំ ឯវុបំ នោមទស្សំ
 ឥទំ វុត្តតិ ភេហសិទិំ នោមទស្សំ ។ ឥទានំ ធម្ម-
 ភេហសិទានំ នោមទស្សានំ ។

(១០៣) ឥត្ត កត្តទានំ ធម្មនេត្តម្មសិទានំ
 នោមទស្សានំ ។ វុទានំ ត្រូវ អនិទ្ធានំ វិនិទ្ធា

ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោមទស្សទៀត ទោមទស្ស-
 ណា មានសភាពដូច្នោះ ទោមទស្សនេះ គឺជាគតហៅថា គេហសិទៈ-
 ទោមទស្ស ។ បុគ្គលកាលមិនបាន កាលឃើញច្បាស់នូវការមិនបាន
 សំរេច ដែលគប្បីដឹងដោយច្រចៀក ... ក្នុង ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ច្រមុះ ... សេ ដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ... ដៃដូច្នោះ ដែលគប្បី
 ដឹងដោយកាយ ... ធម៌ ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទី
 គ្រេកអរ ជាទីភ័យចិត្ត ជាអម្រេកវិនិច្ឆ័យ ប្រកបដោយលោកាចិសៈក្តី
 កាលលើកឃើញដូចម្តេច ដែលខ្លះមិនចាប់បានក្នុងកាលមុន ដែលកន្លង
 ហើយ ដែលរលក់ហើយ ដែលប្រែប្រួលហើយក្តី ហើយក៏កើតទោម-
 ទស្សទៀត ទោមទស្សណាមានសភាពដូច្នោះ ទោមទស្សនេះ គឺជាគត
 ហៅថា គេហសិទៈទោមទស្ស ។ នេះ គេហសិទៈទោមទស្ស ៦ យ៉ាង ។

(១០៣) ចណ្ណាធម៌ពិនិទ្ធានា ទេត្តម្មសិទៈទោមទស្ស មាន
 ៦ យ៉ាង គឺដូចម្តេច ។ បុគ្គលដឹងច្បាស់ថា រូបមានការមិនទៀត

វិបវណ្ណាមវិរាតតិរោធំ បុរេ លេវ រូបា ឯតរហំ ។
 សទ្ធិ តេ រូបា អង្គិកា ធុត្តា វិបវណ្ណាមង្គាតិ ឯវិបេវំ
 យថាគ្រឹះ សម្មប្បញ្ញាយ ធិស្វា អនុត្តរេសុ វិមោក្ខេ
 សុ បិហំ ឧបដ្ឋាយេតិ កាតាស្ស៍(*) ឆាមហំ ភតា
 យតធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិស្សាមិ យនវិយា ឯតរហំ
 អាយតធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារិស្សាមិ ឥតិ អនុត្តរេសុ
 វិមោក្ខេសុ បិហំ ឧបដ្ឋាយេតា ឧប្បជ្ជតិ បិហាប្បច្ច-
 យា ឆោមនស្សំ យំ ឯវរុបំ ឆោមនស្សំ ឥតិ
 វ្រុតិ ឆេត្តម្មសិកំ ឆោមនស្សំ ។ សន្ទាធំ ត្រូវ...
 កន្ទាធំ ត្រូវ... រសាធំ ត្រូវ... យោជ្ជតាធំ ត្រូវ...
 ឆន្ទាធំ ត្រូវ អង្គិកា វិធិតា វិបវណ្ណាមវិរាតតិរោធំ
 បុរេ លេវ ឆន្ទា ឯតរហំ ឆ សទ្ធិ តេ ឆន្ទា អង្គិកា

១២. ព្រះបាទសុរិយោវរ្ម័នទី១

មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការលក់ ឃើញច្បាស់តាម
 ពិភពដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រៃស យ៉ាងនេះដូច្នោះថា ប្រកួតកាលមុខក្តី ក្នុង
 កាលដទៃនៃក្តី ប្រឆាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឱ្យកាំងទៀង
 ក្នុងអន្តរវិមោក្ខ គឺព្រះអរហន្តថា កាលណាភ្នំ ភាគអញ្ជឹងបាន
 ដល់ខ្ញុំកាយគនៈគឺព្រះអរហន្ត ជាអាយតនៈដែលព្រះអរិយៈចាំងឡាយ
 តែងបានដល់ក្នុងកាលដទៃនេះ កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឱ្យកាំង
 ទៀងក្នុងអន្តរវិមោក្ខដូច្នោះ ហើយក៏កើតទោមនស្សទៀង ព្រោះវា
 សេចក្តីស្រឡាញ់ជាបច្ច័យ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ ទោម-
 នស្សនេះ ក៏ជាគតហៅថា ទេត្តម្មសិកាទោមនស្ស ។ បុគ្គលកាល
 ដឹងច្បាស់ថា សំឡេង ... ដឹងច្បាស់ថា ក្លិន ... ដឹងច្បាស់ថា
 សេ ... ដឹងច្បាស់ថា ជ័រដូច្នោះ ... ដឹងច្បាស់ថា ធម៌ មានការ
 មិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការលក់ ឃើញ
 ច្បាស់តាមពិភព ដោយប្រាជ្ញាជ័យប្រៃស យ៉ាងនេះដូច្នោះថា ធម៌ ក្នុង
 កាលមុខក្តី ក្នុងកាលដទៃនៃក្តី ធម៌ចាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង

ទុក្ខា វិហារណាមទដ្ឋានំ ឯវាមនំ យេថាភូតំ សម្ម
 ឃ្យញ្ញាយេ និស្សា អនុត្តរេសុ វិហារេសុសុ មិហំ ទុមដ្ឋា
 យេតិ កាលាសុ ធាមហំ ឥធាយេនំ ទុមសម្មុទ្ធ
 វិហារិស្សាមំ យេនិយោ ឯវាមហំ អាមេនំ ទុមសម្មុទ្ធ
 វិហារន្តំតិ ឥតិ អនុត្តរេសុ វិហារេសុសុ មិហំ ទុមដ្ឋាម
 យេនោ ទុម្បដ្ឋានំ មិច្ឆាឃ្យកុណោ នោមទស្សំ យំ ឯវាវុំ
 នោមទស្សំ ឥតិ វុត្តិ ទេស្តុធម្មសិទ្ធិ យោមទស្សំ ។
 ឥរោនំ ធម្មទេស្តុធម្មសិទ្ធិ យោមទស្សានំ ។

[១០២] ទុក្ខ ធាតុ ធម្ម ធម្មសិទ្ធិ ទុមដ្ឋាន ។
 ទុក្ខុនា ភូមិ និស្សា ទុម្បដ្ឋានំ^(១) ទុមដ្ឋាន កាលស្ស
 បុត្តស្ស^(២) បុត្តដ្ឋានស្ស អនោនិទិទស្ស អវិហារកា-
 និទស្ស អនោនិទរទស្សវិទោ អស្សុតវេតោ បុត្តដ្ឋា-
 នស្ស យោ ឯវាវុនា ទុមដ្ឋាន ភូមិ សា នាតិវត្ត-
 តិ ឥស្សា សា ទុមដ្ឋាន កាលសិទ្ធិ វុត្តិ ។
 សោនេន សុត្តិ សុត្តា... យោនេន ឥត្តិ យោយិទ្ធា...
 និព្វយេ រសំ សាយិទ្ធា... កាលេនេ យោធម្មិ ធម្មសិទ្ធា...

១ ឧ. ទុម្បដ្ឋានំ ឧ ទិស្សតិ ។ ២ ប. ឧត្តម មនុស្សតំ ទិស្សតិ ។

ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាទុក្ខ ហើយក៏ញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់
 ឲ្យកាំងឡើងក្នុងអន្តរវេទក្តី កាលណាហ្ន៎ ភក្តីអញ្ជឹងបានដល់
 ឲ្យកាយនេះ ជាអាយតនៈដែលត្រូវអាយៈចាំងឲ្យយ តែងបានដល់
 ក្នុងកាលវេទនា កាលញ៉ាំងសេចក្តីស្រឡាញ់ឲ្យកាំងឡើង ក្នុងអន្តរ-
 វេទក្តីដូច្នោះហើយ ក៏កើតទោមនស្សឡើង ព្រោះវាសេចក្តីស្រឡាញ់
 ជាបង្គុយ ទោមនស្សណា មានសភាពដូច្នោះ ទោមនស្សនេះ គឺជា-
 គភហៅថា ទេក្ខម្មសិទៈទោមនស្ស ។ នេះ ទេក្ខម្មសិទៈទោមនស្ស ៦
 យ៉ាង ។

[១០៦] បណ្តាធម៌ចាំងនោះ គេហសិទៈហេតុ ៦ យ៉ាង គឺ
 ដូចម្តេច ។ បុច្ឆន្ត ជាបុគ្គលល្អ វិនិច្ឆ បុច្ឆដ្ឋាន ដែលមិនទាន់
 ដាក់កិលេសបាន មិនទាន់ដាក់ព្រិបាតបាន ជាអ្នកឃើញថាមិនមាន
 ទោស ជាអ្នកមិនចេះដឹងកុម្មវិចារ ឃើញហេតុដោយភ្នែក ហើយក៏កើត
 ហេតុឡើង ហេតុ^(១) ណា មានសភាពដូច្នោះ ហេតុនោះ មិន
 ប្រច្រឹកក្នុងឧបទ្វេហឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ហេតុនោះ គឺជាគភហៅ
 ថា គេហសិទៈហេតុ ។ ភូសំឡើងដោយគ្រឿង... កុំក្លិនដោយប្រ-
 មុះ... ទទួលសេដោយអណ្តាត... កាលត្រូវដោះដូច្នោះដោយកាយ...
 ។

១ សំដៅយកអញ្ជាណូយត្តា កាលត្រឡើយក្តីយ ប្រាសចរកសេចក្តីដឹងតិច, ។ អន្តរា ។

វិញ្ញាណសមុទយនិកាយសុត្តន្ត ទេពម្មសំខុយេត

មនសា ចម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជតិ ឧបេក្ខា តាលស្ម
 ម្ពុទ្ធស្ស បុទ្ធគុដស្ស អនោធិដិទស្ស អវិហាកដិទស្ស
 អនោធិទវទស្សវិហោ អស្សុតវតោ បុទ្ធគុដស្ស យា
 ឯវវុហា ឧបេក្ខា ចម្មំ សា ចាតិវត្តតិ តស្មា សា
 ឧបេក្ខា គេហសិកាតិ វុទ្ធិតិ ។ ភីហា ច គេហសិកា
 ឧបេក្ខា ។

[១០៥] តត្ថ កកមា ច ទេពម្មសិកា ឧបេក្ខា ។

រូបាធិ ត្រេវ អនិច្ចតំ វិធិត្វា វិបវណាមវិកតធិរោធិ
 មុទ្ធ ចេវ រូបា ឯវវុហា ច សត្វេ គេ រូបា
 អនិច្ចា ឧត្តា វិបវណាមធម្មាតិ ឯវវុហា យថាភ្នតំ
 សធម្មញ្ញាយ បស្សុតោ ឧប្បជ្ជតិ ឧបេក្ខា យា
 ឯវវុហា ឧបេក្ខា រូបំ សា ចាតិវត្តតិ(*) តស្មា

១១. អតិវុទ្ធិ ។

វិញ្ញាណសមុទយនិកាយសុត្តន្ត ទេពម្មសំខុយេត

បុទ្ធគុដ ល្អំ វេទិកំ បុប្ផុដ្ឋម ដែលមិនទាន់ដាក់កិលេសបាន មិន
 ទាន់ដាក់វិបាកបាន ជាអ្នកឃើញជាមិនមានវោស ជាអ្នកមិនចេះដឹង
 ក្នុងវិចារៈ ដឹងខ្លួនដឹងដោយចិត្ត ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា
 មានសភាពដូច្នោះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងខ្លួនឡើយ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ឧបេក្ខានោះ គឺជាគតហៅថា គេហសិកឧបេក្ខា ។ នេះ
 គេហសិកឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង ។

[១០៦] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ទេពម្មសិកឧបេក្ខា ៦ យ៉ាង គឺ

ដូចម្តេច ។ បុគ្គលកាលដឹងច្បាស់ថា រូប មានការមិនទៀង មានការ
 ប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការលេត់ ឃើញច្បាស់ភាវចិត្ត ដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រវៃយ៉ាងនេះដូច្នោះថា រូប ក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវ
 នេះក្តី រូបទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែ
 ប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតឧបេក្ខាឡើង ឧបេក្ខាណា មានសភាព
 ដូច្នោះ ឧបេក្ខានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងខ្លួនឡើយ ព្រោះហេតុនោះ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទេវបិណ្ណសក្ក

សា ទេវេត្តា ទេវេត្តាសិកាតិ វុទ្ធាតិ ។ សន្តានិ
 ត្រេវ... តន្តានិ ត្រេវ... រសានិ ត្រេវ... ដោដ្ឋត្តានិ ត្រេវ...
 ទន្តានិ ត្រេវ អនិច្ចតិ វិនិច្ឆា វិបរិណាមវិកកងំ កេនិ មុទ្ធ
 ទេវ ទន្តា ឯតារោ ធន សទ្ធ តេ ទន្តា អនិច្ចា ទុក្ខា
 វិបរិណាមទន្តានិ ឯវមេតិ យជាត្វតិ សម្មប្បញ្ញាយ
 បស្សតោ ទម្បជ្ជតិ ទេវេត្តា យោ ឯវុចា ទេវេត្តា
 ទន្តិ សា ទាតិវត្តតិ តស្មា សា ទេវេត្តា ទេវេត្តាសិ-
 កាតិ វុទ្ធាតិ ។ ឥមា ធន ទេវេត្តាសិកា ទេវេត្តា ។
 ទន្តិស សត្តបដា វេទិត្តានិ ឥតិ យន្តិ វត្តិ គន-
 មេតិ បដិច្ច វត្តិ ។

[១០៦] តត្រិនិ ចិស្សាយ គនិ បដហជាតិ

ឥតិ ទោ បទេតិ វត្តិ ។ ធីត្បោតិ បដិច្ច វត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទេវបិណ្ណសក្ក

ទេវេត្តានោ គថាគតហៅថា ទេវេត្តាសិកា ។ បុគ្គលកាលដឹក
 ច្បាស់ថា សិទ្ធិ... ជាតិ... ជាស... ជាដេវ... ដឹកច្បាស់
 ជាដមិ មានការមិនទៀង មានការប្រែប្រួល មានការវិនាស មានការ
 រលត់ ឃើញច្បាស់តាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃស យ៉ាងនេះដូច្នោះថា
 ដមិក្នុងកាលមុនក្តី ក្នុងកាលឥឡូវនេះក្តី ដមិទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ហើយក៏កើតទេវេត្តាទៀង
 ទេវេត្តាលា មានសភាពដូច្នោះ ទេវេត្តានោះ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវធម៌ឡើយ
 ព្រោះហេតុនោះ ទេវេត្តានោះ គថាគតហៅថា ទេវេត្តាសិកា ។
 នេះ ទេវេត្តាសិកា មាន ៦ យ៉ាង ។ ពាក្យណា ដែលគថាគត
 គោលហើយថា ចណ្ឌិតប្បដឹកសក្កបទ ព្យាបដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គថាគត
 គោល ព្រោះតាស្រ័យនូវហេតុនេះឯង ។

[១០៦] ពាក្យថា ចណ្ឌិតប្បដឹកនោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូល
 ស្រ័យមិនធម៌នេះ ហើយលះបង់នូវធម៌នេះចេញ^(១) ដូច្នោះនេះ គថាគត
 បានគោលហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ គថាគតគោលព្រោះតាស្រ័យអ្វី ។

១ សេចក្តី ៦ សត្តបទតាំង ៣៦ ត្រូវតាស្រ័យនូវចទ្ទតាំង ៤៨ ហើយ លះបង់នូវបទតាំង
 ៤៨ ចោលចេញ ។ អដ្ឋកថា ។

វិញ្ញាណស្វ ឧបាយកលវិញ្ញាណ គោលសីលសោមនស្សវិញ្ញាណ

តត្រ កិក្ខុវេ យានិ ៥ ទេកុម្មសីតានិ សោមនស្សានិ
 តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ ៥ គេហសីតានិ
 សោមនស្សានិ តានិ បដហថ តានិ សមតិក្កមថ
 វិវេមេតេសំ បហានំ ហោតិ វិវេមេតេសំ សមតិក្កមោ
 ហោតិ ។ តត្រ កិក្ខុវេ យានិ ៥ ទេកុម្មសីតានិ
 ទោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ
 ៥ គេហសីតានិ ទោមនស្សានិ តានិ បដហថ តានិ
 សមតិក្កមថ វិវេមេតេសំ បហានំ ហោតិ វិវេមេតេសំ
 សមតិក្កមោ ហោតិ ។ តត្រ កិក្ខុវេ យានិ ៥ ទេកុម្ម-
 សីតា ឧបេក្ខា តា និស្សាយ តា អាគម្ម យា ៥
 គេហសីតា ឧបេក្ខា តា បដហថ តា សមតិក្កមថ
 វិវេមេតេសំ បហានំ ហោតិ វិវេមេតេសំ សមតិក្កមោ
 ហោតិ ។ តត្រ កិក្ខុវេ យានិ ៥ ទេកុម្មសីតានិ
 សោមនស្សានិ តានិ និស្សាយ តានិ អាគម្ម យានិ
 ៥ ទេកុម្មសីតានិ ទោមនស្សានិ តានិ បដហថ
 តានិ សមតិក្កមថ វិវេមេតេសំ បហានំ ហោតិ

វិញ្ញាណស្វ ឧបាយកលវិញ្ញាណ គោលសីលសោមនស្សវិញ្ញាណ

ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បណ្តាធម៌ចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយ ចូរកាស្រ័យ
 ពិន័វដ្តកន្លែងទេកុម្មសីតាសោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ហើយលរបេន៍ កន្លងឱ្យដុតឱ្យ
 គេហសីតាសោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ទេញ ការលរបេន៍ឱ្យសោមនស្សចាំនិទ្យាយ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឱ្យដុតឱ្យសោមនស្សចាំនិទ្យាយ យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បណ្តាធម៌ចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយ ចូរកាស្រ័យ
 ពិន័វដ្តកន្លែងទេកុម្មសីតាសោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ហើយលរបេន៍ កន្លងឱ្យដុតឱ្យ
 គេហសីតាសោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ទេញ ការលរបេន៍ឱ្យសោមនស្សចាំនិទ្យាយ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឱ្យដុតឱ្យសោមនស្សចាំនិទ្យាយ យ៉ាងនេះឯង ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បណ្តាធម៌ចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយ ចូរកាស្រ័យ
 ពិន័វដ្តកន្លែងទេកុម្មសីតាសោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ហើយលរបេន៍ កន្លងឱ្យដុតឱ្យ
 សីតាសោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ទេញ ការលរបេន៍ឱ្យសោមនស្សចាំនិទ្យាយ យ៉ាងនេះឯង
 ការកន្លងឱ្យដុតឱ្យសោមនស្សចាំនិទ្យាយ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិ-
 ទ្យាយ បណ្តាធម៌ចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយ ចូរកាស្រ័យពិន័វដ្តកន្លែង
 ទេកុម្មសីតាសោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ហើយលរបេន៍កន្លងឱ្យដុតឱ្យទេកុម្មសីតា-
 សោមនស្សចាំនិទ្យាយ ៦ ទេញ ការលរបេន៍ឱ្យសោមនស្សចាំនិទ្យាយ យ៉ាងនេះឯង

ឯវេរេតេសំ សមតិក្ករោមា យោវេ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ
 យា ០ នេត្តុឫសិតា ទុបេត្តា តា និស្សយេ តា
 អាត្ម យា ០ នេត្តុឫសិតា ០ សោមនស្សា ០ តា ០
 បដហដ តា ០ សមតិក្ករោម ឯវេរេតេសំ បយាវ
 រោតិ ឯវេរេតេសំ សមតិក្ករោមា យោវេ ។

[១០៧] អត្ថំ ភិក្ខុវេ ទុបេត្តា នាទត្តា នា
 នត្តសិតា អត្ថំ ទុបេត្តា ឯកត្តា ឯកត្តសិតា
 កាតមា ០ ភិក្ខុវេ ទុបេត្តា នាទត្តា នាទត្តសិតា ។
 អត្ថំ ភិក្ខុវេ ទុបេត្តា រូបេសុ អត្ថំ សន្តេសុ អត្ថំ កាទ
 សុ អត្ថំ វសេសុ អត្ថំ ដោជ្ជាទុសុ ។ អយំ
 ភិក្ខុវេ ទុបេត្តា នាទត្តា នាទត្តសិតា ។ កាតមា
 ០ ភិក្ខុវេ ទុបេត្តា ឯកត្តា ឯកត្តសិតា ។ អត្ថំ
 ភិក្ខុវេ ទុបេត្តា អាភាសានញាយតននិស្សិតា អត្ថំ
 វិញ្ញាណញាយតននិស្សិតា អត្ថំ អាភិក្ខុញាយតន-
 និស្សិតា អត្ថំ នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតននិស្សិតា ។

ការកន្លងឲ្យជុំគ្នាទៅមុខស្រទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ខ្សោយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អ្នកទាំងខ្សោយ ចូរកស្រីយកទឹកផ្អែកទឹក
 នេក្ខម្មសិក្ខាទៅក្នុងទាំង ៦ ហើយលរបង កន្លងឲ្យជុំគ្នា ចូរនេក្ខម្មសិក្ខា
 សោមនស្សទាំង ៦ ចេញ ការលរបងចូរសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាង
 នេះឯង ការកន្លងឲ្យជុំគ្នាទៅសោមនស្សទាំងនោះ យ៉ាងនេះឯង ។

[១០៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្សោយ ទុបេត្តាផ្សេងគ្នា កស្រីយទូ
 ការម្នាក់ផ្សេងគ្នា ក៏មាន ទុបេត្តាជាមួយគ្នា កស្រីយទូការម្នាក់ជា
 មួយគ្នា ក៏មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្សោយ ទុបេត្តាផ្សេងគ្នា កស្រីយ
 ទូការម្នាក់ផ្សេងគ្នា កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្សោយ ទុបេត្តា
 ក្នុងរូបក៏មាន ក្នុងសំឡេងក៏មាន ក្នុងក្លិនក៏មាន ក្នុងសេក៏មាន ក្នុង
 រោមក៏មាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្សោយ នេះ ទុបេត្តាផ្សេងគ្នា
 កស្រីយ ទូការម្នាក់ផ្សេងគ្នា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងខ្សោយ ទុបេត្តា
 ជាមួយគ្នា កស្រីយ ទូការម្នាក់ជាមួយគ្នា កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងខ្សោយ ទុបេត្តា កស្រីយទូអាភាសានញាយតនជ្ជាន ក៏មាន
 កស្រីយទូវិញ្ញាណញាយតនជ្ជាន ក៏មាន កស្រីយទូអាភិក្ខុញាយ-
 តនជ្ជានក៏មាន កស្រីយទូនេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនជ្ជាន ក៏មាន ។

វិញ្ញាណស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធិ គយោ សតិប្បដាណ

ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា ។ កត្រ កិក្ខុវេ
 យាយី ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ វិស្សាយ
 តំ អាគម្ម យាយី ឧបេក្ខា ចានត្តា ចានត្តសីតា
 តំ បដហថ តំ សមតិក្កមដ ឯវមេតិស្ស បហាទំ
 ហោតិ ឯវមេតិស្ស សមតិក្កមោ ហោតិ ។ អគម្ម-
 យតិ^(១) កិក្ខុវេ វិស្សាយ អគម្មយតំ អាគម្ម ហាយី
 ឧបេក្ខា ឯកត្តា ឯកត្តសីតា តំ បដហថ តំ ស-
 មតិក្កមដ ឯវមេតិស្ស បហាទំ ហោតិ ឯវមេតិស្ស
 សមតិក្កមោ ហោតិ ។ កត្រិទំ វិស្សាយ ឥទំ បដ-
 ហថាតិ ឥតិ យទ្គំ វុត្តិ ឥទមេតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

[១០៨] គយោ សតិប្បដាណ យទិវយោ សេវតិ
 យទិវយោ សេវមោចោ សត្តា កណមទុសាសិតុមរហា-
 តិតិ ឥតិ មោ បទេតិ វុត្តិ ។ តិក្ខោតិ បដិច្ច វុត្តិ ។

១ អនុបវេទ្តស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធិ បទ អគម្មយតិ វិស្សតិ ។

វិញ្ញាណស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធិ សតិប្បដាណ

ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ នេះជាឧបេក្ខាជាមួយគ្នា កាស្រ័យនូវការម្នាក់ជា
 មួយគ្នា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ បណ្តាឧបេក្ខាចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិ-
 ទ្យាយ ចូរកាស្រ័យ ពិនិត្យផ្អែកនឹងឧបេក្ខាជាមួយគ្នា មានការម្នាក់ជា
 មួយគ្នា ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យដុកនូវឧបេក្ខារៀងគ្នា មានការម្នាក់
 រៀងគ្នាពេញ ការលះបង់នូវឧបេក្ខានុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យដុក
 នូវឧបេក្ខានុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយ ចូរ
 កាស្រ័យនឹងគណ្តា ពិនិត្យផ្អែកនឹងគណ្តា ហើយលះបង់ កន្លងឲ្យដុក
 នូវឧបេក្ខាជាមួយគ្នា មានការម្នាក់ជាមួយគ្នាពេញ ការលះបង់ឧបេក្ខានុ៎ះ
 យ៉ាងនេះឯង ការកន្លងឲ្យដុកនូវឧបេក្ខានុ៎ះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យ
 ណាដែលគេដកគោលហើយថា បណ្តាធម៌ចាំនិទ្យាយ អ្នកចាំនិទ្យាយ
 ចូរកាស្រ័យនឹងធម៌នេះ ហើយលះបង់នូវធម៌នេះពេញ ដូច្នោះនេះ ពាក្យ
 នុ៎ះ គេដកគោល ព្រោះកាស្រ័យហេតុយេឯង ។

[១០៨] ពាក្យថា សតិប្បដាណ មាន ៧ ប្រការ ដែលសាស្តា
 ដ៏ប្រសើរឥតសេក កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេកហើយ ទើបគួរនឹង
 ប្រៀនប្រដៅគណៈបាទ ដូច្នោះនេះ គេដកគោលពោលហើយ ។ ចុះ
 ពាក្យនុ៎ះ គេដកគោលព្រោះកាស្រ័យអ្វី ។

[១០៧] ឥតិ^(១) ភិក្ខុវេ សត្តា សាវកានំ ធម្មិ
 ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិទេសិ អនុកម្មំ ទុច្ចា-
 នាយ ឥទំ វេ ហិទាយ ឥទំ វេ សុខាយាតិ ។
 តស្ស សាវកា ឧ សុស្សយន្តិ^(២) ឧ សោតិ ទុន-
 ហន្តិ ឧ អត្តាចិត្តំ ឧបដ្ឋមេន្តិ វេក្កាម្ម ឧ សត្ត-
 សាសនា វន្តន្តិ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ តថាគោ ឧ ទេវ-
 អត្តមនោ ហោតិ ឧ ឧ អត្តមទតំ បដិសិវេនេតិ អ-
 ទវស្សកោ ឧ វិហារតិ សាគា សម្មជាតោ ឥទំ វុច្ចតិ
 ភិក្ខុវេ បរេវំ សតិវ្យាដ្ឋានំ យទវិយោ សេវតិ យន-
 វិយោ សេវហនោ សត្តា កណមទុសាសិកុមហតិ ។

[១០៨] ធម្មិ ធម្មិ ភិក្ខុវេ សត្តា សាវកានំ
 ធម្មិ ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហិទេសិ អនុ-
 កម្មំ ទុច្ចាទាយ ឥទំ វេ ហិទាយ ឥទំ វេ
 សុខាយាតិ ។ តស្ស វិការទូ សាវកា ឧ សុស្សយន្តិ

១ ឧ. ម. ឥទ ។ ២ ឧ. សុស្សយន្តិ ។ ម. សុស្សន្តិ ។

[១០៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ ជាអ្នក
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះកាស្រ័យទូ
 សេចក្តីអនុគ្រោះដូច្នោះថា ធម្មជាតិទេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិទេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសាវ័ក របស់សាស្តាទោះ មិនចង់ស្តាប់
 មិនផ្តន្ទត្រចៀក មិនកាំងចិត្តដើម្បីឲ្យដឹងសេចក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ប្រៀនប្រដៅ របស់សាស្តាទៅវិញ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុង
 ដំណើរនោះ ព្រះគោតម មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលទូរសេចក្តីរីក
 រាយ មានចិត្តមិនច្រឡំក៏ដោយក៏ដោយ មានតែសតិសម្បជញ្ញៈ ប្រព្រឹត្ត
 ទៅគ្រប់វិវិយាចថ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ទី ១
 ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគ្មាននឹងប្រៀនប្រដៅគណៈបាន ។

[១០៨] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្តាជាអ្នកអនុគ្រោះ
 ស្វែងរកប្រយោជន៍ តែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវ័ក ព្រោះកាស្រ័យ
 ទូរសេចក្តីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិទេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិទេ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់
 អ្នកទាំងឡាយ ។ សាវ័កពួកទូរ របស់សាស្តាទោះ មិនចង់ស្តាប់

ន សោតំ ឱនហន្តំ ន អញ្ញាចិភ្នំ ឧបដ្ឋបេជ្ជំ
 វេក្ខម្មំ ន សន្តុ សាសនា វត្តន្តំ ។ ឯកា
 សាវកា សុស្សយន្តំ សោតំ ឱនហន្តំ អញ្ញាចិភ្នំ
 ឧបដ្ឋបេជ្ជំ ន ច វេក្ខម្មំ សន្តុ សាសនា វត្តន្តំ ។
 គត្រ ភិក្ខុវេ តតាតតោ ន ទេវ អន្តមទោ យោវិ
 ន ច អន្តមទតំ បដិសំវេទតំ ន ច អន្តមទេ
 យោតំ ន ច អន្តមទតំ បដិសំវេទតំ អន្តមទក
 អន្តមទតត្វា តទុកយំ អភិចិវដ្ឋេត្តា^(១) ឧបេក្កុកេ
 វិហារតំ សតោ សម្មជាទោ ឥទំ វុទ្ធីតិ^(២) ភិក្ខុ
 ទុតិយំ សតិប្បដ្ឋានំ យទវិយោ សេវតិ យទវិយោ
 សេវមាទោ សត្វា កណមទុសាសិក្ខមវហតិ ។

[១១១] បុណ្ណ ធម្មវំ ភិក្ខុវេ សត្វា សាវកានំ ន
 ទេសេតិ អនុកម្មកោ ហំតេសំ អនុកម្មំ ឧបាទា
 ឥទំ វេ ហិកាយ ឥទំ វេ សុទាយាតិ ។ តស្ស សាវក
 សុស្សយន្តំ សោតំ ឱនហន្តំ អញ្ញាចិភ្នំ ឧបដ្ឋបេ
 ន ច វេក្ខម្មំ សន្តុ សាសនា វត្តន្តំ ។ គត្រ ភិក្ខុ

១ ខ. ឧទ្ធរសោតិអន្តិ ។ ២ ខ. វុទ្ធីតិ ន ឱស្សតិ ។

មិនផ្គត់ច្រៀង មិនកំណត់ដើម្បីឱ្យដឹងសេចក្តី ក៏ប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ច្រៀងច្រាវរេបស់សាស្តា ។ សាវកពួកខ្លះ ចង់ស្តាប់ ផ្គត់ច្រៀង
 កំណត់ដើម្បីឱ្យដឹងសេចក្តី មិនហ៊ានប្រព្រឹត្តកន្លង ឱ្យពាក្យច្រៀងច្រាវ
 របស់សាស្តាឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ ព្រះ
 កថាគត ក៏មិនមានចិត្តរីករាយ មិនទទួលខ្លាចសេចក្តីរីករាយ មិនមាន
 ក្លចចិត្ត មិនទទួលខ្លាចសេចក្តីក្លចចិត្ត រៀបចំខ្លាចសេចក្តីរីករាយនិងសេច-
 ក្តីក្លចចិត្តទាំងពីរនោះ ជាអ្នកព្រងើយ ប្រកបដោយសតិសម្បជញ្ញៈប្រ-
 ព្រឹត្តិទៅគ្រប់វិធាន ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន
 ចំ ៦ ដែលសាស្តាដ៏ប្រសើរតែងសព កាលសាស្តាដ៏ប្រសើរសពហើយ
 ទើបគ្រូនិងច្រៀងច្រាវឱ្យគណៈបាទ ។

[១១១] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត សាស្តាជាអ្នក

អនុគ្រោះ ស្មែរក៏ច្រាវយាជន៍ រមែងសំដែងធម៌ដល់ពួកសាវក ព្រោះ
 កាស្រយំ ខ្លាចសេចក្តីអនុគ្រោះថា ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីច្រ-
 យាជន៍ដល់អ្នកទាំងឡាយ ធម្មជាតិខ្លះ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសុខ
 ដល់អ្នកទាំងឡាយ ។ តែពួកសាវក របស់សាស្តានោះ ចង់ស្តាប់
 ផ្គត់ច្រៀង កំណត់ដើម្បីឱ្យដឹងសេចក្តី ទាំងមិនបានប្រព្រឹត្តកន្លងពាក្យ
 ច្រៀងច្រាវរបស់សាស្តា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងដំណើរនោះ

គង្គាគតោ អន្តរមោ រេវ រោតិ អន្តរមនគតុ
 បដិសំវេនេតិ អនេស្សតោ ច វិហារតិ សរោ
 សម្បជារោ វេទិ វុត្តតិ ភិក្ខុវេ តតិយំ សតិប្បដ្ឋានំ
 យទិវិយោ សេវតិ យទិវិយោ សេវមារោ សត្តា
 កណមនុសាសិតុមរហតិ ។ គយោ សតិប្បដ្ឋាន
 យទិវិយោ សេវតិ យទិវិយោ សេវមារោ សត្តា
 កណមនុសាសិតុមរហតិ វេទិ យុត្ត វុត្តិ វេទមេតិ
 បដិកុ វុត្តិ ។

[១១៤] សោ វុត្តតិ យោតាចវិយោទំ អនុត្តរ
 មុវិសន្តប្បសារដិទិ វេទិ ទោ បទេតិ វុត្តិ
 តិញ្ចេតិ បដិកុ វុត្តិ ។ ហត្ថនមគោច ភិក្ខុវេ
 ហត្ថនម្មោ សារិកោ វេទិវិយោ វេទិសំ ទាវ
 តិ មុវត្ថិមំ វា បដិមំ វា ទុត្តរំ វា ទុត្តិវិ
 វា ។ អស្សនមគោច ភិក្ខុវេ អស្ស ទម្មោ សារិកេ

ព្រះគង្គាគតវិមនិមាចវិក្កិកាយ ទទួលនូវសេចក្តីកាយ តែងមាន
 ចិត្តមិនប្រឡាក់ដោយរាគៈ ជាអ្នកមានសតិសម្បជញ្ញៈ ប្រតិភូទៅ
 គ្រប់វិធានបដិ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ទី ៣
 ដែល សាស្ត្រដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្ត្រដ៏ប្រសើរសេពហើយ
 ទើបគួរនឹងប្រៀបប្រដៅនូវគណៈបាទ ។ ពាក្យថា សតិប្បដ្ឋានមាន ៣
 ប្រការ ដែល សាស្ត្រដ៏ប្រសើរតែងសេព កាលសាស្ត្រដ៏ប្រសើរសេព
 ហើយ ទើបគួរប្រៀបប្រដៅនូវគណៈបាទ ដូច្នេះ គង្គាគតោលហើយ
 ពាក្យនេះ ដែលគង្គាគតោល ព្រោះគាស្រ្តយម្បហេតុនេះឯង ។

[១១៥] ពាក្យថា បុគ្គលនោះ គង្គាគតហៅថា ជាសារថី
 ទូន្មាននូវចុរស ជាភាពប្រសើរ ជាងភាពប្រកួតទូន្មាននូវកំហានៈ
 មានដីជាដើមដូច្នោះនេះ គង្គាគតបាទោលហើយ ។ ចុះពាក្យខ្លះ
 គង្គាគតោល ព្រោះគាស្រ្តយម្ប ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ដីគួរទូន្មាន
 ដែលទម័កដី បាទទូន្មានហើយ វែងស្មៅទៅកាន់ទិសខាងកើតក្តី
 ខាងលិចក្តី ខាងជើងក្តី ខាងត្បូងក្តី តែម្តងបាទ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ សេចក្តីទូន្មាន ដែលទម័កសេះ បាទទូន្មានហើយ

វិញ្ញាណស្ស សព្វយកនវិញ្ញាណស្ស ធុរិសធម្មសារីរិកោ

ឯកំយេវ ធិសំ ធាវតិ បុរុត្តិមំ វា បដ្ឋិមំ
 ទុក្ខំ វា ទត្តំណំ វា ។ កោធមកោ កិក្ខុ
 កោធខោ សារិកោ ឯកំយេវ ធិសំ ធាវតិ បុរុត្តិ
 វា បដ្ឋិមំ វា ទុក្ខំ វា ទត្តំណំ វា ។ ឧបាសគេ
 កិក្ខុវេ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន ធុរិសធម្មោ សារិកេ
 អដ្ឋ ធិសា វិចារតិ រូបំ រូបាធិ វស្សតិ អយំ ប
 មា ធិសា ។ អដ្ឋត្ថំ អរូបសញ្ញំ តហិត្តា រូបា
 បស្សតិ អយំ ធុតិយោ ធិសា ។ សុករោ អធិមុរេ
 រោតិ អយំ ធុតិយោ ធិសា ។ សត្វសោ រូបសញ្ញា
 សមតិក្កមា បដិយសញ្ញាធិ អដ្ឋត្ថំមា ធានុសញ្ញា
 អមនសិកាវា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសាធាតុ
 យកនំ ទុបសម្បដ្ឋ វិហារតិ អយំ វត្តុត្តា ធិសា

វិញ្ញាណស្ស សព្វយកនវិញ្ញាណស្ស កាលនិច្ឆេសជាសារីរិកោវិញ្ញាណស្ស

វេមនិស្សរេវកានំទិសវាវិកេក្កិ វាវិលិចក្កិ វាវិជើនក្កិ វាវិក្សនក្កិ
 តៃម្កនិបាទ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធកាយ ភោគុទ្ធខាន ដែលទម្រង់
 ភោគុទ្ធខានហើយ វេមនិស្សរេវកានំទិសវាវិកេក្កិ វាវិលិចក្កិ
 វាវិជើនក្កិ វាវិក្សនក្កិ តៃម្កនិបាទ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំនិទ្ធកាយ ឯបុរស
 ភោគុទ្ធខាន ដែលព្រះគេជាគភ ជាអហោនុសម្មាសម្ពុទ្ធ បានទ្ធខានហើយ
 វេមនិស្សរេវកានំទិសចាំនិទ្ធកាយ គិបុគ្គលបានទ្ធកុប្បជ្ជាន តែងមើល
 ឃើញទ្ធកុប្បជ្ជានទ្ធកាយ នេះជាទិស ទី ១ ។ បុគ្គលមិនបានសំភាល់ទ្ធកុ
 ប្បជ្ជានក្នុង តែងឃើញទ្ធកុប្បជ្ជានក្រៅចាំនិទ្ធកាយ នេះជាទិស ទី ២ ។
 បុគ្គល បង្កើនចិត្តទៅកាន់ការម្នាក់ជា (នេះ) ល្អដូច្នោះ នេះជាទិស
 ទី ៣ ។ បុគ្គល ព្រោះកទ្ធកុប្បជ្ជានកុប្បជ្ជានដោយប្រការចាំនិទ្ធកុប្បជ្ជាន ព្រោះ
 អស់ចរិយសញ្ញា ព្រោះលែងធ្វើទុកក្នុងចិត្តទ្ធកុប្បជ្ជានកុប្បជ្ជាន ក៏បានផល
 ទ្ធកុប្បជ្ជានកុប្បជ្ជានកុប្បជ្ជាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តជា អាកាសមិនមានទី
 ចំផុតដូច្នោះ ប្រព្រឹត្តទៅគ្រប់វិធានចាប់ចាំនិ ២ នេះជាទិស ទី ៤ ។

សត្វសោ អាត្មាសាទកញ្ចាយតនំ សមតិក្កុដ្ឋ អនន្តិ

វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អ-

យំ បញ្ចមី ទិសា ។ សត្វសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ស-

មតិក្កុដ្ឋ ទន្តំ កតិក្កុតិ អាតិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ

វិហារតិ អយំ ធម្មា ទិសា ។ សត្វសោ អាតិញ្ចញ្ញាយ-

តនំ សមតិក្កុដ្ឋ ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ

វិហារតិ អយំ សត្តមី ទិសា ។ សត្វសោ ទេវសញ្ញា-

បាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កុដ្ឋ សញ្ញាវេយ្យតនិរោធំ

ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ អយំ អដ្ឋមី ទិសា ។ តថាគតោ

ភិក្ខុវេ អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន បុរិសធម្មោ សារិភោ

បុគ្គលព្រោះកន្លង់នៅភាគសាទកញ្ចាយកន្សែង ដោយប្រការចាំឆ្លង ក៏

បានដល់វិញ្ញាណញ្ចាយកន្សែង ដោយធ្វើទុកកន្លង់ចិត្ត វិញ្ញាណមិន

មានទីបំផុតដូច្នោះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់វិយាបថទាំង ២ ទោះជាទិស ទី ៧ ។

បុគ្គលព្រោះកន្លង់នៅវិញ្ញាណញ្ចាយកន្សែង ដោយប្រការចាំឆ្លង ក៏

បានដល់វិញ្ញាណញ្ចាយកន្សែង ដោយធ្វើទុកកន្លង់ចិត្ត អ្វីតិចតួចមិន

មាន ដូច្នោះ ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់វិយាបថទាំង ២ ទោះជាទិស ទី ៦ ។

បុគ្គលព្រោះកន្លង់នៅភាគសញ្ញាញ្ចាយកន្សែង ដោយប្រការចាំឆ្លង ក៏បាន

ដល់វិញ្ញាណញ្ចាយកន្សែង ប្រព្រឹត្តនៅគ្រប់វិយាបថទាំង ២

ទោះជាទិស ទី ៧ ។ បុគ្គលព្រោះកន្លង់នៅទេវសញ្ញាញ្ចាយកន្សែង

ដោយប្រការចាំឆ្លង ក៏បានដល់វិញ្ញាណញ្ចាយកន្សែង ប្រព្រឹត្ត

នៅគ្រប់វិយាបថទាំង ៧ ទោះជាទិស ទី ៧ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ

បុរសគួរឲ្យខ្លាច ដែលព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ខ្លាចហើយ

វិញ្ញាណសូ សម្រាយនវិញ្ញាណសូ ភាសិតភិក្ខុ

សមា អន្ទ ទិសា វិជារតិ ។ សោ វុត្តិ យោកា-
ចវិយាទិ អនុត្តរោ ធុរិសន្ទស្ថានាថិក ឥតិ យន្តិ
វុត្តិ ឥនមេតំ បដិច្ច វុត្តិ ។ ឥនមរោច ភកវា
អត្តមនា តេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតំ អភិទទ្ធានំ ។

សម្រាយនវិញ្ញាណសូ សន្តំ ឥន្ទំ ។

វិញ្ញាណសូ សម្រាយនវិញ្ញាណសូ សេច្ចំត្រេកអរចំពោះភាសិត

វេនសុរោកាន់ទិសទិសដទេឯង ។ ពាក្យណា ជា បុគ្គលនោះ
គាត់គហៅថា ជាសារថ្មីអនុត្តានុបុរស ជាភាពាប្រសើរ ជាង
ភាពាប្រអុត្តានុបុរសនោះមានដីជាដើម ដូច្នោះ គាត់គហៅថា
ហើយ ពាក្យនោះ គាត់គហៅថា ព្រោះគាស្រីយន្តវាហេតុនេះឯង ។
លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ
ក៏មានចំគួរត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សម្រាយនវិញ្ញាណសូ ទំ ៧ ។

អង្គប្រឹក្សា ទទួលវិក្កុលស្ត្រី

[១១៣] ឯវង្ស សុត ។ ឯតំ សមយំ ភគវ
សាវត្ថុយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ តត្រ ទោ ភគវ កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុ-
ភេតិ ។ ភទន្តេតិ ភេ កិក្ខុ ភគវតោ បទ្ធស្សោសុំ ។
ភគវ ឯតទភេត ទទួលវិក្កុល វេ កិក្ខុវេ ទេ-
សិស្សាមិ តំ សុណាថ សាទុកំ មទសិកាភេថ
កាសិស្សាមិតិ ។ ឯវង្សន្តេតិ ទោ ភេ កិក្ខុ ភគវ-
តោ បទ្ធស្សោសុំ ។

ទទួលវិក្កុលស្ត្រី ទី ៨

[១១៣] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកស្សដ្ឋី ជិតក្រុង
សាវត្ថុ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយ មកក្នុងទី
នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកា
នៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ
ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កថាអនិកសំដែងនូវទទួល-
វិក្កុល (ចំណែកទទួលអីចាក) ប្រាប់អ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ
ចូរប្រុងស្តាប់នូវទទួលនិងវិក្កុលនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឱ្យល្អចុះ កថាអក
និកសំដែង ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះ
ភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

វិញ្ញាណស្ម ទេវតាវិញ្ញាណស្ម កំពុង បរិវេណ

[១១៥] ភគវា ឯតទេវតា តថា តថា ភិក្ខុវេ

ភិក្ខុ ទុបបរិក្ខេបយ្យ យថា យថាស្ស ទុបបរិក្ខេបតោ

តហិត្តា ទស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខុតំ អវិសងំ អជ្ឈតំ

អសណ្ឌិតំ អនុមាធាយ ទ បរិកស្សយ្យ តហិត្តា

ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខុតេ អវិសងេ សតិ អជ្ឈតំ

អសណ្ឌិតេ អនុមាធាយ អបរិកស្សតោ អាយតិ

ជាតិជរាមរណទុក្ខសមុទយសម្ពុកេ ទ ហោតិ ។

នំនមរោទ ភគវា វង្សំ វង្សាទ សុគតោ ទដ្ឋាយា

សថា វិហារំ ចារិសិ ។

វិញ្ញាណស្ម ទេវតាវិញ្ញាណស្ម សេចក្តីព្រឹទ្ធសម្ពាសិត្តទាំងប្រយ

[១១៦] ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះក្នុងដីកាដូច្នោះ កាល

បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនកត់រយ

មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅទាំងក្រៅ មិនបិទនៅទាំងក្នុង មិនកត់ស្កក ព្រោះ

មិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណ

មិនកត់រយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅទាំងក្រៅ មិនបិទនៅទាំងក្នុង មិនកត់

ស្កក ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមវែងជាតិ

ជក មរណៈ ដីសេសសល់ រមែងមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការ

យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏គួរឲ្យពិចារណាដោយប្រការយ៉ាង

នោះ ។ ចុះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ លុះព្រះសុភក្តិទ្រង់មាន

ព្រះក្នុងដីកាដូច្នោះហើយ ក៏ទ្រង់ត្រេកអរពិភាសនៈចូលទៅកាន់វិហារ ។

[១១៩] អថទោ ភេសិ កិក្ខុនិ អចិប្បក្កន្តស្ស
 កកវតោ ឯតទហោសិ ឥទិ ទោ លោ អាសោ កកវ
 សន្និក្កេន ទុទ្ទេសិ ទុទ្ទិសិត្តា វិត្តារេន អត្ថំ អវិកជិត្តា
 ទុដ្ឋាយាសនា វិហារិ បរិដ្ឋោ តថា តថា កិក្ខុប
 កិក្ខុ ទុបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ទុបបរិក្ខេត
 តហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខុត្តំ អវិសដិ អជ្ឈុ
 អសណ្ឌិតំ អនុចាធាយ ន បរិកស្សេយ្យ តហិទ្ធា
 កិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខុត្តេ អវិសដេ សតិ អជ្ឈ
 អសណ្ឌិតេ អនុចាធាយ អបរិកស្សតោ អាយ
 ជាតិជនមរណានុក្ខុសមុទយសម្ពហេ ន ហោតិទិ កេ
 ទុ ទោ ឥមស្ស កកវតោ សន្និក្កេន ទុទ្ទេសស
 ទុទ្ទិដ្ឋស្ស វិត្តារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិត្តារេន អ
 វិកជេយ្យតិ ។ អថទោ ភេសិ កិក្ខុនិ ឯតទហោ

[១១៩] ប្រាកាលវេលាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ
 ទៅមិនយូរប៉ុន្មាន កិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា ម្ចាស់
 ករុសោទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង ឧវុទុសនេះ
 ផល់យើងទាំងឡាយ ដោយសារន្ទិប មិនបានចែកអ្នក ដោយពិស្តារ
 ស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ក្រាស់ថា
 កាលបើអ្នកនោះកំចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់អ្នកនោះ មិនកត់រាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅទាន់ក្រៅ មិនបំភាន់ទៅទាន់ក្នុង មិនកត់ស្កក ព្រោះ
 មិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ កាលបើកិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណ
 មិនកត់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅទាន់ក្រៅ មិនបំភាន់ទៅទាន់ក្នុង មិនកត់
 ស្កក ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមខែ
 ជាតិ ជន មរណៈ ទិវទុក្ខ វែមន៍មិនមានករទៅទៀត ដោយប្រការ
 យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ កិក្ខុឧប្បិកិចារណាដោយប្រការយ៉ាង
 នោះ ។ ចុះ តើទុសវេលាព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសារន្ទិប
 មិនបានចែកអ្នកដោយពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ ទិវិភាចចែកអ្នកដោយ
 ពិស្តារបាន ។ ប្រាថ្នោះ កិក្ខុទាំងនោះ មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះថា

ព្រះសុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហាកថាបិដក

អយំ ចោ អាយស្មា មហាកថាថោ សត្តុ ធម៌
 សំវណ្ណំតោ សម្ពាវតោ ច វិញ្ញាណំ សុត្រហ្មតាវ
 បហោតិ ចាយស្មា មហាកថាថោ ឥមស្ស កកវា
 សន្តិភ្នែង ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាវេន អ
 អវិកត្តស្ស វិញ្ញាវេន អត្ថំ វិកដិវត្តំ យទ្ធាន ម
 យេចាយស្មា មហាកថាថោ នេតុបសន្តមិយេយ្យា
 ឧបសន្តមិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកថាណំ ឯកម
 បដិបុត្តេយ្យោមាតិ ។

[១១៦] អថចោ នេ កិក្ខុ យេចាយស
 មហាកថាថោ នេតុបសន្តមិសុ ឧបសន្តមិ
 អាយស្មតា មហាកថាវេន សន្តិ សម្ពោជិ
 សម្ពោជនិយំ កមិ សាកណិយំ វិនិសារេ
 ឯកមន្តំ ធិសីទិសុ ។ ឯកមន្តំ ធិសីទោ ចោ ។
 កិក្ខុ អាយស្មន្តំ មហាកថាណំ ឯកនវេន្តិ ឥ
 ចោ ថោ អារុសោ កថាណ កកវា សន្តិភ្នែ
 ឧទ្ទិសិត្តា វិញ្ញាវេន អត្ថំ អវិកដិវត្តា ឧទ្ទាយាស

ព្រះសុត្តន្តបិដក ខុទ្ទកនិកាយ មហាកថាបិដក

ព្រះមហាកថាៈមានអាយុៈ ព្រះសាស្ត្រាច្រ័តិសរសីផង សុត្រហ្ម-
 តាវចំនិទ្យាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើកតម្កីផង ឧទ្ទេសដែលព្រះមានព្រះ
 ភាគច្រ័តិសរសីផង ដោយសារន្តប មិនបានចែកអត្ត ដោយពិស្តារនេះ
 បានតែព្រះមហាកថាៈមានអាយុ ទើបអាចចែកអត្តដោយពិស្តារបាន
 ចើយ្យេ គួរតែយើងចំនិទ្យាយ តាំងតាមលទ្ធផលព្រះមហាកថាៈមាន
 អាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងចំនិទ្យាយតប្បិស្សន្តិៈសេចក្តីនេះ
 នឹងព្រះមហាកថាៈមានអាយុ ។

[១១៦] សំដាប់នោះ កិក្ខុចំនិទ្យាយ ក៏តាំងតាមលទ្ធផលព្រះ
 មហាកថាៈមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏ពោលពាក្យពត់
 ពាក់សំណេរសំណាល នឹងព្រះមហាកថាៈមានអាយុ លុះបញ្ចប់
 ពាក្យដែលគួរកែកាយ នឹងពាក្យដែលគួរលើកហើយ ក៏អន្តិយក្នុងទី
 សមគួរ ។ លុះកិក្ខុចំនិទ្យាយ អន្តិយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ពោល
 នឹងព្រះមហាកថាៈមានអាយុ ដូច្នោះថា ចរិត្រព្រះកថាៈមានអាយុ
 ព្រះមានព្រះភាគច្រ័តិសរសីផងឧទ្ទេសនេះ ដល់យើងចំនិទ្យាយដោយ
 សារន្តប មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ស្រាប់តែច្រ័តិព្រះអភិពាសនៈ

វិញ្ញាណំ មវិក្ខា គជា គជា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ឧបមវិក្ខោយ្យ
 យជា យជាស្ស ឧបមវិក្ខោតោ តហិក្ខា ទស្ស
 វិញ្ញាណំ អវិក្ខតំ អវិសដំ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតំ អនុបា-
 ធាយ ទ មវិក្ខោយ្យ តហិក្ខា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ
 អវិក្ខតំ អវិសដេ ធាតិ អជ្ឈតំ អសណ្ឌិតេ អនុ-
 បាធាយ អមវិក្ខោយ្យោ អាយតិ ជាតិជរាមរណនុត្តា-
 សមុទយសម្ពុតេ ទ ហោតិ តិ តេសវន្តោ អារុសោ
 កាត្វាន អន្តាតិ អតិប្បក្កន្ធស្ស កតវតោ ឯតន-
 ហោសិ ឥមំ ខោ ខោ អារុសោ កតវត ធាតិ តេ
 ទ ឧន្តសំ ឧត្តសិក្ខា វិញ្ញាណេ អត្ថំ អវិក្ខតិក្ខា

ចូលទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់ត្រាស់ថា កាលបើភិក្ខុនោះ ពិចារណា
 ហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនកក់កយ មិនភ្ជាក់ភ្ជាយទៅភាគក្រៅ
 ទាំងមិនបិកនៅភាគក្នុង ហើយមិនបានកក់ស្អុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ
 ម្ហូបភិក្ខុទាំងឡាយ កាលភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនកក់កយ មិនភ្ជាក់
 ភ្ជាយទៅភាគក្រៅ ទាំងមិនបិកនៅភាគក្នុង មិនកក់ស្អុត ព្រោះមិន
 បានប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តីកើតឡើងព្រម មានព្រមខែជាតិ ជរា
 មរណៈ ឆិវទុក្ខ វេទន៍មិនមានទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្ហូប
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុអប្បិពិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះ ៗ ចុះ បដិគ្រ
 ព្រះកត្តាមានកាយុ កាលដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្តេចចេញ
 ទៅ មិនយូរប៉ុន្មាន យើងទាំងឡាយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះដូច្នោះ
 ថា ម្ហូបអារុសាទាំងឡាយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងឧទ្ទេសនេះ
 ដល់យើងទាំងឡាយ ដោយសន្តិច មិនបានចែកអន្តដោយពិស្តារ

វិញ្ញាណុយ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណុយ មហោក្ខន្ធចសង្កមំ

ឧត្តាយាសនា វិញ្ញាណុ បរិច្ឆោតតា តថា តថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ
 ឧបបរិក្ខេបយ្យ យេនា យេនាស្ស ឧបបរិក្ខេបោ តហិក្ខា
 ចស្ស វិញ្ញាណុំ អវិក្ខុត្តំ អវិសដំ អជ្ឈត្តំ អសណ្ឌិតំ
 អនុបាទាយ ទ បរិសស្សេយ្យ តហិក្ខា ភិក្ខុវេ វិញ្ញា-
 ណោ អវិក្ខុត្តេ អវិសដេ សតិ អជ្ឈត្តិ អសណ្ឌិតេ
 អនុបាទាយ អបរិសស្សេហោ អយតិ ជាតិជនមរណ-
 ទុក្ខុសមុទយសអ្ករេ ទ យោតិតិ តោ ទុ ទោ វ-
 មស្ស ភកវតា សង្កេតេ ឧទ្ទេសស្ស ឧទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញា-
 វេទ អត្ថំ អវិភត្តស្ស វិញ្ញាវេទ អត្ថំ វិករេយ្យាតិ តេ-
 សាញោ អារុសោ តត្ថានំ អញ្ញាតិ ឯតនរោសិ អយំ
 ទោ អាយស្មា មហាតត្ថានោ សត្តុ នេវ សិវណ្ណិ-
 តោ សញ្ញាវិគោ ត វិញ្ញាណំ សព្វហ្មចារិណំ បហោតិ

វិញ្ញាណុ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណុ កាច្ឆេសវេហក្ខេមហោក្ខន្ធពៈ

ទៀយ ភិស្រាប័តៃច្រៀងក្រោកអភិកាសនៈ ចូលទៅកាន់វិញ្ញាណុ គឺច្រៀង
 ក្រាស់ថា កាលបើភិក្ខុនោះពិចារណាហើយ វិញ្ញាណុរបស់ភិក្ខុនោះ
 មិនរត់ក្បយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ចាំឯមិនបិទនៅខាងក្នុង
 ហើយមិនរត់ស្កុរ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯខ្សយ កាល
 បើភិក្ខុនោះមានវិញ្ញាណុមិនរត់ក្បយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ ចាំឯ
 មិនបិទនៅខាងក្នុង មិនរត់ស្កុរ ព្រោះមិនប្រកាន់មាំហើយ សេចក្តី
 កើតឡើងព្រម មានព្រមវៃជាតិ ជក មរណៈ មិនខ្ចុក វែង
 មិនមានកៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ៗ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំឯខ្សយ
 ភិក្ខុធម្មវិចារណា ដោយប្រការ យ៉ាងនោះៗចុះ កើតឡើងដែល
 ព្រះមានព្រះភាគច្រៀងសំដែង ដោយសន្តិប មិនបានចែកអត្តដោយ
 ពិស្តារនេះ នរណាហ្ន៎ មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារបាន បតិក្រ
 ព្រះកច្ចានៈមានកាយ យើងចាំឯខ្សយនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រិះរិះ
 ដូច្នេះថា ព្រះមហាកច្ចានៈមានកាយនេះឯង ព្រះសាស្តាច្រៀង
 សរសំដែង សព្វហ្មចារិចាំឯខ្សយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើកកម្មិនផង

តាយស្មា មហាកត្តាទោ ឥមស្ស កកវតា សន្តិក្កេន
 ឧទ្ទេសស្ស ឧន្តិជ្ជស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស
 វិគ្គារេន អត្ថំ វិភជិត្តំ យន្តន មយំ យេតាយស្មា
 មហាកត្តាទោ ភេទុបសន្តិមយ្យាម ឧបសន្តិមិត្តា
 អាយស្មន្តំ មហាកត្តាទំ ឯតមត្ថំ បដិប្បន្នេយ្យោមាតិ
 វិភជិតាយស្មា មហាកត្តាទោតិ ។

(១១៧) សេយ្យជាមិ អកុសោ បុរិសោ សារត្តិកោ
 សារកវេសំ សារបរិយេសនញ្ចរមាទោ មហាកត្តស្ស
 តិជ្ជតោ សារវតោ អតិក្កម្មេវ មូលំ អតិក្កម្ម ទន្ធិ
 សាទាបលាសេ សារំ បរិយេសិតត្ថំ មញ្ញេយ្យ ឯ
 សម្មនមិទំ អាយស្មន្តាទំ សត្តា សម្មទំក្ខតេ ។
 កកវត្ថំ អតិសិក្ខា អម្ពេ ឯតមត្ថំ បដិប្បន្និតត្ថំ មញ្ញ

ទទួសវេលព្រះមានព្រះភាគច្រើនសំដែង ដោយសង្ខេប មិនបានចែក
 អត្ថដោយពិស្តារនេះ មានព្រះមហាកត្តាទោមានអាយុ ទើបអាចចែក
 អត្ថដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ អ្នកវាយើងទាំងឡាយទាំងអស់ទៅ
 ព្រះមហាកត្តាទោមានអាយុ លុះចូលទៅដល់ហើយ យើងទាំងឡាយ
 ឧប្បិស្ថានទៅសេចក្តីនេះ មិនព្រះមហាកត្តាទោមានអាយុ ដូច្នោះ សូម
 ព្រះមហាកត្តាទោមានអាយុ ចែក (អត្ថនោះដោយពិស្តារទៀត) ។

(១១៧) ព្រះមហាកត្តាទោ មានអាយុ ពោលថា ម្ចាស់
 អកុសាទាំងឡាយ បុរសអ្នកត្រូវការដោយឈឺទ្វិម ជាអ្នកស្ងួត
 រកឈឺទ្វិម បានដើរទៅស្វែងរកឈឺទ្វិម កាលចំដើមឈឺទ្វិមដុះនៅ
 (ចំពោះមុខ) ក៏ដើរលែងបួស លែងដើម សំគាល់ទូរមកមិនស្ទុកថា
 ជាទ្វិមវេលាទូរត្រូវស្វែងរកវិញ មានឧបមាដូចម្តេចមិញ សេចក្តីនេះ
 ក៏មានឧបមេយ្យដូច កាលវេលាព្រះសាស្តា បិតាទៅចំពោះមុខ ទៃ
 លោកមានអាយុទាំងឡាយ លោកទាំងឡាយ ក៏លែងព្រះមានព្រះ
 ភាគនោះ ហើយសំគាល់ទូរយើងថាជាច្បុកច្បុកស្រដៀងសេចក្តីនេះវិញ

អង្គវិញ្ញាណ ទ្រឹស្តីវិញ្ញាណ អាណិត្តិកោម

សោ ធម្មវិញ្ញាណ^(១) កកក ជាទំ ជាទាតិ មស

មស្សតិ ធម្មវិញ្ញាណ ញាណវិញ្ញាណ ធម្មវិញ្ញាណ

ប្រញុញ្ញាណ វត្តា បវត្តា មនុស្ស ទំទ្រុតា អ

តស្ស ធាតា ធម្មស្សមិ តថាគតោ សោ ម

មនេតស្ស កាលោ អរោសិ យំ កកវត្តិទេ

ឯតមន្តិ មជ្ជិមុទ្ធស្សេម យេតា យោ^(២) ក

ព្យាករេយ្យ តថា ទំ ធារេយ្យេតាតិ ។ អន្តារុ

កត្តាន កកក ជាទំ ជាទាតិ មស្សំ មស

ធម្មវិញ្ញាណ ញាណវិញ្ញាណ ធម្មវិញ្ញាណ ប្រញុញ្ញាណ

វត្តា បវត្តា មនុស្ស ទំទ្រុតា អមតស្ស ធម

១ ម. អវិសោ ។ ២ ម. យំ ។

វិញ្ញាណ ទ្រឹស្តីវិញ្ញាណ ធម្មវិញ្ញាណ ញាណវិញ្ញាណ ធម្មវិញ្ញាណ

មាលកវិសោ ទំទ្រុតាយ ព្រោតោ ព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គ

ជ្រាបទូរហេតុដែលអង្គជ្រាប ឃើញទូរហេតុដែលអង្គឃើញបាន ជា

អ្នកមានចក្ខុកកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មានធម៌កើត

ហើយ មានសេចក្តីប្រសើរកើតហើយ ជាអ្នកពាលធម៌ ជាអ្នកញ្ជាំង

ធម៌ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកពន្យល់សេចក្តី ជាអ្នកឱ្យទូរអមកៈ (ឱព្វាន)

ព្រោតោគតជាម្ចាស់ខែធម៌ កាលនោះជាកាលគួរ អ្នកទំទ្រុតាយសួរ

សេចក្តីនេះ ទំទ្រុតោព្រះមានព្រះភាគបាន ព្រះមានព្រះភាគព្យាករេយ្យ

អ្នកទំទ្រុតាយ យ៉ាងណា អ្នកទំទ្រុតាយ គប្បីចាំទុកទូរសេចក្តីនោះ

យ៉ាងនោះ ។ កិច្ចទំទ្រុតាយពោលថា មាលព្រះកត្តានោះមានកាយ

ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះអង្គជ្រាបទូរហេតុដែលអង្គជ្រាប ឃើញទូរហេតុ

ដែលអង្គឃើញ ព្រះអង្គមានចក្ខុកកើតហើយ មានញាណកើតហើយ មាន

ធម៌កើតហើយ មានសេចក្តីប្រសើរកើតហើយ ជាអ្នកពាលធម៌ ជាអ្នក

ញ្ជាំងធម៌ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកពន្យល់សេចក្តី ជាអ្នកឱ្យទូរអមកៈ (ឱព្វាន)

ញ្ជាំងធម៌ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ជាអ្នកពន្យល់សេចក្តី ជាអ្នកឱ្យទូរអមកៈ (ឱព្វាន)

ធម្មស្សាមី តតាតតោ សោ ទេវ បរិនិស្សា កាលោ
 អហោសិ យំ កកវន្តិយេវ វតមត្តំ បដិបុច្ឆយ្យាម
 យថា ចោ កកវំ ព្យាគារយ្យ តតា ទំ ចារយ្យាម
 អបិចាយស្នា មហាកត្តាចោ សត្តុ ទេវ សិវណ្ណិកោ
 សម្ពាវតោ ច វិញ្ញំ វិញ្ញំ សទ្រហ្មចារិទំ បរោតិ ចា
 យស្នា មហាកត្តាចោ ឥមស្ស កកវតា សន្តិក្កោ
 ទទ្ទេសស្ស ទទ្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញោចេ អត្ថំ អវិភត្តស
 វិញ្ញោចេ អត្ថំ វិភជិត្តំ វិភជតាយស្នា មហាកត្តា
 អកុកវិត្តាតិ ។ តេជោវារុសោ សុណាជ សាទុរ
 មនសិករោជ កាសិស្សាមីតិ ។ វិវាវារុសោតិ ។
 តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ មហាកត្តាចស្ស បទ្ទិស្ស
 សុំ ។

ព្រះគង្គជាម្ចាស់ខែចមិ កាលនោះជាពេលនោះយើងទាំងឡាយ សូ
 សេចក្តីនោះ ទិវព្រះមានព្រះភាគហើយ បើព្រះមានព្រះភាគព្យា
 ដល់យើងទាំងឡាយ យ៉ាងណា យើងទាំងឡាយ គប្បីចាំទុកខ្លួន
 សេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះ ដោយពិតមែនហើយ តែព្រះមហាកត្តា
 មានអាយុ ព្រះសាស្តាសសេសផង សទ្រហ្មចារិទ្ធិទាំងឡាយជាអក្ខប្រាជ្ញ
 លើកគម្ពីរផង ទទ្ទេសវេលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងដោយសន្តិ
 មិនបានចែកអគ្គដោយពិស្តារនោះ មានព្រះមហាកត្តា ទើបគាត់ចែក
 ខ្លួនអគ្គដោយពិស្តារបាន សូមព្រះមហាកត្តាមានអាយុ កុំធ្វើខ្លួនសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ឡើយ សូមចែក (អគ្គនេះដោយពិស្តារ) ។ ព្រះគត្តា
 ពោលថា ម្ចាស់ភារុសោទាំងឡាយ បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយ ចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឲ្យល្អចុះ ខ្ញុំនឹងសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទ្ទេស
 ស្តាប់ភារុសោព្រះមហាកត្តាមានអាយុជា កុណា ភារុសោ ។

វិញ្ញាណស្ម ទទេសវិញ្ញាណស្ម វិញ្ញាណស្មនិរតនំ

[១១៨] អាយស្មា មហាកត្តានោ ឯតនកេច
 យំ ទោ នោ អកុសោ កកវា សន្និក្កេន ទទេសំ ទន្ទិ-
 សិក្ខា វិញ្ញាណេ អត្ថំ អវិកជិត្តា ទន្ទាយាសថា វិហារំ
 បរិដ្ឋោ ឌថា ឌថា ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ទុបបរិក្ខេយ្យ យថា
 យថាស្ស ទុបបរិក្ខេយោ តហិត្តា ចស្ស វិញ្ញាណំ
 អវិក្ខត្តំ អវិសដំ អជ្ឈត្តំ អសណ្ឌិតំ អនុចាធាយ
 ន បរិកសេរ្យយ្យ តហិត្តា ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្ខុទេ
 អវិសដេ សតិ អជ្ឈត្តំ អសណ្ឌិតេ អនុចាធាយ
 អបរិកស្សតោ អាយតី ជាតិជរាមរណានុក្ខសមុទយ
 សម្ពរោ ន ហោតិ ឥមស្ស ទោ អហំ អកុសេ
 កកវតា សន្និក្កេន ទទេសស្ស ទន្ទិដ្ឋស្ស វិញ្ញាណេ អ-
 អវិកត្តស្ស ឯវំ វិញ្ញាណេ អត្ថំ អាជាធាមិ ។

វិញ្ញាណស្ម ទទេសវិញ្ញាណស្ម កាលិយាភិក្ខុវេទទេសោយកិស្តា

[១១៨] ព្រមហាកត្តានៈ ភាវាយុ កាលដូច្នោះថា ម្ចាស់
 កាសោតាំងឡាយ ព្រមព្រមព្រមគ្រូសំដែងទទេសណា ផល
 យើងតាំងឡាយដោយសន្តិច មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ ស្រាប់
 តែគ្រូសំដែងអំពីអាសនៈ បួលទៅកាន់វិហារ គឺគ្រូសំដែងថា កាល
 បើភិក្ខុនោះ ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនកក់រាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ តាំងមិនបំបែកទៅខាងក្នុង ហើយមិនកក់ស្លុត
 ព្រោះមិនប្រកាន់ហំ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មាន
 វិញ្ញាណមិនកក់រាយ មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ តាំងមិនបំបែកទៅខាងក្នុង
 មិនកក់ស្លុត ព្រោះមិនប្រកាន់ហំហើយ ការកើតឡើងប្រមេ មានព្រម
 ខែជាតិ ជរា មរណៈ វិនិច្ឆ័យ វេទនាមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការ
 យ៉ាងណា ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ភិក្ខុគ្រូពិចារណា ដោយប្រការ
 យ៉ាងនោះ ។ ចុះ ម្ចាស់កាសោតាំងឡាយ ទទេសនេះឯង ដែលព្រម
 មានព្រមគ្រូសំដែង ដោយសន្តិច មិនបានចែកអត្តដោយពិស្តារ
 ខ្ញុំក៏ដឹងច្បាស់ខ្ញុំអត្ត ដោយពិស្តារ ដូចនឹងកាលទៅនេះឯង ។

(១១៧) កថត្យាវុសោ តហំត្វា វិញ្ញាណំ វិក្កុត្តំ
 វិសដង្គំ វុត្តតិ ។ ភតាវុសោ ពិគ្គុយោ ពត្តុយា
 រូមិ ធិស្វា រូមធិបិក្ខាទុសាវិ វិញ្ញាណំ ហោតិ
 រូមធិបិក្ខុស្សាទកធិតំ រូមធិបិក្ខុស្សាទវិធិពទ្ធំ រូមធិ-
 បិក្ខុស្សាទសន្នោធងសិយុត្តំ តហំត្វា វិញ្ញាណំ វិក្កុត្តំ
 វិសដង្គំ វុត្តតិ ។ សោភេន សង្កំ សុត្វា ... យា-
 ទេន កង្កំ ហាយិត្វា ... ដិក្កុយ វសិ សាយិត្វា ...
 កាយេន ដោដ្ឋង្គំ ដុសិត្វា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ធម្មធិបិក្ខាទុសាវិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ធម្មធិបិក្ខុស្សាទ-
 កធិតំ ធម្មធិបិក្ខុស្សាទវិធិពទ្ធំ ធម្មធិបិក្ខុស្សាទសន្នោ-
 ធងសិយុត្តំ តហំត្វា វិញ្ញាណំ វិក្កុត្តំ វិសដង្គំ វុត្ត-
 តិ ។ ឯវិ ចោ អាវុសោ តហំត្វា វិញ្ញាណំ វិក្កុត្តំ
 វិសដង្គំ វុត្តតិ ។

(១១៧) ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថាវិញ្ញាណកត់
 កាយ ភ្នាក់ងាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុកង
 សាសនានេះ ឃើញចេរិយចក្ខុហើយ ក៏មានវិញ្ញាណាលើកទៅតាម
 ប្រធិមិក្ខុ ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រធិមិក្ខុ ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រធិមិក្ខុ ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រធិមិក្ខុ
 (១១៨) ហៅថាវិញ្ញាណកត់កាយ ភ្នាក់ងាយទៅខាងក្រៅ ។ ភិក្ខុ
 សំឡេងដោយគ្រឿង ... ផ្គុំគ្នាដោយច្រមុះ ... ទទួលសេដោយ
 អណ្តាត ... ប៉ះពាល់ដោយដួងដោយកាយ ... ដឹងខ្លួនដោយចក្ខុហើយ
 ក៏មានវិញ្ញាណាលើកទៅតាមប្រធិមិក្ខុ ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុង
 ប្រធិមិក្ខុ ជាប់ចំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រធិមិក្ខុ ប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងប្រធិមិក្ខុ (១១៩) ហៅថាវិញ្ញាណកត់កាយ
 ភ្នាក់ងាយទៅខាងក្រៅ ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ដែលហៅថា
 វិញ្ញាណកត់កាយ ភ្នាក់ងាយទៅខាងក្រៅ យ៉ាងនេះឯង ។

(១២០) កាថញ្ញាវសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សណ្ឌិតត្ថំ
 វុទ្ធាតិ ។ ឥតាវសោ ភិក្ខុ វិវិទេវ កាមេហិ វិវុទ្ធ អ-
 កុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារិ វិវេកាធិ
 បិតិសុទ្ធំ បរមំ ណាទំ ទុបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។ តស្ស
 វិវេកាធិប្បតិសុទ្ធានុសារិ វិញ្ញាណំ យោតិ វិវេកាធិប្ប
 តិសុទ្ធស្សាធធាតិ វិវេកាធិប្បតិសុទ្ធស្សាធិវិទិត្តំ វិវ
 កាធិប្បតិសុទ្ធស្សាធិសញ្ញាធិសំយុត្តំ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ
 សណ្ឌិតត្ថំ វុទ្ធាតិ ។ ពុទ្ធ ធម្មំ អាវុសោ ភិក្ខុ
 វិតក្កវិចារាធិ វុបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាធិធិ
 ធម្មសោ ឯកោធិការិ អវិតក្កំ អវិចារិ សមាធិធិ
 បិតិសុទ្ធំ ទុតិយំ ណាទំ ទុបសម្បជ្ជ វិហារតិ ។

(១២១) ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ដូចម្តេចហៅថា ចិត្តបិតនៅ
 ភាគក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងប់ចាក
 កាមទាំងឡាយ ស្ងប់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ បានផល់នូវបុ-
 បដ្ឋាន ប្រកបដោយវិភុៈ វិចារៈ មានតែបិតិចិត្តសុទ្ធដែលកើតអំពីវិវេក
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយវិយាបថទាំង២ ។ ភិក្ខុនោះ វេទន
 មានវិញ្ញាណ លើកៅវិភាមបិតិចិត្តសុទ្ធដែលកើតអំពីវិវេក ប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបិតិចិត្តសុទ្ធដែលកើតអំពីវិវេក ជាប់ចំណាត់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបិតិចិត្តសុទ្ធដែលកើតអំពីវិវេក ប្រកបព្រមដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងបិតិចិត្តសុទ្ធដែលកើតអំពីវិវេក (នេះ) ហៅថា ចិត្ត
 បិតនៅភាគក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត ភិក្ខុ
 ព្រោះម្ចាស់នូវវិភុៈមិនវិចារៈ ចូរហើយបានផល់នូវទុក្ខយជ្ជាន ជាធម្ម-
 ដានភិក្ខុមានក្នុងសន្តានចិត្ត ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លានិស្វា មានកាត
 ដាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិភុៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបិតិចិត្តសុទ្ធកើតអំពី
 សមាធិធម៌បដ្ឋាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយវិយាបថទាំង២ ។

អនុក្ខមស្ស ៥ បរិយាយ ឬទ្រៅ សោមនស្សនោមនស្សនំ
 អនុក្ខមា អនុក្ខមស្សនំ ឧបេក្ខាសតិចារិស្សន្តិ ធម្មត្ថំ
 ណាមំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ។ កស្ស អនុក្ខមស្ស-
 ទានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ អនុក្ខមស្សទស្សនក-
 ដំតំ អនុក្ខមស្សទស្សនវិចិត្តំ អនុក្ខមស្សទស្សន-
 សញ្ញាជនសំយុត្តំ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សណ្ឌិតត្ថិ
 វុទ្ធតិ ។ ឃី ទោ អាវុសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ សណ្ឌិតត្ថិ
 វុទ្ធតិ ។

[១២២] កដទ្បាវុសោ អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ អសណ្ឌិតត្ថិ
 វុទ្ធតិ ។ វសាវុសោ ភិក្ខុ វិវិទ្ធា តារមេវា ។ បេ ។
 បថមំ ណាមំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតិ ។ កស្ស ៥ វិវេ-
 កដប្បិកិសុទានុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ៥ វិវេកដប្បិ-
 កិសុទស្សនកដំតំ ៥ វិវេកដប្បិកិសុទស្សនវិចិត្តំ
 ៥ វិវេកដប្បិកិសុទស្សនសញ្ញាជនសំយុត្តំ អជ្ឈត្តំ
 ចិត្តំ អសណ្ឌិតត្ថិ វុទ្ធតិ ។ បុន ធម៌ អាវុសោ

លរបង្គំទុក្ខផង មានសោមនស្សនំទោមនស្សអស់ហើយក្នុងកាលមុន
 ផង គឺបានដល់ទូរចក្ខុជ្ជាន ដែលមិនមានទុក្ខ មិនមានសុខ មានវិក
 សតិដ៏ចិស្សន្តដោយឧបេក្ខា ហើយសម្រេចសម្រាន្តទៅដោយវិវិហារបថ
 ចំរើង ។ ភិក្ខុនោះ វែមនិមានវិញ្ញាណលើកទៅតាមអនុក្ខមស្សនំ
 ឧបេក្ខា ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងអនុក្ខមស្ស ជាប់ចំពាក់ដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងអនុក្ខមស្ស ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 អនុក្ខមស្ស (ខេ ១) ហៅថា ចិត្តមិននៅទាន់ក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោ
 ចំរើងទ្បាយ យ៉ាងនេះឯង ដែលហៅថា ចិត្តមិននៅទាន់ក្នុង ។

[១២២] ម្ចាស់អាវុសោចំរើងទ្បាយ ចុះដូចម្តេចហៅថាចិត្តមិនមិន
 នៅទាន់ក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោចំរើងទ្បាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់
 ចាកតាមចំរើងទ្បាយ ។ បេ ។ បានដល់ទូរចក្ខុជ្ជាន ហើយសម្រេច
 សម្រាន្តទៅដោយវិវិហារបថចំរើង ។ ភិក្ខុនោះ វែមនិមានវិញ្ញាណមិន
 បានលើកទៅតាមចិត្តមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងចិត្តមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនបានជាប់ចំពាក់
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងចិត្តមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក មិនប្រកបព្រម
 ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងចិត្តមិនសុខដែលកើតអំពីវិវេក (ខេ ១) ហៅ
 ថា ចិត្តមិនមិននៅទាន់ក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោចំរើងទ្បាយ មួយវិញ្ញាទៀត

ក្រមសុខ ប្រែសម្រួលសុខ អង្គប្រជុំគ្នាសណ្ឋិត

ភិក្ខុ វិភង្គាវិហារនំ វុសសមា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ
 ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតំ ។ តស្ស ឧ សមាទិជយ្យិតិសុខា-
 ទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ឧ សមាទិជយ្យិតិសុ-
 ទស្សាទកធិតំ ឧ សមាទិជយ្យិតិសុទស្សាទវិធិតទ្ធិ ឧ
 សមាទិជយ្យិតិសុទស្សាទសញ្ញាជនសិយុត្តំ អជ្ឈត្តំ
 ចិត្តំ អសណ្ឌិតទ្ធិ វុទ្ធិតំ ។ បុ ឧ ចេវិ អាវុសោ ភិក្ខុ
 មិតិយោ ឧ វិវាតា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជំ
 វិហារតំ ។ តស្ស ឧ ឧបេត្តាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ
 ឧ ឧបេត្តាសុទស្សាទកធិតំ ឧ ឧបេត្តាសុទស្សា-
 ទវិធិតទ្ធិ ឧ ឧបេត្តាសុទស្សាទសញ្ញាជនសិយុត្តំ
 អជ្ឈត្តំ ចិត្តំ អសណ្ឌិតទ្ធិ វុទ្ធិតំ ។ បុ ឧ
 ចេវិ អាវុសោ ភិក្ខុ សុទស្ស ឧ បរោចា
 ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជំ វិហារតំ ។
 តស្ស ឧ អនុត្តមសុខាទុសារិ វិញ្ញាណំ ហោតិ

ក្រមសុខ ប្រែសម្រួលសុខ កាលនៃចំណុចដំបូងនៅក្នុងក្រម

ភិក្ខុ ព្រោះមានទ្រង់វិចារ ។ បេ ។ បានដល់ទ្រង់វិចារ
 ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយអរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះវែងមាន
 វិញ្ញាណមិនបានលើកទៅតាមបីភិក្ខុនៃវេលាកើតអំពីសមាទិ មិនបាន
 ប្រាថ្នាដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីភិក្ខុនៃវេលាកើតអំពីសមាទិ មិន
 ជាប់ជំពាក់ដោយសេចក្តីត្រេកអរក្នុងបីភិក្ខុនៃវេលាកើតអំពីសមាទិ មិន
 ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុងបីភិក្ខុនៃវេលាកើតអំពីសមាទិ
 (នេះ) ហៅថាចិត្តមិនបិតនៅភាគក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ មួយ
 ទៀត ភិក្ខុ ព្រោះឡើយណាយចាកបីភិ ។ បេ ។ បានដល់ទ្រង់វិចារ
 យជ្ជាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយអរិយាបថទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ
 វែងមានវិញ្ញាណមិនបានលើកទៅតាមបីភិក្ខុ មិនបានប្រាថ្នាដោយ
 សេចក្តីត្រេកអរក្នុងសុខប្រកបដោយបុគ្គ មិនជាប់ជំពាក់ដោយសេចក្តី
 ត្រេកអរ ក្នុងបុគ្គនៃវិចារ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីត្រេកអរ ក្នុង
 សុខប្រកបដោយបុគ្គ (នេះ) ហៅថា ចិត្តមិនបិតនៅភាគក្នុង ។
 ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុ ព្រោះលះចង់ទ្រង់វិចារផង
 ។ បេ ។ បានដល់ទ្រង់វិចារជ្ជាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយអរិយាបថ
 ទាំង ៤ ។ ភិក្ខុនោះ វែងមានវិញ្ញាណមិនបានលើកទៅតាមបីភិក្ខុនៃវិចារ

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចប់បច្ឆាសកំ

ន អនុត្តរមសុទ្ធស្សានុកថិតំ ន អនុត្តរមសុទ្ធស្សា-
នវិទិតិ ៗ អនុត្តរមសុទ្ធស្សានុសម្ពោធនសំយុត្តិ
អដ្ឋង្គំ ចិត្តំ អសណ្ឌិតិ វុច្ចតិ ។ ឯវំ ចោ អាវុសោ
អដ្ឋង្គំ ចិត្តំ អសណ្ឌិតិ វុច្ចតិ ។

(១២៣) កាថញ្ញាវុសោ អនុបាទា បរិគស្សនា
ហោតិ ។ ឥនាវុសោ អស្សុតក បុដ្ឋជ្ជនោ អវិយាទិ
អនស្សវិ អវិយធម្មស្ស អកោវិនោ អវិយធម្ម
អវិទិតោ សប្បវសានំ អនស្សវិ សប្បវសធម្មស្ស
អកោវិនោ សប្បវសធម្ម អវិទិតោ រូមំ អត្តតោ
សបបុបស្សតិ រូមវុទ្ធិំ ក អត្តានំ អត្តនិ
ក រូមំ រូមស្មំ ក អត្តានំ ។ តស្ស តំ រូមំ
វិបវិណាមតិ អញ្ញាថា ហោតិ ។ តស្ស រូមវិបវិ-
ណាមញ្ញាថា កាវំ រូមវិបវិណាមាទុបវិវត្តំ វិញ្ញាណិ
ហោតិ ។ តស្ស រូមវិបវិណាមាទុបវិវត្តំថា បរិគស្សនា
ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋង្គិ ។

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចប់បច្ឆាសកំ

មិនប្រាថ្នាដោយសេចក្តីគ្រេកអរ ក្នុងអនុកមសុទ្ធ មិនជាប់ជំពាក់ដោយ
សេចក្តីគ្រេកអរ ក្នុងអនុកមសុទ្ធ មិនប្រកបព្រមដោយសេចក្តីគ្រេកអរ
ក្នុងអនុកមសុទ្ធ (នេះ) ហៅថា ចិត្តមិនបំពានៅខាងក្នុង ។ ម្ចាស់អាវុ-
សោទាំងឡាយ យ៉ាងនេះឯង ហៅថា ចិត្តមិនបំពានៅខាងក្នុង ។

(២៤៣) ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ ចុះសេចក្តីកត់ស្តីគ្រោះមិន
ប្រកាន់ម៉ាតោះ តើដូរម្តេច ។ ម្ចាស់អាវុសោទាំងឡាយ បុដ្ឋជ្ជនក្នុង
លោកនេះ មិនចេះដឹងពុទ្ធវិទ្យា មិនបានឃើញព្រះអរិយៈ មិនឈ្ល្នាស
វិភង្គអរិយធម៌ មិនបានខ្លួនខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ មិនឃើញសប្បុរស មិន
ឈ្ល្នាសវិភង្គសប្បុរសធម៌ មិនខ្លួនខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ វេទនិកិចារណា
ឃើញម្តេចជាដំរូន ឬឃើញម្តេចជាដំរូនម្តេច ឃើញម្តេចជាដំរូនក្នុង
ខ្លួន ឃើញម្តេចជាដំរូនក្នុងម្តេច ។ រូមនោះ លេសបុគ្គលនោះ វេទនិកិចារណា
ប្រូលទៅជាដំរូន ។ បុគ្គលនោះ វេទនិកិចារណាគ្រឿងបំពេញតាមសេច-
ក្តីប្រែប្រួលនៃរូម ព្រោះការវែងរូមប្រែប្រួលទៅជាដំរូន ។ ឯសេចក្តីកត់-
ស្តី និងហេតុជាទីកើតឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតអំពីការគ្រឿង
ទៅតាមសេចក្តីប្រែប្រួលនៃរូម វេទនិកិចារណាសន្តិកិចារណាសប្បុរសធម៌ ។

វិញ្ញាណប្រវត្តិ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណប្រវត្តិ ឧទ្ទេស បរិវត្តស្វា

ធម្មសោ បរិយាណាណា ឧត្តាសវា ៨ ហោតិ វិយាភវា
 ៨ អបេក្កាវា^(១) ៨ អនុបាធាយ ៨ បរិវត្តស្វាតិ ។
 វេទនំ... សញ្ញំ... សង្ខារេ... វិញ្ញាណំ អត្តតោ
 សមនុបស្សតិ វិញ្ញាណវដ្តំ វា អត្តាចំ អត្តាចំ វា
 វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណស្មិ វា អត្តាចំ ។ តស្ស វិ
 វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញតា ហោតិ ។ តស្ស
 វិញ្ញាណវិបរិណាមញ្ញតាកាវា វិញ្ញាណវិបរិណាមាទុប
 វិវដ្តំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ តស្ស វិញ្ញាណបរិណា
 មាទុបវិវដ្តតា បរិវត្តស្វា ធម្មសមុប្បាទា ចិត្តំ បរិ
 យាធាយ តិដ្ឋន្តំ ។ ធម្មសោ បរិយាណាណា ឧត្តាសវា
 ៨ ហោតិ វិយាភវា ៨ អបេក្កាវា^(២) ៨ អនុបាធាយ
 ៨ បរិវត្តស្វាតិ ។ វិវា ហោ អារុសោ អនុបាធា បរិ
 វត្តស្វា ហោតិ ។

១-២ ៩. ឧបេក្កាវា ។

វិញ្ញាណប្រវត្តិ ឧទ្ទេសវិញ្ញាណប្រវត្តិ សេចក្តីកត់ស្តុកព្រោះមិនប្រកាន់មាំ

បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីគ្របសង្កត់ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាច
 ផង ប្រកបដោយសេចក្តីពង្រីកចិត្តផង ប្រកបដោយសេចក្តីការខ្លោះ
 កាល័យផង វេទនកត់ស្តុក ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ។ បុគ្គលពិចារណា
 ឃើញខ្លាចខ្លា...សញ្ញា...សង្ខារ...បុគ្គលពិចារណាឃើញខ្លាវិញ្ញាណ
 ថាជាខ្លា ឬឃើញខ្លាខ្លាជាមានវិញ្ញាណ ឃើញវិញ្ញាណថាមានកងខ្លា
 ឬឃើញខ្លាជាមានកងវិញ្ញាណ ។ វិញ្ញាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ វេទនមានវិញ្ញាណគ្រឿងទៀត
 កាមសេចក្តីប្រែប្រួលវៃវិញ្ញាណ ព្រោះការវៃវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅជា
 ដទៃ ។ ឯសេចក្តីកត់ស្តុកនិងវេទនជាទីកើតឡើងនៃអកុសលចម្លែង វែល
 កើតកំពិតគ្រឿងទៀតកាម ខ្លាសេចក្តីប្រែប្រួលវៃវិញ្ញាណ វេទនគ្រប
 សង្កត់ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះតែសេចក្តីគ្របសង្កត់
 ចិត្ត ក៏ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លាចផង ប្រកបដោយសេចក្តីពង្រីកចិត្ត
 ផង ប្រកបដោយសេចក្តីការខ្លោះកាល័យផង វេទនកត់ស្តុកព្រោះមិន
 ប្រកាន់មាំ ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ សេចក្តីកត់ស្តុកព្រោះមិន
 ប្រកាន់មាំ យ៉ាងនេះផង ។

(១៦៤) កាតត្យាវសោ អនុបាទា អបរិកស្សនា
 ហោតិ ។ ឥន្ទាវសោ សុត្តា អរិយស្សាវតោ អរិយោទិ
 នស្សាវិ អរិយទម្មស្ស កោវិជោ អរិយទម្មេ សុវិទីតោ
 សប្បវិសាទិ នស្សាវិ សប្បវិសទម្មស្ស កោវិជោ
 សប្បវិសទម្មេ សុវិទីតោ ន រូបំ អត្តកោ សមទុចស្សតិ
 ន រូបវដ្តំ វា អត្តាទំ ន អត្តនិ វា រូបំ ន រូបស្មី
 វា អត្តាទំ ។ តស្ស តំ រូបំ វិបរិណាមតិ
 អត្តាទា ហោតិ ។ តស្ស រូបវិបរិណាមត្តាទា កាវា
 ន រូបវិបរិណាមទុចវិវត្តិ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។
 តស្ស ន រូបវិបរិណាមទុចវិវត្តាទា បរិកស្សនា
 ទម្មសមុច្ចាទា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ទេតសោ
 អបរិយាទាទា ន ទេវ ឧត្តាសវា ហោតិ ន ច វិយាតវា
 ន ច អបេក្ខាវា អនុបាទាយ ច ន ច បរិកស្សតិ ។

(១៦៤) ម្ចាស់ការសោ ទាំងខ្យល់ ចូរសេចក្តីមិនភក់ស្កក ព្រោះ
 មិនប្រកាន់វា តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ការសោ ទាំងខ្យល់ អរិយសាវ័ក
 ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកចេះដឹងពុទ្ធវិទ្ធិនេះ បានឃើញព្រះអរិយៈ ល្អាស
 វិក្កន៍អរិយធម៌ ចូនាខ្លួនក្នុងអរិយធម៌ បានឃើញសប្បុរស ល្អាស
 វិក្កន៍សប្បុរសធម៌ បានចូរម្នាមខ្លួនក្នុងសប្បុរសធម៌ វែងមិនចាំបាណា
 ឃើញខ្លួនប្រដាជាខ្លួន មិនឃើញខ្លួនចាំមានប្រដា មិនឃើញប្រដា
 មានក្នុងខ្លួន មិនឃើញខ្លួនចាំមានក្នុងប្រដា ។ ប្រដានោះ របស់បុគ្គល
 នោះ ក៏ប្រែប្រួលទៅជាដទៃ ។ បុគ្គលនោះ ក៏វែងមានវិញ្ញាណ
 មិនបានគ្រឿងទៅកាម ខ្លួនសេចក្តីប្រែប្រួលខែប្រដា ព្រោះវិក្កន៍វិទ្ធិខែប្រ
 ប្រែប្រួលទៅជាដទៃឡើយ ។ ឯសេចក្តីភក់ស្កក មិនហែតុជាទីកើត
 ឡើងនៃអកុសលធម៌ ដែលកើតពីការគ្រឿងទៅកាម ខ្លួនសេចក្តីប្រ
 ប្រួលខែប្រដា វែងមិនគ្របសន្តិភ័យរបស់បុគ្គលនោះទេ ។ បុគ្គល
 នោះ ព្រោះវិក្កន៍សេចក្តីមិនគ្របសន្តិភ័យ ក៏មិនបានប្រកបដោយសេចក្តី
 ខ្លាចផង មិនប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកបដោយ
 សេចក្តីការព្រោះកាលយផង វែងមិនភក់ស្កក ព្រោះមិនប្រកាន់វា ។

វិញ្ញាណុបស្សន្ត ឧបសម្ព័ន្ធសុត្តនិកាយ

ន វេទនំ ... ន សញ្ញំ ... ន សង្ខារេ ... ន វិញ្ញាណំ
 អត្តតោ សមុទុបស្សតិ ន វិញ្ញាណាវន្តំ វា អត្តានំ
 ន អត្តនំ វា វិញ្ញាណំ ន វិញ្ញាណាស្មិ វា អត្តានំ ។
 តស្ស តំ វិញ្ញាណំ វិបរិណាមតិ អញ្ញថា ហោតិ ។
 តស្ស វិញ្ញាណាវិបរិណាមញ្ញថា ភវា វា ន វិញ្ញាណាវិបរិ
 ណាមាទុបវិវត្តំ វិញ្ញាណំ ហោតិ ។ តស្ស ន វិញ្ញា
 ណាវិបរិណាមាទុបវិវត្តនា បរិកស្សនា ធម្មសមុប្បាទ
 ចិត្តំ បរិយាធាយ តិដ្ឋន្តិ ។ ចេតសោ អបរិយាធា
 នា ន ចេវ ទុត្តាសវា ហោតិ ន ច វិយាតវា
 ន ច អបេត្តវា អទុចាធាយ ច ន បរិកស្សតិ ។
 ឃិវំ ចោ អាវសោ អទុចាធា អបរិកស្សនា ហោតិ ។

វិញ្ញាណុបស្សន្ត ឧបសម្ព័ន្ធសុត្តនិកាយ

បុគ្គលមិនបានពិចារណាយើញ្ញាណុវិញ្ញាណុ... សញ្ញា... សង្ខារ... បុគ្គលមិន
 បានពិចារណាយើញ្ញាណុវិញ្ញាណុថាដាច់ខ្លួន មិនយើញ្ញាណុថាមានវិញ្ញាណ
 មិនយើញ្ញាណុថាមានកងខ្លួន មិនយើញ្ញាណុថាមានកងវិញ្ញាណ ។
 វិញ្ញាណានោះ របស់បុគ្គលនោះ ប្រែប្រួលទៅវិញទៅយាង ។ បុគ្គល
 នោះ វេទនាវិញ្ញាណ មិនបានត្រឡប់ទៅកាយសេចក្តីប្រែប្រួលនៃ
 វិញ្ញាណ ព្រោះការវិញ្ញាណប្រែប្រួលទៅវិញទៅយាង ។ ឯសេចក្តី
 កត់ស្តុកនឹងហេតុជាទិក្ខុក្សេមក្សានិយមនៃអកុសលចមិ ដែលកើតឡើងអំពីការ
 ត្រឡប់ទៅកាយសេចក្តីប្រែប្រួលនៃវិញ្ញាណ វេទនាមិនគ្របសង្កត់ចិត្ត
 របស់បុគ្គលនោះឡើយ ។ បុគ្គលនោះ ព្រោះវេទនាសេចក្តីមិនគ្របសង្កត់
 ចិត្ត ក៏មិនបានប្រកថាដោយសេចក្តីខ្លាចផង មិនប្រកថាដោយសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ផង មិនប្រកថាដោយសេចក្តីការខ្សោះកាលយផង វេទនា
 មិនកត់ស្តុក ព្រោះមិនប្រកាន់ចាំ ។ ខ្មាលការសាច់វិញ្ញាណ
 សេចក្តីមិនកត់ស្តុក ព្រោះមិនប្រកាន់ចាំ យ៉ាងនេះឯង ។

[១២៨] យំ ចោ ចោ អាវុសោ ភកវា ស
 ត្តេន ទុទ្ទេសំ ទុទ្ទិសិត្វា វិគ្គារេន អត្ថំ អវិភជិ
 ទដ្ឋាយាសថា វិហារំ បរិដ្ឋោ ភថា ភថា ភិក្ខុវេ ភិ
 ទបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស ទបបរិក្ខេតោ ពហិ
 ទស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខុត្តំ អវិសដំ អជ្ឈត្តំ អសណ
 តំ អនុថាធាយ ទ បរិកស្សយ្យ ពហិត្វា ភិក្ខុ
 វិញ្ញាណោ អវិក្ខុត្តេ អវិសដេ សតិ អជ្ឈត្តំ អសណ
 តេ អនុថាធាយ អបរិកស្សតោ អាយតិ ជាតិ
 ភមរណទុក្ខសមុទយសម្មារា ទ ហោតិភិ ឥមន
 ចោ អហំ អាវុសោ ភកវតា សន្និក្កេន ទុទ្ទេសន
 ទុទ្ទិដ្ឋស្ស វិគ្គារេន អត្ថំ អវិកត្តស្ស ឯវំ វិគ្គារេ
 អត្ថំ អាជាបាមិ អាភក្កមាថា ទ បទ តុម្ភេ អា
 យស្មត្តោ ភកវត្ថំយេវ ទបសត្តមិត្វា ឯតមត្ថំ បដិ
 បុទ្ទេយ្យន យថា ចោ ភកវា ឡាភរោតិ ភទ
 ទំ ធាវេយ្យថាតិ ។

[១២៨] ម្ចាស់អាវុសោចំនិទ្ធាយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
 សំដែងនូវទុសណា ដល់យើងចំនិទ្ធាយ ដោយសារ្តិប មិនបាន
 ចែកអគ្គដោយពិស្តារ ស្រាប់តែទ្រង់ព្រោតអំពីភាសនៈ ស្តេចចូលទៅ
 កាន់វិហារ ដ៏ទ្រង់គ្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុចំនិទ្ធាយ កាលបើភិក្ខុនោះ
 ពិចារណាហើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនរត់រាយមិនភ្ញាក់ភ្ញាយទៅ
 ភាវិត្រា មិនបំភានៅភាវិត្រា មិនរត់ស្មុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចំនិទ្ធាយ កាលភិក្ខុនោះ បានវិញ្ញាណមិនរត់រាយ មិនភ្ញាក់ភ្ញាយ
 ទៅភាវិត្រា មិនបំភានៅភាវិត្រា មិនរត់ស្មុត ព្រោះមិនប្រកាន់មាំ
 ហើយ ឯការកើតឡើងព្រម មានព្រម វិនាសិ ជក មរណៈ
 និងទុក្ខ ដែលមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ម្ចាស់
 ភិក្ខុចំនិទ្ធាយ ភិក្ខុឃ្លីពិចារណាដោយប្រការយ៉ាងនោះៗចុះ ម្ចាស់
 អាវុសោចំនិទ្ធាយ នេះឯងទុស ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែង
 ដោយសារ្តិប មិនបានចែកអគ្គដោយពិស្តារ ខ្ញុំយល់ច្បាស់នូវអគ្គដោយ
 ពិស្តារយ៉ាងនេះឯង បើលោកមានអាយុចំនិទ្ធាយ ប្រាថ្នា (ចង់ដឹង)
 ឃ្លីចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយសួរសេចក្តីនេះថែមទៀតចុះ
 បើព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្យាករ ដល់យើងចំនិទ្ធាយ យ៉ាងណា អ្នក
 ចំនិទ្ធាយ ឃ្លីចាំទុកនូវសេចក្តីនោះ យ៉ាងនោះចុះ ។

ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងយុត្តិធម៌ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

[១២៦] អង្គការ គេ កិច្ច រាយការណ៍
 មហាសន្និសីទស្តីពី ភាសិត អភិបាល អនុប្រធាន
 ឧបាយកល យេន កក់ គេប្រយោជន៍មិត្ត ឧប-
 សន្តមិត្ត កក់ អភិបាល ឯកមន្ត្រី ចំណីស្នាក់ ។
 ឯកមន្ត្រី ចំណីស្នាក់ ទេ គេ កិច្ច កក់ ឯក-
 ណាមី យំ ទេ ទេ កន្លះ កក់ សន្តិភូមិ
 ឧបាយកល ឧបាយកល វិញ្ញាណ អភិ អភិបាល
 ឧបាយកល វិញ្ញាណ បរិញ្ញាណ គឺ គឺ កិច្ច
 កិច្ច ឧបយក្សយ្យ យថា យថាស្នាក់ ឧបយក្សគេ
 ឧបាយកល ឧបាយកល វិញ្ញាណ អភិបាល អភិបាល
 អង្គការ អស្ថិតិ អនុប្រធាន ១ បរិញ្ញាណ
 ឧបាយកល កិច្ច វិញ្ញាណ អភិបាល អភិបាល ស្នាក់
 អង្គការ អស្ថិតិ អនុប្រធាន អបរិញ្ញាណ អ-
 យតិ ជាតិ ឧបាយកល ឧបាយកល ឧបាយកល ឧបាយកល
 គេស្នាក់ កន្លះ អង្គការ អបរិញ្ញាណ កក់ ។

ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងយុត្តិធម៌ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

[១២៦] លំដាប់នោះ កិច្ចការនោះ គ្រោង អនុប្រធាន
 និងភាសិតរបស់ប្រទេសប្រទេសនោះ ហើយគ្រោងអភិបាល
 ឯកមន្ត្រីរបស់ប្រទេសប្រទេសនោះ លុះចូលទៅដល់ ក្របខ័ណ្ឌ
 ប្រទេសប្រទេស ហើយអង្គការក្នុងស្ថានភាព ។ លុះកិច្ចការនោះ
 អង្គការក្នុងស្ថានភាពហើយ ក៏ក្របខ័ណ្ឌប្រទេសប្រទេស ដូច្នោះ
 ជា ប្រទេសអង្គការក្នុងស្ថានភាព ប្រទេសប្រទេស ប្រទេសប្រទេស
 ដល់យើងប្រទេសអង្គការក្នុងស្ថានភាព ដោយសេរី មិនបានចែកអង្គការ
 កិច្ចការ ប្រទេសប្រទេសអង្គការក្នុងស្ថានភាព លុះចូលទៅកាន់វិញ គឺ
 ប្រទេសប្រទេស គ្រោងអង្គការក្នុងស្ថានភាព កាលបើកិច្ចការកិច្ចការហើយ
 វិញ្ញាណរបស់កិច្ចការ មិនកក់ មិនខ្វះខាត មិនខ្វះខាត មិន
 បិទនៅក្នុងស្ថានភាព ហើយមិនកក់ស្អុយ គ្រោងប្រទេសប្រទេស គ្រោង
 កិច្ចការ កាលបើកិច្ចការ មានវិញ្ញាណមិនកក់ មិនខ្វះខាត
 នៅក្នុងស្ថានភាព មិនបិទនៅក្នុងស្ថានភាព គ្រោងប្រទេសប្រទេស
 ហើយ ឯការកើតឡើងប្រទេស មានប្រទេស ខែដាច់ ដក បរិញ្ញាណ
 និងកិច្ចការ វេទនាមិនមាននៅទៀត ដោយប្រទេសប្រទេស កិច្ចការ
 កិច្ចការ ដោយប្រទេសប្រទេស ដូច ប្រទេសប្រទេស កាល
 ដែលប្រទេសប្រទេសលុះចូលទៅមិនយូរ ប្រទេសប្រទេស ប្រទេសប្រទេស

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទចរិយយុទ្ធសកំ

ឯតនរោសិ ឥនំ ទោ បោ អាវុសោ ភកភិ សង្ខិក្កេន
 ទុទ្ទេសំ ទុទ្ទិសិក្ខា វិក្ការេន អន្តំ អវិកតិក្ខា
 ទុដ្ឋាយាសថា វិហារំ បរិដោ តថា តថា ភិក្ខុវេ
 ភិក្ខុ ទុបបរិក្កេយ្យ យថា យថាស្ស ទុបបរិក្កេតា
 តហិក្ខា តស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្កិក្ខំ អវិសដំ អដ្ឋង្គំ
 អសណ្ឌិតំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សយ្យ តហិក្ខុ
 ភិក្ខុវេ វិញ្ញាណោ អវិក្កិក្កេត្ត អវិសដេ សតិ អដ្ឋ
 អសណ្ឌិតេ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយ
 ជាតិជនមរណានុក្ខុសមុទយសក្ករោ ន រោតិ
 តោ នុ ទោ ឥមស្ស ភកវតា សង្ខិក្កេ
 ទុទ្ទេសស្ស ទុទ្ទិដ្ឋស្ស វិក្ការេន អន្តំ អវិកត្តស
 វិក្ការេន អន្តំ វិករេយ្យតិ តេសប្បោ កន្តេ អម្ហាវ
 ឯតនរោសិ អយំ ទោ អាយស្មា មរណកត្តារេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទចរិយយុទ្ធសកំ

កិមាមសេចក្តីគ្រិរិវដ្ឋេច្ឆេថា ម្នាលភិក្ខុសាចំនិទ្យាយ ព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សំដែងទេទ្ទសនេះ ដល់យើងចំនិទ្យាយ ដោយសន្តិច មិនបាន
 ចែកគ្នា ដោយភិក្ខុស្រាប់តែទ្រង់ក្រោកឥតិភាសនៈ ស្តេចចូល
 ទៅកាន់វិហារ គឺទ្រង់គ្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុចំនិទ្យាយ កាលបើភិក្ខុ
 នោះពិបាកពាលើយ វិញ្ញាណរបស់ភិក្ខុនោះ មិនកត់កាយ មិនខ្ចាត់
 ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនកត់ស្មុគ ព្រោះមិនប្រកាន់
 ចាំ ម្នាលភិក្ខុចំនិទ្យាយ កាលបើភិក្ខុនោះ មានវិញ្ញាណមិនកត់កាយ
 មិនខ្ចាត់ខ្ចាយទៅខាងក្រៅ មិនបំភាន់ខាងក្នុង មិនកត់ស្មុគ ព្រោះមិន
 ប្រកាន់ចាំហើយ ឯការកើតព្រម មានព្រម ខែជាតិ ជន មរណៈ
 នឹងទុក រមែងមិនមានទៅទៀត ដោយប្រការយ៉ាងណា ៗ ភិក្ខុធម្មី
 ពិបាកពាល ដោយប្រការយ៉ាងនោះៗចុះ ទេទ្ទសដែលព្រះមានព្រះភាគ
 ទ្រង់សំដែងដោយសន្តិច មិនចែកគ្នាដោយភិក្ខុនេះ តើមរណាហ្ន៎
 នឹងចែកគ្នាដោយភិក្ខុបាន បរិក្រព្រអង្គីដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គចាំ
 នោះ កិមាមសេចក្តីគ្រិរិវដ្ឋេច្ឆេថា ព្រះមហាកថានៈមានកាយនេះឯង

វិញ្ញាណស្ស ទុក្ខសវក្កស្ស ករណីករណី

សត្វ ទេវ សិវណ្ណិកោ សម្ភារិកោ ច វិញ្ញាណំ
 សត្រហ្មតារិណំ បរោកិ ធាយស្មា មហាកត្តាជា
 ឥមស្ស កកវតា សន្តិក្កេន ទុក្ខសស្ស ទុក្ខិដ្ឋស្ស
 វិញ្ញាណេ អត្ថំ អវិកត្តស្ស វិញ្ញាណេ អត្ថំ វិកត្តិ
 យន្តំ មយំ យេធាយស្មា មហាកត្តាជា តេនុប-
 សន្តមេយ្យម ទុបសន្តមិត្តា អាយស្មន្តំ មហា-
 កត្តាណំ ឯកមត្ថំ បដិច្ចុទ្ទេយ្យមាភិ អជេហ មយំ
 កន្តេ យេធាយស្មា មហាកត្តាជា តេនុបសន្តមិត្ត
 ទុបសន្តមិត្តា អាយស្មន្តំ មហាកត្តាណំ ឯកមត្ថំ ប-
 ដិច្ចុទ្ធិត្ត តេសន្តោ កន្តេ អាយស្មតា មហាកត្តា-
 ណេន ឥមេហិ អាគារេហិ ឥមេហិ បទេហិ ឥមេហិ
 ព្យក្ខណេហិ អត្តោ វិកត្តោភិ ។

វិញ្ញាណ ទុក្ខសវក្កស្ស ករណីករណី ករណីករណី

ព្រហ្មសាស្ត្រសរសីវេន សត្រហ្មតារិណំ ទ្យាយជាអ្នកប្រាជ្ញ លើក
 អម្ពិណ្ឌវេន ឯទុក្ខសវក្កស្ស ព្រះមហាកត្តា ទ្រង់សំដែងដោយសន្តិ
 មិនចែកអត្តដោយពិស្តារនេះ មានព្រះមហាកត្តាមានកាយ ទើប
 កាលចែកអត្តដោយពិស្តារបាន បើដូច្នោះ គួរតែយើងចាំឲ្យយ តាំត្នា
 ចូលទៅក្រុងមហាកត្តាមានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ គប្បីសួរ
 សេចក្តីទេវទិវិព្រះមហាកត្តាមានកាយ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំ-
 ដាប់នោះ ឲ្យព្រះអង្គចាំឲ្យយ តាំត្នាចូលទៅក្រុងមហាកត្តាមាន
 កាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏បានសួរសេចក្តីនេះ ទិវិព្រះមហា-
 កត្តាមានកាយ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឯព្រះមហាកត្តាមានកាយ
 ក៏បានចែកអត្តដោយកាយតាំងនេះ ដោយបទចាំនេះ ដោយព្យក្ខណៈ
 ចាំនេះ ដល់ឲ្យព្រះអង្គចាំឲ្យយ ។

[១២៧] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ មហាកាធានោ មហាបញ្ញោ ភិក្ខុវេ មហាកាធានោ មត្តេយ្យំ តុម្ហេ ភិក្ខុវេ ឯតមន្តំ បដិបុត្តេយ្យាថ អហម្សំ^(១) ឯវមេវ ព្យាការយ្យំ យថាភិ មហាកាធានេន ព្យាកាភំ ឯសោ វេវ តស្ស អត្តោ ឯវត្ថុ ចំ តារយ្យាថាភិ^(២) ។

សមមភោន កកា អត្តមយា តេ ភិក្ខុ កកាវតេ កាសិភំ អភិទទ្ធកំ ។

ឧទេសវិក្កុសុត្តំ អដ្ឋមំ វដ្ឋីនំ ។

១ ឧ. ឧត្តរាវ ឧត្តំ ទិស្សធំ ។ ២ ឧ. តារថាភិ ។

[១២៧] ព្រះមានព្រះភាគច្រើនក្រាស់ថា មូលភិក្ខុចាំនិទ្សយ មហាកាធានៈជាបណ្ឌិត មូលភិក្ខុចាំនិទ្សយ មហាកាធានៈនាបញ្ញាច្រើន មូលភិក្ខុចាំនិទ្សយ បើអ្នកចាំនិទ្សយស្មោះសេចក្តីនោះ នឹងគេជាគេទៀត គេជាគេក៏ត្រូវព្យាបា ដូចជាសេចក្តីដែលមហាកាធានៈបានព្យាករចេញយោងខ្លះដែរ មេរហើយជាសេចក្តីរបស់ឧទេសនោះ អ្នកចាំនិទ្សយ ត្រូវចាំទុកខ្លះសេចក្តីនោះ យោងទេវ្យះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ច្រើន មានព្រះពុទ្ធដីកាដូច្នោះប៉ុន្តែ ភិក្ខុចាំនិទ្ធានៈ ក៏មានចំក្តីព្រកអា រឹក រាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឧទេសវិក្កុសុត្តំ ទី ៩ ។

សិរី អរណវិក្កស្ត

[១២៨] ឯវម្មេ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កក
សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អាវមេ
តត្រ ទោ កកវំ កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុរោតិ
កនន្តេតិ តេ កិក្ខុ កកវតោ បទូស្សាសុំ ។ កក
ឯតនរោធ អរណវិក្កំ វេ កិក្ខុវេ នេសិស្សាមិ
សុណាថ សាទុកំ មនេសិករោធ កាសិស្សាមិ
ឯវម្មេន្តេតិ ទោ តេ កិក្ខុ កកវតោ បទូស្សាសុំ

[១២៩] កកវំ ឯតនរោធ ឧ កាមសុខមៈ
យុញ្ចយ្យ ហិទំ កម្មំ ទោទុដ្ឋងិកំ អនវិយំ អន
សញ្ញាតិ ឧ ឧ អត្តកំលមថាទុយោកមទុយុញ្ចយ្យ ធុ

អរណវិក្កស្តត្រ ទី ៩

[១២៨] ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភោគគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀចក្រុង
សាវត្ថិ ។ ព្រះមានព្រះភោគគ្រាស់ហៅកិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងទីនោះ
ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ ។ កិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះភោគគ្រាស់ព្រះមាន
ព្រះភោគថា ចក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ។ ព្រះមានព្រះភោគគ្រាស់
យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់កិក្ខុទាំងឡាយ កថាគតនិសំដែងអរណវិក្កំ^(១)
ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយស្តាប់អរណវិក្កំនោះ ចូរធ្វើ
ទុកក្នុងចិត្តប្រៀបព្រះ កថាគតនិសំដែង ។ កិក្ខុទាំងនោះទទួលព្រះ
ភោគគ្រាស់ព្រះមានព្រះភោគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១២៩] ព្រះមានព្រះភោគ គ្រាស់យ៉ាងនេះថា ចុក្កល
មិនប្រកបរឿយ ។ ខ្ញុំសេចក្តីសុខក្នុងកាយ ដែលជាធម៌ថោកថាប
ជាប់របស់អ្នកស្រុក ជាប់របស់បុព្វជន មិនមែនជាប់របស់ព្រះអរិយបុគ្គល
មិនប្រកបរឿយប្រយោជន៍ឡើយ មួយទៀត មិនប្រកបរឿយ ។
ខ្ញុំសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាប់របស់ទាំងមក ខ្ញុំសេចក្តីទុក

១ កាលចតុវិទ្យាដែលមិនមានសិល្បៈ គឺសេចក្តីសេចក្តី ។

អនិយមំ អនត្ថសញ្ញាតំ ឯតេតេ^(១) ទុកោ អន្តោ អនុត្ត
 កម្ម មជ្ឈិមា បដិបទា កថាគតោ អភិសម្មត្ត
 ចត្តការណី ញាណការណី ទុបសមាយ អភិញ្ញាប
 សន្តោទាយ ធិត្តោទាយ សំវត្តតំ ។ ទស្សនទត
 ជញ្ញា អប្បសាទទត្ត ជញ្ញា ទស្សនទត្ត ញត្ត
 អប្បសាទទត្ត ញត្ត ទេវស្សនេយ្យ ទ អប្បសា
 ទេយ្យ ទម្មមេវ ទេសេយ្យ សុខវិនិច្ឆយំ ជញ្ញា ស
 ខវិនិច្ឆយំ ញត្ត អជ្ឈត្តំ សុខខទុយុក្ខេយ្យ រហ
 កំ ទ កាសេយ្យ សម្មតា ទាតិវិណិ^(២) កលេ
 អភរាទោ ។ កាសេយ្យ ទោ ភរមាទោ ជនបទទិវត្តំ
 ទាតិវិណិសេយ្យ សមញ្ញំ ទាតិវិណិសេយ្យតិ អយមុទ្ធ

សោ អរណវិក្កស្ស ។

១ ឯតេ ទេ ភិវុដតិបិ ទស្សតិ ។ ២ ទ. ម ទណំ ។

មិនមែនជាមេស្រីព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកថាដោយប្រយោជន៍ឡើយ ៦
 មជ្ឈិមប្បដិបទា គឺសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាងកណ្តាល មិនចំពោះលំដាប់អិម
 ភាវៈទាំង^(១) ទោះ ដែលគេជាគតបុគ្គលគ្រាន់ដឹងហើយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិធ្វើឱ្យកើតបញ្ញាទុក្ខ ធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីទេវជីវី កែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់ម្តេចកិលេស ដើម្បីស្គាល់ខ្លួនអរិយសត្វ ដើម្បីគ្រាន់
 ដឹងខ្លួនអរិយសត្វ ដើម្បីព្រះមិក្ខាន ។ បុគ្គលគប្បីដឹង ខ្លួនការលើក
 កំភើបដឹង គប្បីដឹងខ្លួនការបន្តបន្ទាប់ដឹង លុះដឹងខ្លួនការលើកកំភើប ទាំង
 ដឹងខ្លួនការបន្តបន្ទាប់ហើយ មិនគប្បីលើកកំភើប មិនគប្បីបន្តបន្ទាប់
 ត្រូវសំដែងធម៌ដោយគ្រង គប្បីដឹងខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយ លុះ
 ដឹងខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយៗ ខ្លួនសេចក្តី
 សុខក្នុងសត្វ មិនគប្បីពាលពាក្យក្នុងទឹកជំនុំមុខ (ពាក្យញុះញង់)
 មិនគប្បីពាលពាក្យសេហ្ម័ត្តិ^(២) ក្នុងទីចំពោះមុខ គប្បីពាលកុំឱ្យស្រ
 កន់ពេក មិនគប្បីពាលស្រកន់ពេក មិនគប្បីប្រកាន់ភាសាក្នុងជនបទ
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកម្មនៃឈ្មោះ^(៣) ទោះជាទទួលនៃករណីវិក្ក ។

១ ក្នុងកម្មតិវិទ្យាចក្ខុវិស័យ លាមកពោធិ៍សាត់ គឺធម៌ជាចំណែកភាសាមក ឬ អាក្រក់ ។
 ២ ពាក្យពាលព្រៀបព្រួញចិត្តជាដើម ។ ៣ ជាឈ្មោះរបស់ទាំងឡាយមានការដឹងជាដើម ។

[១៣០] ១ កាមសុទ្ធមនុយុត្តោយ្យ ហិច្ចំ កម្មំ

ចោឡុដ្ឋង្គិកំ អនិយំ អនត្តសញ្ញិតំ ១ ១ អត្តកិលម-

ជាទុយោកមនុយុត្តោយ្យ ទុក្ខំ អនិយំ អនត្តសញ្ញា-

តម្មំ ភតិ ទេ^(*) បរេតិ វុត្តំ ។ កំពោតិ បដិពូ

វុត្តំ ។ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុទ្ធិចោ សោមនស្ស-

ទុយោកោ ហិចោ កម្មោ ចោឡុដ្ឋង្គិកោ អនិយោ

អនត្តសញ្ញិកោ សទុក្ខោ វិសោ ធម្មោ សទុមយោ-

កោ សទុនាយាសោ សបរិស្សាហោ ចិច្ចាមដិមដា ។

យោ កាមប្បដិសន្ធិសុទ្ធិចោ សោមនស្សទុយោកំ

អនទុយោកោ ហិច្ចំ កម្មំ ចោឡុដ្ឋង្គិកំ អនិយំ

១ ១. ពោសទ្ធា ធម្មំ ។

[១៣០] ១ កាមសុទ្ធមនុយុត្តោយ្យ ហិច្ចំ កម្មំ

សុទ្ធកិលាម ដែលជាធម៌ថោកថាប ជាបេសំអ្នកស្រុក ជាបេសំ

បុព្វដួន មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍

មួយទៀត មិនប្រកបដោយ ទូរសេចក្តីព្យាយាម ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យ

លំបាក ជាបេសំនាំមកទូរសេចក្តីទុក មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជួរជួរខ្លះ គឺជាគតបានពោលហើយ ។

កាមរុទ្ធិ គឺជាគតបានពោលហើយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

ធម៌ណោ គឺការប្រកបដោយ ទូរសេចក្តីសោមនស្ស របស់បុគ្គល

ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បដិសន្ធិ^(*) ដែលជាធម៌ថោកថាប ជា

ធម៌របស់អ្នកស្រុក ជាធម៌របស់បុព្វដួន មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល

១ ការជាប់ជំពាក់កិលាម ។

អនត្តសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឋិតោ ទម្មោ អនុបយោតោ
 អនុបាយោតោ អបរិទ្បុរោ អម្ពាបដិបតា ។ យោ
 អត្តកំលមថាទុយោតោ ទុត្តំ អនរិយោ អនត្តសញ្ញា-
 តោ សនុត្តោ ឋិតោ ទម្មោ សនុបយោតោ សនុ-
 បាយោតោ អបរិទ្បុរោ អម្ពាបដិបតា ។ យោ
 អត្តកំលមថាទុយោតំ អនុយោតោ ទុត្តំ អនរិយំ
 អនត្តសញ្ញាតំ អនុត្តោ ឋិតោ ទម្មោ អនុបយោតោ
 អនុបាយោតោ អបរិទ្បុរោ អម្ពាបដិបតា ។ ។
 កាមសុទ្ធមនុយុញ្ជយ្យ ហិំនំ កម្មំ ចោឡុដ្ឋង្គិតំ
 អនរិយំ អនត្តសញ្ញាតំ ទ ច អត្តកំលមថាទុយោក.
 មនុយុញ្ជយ្យ ទុត្តំ អនរិយំ អនត្តសញ្ញាតន្តិ ឥទិ
 យន្តំ វត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ចំ វត្តំ ។

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌នេះ ជាធម៌មិននាំមកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិន
 លំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិគ្រូ ។
 ធម៌ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាបេសំនាំមកនូវ
 សេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ធម៌នេះ វែងឆ្ងាយប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 សេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ។ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តី
 ព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាមនាំមកនូវទុក្ខ មិនមែន
 ជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ទុរៈ មិននាំ
 មកនូវសេចក្តីទុក្ខ មិនលំបាក មិនចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ
 ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិគ្រូ ។ ពាក្យណា ដែលគេថាគតពោលហើយថា
 បុគ្គលមិនធម៌ប្រកបរឿយៗ នូវសេចក្តីសុខក្នុងកាម ដែលជាធម៌ថោក
 តាច ជាបេសំអ្នកស្រុក ជាបេសំបុព្វជន មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយ-
 បុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ មួយទៀត មិនធម៌ប្រកបរឿយៗ
 នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក នាំមកនូវទុក្ខ មិនមែនជាបេសំ
 ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ដូច្នោះ ពាក្យនុះគេថាគត
 ពោលហើយ ព្រោះគេស្រ្តីយេសេចក្តីនេះឯង ។

វិញ្ញាណសុខ កាលវិញ្ញាណសុខ មជ្ឈិមប្បដិបត

[១៣១] ឯតោតេ^(*) ទុកោ អន្តោ អនុបកម្ម
 មជ្ឈិមា មជ្ឈិមតា គតាកតេន អភិសម្មត្តា ចក្កុការ-
 ណី ញាណការណី ទុបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោ-
 តាយ វិញ្ញាយ សំវត្ថុតិកំ ឥតិ ទោ បទេតិ
 វុត្តិ ។ កិញ្ចតិ មជ្ជិកំ វុត្តិ ។ អយមេវ អរិយោ
 អដ្ឋង្គិកោ មក្កោ សេយ្យដីដំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មា-
 សង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាគម្មត្តោ សម្មាអាជីវកំ
 សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាទិ ។ ឯតោតេ
 ទុកោ អន្តោ អនុបកម្ម មជ្ឈិមា មជ្ឈិមតា គតាក-
 តេន អភិសម្មត្តា ចក្កុការណី ញាណការណី ទុ-
 បសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោតាយ វិញ្ញាយ សំ-
 វត្ថុតិកំ ឥតិ យុត្តិ វុត្តិ ឥនមេតិ មជ្ជិកំ វុត្តិ ។

ឧប. ៦៧ ទោ ។

វិញ្ញាណសុខ កាលវិញ្ញាណសុខ មជ្ឈិមប្បដិបត

[១៣១] ឯតោតេ មជ្ឈិមប្បដិបតា គិសេចក្តីប្រតិបត្តិយ៉ាង
 កណ្តាល មិនបំពេញសុខមិអមតាវចំ ៦ ខ្លះ ដែលគេជាគតត្រាស់
 ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឱ្យកើតបញ្ញាចក្កុ ធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីចេះ
 ដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រង្វាប់កិលេស ដើម្បីស្តាល់
 ខ្លាចអាយសទ្ធិ ដើម្បីត្រាស់ដឹងខ្លាចអាយសទ្ធិ ដើម្បីប្រាទេវភាន ដូច្នោះខ្លះ
 គេជាគតត្រាស់ហើយ ។ ពាក្យខ្លះ គេជាគតត្រាស់ហើយ ព្រោះ
 ពាក្យស្រយសេចក្តីដូចម្តេច ។ អដ្ឋង្គិកម្ម ដ៏ប្រសើរនេះឯង គិសេចក្តី
 យល់ត្រូវ ១ សេចក្តីច្រើនត្រូវ ១ កតត្រូវ ១ ការងារត្រូវ ១ ការចិញ្ចឹម
 ជីវិតត្រូវ ១ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ១ ការលើកត្រូវ ១ ការកំលប់ចិត្ត
 ខឹងត្រូវ ១ ។ ពាក្យណាដែលគេជាគតត្រាស់ហើយថា មជ្ឈិមប្បដិបតា
 គិសេចក្តីប្រតិបត្តិកណ្តាល មិនបំពេញសុខមិអមតាវចំ ៦ ខ្លះ
 ដែលគេជាគតត្រាស់ដឹងហើយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ ធ្វើឱ្យកើតបញ្ញាចក្កុ
 ធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រង្វាប់
 កិលេស ដើម្បីស្តាល់អាយសទ្ធិ ដើម្បីត្រាស់ដឹងអាយសទ្ធិ ដើម្បីប្រា-
 ទេវភាន ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ ដែលគេជាគតត្រាស់ហើយ ព្រោះពាក្យស្រយ
 សេចក្តីនេះឯង ។

[១៣២] ទស្សននត្យ ជញ្ញា វេយ្យាសាននត្យ
 ជញ្ញា ទស្សននត្យ ញត្វា វេយ្យាសាននត្យ ញត្វា
 ទេវស្សានេយ្យ ទ វេយ្យាសានេយ្យ ទម្មមេវ ទេ.
 សេយ្យតិ ឥតិ ទោ បទេតិ វុត្តិ ។ កំពោតំ
 បដិទ្ធ វុត្តិ ។ កាដត្យ កិច្ចាវ ទស្សនតា ទ
 កោតិ មជ្ឈិមនតា ទ^(១) ទោ ទ ទម្មទេសតា ។
 យេ កាមម្យដិសទ្ធិសុចិទោ សោមទស្សនុយោកិ
 អទុយុត្តា ហិទិ កម្មំ ទោដ្ឋន្តិកំ អទិយំ
 អទត្តសញ្ញតិ សត្យេ ទេ សទុត្តា សទមយាតា
 សទហាយាសា សមរិទ្ធហា មិច្ឆាបដិបន្ទាតិ ឥតិ
 វទិ^(២) ឥត្តោកេ មជ្ឈិមនតិ ។ យេ កា-
 មម្យដិសទ្ធិសុចិទោ សោមទស្សនុយោកិ អទុយុត្តា

១ ខ. ទ ហោតិវិ ទិស្សតិ ។ ២ ម. បរិ ។

[១៣២] ឯពាក្យថា បុគ្គលឧប្បជីវន្តុការលើកតំកើរផង ឧប្ប
 ជីវន្តុការបន្តបន្តបន្តផង លុះជីវន្តុការលើកតំកើរ ទាំងជីវន្តុការបន្ត
 បន្តបន្តហើយ មិនឧប្បលើកតំកើរ មិនឧប្បបន្តបន្ត ឧប្បសំដែង
 ធម៌ដោយគ្រង ដូច្នោះខ្លះ គឺជាឧប្បនិព្វានហើយ ។ ពាក្យខ្លះ
 គឺជាឧប្បនិព្វានហើយ ព្រោះគោស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល
 កិត្យុទ្ធិវិញ្ញាណ ការលើកតំកើរនឹងការបន្តបន្ត មិនមែនជាការ
 សំដែងធម៌ កើតដូចម្តេច ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ពោលថា
 ជនទាំងឡាយណា មានសេចក្តីសុខដោយកាមម្យដិសទ្ធិ វែងប្រកប
 រឿយ ។ ខ្លះសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស ដែលជាបេសំថាក
 ខាង ជាបេសំអ្នកស្រុក ជាបេសំបុប្ផដូច មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល
 មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយ
 ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលីបាត ប្រកបដោយសេចក្តីខ្លៅក្រអួល
 ប្រកបដោយសេចក្តីក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះឈ្មោះថា
 បន្តបន្តបន្តបន្តខ្លះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គល
 សំដែងធម៌ពោលថា ជនទាំងឡាយណា មានសេចក្តីសុខដោយកា
 មម្យដិសទ្ធិ មិនប្រកបរឿយ ។ ខ្លះសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស

ក្រុងស្រុក អណ្តូងស្រុក ឧស្សាហកម្ម

យ៉ាង កម្ពុជា ក្រុងស្រុក អណ្តូងស្រុក ឧស្សាហកម្ម

គេ អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក

ស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក

យេ អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក

អណ្តូងស្រុក ស្រុក គេ ស្រុក ស្រុក ស្រុក

ស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក

អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក

អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក អណ្តូងស្រុក

ក្រុងស្រុក អណ្តូងស្រុក ក្រុងស្រុក អណ្តូងស្រុក

ដែលជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម

ជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម ជាបេសកកម្ម

មិនមានសេចក្តីខុស មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីខ្លាច

ខ្លាច មិនមានសេចក្តីក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិ ដូច្នោះ

ឈ្មោះជាលើកកម្ពុជា ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសំដែងមិពាលថា ជនទាំងឡាយណា ប្រកបរឿយ ។

នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ទាំងអស់សេចក្តីខុស មិនមែន

ជាបេសកកម្ម មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ

ប្រកបដោយសេចក្តីខុស ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ

សេចក្តីខ្លាចខ្លាច ប្រកបដោយសេចក្តីក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិ

ខុស ដូច្នោះឈ្មោះជាបុគ្គលអ្នកសំដែងមិពាលថា ដោយប្រការដូច្នោះ ។

កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងមិពាលថា ជនទាំងឡាយណាមិនប្រកប

រឿយ ។ នូវសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាបេសកកម្ម

សេចក្តីខុស មិនមែនជាបេសកកម្ម មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍

សព្វេតេ អនុត្តារា អនុបយាតា អនុចាយាសា អបរិទ្យា-

ហា សម្មាបដិបទ្ធាតិ ភតិ វទិ ឥន្ទ្រោតេ ទស្សនេតិ ។

យេសំ កេសត្ថំ កវសញ្ញាជំ អរ្យហំ ធម៌ សព្វ

តេ សនុត្តារា សនុបយាតា សនុចាយាសា សបរិ-

ទ្យាហា មិច្ឆាបដិបទ្ធាតិ ភតិ វទិ ឥន្ទ្រោតេ អប្ប-

សានេតិ ។ យេសំ កេសត្ថំ កវសញ្ញាជំ អហំ-

មិ សព្វេ តេ អនុត្តារា អនុបយាតា អនុចាយាសា

អបរិទ្យាហា សម្មាបដិបទ្ធាតិ ភតិ វទិ ឥន្ទ្រោតេ

ទស្សនេតិ ។ បរិ ទោ កិក្ការេ ទស្សនេតា ច

យោតិ អរ្យសាមនា ច ទោ ច ទម្មនេសេវា ។

ជនទាំងអស់នោះមិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តី

ចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះ

ឈ្មោះថា លើកតំកើបុគ្គលពួកនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសំដែងចម្លើយថា ជនទាំងឡាយណាមួយ មិនបានលះបង់

ខ្លួនសំយោជនៈក្នុងភព (គល្លា) ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយ

សេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀត

ចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិទុក្ខ ដូច្នោះ

ឈ្មោះថា បន្តបន្ទាប់បុគ្គលពួកនេះ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសំដែងចម្លើយថា បុគ្គលណាមួយ លះបង់សំយោជនៈ

ក្នុងភពបានហើយ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី

លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

ជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ដូច្នោះឈ្មោះថា លើកតំកើបុគ្គលពួកនេះ ដោយ

ប្រការដូច្នោះ ។ ប្រាកដទាំងឡាយ កាលលើកតំកើនឹងនិការបន្ត

បន្តិច មិនមែនជាការសំដែងចម្លើយ យ៉ាងនេះឡើយ ។

[១៣៣] កថញ្ច ភិក្ខុវេ ទេវស្សាននា ហោតិ
 ន អប្បសាននា នម្មទេសនា ។ ។ យេ ច^(*) កា-
 មប្បជិសន្តិសុខំ តោ សោមនស្សានុយោគំ អនុយុត្តា
 ហំនិ កម្មំ ចោដុដ្ឋនិកំ អនិយំ អនត្តសត្តិវិ
 សត្វេ តេ សនុក្ខា សនុបយាតា សនុចាយាស
 សមវិធយាហា មិច្ឆាបដិមនាតិ ន វិវាហា ។ អនុយេ
 តោ ច ចោ សនុក្ខា ឋសោ នម្មា សនុបយាតេ
 សនុចាយាសោ សមវិធយាហោ មិច្ឆាបដិមនាតិ ។
 វនិ នម្មមេវ ទេសេតិ ។ យេ កាមប្បជិសន្តិ
 សុខំ តោ សោមនស្សានុយោគំ អនុយុត្តា ហំនិ ក

* ឧ. ម. ចសត្វេ ភិក្ខុ ។

[១៣៣] ខាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការសំដែងកំភើប ការមិន
 ចុះចេញចំ ជាការសំដែងនិមិត្តដោយគ្រង តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលអ្នក
 សំដែងនិមិត្តបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណា ដែលជាអ្នក
 មានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជិសន្តិ ប្រកបរឿយ ។ ខ្លះសេចក្តីព្យាយាម
 ដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកថាប ជាបេសក្តីស្រុក ជាបេសក្តី
 បដុដ្ឋន មិនមែនជាបេសក្តីអាយុបុគ្គល មិនប្រកបដោយច្របាយជន
 ជនទាំងអស់នោះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយខ្ពុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
 ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងនិមិត្ត ពោល
 ថា អនុយោគនិមិត្ត^(*) ប្រកបដោយសេចក្តីខ្ពុក ប្រកបដោយសេចក្តី
 លំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រ-
 ហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស ដូច្នោះឈ្មោះថាសំដែងនិមិត្តដោយគ្រង ។
 បុគ្គលអ្នកសំដែងនិមិត្ត មិនបានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណា ជា
 អ្នកមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បជិសន្តិ មិនប្រកបរឿយ ។ ខ្លះសេចក្តី
 ព្យាយាមដោយសោមនស្ស ដែលជាធម៌ថោកថាប ជាបេសក្តីស្រុក

* គឺប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។

ចោដុដ្ឋង្គិកំ អនិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ សព្វេ តេ

អនុត្តា អនុមយាតា អនុចាយាសា អបរិធុរោ

សម្មាសដិបត្តាតិ ធន វិវាហា ។ អនុយោកោ

ច ចោ អនុត្តោ វិសោ ធម្មោ អនុមយាតេ

អនុចាយាសោ អបរិធុរោ សម្មាសដិបតាតិ ភិ

វជំ ធម្មមេវ នោសតិ ។ យេ អត្តនិលមថាទុយោ

អនុយុត្តា ទុក្ខំ អនិយំ អនត្ថសញ្ញាតំ សព្វេ ។

សនុត្តា សនុមយាតា សនុចាយាសា សបរិធុរោ

មិច្ឆាសដិបត្តាតិ ធន វិវាហា ។ អនុយោកោ ច ។

សនុត្តោ វិសោ ធម្មោ សនុមយាតោ សនុចាយាតោ

ជាបេសំបុដ្ឋដ្ឋំ មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រ-

យោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិន

មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិក្រូស ដូច្នោះ ។ កាលដែល

បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពេលថា អនុយោគធម៌^(១) ខ្លះ

មិនមានសេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានការចង្អៀតចង្អល់

មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិក្រូស ដូច្នោះ ។ ឈ្មោះ

ថាសំដែងធម៌ដោយត្រង់ ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាង

នេះថា ជនទាំងឡាយណាជាអ្នកប្រកបរឿយ ។ ខ្លះសេចក្តីព្យាយាមធ្វើ

ខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ទាំងអស់ខ្លះសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបេសំព្រះអរិយបុគ្គល

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ

១ ការមិនប្រកបព្យាយាមដោយសោមនស្ស ។ ២ ការប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក។

កិច្ចសន្យា ការណ៍កិច្ចសន្យា ធម្មតេសត

សមរិទ្ធភាព មិនប្រកាន់បដិសេធិ ឥត វិនិច្ឆ័យ ធម្មតេសត
 ធម្មតេសត ។ យេ អនុត្តរិយមនាទុយោកិ អនុត្តរិយត្ថា
 ទុក្ខំ អនិច្ចយំ អនុត្តរិយត្ថា ឥត អនុត្តរិយ
 អនុបយាតា អនុបយាសា អនិច្ចយា ឥត ធម្មតេសត
 មន្ទាតិ ធម្មតេសត ។ អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត
 អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត អនុបយាតា អនុបយាសា
 អនិច្ចយា ឥត ធម្មតេសត អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត
 អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត អនុបយាតា អនុបយាសា
 អនិច្ចយា ឥត ធម្មតេសត អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត
 អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត អនុបយាតា អនុបយាសា
 អនិច្ចយា ឥត ធម្មតេសត អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត
 អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត អនុបយាតា អនុបយាសា
 អនិច្ចយា ឥត ធម្មតេសត អនុត្តរិយត្ថា ឥត ធម្មតេសត

កិច្ចសន្យា ការណ៍កិច្ចសន្យា ការណ៍កិច្ចសន្យា

ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុក្ខ ដូច្នោះឈ្មោះ
 ជាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិនបានពោលយ៉ាង
 នេះថា ជនទាំងឡាយណាដែលមិនប្រកបឡើយ ។ ដូច្នោះសេចក្តីព្យាយាម
 ធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ទាំងកម្រិតទុក្ខ មិនមែនជាបេសកកម្មរបស់បុគ្គល មិន
 ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ជនទាំងអស់នោះ មិនបានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី
 លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
 អ្នកប្រតិបត្តិក្រូច ដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ ពោលថា
 អនុយោគធម៌^(១)នេះ មិនបានទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេ-
 ចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិក្រូច
 ដូច្នោះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។ បុគ្គលអ្នកសំដែងធម៌ មិន
 បានពោលយ៉ាងនេះថា ជនទាំងឡាយណាមួយ មិនបានលះបង់ខ្លះខាត
 សំយោជន៍^(២) ជនទាំងអស់នោះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយ
 សេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយ ជាអ្នកប្រតិបត្តិទុក្ខ ដូច្នោះ ។ កាលដែលបុគ្គលអ្នក
 សំដែងធម៌ ពោលថា កាលបើករសំយោជន៍មិនទាន់លះបង់ទៅឡើយ
 កតក៏មិនបានលះបង់ទៅដែរ ដូច្នោះ ឈ្មោះថាសំដែងធម៌ដោយគ្រង ។

១ ការមិនប្រកបព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ។ ២ ចំណងសក្តិក្នុងករណីនៃសេចក្តី

កំព្រើត បដិទ្ធិ វត្តិ ។ បញ្ចមេ កិត្តាវេ កាមតុលា
 កាមេ បញ្ច ចក្កវិញ្ញាណសុខ រូបា ឥន្ទា កត្តា
 មនាថា បិយរូបា កាមមសត្តិកា រដិយោ សោក-
 វិញ្ញាណសុខ ... យាវវិញ្ញាណសុខ ... ដិក្ខ-
 វិញ្ញាណសុខ ... កាយវិញ្ញាណសុខ ដោដ្ឋន្ទា ឥន្ទា
 កត្តា មនាថា បិយរូបា កាមមសត្តិកា រដិយោ
 ឥមេ ទោ កិត្តាវេ បញ្ច កាមតុលា ។ យំ ទោ
 កិត្តាវេ ឥមេ បញ្ច កាមតុលា បដិទ្ធិ ឧប្បជ្ជន្តិ
 សុខំ សោមនស្សំ ឥន្តំ វត្តនិ កាមសុខំ បុដ្ឋជ្ជន-
 សុខំ មិទ្ធសុខំ អនិយសុខំ ។ ន សេវិត្តំ^(១) ន
 កាវេតត្តំ ន ពហុលីកាតត្តំ កាយិតត្តំ ឯតស្ស
 សុខស្សាតិ រដាមិ ។ ឥន កិត្តាវេ កិត្តុ

១. ១. ១ កាលេវតំ ។

កាមតុលា ភវាគភោលាយិយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ កាមតុលានេះមាន៨ប្រការ កាមតុលា៨ប្រការ
 គឺអ្វីៗ លើវេលាធម្មវិធីដឹងដោយចក្ក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីគ្រេកអរ ជាទី
 ភាវ័យ មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីកំរើន
 សេចក្តីគ្រេកអរ សំរេចវិវេកធម្មវិធីដឹងដោយព្រះចៀក ... ក្នុងវេលាធម្មវិធី
 ដឹងដោយច្រមុះ... លើវេលាធម្មវិធីដឹងដោយអណ្តាត... ដោយដួងវេលាធម្មវិធី
 ដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីគ្រេកអរ ជាទីភាវ័យ មានសភាព
 ជាទីស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម ជាទីកំរើនសេចក្តីគ្រេកអរ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ នេះឯង កាមតុលាមាន៨ប្រការ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សណា តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យនូវ
 កាមតុលាទាំង៨នេះ សេចក្តីសុខនិងសោមនស្សនេះ ភវាគភោលា
 ថា ជាសេចក្តីសុខនិងកាម ជាសេចក្តីសុខរបស់បុគ្គល ជាសេចក្តីសុខ
 ដ៏លាមក មិនមែនជាសេចក្តីសុខរបស់ព្រះអរិយបុគ្គលទេ ។ ភវាគភោលា
 ពោលថា បុគ្គលមិនធម្មវិសេស មិនធម្មវិច្ឆ័យ មិនធម្មវិទ្ធិឱ្យច្រើន
 ធម្មវិទ្ធិនូវសេចក្តីសុខនេះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុភក្តិសាសនានេះ

វិវិច្ឆេវ កាមេហំ វិវិច្ឆ អកុសលេហិ នម្មេហិ សវិតក្កំ
 សវិតាវំ វិវេកាជំ បិភិសុទ្ធំ មមមំ ណាជំ ឧបសម្បជ្ជ
 វិហារតិ ។ វិតក្កវិចារាជំ រូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្ប
 សាធនំ ទេតសា ឯកោធិការិ អវិតក្កំ អវិចារិ
 សមាធិជំ បិភិសុទ្ធំ ធុតិយំ ណាជំ... ធុតិយំ ណាជំ ..
 ទក្កត្តំ ណាជំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ ឥទ្ធិ វុត្តតិ ទេក្កម្ម
 សុទ្ធំ បរិវេកសុទ្ធំ ឧបសមសុទ្ធំ សម្ពោធិសុទ្ធំ
 អាសេវិតត្ថំ កាវេតត្ថំ ទុហុលីកាតត្ថំ ទ កាយិក
 ឯតស្ស សុទ្ធស្សតិ វេទាមិ ។ សុទ្ធវិច្ឆិយំ ជញ្ញ
 សុទ្ធវិច្ឆិយំ ព្យាតា អជ្ឈត្តំ សុទ្ធសុទ្ធស្សេញយេវ
 ឥតិ យត្តំ វត្តំ ឥនមេតិ មជ្ជិច្ឆ វត្តំ ។

ស្ងាត់ចាកកាមតាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌តាំងឡាយ ហើយ
 បានដល់ខ្លួនបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិភក្តៈនិងវិចារៈ មានបិភិចិនសុទ្ធ
 ដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយនិយាមច
 តាំង ៤ ។ ព្រោះហេតុវិភក្តៈនិងវិចារៈ ក៏បានដល់ខ្លួនតិរិយជ្ឈាន ជាធម្ម
 ជាតកើតមានក្នុងសន្តានខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាគឺសព្វ មាន
 សភាពជាចិត្តស្ងប់ស្ងួត មិនមានវិភក្តៈ មិនមានវិចារៈ មានវិភិចិនសុទ្ធ
 ដែលកើតអំពីសមាធិឯបឋមជ្ឈាន ... បានដល់ខ្លួនតិរិយជ្ឈាន ... បាន
 ដល់ខ្លួនក្នុងជ្ឈាន ហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅដោយនិយាមចតាំង ៤
 នេះ គឺជាគតិហេតុ ទេក្កម្មសុទ្ធ^(១) បរិវេកសុទ្ធ^(២) ឧបសមសុទ្ធ^(៣)
 សម្ពោធិសុទ្ធ^(៤) ។ គឺជាគតិពាលថា បុគ្គលគួរសេព គួរចម្រើន
 គួរធ្វើឱ្យច្រើន មិនគួរខ្ចាចសេចក្តីសុខនេះឡើយ ។ ពាក្យណាដែល
 គឺជាគតិពាលហើយថា បុគ្គលគប្បីជីវិត ខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយ
 លុះជីវិត ខ្លួនសេចក្តីសុខដែលថោកថយហើយ គប្បីប្រកបរឿយ ។ ខ្លួន
 សេចក្តីសុខក្នុងសន្តាន ដូច្នោះ ពាក្យនេះ គឺជាគតិពាលហើយ ព្រោះ
 ការស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ សុខកើតអំពីការច្រាចចាកកាម ។ ២ សុខកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ចាកកាមនិងអកុសល-
 ធម៌ ។ ៣ សុខកើតអំពីការស្ងប់នៃវិវាទជាដើម ។ ៤ សុខប្រព្រឹត្តទៅលើអ្វីប្រាសនឹង
 មន្ត ពិល និព្វាន ។

សុត្តន្តបិដក បទដ្ឋកថា បទដ្ឋកថា

យញ្ច ហេ ធិត្តា សម្មា ទិណភំ ភូតំ តថ្ឋំ

អនុសត្តំ តត្រ កាលញ្ច អស្ស តស្ស សម្មា

ទិណភំ ធិត្តា វេទាយ ។ ហោ ភំ ធិ ឧ កាសេយ

សម្មា ធាតិទិណំ កាលេតិ ឥតិ យត្តំ វត្តំ ឥ

មេតំ បដិច្ច វត្តំ ។

(១៣៦) អនាមា ធា វ(០) កាសេយ្យ ធា តរ

ធាតិ ឥតិ ហេ បទេតំ វត្តំ ។ កំពោតិ បដិ

វត្តំ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ ករណេយ្យ កាស

សុត្តន្តបិដក បទដ្ឋកថា បទដ្ឋកថា

មួយទៀត បុគ្គលដឹងទូរពាក្យណា ដែលនាំឱ្យសេសហ្មឺនក្នុងទីចំពោះមុខ

ជាពាក្យពិត ពាក្យទៀង ហើយប្រកបដោយប្រយោជន៍ បុគ្គលគួរ

ជាអ្នកដឹងទូរកាលគួរក្នុងពាក្យនោះ ដើម្បីនិយាយ ទូរពាក្យដែលនាំឱ្យ

សេសហ្មឺនក្នុងទីចំពោះមុខនោះ ។ ពាក្យណា ដែលភាគច្រើនពេល

ហើយថា បុគ្គលមិនតប្បិពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ មិនតប្បិពោល

ពាក្យដែលនាំឱ្យសេសហ្មឺនក្នុងទីចំពោះមុខ ដូច្នោះ ពាក្យនោះ គឺជាអ

ពោលហើយ ព្រោះគោស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៦) ពាក្យថា បុគ្គលតប្បិពោលកុំឱ្យស្រកន់ពេក មិន

តប្បិពោលស្រកន់ពេក ទុះ ភាគច្រើនពេលហើយ ។ ពាក្យ

នោះ គឺជាអពោលហើយ ព្រោះគោស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្ចាស់

ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែលពោលហើស

កាយោមិ កិលមតិ ចិត្តម្យំ ឧបហត្ថាតិ សរោមិ
 ឧបហត្ថាតិ កាលោមិ អភុរិយតិ អវិសដ្ឋិមិ ហោតិ
 វេញាយ្យំ កមាណស្ស កាសិកំ ។ កត្រ កិក្ខវេ
 អតមាណស្ស កាសតោ កាយោមិ ១ កិលមតិ
 ចិត្តម្យំ ១ ឧបហត្ថាតិ សរោមិ ១ ឧបហត្ថាតិ
 កាលោមិ ១ អភុរិយតិ វិសដ្ឋម្យំ ហោតិ វេញាយ្យំ
 អតមាណស្ស កាសិកំ ។ អតមាណោ ។ កាសេយ្យ
 ណោ កមាណោតិ ឥតិ យទ្គំ វុត្តំ ឥនមេតិ បដិ
 វុត្តំ ។

[១៣៧] ជនបទវិញ្ញាណស្ស ចាកចំវេសេយ្យ សមត្ថ
 ចាតិណវេយ្យាតិ ឥតិ ទោ បនេតិ វុត្តំ ។ កំតោ
 បដិច្ច វុត្តំ ។ កថត្យ កិក្ខវេ ជនបទវិញ្ញាណ
 អភិចំវេសោ ហោតិ សមញ្ញាយ ១ អតិសារោ ។ ឥ
 កិក្ខវេ គនេវេកេត្ថេសុ ជនបទេសុ ចាតិកិ សញ្ញាណ
 បត្តន្តិ សញ្ញាណន្តិ បិដ្ឋន្តិ^(១) សញ្ញាណន្តិ សកវន្តិ សញ្ញ
 ណន្តិ ហារេសន្តិ^(២) សញ្ញាណន្តិ ហោណន្តិ សញ្ញាណ

១ ឧ. ម. វិញ្ញាណស្ស ។ ២ ឧ. ម. វិញ្ញាណស្ស ។

កាយកិវេមិលំបុក ចិត្តកិវេមិលំបុក សំឡេងកិស្តក កកិលិយំចាប់
 សំដីរបស់បុគ្គល ដែលពោលញាប់ ជាសំដីមិនស្រឡះផង ស្តាប់មិន
 ដាក់ផង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលដែល
 ពោលមិនហ័សពេក កាយកិមិនលំបុក ចិត្តកិមិនក្រួយ សំឡេងកិ
 មិនស្តក កកិមិនឈឺចាប់ សំដីរបស់បុគ្គលដែលពោលមិនញាប់ ជាសំដី
 ស្រឡះផង ដឹងសេចក្តីច្បាស់ផង ។ ពាក្យណា ដែលគេជាគតពោល
 ហើយថា បុគ្គលអប្បិពោលកុំឱ្យស្រកន់ពេក មិនអប្បិពោលស្រកន់ពេក
 ដូច្នោះ ពាក្យនោះ គេជាគតពោលហើយ ព្រោះកោស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៧) ពាក្យថា បុគ្គល មិនអប្បិប្រកាន់ភាសាក្នុងជនបទ
 មិនអប្បិប្រព្រឹត្តកន្លងឱ្យឆ្ងាយ ដូច្នោះនោះ គេជាគតពោលហើយ ។
 ពាក្យនោះគេជាគតពោលហើយ ព្រោះកោស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្នាល
 ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះការប្រកាន់ឱ្យភាសាក្នុងជនបទ និងការប្រព្រឹត្តកន្លង
 ឱ្យឆ្ងាយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទនេះ ក្នុង
 លោកនេះ ភាជនៈតែមួយបែបនោះសោះ តែជនទាំងឡាយវែងស្គាល់
 ថាបុគ្គលនោះ វែងស្គាល់ថាបុគ្គលនោះ វែងស្គាល់ថាបដិច្ចនោះ វែងស្គាល់
 ថាសកវន្តនោះ វែងស្គាល់ថាហារេសន្តនោះ វែងស្គាល់ថាហោណន្តនោះ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចតវិច្ឆ័យសក

ហានន្តិ^(១) សត្តានន្តិ^(២) បិដិសន្តិ^(៣) សត្តានន្តិ ។

ឥតិ យេនា យេនា ធិ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ

សត្តានន្តិ តថា តថា ជាអសា បរាមាសា អភិធិវិស្ស

វោហាតិ ឥនមេវ សន្តិ មោឃមញ្ញន្តិ ។ ឃិ

ទេវ កិច្ចេវេ ជនបទនិរុត្តិយា ច អភិធិវេសោ មោឃិ

សមញ្ញាយ ច អភិសារោ ។ កាជញ្ច កិក្កេ

ជនបទនិរុត្តិយា ច អនភិធិវេសោ វោឃិ សមញ្ញាយ

ច អនភិសារោ ។ ឥធិ កិក្កេវេ តនេវេកក្កេស

ជនបទេសុ ចាតិតិ សត្តានន្តិ បន្តន្តិ សត្តានន្តិ

បិដ្ឋន្តិ សត្តានន្តិ សភវន្តិ សត្តានន្តិ ហារោសន្តិ

សត្តានន្តិ មោណន្តិ សត្តានន្តិ ហានន្តិ សត្តានន្តិ

១-២ ឧ. ម. ឥមេ ជាហា នន្តិ ។ ៣ ឧ. ម. បិដិសន្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចតវិច្ឆ័យសក

វេមនិ ស្គាល់ថាហនៈខ្លះ វេមនិ ស្គាល់ថាបិដិសៈខ្លះ^(១) ។ ព្រោះហេតុនោះ

ក្នុងជនស្គាល់ខ្លះរបស់នោះ ក្នុងជនបទនោះ ។ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលខ្លះក៏

ប្រកាន់តាំងម្ចាស់នោះ ហើយពោលថា^(២) ពាក្យនេះជាពាក្យភិក ពាក្យ

ដទៃ ជាដោយ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ការប្រកាន់ខ្លះភាសាក្នុងជនបទ

និងការប្រព្រឹត្តិកិច្ចនិរុត្តិយៈ យ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះ

ការដែលមិនប្រកាន់ខ្លះភាសាក្នុងជនបទ និងការមិនប្រព្រឹត្តិកិច្ចនិរុត្តិយៈ

តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងជនបទខ្លះក្នុងលោកនេះ កាជនៈ

តែមួយបែបនោះសោះ តែជនទាំងឡាយ វេមនិ ស្គាល់ថាបាតិខ្លះ វេមនិ

ស្គាល់ថាបន្តិខ្លះ វេមនិ ស្គាល់ថាបិដ្ឋិខ្លះ វេមនិ ស្គាល់ថាសភវិខ្លះ វេមនិ

ស្គាល់ថាហារោសិខ្លះ វេមនិ ស្គាល់ថាបាណិខ្លះ វេមនិ ស្គាល់ថាហនៈខ្លះ

១ ពួកសព្វគ្រប់អស់នេះ ជាឈ្មោះរបស់កាជន៍តែមួយបែបសម្រាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះ ដូចយ៉ាងឈ្មោះថាអក្សកៈ ចោណៈ ជាដើម ។ ២ ប្រយោគនេះបានសេចក្តីថា កាជន៍តែមួយ តែស្រុកខ្លះហៅថាធាតិ ខ្លះហៅថាបន្តិ ។ ៣ បុព្វនិទ្ទេសល្អិត្តិ កាលបើទៅកាន់ជនបទ ដែលគេហៅកាជន៍នោះថា បន្តិ ដូច្នោះ បានឮគេនិយាយគ្នាថា អ្នកទាំងឡាយពួកបន្តិមក ចូរលាងបន្តិទៅ ហើយនិយាយប្រកាន់ថា កាជន៍នេះមិនមែនឈ្មោះបន្តិទេ ឈ្មោះធាតិទេតើ អ្នកទាំងឡាយហៅធាតិដូច្នោះវិញ ។ អន្តិកថា ។

បិបិសន្តិ សញ្ញាទន្តិ ។ ឥតិ យថា យថា
 ទំ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ សញ្ញាទន្តិ ឥទំ
 កំរមេ អាយស្មត្តោ សទ្ធាយ កេហរន្តិកិ តថា តថា
 កេហរតិ អបរាមសិ^(១) ។ ឯវំ ចោ កិក្កុវេ ជន-
 បទនិក្កុយា ច អនកិចិវេសោ រោតិ សមញ្ញាយ
 ច អនកិសារោ ។ ជនបទនិក្កុ ចាកិចិវេសយ
 សមញ្ញំ ចាតិចាវយ្យាតិ ឥតិ យន្តិ វុតិ ឥនមេ
 បដិច្ច វុតិ ។

(១៣៨) គគ្រ កិក្កុវេ យោ កាមប្បជិសទិសុទិ
 ចោ សោមទស្សានុយោកោ ហិចោ គម្មោ ចោឌុទ្ធិ
 កោ អនកិយោ អនកុសញ្ញិកោ សនុត្តោ ឯស
 ទម្មោ សទ្ធាយោកោ សទ្ធាយោសោ សមវិទ្យាបេ

១ ម. អបរាមសត ។

វេទនិស្តាសំចំបិបិលៈខុរ ។ ក្រោមហេតុនោះ ក្នុងនាម វេទនិស្តាសំចុ
 កាជនៈនោះ ក្នុងនាមនោះ ។ ថា លោកមានអាយុចាំរំនេរ កាល
 សំដៅរបស់នេះ ដូច្នោះ យ៉ាងណា ។ បុគ្គលខ្លះមិនប្រកាន់ចាំ វេទនិកាល
 យ៉ាងនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំរំខ្យាយ ការមិនប្រកាន់ចុកសាក្នុងនាម
 ទំនិកាមិនប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈ្មោះ យ៉ាងនេះឯង ។ ពាក្យណា ដែល
 គេជាគតបុគ្គលហើយថា បុគ្គល មិនគប្បីប្រកាន់ចុកសាក្នុងនាម
 មិនគប្បីប្រព្រឹត្តកន្លងនូវឈ្មោះ ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គេជាគតបុគ្គល
 ហើយ ក្រោមអស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៣៨) ម្ចាស់ភិក្ខុចាំរំខ្យាយ បណ្តាចម្រើននោះ ធម៌
 ណា គឺសេចក្តីព្យាយាមដោយសោមទស្ស របស់បុគ្គលដែលមាន
 សេចក្តីសុខដោយកាមប្បជិសទិ ជាធម៌ថេរកថ ជារបស់អ្នកស្រុក
 ជារបស់បុគ្គល មិនមែនជារបស់ព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកថដោយប្រ-
 យោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកថដោយសេចក្តីខ្ពុ ប្រកថដោយសេចក្តីលំ-
 បាក ប្រកថដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកថដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ សរណោ ។

តត្រ ភិក្ខុវេ យោ កាមប្បដិសន្ធិសុខំតោ សោម-

នស្សនុយោកំ អននុយោកោ ហំនំ កម្មំ ចោទុដ្ឋង្គិតំ

អនវិយំ អនត្ថសញ្ញិតំ អនុក្ខោ ឋានោ ធម្មោ អ-

នុបយោកោ អនុចាយោសោ អបរិទ្យោកោ សម្មាបដិ-

បទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៣៧) តត្រ ភិក្ខុវេ យោ អត្តតិលមជានុយោកោ

នុក្ខោ អនវិយោ អនត្ថសញ្ញិតោ សនុក្ខោ ឋានោ

ធម្មោ សនុបយោកោ សនុចាយោសោ សបរិទ្យោកោ

មិច្ឆាបដិបទា ភស្មា ឋានោ ធម្មោ សរណោ ។

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថា ប្រកប

ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ

ធម៌ណា គឺការមិនប្រកបរឿយ ។ ទូរសេចក្តីព្យាយាមដោយសាមនស្ស

របស់បុគ្គល ដែលមានសេចក្តីសុខដោយកាមប្បដិសន្ធិ ជាធម៌ជាកតាប

ជាថេស្តកស្រុក ជាថេស្តបុជ្ជដូន មិនមែនជាថេស្តព្រះអរិយបុគ្គល

មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ មិនមានទុក្ខ មិនមានសេចក្តី

លំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមាន

សេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៣៧] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា

គឺសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឲ្យលំបាក ជាធម៌នាំមកទូរសេចក្តីទុក្ខ មិន

មែនជាថេស្តព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រ-

កបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី

ចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស

ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។

វិញ្ញាណសូត្រ អរណវិញ្ញាណសូត្រ មជ្ឈិម បដិបតា

តត្រ កិក្ខុវេ យោ អត្តកិលមដាទុយោកិ អននុយោកោ
ទុក្ខំ អនិយំ អនត្តសញ្ញកិ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ
អនុបយោកោ អនុបាយោសោ អបរិទ្បាហោ សម្មា-
បដិបទា តស្មា ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៦០) តត្រ កិក្ខុវេ យាយិ មជ្ឈិម បដិបទា

តជាតតេន អភិសម្ពុត្តា ពត្តករណិ ញាណករណិ
ទុបសមាយ អភិញ្ញាយ សម្ពោតាយ ចិត្តាបាយ
សិវត្តតិ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុបយោកោ
អនុបាយោសោ អបរិទ្បាហោ សម្មាបដិបទា តស្មា
ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

វិញ្ញាណសូត្រ អរណវិញ្ញាណសូត្រ មជ្ឈិម បដិបតា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺការមិនប្រកប
រឿយ ។ ខ្លួនសេចក្តីព្យាយាមធ្វើខ្លួនឯងឱ្យលំបាក ជាសេចក្តីព្យាយាម
នាំមកខ្លួនសេចក្តីទុក្ខ មិនមែនជាបេសក្តីព្រះអរិយបុគ្គល មិនប្រកបដោយ
ប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ មិននាំមកខ្លួនទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
ត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

(១៦០) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តី

ប្រតិបត្តិយ៉ាងតណ្ហាលណា ដែលព្រះតថាគតគ្រាស់ដឹងហើយ ជា
សេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើឱ្យកើតបញ្ញាចក្ខុ ធ្វើឱ្យកើតសេចក្តីចេះដឹង ប្រព្រឹត្ត
ទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ដើម្បីស្តាប់ឱ្យអរិយសច្ច ដើម្បី
គ្រាស់ដឹងឱ្យអរិយសច្ច ដើម្បីព្រមព្រៀង ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាមិននាំមក
ខ្លួនទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិន
មានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌
ខ្លះ ឈ្មោះជាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៤១] តត្រ ភិក្ខុវេ យាយំ ទស្សននា ច
 អប្បសាទនា ច ពោ ច ធម្មទេសនា សទុក្ខោ ឋសោ
 ធម្មោ សទុបយាតោ សទុនាយាសោ សបរិណ្ណាហោ
 មិច្ឆាបដិបតា ភស្មា ឋសោ ធម្មោ សរណោ ។
 តត្រ ភិក្ខុវេ យាយំ ទេស្សននា ច អប្បសាទនា
 ធម្មទេសនា ។ អទុក្ខោ ឋសោ ធម្មោ អទុបយាតោ
 អទុនាយាសោ អបរិណ្ណាហោ សម្មាបដិបតា ភស្មា
 ឋសោ ធម្មោ អរណោ ។

[១៤២] តត្រ ភិក្ខុវេ យធម៌នំ កាមសុខំ បុគ្គ-
 ទសុខំ មិច្ឆាសុខំ អនិយសុខំ សទុក្ខោ ឋសោ
 ធម្មោ សទុបយាតោ សទុនាយាសោ សបរិណ្ណាហោ
 មិច្ឆាបដិបតា ភស្មា ឋសោ ធម្មោ សរណោ ។

[១៤៣] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការលើក
 កំភើនិងការបន្តបន្ទាប់ ទាំងមិនមែនជាភាស័វផងធម៌ ណា ធម៌ខ្លះ
 ឈ្មោះជាប្រកបដោយខ្ពុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិ-
 បត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីសៅ
 ហ្មង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដែលមិនលើក
 កំភើន និងការមិនបន្តបន្ទាប់ ទាំងភាស័វផងធម៌ដោយគ្រង ណា ធម៌
 នេះ មិនទាំងកខ្វែរខ្ពុក មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះហេតុ
 នោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៤៤] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីសុខ
 ណា ជាសេចក្តីសុខក្នុងកាម ជាសេចក្តីសុខរបស់បុគ្គល ជាសេចក្តី
 សុខដ៏លាមក មិនមែនជាសេចក្តីសុខរបស់ព្រះអរិយបុគ្គល ធម៌ខ្លះ ប្រ-
 កបដោយសេចក្តីខ្ពុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិខុស
 ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។

គម្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ ទេក្ខុធម្មសុទំ បរិវេកសុទំ
ឧបសមសុទំ សម្ពោធិសុទំ អនុក្ខេប ឋានោ ធម្មោ
អនុបយាតោ អនុបាយាសោ អបរិទ្យាហោ សម្មាប-
ដិបតា ភស្តា ឋានោ ធម្មោ អរណោ ។

(១៤៣) គម្រ ភិក្ខុវេ យោយំ រហោ វិទោ

អត្តោ អត្តោ អនុសត្តិកោ សនុក្ខេប ឋានោ
ធម្មោ សឧបយាតោ សឧបាយាសោ សបរិទ្យាហោ
មិច្ឆាបដិបតា ភស្តា ឋានោ ធម្មោ សរណោ ។

គម្រ ភិក្ខុវេ យោ តាយំ រហោ វិទោ ភូតោ
គត្តោ អនុសត្តិកោ សនុក្ខេប ឋានោ ធម្មោ
សឧបយាតោ សឧបាយាសោ សបរិទ្យាហោ

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីសុខណា ដែលជា
សេចក្តីសុខក្នុងការចេញចាកភាព ជាសេចក្តីសុខក្នុងការស្ងៀម ជាសេច-
ក្តីសុខក្នុងការប្រាប់ពិលេស ជាសេចក្តីសុខក្នុងការប្រាសដីធម្មផល ធម៌
ខ្លះ មិនទាំងកន្លះទុក មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិក្រៅ ច្រោះ
ហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីស្រព្វ ។

(១៤៣) ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពាក្យ

ស្ងៀមភិក្ខុទាំង ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកបដោយ
ប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក
ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជា
សេចក្តីប្រតិបត្តិទុស ច្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាប្រកប
ដោយសេចក្តីស្រព្វ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
ពាក្យស្ងៀមភិក្ខុទាំង ណា ជាពាក្យពិត ទៀង តែមិនប្រកបដោយ
ប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក ប្រកបដោយសេចក្តីលំ-
បាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ

មិន្នាមដិមនា ភស្មា ឯសោ ធម្មោ សារណោ ។ ភត្រ
 ភិក្ខុវេ យោ ធាយំ វារោ វាជោ ក្ខតោ ភត្រោ
 អនុសត្តិកោ អនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ អនុមយាតោ
 អនុមយាសោ អបរិឡាហោ សម្មាសម្ពុទ្ធិមនោ ភស្មា
 ឯសោ ធម្មោ អរណោ ។

(១២២) ភត្រ ភិក្ខុវេ ធាយំ សម្មតា
 ទីលាភំនោ អត្តតោ អត្តោ អនុសត្តិកោ
 សនុត្តោ ឯសោ ធម្មោ សនុមយាតោ សនុមយាសោ
 សបរិឡាហោ មិន្នាមដិមនា ភស្មា ឯសោ ធម្មោ
 សារណោ ។ ភត្រ ភិក្ខុវេ យោ ធាយំ សម្មតា
 ទីលាភំនោ ក្ខតោ ភត្រោ អនុសត្តិកោ សនុត្តោ
 ឯសោ ធម្មោ សនុមយាតោ សនុមយាសោ
 សបរិឡាហោ មិន្នាមដិមនា ភស្មា ឯសោ ធម្មោ

ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាប្រកប
 ដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ
 ពាក្យស្ងប់ភិក្ខុ ណា ជាពាក្យពិត ទៀង ប្រកបដោយប្រយោជន៍
 ធម៌ខ្លះ មិនទាំងអស់សេចក្តីទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមាន
 សេចក្តីទង្វើរឆ្អឹង មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ
 ក្រៅ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។
 [១២២] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពាក្យទាំងឡាយ
 សៅហ្មងក្នុងចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យមិនពិត មិនទៀង មិនប្រកប
 ដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេច-
 ក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីទង្វើរឆ្អឹង ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថា
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំង
 នោះ ពាក្យទាំងឡាយសៅហ្មងក្នុងចំពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត ទៀង
 តែមិនប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកប
 ដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីទង្វើរឆ្អឹង ប្រកបដោយ
 សេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ

វិញ្ញាណុស្ស អាលោកិក្កស្ស ពរោធិកាសនំ

សវណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោ ចាយំ សម្មតា
 ទីណាវំដោ ភូតោ គង្គោ អនុសញ្ញោ អនុត្តោ
 ឋិសោ ឆង្គោ អនុមយាតោ អនុចាយាសោ
 អបរិទ្ធករោ មហ្មបដិមតា តស្មា ឋិសោ ឆង្គោ
 អវណោ ។

[១៦៥] តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ អវរោធិស្ស កាសិនំ

សនុត្តោ ឋិសោ ឆង្គោ សនុមយាតោ សនុចាយាសោ
 សបរិទ្ធករោ មហ្មបដិមតា តស្មា ឋិសោ ឆង្គោ
 សវណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យមិទំ អវរោធិស្ស
 កាសិនំ អនុត្តោ ឋិសោ ឆង្គោ អនុមយាតោ
 អនុចាយាសោ អបរិទ្ធករោ មហ្មបដិមតា តស្មា
 ឋិសោ ឆង្គោ អវណោ ។

វិញ្ញាណុ អាលោកិក្កស្ស ពរោធិកាសនំ

ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តា
 ធម៌ទាំងនោះ ពាក្យទាំងឡាយសៅហ្មងក្នុងខ្លឹមពោះមុខ ណា ជាពាក្យពិត
 ទៀត ទាំងប្រកបដោយប្រយោជន៍ ធម៌ខ្លះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិន
 មានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិគ្រូ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះ
 ថាមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៦៥] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា

គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នកពោលហើសពេក ធម៌ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់
 ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិទុក្ខ ព្រោះហេតុ
 នោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះជាប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺពាក្យរបស់បុគ្គលអ្នក
 ពោលមិនហើសពេក ធម៌ខ្លះ មិននាំមកនូវទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក
 មិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិគ្រូ ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាមិនមានសេចក្តី
 សៅហ្មង ។

[១៦៦] តត្រ ភិក្ខុវេ យោឃី ជនបទធម៌ត្ថុយោ
 ធម អភិច្ឆិវេសោ សមញ្ញាយ ធម អភិសារោ អនុត្តោ
 ឃិសោ ធម្មោ សទុបយោតោ សទុបាយាសោ សម-
 វិទ្យុយោ មិច្ឆាបដិមតា តស្មា ឃិសោ ធម្មោ សរ-
 ណោ ។ តត្រ ភិក្ខុវេ យោឃី ជនបទធម៌ត្ថុយោ ធម
 អភិច្ឆិវេសោ សមញ្ញាយ ធម អភិសារោ អនុត្តោ
 ឃិសោ ធម្មោ អនុបយោតោ អនុបាយាសោ អមវិទ្យុ-
 យោ សម្មាបដិមតា តស្មា ឃិសោ ធម្មោ អរណោ ។

[១៦៧] តស្មាតិហ ភិក្ខុវេ សរណត្ថ ធម្មំ
 ជាតិស្សាម អរណត្ថ ធម្មំ ជាតិស្សាម សរណត្ថ
 ធម្មំ ញត្វា អរណត្ថ ធម្មំ ញត្វា អរណាប្បដិមទំ
 បដិមជ្ឈិស្សាមាតិ ឃិវត្តិ រោ ភិក្ខុវេ^(១) សិក្ខុ-
 តត្ថំ ។ សុក្ខតិ ធម បទ ភិក្ខុវេ តុលបុត្តោ

១. ឃិ ហោ ភិក្ខុវេ វិស្សតិ ។

[១៦៦] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា
 គឺការប្រកាន់ចំនូលកសាស្ត្រផ្សេងៗ និងការប្រព្រឹត្តិកន្លងខ្លះឈ្មោះ ធម៌
 ខ្លះ ប្រកបដោយសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយសេចក្តីលំបាក ប្រកបដោយ
 សេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ប្រកបដោយសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តី
 ប្រតិបត្តិខុស ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថាប្រកបដោយសេចក្តី
 សៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ធម៌ណា គឺ
 ការមិនប្រកាន់ចំនូលកសាស្ត្រផ្សេងៗ និងការមិនប្រព្រឹត្តិកន្លងខ្លះឈ្មោះ ធម៌
 ខ្លះ មិនទាំងកន្លងទុក្ខ មិនមានសេចក្តីលំបាក មិនមានសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អល់ មិនមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ជាសេចក្តីប្រតិបត្តិត្រូវ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ធម៌ខ្លះ ឈ្មោះថា មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។

[១៦៧] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះហេតុនោះ អ្នកទាំងឡាយ
 គប្បីសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ នឹងដឹងខ្លួនធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មងផង និងដឹងខ្លួនធម៌ដែលមិនមានសេចក្តីសៅ
 ហ្មងផង លុះដឹងខ្លួនធម៌ដែលប្រកបដោយសេចក្តីសៅហ្មង និងដឹងខ្លួនធម៌
 ដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មងហើយ គឺនឹងដើរទៅកាន់ចំនូលប្រតិបត្តិដែល
 មិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ត្រូវ
 សិក្សាយ៉ាងនេះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចំណែកសុក្ខតិកុលបុត្ត

វិញ្ញាបនបត្រ អរណវិញ្ញាបនបត្រ ភាសាខ្មែរ

អរណប្បដិបត្តិ មជ្ឈមណ្ឌល ។ ឥឡូវនេះ ក្នុង
អង្គការ គេ កំពុង កសាង ភាសា អង្គការ ។

អរណវិញ្ញាបនបត្រ របស់ ខ្ញុំ ។

វិញ្ញាបនបត្រ អរណវិញ្ញាបនបត្រ សេចក្តីរីករាយចំពោះភាសា

បានដើរទៅកាន់ដូច្នោះដែលមិនមានសេចក្តីសៅហ្មង ។ លុះត្រា
មានព្រះភាព ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ ក៏ក្នុងនាមនៃ
សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសាអរណវិញ្ញាបនបត្រ ។

ចប់ អរណវិញ្ញាបនបត្រ ទី ៧ ។

ទស័យ បាតុភូតសុត្តិ

[១២៨] ឯវេទ្ធ សុត្តិ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា
មគទេសុ បាវិកត្យាមាហោ យេន ភគវា តទុបសង្កមិ ឧបសង្ក
យេន ភគវា កុស្តការោ តទុបសង្កមិ ឧបសង្ក
មិត្តា ភគវំ កុស្តការំ ឯតទោច សទេ តេ ភគ្គ
អតុ វិហារម ធិវេសទេ ឯការត្តិ ។ ទ ទេ
មេ កន្ត កុ អត្ថិ ទេតុ បទ្ធវិគោ បវមិ វា
សុបកតោ ហោតិ សទេ ហោ អទុជាតាតិ វិហារ
កន្ត យជាសុខន្តិ ។

[១២៩] តេន ទោ ពន សមយេន បុត្តសា
តិ បាម តុលុបុត្តា ភគវន្តិ ឧត្តិស្ស សន្តាម
អការស្នា អនតាវិយំ វទ្ធវិគោ ។ ហោ តស្មិ កុស្ត
ការធិវេសទេ បវមិ វាសុបកតោ ហោតិ ។ អថទេ
ភគវា យេនាយស្នា បុត្តសាតិ តទុបសង្កមិ ឧប
សង្កមិត្តា អាយស្មន្តិ បុត្តសាតិ ឯតទោច សទេ
តេ កិត្ត អតុ វិហារម ធិវេសទេ ឯការត្តិ

បាតុភូតសុត្តិ ទី ១០

[១២៨] ខ្ញុំបាតុភូតសុត្តិ យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ
ព្រះភោគ ទ្រង់ចូលទៅកាន់បាវិកក្នុងវេនរបស់ពួកអ្នកមគទេ បានដល់
ទៅក្រុងវិជ្ជាគ្រឹះ ចូលទៅកេស្តុន្តិវិញ្ញាតក្នុង លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបគ្រាស់នឹងស្នូន្តិវិញ្ញាតក្នុង យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ក្នុង
បើអ្នកមិនមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ គឺជាគម្ពីរនៅក្នុងផ្ទះ បានមួយ
ក្រី ។ ស្នូន្តិវិញ្ញាតក្នុងប្រាប់បង្គំចូលថា ចិត្តព្រះអង្គដឹងច្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
គឺមានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់អ្វីទេ ខ្ញុំខ្លាចអ្នកបួសចូលទៅនៅក្នុងផ្ទះនេះ
មុនចុះហើយ ចិត្តព្រះអង្គដឹងច្រើន បើអ្នកបួសនោះយល់ព្រម សូម
ព្រះអង្គគង់នៅតាមសេចក្តីសប្បាយចុះ ។

[១២៩] សម័យនោះឯង កុលបុត្តវិញ្ញាតបុត្តសាតិ ចេញចាក
ផ្ទះហើយចូលទៅកាន់ផ្ទះប្រាសាទ ចំពោះព្រះបាទព្រះភោគ ។ បុត្ត
សាតិកុលបុត្តនោះឯង ជាអ្នកចូលមកនៅមុន ក្នុងផ្ទះស្នូន្តិវិញ្ញាតនោះ ។
ព្រះបាទព្រះភោគ ទ្រង់ចូលទៅកេស្តុន្តិវិញ្ញាតក្នុង លុះចូលទៅដល់
ហើយ ទើបគ្រាស់នឹងបុត្តសាតិមានកាយថា ម្ចាស់កិត្ត បើអ្នកមិន
មានសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ទេ គឺជាគម្ពីរ សូមនៅក្នុងផ្ទះបានមួយក្រី

វិញ្ញាណស្ម ធានាវិញ្ញាណស្ម កតតោ កុមារាធិវេសនំ បរិសត

ទុដ្ឋំ អាវុសោ កុម្មការធិវេសនំ វិហារតាយស្ម
យថាសុទ្ធិ ។

[១៧១] អថទោ កតតា កុម្មការធិវេសនំ បរិ
សិត្តា ឯកមន្តំ តំណាសន្តរតំ បញ្ញាបេត្តា ចិសិដិ
បស្មន្តំ អាវុដិត្តា ទុដ្ឋំ កាយំ បណិទាយ បរិមុទំ
សតិ ទុបដ្ឋបេត្តា ។ អថទោ កតតា ពហុនេវ រត្តិ
ចិសដ្ឋាយ វិគិទាមេសិ ។ អាយស្មាចិ ទោ បុក្កសាទិ
ពហុនេវ រត្តិ ចិសដ្ឋាយ វិគិទាមេសិ ។ អថទោ ក
តតោ ឯតនរោសិ ខាសាទិកំ ទុ ទោ អយំ
កុលចុត្តោ វរិយតិ យទ្ធាហំ បុត្រេយ្យន្តិ ។ អថ
ទោ កតតា អាយស្មន្តំ បុក្កសាទិ ឯតនរោច តំ
សិ ភ្នំ ភិក្ខុ ទុដ្ឋិស្ស បព្វដិទោ កោ វ ទេ
សត្តា កស្ស វ ភ្នំ ធម្មំ រោចសិទិ ។

វិញ្ញាណស្ម ធានាវិញ្ញាណស្ម ព្រះមានព្រះភាគចូលទៅកាន់កុម្មការធិវេសនំ

បុក្កសាទិកមថា ខ្នាលអាវុសោ នេះកុម្មការធិវេសនំ ឈ្មោះទុដ្ឋន្តិ^(១) សូម
លោកមានកាយ ទៅភាមសេចក្តីសច្ចយចុះ ។

[១៧២] ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចូលទៅកាន់កុម្មការធិវេសនំ
ទ្រង់ក្រាលកម្រាលស្មៅក្នុងទីសមគួរ ហើយគង់ផ្គត់ព្រះវត្ត កាំងព្រះ
កាយក្រង់ ផ្គត់ព្រះសតិឲ្យមានមុខគ្មារទៅកេកម្មផ្ទះ ។ លំដាប់នោះ
ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ដល់យប់ជ្រៅ ។ ឯបុក្កសាទិមានកាយ ក៏
អង្គុយនៅដល់យប់ជ្រៅដែរ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាង
នេះថា កុលបុក្កនេះ ប្រតិបត្តិវិក្កកម្មផ្ទះថ្នាំដែរហ្ន៎ បើដូច្នោះ គួរតែ
គថាគតសូរមើល ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សួរបុក្កសាទិមាន
កាយ យ៉ាងនេះថា ខ្នាលភិក្ខុ អ្នកបួសចំពោះរលាកណា រលាកណា
ជាគ្រួសារ មួយទៀត អ្នកពញ្ញាចិត្តនឹងធម៌របស់រលាកណា ។

១ ផ្ទះរបស់សុទ្ធិន្តិ ។

[១៨០] អត្តាវុសោ សមណោ កោតមោ សក្យ
 បុត្តោ សក្យកុលា បទ្ធជីតោ តំ ទោ បទ កតវុ
 កោតមំ ឯវិកល្យាលោ កំភ្នំសន្តោ អនុភូតោ ឥតិ
 សោ កកក អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធា វិជ្ជាចរណសម្បទេ
 សុតតោ លោកវិទូ អនុភូតោ បុរិសធម្មសារដិ សត្ត
 ទេវមនុស្សាចំ តុទ្ធា កកកតំ តាហំ កតវុទ្ធំ ឧដ្ឋិស្ស
 បទ្ធជីតោ សោ ច មេ កកក សត្តា តស្ស្សប
 កតវតោ ធម្មំ ពោធិប័តិ ។ កាហំ បទ ភិក្ខុ
 ឯតវហំ សោ កកក វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ ។
 អត្តាវុសោ ឧត្តរេសុ ជនបទេសុ សាវត្ថិ ឆាម ធម៌ កត្ត
 សោ កកក ឯតវហំ វិហារតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិ ។
 ជិដ្ឋបុត្តោ បទ តេ ភិក្ខុ សោ កកក ជិស្សា ច បទ

[១៨១] បុគ្គសាគីតបថ ម្ចាស់ភាវុសោ ព្រះសមណោភាគបថា
 សក្យបុត្រ ទេញបាភសក្យក្រគូលទៅបួស កំភ្នំសត្តសរសីព្រះភា-
 គបដិច្ចប្រើនោះ ពីការល្បីល្បាញទៅយ៉ាងនេះថា ព្រះមានព្រះភាគ
 អង្គនោះ ទ្រង់ងាយចាកកិលេស ក្រាស់ដឹងដោយព្រះអង្គឯងដោយប្រ-
 ៃត ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជាចរណៈ ទ្រង់មានព្រះដំណើរល្អ ទ្រង់
 ជ្រាបច្បាស់ខ្លាំងព្រះលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាទំគុណ ជាអកុដ្ឋាន
 តូចបួសដែលកុដ្ឋាន ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យនៃទេវតានិងមនុស្សតាំង-
 ឡាយ ព្រះអង្គក្រាស់ដឹងខ្លាំងក្លាវាយសច្ច ព្រះអង្គលែងត្រឡប់មកកាន់
 ភព្វិទៀត ដោយហេតុនេះ រូបសំប៉ែនព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ
 ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះឯង ជាគ្រូរបស់ខ្ញុំ ខ្ញុំទេញបំភ្លឺដឹងចម្រើនរបស់ព្រះ
 មានព្រះភាគអង្គនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះវត្សរ៍នេះ ព្រះមានព្រះភាគជា
 អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ លោកនឹងនៅក្នុងទីក្រុង ។ ម្ចាស់ភាវុសោ
 វត្សរ៍នេះ ព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ព្រះអង្គ
 នឹងនៅក្នុងក្រុងសាវត្ថិ ដែលមាននៅក្នុងជនបទចែកខាងជើង ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចុះព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ អ្នកដែលបានឃើញឬទេ ប្រសិនបើឃើញ

ជាឈ្មោះស៊ីត ។ ១ ទោ មេ អាវុសោ ធិដ្ឋបុត្រ
សោ កកា ធិស្វាហំ^(១) ១ ជាឈ្មោះ ។

[១៧២] អដទោ កកាតោ ឯកទោសិ មមិ^(២)

ទ្វាយំ កុលបុត្តោ ឧត្តិស្ស មត្តជិតោ យទ្ធនស្សាហំ
ធិដ្ឋ ទោសយ្យន្តិ ។ អដទោ កកា អាយស្មន្តិ
បុត្តសាតិ អាមន្តសិ ធិដ្ឋ រោ^(៣) ភិក្ខុ ទេសិស្សាមិ
តិ សុណាម^(៤) សាទុកំ មទសិករោហិ កាសិស្សា
មិ ។ ឯវាវុសោតិ ទោ រាយស្មា បុត្តសាតិ
កកាតោ មត្តស្សាសិ ។

[១៧៣] កកា ឯកទោត ធាតុរោ^(៥) អយំ

ភិក្ខុ បុរិសោ ធាតុយោតោ អដ្ឋាសមទោបិទោ

១ ឧ. ម. វិស្វាហំ ។ ២ ឧ. មិ ។ ម. មមញ ។ ៣ ឧ. ធម្មន្ត ។ ៤ ឧ. ម.
សុណាហំ ។ ៥ ម. ធាតុរោ ។

កាស្មាសំបុទេ ។ ម្ចាស់អាវុសោ ព្រះមានព្រះភាគអង្គិគោ ខ្ញុំមិន
ដែលបានឃើញទេ ទុកជាខ្ញុំឃើញ ក៏គង់មិនស្គាល់ដែរ ។

[១៧៤] ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រិះរិះយ៉ាងនេះថា កុលបុត្ត

នេះប្លេសចំពោះគាត់គត បើដូច្នោះ គួរតែគាត់សំដែងធម៌ដល់កុលបុត្ត

នេះ ។ ទើបព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងបុគ្គលភិក្ខុ

កាយុថា ម្ចាស់ភិក្ខុ យើងនឹងសំដែងធម៌ដល់អ្នក ចូរអ្នកយកចិត្តទុក

ដាក់ស្តាប់ធម៌នោះដោយប្រពៃចុះ យើងនឹងសំដែង ។ បុគ្គលភិក្ខុ

កាយុ ទទួលព្រះកុដ្ឋីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា អើ អាវុសោ ។

[១៧៥] ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះស

នេះ មានធាតុ ៦ មានផស្សៈ ៦^(១) មានមហោបិទោ^(២) ១៨

១ ហេតុនៃស្សៈ ។ ២ ករណីចារណាដោយចិត្ត ។

ធម្មករិយោ យេ យេ វិចី មញ្ញស្ស ធម្មវត្តនិ

មញ្ញស្សវេ ទោ មន ធម្មវត្តនាទេ មុនំ សាម្មាសិ

វុទ្ធកំ មញ្ញំ ធម្មអដ្ឋេយ្យ សទ្ធមនុរត្តោយ្យ ចាត-

មនុត្រោយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខោយ្យានិ អយ-

មុនុសោ ធនាគុវិក្កស្ស ។

(១៧៤) ធនាគុរោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ ទោ

បទេតំ វុត្តំ ។ ភិក្ខោតំ បដិច្ច វុត្តំ ។ ធម៌មា ភិក្ខុ

ធាតុយេ^(១) បវេតាតុ អថោធាតុ តេដោធាតុ វាយោ-

ធាតុ អាភាសធាតុ វិញ្ញាណធាតុ ។ ធនាគុរោ អយំ

ភិក្ខុ បុរិសោតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនេតិ បដិច្ច វុត្តំ ។

១ ឧ. ធម៌មា ភិក្ខុ ធាតុយោតំ ឧ វិស្សតិ ។

មានអធិដ្ឋាន^(១) ៤ សេចក្តីសិគាល់និសេចក្តីវិលវល់ នៃនិមនប្រត្រឹក្ត
ទៅកាន់បុគ្គលដែលប៉ះពាល់ ក្នុងរាជដ្ឋានទាំងឡាយណា កាលបើសេច-
ក្តីសិគាល់និសេចក្តីវិលវល់និមនប្រត្រឹក្តទៅហើយ បុគ្គលនោះយើងហៅ
ថា អ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់ស្ងៀម បុគ្គលនិមនប្រត្រឹក្តសេចក្តីវិលវល់ណាមួយ^(២)
ក្នុងក្រាវៀយ ។ ខូស្ទៈ^(៣) ក្នុងប្រមូលវៀយ ។ ខូចាតៈ^(៤) ក្នុងសិក្សា
ខូស្ទៈ^(៥) នេះ ជាខូស្ទនៃធាតុវិក្ក ។

(១៧៥) ពាក្យថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុរិសោនេះមានពាក្យថា ដូច្នេះខ្ញុំ
យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យខ្ញុំយើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យ
សេចក្តីដូចម្តេច ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ឯពាក្យនេះមាន ៦ ប្រការ គឺបរិវាតក្ក
(ពាក្យដី) ១ ការបាតក្ក (ពាក្យទឹក) ១ អេដោធាតុ (ពាក្យភ្នំ) ១
វាយោធាតុ (ពាក្យខ្យល់) ១ អាភាសធាតុ (ពាក្យអាភាស) ១ វិញ្ញាណ-
ធាតុ (ពាក្យវិញ្ញាណ ឬចិត្ត) ១ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោល
ហើយថា ម្ចាស់ភិក្ខុ បុរិសោនេះមានពាក្យថា ដូច្នេះ ពាក្យខ្ញុំ យើង
បានពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ ធម្មជាតិដ្ឋានទាំងឡាយ ។ ២ សមាធិបញ្ញា និងវិបស្សនាបញ្ញា ។ ៣ វិលវល់ ។
៤ ការលះបង់វិលវល់ ។ ៥ ការប្រមូលវិលវល់ ។

[១៧៨] ធម្មស្សយននោ អយំ កិក្កុ បុរិសោតិ
 ភតិ ទោ បរេតំ វុត្តំ ។ កិក្កោតិ បដិទ្ធ វុត្តំ ។
 ចក្កុធម្មស្សយននំ^(១) សោតិ ធម្មស្សយននំ យានំ
 ធម្មស្សយននំ ជិក្ខុ ធម្មស្សយននំ កាយោ ធម្មស្សយ-
 ននំ មនោ ធម្មស្សយននំ ។ ធម្មស្សយននោ អយំ
 កិក្កុ បុរិសោតិ ភតិ យន្តំ វុត្តំ ឥនមេតំ បដិទ្ធ វុត្តំ ។

[១៧៩] អដ្ឋាសមនោបរិចារោ អយំ កិក្កុ បុរិ-
 សោតិ ភតិ ទោ បរេតំ វុត្តំ ។ កិក្កោតិ បដិទ្ធ
 វុត្តំ ។ ចក្កុតា វ្រប់ំ ជិស្វា សោមនស្សដ្ឋានិយំ
 វ្រប់ំ ឧបវិចារតិ នោមនស្សដ្ឋានិយំ វ្រប់ំ ឧបវិចារតិ
 ឧបេត្តដ្ឋានិយំ វ្រប់ំ ឧបវិចារតិ សោះគន សន្តិ
 សុត្វា ។ បេ ។ យានេន គន្ធិ យាយិត្វា... ជិក្ខុយ
 វសិ សាយិត្វា... កាយេន ដោដ្ឋន្តំ ធុសិត្វា...

១. ឧ. ម. ចក្កុសម្មស្សយននំ ។

[១៨០] ពាក្យថា ម្នាលកិក្កុ បុរិសោនោធម្មស្សយននៈ ឯ
 ដ្ឋានន្តិ យេនិបាទោកាលហើយ ។ ពាក្យន្តិ យេនិបាទោកាលហើយ
 ព្រោះកាស្រីយសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កុ ជាធម្មស្សយននៈ ១ សោតៈ
 ជាធម្មស្សយននៈ ១ យាទៈ ជាធម្មស្សយននៈ ១ ជិក្ខុ ជាធម្មស្សយននៈ ១
 កាយ ជាធម្មស្សយននៈ ១ មនោ ជាធម្មស្សយននៈ ១ ។ ពាក្យណា ដែល
 យេនិបាទោកាលហើយថា ម្នាលកិក្កុ បុរិសោនោ ធម្មស្សយននៈ ឯ
 ដ្ឋានន្តិ ពាក្យន្តិ យេនិបាទោកាលហើយ ព្រោះកាស្រីយសេចក្តីនេះឯង ។

[១៨១] ពាក្យថា ម្នាលកិក្កុ បុរិសោនោមនោបរិចារោ ១៨
 ដ្ឋានន្តិ យេនិបាទោកាលហើយ ។ ពាក្យន្តិ យេនិបាទោកាលហើយ
 ព្រោះកាស្រីយសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុគ្គល បានឃើញរូបដោយភ្នែក
 ហើយពិចារណារូបដែលជាទីកំរើ^(១) នៃសោមនស្សវេទនា ពិចារណា
 រូបដែលជាទីកំរើនៃតាមនស្សវេទនា ពិចារណារូបដែលជាទីកំរើនៃ
 រាមក្កវេទនា ស្តាប់សំឡេងដោយគ្រូចៀក ។ បេ ។ ហិតក្ខិនដោយ
 ច្រមុះ ... ទទួលសេដោយអណ្តាត ... ពាល់ត្រូវដោយដួងដោយកាយ...

១. ពិចារណារូបដែលជាទីកំរើនៃសោមនស្សវេទនា ។

មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ លោមនស្សដ្ឋានិយំ ធម្មំ ឧបវិ-
 រាតិ ឆោមនស្សដ្ឋានិយំ ធម្មំ ឧបវិរាតិ ឧបេត្តាដ្ឋា-
 និយំ ធម្មំ ឧបវិរាតិ នតិ ធន លោមនស្សបរិចារា ធន
 ឆោមនស្សបរិចារា ធន ឧបេត្តាបរិចារា ។ អដ្ឋារស-
 មាចាបរិចារោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសាតិ នតិ យទ្ធិ
 វត្តំ ននមេតំ បដិច្ច វត្តំ ។

(១៧៧) ធនុកដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិសាតិ
 នតិ ទោ បនេតំ វត្តំ ។ កំភោតំ បដិច្ច វត្តំ ។
 បញ្ញាដ្ឋានោ សដ្ឋានិដ្ឋានោ តាកាដ្ឋានោ ឧប-
 សមាដ្ឋានោ ។ ធនុកដ្ឋានោ អយំ ភិក្ខុ បុរិ-
 សាតិ នតិ យទ្ធិ វត្តំ ននមេតំ បដិច្ច វត្តំ ។

ដីនិព្វានំ ឧបមិដោយចិត្ត ហើយពិចារណាធម៌ដែលជាទីកំរិតនៃសោម-
 នស្សទេវតា ពិចារណាធម៌ដែលជាទីកំរិតនៃទោមនស្សទេវតា ពិចារ-
 ណាធម៌ដែលជាទីកំរិតនៃឧបេត្តាទេវតា ត្រូវជាសោមនស្សបរិចារៈ ៦
 ពោមនស្សបរិចារៈ ៦ ឧបេត្តបរិចារៈ ៦ ដោយប្រការដូច្នោះ ។ ពាក្យ
 ណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរិសានេ ទាន
 មាចាបរិចារៈ ១៨ ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ យើងបានពោលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

(១៧៧) ពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុ បុរិសានេ ទានអធិដ្ឋាន^(១) ៤
 ដូច្នោះខ្លះ យើងបានពោលហើយ ។ ពាក្យខ្លះ យើងពោលហើយ
 ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ បុរិសានេ អធិដ្ឋានក្នុងបញ្ញា ១ ទាន
 អធិដ្ឋានក្នុងសច្ចៈ ១ ទានអធិដ្ឋានក្នុងចារ្យៈ ១ ទានអធិដ្ឋានក្នុងឧបស-
 មៈ^(២) ១ ។ ពាក្យណា ដែលយើងបានពោលហើយថា ម្នាលភិក្ខុ បុរិស-
 នេ ទានអធិដ្ឋាន ៤ ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ យើងពោលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

១ ការអង្គុលចិត្តទុក ។ ២ ការទ្រប់កិលេស ដូចគ្នានឹង សន្តិ ដែលបានពោលហើយ
 ខាងលើ ។

យោ ចេវ ទោ បទ អជ្ឈត្តិកា បឋវីជាតុ យោ ច
តាហិក បឋវីជាតុ បឋវីជាតុបរេសា ។ តិ ទេតិ
មម ទេសោហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ ឯវមេតិ
យជាតុតិ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋតិ ។ ឯវមេតិ យ-
ជាតុតិ សធម្មញ្ញាយ ទិស្វា បឋវីជាតុយោ ទិក្ខុទ្ធតិ
បឋវីជាតុយោ ទិក្ខុ វិកទេតិ ។

[១៦០] កាតតោ ច ភិក្ខុ អាចោជាតុ ។
អាចោជាតុ សំយោ អជ្ឈត្តិកា សំយោ តាហិក ។
កាតតោ ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តិកា អាចោជាតុ ។ យំ
អជ្ឈត្តិ បច្ចុត្តំ អាចោ អាចោតតិ ទុច្ចាទិទ្ធិ សេយ្យដំទំ
បិក្ខុ សេម្ហំ បុត្រោ លោហិតិ សេរោ មេនោ អស្ស
វសា ទេលោ សិទ្ធាណិកា លសិកា អុត្តំ យំ
វា បទញ្ញម្យំ តិក្ខុ អជ្ឈត្តិ បច្ចុត្តំ អាចោ
អាចោតតិ ទុច្ចាទិទ្ធិ អយំ វុត្តតិ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តិកា
អាចោជាតុ ។ យោ ចេវ ទោ បទ អជ្ឈត្តិ-
កា អាចោជាតុ យោ ច តាហិក អាចោជាតុ

មួយទៀត បឋវីជាតុភាសិត្តិកាភិក្ខុ បឋវីជាតុភាសិត្តិកាភិក្ខុ តំណិក
នេះ ជាបឋវីជាតុដូចគ្នា ។ បុគ្គលគ្រប់រូបឃើញតាមពិភពនៃបឋវីជាតុនោះ
ដោយបញ្ញាដ៏ប្រវែងយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនជាបេសកក្ខត្តអញ ខ្ញុំមិន
មែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់កាតតអញ ។ លុះឃើញតាមពិភ
ពនៃបឋវីជាតុនោះដោយបញ្ញាដ៏ប្រវែងយ៉ាងនេះហើយ វេទនាទៀយណាយ
ក្នុងបឋវីជាតុ វេទនាទៀយណាយទ្រព្យអំពីបឋវីជាតុ ។

[១៦០] ម្ចាស់ភិក្ខុ ចុះអាចោជាតុ តើដូចម្តេច ។ អាចោ-
ជាតុ ភាសិត្តិកាភិក្ខុ ភាសិត្តិកាភិក្ខុ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អាចោជាតុភាសិត្តិ-
កាភិក្ខុ តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រ័យទូទូ
ជាបេសក្រដាយ ជាបេសក្រដាយ មានវិញ្ញាណចូលទៅកាស្រ័យនៅ គឺ
ប្រធាតុ ស្មុស្ម ខ្ពុះ ឈាម ញើស ក្បាលរាង ទឹកភ្នែក ក្បាលរាង
ទឹកមាត់ ទឹកសំបុក ទឹកអិល ម្រូត ឬបេសក្រដាយណាមួយ ដែល
កើតក្នុងខ្លួន កាស្រ័យទូទូ ជាបេសក្រដាយ ជាបេសក្រដាយ មាន
វិញ្ញាណចូលទៅកាស្រ័យនៅ ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះ យើងហៅថាអាចោ-
ជាតុភាសិត្តិកាភិក្ខុ ។ អាចោជាតុភាសិត្តិកាភិក្ខុ អាចោជាតុភាសិត្តិកាភិក្ខុ

ក្រុមស្ម ពាន់ក្រុមស្ម គេដោតតុ

អាថោតតុរវេសា ។ តំ ទេតំ មម រេសាហមស្មិ
ន មេសា អត្តាតំ វាមេតំ យជាតុតំ សម្មប្បញ្ញាយ
នដ្ឋតំ ។ វាមេតំ យជាតុតំ សម្មប្បញ្ញាយ និស្ស
អាថោតតុហ វិញ្ញត្តំ អាថោតតុយា វិញ្ញ
វិរាជេតិ ។

[១៦១] កតមា ច កិក្ខុ តេដោតតុ ។ តេដោ-
តតុ សិយា អដ្ឋត្តិកា សិយា តាហិក ។ កតមា
ច កិក្ខុ អដ្ឋត្តិកា តេដោតតុ ។ យំ អដ្ឋត្តិ
បទ្ខត្តិ តេដោ តេដោតតំ ឧហានិច្ចំ សេយ្យដិដិ យេន
ច សទ្ធប្បតិ យេន ច ជិវិយតិ យេន ច វិ-
ឧយ្ហតិ យេន ច អសិកប័តទាយិកសាយិកំ សម្មា-
បរិណាមំ កត្តតិ យំ វា បទញ្ញម្យំ កត្តំ អដ្ឋត្តិ
បទ្ខត្តិ តេដោ តេដោតតំ ឧហានិច្ចំ អយំ
វុទ្ធតិ កិក្ខុ អដ្ឋត្តិកា តេដោតតុ ។ យា
ទេវ មា បទ អដ្ឋត្តិកា តេដោតតុ យា
ច តាហិក តេដោតតុ តេដោតតុរវេសា ។

ក្រុមស្ម ពាន់ក្រុមស្ម គេដោតតុ

តំនិកិរេន ជាតាបាតតុដូនតា ។ បុគ្គលគួរឃើញតាមព័ត៌មានការបា-
បាតតុតាមដោយចក្ខុវិស័យនៃចំណេះដឹង គឺចំណេះដឹងជាបស់អញ គឺ៖
ចំណេះដឹងអញ គឺចំណេះដឹងខ្លួនរបស់អញ ។ លុះឃើញតាមព័ត៌មាន
ការបាបាតតុតាមដោយចក្ខុវិស័យនៃចំណេះដឹង វេទនាទៀយណាយ
ក្នុងការបាបាតតុ វេទនាទៀយណាយនៃចំណេះដឹងអញ ។

[១៦២] ម្ចាស់ភិក្ខុ ពុះគេដោតតុ តើដូចម្តេច ។ គេដោតតុ
ខាងក្នុងភិក្ខុ ខាងក្រៅភិក្ខុ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ពុះគេដោតតុខាង
ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រីយន្ត
ខ្លួន ជាបស់មានចំហាយ ជាបស់មានកំដៅ មានវិញ្ញាណចូលទៅ
កាស្រីយន្ត គឺភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យក្តៅស្រួល ១ ភ្លើងធាតុដែល
ធ្វើកាយឲ្យទ្រុឌទ្រោមប្រស្រាត្រាទៅ ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យក្តៅកាល
កល ១ ភ្លើងធាតុដែលធ្វើកាយឲ្យក្តៅកាល ធាតុ វិញ្ញាណ ក្រេម
ដក្ខបំបំបែកដល់ខ្លួនការរលាយទៅដោយស្រួល ១ ធម្មជាតិដែលរលាយ
ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រីយន្តខ្លួន ជាបស់មានចំហាយ ជាបស់
មានកំដៅ មានវិញ្ញាណចូលទៅកាស្រីយន្ត ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះ យើង
ហៅថាគេដោតតុខាងក្នុង ។ មួយទៀត គេដោតតុខាងក្នុងណា
ក្តី គេដោតតុខាងក្រៅណា តំនិកិរេនហៅថាគេដោតតុដូនតា ។

កំ ទេតំ មម ទេសោហមស្សំ ទ មេសោ អត្តាភិ
 ឯវមេតំ យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ទដ្ឋតំ ។ ឯវមេតំ
 យថាភូតំ សឌ្ឍប្បញ្ញាយ ទិស្វា តេជាធាតុយា
 ទិព្វិទ្ធពតំ តេជាធាតុយា ទិព្វំ វិវរទេតំ ។

[១៦៦] កតមា ច ភិក្ខុ វាយោធាតុ ។ វា-
 យោធាតុ សិយោ អដ្ឋង្គិកា សិយោ ពាហិក ។
 កតមា ច ភិក្ខុ អដ្ឋង្គិកា វាយោធាតុ ។ យំ
 អដ្ឋង្គំ បច្ឆង្គំ វាយោ វាយោគតំ ទុច្ចាទិដ្ឋំ សេយ្យ-
 ទិដ្ឋំ ទុត្តង្គមា វាតា អនោគមា វាតា ក្បច្ឆិសយា
 វាតា តោដ្ឋសយា វាតា អន្តមង្គាទុសារិយោ វាតា
 អស្សរសោ បស្សរសោ យំ វា បទញ្ញម្យំ កិញ្ចំ
 អដ្ឋង្គំ បច្ឆង្គំ វាយោ វាយោគតំ ទុច្ចាទិដ្ឋំ

បុគ្គលន្តរឃើញភាវិតត្រូវគេជាធាតុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍នៃ
 ជា ខ្ញុំមិនមែនជាបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួន
 របស់អញ ។ លុះឃើញភាវិតត្រូវគេជាធាតុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏
 ប្រៃសណីយ៍នៃហើយ វេទនាឡើយណាយក្នុងនោះជាធាតុ វេទនាញ៉ាំង
 ចិត្តឲ្យគ្រាកចេញអំពីនោះជាធាតុ ។

(១៦៦) ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោធាតុ តើដូចម្តេច ។ វាយោធាតុ
 ភាវិតភិក្ខុ ភាវិតក្រៅភិក្ខុ ។ ម្នាលភិក្ខុ ចុះវាយោធាតុភាវិត
 តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យខ្លួន ជា
 របស់បក់ទៅមក ជាប់ដូចរូងយូរទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅកា-
 ស្រ័យទៅ គឺខ្យល់ដែលបក់ឡើងលើ ខ្យល់ដែលបក់ចុះក្រោម ខ្យល់
 ដែលទាក់នៅក្នុងផ្ទះ ខ្យល់ដែលទាក់នៅក្នុងក្រោះ ខ្យល់ដែលរត់តាម
 អវយវៈក្នុងដី ខ្យល់ជកដង្ហើមចេញ ខ្យល់ជកដង្ហើមចូល ឬអម្បជាត
 ដទៃណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន អាស្រ័យខ្លួន ជាប់ដូចរូងយូរ
 ទៅមក ជាប់ដូចរូងយូរទៅមក មានវិញ្ញាណចូលទៅក្រសែយទៅ

អយំ វត្ថុតំ ភិក្ខុ អដ្ឋង្គិកា វាយោធាតុ ។ យោ ទេវ
 ទោ បទ អដ្ឋង្គិកា វាយោធាតុ យោ ទ ពា-
 ហិក វាយោធាតុ វាយោធាតុវេវេសា ។ តំ ទេវតំ
 មម ទេសោហមស្មំ ទ មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ
 យថាភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទដ្ឋង្គំ ។ វិវាមេតំ យថា-
 ភូតំ សធម្មញ្ញាយ ទិស្សា វាយោធាតុយា ទិវ្ឈ្គង្គតំ
 វាយោធាតុយា ទិវ្ឈ្គង្គតំ វិវាមេតំ ។

[១៦៣] កតតា ទ ភិក្ខុ វេទកាសធាតុ ។
 វេទកាសធាតុ សិយោ អដ្ឋង្គិកា សិយោ ពាហិក ។
 កតតា ទ ភិក្ខុ អដ្ឋង្គិកា វេទកាសធាតុ ។ យំ
 អដ្ឋង្គំ បច្ចង្គំ វេទកាសំ វេទកាសតតំ ទុបាទិដ្ឋំ
 សេយ្យដីទំ កណ្ណិដ្ឋង្គំ ធាសដ្ឋង្គំ មុទទ្ធាវំ យេទ ទ
 អសិកប័តទាយិកសាយិកំ អន្លោហាតិ យត្ថ ទ
 អសិកប័តទាយិកសាយិកំ សន្តិដ្ឋង្គំ យេទ ទ អ-
 សិកប័តទាយិកសាយិកំ អនោកាតា ទិក្ខុមតិ យំ
 វា បទញ្ញម្យំ កាតុំ អដ្ឋង្គំ បច្ចង្គំ វេទកាសំ

មាលភិក្ខុ នេះហៅថា វាយោធាតុភាសិត ។ មួយទៀត វាយោ-
 ធាតុភាសិតណាត្តិ វាយោធាតុភាសិតក្រៅណាត្តិ ចាំដំរីនេះ ហៅថា
 វាយោធាតុដ្ឋង្គង្គ ។ បុគ្គលមួយឃើញតាមទិស្សាវាយោធាតុនោះ ដោយ
 ចក្ខុដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះថា ខ្ញុំមិនមែនជាបេសកក្ស ខ្ញុំមិនមែនជាអក្ស
 ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនបេសកក្ស ។ លុះឃើញតាមទិស្សាវាយោធាតុនោះ
 ដោយចក្ខុដ៏ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វែងទៀយណាយក្នុងវាយោធាតុ
 វែងញ៉ាំងចិត្តឲ្យគ្រាន់ចេញអំពីវាយោធាតុ ។

[១៦៤] មាលភិក្ខុ បុរោហិតាសធាតុ តើដូចម្តេច ។ វេទកាស-
 ធាតុភាសិតភិមាទ ភាសិតក្រៅភិមាទ ។ មាលភិក្ខុ បុរោហិតាសធាតុភាសិត
 ក្នុង តើដូចម្តេច ។ ធម្មជាតិណា ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រ័យឲ្យ
 ខ្លួន ជាបេសកក្ស ជាបេសកក្ស មានវិញ្ញាណចូលទៅកាស្រ័យនៅ
 ភិមាទក្រៅទៀត ទ្រុឌម្តេ ទ្រាហាតំ ទិស្សាប្រទេសសម្រាប់លេបអាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដក្សាប់ ទិស្សាទ្រង់ជាទីបំភ័យអាហារ
 ដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដក្សាប់ ទិស្សាប្រទេសជាទីច្បារចេញតាម
 ចំណែកភាសិតក្រៅវាយោធាតុដែលស៊ី ផឹក ទំពា ក្រេប ដក្សាប់ ឬ
 ធម្មជាតិណាមួយ ដែលកើតក្នុងខ្លួន កាស្រ័យឲ្យខ្លួន ជាបេសកក្ស

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស របស់ចណ្ណសក់

អាកាសភតំ ឧបាទិដ្ឋំ អយំ វុទ្ធាតិ ភិក្ខុ អដ្ឋង្គិកា
 អាកាសធាតុ ។ យា លេវ ទោ បទ អដ្ឋង្គិកា
 អាកាសធាតុ យា ច ពាហិក អាកាសធាតុ អា-
 កាសធាតុវេវេសា ។ តំ រេតំ មម នេសោហមស្មិ ទ
 មេសោ អត្តាតិ វិវាមេតំ យថាកុតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 ទដ្ឋង្គំ ។ វិវាមេតំ យថាកុតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា
 អាកាសធាតុយា ចិទ្ធិទ្ធាតិ អាកាសធាតុយា ចិទ្ធិ
 វិវាមេតំ ។ អថាបរិ វិញ្ញាណំយេវ អវសិស្សតិ បរិ-
 សុទ្ធិ បរិយោធាតំ តេទ វិញ្ញាណោ ទ ភិក្ខុ ជាចាតិ
 សុខន្តិបំ វិជាចាតិ ទុក្ខន្តិបំ វិជាចាតិ អទុក្ខមសុ-
 ខន្តិបំ វិជាចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ របស់ចណ្ណសក់

ថាវេសំទេ ពានិញ្ញាណទូលទៅកស្រ្រីយទៅ ម្ចាស់ភិក្ខុ នេះហៅ
 ថា អាកាសធាតុភាវក្កំ ។ មួយទៀត អាកាសធាតុភាវក្កំណាភិ
 អាកាសធាតុភាវក្កំ ព្រាណាភិ ព័ន្ធាតិ នេះហៅថា អាកាសធាតុដូចគ្នា ។
 បុគ្គល គួរឃើញភាវក្កំអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាង
 នេះថា ខ្ញុំមិនមែនជាវេសំអញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួន
 វេសំអញ ។ លុះឃើញភាវក្កំអាកាសធាតុនោះ ដោយបញ្ញាដ៏
 ប្រពៃយ៉ាងនេះហើយ វែចង់ឡើយណាយក្នុងអាកាសធាតុ វែចង់ញ៉ាំង
 ចិត្តឲ្យគ្រាកចេញអំពីអាកាសធាតុ ។ ចំណែកភាវក្កំក្រោយ នៅសល់
 តែវិញ្ញាណដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវដ៏ បុគ្គលតែងដឹងអ្វីមួយ គឺដឹងថាសុខខ្លះ ដឹង
 ថាទុក្ខខ្លះ ដឹងថាមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខខ្លះ ដោយវិញ្ញាណនោះឯង ។

ក្រុងស្រី ព្រះក្រុងស្រី វេទនា

(១៦៤) សុខវេទនិយំ ភិក្ខុ ធម្មិ បដិទ្ធ ឧប្ប-
 ដ្ឋិតិ សុខា វេទនា ។ សោ សុខំ វេទនំ វេទិយមាវោ
 សុខំ វេទនំ វេទិយាមិភិ បដាទាតិ តស្សេវ សុខវេទនិ-
 យស្ស ធម្មស្ស ធិរោទា យំ តដ្ឋិ វេទយិភិ សុខវេទ-
 និយំ ធម្មិ បដិទ្ធ ឧប្បដ្ឋា សុខា វេទនា សា ធិរុដ្ឋ-
 តិ សា រូបសម្មតិភិ បដាទាតិ ។ មុក្ខវេទនិយំ ភិក្ខុ
 ធម្មិ បដិទ្ធ ឧប្បដ្ឋិតិ ធុក្ខា វេទនា ។ សោ
 ធុក្ខំ វេទនំ វេទិយមាវោ ធុក្ខំ វេទនំ វេទិយាមិភិ
 បដាទាតិ តស្សេវ ធុក្ខវេទនិយស្ស ធម្មស្ស
 ធិរោទា យំ តដ្ឋិ វេទយិភិ ធុក្ខវេទនិយំ ធម្មិ
 បដិទ្ធ ឧប្បដ្ឋា ធុក្ខា វេទនា សា ធិរុដ្ឋិតិ សា
 រូបសម្មតិភិ បដាទាតិ ។ អធុក្ខមសុខវេទនិយំ ភិក្ខុ
 ធម្មិ បដិទ្ធ ឧប្បដ្ឋិតិ អធុក្ខមសុខា វេទនា ។

ក្រុងស្រី ព្រះក្រុងស្រី វេទនា

(១៦៥) ម្ចាស់ភិក្ខុ សុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ធម្មស្សៈជាហេតុនៃសុខវេទនា ។ បុគ្គលនោះ កាលដែលទទួលនូវ
 សុខវេទនា វែងដឹងច្បាស់ថា កត្តាអញ្ញទទួលនូវសុខវេទនា វែង
 ដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីធម្មស្សៈនោះ គឺសុខវេទនា
 ដែលកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យនូវធម្មស្សៈ ដែលជាហេតុនៃសុខវេទនា
 វេទនានោះក៏លក់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់ស្ងៀម ព្រោះការលេងនៃ
 ធម្មស្សៈដែលជាហេតុនៃសុខវេទនានោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ទុក្ខវេទនា
 តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យធម្មស្សៈជាហេតុនៃទុក្ខវេទនា ។ បុគ្គល
 នោះ កាលទទួលនូវទុក្ខវេទនា វែងដឹងច្បាស់ថា កត្តាអញ្ញទទួល
 ទុក្ខវេទនា វែងដឹងច្បាស់ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីធម្មស្សៈនោះ
 គឺទុក្ខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យនូវធម្មស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខ-
 វេទនា វេទនានោះក៏លក់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់ស្ងៀម ព្រោះការលេងនៃ
 ធម្មស្សៈដែលជាហេតុនៃទុក្ខវេទនានោះឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ អទុក្ខមសុខវេទនា
 តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យធម្មស្សៈជាហេតុនៃអទុក្ខមសុខវេទនា ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចចរិយក្កាសកំ

សោ អនុក្កមសុខំ វេទនំ វេទិយនាមោ អនុក្កម-
 សុខំ វេទនំ វេទិយាមិតំ បដាបាតិ កស្សេវ អនុក្ក-
 មសុខវេទនិយស្ស ជស្សស្ស ចំរោតា យំ កង្ខំ
 វេទយំតំ អនុក្កមសុខវេទនិយំ ជស្សំ បដិច្ច ឧប្បត្តា
 អនុក្កមសុខា វេទនា សា ចិវុជ្ឈតិ សា វុបសម្មតិ
 បដាបាតិ ។

(១៦៥) សេយ្យជាបិ ភិក្ខុ ទិំទិំ កង្ខំ កង្ខំ សង្ឃ-
 តា សមោទាតា ឧស្មា ជាយតិ តោជា អភិចិក្ខុត្តំ
 តេសំយេវ ទិំទិំ កង្ខំ តាបាភាវំ វិចិក្ខុតា
 យា កង្ខំ ឧស្មា សា ចិវុជ្ឈតិ សា វុបសម្មតិ
 វិវេសេវ ទោ ភិក្ខុ សុខវេទនិយំ ជស្សំ បដិច្ច
 ឧប្បត្តតិ សុខា វេទនា ។ សោ សុខំ វេទនំ
 វេទិយនាមោ សុខំ វេទនំ វេទិយាមិតំ បដាបាតំ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចចរិយក្កាសកំ

បុគ្គលនោ កាលទទួលអនុក្កមសុខវេទនា វេទនំជីវិត្យសំថា ភាគ
 អញ្ញទទួលអនុក្កមសុខវេទនា វេទនំជីវិត្យសំថា វេទនាណា ដែល
 កើតអំពីជស្សនោ គឺអនុក្កមសុខវេទនាដែលកើតឡើង ព្រោះការស្រ័យ
 ជស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអនុក្កមសុខវេទនា វេទនានោះ ក៏លេចចេញ
 វេទនានោះក៏ស្ងប់ស្ងាប់ ព្រោះការលេចនៃជស្សៈដែលជាហេតុនៃអនុក្ក-
 មសុខវេទនានោះឯង ។

(១៦៥) ម្នាលភិក្ខុ ដូចកំដៅភ្លើងកើតមាន ភ្លើងភ្លើងកើតមាន
 ព្រោះកិរិយារូបគ្នា ព្រោះកិរិយាប្រជុំគ្នានៃកំណត់ឈើចំណី កំដៅ
 ណាដែលកើតអំពីកិរិយារូបគ្នានោះ កំដៅនោះក៏លេចចេញ កំដៅនោះ
 ក៏ស្ងប់ស្ងាប់ ព្រោះកិរិយាញកគ្នា ព្រោះកិរិយាចែកគ្នានៃកំណត់ឈើ
 ចំណីកំដៅឯង មានបេធាយ៉ាងណាមិញ ម្នាលភិក្ខុ មានបេធាយ្យ
 ដូចសុខវេទនាភ្លើងកើតឡើង ព្រោះការស្រ័យជស្សៈជាហេតុនៃសុខវេទនា
 បុគ្គលនោ កាលទទួលសុខវេទនា វេទនំជីវិត្យសំថា ភាគអញ្ញទទួល

អនុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទនិយោមិតិ បដាចាតិ កសេដ្ឋា
 អនុក្ខមសុខវេទនិយស្ស ជស្សស្ស ឱរោនា យំ
 ភជ្ជំ វេទយំតំ អនុក្ខមសុខវេទនិយំ ជស្សំ ចជិព្វ
 ឧប្បន្នា អនុក្ខមសុខា វេទនា សា ឱវុដ្ឋតិ សា
 វ្របសម្មតិ បដាចាតិ ។ អជាបវំ ឧបេក្កាយាវ អវ
 សិស្សតិ បវិសុត្តា បរិយាណាតា មុទុ ច កាម្មញ្ញា
 ច បកស្សា ច ។

[១៦៦] សេយ្យជាបិ ភិក្ខុ និក្ខា សុវណ្ណការោ
 វា សុវណ្ណការណ្ណេវសិ វា ឧត្តំ ពទ្ធយ្យ ឧត្តំ
 ពទ្ធិត្តា ឧត្តាមុខំ អាសិម្សេយ្យ ឧត្តាមុខំ អា
 និម្សេត្តា សណ្តានេន ជាត្រាវិ ពហេត្តា ឧត្តាមុខ
 បត្តិមេយ្យ ។ គមេទំ កាលេន កាលំ វាភិ
 ជមេយ្យ កាលេន កាលំ ទនេកេន វារិក្ខោសេយ្យ

វេទនិវិក្ខុសំថា កក្កាអញ្ញទទួលអនុក្ខមសុខវេទនា វេទនិវិក្ខុសំ
 ថា វេទនាណា ដែលកើតអំពីជស្សៈនោះ អនុក្ខមសុខវេទនាដែល
 កើតឡើង ព្រោះភាស្រ័យជស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអនុក្ខមសុខវេទនា
 វេទនានោះក៏លក់ទៅ វេទនានោះក៏ស្ងប់ម្តាប់ ព្រោះការលក់នៃ
 ជស្សៈ ដែលជាហេតុនៃអនុក្ខមសុខវេទនានោះឯង ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។
 ចំណែកទាំងក្រោយ នៅសល់តែឧបេក្កាជិបិសុទ្ធ ដូច្នោះ ជាធម្មជាតិ
 ខន់ផង គួរដល់ការតិរច្ឆន្ត ក្តីថ្នាផង ។

[១៦៦] ម្ចាស់ភិក្ខុ ដូចជាឯមាសក្តី ក្នុងសិស្សរបស់ជាតិមាស
 ក្តី ដែលប្រសប់ គប្បីរៀបចំផ្លូវច្រឡំនស្តប់ លុះរៀបចំផ្លូវច្រឡំនស្តប់រួ
 ហើយ គប្បីដុតផ្លូវចាត់វិនិច្ឆ័យច្រឡំនស្តប់ លុះដុតផ្លូវចាត់វិនិច្ឆ័យច្រឡំនស្តប់រួ
 ហើយ គប្បីយកផ្លូវចាត់វិនិច្ឆ័យច្រឡំនស្តប់ ។ គប្បី
 ផ្តុំផ្តួចចាត់វិនិច្ឆ័យច្រឡំនស្តប់នោះសព្វ ។ កាល យកវិកប្រសប់ក្រិសព្វ ។ កាល

កែវស្រី ពានុកែវស្រី ឧបទ្វីបភាគពាយព្យ

កាលេន កាលី អដ្ឋមេត្តេយ្យ ។ កំ ហោតិ
 ជាត្របំ ធិហតំ ធិធិតកសាវំ មុទុ ច កម្មត្តំ ច
 បកស្សាត្ថំ^(១) យស្ស យស្សាវ^(២) បិលទ្ធនវិកាតិយា
 អាភត្ថតិ យទិ បរដ្ឋកាយ^(៣) យទិ កុណ្ណាលយ យទិ
 តិវយ្យកាយ យទិ សុវណ្ណាមាលាយ តត្ថស្ស
 អត្ថំ អនុកាតិ ឯវមេវ ទោ កិត្តុ អជាបិ
 ឧបេត្តាយេវ អវសិស្សតិ បរិសុត្តា បរិយោធាតា
 មុទុ ច កម្មត្តា ច បកស្សា ច ។ សោ ឯវិ
 បជាធាតិ ឥមេត្ត អហំ ឧបេត្តំ ឯវិបរិសុត្តំ
 ឯវិបរិយោធាតិ អាភាសានញាយតទិ ឧបសិហវេយ្យំ
 តទទុទម្មត្ត កិត្តំ ការវេយ្យំ ឯវមេ អធមំ ឧបេត្តា
 តទិស្សតា តទុចាធាតា ចិវិ ទិយមទ្ធាចំ តិវេយ្យ

• ១. កំ ហោតិ ជាត្របំ ធិធិតកសាវំ មុទុ ច កម្មត្តត្ថ បកស្សា-
 ញាតិ ទិស្សត្ថំ ។ ២. កំ ហោតិ ជាត្របំ សុទ្ធាតិ ធិហតំ ធិហតកសាវំ មុទុត្ថ កម្មត្តត្ថ
 បកស្សាញាតិ ទិស្សត្ថំ ។ ៣. ច ។ ៤. អាភត្ថតិ បរិយោធាតិ យស្សតិ ទិស្សតិ ។

កែវស្រី ពានុកែវស្រី ឧបទ្វីបភាគពាយព្យ

សំទ្រំនិមិលសត្វា កាល ។ មាសនោ ប្រាសចាកោស ប្រាស
 ចាកមន្តិល ជាមាសទន់ផង ក្នុងដល់ការងារផង ក្នុងផង ទោះបីប្រា-
 ថ្នាទាំងឡាយត្រូវប្រដាប់ពីបុគ្គលក្លា ឆិវ្យុទ្ធកិ កាវិកិ កនិកកិ ក្នុងមាស
 ក្នុង មាសនោ ទិស្សប្រេប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលនោះបាន មានឧបមា
 យ៉ាងណាមិញ ម្នាលកិត្ត មានឧបមេយ្យដូចចំណែកទាំងក្រោយ នៅ
 សល់តែឧបេត្ត^(១) ដ៏បរិសុទ្ធ ផ្លូវផង ជាធម្មជាតិទន់ផង ក្នុងដល់ការងារ
 ផង ក្នុងផង យ៉ាងនោះឯង ។ បុគ្គលនោះ តែងដឹកច្បាស់យ៉ាងនេះ
 ជា បើកាក្កាអញបង្ហាត់ឲ្យឧបេត្តនេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ផ្លូវផង
 យ៉ាងនេះ នៅកាន់អាភាសានញាយតទទ្ធនោះ ហើយចម្រើនចិត្ត^(២) ជា
 ធម៌ដ៏សមគួរដល់អាភាសានញាយតទទ្ធនោះ ឧបេត្តរបស់កាក្កាអញ
 នេះ កាស្រីយឲ្យអាភាសានញាយតទទ្ធនោះ នៅបរិវេទទិវិកាភាសា-
 នញាយតទទ្ធនោះយ៉ាងនេះ គប្បីបិកនៅអស់កាលជាយូរអង្វែង^(៣)

• ១. ឧបេត្តនេះ សំដៅយកចក្ខុឲ្យឧបេត្ត ទិវេត្តដែលមានក្បាលចែកចក្ខុឲ្យឧ ។
 ២. ធម៌សមគួរដល់អាភាសានញាយតទទ្ធនោះ ។ ៣. កំណត់វិញ្ញាណញ ។

ឥមតោ អហំ ទមេត្តំ ឯវិបរិសុត្តិំ ឯវិបរិយោធាតំ
 វិញ្ញាណញាយតនំ ទមសំហរេយ្យំ តទទុទម្មត្វ ចិត្តំ
 ការេយ្យំ ឯវរម្ម អយំ ទមេត្តា តន្តិស្សិតា តទុតា
 ធាតា ចិវំ ធិយមន្តាចំ តិដ្ឋេយ្យ ឥមតោ អបំ
 ទមេត្តំ ឯវិបរិសុត្តិំ ឯវិបរិយោធាតំ អាភិក្ខុញាយតំ
 ទមសំហរេយ្យំ តទទុទម្មត្វ ចិត្តំ ការេយ្យំ ឯវរម្ម អប
 ទមេត្តា តន្តិស្សិតា តទុតាធាតា ចិវំ ធិយមន្តា
 តិដ្ឋេយ្យ ឥមតោ អហំ ទមេត្តំ ឯវិបរិសុត្តិំ ឯវិបរិ
 យោធាតំ ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនំ ទមសំហរេយ្យ
 តទទុទម្មត្វ ចិត្តំ ការេយ្យំ ឯវរម្ម អយំ ទមេត្តា
 តន្តិស្សិតា តទុតាធាតា ចិវំ ធិយមន្តាចំ តិដ្ឋេយ្យតិ
 សោ ឯវិ ចលាធាតិ ឥមតោ អហំ ទមេត្តំ

ប្រសិទ្ធិបិកាភ្នកញបរិភ្នំនូវទមេត្តានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាងនេះ ដូ
 ផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណញាយតនដ្ឋាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជា
 ធម៌ដ៏សមគួរដល់វិញ្ញាណញាយតនដ្ឋាននោះ ទមេត្តាបេសកាភ្នកញ
 នេះ ដែលកស្រ័យនូវវិញ្ញាណញាយតនដ្ឋាននោះ ដែលអែបអែបនឹង
 វិញ្ញាណញាយតនដ្ឋាននោះយ៉ាងនេះ ក៏ធម្មបិកាទៅអស់កាលជាយូរ
 អវ្រឹង ប្រសិទ្ធិបិកាភ្នកញបរិភ្នំនូវទមេត្តានេះ ដែលបរិសុទ្ធយ៉ាង
 នេះ ដូផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់កាកិក្ខុញាយតនដ្ឋាន ហើយចម្រើន
 ចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់កាកិក្ខុញាយតនដ្ឋាននោះ ទមេត្តាបេស
 កាភ្នកញនេះ ដែលកស្រ័យនូវកាកិក្ខុញាយតនដ្ឋាននោះ ដែលអែប
 អែបនឹងកាកិក្ខុញាយតនដ្ឋាននោះយ៉ាងនេះ ក៏ធម្មបិកាទៅអស់កាល
 ជាយូរអវ្រឹង ប្រសិទ្ធិបិកាភ្នកញបរិភ្នំនូវទមេត្តានេះ ដែលបរិសុទ្ធ
 យ៉ាងនេះ ដូផងយ៉ាងនេះ ទៅកាន់ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនដ្ឋាន
 ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនដ្ឋាន
 នោះ ទមេត្តាបេសកាភ្នកញនេះ ដែលកស្រ័យនូវទេវសញ្ញាណ
 សញ្ញាយតនដ្ឋាននោះ ដែលអែបអែបនឹងទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនដ្ឋាន
 នោះយ៉ាងនេះ ក៏ធម្មបិកាទៅអស់កាលជាយូរអវ្រឹង ។ បុគ្គលនោះ
 តែងដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ប្រសិទ្ធិបិកាភ្នកញបរិភ្នំនូវទមេត្តានេះ

វិញ្ញាណកម្ម គតិវិញ្ញាណកម្ម សុវត្ថុណកម្ម

ឯវិចារិយុត្តំ ឯវិចារិយោនាគិ អាណាសាទក្កាយេនធំ
 ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទម្មត្តំ ចិត្តំ ការេយ្យំ សន្តុតមេតិ
 ឥមត្យោ អហំ ឧបេក្កំ ឯវិចារិយុត្តំ ឯវិចារិយោនាគិ
 វិញ្ញាណកម្មេនធំ ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទម្មត្តំ ចិត្តំ
 ការេយ្យំ សន្តុតមេតិ ឥមត្យោ អហំ ឧបេក្កំ
 ឯវិចារិយុត្តំ ឯវិចារិយោនាគិ អាណាសាទក្កាយេនធំ
 ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទម្មត្តំ ចិត្តំ ការេយ្យំ សន្តុតមេតិ
 ឥមត្យោ អហំ ឧបេក្កំ ឯវិចារិយុត្តំ ឯវិចារិយោនាគិ
 ទេវសញ្ញាទាសញ្ញាយេនធំ ឧបសំហរេយ្យំ កន្ទុទម្មត្តំ
 ចិត្តំ ការេយ្យំ សន្តុតមេតិ ។ សោ ទេវាភិសន្តុ
 រោតិ ទាភិសញ្ញាយេនធំ ភវាយ វា វិភវាយ វា ។

វិញ្ញាណកម្ម គតិវិញ្ញាណកម្ម ចេតនាសញ្ញា

ដែលបរិសុទ្ធយោងនេះ ដូរដំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់កាកសាសនក្កាយេន-
 ឧដ្ឋានហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់កាកសាសនក្កាយេនឧដ្ឋាន
 នោះ ឈានខ្លះ នៅជាសន្តិកដ្ឋាន^(១) ប្រសិនបើភក្កាអញ្ញបង្កើន
 ទេវតានេះ ដែលបរិសុទ្ធយោងនេះ ដូរដំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់វិញ្ញាណ-
 ក្កាយេនឧដ្ឋាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់វិញ្ញាណក្កាយេន-
 ឧដ្ឋាននោះ ឈានខ្លះក៏នៅជាសន្តិកដ្ឋាន ប្រសិនបើភក្កាអញ្ញបង្កើន
 ទេវតានេះ ដែលបរិសុទ្ធយោងនេះ ដូរដំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់កាកសាស-
 នក្កាយេនឧដ្ឋាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់កាកសាសនក្កាយេន-
 ឧដ្ឋាននោះ ឈានខ្លះក៏នៅជាសន្តិកដ្ឋាន ប្រសិនបើភក្កាអញ្ញបង្កើន
 ទេវតានេះ ដែលបរិសុទ្ធយោងនេះ ដូរដំយ៉ាងនេះ ទៅកាន់ទេវសញ្ញា-
 នក្កាយេនឧដ្ឋាន ហើយចម្រើនចិត្ត ជាធម៌ដ៏សមគួរដល់ទេវសញ្ញា-
 នក្កាយេនឧដ្ឋាននោះ ឈានខ្លះក៏នៅជាសន្តិកដ្ឋាន ។ បុគ្គលនោះ
 ក៏លែងតាក់តែង លែងគ្រែនរតិក ដើម្បីសេចក្តីចម្រើនចូលសេចក្តីទាស ។

១ ប្រែថា ឈានទៅមានបច្ច័យពាក់តែង នឹងទោសនាទិ ឆា ជាប់តាម ទៅមានមរណៈ
 ប្រាសង្កត់ តាំងនៅក្នុងសេចក្តីធម៌ ជាឈានទៅដល់មោទិកិយា ។

សោ អនកិសន្តុរោត្តា អនកិសត្យោតយន្តោ កវន
 វិកវយ ធន កំត្យំ លោកេ ទតានិយតិ អនុបាទិយំ^(១)
 ធន មរិកស្សតិ មរិកស្សិ^(២) បទុត្តំយេវ មរិទិញាយំ
 ទំណា ជាតំ វុសិទិ ព្រហ្មចរិយំ កតំ ករណីប
 ចាបរិ វត្តត្តាហោតិ បដាបាតិ ។ សោ សុខពេ
 វេនទំ វេនេតិ សា អនិច្ចាតិ បដាបាតិ អនេជ្ឈាសិកា
 បដាបាតិ អនកិច្ចតាតិ បដាបាតិ ។ ភ្នំត្យោ វេន
 វេនេតិ សា អនិច្ចាតិ បដាបាតិ អនេជ្ឈាសិកា
 បដាបាតិ អនកិច្ចតាតិ បដាបាតិ ។ អនុត្តមសុ
 ខត្យោ វេនទំ វេនេតិ សា អនិច្ចាតិ បដាបាតិ
 អនេជ្ឈាសិកាតិ បដាបាតិ អនកិច្ចតាតិ បដាបាតិ

១ អនុបាទិយអនុញ្ញិ ។ ២ មរិកស្សតិ ។

បុគ្គលនោះ កាលដែលភាគីភិក្ខុ លែងត្រិះរិះគិត ដើម្បីសេចក្តីចម្រើន
 ឬសេចក្តីវិនាស ក៏លែងប្រកាន់ចរសំនិមួយ ក្នុងលោក កាលបើលែង
 ប្រកាន់ហើយ ក៏មិនគត់ស្តុក កាលមិនគត់ស្តុក វែងរំលងកិលេស
 ដោយពិគ្រោះផង វែងដឹងច្បាស់ថា ជាតិ (បេសកក្ខត្តអញ) អស់ហើយ
 ព្រហ្មចរិយធម៌កក្ខត្តអញបាននៅគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោច្យសកិច្ច កក្ខ
 ត្តអញបានធ្វើស្រេចហើយ មន្តការវាភកិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោច្យ-
 សកិច្ចនេះទៀត មិនបានឡើយ ។ បើបុគ្គលនោះ ទទួលសុខ-
 វេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា សុខវេទនានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេទនានោះ កក្ខត្តអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា សុខ-
 វេទនានោះ កក្ខត្តអញមិនគួរនឹងក្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលទុក្ខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខវេទនានោះមិនទៀង ដឹងច្បាស់ថា
 ទុក្ខវេទនានោះ កក្ខត្តអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ ដឹងច្បាស់ថា ទុក្ខ-
 វេទនានោះ កក្ខត្តអញមិនគួរនឹងក្រេកអរឡើយ ។ ប្រសិនបើបុគ្គលនោះ
 ទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះមិនទៀង
 ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះ កក្ខត្តអញមិនគួរនឹងជ្រប់ជាប់ឡើយ
 ដឹងច្បាស់ថា អទុក្ខមសុខវេទនានោះ កក្ខត្តអញមិនគួរនឹងក្រេកអរឡើយ ។

វិញ្ញាណស្ម ធាតុវិញ្ញាណស្ម សុវណ្ណកថាបទ

សោ សុទ្ធាត្ម វេទនំ វេទនតិ វិស័យុត្តោ ទំ^(១)
 វេទនតិ ។ សោ ទុក្ខាត្ម វេទនំ វេទនតិ វិស័យុត្តោ
 ទំ^(២) វេទនតិ ។ អនុក្ខមសុទ្ធាត្ម វេទនំ វេទនតិ
 វិស័យុត្តោ ទំ^(៣) វេទនតិ ។ សោ កាយបរិយទ្គកំ
 វេទនំ វេទិយមាតោ កាយបរិយទ្គកំ វេទនំ
 វេទិយមីតិ មជាតាតិ ។ ជីវិតបរិយទ្គកំ វេទនំ
 វេទិយមាតោ ជីវិតបរិយទ្គកំ វេទនំ វេទិយមីទំ
 មជាតាតិ ។ កាយស្ស កេតា^(៤) ទុទ្ធិ ជីវិតបរិយាតា
 កំ វេទនំ សព្វវេទនយំ តាតិ អនកិទទ្ធិតាតិ សីតិកវិស្សទ្ធិតិ
 មជាតាតិ ។

១-២-៣ អន្តរាយំ វិស័យុត្តោ ៤ វេទនតិ ធាតុ វិស្សទ្ធិ ។ ៤ ម. ឧត្តរ បរិមាណា វិស្សទ្ធិ ។

វិញ្ញាណស្ម ធាតុវិញ្ញាណស្ម បទដោយតាងរាស

បើបុគ្គលនោះ ទទួលសុខវេទនា វែងវែងចំគួរឱ្យយល់រាយ ហើយ
 ទទួលសុខវេទនានោះ ។ បើបុគ្គលនោះ ទទួលទុក្ខវេទនា វែង
 ចំគួរឱ្យយល់រាយ ហើយទទួលទុក្ខវេទនានោះ ។ បើបុគ្គលនោះ
 ទទួលអនុក្ខមសុខវេទនា វែងវែងចំគួរឱ្យយល់រាយ ហើយទទួល
 អនុក្ខមសុខវេទនានោះ ។ កាលបុគ្គលនោះ ទទួលវេទនាដែលមាន
 កាយជាទីបំផុត ក៏វែងវែងដឹងច្បាស់ថា ភក្ខុអញ្ញទទួលវេទនាមានកាយ
 ជាទីបំផុត ។ កាលទទួលវេទនាដែលមានជីវិតជាទីបំផុត ក៏វែងវែង
 ច្បាស់ថា ភក្ខុអញ្ញទទួលវេទនាមានជីវិតជាទីបំផុត ។ ដឹងច្បាស់
 ថា កាលបើមានកាយបែកបាក់ទៅហើយ ខាងខាងអំពីការស្រវឹង
 ជីវិតទៅ វេទនាទាំងឡាយ ដែលភក្ខុអញ្ញមិនគួរត្រេកអរ ក្នុងលោក
 នេះ គឺវិលត្រឡប់ទៅមិនមានសល់ ។

អនុប្បា ហោតិ ។ ភំ ហិ ភិក្ខុ មុសា យំ
 មោសធម្មំ ភំ សទ្ធ�ំ យំ អមោសធម្មំ ចិត្តានំ
 តស្មា ឯវំ សមញ្ញតោ ភិក្ខុ ឥមិនា បរមេន
 សត្វាធិដ្ឋានេន សមញ្ញតោ ហោតិ ។ ឯវំ ហិ ភិក្ខុ
 បរមំ អរិយសទ្ធិ យទិទំ អមោសធម្មំ ចិត្តានំ ។
 តស្សេវ ទោ បទ មុទ្ធេ អវិទូសុខោ ទបទិ កោតុ
 សមត្តា សមាទិត្តា ។ ត្យស្ស បរិយា ហោតុ
 ទុច្ឆិទ្ធម្មលា កាលាវត្តកតា អនភាវុត្តកា អយទំ
 អនុប្បាទធម្មា តស្មា ឯវំ សមញ្ញតោ ភិក្ខុ ឥមិនា
 បរមេន ចាកាធិដ្ឋានេន សមញ្ញតោ ហោតិ ។ ឯសោ
 ហិ ភិក្ខុ បរមោ អរិយោ ចាកោ យទិទំ សត្វបទិប្ប
 ដិទិស្សត្តោ ។ តស្សេវ ទោ បទ មុទ្ធេ អវិទូសុខោ

ជាវិមុត្តិ មិនកម្រើក ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះថា របស់ណាដែលមាន
 សេចក្តីវិនាសជាធម្មតា របស់នោះជារបស់មុសា ព្រះវិញ្ញាណដែល
 មានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះវិញ្ញាណនោះ ជារបស់សទ្ធិ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គល ដែលប្រកថដោយគុណធម៌យ៉ាងនេះ
 ទើបឈ្មោះថាប្រកថដោយសព្វាធិដ្ឋានដ៏ទុក្ខនោះ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះ
 ថា ព្រះវិញ្ញាណ ដែលមានសេចក្តីមិនវិនាសជាធម្មតា ព្រះវិញ្ញាណនោះ
 ឈ្មោះថាអរិយសទ្ធិទុក្ខ ។ កំកាលពីដើម^(១) បុគ្គលនោះ មិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ តែដឹងចំពេញ តែដឹងកាន់យក ម្ល៉េះបទិ^(២) ទាំងឡាយ ។
 បទិទាំងនោះ បុគ្គលនោះ បានលះចង់ហើយ បានតាស៊ីលើដីឫស
 គល់គល់ហើយ បានធ្វើឲ្យនៅសល់តែទំនេរដូចជាទំនេរនៃដីខ្ពស់
 ជាសក្តិដែលឲ្យការមិនមាន មានសភាពមិនកើតទៀតជាធម្មតាក្រៅ
 ម្ចាស់ភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកថដោយគុណធម៌យ៉ាង
 នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកថដោយចាកាធិដ្ឋានដ៏ទុក្ខនោះ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុ ព្រោះថា កាលលះចង់ម្ល៉េះបទិទាំងឡាយ កាលលះចង់ខ្លះ ហៅថា
 ចាកៈដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ កាលពីដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់

• កំកាលដែលនៅជាបុព្វនិទ្ទេស ។ ២ បទិ ២ ដ៏ទុក្ខបទិ ៤ កិលេសុបទិ ៥ អតិសង្ខារបទិ ៥
 ចតុកមគុណបទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ខចរិយបិដក

អភិជ្ឈា ហោតិ ចន្ទោ សណពោ ស្វាស្ស ធម្មិណោ
 ហោតិ ទុច្ឆិទ្ធម្មលោ តាលាវត្តកាតោ អនភាវត្តំតោ
 អាយតិ អនុប្បននន្ទោ ។ កស្សេវ ទោ បទ
 បុត្រេ អវិទូសុចោ អយាតោ ហោតិ ព្យាបាទោ
 សម្បុរោសោ ស្វាស្ស ធម្មិណោ ហោតិ ទុច្ឆិទ្ធម្មលោ
 តាលាវត្តកាតោ អនភាវត្តំតោ អាយតិ អនុប្បន-
 នន្ទោ ។ កស្សេវ ទោ បទ បុត្រេ អវិទូសុចោ
 អវិជ្ជា ហោតិ សម្មោហោ សម្បុរោសោ ស្វាស្ស
 ធម្មិណោ ហោតិ ទុច្ឆិទ្ធម្មលោ តាលាវត្តកាតោ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ខចរិយបិដក

អភិជ្ឈា^(១) នន្ទៈ^(២) និទិសោភៈ^(៣) កំមានៅ កិលេសនោ បុគ្គល
 នោ បានលេងចោលហើយ បានគាស់រើលើឫសគល់គល់ហើយ បាន
 ធ្វើឱ្យនៅសល់តែទំនាវដូចជាទំនាវនៃដើមក្លោក ជាសភាវៈដល់នូវការ
 មិនមាន មានសភាពមិនកើតទៅទៀតជាធម្មតា ។ មួយទៀត កាល
 ពីដើម បុគ្គលនោះមិនទាន់ដឹងច្បាស់ អាយាត^(៤) ព្យាបាទ^(៥) និង
 សម្បុរោសៈ^(៦) កំមានៅ កិលេសនោ បុគ្គលនោះ បានលេង
 ហើយ បានគាស់រើលើឫសគល់ចោលហើយ បានធ្វើឱ្យនៅសល់តែ
 ទំនាវដូចជាទំនាវនៃដើមក្លោក ជាសភាវៈដល់នូវការមិនមាន មាន
 សភាពមិនកើតទៅទៀតជាធម្មតា ។ កាលពីដើម បុគ្គលនោះមិន
 ទាន់ដឹងច្បាស់ អវិជ្ជា^(៧) សម្មោហៈ^(៨) និងសម្បុរោសៈ^(៩) កំមានៅ
 កិលេសនោ បុគ្គលនោះ បានលេងហើយ បានគាស់រើលើឫស
 គល់ចោលហើយ បានធ្វើឱ្យនៅសល់តែទំនាវដូចជាទំនាវនៃដើមក្លោក

១ សេចក្តីវិចារណៈ ។ ២ សេចក្តីប្រាជ្ញា ។ ៣ សេចក្តីត្រេកអរក្នុងការមុតលា ។
 ៤ គឺ បទនេះជាឈ្មោះនៃលោកៈ ឬ ភាគៈ ។ ៥ ជំនុំ ។ ៦ ការញ៉ាំងប្រយោជន៍និងសុខ
 របស់គ្រូនិទ្ទេស ។ ៧ ការប្រកួត ។ ៨ គឺ បទនេះជាឈ្មោះនៃទោសៈ ។ ៩ សេចក្តី
 មិនដឹង ។ ១ សេចក្តីក្លែង ។ ២ សេចក្តីកាន់ប្រព្រឹត្តិ ។ ៣ បទនេះជាឈ្មោះនៃហេតុ ។

អនកាវត្តតោ អយតិ អនុប្បនននោ កស្វា ឃី

សមន្តារតោ ភិក្ខុ ឥមិណ បរមេន ឧបសមាធិដ្ឋានេន

សមន្តារតោ ហោតិ ។ ឃីសោ ហិ ភិក្ខុ បរមោ

អរិយោ ឧបសមោ យទិទិ ភគវោសាមាមាណំ

ឧបសមោ ។ មញ្ញំ ធម្មមន្តេយ្យ សត្វមនុស្សយ្យ

ចាកមនុស្សយេយ្យ សន្តិមេវ សោ សិក្ខេយ្យតិ

ឥតិ យន្តំ វត្តំ ឥនមេតំ បដិច្ច វត្តំ ។

(១៦៨) យេតុ មីតិ មញ្ញស្សរា ធម្មវត្តនិ មញ្ញ-

ស្សវេ ទោ បន ធម្មវត្តនានេ មុចិ សន្តោតិ វត្តតិ

ឥតិ ទោ បនេតិ វត្តំ ។ កិញ្ចោតិ បដិច្ច វត្តំ ។

ជាសភាវៈដល់ការបិទទាប មានសភាវៈមិនទៅទៀតជាធម្មតា
ម្នាលភិក្ខុ ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលដែលប្រកថាដោយគុណធម៌យ៉ាង
នេះ ទើបឈ្មោះថាប្រកថាដោយឧបសមាធិដ្ឋានេន ។ ម្នាល
ភិក្ខុ ព្រោះថា ការប្រាប់នូវភស្តុតាងនិងវិធានៈទាំងឡាយណា ការ
ប្រាប់នូវ ឈ្មោះថាឧបសមៈដ៏ប្រសើរក្រៃលែង ។ ពាក្យណា ដែល
យើងពោលហើយថា បុគ្គលនោះ មិនគួរលើកលែងឡើយ^(១)
គួរក្បែររឿយៗ ខ្លះខ្លះ គួរប្រើរឿយៗ ខ្លះខ្លះ គួរសិក្សាខ្លះខ្លះ
ដូច្នោះ ពាក្យនេះ យើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។

[១៦៨] ពាក្យថា សេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ តែងមិន
ប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលបិទទៅ ក្នុងអំឡុងទាំងឡាយណា កាល
បើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ
យើងហៅថាជាអ្នកប្រាជ្ញនិងគួរសម្រាប់ ដូច្នោះនេះ យើងពោល
ហើយ ។ ពាក្យនេះយើងពោលហើយ ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។

១ បានសេចក្តីថាមិនគួរលើកលែងឡើយ គួរឲ្យយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើពាក្យនោះ ។
នោះឲ្យយើងប្រើប្រាស់មិនមែនប្រើប្រាស់ មិនមែនប្រើប្រាស់ ហើយឲ្យយើងយល់និងចាត់ទុកនិង ទោះ
ញ៉ាំងចំនួនប្រាកដចេញពីចាត់ទុកនិង ទោះ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សុខបិដក

អស្មិកំ កិក្កុ មញ្ញិតមេតំ ជា រោមស្មិកំ^(១) មញ្ញិតមេតំ
 កវិស្សន្តំ មញ្ញិតមេតំ ៥ កវិស្សន្តំ មញ្ញិតមេតំ រូបំ
 កវិស្សន្តំ មញ្ញិតមេតំ អរូបំ កវិស្សន្តំ មញ្ញិតមេតំ
 សញ្ញំ កវិស្សន្តំ មញ្ញិតមេតំ អសញ្ញំ កវិស្សន្តំ មញ្ញិតមេតំ
 តមេតំ ទេវសញ្ញំ ធាសញ្ញំ កវិស្សន្តំ មញ្ញិតមេតំ ។
 មញ្ញិតំ កិក្កុ រោមា មញ្ញិតំ កណ្ណោ មញ្ញិតំ
 សស្សំ ។ សត្វមញ្ញិតានំ តេវ កិក្កុ សមតិក្កមា
 មុនំ សន្តោតិ វុច្ឆតិ ។ មុនំ ទោ មន កិក្កុ
 សន្តោ ៥ ជាយតិ ៥ ជិយ្យតិ ៥ មិយ្យតិ ៥ កុប្បតិ

១. ១. ម. ឈម រោមស្មិកំ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទេវបិដក

ម្ចាស់ភិក្ខុ សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ញកើតមានវិស្សន្តៈ
 សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ញមិនកើតមានវិស្សន្តៈ សេចក្តី
 សំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ញនឹងកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាង
 នេះថា កក្កាអញ្ញនឹងមិនកើតមាន សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កា
 អញ្ញនឹងមានរូប សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ញនឹងមិនមានរូប
 សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ញនឹងមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់
 យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ្ញនឹងមិនមានសញ្ញា សេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា
 កក្កាអញ្ញមានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ
 សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាកេត សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាបូស
 សេចក្តីសំគាល់ ឈ្មោះថាជាសរ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ បុគ្គលនោះ យើង
 ហៅថា ជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ព្រោះវេទកាប្រព្រឹត្តិកម្មនឹងធូរ
 សេចក្តីសំគាល់ទាំងពួងបាន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ឯអ្នកប្រាជ្ញ ដែលមាន
 ចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ វេទនិវេទន៍កើត វេទនិវាសន៍ វេទនិស្សាបន៍ វេទនិស្សបន៍

ក្បួនស្រាវ ពាក្យស្រាវ បុរិស

ឈ្មួញហោតិ ។ តម្បស្ស ភិក្ខុ ធម្មិ យេន ជាយេន

អជាយមាតោ កី ជិយ្យស្សតិ អជិយ្យមាតោ កី

មិយ្យស្សតិ អមិយ្យមាតោ កី កុម្មស្សតិ អកុម្មមា-

តោ កីស្ស មិហោស្សតិ ។ យត្ថ ថិតំ មញ្ញស្សវា

ឈ្មួញត្ថន្តិ មញ្ញស្សវេ ទោ បន ឈ្មួញត្ថមាណ

មុនិ សន្តោតិ វុទ្ធកិកិ ឥតិ យន្តិ វុត្តិ ឥនមេតិ

បដិទ្ធ វុត្តិ ។ ឥមំ ទោ មេ ភិក្ខុ ភិក្ខុ សន្តិគ្គន

គណៈភិក្ខុ តារហិតិ ។

ក្បួនស្រាវ ពាក្យស្រាវ ឧក្រា

ស្រងស្រឡាញ់ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ សត្វសប្បិកិក ដោយហេតុណា ហេតុ

នោះ របស់បុគ្គលនោះ មិនមានឡើយ កាលបុគ្គលនោះមិនកើត និង

ចាស់មកពីណា កាលបើមិនចាស់ហើយ និងស្លាប់មកពីណា កាល

បើមិនស្លាប់ហើយ និងស្លាប់មកពីណា កាលបើមិនស្លាប់ហើយ និង

ស្រឡាញ់មកពីណា ។ ពាក្យណា ដែលយើងពោលហើយថា សេច-

ក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ តែងមិនប្រព្រឹត្តទៅកាន់បុគ្គលដែលមិននៅ

ក្នុងអធិដ្ឋានចាំឲ្យយល់ណា កាលបើសេចក្តីសំគាល់និងសេចក្តីរិលរលំ

មិនប្រព្រឹត្តទៅហើយ បុគ្គលនោះ យើងហៅថាជាអ្នកប្រាជ្ញមានចិត្តស្ងប់

រម្ងាប់ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ យើងពោលហើយ ព្រោះតាមស្រីយសេចក្តីនេះ

ឯង ។ ម្ចាស់ភិក្ខុ ចូរអ្នកចាំទុក ខ្ញុំចំណែកនៃពាក្យចាំឯង ៦ ដោយ

សេចក្តីសង្កេតរបស់យើងនេះចុះ ។

[១៦៩] អដិទោ អាយស្មា បុក្កសាតិ សត្វា កំរ
 មេ អនុប្បត្តោ សុគតោ កំរ មេ អនុប្បត្តោ សម្មា-
 សមុទ្ទោ កំរ មេ អនុប្បត្តោតិ ទុដ្ឋាយាសនា ឯកំសំ
 ទីវំ កត្វា កតវតោ ពារទេសុ សិវសា ឯចតិក្វា
 កតវន្តំ ឯកទារាច អន្ធាយោ មំ កន្ត អនុកមា យ-
 ជាតាលំ យជាម្ពន្ធាំ យជាអកុសលំ យោហំ កត-
 វន្តំ អាវុសោវារទេន សមុទាទវតត្ថំ អមត្តិស្សំ កស្ស
 មេ កន្ត កតវា អន្ធាយំ អន្ធាយតោ បដិក្កណ្ណាតុ
 អាយតិ សិវវាយាតិ ។

[១៧០] តក្ស ភិក្ខុ អន្ធាយោ អនុកមា
 យជាតាលំ យជាម្ពន្ធាំ យជាអកុសលំ យំ មំ ភិ
 អាវុសោវារទេន សមុទាទវតត្ថំ អមត្តិក្កោ យតោ
 ច ទោ ភិក្ខុ អន្ធាយំ អន្ធាយតោ ធិស្វា
 យថាធម្មំ បដិក្ករោសិ កន្ត មយំ បដិក្កណ្ណាម

[១៦៩] ព្រោះមានបី បុក្កសាតិមានតាយ ក៏ក្លាកំស្មារតីនឹង
 ថា ព្រះសាស្ត្រាចសំអញ ស្តេចមកដល់ហើយគឺ ព្រះសេដ្ឋកចសំអញ
 ស្តេចមកដល់ហើយគឺ ព្រះសេដ្ឋកចសំអញ ស្តេចមកដល់ហើយ
 គឺដូច្នោះ ក៏ក្រោកគំពិភាសនៈ ធ្វើចិវ្រៀនស្មាម្នាក់ ក្របខៀបបុគ្គ
 ចសំព្រះពានព្រះភោគដោយក្សន៍ហើយ ទើបសូមទោទោសចំពោះព្រះ
 ពានព្រះភោគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ ពានសេចក្តី
 លើសហើយ ដោយហេតុថាខ្ញុំព្រះអង្គ ជាមនុស្សល្ងន់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 រឹង ជាមនុស្សមិនល្ងាស ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គបានសំគាល់ខ្ញុំព្រះពាន
 ព្រះភោគ ថាជាបុគ្គលដែលគេឃ្លីហៅរក ដោយពាក្យថា អាវុសោ
 ដូច្នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះពានព្រះភោគ ច្រើនអត់ទោស
 ភាមទោសរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ ដើម្បីនឹងសង្រួមកថាបុរាណ ។

[១៧០] ព្រះអង្គច្រើនគ្រាស់ថា អើភិក្ខុ អ្នកពានសេចក្តី
 លើសហើយ ដោយហេតុថាអ្នក ជាមនុស្សល្ងន់ខ្លៅ ជាមនុស្ស
 រឹង ជាមនុស្សមិនល្ងាស ព្រោះអ្នក បានសំគាល់ខ្ញុំថាអ្នក
 ថាជាបុគ្គលដែលគេឃ្លីហៅរក ដោយពាក្យថា អាវុសោ ដូច្នោះ
 ម្ចាស់ភិក្ខុ កាលណាបើអ្នក បានឃើញទោស ភាមទោសហើយ
 សំដែងដោយសមគួរភាមធម៌ហើយ យើងនឹងអត់ទោសនោះ ដល់អ្នក

វិញ្ញាណសូត្រ ព្រះវិញ្ញាណសូត្រ កសិភាគទី១១
 វិញ្ញាណសូត្រ ព្រះវិញ្ញាណសូត្រ កសិភាគទី១១
 អនុយំ អនុយតោ ធិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ
 អាយតិ សំវិ អបដ្ឋតិ ។ លកេយ្យោហំ កន្ត
 កកវតោ សន្តិកេ ឧបសម្បទន្តិ ។ បរិបុណ្ណំ បទ
 តេ ភិក្ខុ បត្តចិវរន្តិ ។ ទ ទោ មេ កន្ត បរិបុណ្ណំ
 បត្តចិវរន្តិ ។ ទ ទោ ភិក្ខុ តថាគតា អបរិបុណ្ណាបត្តចិវរ
 ឧបសម្បទន្តិ ។

[១៧១ អថទោ អាយស្មា បុត្តសាតិ កកវតោ
 កសិភិ អភិទន្តិកា អនុមោទិតា ឧដ្ឋាហសនា ក-
 កវន្តិ អភិទន្តិកា បទកុណំ កត្វា បត្តចិវរ បរិយេសនំ
 បញ្ញាមិ ។ អថទោ អាយស្មន្តិ បុត្តសាតិ បត្តចិវរ បរិ-
 យេសនំ ចរន្តិ កាវិ^(១) ជីវិតា កេរោមេសិ ។ អថទោ
 សម្ពហុលា ភិក្ខុ យេន កកវ តេនុបសន្តមិសុ ឧ-
 បសន្តមិតា កកវន្តិ អភិទន្តិ ឯកមន្តិ ធិសិធិសុ ។

១ ឧ. កកវា ។ ម. វិញ្ញាណវិ ។

អាលភិក្ខុ បុត្តលោក ឃើញនូវចាសុភមាចាស ហើយសំដែងដោយ
 សមគួរតាមទម្រង់ហើយ ដល់នូវការសង្ខេបនាទៅ នៅ ជាសេចក្តីចម្រើន
 របស់បុគ្គលនោះ ក្នុងអាយុវ័យ ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គ
 គួរបាននូវឧបសម្បទាក្នុងសំណាក់ព្រះពានព្រះភាគ ។ អាលភិក្ខុ ចុះ
 បាត្រនិទិវរបស់អ្នក មានគ្រប់គ្រាន់ហើយឬ ។ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 បាត្រនិទិវរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ មិនទាន់មានគ្រប់គ្រាន់ទេ ។ អាលភិក្ខុ
 ព្រះភោគតាំងឡាយ មិនដែលឲ្យឧបសម្បទា ដល់កុលបុត្ត ដែល
 មានបាត្រនិទិវរមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ។

[១៧១] ព្រះនារេង បុត្តសាតិមានកាយ ក្រែកអរ កែកយ
 នឹងកសិភរបស់ព្រះពានព្រះភាគ ក្រែកអំពីភាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះ
 ពានព្រះភាគ ហើយច្រើនទៀតនាទៀសទេញទៅកាន់ទីស្វន្តិកបាត្រ
 និទិវរ ។ ព្រះកាលដែលបុត្តសាតិមានកាយ កំពុងគ្រាន់ទៅកាន់ទី
 ស្វន្តិកបាត្រនិទិវរ ទោភាគមកបុរេដ៏វិភាទេ ។ ព្រះនារេង
 ភិក្ខុច្រើនរូប ចាំគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះពានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់
 ហើយ ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះពានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

ឯកមន្តិ ឯសិទ្ធា ទោ ទោ ភិក្ខុ កតវន្តិ ឯតទេវេន្ទិ យោ
សោ កន្តេ បុក្កសាតិ ទាម កុលបុត្តោ កតវតា
សន្និទ្ធតេ ទិវានេន ទិវានិទោ សោ កាលកតោ
តស្ស កា កតំ កោ អភិសម្បវាយោតិ ។

(១៧២) បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុក្កសាតិ កុលបុត្តោ
បត្តុចានិ ធម្មស្សាទុធម្មំ ធន ធន បិ ធម្មានិករណំ
វិហារេសិ បុក្កសាតិ ភិក្ខុវេ កុលបុត្តោ បក្ខុដ្ឋិ
ទិវម្ពានិយោនំ សញ្ញាជនានំ បរិក្ខុយា ទិបចានិកោ
តត្ថ បរិទិច្ឆាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្ស លោកាតិ ។
ឥធមេវេន កតវា អត្តមទា ទោ ភិក្ខុ កតវោ ភាសិតំ
អភិទន្ធនំ ។

បាវុក្ខស្សន្តំ លេមំ និទ្ធិតំ ។

លុភិតុចានិទោ អនិយកនិសម្ភរេហឹយ កិក្រាបបន្តិទូលសូត្រោ
មានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្តឃ្លោះ
បុក្កសាតិណា ដែលព្រះមោឃព្រះភាគ ទ្រង់ប្រដៅដោយទេវទសន្តិប
បុក្កសាតិកុលបុត្តនោះ ធ្វើអលោកាលទៅហើយ ចុះគតិដ៏ចរលោក
របស់បុក្កសាតិកុលបុត្តនោះ តើដូចម្តេច ។

(១៧២) ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ បុក្កសាតិកុលបុត្តជាបណ្ឌិត បាន
ដល់ខ្លួនធម៌និសម្ភរដល់ធម៌ មិនបាច់ញ៉ាំងគង្វាឲ្យទៀងព្រួយ ព្រោះ
ធម៌ជាហេតុ ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទ្បាយ បុក្កសាតិកុលបុត្តជាឧបបាតិកៈ ព្រោះ
អស់ទៅនៃឧបាតិកៈយស្ថយោជនៈចាំនិវ ហើយបរិមិត្តាន ក្នុងលោកនោះ
តែម្តង មានសភាពមិនបានត្រឡប់ចាកលោកនោះមេតវិញទៀត ។ លុះ
ព្រះមោឃព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរនេះចប់ហើយ ភិក្ខុចាំទ្បាយ ក៏មាន
ចិត្តត្រេកអរ រីករាយ នឹងភាសិតរបស់ព្រះមោឃព្រះភាគ ។

ចប់ បាវុក្ខស្សន្តំ ជានប្រថំ ១០ ។

ឯកាទសម័ សច្ចវិភង្គសុត្តំ

[១៧៣] ឯកាទសម័ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកក
តាកណសិយំ វិហារតិ ឥសិបកខេ មិគទាយេ ។ កត្រ
ទោ កកក កិក្ខុ អាមន្តសិ កិក្ខុភេតិ ។ កទន្តតិ
តេ កិក្ខុ កករតោ បទ្ធស្សោសុំ ។

[១៧៤] កកក ឯតទភេត កថាកតេ កិក្ខុប
អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធន តាកណសិយំ ឥសិបកខេ
មិគទាយេ អនុត្តរំ ចម្មតក្កំ បវត្តតំ អប្សជីវត្តយំ
សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា
ព្រហ្មតា វា កេនចិ វា លោកស្មិ យនិទំ ចតុន្តំ
អិយសទ្ធានំ អាចិក្ខុតា ទេសនា បញ្ញាបនា
បដ្ឋបនា វិវណា វិកជនា ទុត្តានិកម្មំ កតមេសំ
ចតុន្តំ ទុក្ខស្ស អិយសទ្ធស្ស អាចិក្ខុតា ទេសនា
បញ្ញាបនា បដ្ឋបនា វិវណា វិកជនា ទុត្តានិកម្មំ

សច្ចវិភង្គសុត្ត ទី ១១

[១៧៥] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ
ព្រះភោគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវិសិបកខេមិគទាយេន ជិតក្រុងពាកណសិ ។
ក្នុងទីនោះ ព្រះបាទព្រះភោគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅកិក្ខុចាំទ្បាយថា ម្ចាស់
កិក្ខុចាំទ្បាយ ។ កិក្ខុចាំទ្បាយនោះ ទទួលព្រះតម្កល់ក្រាវព្រះបាទព្រះភោគ
ថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[១៧៦] ព្រះបាទព្រះភោគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់កិក្ខុចាំទ្បាយ
ធម្មចក្រដ៏ច្រើនស្រី ដែលគេជាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធយច្រក្រិក
ទៅក្នុងវិសិបកខេមិគទាយេន ជិតក្រុងពាកណសិ ជាធម្មចក្រ ដែល
សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវភក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ឧណោមួយក្តី ក្នុង
លោក មិនតាមធ្វើបដិវត្តបាទ អីការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
តែងតាំង ការបើក ការវែកញែកនិងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យអិយសទ្ធាចាំ ៤
អិយសទ្ធាចាំ ៤ តើដូចម្តេច អីការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការ
តែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខអិយសទ្ធា ១

ទុក្ខសមុទយេស្ស អរិយសទ្ធស្ស អាចិក្ខុតា ទេសនា
 បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវេណា វិកដនា ទុក្ខានិកម្មំ
 ទុក្ខានិកេទស្ស អរិយសទ្ធស្ស អាចិក្ខុតា ទេសនា
 បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវេណា វិកដនា ទុក្ខានិកម្មំ
 ទុក្ខានិកេទកាមិទិយា បដិបទាយ អរិយសទ្ធស្ស
 អាចិក្ខុតា ទេសនា បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវេណា
 វិកដនា ទុក្ខានិកម្មំ តថាភគេន ភិក្ខុវេ អរហតា
 សម្មាសម្ពុទ្ធន ពារាណសិយំ ឥសិបកទេ មិកទាយេ
 អនុត្តរំ ធម្មចក្កំ បវត្តិកំ អប្សជិវត្តិយំ សមណោ
 វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មតា
 វា កេនចិ វា លោកស្មិ យទិទិ ឥមេសំ ចក្កំ
 អរិយសទ្ធានំ អាចិក្ខុតា ទេសនា បញ្ញាបដា បដ្ឋ-
 បដា វិវេណា វិកដនា ទុក្ខានិកម្មំ ។ សេវេ ភិក្ខុវេ
 សារីបុត្តោមោក្ខណ្ឌទេ កដេ ភិក្ខុវេ សារីបុត្តោមោក្ខណ្ឌ-
 ទេ បណ្ឌិតា ភិក្ខុ អនុត្តរាតា សព្វព្រហ្មចារិទិ ។

ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក
 និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខសមុទយអរិយសទ្ធា ការប្រាប់ ការសំដែង
 ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យ
 ទុក្ខនិកេទអរិយសទ្ធា ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែង
 តាំង ការបើក ការវែកញែក និងការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យទុក្ខនិកេទកាមិទិយា
 បដិបទាយអរិយសទ្ធា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលតថាគត
 ជាអរហត្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវេសិបកទេមិកទាយេន ដ៏ក្រសួង
 ពារាណសិ ជាធម្មចក្រដែលសមណៈភិ ព្រាហ្មណ៍ភិ ទេវតាភិ មារតិ
 ព្រហ្មភិ ខរណមួយភិ ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តិបាន គឺការប្រាប់
 ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែងតាំង ការបើក ការវែកញែក និងការ
 ធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យអរិយសទ្ធាទាំង៦ ទេវេន ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នក
 ទាំងឡាយ ចូរសេពឲ្យសារីបុត្តនិងមោក្ខណ្ឌទុរ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 អ្នកទាំងឡាយ ចូរគប់កេសារីបុត្តនិងមោក្ខណ្ឌទុរ ព្រោះសារីបុត្តនិង
 មោក្ខណ្ឌ ជាបណ្ឌិតភិក្ខុ ជាអ្នកអនុព្រោះសព្វព្រហ្មចារិទ្ធាទ្ធា ។

វិញ្ញាណស្ម វិញ្ញាណស្ម វិញ្ញាណស្ម

សេយ្យជាប់ ភិក្ខុវេ ជនេត ឯវិ សារីបុត្តោ
សេយ្យជាប់ ជាតស្ស អាចារេតា ឯវិ មោក្ខល្លាថោ
សារីបុត្តោ ភិក្ខុវេ សោតាបត្តិជលេ វិនេតិ មោក្ខ
ល្លាថោ ឧត្តមត្ថេ សារីបុត្តោ ភិក្ខុវេ បរហោតិ ធនា
អរិយសទ្ធាចិ វិញ្ញាវេន អាទិក្ខតិ ទេសេតិ បញ្ញាបេតិ
បដ្ឋបេតិ វិវិកិ វិកតិ ឧត្តាទិកាតុតិ ។ ឥនមរោច
កកវា ឥទិ វិញ្ញាទ សុតតោ ឧត្តាយាសថា វិហារ
ចារិសិ ។

[១៧៧] គត្រ ទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អចិ
វប្បក្កន្ធស្ស កកវតោ ភិក្ខុ អាមទ្តេសិ អាវុសោ
ភិក្ខុវេតិ ។ អាវុសោតិ ទោ តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ
សារីបុត្តស្ស ចត្វស្ស្រសុំ ។ អាយស្មា សារីបុត្តោ
ឯតនរោច កតាតេន អាវុសោ អរហតោ សម្មា
សម្ពុទ្ធន ពាកណសិយំ ឥសិបតនេ មិគទាយេ អ
ទុត្តិ ធម្មចក្កិ ចរិត្តិ អច្យុជិត្តិយំ សមណោ
វា ព្រាហ្មណោ វា ទេវេន វា មារេន វា

វិញ្ញាណស្ម វិញ្ញាណស្ម វិញ្ញាណស្ម

មាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារីបុត្តប្រៀបដូចជាមួយបង្កើតកូន ។ មោក្ខល្លា
ប្រៀបដូចជាអ្នកចិញ្ចឹមកូនដែលកើតហើយ ។ មាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារី
បុត្ត ឧត្តាមបុគ្គលករិសាតាបត្តិជលេ មោក្ខល្លា ឧត្តាមបុគ្គលករិប្រ
យោជន៍អិទ្ធិទ្ធីសំ មាលភិក្ខុទាំងឡាយ សារីបុត្ត កាចប្រាប់ សំដែង
បញ្ជាក់ តែងតាំង ចើក វិក្រញែក ធ្វើឲ្យងាយ ដូចអាយស្មទាំង ៤
ដោយពិស្តារពុទ្ធ ។ ព្រះមោក្ខព្រះភោគ បានសំដែងពាក្យខ្លះខ្លះហើយ
លុះព្រះសុតត ទ្រង់សំដែងសេចក្តីខ្លះខ្លះហើយ ក៏ព្រាហ្មណ៍កាលនោះ
ហើយស្តេចចូលទៅកាន់វិហារ ។

[១៧៨] កាលដែលព្រះមោក្ខព្រះភោគ ស្តេចទៀសចេញទៅមិន
យូរប៉ុន្មាន ព្រះសារីបុត្តបានកាយ ក៏ហៅភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងទីនោះថា
នៃអាវុសោភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ទទួលពាក្យព្រះសារីបុត្ត
បានកាយថា អើអាវុសោ ។ ព្រះសារីបុត្តបានកាយពោលដូច្នោះថា នៃ
អាវុសោទាំងឡាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះគង្វារគត ជាអហោធិ
សម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់បានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងឥសិបតនេមិគទាយវន ជិតក្រុង
ពាកណសិ ជាធម្មចក្រដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទៅក្តី ទារក្តី

ព្រហ្មតី វា កេនតិ វា លោកស្មី យងំនំ ធម្មត្ថំ
 អរិយសទ្ធានំ អាចិក្ខតា ទេសនា បញ្ញាបដា
 បដ្ឋបដា វិវណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ កកមេសំ
 ធម្មត្ថំ ធុត្តាស្ស អរិយសទ្ធាស្ស អាចិក្ខតា ទេសនា
 បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
 ធុត្តាសមុទយស្ស អរិយសទ្ធាស្ស អាចិក្ខតា ទេសនា
 បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
 ធុត្តាធិរោទស្ស អរិយសទ្ធាស្ស អាចិក្ខតា ទេសនា
 បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវណា វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ
 ធុត្តាធិរោទកាមំចិយា បដិបទាយ អរិយសទ្ធាស្ស អា-
 ចិក្ខតា ទេសនា បញ្ញាបដា បដ្ឋបដា វិវណា
 វិភជនា ឧត្តាធិកម្មំ ។

ព្រហ្មតី ឧរោកម្មយក្ខី ក្នុងលោក មិនគាចរម្ងឹបដីវត្តបាទ ធិការប្រាប់
 ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការគងតាំង ការបើក ការវែកញែក មិនការ
 ធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យអរិយសទ្ធានំ ៤ អរិយសទ្ធានំ ៤ កើតដូចម្តេច ធិការ
 ប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការគងតាំង ការបើក ការវែកញែក
 មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យខ្ពុកអរិយសទ្ធា ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការ
 បញ្ជាក់ ការគងតាំង ការបើក ការវែកញែក មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យ
 ខ្ពុកសមុទយអរិយសទ្ធា ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការគង
 តាំង ការបើក ការវែកញែក មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យខ្ពុកធិរោទអរិយ-
 សទ្ធា ១ ការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការគងតាំង ការបើក ការ
 វែកញែក មិនការធ្វើឲ្យងាយ ឲ្យខ្ពុកធិរោទតាមដំបូងអរិយសទ្ធា ១ ។

(១៧៦) កកមញ្ញាវុសោ ទុក្ខំ អរិយសត្វំ ។ ជា-
តិមំ ទុក្ខា ជរាមំ ទុក្ខា មរណម្បិ ទុក្ខំ សោកមរិ-
ទេវទុក្ខោនោមនស្សបាយាសាមិ ទុក្ខា យម្បិទ្ធិ ឧ ល-
ភតិ កម្បិ ទុក្ខំ សន្តិក្កេន បញ្ចមាណាទក្ខត្វា ទុក្ខា ។
កកមា ចារុសោ ជាតិ យា ភេសំ ភេសំ សត្តានំ
កម្មំ កម្មំ សត្តានិកាយេ ជាតិ សញ្ញាតិ ទុក្ខានំ
និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ ទទ្ធានំ ចាតុការេ អាយតនា-
នំ បដិលាភោ អយំ វុទ្ធភារុសោ ជាតិ ។ កក-
មា ចារុសោ ជរា យា ភេសំ ភេសំ សត្តានំ កម្មំ
កម្មំ សត្តានិកាយេ ជរា ជីវណត ទស្មិនំ កាលិនំ
វលិក្កតតា អយុទោ សំហានំ ឥន្ទ្រិយានំ បរិចារោ
អយំ វុទ្ធភារុសោ ជរា ។ កកមញ្ញាវុសោ មរណំ
យា ភេសំ ភេសំ សត្តានំ កម្មា កម្មា សត្តានិកា-
យា ទុតិ ចវនតា កេនោ អន្តរនានំ មន្ត មរណំ
កាលភិរិយា ទទ្ធានំ កេនោ កធឿវស្ស និក្ខេហោ
ជីវិតិទ្រិយស្ស ឧបទ្ទេនោ ឥនំ វុទ្ធភារុសោ មរណំ ។

(១៧៦) ម្ចាស់ភារុសោចាំនិទ្យាយ ទុក្ខអរិយសត្វ តើដូចម្តេច ។
ជាតិទុក្ខ ។ ជរាទុក្ខ ។ មរណទុក្ខ ។ សោកទុក្ខ ។ បរិចេទុក្ខ ។
ទុក្ខទុក្ខ ។ គោមនស្សទុក្ខ ។ ឧបាយាសទុក្ខ ។ យម្បិទ្ធិ ។ លភិ
កម្បិទុក្ខ ។ ដោយបំប្រេញ ចក្កបាតាទុក្ខឈ្មោះថាទុក្ខ ។ ម្ចាស់ភារុ-
សោចាំនិទ្យាយ ជាតិ តើដូចម្តេច ការកើត ការកើតទ្រុឌ ការ
ចុះកាន់ភកិ ការប្រព្រឹត្តិទៅមិនដាច់ ការវិលទ្រឡប់ ការកើតទ្រុឌ
វិទ្ធន្ន មិនការបាត់ចំពោះទូកាយគនៈ ណា បេសំពួកសត្វនោះ
ក្នុងសត្តានិកាយនោះ ម្ចាស់ភារុសោចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា ជាតិ ។
ម្ចាស់ភារុសោចាំនិទ្យាយ ជរា តើដូចម្តេច សេចក្តីចាស់ កាលគ្រាំគ្រា
ធ្មេញចាក់ សត់ស្លូត ស្បែកជ្រួញជ្រើយុយោ ការងាយកាយ ការ
ចាស់ដៅវិទ្ធរម្មិយ ណា បេសំពួកសត្វនោះ ក្នុងសត្តានិកាយនោះ
ម្ចាស់ភារុសោចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា ជរា ។ ម្ចាស់ភារុសោចាំនិទ្យាយ
មរណៈ តើដូចម្តេច ការច្យុតិ ការឃ្លោតចាកសត្តានិកាយនោះ ការ
បែកប្តាយ ការបាត់បង់ សេចក្តីស្លាប់ មរណៈ កាលភិរិយោ ការ
បែកប្តាយខន្ធ ការដាក់ចុះខ្ទុវសាតសត ការផ្តាច់បង់ខ្ទុវជីវិតិទ្រិយ ណា
បេសំពួកសត្វនោះ ។ ម្ចាស់ភារុសោចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា មរណៈ ។

សុត្តន្តបិដក មហាបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយសុត្តនិកាយ

កតមោ ចារុសោ សោកោ យោ ទោ អារុសោ
 អញ្ញកញ្ញកវេទ ទ្យសនេទ សមញ្ញកតស្ស អញ្ញ
 វញ្ញកវេទ ទុក្ខនម្មេទ ធុដ្ឋស្ស សោកោ សោទេ
 សោទំភត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ អ
 វុត្តកវុសោ សោកោ ។ កតមោ ចារុសោ ប
 ទេវេ យោ ទោ អារុសោ អញ្ញកញ្ញកវេទ ទ្យស
 នេទ សមញ្ញកតស្ស អញ្ញកញ្ញកវេទ ទុក្ខនម្មេ
 ធុដ្ឋស្ស អាទេវេ បរិទេវេ អាទេវេន បរិទេវេន អ
 ទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ អយំ វុត្តកវុសោ បរិទេវេ
 កតមញ្ញកវុសោ ទុក្ខំ យំ ទោ អារុសោ កាយិកំ
 ទុក្ខំ កាយិកំ អសាតំ កាយសម្មស្សនំ ទុក្ខំ
 អសាតំ វេទយិកំ ឥទំ វុត្តកវុសោ ទុក្ខំ ។

សុត្តន្តបិដក មហាបិដក ខុទ្ទកនិកាយ ខុទ្ទកនិកាយសុត្តនិកាយ

មាលភារុសោទំនិទ្យាយ សោកៈ តើដូចម្តេច មាលភារុសោទំនិទ្យាយ
 សេចក្តីស្នូតស្នប់ ការស្រពោស្រពាបំ ការស្រណោស្រណោត ការ
 ត្រៀមគ្រប់គ្រងក្នុង ការសម្រេចសម្រេចគ្រប់គ្រង ណា របស់សត្វ ដែល
 ប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយបំពាល់
 ហើយ មាលភារុសោទំនិទ្យាយ នេះហៅថា សោកៈ ។ មាល
 ភារុសោទំនិទ្យាយ បរិទេវៈ តើដូចម្តេច មាលភារុសោទំនិទ្យាយ
 ទំនួញ ការទូញរៀបរាប់ ការត្រួតត្រា ការយំយែក ការអណ្តើក
 អណ្តាត ការយំរៀបរាប់ ណា របស់សត្វដែលប្រកបដោយសេចក្តីវិនាស
 ណាមួយ ឬត្រូវសេចក្តីទុក្ខណាមួយបំពាល់ហើយ មាលភារុសោទំនិ
 ទ្យាយ នេះហៅថា បរិទេវៈ ។ មាលភារុសោទំនិទ្យាយ ទុក្ខៈ
 តើដូចម្តេច មាលភារុសោទំនិទ្យាយ សេចក្តីលំបាក ការមិន
 សប្បាយកាយ សេចក្តីទុក្ខកើតអំពីកាយសម្ពុស្ស ការទទួលការម្នាក់
 មិនជាទិសប្បាយ ណា មាលភារុសោទំនិទ្យាយ នេះហៅថា ទុក្ខៈ ។

កាតមញ្ញាវុសោ ទោមនស្សំ យំ ទោ អារុ
ទេតសិកំ ទុក្ខំ ទេតសិកំ អសាតិ មិច្ឆាសម្មា
ទុក្ខំ អសាតិ វេទយំតិ ឥទំ វុត្តាវុសោ ទេ
ទស្សំ ។ កាតមោ ចារុសោ ទោយាសោ យោ
អារុសោ អញ្ញាតាញ្ញាតារា ក្យសារា ទេ សមញ្ញាតា
អញ្ញាតាញ្ញាតារា ទុក្ខាទម្មេ ទុក្ខស្ស អាយាសោ ទ
យាសោ អាយាសិកត្តំ ទោយាសិកត្តំ អយំ វុត្តា
សោ ទោយាសោ ។ កាតមញ្ញាវុសោ យម្បិច្ឆិ
លភតិ តម្បិ ទុក្ខំ ជាតិទម្មាទំ អារុសោ សញ្ញា
វិ ឥច្ឆា ទម្បិច្ឆតិ អយោ វត មយំ ទ ជាតិទម្ម
អស្សាម ទ ទ វត យោ ជាតិ អាកាធិយ្យា
ទ ទោ មទេតំ ឥច្ឆាយ មត្តតំ ឥទម

ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ម្ចាស់អារុសោទាំង
ឡាយ សេចក្តីលំបាកក្នុងចិត្ត ការងារសប្បាយចិត្ត សេចក្តីខ្ពុកខ្ពើមអំពី
មិច្ឆាសម្មាស្ស ការទទួលការម្នាក់មិនដាច់វិសប្បាយ ណា ម្ចាស់អារុសោ
ទាំងឡាយ នេះហៅថា ទោមនស្ស ។ ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ
ទុច្ចាយាសៈ តើដូចម្តេច ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ សេចក្តីគាត់គឺ
ការចង្រៀតចិត្ត ការខ្វែងខ្វាស់ ការគឺនិចិត្ត ណា របស់សត្វ ដែលប្រ
កបដោយសេចក្តីវិចារសណាមួយ ឬគ្រូសេចក្តីខ្ពុកខ្ពើមនៃពាល់ហើយ
ម្ចាស់អារុសោទាំងឡាយ នេះហៅថា ទុច្ចាយាសៈ ។ ម្ចាស់អារុសោ
ទាំងឡាយ យម្បិច្ឆិ ទ លភតិ តម្បិទុក្ខ តើដូចម្តេច ម្ចាស់អារុសោ
ទាំងឡាយ ក្នុងសត្វដែលមានជាតិជាធម្មតា វេទនិចារសេចក្តីប្រាថ្នា
យ៉ាងនេះថា ទុហិ សូមឲ្យយើងទាំងឡាយ កុំធម្មិជាអ្នកមានជាតិជាធម្មតា
ឡើយ ពុំនោះសោត ជាតិកុំធម្មិមកដល់យើងទាំងឡាយឡើយ អំពី
ខ្ញុំនិង ក៏សត្វទាំងឡាយ មិនធម្មិដល់តាមសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះ

យម្យិច្ចំ ន លកតិ តម្យិ ធុត្តំ ជកនធានំ អកុស
 សត្តានំ... ព្យាដិទធានំ អកុសោ សត្តានំ... មរណាទម្មា
 អកុសោ សត្តានំ... សោកមរិទេវធុត្តុតោមទស្សុចា
 ហសនធានំ អកុសោ សត្តានំ ឃិវិ ឥច្ឆា ទម្យជ្ជតិ អហ
 វត មយំ ន សោកមរិទេវធុត្តុតោមទស្សុចាយាសន្ត
 អស្សាម ន ច វត ចោ សោកមរិទេវធុត្តុតោ
 ទស្សុចាយាសា អាកច្ឆេយ្យិច្ចំ ន ចោ មទេតំ ឥច្ឆ
 យ មត្តម្យំ ឥទម្យិ យម្យិច្ចំ ន លកតិ តម្យិ ធុត្តំ
 តាតមេ ចាកុសោ សង្ខិក្កន មត្តុចាធានត្តុតោ ធុត្ត
 សេយ្យដំនិ រុម្មហាធានត្តុតោ វេទនុចាធានត្តុតោ
 សត្តុចាធានត្តុតោ សង្ខារុចាធានត្តុតោ វិញ្ញាណ
 ចាធានត្តុតោ ឥមេ វុច្ឆនាកុសោ សង្ខិក្កន មត្តុចា
 ធានត្តុតោ ធុត្តុតោ ។ ឥនិ វុច្ឆនាកុសោ មុត្ត
 អរិយសង្ខំ ។

ហៅថា យម្យិច្ចំ ន លកតិ តម្យិ ធុត្តុតោ មាលកុសោ ចាំនិទ្យាយ ពួក
 សត្តវដលមានដកជាធម្មតា... មាលកុសោ ចាំនិទ្យាយ ពួកសត្តវដល
 មានព្យាដិទធាន... មាលកុសោ ចាំនិទ្យាយ ពួកសត្តវដលមាន
 សេចក្តីស្តាប់ជាធម្មតា... មាលកុសោ ចាំនិទ្យាយ ពួកសត្តវដលមាន
 សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ខ្ពុត ចោមទស្ស ធិនសេចក្តីចង្អៀត
 ចង្អៀតជាធម្មតា វេទនាមានសេចក្តីប្រាថ្នា កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធុត្ត
 សូមឲ្យយើងចាំនិទ្យាយ កុំធើជាអ្នកមានសេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល
 ខ្ពុត ចោមទស្ស ធិនសេចក្តីចង្អៀតចង្អៀតជាធម្មតាឡើយ កុំចោ
 សោក សេចក្តីសោក ខ្សឹកខ្សួល ខ្ពុត ចោមទស្ស ធិនសេចក្តី
 ចង្អៀតចង្អៀត កុំធើមក ដល់យើងចាំនិទ្យាយឡើយ អំពើទុំងងឹ
 កំសត្តចាំនិទ្យាយ មិនធើដល់ភាមសេចក្តីប្រាថ្នាឡើយ នេះហៅថា
 យម្យិច្ចំ ន លកតិ តម្យិ ធុត្តុតោ ។ មាលកុសោ ចាំនិទ្យាយ
 ដោយបំប្រញ មត្តុចាធានក្នុង ឈ្មោះថាខ្ពុត កើតដូចម្តេច រួចជា
 ។ មត្តុចាធានក្នុង ។ វេទនាជា។ មត្តុចាធានក្នុង ។ សញ្ញាជា។ មត្តុចាធានក្នុង ។
 សត្តិជា។ មត្តុចាធានក្នុង ។ វិញ្ញាណជា។ មត្តុចាធានក្នុង ។ មាលកុសោ
 ចាំនិទ្យាយ ចាំនិទ្យាយហៅថា មត្តុចាធានក្នុងខ្ពុត ដោយបំប្រញ ។
 មាលកុសោ ចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា ខ្ពុតអរិយសត្ត ។

វិញ្ញាណសុត្តនិកាយ ឧទ្ទិសនិកាយ

[១៧៧] កាតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខសមុទយោ អរិយសត្វំ ។ យោយំ តណ្ហា ខោតោត្តវិកា ទុក្ខភសមតា តច្រកត្រាភិទុក្ខំ សេយ្យេដំមំ កាមតណ្ហា តណ្ហា វិភវតណ្ហា វិទិ វុទ្ធតាវុសោ ទុក្ខសមុទយោ អរិយសត្វំ ។

[១៧៨] កាតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខនិរោធ�ោ អរិយសត្វំ ។ យោ តស្សាយេវ តណ្ហាយ អសេសវិភវោ ចាតោ បដិទិស្សត្តោ មុត្តិ អបាលយោ វុទ្ធតាវុសោ ទុក្ខនិរោធ�ោ អរិយសត្វំ ។

[១៧៩] កាតមញ្ញាវុសោ ទុក្ខនិរោធតាមិទិ បចនា អរិយសត្វំ ។ អយមេវ អរិយោ អដ្ឋង្គិកេ មត្តោ សេយ្យេដំមំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាភិទេសម្មាកម្មត្តោ សម្មាអាដិកេ សម្មាវាយាមោ សម្មាស

វិញ្ញាណសុត្តនិកាយ ឧទ្ទិសនិកាយ

[១៧៧] ម្ចាស់ភាវុសោ ចាំនិទ្យាយ ទុក្ខសមុទយអរិយសត្វ តើដូចម្តេច ។ តណ្ហាណា ដែលនាំសត្វទៅកើតទៀត ច្រកច្រម ដោយសេចក្តីត្រេកត្រាល មានសេចក្តីត្រេកតា ក្នុងភពនោះ ។ កាមតណ្ហា ។ ភវតណ្ហា ។ វិភវតណ្ហា ។ ម្ចាស់ភាវុសោ ចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា ទុក្ខសមុទយអរិយសត្វ ។

[១៧៨] ម្ចាស់ភាវុសោ ចាំនិទ្យាយ ទុក្ខនិរោធអរិយសត្វ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីនាំសត្វនិងការលក់មិនទាន់សល់ នៃតណ្ហានោះ ឯង កិរិយាលរបង ការលាស់ចោល ការជម្រុះចោល នូវតណ្ហា នោះឯង ការមិនកាល័យ ក្នុងតណ្ហានោះឯង ណា ម្ចាស់ភាវុសោ ចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធអរិយសត្វ ។

[១៧៩] ម្ចាស់ភាវុសោ ចាំនិទ្យាយ ទុក្ខនិរោធតាមិទិ បចនា អរិយសត្វ តើដូចម្តេច ។ អរិយមន្ត្រច្រកដោយអង្គ ៨ ច្រកនោះឯង គឺសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ ។ សេចក្តីគ្រិះគ្រូវ ។ វាចាត្រូវ ។ ការងារត្រូវ ។ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ។ ព្យាយាមត្រូវ ។ សេចក្តីលើកត្រូវ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេរិយបិដកសក

សម្មាសមាធិ ។ កតមា ចារុសោ សម្មាទិដ្ឋិ យំ
 ចោ ចារុសោ ទុក្ខោ ញាណំ ទុក្ខាសមុទយេ
 ញាណំ ទុក្ខានិរោទេ ញាណំ ទុក្ខានិរោទកាមិទំយា
 បដិបទាយ ញាណំ អយំ វុត្តចារុសោ សម្មាទិដ្ឋិ ។
 កតមោ ចារុសោ សម្មាសង្កប្បោ ទេស្តាម្មសង្កប្បោ
 អន្សាទានសង្កប្បោ អវិហសាសង្កប្បោ អយំ វុត្តចារុសោ
 សម្មាសង្កប្បោ ។ កតមា ចារុសោ សម្មាភតា
 មុសាភតា វេរមណី បិសុណាយ ភតាយ វេរមណី
 ឧវសាយ ភតាយ វេរមណី សម្មាស្សលាទា វេរមណី
 អយំ វុត្តចារុសោ សម្មាភតា ។ កតមោ
 ចារុសោ សម្មាសម្មាញោ វាលាភតិទាតា វេរមណី
 អទិដ្ឋានាតា វេរមណី តាមេសុមិដ្ឋានាតា វេរមណី

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ខេរិយបិដកសក

សម្មាទិដ្ឋិត្រៃ ។ ម្នាលអារុសោ ចាំនិទ្សយ សេចក្តីយល់ឃើញ
 ត្រៃ តើដូចម្តេច ម្នាលអារុសោ ចាំនិទ្សយ សេចក្តីដឹងក្នុងកន្លែង
 សេចក្តីដឹងក្នុងហេតុឲ្យកើតខុក សេចក្តីដឹងក្នុងវិលវល់ខុក សេចក្តីដឹង
 ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិដើម្បីវិលវល់ខុក ម្នាលអារុសោ ចាំនិទ្សយ នេះហៅ
 ថា សេចក្តីយល់ឃើញត្រៃ ។ ម្នាលអារុសោ ចាំនិទ្សយ សេចក្តីត្រៃ
 រៃត្រៃ តើដូចម្តេច សេចក្តីត្រៃរៃដើម្បីចេញចាកកាម ។ សេចក្តីត្រៃរៃ
 ដើម្បីមិនព្យាបាទ ។ សេចក្តីត្រៃរៃដើម្បីមិនបៀតបៀន ។ ម្នាលអារុសោ
 ចាំនិទ្សយ នេះហៅថា សេចក្តីត្រៃរៃត្រៃ ។ ម្នាលអារុសោ ចាំនិទ្សយ
 ភពត្រៃ តើដូចម្តេច ការវៀរចាកសំរឹកុហេត ។ ការវៀរចាកសំរឹ
 ញះញង់ ។ ការវៀរចាកសំរឹទ្រពោះ ។ ការវៀរចាកតាក្សរោយកយ
 ឥតប្រយោជន៍ ។ ម្នាលអារុសោ ចាំនិទ្សយ នេះហៅថា ភពត្រៃ ។
 ម្នាលអារុសោ ចាំនិទ្សយ ការងារត្រៃ តើដូចម្តេច ការវៀរចាកបាណា-
 ភិបាត ។ ការវៀរចាកវេទនា ។ ការវៀរចាកការមសុមិច្ឆាចារ ។

ក្បួនស្រាវជ្រាវ សុចរិតសុធម៌ បុគ្គលិកសុទ្ធ

អយំ វុទ្ធាវុសោ សម្មាសម្ពុទ្ធា ។ កតមោ ចារុសោ
 សម្មាសម្ពុទ្ធា វុទ្ធាវុសោ អរិយស្សវគោ មិច្ឆាអាជីវិ
 បហាយ សម្មាសម្ពុទ្ធា ជីវិតំ កម្សេតិ អយំ វុទ្ធាវុ
 សោ សម្មាសម្ពុទ្ធា ។ កតមោ ចារុសោ សម្មាសម្ពុ
 ទោ វុទ្ធាវុសោ កិច្ចុ អនុប្បដ្ឋានំ ចាមតានំ អកុស
 លានំ ធម្មានំ អនុប្បដ្ឋាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ
 វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្ខណ្ណាតិ បទហតិ ឧប្បដ្ឋានំ
 ចាមតានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហាយាយ ធម្មំ
 ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្ខណ្ណាតិ
 បទហតិ អនុប្បដ្ឋានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្ប
 ដ្ឋាយ ធម្មំ ជនេតិ វាយមតិ វិយំ អារកតិ
 ចិត្តំ បក្ខណ្ណាតិ បទហតិ ឧប្បដ្ឋានំ កុសលានំ
 ធម្មានំ វិចិត្តោ អសម្មោសាយ វិយោកាវាយ
 វេទុលាយ កាវាយ ចារិយិយោ ធម្មំ ជនេតិ
 វាយមតិ វិយំ អារកតិ ចិត្តំ បក្ខណ្ណាតិ បទហតិ

ក្បួន សុចរិតសុធម៌ បុគ្គលិកសុទ្ធ

ម្ចាស់ភារុសោ ចំនិទ្ធាយ ខេមហោថា កាតិក្រុត ។ ម្ចាស់ភារុសោ
 ចំនិទ្ធាយ កាចិត្តិមជិតក្រុត តើដូចម្តេច ម្ចាស់ភារុសោ ចំនិទ្ធាយ
 អរិយសាវ័ក កុសលសទានេ លមេន្តុកាចិត្តិមជិតកុស ហើយ
 សម្រេចជីវិតដោយកាចិត្តិមជិតក្រុត ម្ចាស់ភារុសោ ចំនិទ្ធាយ នេះ
 ហោថា កាចិត្តិមជិតក្រុត ។ ម្ចាស់ភារុសោ ចំនិទ្ធាយ ព្យាយាមក្រុត
 តើដូចម្តេច ម្ចាស់ភារុសោ ចំនិទ្ធាយ កិច្ចុកុសលសទានេ ញ៉ាំង
 ធន្នៈឱ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្តទុក កំលប់
 ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងអកុសលធម៌ជំលាមកចំនិទ្ធាយ ដែលមិនទាន់កើត
 មិនឱ្យកើតឡើងបាន ញ៉ាំងធន្នៈឱ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធ
 ព្យាយាម ផ្គងចិត្តទុក កំលប់ចិត្ត ដើម្បីលះបង់ឱ្យអកុសលធម៌ជំលាមក
 ចំនិទ្ធាយ ដែលកើតឡើងហើយ ញ៉ាំងធន្នៈឱ្យកើតឡើង ប្រឹង
 ប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្តទុក កំលប់ចិត្ត ដើម្បីញ៉ាំងកុសល
 ធម៌ចំនិទ្ធាយ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឱ្យកើតឡើង ញ៉ាំងធន្នៈ
 ឱ្យកើតឡើង ប្រឹងប្រែង ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្តទុក កំលប់ចិត្ត
 ដើម្បីញ៉ាំងកុសលធម៌ចំនិទ្ធាយ ដែលកើតឡើងហើយ ឱ្យបានបំបាត់
 នៅ មិនឱ្យវិភាសទៅវិញ ឱ្យបានចម្រើនចំណាយ ឱ្យកើតចម្រើន

អយំ វុទ្ធាវុសោ សម្មាសមាសោ ។ កាគមា ចាវុសោ
 សម្មាសតិ ឥតាវុសោ ភិក្ខុ កាយេ កាយោទុបស្សី
 វិហារតិ អាតាបិ សម្មជាតោ សតិមា វិទេយ្យ
 លោកេ អភិជ្ឈាតោមទស្សី វេទនាសុ វេទនាទុបស្សី
 វិហារតិ ។ បេ ។ ចិក្កេ ចិត្តាទុបស្សី ។ បេ ។ ធម្មេសុ
 ធម្មាទុបស្សី វិហារតិ អាតាបិ សម្មជាតោ សតិមា
 វិទេយ្យលោកេ អភិជ្ឈាតោមទស្សី អយំ វុទ្ធាវុសោ
 សម្មាសតិ ។ កាគមា ចាវុសោ សម្មាសមាទិ
 ឥតាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ឆេវ កាយេហិ វិវិច្ឆេ អតុសលេហិ
 ធម្មេហិ សវិតត្តំ សវិហារិ វិវេកាទិ មិតិសុខំ បឋមំ
 ណាទំ ទមសម្មជ្ជ វិហារតិ វិតត្តុវិចារាទំ រូបសមា
 អជ្ឈត្តំ សម្មសាទមំ ចេតសោ ឯតោនិការិ អវិតត្តំ
 អវិហារិ សមាទិទិ មិតិសុខំ ទុតិយំ ណាទំ...

ម្ចាស់ការុសោ ចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា ព្យាយាមត្រូវ ។ ម្ចាស់ការុសោ
 ចាំនិទ្យាយ សេចក្តីលើកត្រូវ តើដូចម្តេច ម្ចាស់ការុសោ ចាំនិទ្យាយ
 ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ពិចារណាយើញរឿយ ។ ខ្លួនកាយក៏កាយ មាន
 ព្យាយាមដុះកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បញ្ចូបដំខ្លួន
 អភិជ្ឈានិទោមស្សក្នុងលោក ពិចារណាយើញរឿយ ។ ខ្លួនខែនាគ
 ខែនាចាំនិទ្យាយ ។ បេ ។ ពិចារណាយើញរឿយ ។ ខ្លួនចិត្តក៏ចិត្ត
 ។ បេ ។ ពិចារណាយើញរឿយ ។ ខ្លួនចិត្តក៏ចិត្តចាំនិទ្យាយ មាន
 ព្យាយាមដុះកិលេស មានសេចក្តីដឹងខ្លួន មានស្មារតី បញ្ចូបដំខ្លួន
 អភិជ្ឈានិទោមស្សក្នុងលោក ម្ចាស់ការុសោ ចាំនិទ្យាយ នេះហៅថា
 សេចក្តីលើកត្រូវ ។ ម្ចាស់ការុសោ ចាំនិទ្យាយ ការកែលំអ្នកត្រូវ តើដូច
 ម្តេច ម្ចាស់ការុសោ ចាំនិទ្យាយ ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ស្លាប់ចាកកាយ
 ចាំនិទ្យាយ ស្លាប់ចាកអកុសលធម៌ចាំនិទ្យាយ បានផល់ខ្លួនបឋមជ្ឈាន
 ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានប័តិទិនិសុខៈ ដែលរក្សាអំពី
 សេចក្តីស្ងាត់ ក៏សម្រេចសម្រាន្តនៅគ្រប់វិធានបឋម ភិក្ខុបានផល់ខ្លួនចុះ
 យជ្ឈាន ជាធម្មជាតិគឺមានក្នុងសម្មាសមាទិក្ខុ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
 ភិសុច្ចា មានសភាពជាចិត្តខ្លួនសំដែង មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មាន
 តែប័តិទិនិសុខៈរក្សាអំពីសមាទិក្ខុបឋមជ្ឈាន ព្រោះម្ចាស់វិតក្កៈ មិនវិចារៈ...

វិញ្ញាណស្ម លទ្ធិវិញ្ញាណស្ម អរិយសទ្ធិ

តតិយំ ណាទំ... ទត្តុំ ណាទំ ឧបសម្បជ្ជ វិហារតិ
អយំ វុទ្ធការុសោ សម្មាសមាទិ ។ ឥទំ វុទ្ធការុសោ
ទុក្ខនិរោធកាមិនិ បដិបតា អរិយសទ្ធិ ។

[១៨៦] តថាគតេនារុសោ អរហតា សម្មាសម្ពុ-
ទ្ធន កាណាសិយំ ឥសិបករេន មិកតាយេ អនុត្តរំ
ធម្មចក្កំ បវត្តិតំ អប្បជិវត្តិយំ សមណោ ន ព្រាហ្ម-
ណោ ន ទេវេន ន មារេន ន ព្រាហ្មណា ន កោធនំ ន
លោកស្មី យនិនំ ឥមេសំ ទត្តុំ អរិយសទ្ធិនំ
អាទិស្វនា ទេសថា បញ្ញាបថា បដ្ឋបថា វិវាណា
វិកលថា ទុន្តានិកាម្ពុន្តំ ។ ឥនមារិចាយស្មា សារីបុត្តោ
អន្តមថា តេ ភិក្ខុ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស កាសិកំ
អភិទទ្ធិ ។

លទ្ធិវិញ្ញាណស្ម ឯកាសមំ ឥទ្ធិ ។

វិញ្ញាណស្ម លទ្ធិវិញ្ញាណស្ម កាប្រាថវ្យាអរិយសទ្ធិ

(បាទដល់) ខ្ញុំភរិយជន្លា... បាទដល់ខ្ញុំបុគ្គលជន្លា សាម្រេចសម្រាន្ត
នៅគ្រប់វិធានបថ ម្ចាស់ការុសោតាំងខ្យាយ នេះហៅថា ការតែសំ
ចិត្តត្រូវ ។ ម្ចាស់ការុសោតាំងខ្យាយ នេះហៅថា ទុក្ខនិរោធកាមិនិ
បដិបតាអរិយសទ្ធិ ។

[១៨៦] ម្ចាស់ការុសោតាំងខ្យាយ ធម្មចក្រដ៏ប្រសើរ ដែលព្រះ
រាជាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ឱ្យប្រក្រតីតៅក្នុងឥសិបករេនមិកតាយេនៃ
ទៀបក្រុងពាណសិ ជាធម្មចក្រ ដែលសមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតា
ក្តី មារក្តី ព្រាហ្មក្តី ឧរោហមួយក្តី ក្នុងលោក មិនអាចធ្វើបដិវត្តិបាន
អីការប្រាប់ ការសំដែង ការបញ្ជាក់ ការតែតាំង ការបើក ការ
វែកញែក និងការធ្វើឱ្យឆ្ងាយ ខ្ញុំអរិយសទ្ធិតាំង ២ នេះឯង ។ លុះ
ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ សំដែងព្រះសូត្រនេះរាប់ហើយ ភិក្ខុតាំងនោះ
ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ និងភាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ។

ចប់ លទ្ធិវិញ្ញាណស្ម ទី ១១ ។

ទ្វាទសមំ ទុក្ខណារិក្ខុសុត្តំ

[១៨១] ឯវរុទ្ធ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកា
សក្កោសុ វិហាតំ កាបិលវត្តស្មី ឯក្រាណាមេ ។
អថទោ មហាបជាបតី កោតមី ធុរំ ទុស្សយុកំ
អាណាយេ យេន កកា តេទុបសុត្តមិ ទុបសុត្តមិកា
កកវត្តំ អភិវទេត្តា ឯកមត្តំ ឯសិវិធំ ។ ឯកមត្តំ
ឯសិទ្ធា ទោ មហាបជាបតី កោតមី កកវត្តំ ឯត-
នកោន ឥធំ មេ កន្តេ ធុរំ ទុស្សយុកំ កកវត្តំ
ទុត្តិស្ស សាមំ កត្តំ សាមំ វាយិកំ តំ មេ កន្តេ
កកា បដិក្ខណាតុ អនុកម្យ ទុវាយាយាតំ ។

ទុក្ខណារិក្ខុសុត្ត ទំ ១២

[១៨១] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភោគច្រើនគង់ក្នុងគ្រាពាក្យ ជិតគ្រប់លើសពីស្កុ ក្នុងវេទសក្កុ ។
គ្រាទោ ព្រះមានមហាបជាបតីភោតមី ហើយកសំពត់ថ្មី ១ គូ ចូល
ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភោគ លុះចូលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ
ភោគ ហើយគង់ក្នុងវិសមគូ ។ លុះព្រះមានមហាបជាបតីភោតមី គង់
ក្នុងវិសមគូហើយ ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភោគ ផ្សំចូរថា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំពត់ថ្មី ១ គូនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វែងខ្លាំង ក្សាញខ្លាំង ផ្គត់
ចំពោះព្រះមានព្រះភោគ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភោគ
អាស្រ័យនូវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ រដ្ឋលយកនូវសំពត់នោះ ។

ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង រាជធានីភ្នំពេញ

[១៨២] ប្រឹក្សា ក្រសួង ក្រសួង មហាបាយតិ កោតមិ

ឯកភាព សង្ឃ កោតមិ ទេហិ សង្ឃ តេ ទិដ្ឋ

អហត្ថេ ព្រះសង្ឃ កវិស្សមិ សង្ឃ ពាតិ ។

ទុតិយម្យំ ទោ មហាបាយតិ កោតមិ កកវន្តំ

ឯកភាព ឥទ្ធិ មេ កាត្ត ទវិ ទុស្សយុតិ កកវន្តំ

ទុតិយម្យំ សាមិ កក្កំ សាមិ វាយតិ តិ មេ កាត្ត

កកវ បដិក្កណាតុ អទុកម្យំ ទោធាយាតិ ។

ទុតិយម្យំ ទោ កកវ មហាបាយតិ កោតមិ ឯក-

ភាព សង្ឃ កោតមិ ទេហិ សង្ឃ តេ ទិដ្ឋ

ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង រាជធានីភ្នំពេញ

[១៨២] កាលបើព្រះនាងមហាបាយតិ ក្របបង្គំទូល

យ៉ាងនេះហើយ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏មានព្រះចម្រើននឹងព្រះនាងមហា-

បាយតិ កាលបើព្រះនាងនោះ សូមព្រះនាងប្រគេន

(សំពត់នោះ) ចំពោះសង្ឃវិញចុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសំពត់នោះ

ចំពោះសង្ឃហើយ គេក៏ឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ព្រោះ

សង្ឃក៏ឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបាយតិ-

កោតមិ ក្របបង្គំទូលអង្វរព្រះមានព្រះភាគ អស់ព្រះ ២ ផងដូច្នោះថា

បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សំពត់ថ្មី ១ គ្រឿង ខ្ញុំម្ចាស់វិទូឯង គ្រឿង

គ្រឿង ១ ខ្ញុំសចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បតិក្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូម

ព្រះមានព្រះភាគអាស្រ័យខ្ញុំសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ទទួលយក

ខ្ញុំសំពត់នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់មានព្រះចម្រើននឹងព្រះនាង

មហាបាយតិ កាលបើព្រះនាងនោះ អស់ព្រះ ២ ផងដូច្នោះ បតិក្រព្រះនាងកោតមិ

សូមព្រះនាងប្រគេនសង្ឃវិញចុះ កាលបើព្រះនាងព្រះអនុសង្ឃហើយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខបិបទ្គញសភំ

អហោត្នេវ ព្វដិគោ ភវិស្សាមិ សាឡេន ចាតិ ។ តតិ-

យម្យិ ទោ មហោបជាបតិ កោតមិ កកវន្តំ ឯតទរោច

ននំ វេ កន្តំ នវំ ទុស្សយុតិ កកវន្តំ ទុន្តិស្ស

សាមិ កាន្តំ សាមិ វាយតិ តំ មេ កន្តំ កកវ

វដិគ្គណ្ណកតុ អនុតាម្យិ ទទាធាយាតិ ។ តតិយម្យិ

ទោ កកវា មហោបជាបតិ កោតមិ ឯតទរោច

សាឡេន កោតមិ ទេហិ សាឡេន តេ និទ្ទេ អហោត្នេវ

ព្វដិគោ ភវិស្សាមិ សាឡេន ចាតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ខបិបទ្គញសភំ

ភវាភកកំឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ព័ន្ធសង្សារិឈ្មោះថា

ព្រះនាងបានបូជាហើយដែរ ។ ព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមិ ក្រាប

បង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ អស់វារៈ ៗ ផងដូច្នោះថា បតិគ្រូព្រះអង្គដ៏

ចម្រើន សំពត់ថ្មីៗ គួរនេះ ខ្ញុំម្ចាស់វៃខ្លួនឯង ក្បួនខ្លួនឯង ទុំស

ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ បតិគ្រូព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ

កស្រីយម្យវសេចក្តីអនុគ្រោះចំពោះខ្ញុំម្ចាស់ ហើយទទួលយកខ្ញុំសំពត់

នោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានព្រះបន្ទូលនឹងព្រះនាងមហាបជា-

បតិគោតមិ អស់វារៈ ៗ ផងដូច្នោះថា បតិគ្រូព្រះនាងគោតមិ សូមព្រះ

នាងប្រគេនសង្សារិញចុះ កាលបើព្រះនាងប្រគេនសង្សារិហើយ ភវាភក

កំឈ្មោះថាព្រះនាងបានបូជាហើយផង ព័ន្ធសង្សារិឈ្មោះថាព្រះនាង

បានបូជាហើយដែរ ។

ភក្កវត្តំ កណ្ត អាគម្ម មហាបជាបតិ កោតមិ ពុទ្ធ
 អវេទុប្បសារោន សមន្តាគតា ធម្មេ អវេទុប្បសារោន
 សមន្តាគតា សាធុ អវេទុប្បសារោន សមន្តាគតា
 អរិយកណ្តោហំ សិលេហំ សមន្តាគតា ភក្កវត្តំ កណ្ត
 អាគម្ម មហាបជាបតិ កោតមិ ពុទ្ធ វិក្កង្គា
 ទុក្ខសមុទយេ វិក្កង្គា ទុក្ខវិរោធនេ វិក្កង្គា
 ទុក្ខវិរោធតាមិវិយា បដិបទាយ វិក្កង្គា ភក្កវត្តំ
 កណ្ត ពហុការោ មហាបជាបតិយា កោតមិយោតិ ។

[១៨២] ឯវមេតិ អាទទុ ឯវមេតិ អាទទុ យំ
 ហោទទុ បុត្តោណ បុត្តលំ អាគម្ម ពុទ្ធិ សារណំ គតោ
 ហោតិ ធម្មំ សារណំ គតោ ហោតិ សាធុំ សារណំ
 គតោ ហោតិ វិសេស្សនទុ បុត្តោស្ស វិសេស្ស បុត្ត-
 លោន ធន សុច្ឆន្ទិការិ វោសិ យមិវំ វារិវាទនំ
 បទុដ្ឋានំ អញ្ញាលំតាម្មំ សាមិវិកាម្មំ ចិវិវិស្វាហាតសេ-
 តាសនតិលានប្បទុយកេសំដ្ឋិវិកាភទុប្បតារោន ។

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជាបតិភាគមិ កាស្រ័យនូវព្រះ
 មានព្រះភាគ ទើបប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះពុទ្ធ
 ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះធម៌ ប្រកបដោយសេចក្តី
 ជ្រះថ្លាមិនកម្រើក ក្នុងព្រះសង្ឃ ប្រកបដោយសីលទាំងឡាយ ដែលជាទី
 ក្រេកអរនៃព្រះអោយបុគ្គល បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនាងមហាបជា-
 បតិភាគមិ កាស្រ័យនូវព្រះមានព្រះភាគ ទើបជាអ្នកអស់សង្ឃឹយក្នុង
 ទុក្ខ អស់សង្ឃឹយ ក្នុងហេតុទ្វិក្ខតទុក្ខ អស់សង្ឃឹយ ក្នុងធម៌លក់ទុក្ខ
 អស់សង្ឃឹយ ក្នុងសេចក្តីប្រតិបត្តិការកាន់ទិវលក់ទុក្ខ បពិត្រព្រះអង្គដ៏
 ចម្រើន សូម្បីព្រះមានព្រះភាគ ក៏មានទុបការៈច្រើន ដល់ព្រះនាង
 មហាបជាបតិភាគមិដែរ ។

[១៨២] ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ
 ភានន្ត អើយ៉ាងហ្នឹងហើយ ភានន្ត ម្ចាស់ភានន្ត បុគ្គលកាស្រ័យ
 បុគ្គលណា ទើបបានដល់ព្រះពុទ្ធជាទីពឹង បានដល់ព្រះធម៌ជាទីពឹង
 បានដល់ព្រះសង្ឃជាទីពឹង ម្ចាស់ភានន្ត ភាគអមិនសំដែងនូវការថ្កោល
 ចង្អុំ ការក្រោកទទួល អញ្ញាលំតាម្ម ភាមិវិកាម្ម និងការឲ្យទូរិវា
 ចិវិលាបាត សេនាសនៈ និងគោរដ្ឋបរិការជាច្រើនដល់អ្នកជំនុំ ថា
 ជាគម្មដែលបុគ្គលនេះ គម្មដ៏ដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។

កង្កែបស្នូ ទ្រុំណាវកង្កែបស្នូ សុប្បតិកាភាសា

យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ បុគ្គលំ អាគម្ម មាណាតិមា-
 តា បដិវរតោ ហោតិ អនិច្ចាធានា បដិវរតោ ហោតិ
 កាមេសុប្បិច្ឆាធានា បដិវរតោ ហោតិ មុសាវាធា
 បដិវរតោ ហោតិ សុរាមេវយមជ្ជប្បមាណធានា បដិវរតោ
 ហោតិ ឥមស្សានន្ទ បុគ្គលស្ស ឥមិថា បុគ្គលេន ៤
 សុប្បដិការំ វនាមិ យេនិទំ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ញលំ
 កាម្មំ សាមិទំកាម្មំ ចិវរិមិស្លាមាតសេនាសានតិលានប្បព្វ
 យកេសជ្ជនិក្ខាវកុប្បនាទេន ។ យំ ហានន្ទ បុគ្គលោ
 បុគ្គលំ អាគម្ម ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសារទេន សមញ្ញាគតេ
 ហោតិ នម្មេ អវេច្ចប្បសារទេន សមញ្ញាគតោ ហោ

កង្កែបស្នូ ទ្រុំណាវកង្កែបស្នូ វិធានវិបស្សនាវិបស្សនាវិបស្សនា

ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ មួយទៀត បុគ្គលកាស្រីយន្តបុគ្គលណា ហើយបាន
 វៀរចាកការសម្រាប់សត្វ វៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលអនិច្ចាធិ
 វៀរចាកការប្រព្រឹត្តិទុក្ខសក្កកាមទាំងឡាយ វៀរចាកការនិយាយកុហក
 វៀរចាកហេតុជាទីកំរើនសេចក្តីប្រមាទ អិការជំនុំទឹកស្រវឹងនិស្សកនិង
 មេរ័យ ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ អថអគមិទសំដែននូវការថ្វាយបង្គំ ការក្រោកទទួល
 អញ្ញលិកម្ម សាមិទិកម្ម និងការឱ្យឱ្យចិវរិ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ និង
 រកស្រីជំនុំការជាប់ច្នៃដល់អ្នកជំនុំ ថាជាអ្នកដែលបុគ្គលានេះ រកស្រី
 ដល់បុគ្គលនេះ បានដោយល្អឡើយ ។ ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ មួយទៀត
 បុគ្គល កាស្រីយន្តបុគ្គលណា ហើយបានប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា
 មិនកម្រើកក្នុងព្រះពុទ្ធ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកក្នុងព្រះធម៌

វិញ្ញាណស្ម ទុក្ខណវិញ្ញាណស្ម ទុក្ខណវេទនា

បច្ចេកសម្បទ្ធ ឆានំ ទេតិ អយំ ទុតិយា ចាដិបុគ្គលិ-
 កា ទុក្ខណា ។ ឧបាសមស្សវកេ អរហន្ត ឆានំ
 ទេតិ អយំ ទុតិយា ចាដិបុគ្គលិកា ទុក្ខណា ។
 អរហត្តផលសច្ច្តិកិវិយាយ បដិបទ្ធ ឆានំ ទេតិ
 អយំ ចតុត្ថិ ចាដិបុគ្គលិកា ទុក្ខណា ។ អនា-
 តាមិស្ស ឆានំ ទេតិ អយំ បក្ខមិ ចាដិបុគ្គលិកា
 ទុក្ខណា ។ អនាតាមិផលសច្ច្តិកិវិយាយ បដិបទ្ធ
 ឆានំ ទេតិ អយំ ចដ្ឋិ ចាដិបុគ្គលិកា ទុក្ខណា ។
 សកតាតាមិស្ស ឆានំ ទេតិ អយំ សត្តមិ
 ចាដិបុគ្គលិកា ទុក្ខណា ។ សកតាតាមិផលសច្ច្តិ-
 កិវិយាយ បដិបទ្ធ ឆានំ ទេតិ អយំ អដ្ឋមិ
 ចាដិបុគ្គលិកា ទុក្ខណា ។ សោតាបទ្ធ ឆានំ
 ទេតិ អយំ ទវមិ ចាដិបុគ្គលិកា ទុក្ខណា ។

វិញ្ញាណស្ម ទុក្ខណវិញ្ញាណស្ម សេចក្តីឡើងគ្នានៃទុក្ខណា

ឱទ្ធានចំពោះព្រះបរមេន្ទ្រក្សត្រ ទេ ជាបុរិសបុគ្គលិកាទុក្ខណា ទី២ ។ ឱ
 ទ្ធានចំពោះព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់ព្រះគោតម ទេ ជាបុរិសបុគ្គលិកា-
 ទុក្ខណា ទី៣ ។ ឱទ្ធានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់
 នូវអរហន្តផល ទេ ជាបុរិសបុគ្គលិកាទុក្ខណា ទី៤ ។ ឱទ្ធានចំពោះ
 អនាតាមិបុគ្គល ទេ ជាបុរិសបុគ្គលិកាទុក្ខណា ទី៥ ។ ឱទ្ធានចំពោះ
 បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាតាមិផល ទេ ជាបុរិ-
 សបុគ្គលិកាទុក្ខណា ទី៦ ។ ឱទ្ធានចំពោះសកតាមិបុគ្គល ទេ ជា
 បុរិសបុគ្គលិកាទុក្ខណា ទី៧ ។ ឱទ្ធានចំពោះបុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើ
 ឱ្យជាក់ច្បាស់នូវសកតាមិផល ទេ ជាបុរិសបុគ្គលិកាទុក្ខណា ទី៨ ។
 ឱទ្ធានចំពោះសោតាមិបុគ្គល ទេ ជាបុរិសបុគ្គលិកាទុក្ខណា ទី៩ ។

សុត្តន្តបិដក មឿននិកាយស្ស ឧបិសេនាសតំ

សោតាបត្តិដលសុត្តិកិរិយាយ បដិមទ្ធ ឆានំ ទេតិ

អយំ ទសមី ហដិបុត្តលីកា ទត្តិណា ។ ពាហិរពោ

កាមេស្ស វិភារេ ឆានំ ទេតិ អយំ ឯកាទសមី

ហដិបុត្តលីកា ទត្តិណា ។ បុត្តដ្ឋនសិវារវន្ត ឆានំ

ទេតិ អយំ ប្ញាទសមី ហដិបុត្តលីកា ទត្តិណា ។

បុត្តដ្ឋនទុស្សិលេ ឆានំ ទេតិ អយំ កេរសមី

ហដិបុត្តលីកា ទត្តិណា ។ តិវប្ញាទភេត ឆានំ

ទេតិ អយំ កុទ្ធសមី ហដិបុត្តលីកា ទត្តិណា តិ^(១) ។

• ឥតិសទ្ធា កត្តិ ទីស្សី ៥ កត្តិ ។

សុត្តន្តបិដក មឿននិកាយ ឧបិសេនាសតំ

ឲ្យទានចំពោះបុគ្គលក្រប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ ទូរសោតាបត្តិ

ផល^(១) នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទត្តិណា ទី ១១ ។ ឲ្យទានចំពោះអក្ខបុស

ជាភាគីក្រៅ (កុទ្ធសាសនា) ដែលប្រាសចាកកម្រិតកម្រិត^(២) ចាំបាច់

ឡាយ នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទត្តិណា ទី ១១ ។ ឲ្យទានចំពោះបុត្តដ្ឋន

ធានសិល នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទត្តិណា ទី ១២ ។ ឲ្យទានចំពោះ

បុត្តដ្ឋនទុស្សិល នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទត្តិណា ទី ១៣ ។ ឲ្យ

ទានចំពោះសត្វតិវាទ នេះ ជាបាដិបុត្តលីកាទត្តិណា ទី ១៤ ។

• អន្តិកជាតិ សូម្បីចោលកនិលសណេធម៌ ៣ ក្តី កង់សីល ៥ ក្តី សីល ១១ ក្តី សាមណេរ ឬ ភិក្ខុដែលទើបនឹងបូសបាន ។ ថ្ងៃក្តី ភិក្ខុទានវន្តប្រតិបត្តិទិសបូសយូរហើយក្តី ភិក្ខុទ្រទ្រង់វែល្យាណក្តី ទាំងអស់នេះ ឈ្មោះថាប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់សោតាបត្តិធិស ។ តែបុគ្គលឲ្យទានចំពោះបុគ្គលទាំងអប្បលនេះ បានទិសប្រើនិងទានដាច់ដាច់ ។ ២ សំដៅពួកអ្នកដាក់ម្ហូប វិរិយភិទី ដែលបានអភិក្ខាជាលោកិយទាំង ៥ ។

វិញ្ញាបនបត្រ ទ្រឹស្តីវិភាគស្រុក ទ្រឹស្តីលាភេត

[១៧៦] តម្រាងទុំ តំរង្វាងកេត ឆាន់ ឆត្វា

សតតុណា ឆត្វិណា ចាន់កង្វិតត្វា ។ បុជ្ជដ្ឋង-
ទុស្សីលេ ឆាន់ ឆត្វា សហស្សតុណា ឆត្វិណា

ចាន់កង្វិតត្វា ។ បុជ្ជដ្ឋងសីលវន្ត ឆាន់ ឆត្វា

សតសហស្សតុណា ឆត្វិណា ចាន់កង្វិតត្វា ។

តាហិកេត កាមេសុ វិគរកេ ឆាន់ ឆត្វា កោដិ-

សតសហស្សតុណា ឆត្វិណា ចាន់កង្វិតត្វា ។

សោតបត្តិដលសត្តិកិរិយាយ បដិមទ្រេ ឆាន់ ឆត្វា

អសធឿយ្យ អម្បមេយ្យ ឆត្វិណា ចាន់កង្វិតត្វា ។

វិញ្ញាបនបត្រ ទ្រឹស្តីវិភាគស្រុក សេចក្តីរៀនគ្នានៃទ្រឹស្តីលាភេត

[១៧៦] ម្ចាស់ភាងទុំ បណ្តាបុគ្គលអ្នកទទួលបានចំណេះ

ទ្រឹស្តីលាភេតតុណាមួយយេ^(១) ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យបាន

ចំពោះសត្វវិញ្ញាណ ។ ទ្រឹស្តីលាភេតតុណាមួយពាន់ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន

ព្រោះឱ្យបានចំពោះបុជ្ជដ្ឋងទ្រុស្តសីល ។ ទ្រឹស្តីលាភេតតុណាមួយសែន

ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យបានចំពោះបុជ្ជដ្ឋងមានសីល ។ ទ្រឹស្តីលា

ភេតតុណាមួយសែនកោដិ ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យបានចំពោះអ្នក

ប្តូរខាងក្រៅ ដែលប្រាសចាកកម្រិតក្នុងកាមចាំបាច់ខ្លះៗ ។ ទ្រឹស្តីលា

ភេតតុណាបីម៉ឺនបាន ប្រមាណមិនកើត ដែលបុគ្គលត្រូវបាន ព្រោះឱ្យ

បានចំពោះបុគ្គលដែលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឱ្យជាក់ច្បាស់ខ្លះសោតាបត្តិដល ។

• គត្តិយានិ ឱ្យដ្ឋងសង្ស ១០០ ពី ១០០ អន្តរកាល ក្នុងអន្តរកាលមួយ ។ មានអាយុ
វិង ។ សម្បុរស្ម ។ សេចក្តីសុខ ។ កម្លាំង ។ ប្រាថ្នា ។ ប្រជាភាសិតសង្ស ៨០០ ។ ពន្ធ
ក្រៅពីសត្វវិញ្ញាណទៅក៏តុណាជាប្រយោជន៍ ។ តាមរបៀបនេះដែរ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ចេរិយយុទ្ធសកំ

កោ មន វិនោ សោតាមន្ត កោ មន វិនោ

សកទាតាមិដលសន្និកិយាយ មនិមន្ត កោ មន

វិនោ សកទាតាមិស្ស កោ មន វិនោ អនាតា-

មិដលសន្និកិយាយ មនិមន្ត កោ មន វិនោ

អនាតាមិស្ស កោ មន វិនោ អរហត្តផលសន្និ-

កិយាយ មនិមន្ត កោ មន វិនោ តថាគត-

ស្សវកោ អរហន្ត កោ មន វិនោ បទ្វេកសម្មាទ្ធ

កោ មន វិនោ តថាគតេ អរហន្ត សម្មាសម្មាទ្ធ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ចេរិយយុទ្ធសកំ

និទំបាចំនិយាយទៅថ្វី (ផលំទុក្ខិណាវិសេបុគ្គលន្ស) ចំពោះសោតាមន្ត-

បុគ្គល និទំនិយាយទៅថ្វី ចំពោះបុគ្គលវិសេបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់

ច្បាប់នូវសកទាតាមិដល និទំនិយាយទៅថ្វី ចំពោះសកទាតាមិបុគ្គល

និទំនិយាយទៅថ្វី ចំពោះបុគ្គលវិសេបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់នូវ

អនាតាមិដល និទំនិយាយទៅថ្វី ចំពោះអនាតាមិបុគ្គល និទំនិយាយ

ទៅថ្វី ចំពោះបុគ្គលវិសេបុគ្គលប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់នូវអរហត្តផល

និទំនិយាយទៅថ្វី ចំពោះព្រះអរហន្តជាសាវ័ករបស់តថាគត និទំនិយាយ

ទៅថ្វី ចំពោះព្រះបទ្វេកសម្មាទ្ធ និទំនិយាយទៅថ្វី ចំពោះព្រះតថាគត

ជាអរហន្តសម្មាសម្មាទ្ធ ។

វិញ្ញាបនបត្រ រដ្ឋបាលស្រុក រដ្ឋបាលខេត្ត

(១៨៧) សត្វ ទោ បដិមាធន្ត សង្ឃកតា

ឧត្តរណា ។ ពុទ្ធសម្មាសោ ឧត្តរណាសង្ឃ ធានី ទេតិ

អយំ បដិមា សង្ឃកតា ឧត្តរណា ។ តតាភោ

បរិទ្ធិតេ ឧត្តរណសង្ឃ ធានី ទេតិ អយំ ឧត្តរណ

សង្ឃកតា ឧត្តរណា ។ ភិក្ខុសង្ឃ ធានី ទេតិ អយំ

តតិយោ សង្ឃកតា ឧត្តរណា ។ ភិក្ខុសង្ឃ ធានី

ទេតិ អយំ ចតុត្ថិ សង្ឃកតា ឧត្តរណា ។ ឧត្តរណ

មេ ភិក្ខុ ច ភិក្ខុនិយោ ច សង្ឃកតា ឧត្តរណា

វិញ្ញាបនបត្រ រដ្ឋបាលស្រុក រដ្ឋបាលខេត្ត

(១៨៧) មហាសង្ឃ សង្ឃកតា (ពានវិសេសិកស្រុក សង្ឃ) ទេពោ ៧ យ៉ាង ។ បុគ្គលឲ្យចំពោះសង្ឃតាំងពីចំណែក ទានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន^(១) ទេពោសង្ឃកតាទត្តិណា ទី ១ ។ កាលបើ ព្រះរាជអាណាចក្រទៅ បុគ្គលឲ្យចំពោះសង្ឃតាំងពីចំណែក ទេ ជាសង្ឃកតាទត្តិណា ទីពីរ ។ ឲ្យចំពោះភិក្ខុសង្ឃ ទេពោសង្ឃ- កតាទត្តិណា ទី ៣ ។ ឲ្យចំពោះភិក្ខុសង្ឃ ទេពោសង្ឃក- តាទត្តិណា ទី ៤ ។ បុគ្គល (ទៅទិប្បដិស្រាវសង្ឃ) ជា សូមរលោក ទាំងឡាយ ចាត់តួភិក្ខុបុណ្ណៈ តួភិក្ខុបុណ្ណៈ អំពីសង្ឃ ដើម្បី

១ សង្ឃតាំងពីចំណែក ដំបូងភិក្ខុសង្ឃកតា ពួកភិក្ខុសង្ឃកតា ព្រះណាណា ម្ចាស់គង់ត្រង់កណ្តាល ឬច្រើនបេតិកភណ្ឌ សង្ឃតាំងពីចំណែកមានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ។ សង្ឃ- កតាទត្តិណា ១ នេះ គ្មានរដ្ឋបាលការសេសស្មើឡើយ ។ បុគ្គលដែលព្រះណាណា បរិទ្ធិទានទៅហើយនោះ គេដកលំព្រះពុទ្ធប្បដិមា ឬព្រះរាជ លើកសន្តិក្ខេបចំពោះ មុនសង្ឃតាំងពីចំណែក តំណែងប្រចាំស្រុក ឬស្រុកស្រែចម្រើនធ្វើកិច្ចការទេសាស្រ័យ ក្លាយទៅជាពួកដល់ព្រះណាណាមុន ទើបក្លាយសង្ឃតាំងពីចំណែកនោះក្រោយ យ៉ាង នេះស្មើនោះ ក្លាយទៅជាសង្ឃតាំងពីចំណែកមានព្រះពុទ្ធជាប្រធានដែរ (សម័យឧប្បន្ន គ្មានភិក្ខុ មានតែភិក្ខុ ឬច្រើនបេតិកភណ្ឌ ភិក្ខុសង្ឃកតា ព្រះពុទ្ធជាប្រធាន) ។ កោននៃសង្ឃកតា ដល់ព្រះណាណាយ៉ាងនេះ ត្រូវប្រគេនដល់ភិក្ខុណាដែលប្រតិបត្តិព្រះណាណា ដែលបរិច្ចាសន្តិក្ខេប ព្រោះជាវត្តប្រតិបត្តិព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ត្រូវបានដល់ភិក្ខុជាបុរស ឬ ទាំងប្រគេនដល់សង្ឃ ភិក្ខុ ។ បើគ្មាននោះជាប្រែ ឬសេដក ត្រូវតែប្រទេស ចងជាទង់ ឬក៏គ្មានក្លាយ ។ អន្តរាជា ។

សុត្តន្តបិដក បដិច្ចវិកាយស្ស ចចរិយន្តរាសកំ

នាទំ ទេតិ អយំ វេញមី សឡុកតា ទត្ថុណា ។
 ឯត្តកោ មេ កិក្ខុ សឡុកោ ទុទ្ធុស្សជាតិ នាទំ
 ទេតិ អយំ ទដ្ឋិ សឡុកតា ទត្ថុណា ។ ឯត្តកោ
 មេ កិក្ខុចិយោ សឡុកោ ទុទ្ធុស្សជាតិ នាទំ
 ទេតិ អយំ សត្តមិ សឡុកតា ទត្ថុណា ។

(១៨៨) កវិស្សន្តំ ទោ បចានទុ អបាកតមន្តានំ
 កោត្រកុំបោ កាសាវកណ្ណា ទុស្សីណា ហាបទម្មា
 គេសុ ទុស្សីលេសុ សឡុ ទុទ្ធុស្ស នាទំ ទស្សន្តំ
 តណាវេហំ អាទទុ សឡុកតំ ទត្ថុណំ អសន្តេយ្យំ
 អប្បមេយ្យំ វតាមិ ទ ត្រេវហំ អាទទុ កេនចិ
 បរិយោឃេន សឡុកតាយ ទត្ថុណាយ ហានិប្បត្ត-
 លិកនាទំ មហាបុលតវិ វតាមិ ។

សុត្តន្តបិដក បដិច្ចវិកាយ សចរិយន្តរាសកៈ

ហើយទើបឱ្យបាន នេះជាសន្សំអាក្រក់ណា ទី ៤ ។ បុគ្គល (ទៅនឹងមន្ត
 អំពីសំណាក់សន្សំ) ជា សូមរលាកចាំឱ្យយ ចាក់ពួកភិក្ខុចុះឈ្នួរអំពី
 សន្សំ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឱ្យបាន នេះជាសន្សំអាក្រក់ណា ទី ៦ ។
 បុគ្គល (ទៅនឹងមន្តអំពីសំណាក់សន្សំ) ជា សូមរលាកចាំឱ្យយ ចាក់
 ពួកភិក្ខុចុះឈ្នួរអំពីសន្សំ ដើម្បីខ្ញុំ ហើយទើបឱ្យបាន នេះជាសន្សំ-
 អាក្រក់ណាទី ៧ ។

(១៨៨) ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ ក្នុងកាលជាគណន ខ្ញុំនឹងមានការក្រសួ-
 សន្សំ (សន្សំមានគោរម្យ) មានតែសំណាក់កាសាវៈចរិក ជាអ្នកទ្រុស្ត
 សីល មានធម៌ដ៏លាមក ដទៃចាំនិទាន ទុទ្ធិសចិពោសន្សំ ហើយខ្ញុំ
 ឱ្យបាន ដល់បុគ្គលទ្រុស្តសីលចាំនិទាន ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ សូម្បីក្នុងកាល
 នោះ ក៏គឺជាអាក្រក់ជាសន្សំអាក្រក់ណាបាន មានកាន់សន្សំរូបមិន
 បាន ប្រមាណមិនក៏គឺដទៃ ម្ចាស់កាន់ខ្ញុំ គឺជាអាក្រក់ដែលពោលខ្ញុំ
 ប្រាជ្ញបុគ្គលិកបានជាមានផលច្រើន ជាសន្សំអាក្រក់ណាបាន ដោយ
 ថវិយាយណាមួយឡើយ ។

[១៨៧] ចតុស្ស័យ ទោ បដិមាទទួ ធុត្តិណាវិ-
សុទ្ធិយោ ។ កតតមា ចតុស្ស័យ ។ អត្តាទទួ ធុត្តិ-
ណា ឆាយកតោ វិសុទ្ធិតិ ទោ បដិក្កហកតោ
អត្តាទទួ ធុត្តិណា បដិក្កហកតោ វិសុទ្ធិតិ ទោ
ឆាយកតោ អត្តាទទួ ធុត្តិណា ទេវ ឆាយកតោ
វិសុទ្ធិតិ ទោ បដិក្កហកតោ អត្តាទទួ ធុត្តិណា
ឆាយកតោ ទេវ វិសុទ្ធិតិ ក្កហកតោ ច ។

[១៨៨] កថញ្ញាទទួ ធុត្តិណា ឆាយកតោ វិ-
សុទ្ធិតិ ទោ បដិក្កហកតោ ។ ឥនាទទួ ឆាយកតោ
ហោតិ សីលវា កល្យាណទម្រោ បដិក្កហកតោ ហោតិ
ទុស្សីលោ ហាបទម្រោ ឯវិ ទោ អាទទួ ធុត្តិណា
ឆាយកតោ វិសុទ្ធិតិ ទោ បដិក្កហកតោ ។

[១៨៩] កថញ្ញាទទួ ធុត្តិណា បដិក្កហកតោ
វិសុទ្ធិតិ ទោ ឆាយកតោ ។ ឥនាទទួ ឆាយកតោ
ហោតិ ទុស្សីលោ ហាបទម្រោ បដិក្កហកតោ ហោតិ
សីលវា កល្យាណទម្រោ ឯវិ ទោ អាទទួ ធុត្តិ-
ណា បដិក្កហកតោ វិសុទ្ធិតិ ទោ ឆាយកតោ ។

[១៨៧] ម្ចាស់កាន់ ច្បាប់ស្តីពី (ការបរិសុទ្ធិចំនីមុន
បរិសុទ្ធិចេសំពាន) ទេវតា ២ យ៉ាង ។ ឯច្បាប់ស្តីពីចំនី ២
តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កាន់ ច្បាប់ស្តីពី បរិសុទ្ធិចំនី មិនបរិ-
សុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល ។ ម្ចាស់កាន់ ច្បាប់ស្តីពី បរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល
មិនបរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល ។ ម្ចាស់កាន់ ច្បាប់ស្តីពី មិនបរិសុទ្ធិចំនីអ្នក
ទទួលផង មិនបរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួលផង ។ ម្ចាស់កាន់ ច្បាប់ស្តីពី
បរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួលផង បរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួលផង ។

[១៨៨] ម្ចាស់កាន់ ច្បាប់ស្តីពី បរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល មិនបរិ-
សុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កាន់ អ្នកទទួលក្នុងលោកទេ-
វ ជាបុគ្គលមានសីល មានចម្បង ឯពួកអ្នកទទួល ជាអ្នកទ្រុស្តសីល
មានចម្បងលាមក ម្ចាស់កាន់ យ៉ាងទេវឯក ឈ្មោះថា ច្បាប់ស្តីពី
បរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល មិនបរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល ។

[១៨៩] ម្ចាស់កាន់ ច្បាប់ស្តីពី បរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល តែ
មិនបរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល តើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កាន់ អ្នកទទួលក្នុងលោក
ទេវ ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល មានចម្បងលាមក ឯពួកអ្នកទទួល ជា
បុគ្គលមានសីល មានចម្បង ម្ចាស់កាន់ យ៉ាងទេវឯក ឈ្មោះថា
ច្បាប់ស្តីពី បរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល មិនបរិសុទ្ធិចំនីអ្នកទទួល ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សម្មាសម្ពុទ្ធសក្ក

[១៧៦] កថញ្ញាទទួ ទត្ថុណា ទេវ នាយក-
កោ វិសុជ្ឈតិ ទោ បដិក្កាហកកោ ។ ឥតាទទួ នាយកោ ច រោតិ ទុស្សីណា នាបទម្មា បដិក្កា-
ហកា ច រោតិ ទុស្សីណា នាបទម្មា ឃី ទោ
អាទទួ ទត្ថុណា ទេវ នាយកកោ វិសុជ្ឈតិ ទោ
បដិក្កាហកកោ ។

[១៧៧] កថញ្ញាទទួ ទត្ថុណា នាយកកោ
ទេវ វិសុជ្ឈតិ បដិក្កាហកកោ ច ។ ឥតាទទួ នាយកោ ច រោតិ សីលវា កាល្យាណាទម្មា បដិក្កា-
ហកា ច រោតិ សីលវត្ថោ កាល្យាណាទម្មា ឃី
ទោ អាទទួ ទត្ថុណា នាយកកោ ទេវ វិសុជ្ឈតិ
បដិក្កាហកកោ ច ។ ឥមា ទោ អាទទួ ទត្ថុណា
ទត្ថុណាវិសុជ្ឈតិយោតិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ សម្មាសម្ពុទ្ធសក្ក

[១៧៦] ម្ចាស់កាន់ទុ ទត្ថុណា មិនបរិសុទ្ធានិអ្នកឱ្យផង មិន
បរិសុទ្ធានិអ្នកទទួលផង កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កាន់ទុ អ្នកឱ្យក្រុម
លោកនេះ ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមក ទាំងពួកអ្នកទទួល
ក៏ជាបុគ្គលទ្រុស្តសីល មានធម៌ដ៏លាមកដូចគ្នា ម្ចាស់កាន់ទុ យ៉ាង
នេះឯង ឈ្មោះថា ទត្ថុណា មិនបរិសុទ្ធានិអ្នកឱ្យផង មិនបរិសុទ្ធ
និអ្នកទទួលផង ។

[១៧៧] ម្ចាស់កាន់ទុ ទត្ថុណា បរិសុទ្ធានិអ្នកឱ្យផង
បរិសុទ្ធានិអ្នកទទួលផង កើដូចម្តេច ។ ម្ចាស់កាន់ទុ អ្នកឱ្យក្រុមលោក
នេះ ជាបុគ្គលមានសីល មានធម៌ល្អ ទាំងពួកអ្នកទទួល ក៏ជាបុគ្គល
មានសីល មានធម៌ល្អដូចគ្នា ម្ចាស់កាន់ទុ យ៉ាងនេះឯង ឈ្មោះថា
ទត្ថុណា បរិសុទ្ធានិអ្នកឱ្យផង បរិសុទ្ធានិអ្នកទទួលផង ។ ម្ចាស់
កាន់ទុ នេះឯង ជាទត្ថុណាវិសុជ្ឈតិ យ៉ាង ។

វិក្កុវត្តស្ស ទត្ថំណាវិក្កុវត្តស្ស ទត្ថំណាវិស្សំ

(១៧២) ឥធម៌ភោជ ភគវា ឥតិ វត្តាន សុគតោ
 អជាបរិ ឋិតនភោជ សត្តា
 យោ សីលវា ទុស្សីលេសុ ធនាតិ
 ធានំ អធម្មេន លទ្ធិំ សុបសន្នចិត្តោ
 អនភិសន្តហំ កម្មដលំ ទទ្យាវំ
 សា ទត្ថំណា ឆាយនោតោ វិសុជ្ឈតិ
 យោ ទុស្សីលោ សីលវទ្កេសុ ធនាតិ
 ធានំ អធម្មេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ
 អនភិសន្តហំ កម្មដលំ ទទ្យាវំ
 សា ទត្ថំណា មតិក្កាហោតោ វិសុជ្ឈតិ
 យោ ទុស្សីលោ ទុស្សីលេសុ ធនាតិ
 ធានំ អធម្មេន លទ្ធិំ អប្បសន្នចិត្តោ
 អនភិសន្តហំ កម្មដលំ ទទ្យាវំ
 ន តិ ធានំ វិសុលដលន្តិ ព្រម្មិ^(១)

១. ឥ. សា ទត្ថំណា នៅ ឧបាសោ វិសុជ្ឈតិ វិស្សំ ។

វិក្កុវត្ត ទត្ថំណាវិក្កុវត្តស្ស ទត្ថំណាវិស្សំ

(១៧២) ព្រះមានព្រះភាគច្រើនគ្រាសំនូវព្រះសូត្រនេះ លុះ
 ព្រះសុគតជាសាស្តា ច្រើនគ្រាសំនូវព្រះសូត្រនេះហើយ ទើបច្រើន
 គ្រាសំនូវព្រះភាគនោះទៀតដូច្នោះថា
 បុគ្គលណា ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រកែក
 ជឿសិប្បកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យបានដែល
 ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្តសីល ទត្ថំណា
 នោះ បរិសុទ្ធភាគីអ្នកឲ្យ បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល
 មានចិត្តមិនបានជ្រះថ្លា មិនជឿសិប្បកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏
 លើសលុប ឲ្យបានដែលខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះ
 ពួកបុគ្គលអ្នកមានសីល ទត្ថំណានោះ បរិសុទ្ធភាគីអ្នក
 ទទួល បុគ្គលណា ជាអ្នកទ្រុស្តសីល មានចិត្តមិនបាន
 ជ្រះថ្លា មិនជឿសិប្បកម្មនិងផលរបស់កម្មដ៏លើសលុប ឲ្យ
 បានដែលខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលទ្រុស្ត
 សីល ភាគមិនពេលថា បាននោះមានផលដ៏បរិបូណ៌ទេ

សុត្តន្តបិដក ច្បាប់វិញ្ញាណ ចេតិយស្ក

យោ សីលវា សីលវន្តេសុ ននាតិ
 នាចំ ធម្មេន លទ្ធិ សុបសន្នចិក្កោ
 អភិសន្តហំ កម្មដលំ ឧទ្ធហំ
 តំ វេ នាចំ វិបុលដលន្តំ ព្រមិ
 យោ វិភវតោ វិភវតេសុ ននាតិ
 នាចំ ធម្មេន លទ្ធិ សុបសន្នចិក្កោ
 អភិសន្តហំ កម្មដលំ ឧទ្ធហំ
 តំ វេ នាចំ អមិសនាណាមក្កន្តំ ។

ទត្ថិណវិក្កសុត្តំ ព្រះសម្ម វិន្ទិកំ

វិក្កវិទ្ធា ចម្ពុញោ ។

សុត្តន្តបិដក ច្បាប់វិញ្ញាណ ចេតិយស្ក

បុគ្គលណ ជាអ្នកមានសីល មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវែក
 ជឿស្រឡាញ់នឹងផលរបស់កម្មផ្ការសីលសុប ឲ្យបានផល
 ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលមានសីល នជាគត
 ពោលថា បាននោះឯង ទើបបានផលដ៏បរិបូណ៌ បុគ្គល
 ណ ជាអ្នកប្រាសចាកគតៈ មានចិត្តជ្រះថ្លាដោយប្រវែក
 ជឿស្រឡាញ់នឹងផលរបស់កម្មផ្ការសីលសុប ឲ្យបានផល
 ខ្លួនបានមកដោយធម៌ ចំពោះពួកបុគ្គលប្រាសចាកគតៈ បាន
 នោះឯង ប្រសើរជាងពួកអមិសនា (ទាំងអស់) ។

ចប់ ទត្ថិណវិក្កសុត្ត ទី ១២ ។

ចប់ វិក្កវិទ្ធា ទី ៤ ។

កស្សប្បាជំ

កត្តិសាល សមិទ្ធិ ចន្ទនោ

អត្តិវេស្សនមាណាភេ វេញាណិ

សារថំ ឧត្តិស្សិនា អរណោ

បុគ្គល សន្តវកេ វធានំ(១) ។

១ ១. ធានំ ឧត្តិស្សិនា វិស្សនំ ។ កស្ស វិស្ស ឧត្តិស្សិនា កត្តិសាលសមិទ្ធិ វេញាណិ មហាកម្មសុទ្ធករិក្ខុ វេស្សនមាណាភេ ទ្រឹស្តីវិក្កុយស្យធម្មបទ វិស្សនំ ។

ឧទ្ទានៃវិក្កុយស្យនោះគឺ

កខុកកស្សត្រ ១ រឿងព្រះគោនុស័វែង (កខុកកស្សត្រ)

កត្តិចម្ពោសាលា ១ រឿងព្រះសមិទ្ធិ (កត្តិចម្ពោកត្តិច-
កខុកកស្សត្រ) ១ រឿងចន្ទនោវេស្សន (កត្តិចន្ទនោវេស្ស-
ស្សត្រ) ១ រឿងមាណាភេអត្តិវេស្សន (កត្តិចម្ពោកម្ម-
វិក្កុយស្យត្រ) ១ រឿងបុគ្គលវេស្សន (កត្តិចម្ពោកម្ម-
វិក្កុយស្យត្រ) ១ រឿងព្រះសម្មច្ច្រោនាមបិ-
សទម្មសារថំ (កត្តិចម្ពោកម្មវិក្កុយស្យត្រ) ១ រឿងវិក្កុយ-
ស្សត្រ ១ អរណាវិក្កុយស្យត្រ ១ រឿងបុគ្គលបុគ្គល (កត្តិចម្ពោ-
វិក្កុយស្យត្រ) ១ រឿងសច្ចៈជំប្រសើរ (កត្តិចម្ពោកម្មវិក្កុយស្យត្រ) ១
រឿងទាន (កត្តិចម្ពោកម្មវិក្កុយស្យត្រ) ១ ។

សទ្ធាយននវគ្គ

បឋម អនាថបិណ្ឌិកោវិទស្តុត្តំ

[១៧៤] ឯវេទ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កកក
 សាវត្ថុយំ វិហោតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
 រមេ ។ តេន ទោ បទ សមយេន អនាថ-
 បិណ្ឌិកោ កហមតិ អាតាជិតោ ហោតិ ទុត្តិតោ
 ពាឡុតិណ ទោ ។ អថេទោ អនាថបិណ្ឌិកោ កហ-
 មតិ អន្ហាតវំ បុរិសំ អាយទ្កេសិ ឯហិ ភិ កោ^(១)
 បុរិស យេន កកក តេទុបសង្កម ទុបសង្កមិត្វា
 មម វទនេន កកវតោ ទានេ សិរសា វទ្ធាហិ
 ឯវេទ វទេហិ អនាថបិណ្ឌិកោ កទ្កេ កហ-
 មតិ អាតាជិតោ ទុត្តិតោ ពាឡុតិណទោ សោ
 កកវតោ ទានេ សិរសា វទ្ធាតិ យេន ចាយស្មា
 សាវិបុត្តោ តេទុបសង្កម ទុបសង្កមិត្វា មម វទនេ-
 ន អាយស្មតោ សាវិបុត្តស្ស ទានេ^(២) វទ្ធាហិ
 ឯវេទ វទេហិ អនាថបិណ្ឌិកោ កទ្កេ កហមតិ

១ ឧ. ម. អន្តោ ។ ២. ម. ឯទ្កេន សិរសាតិ ទំស្សតិ ។

សទ្ធាយននវគ្គ

អនាថបិណ្ឌិកោវិទស្តុត្ត ទី ១

[១៧៤] ភ្នំពានស្តាប័មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
 មានព្រះភាគច្រើននឹងក្នុងវគ្គនេះ របស់អនាថបិណ្ឌិកហមតិ ដឹង
 គ្រូសាវត្ថុ ។ សម័យនោះឯង អនាថបិណ្ឌិកហមតិ មានការពន
 ដល់ខ្ញុំសេចក្តីខ្ញុំ មានជម្ងឺធ្ងន់ ។ គ្រានោះ អនាថបិណ្ឌិកហមតិ
 ហៅបុរសម្នាក់មកថា នៃបុរសដ៏ចម្រើន អ្នកឯងចូរមកកាយ ចូរអ្នកទៅ
 គាល់ព្រះមានព្រះភាគ សុខចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកផ្ទាយបង្កិញព្រះ
 បាទព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ កាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
 ចូរក្រាបបង្គំទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិក-
 ហមតិ មានការពន ដល់ខ្ញុំសេចក្តីខ្ញុំ មានជម្ងឺធ្ងន់ គាត់ក្រាប
 ផ្ទាយបង្កិញព្រះបាទព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ រួចហើយ ចូរអ្នក
 ទៅគាល់ព្រះសាវិបុត្តមានកាយ សុខចូលទៅដល់ហើយ ចូរអ្នកផ្ទាយ
 បង្កិញព្រះបាទព្រះសាវិបុត្តមានកាយ កាមពាក្យរបស់យើង រួចហើយ
 ចូរអ្នកទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិកហមតិ

សម្រាយឧបសម្ព័ន្ធ កតាដំណាក់កាល អារាមប្បវត្តិ

អាតាដំណាក់ ទុក្ខុកោ ពាន្តកិលានោ សោ អាយស្ម-
 កោ សារីបុត្តស្ស ទាទេ សិរសា វន្តតិច្ឆ វេស្ស
 វេយ្យា សាទុ កិវ កន្ត អាយស្មា សារីបុត្តោ
 យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហាមតិស្ស ចិសិទិ
 ភេទុបសន្តមិ អនុកម្យិ ទុខានាយាតិ ។ វេស្សន្តតិ
 កោ សោ បុរិសោ អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហាមតិស្ស
 បដិស្សត្វា យេន កកា ភេទុបសន្តមិ ទុបសន្តមិត្វា
 កកវន្តិ អភិវទេត្វា វេកមន្តិ ចិសិទិ ។

[១៧៦] វេកមន្តិ ចិសិទ្ធា កោ សោ បុរិសោ
 កកវន្តិ វេកមន្តិ អនាថបិណ្ឌិកោ កន្ត កហាមតិ
 អាតាដំណាក់ ទុក្ខុកោ ពាន្តកិលានោ សោ កកវកោ
 ទាទេ សិរសា វន្តតិច្ឆ យេន ពាយស្មា សារីបុត្តោ
 ភេទុបសន្តមិ ទុបសន្តមិត្វា អាយស្មន្តិ សារីបុត្តិ
 អភិវទេត្វា វេកមន្តិ ចិសិទិ ។ វេកមន្តិ ចិសិទ្ធា
 កោ សោ បុរិសោ អាយស្មន្តិ សារីបុត្តិ វេកមន្តិ
 អនាថបិណ្ឌិកោ កន្ត កហាមតិ អាតាដំណាក់ ទុក្ខុកោ

សម្រាយឧបសម្ព័ន្ធ កតាដំណាក់កាល កម្រិត្តិភិវិទា

មានភាពា ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានដំបូង គាត់ក្រាបថ្វាយ
 ព្រះសារីបុត្តមានកាយដោយសិរ្សៈ ដូច្នោះផង ចូលទៅកាន់លំនៅរបស់អនាថ-
 បិណ្ឌិកលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណាសូមអង្វរ សូមព្រះសារីបុត្តមាន
 កាយ កស្រីយនូវសេចក្តីអនុគ្រា ចូលទៅកាន់លំនៅរបស់អនាថ-
 បិណ្ឌិកលោកដ៏ ដូច្នោះផង ។ បុរសនោះ ទទួលពាក្យអនាថបិណ្ឌិក-
 លោកដ៏ថា ពុទ្ធ លោកដ៏ចម្រើន ហើយក៏ចូលទៅកាន់ព្រះបារមី
 ព្រះភាគ សុច្ចលទៅដល់ហើយ ក៏ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ
 រួចហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។

[១៧៦] សុបុរសនោះ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំ
 ចូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិក-
 លោកដ៏ មានភាពា ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ មានដំបូង គាត់ក្រាបថ្វាយ
 បង្គំព្រះបារមីព្រះមានព្រះភាគដោយសិរ្សៈ ហើយបុរសនោះ ក៏ចូល
 ទៅក្រព្រះសារីបុត្តមានកាយ សុច្ចលទៅដល់ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
 សារីបុត្តមានកាយ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ សុបុរសនោះ អង្គុយ
 ក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ចូលព្រះសារីបុត្តមានកាយ ដូច្នោះថា បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន អនាថបិណ្ឌិកលោកដ៏ មានភាពា ដល់នូវសេចក្តីទុក្ខ

តាមរូកិលាថោ គោ អាយស្មនោ សារីបុត្តស
ចារេ សិរសា វទ្ធិតិ វិវត្តា វិទេតិ សាទុ កំ
កន្តោ អាយស្មា សារីបុត្តោ យេន អនាថបិណ្ឌិកសា
កហមតិស្ស ធិវេសនំ តេទុបសន្តមតុ អនុកា
ទោនាយាតិ ។ អធិកសេសំ ទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ
តុណ្ហិកាវេន ។ អថទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ
ធិកសេត្វា បត្តនិវំ អាតាយ អាយស្មតា អាណន្តោ
បច្ឆាសមណោន យេន អនាថបិណ្ឌិកស្ស កហមតិស្ស
ធិវេសនំ តេទុបសន្តមិ ឧបសន្តមិត្វា បញ្ញាទេ
អាសានេ ធិសីនិ ។

[១៧៧] ធិសដ្ឋ, ទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ អនាថ-
បិណ្ឌិកំ កហមតិ វិគណោន កក្កិ តេ កហមតិ
ទមនិយំ កក្កិ យាបនិយំ កក្កិ ទុក្ខា វេទនា
បដិក្កមន្តិ ទោ អភិក្កមន្តិ បដិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ
ទោ អភិក្កមោតិ ។ ន មេ កន្តោ សារីបុត្ត ទមនិយំ

មានដំបូង ភាគថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះសារីបុត្តមានកាយ ដោយ
វាយចុះសេនាភិក្ខុយោនីនេះថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ខ្ញុំ
ព្រះករុណាសូមអង្វរ សូមព្រះសារីបុត្តមានកាយ អស្រ័យទូរសេចក្តី
អនុគ្រោះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះរបស់អនាថបិណ្ឌិកតហមតិ (ឱ្យទាន) ។
ព្រះសារីបុត្តមានកាយ ក៏ទទួលខំមន្តដោយគុណិកាត ។ លំដាប់នោះ
ព្រះសារីបុត្តមានកាយ ស្ងៀមស្ងៀមប្រដាប់ដោយបាត្រនិងទឹក ទាន
ព្រះកាន់មានកាយដាច់ស្រយាលៈ ក៏ចូលទៅកាន់ផ្ទះ របស់អនា-
ថបិណ្ឌិកតហមតិ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏គង់លើកាសនៈដែលគេ
ក្រាលប្រគេន ។

[១៧៧] លុះព្រះសារីបុត្តមានកាយ អង្វរចេញ ក៏មានថេរ-
វាបាននឹងអនាថបិណ្ឌិកតហមតិដូចនេះថា ម្ចាស់តហមតិ សារីយន្ត អ្នកល្មម
អត់ធ្មត់បានដែរឬ ល្មមឱ្យប្រព្រឹត្តទៅបានដែរឬ ទុក្ខវេទនាបាត់ស្រោក
ស្រោន មិនចម្រើនឡើងទេឬ ការព្រួយវេទនាបាត់ ឯការចម្រើនឡើង
វេទនាមិនប្រាកដទេឬ ។ បពិត្រព្រះសារីបុត្តដ៏ចម្រើន ខ្ញុំអត់ធ្មត់បានទេ

ន យាបដំយំ កាណ្ណ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ^(១) ។

[១៧៧] សេយ្យថាបិ កន្តេ សារីបុត្ត ពលក
បុរិសោ តំល្លោន សិទ្ធវេន មុទ្ធានំ អភិមត្តយ្យ
វិវាមេវ ទោ មេ កន្តេ សារីបុត្ត អនិមត្តា វិកា
មុទ្ធានំ ឱហនន្តិ ន មេ កន្តេ សារីបុត្ត មមនិយំ
ន យាបដំយំ កាណ្ណ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

[១៧៨] សេយ្យថាបិ កន្តេ សារីបុត្ត ពលក
បុរិសោ ឧទ្ទេន វាត្តទល្លោន សិសេ សិសវេដ្ឋនំ
នេនយ្យ វិវាមេវ ទោ មេ កន្តេ សារីបុត្ត អនិមត្តា
វិកា សិសំ បរិកាណ្ណន្តិ ន មេ កន្តេ មមនិយំ
ន យាបដំយំ កាណ្ណ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
នោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ នោ
បដិក្កមោតិ ។

១ ១. អភិសក្កេ ន វិស្សនំ ។

ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាបស់ខ្ញុំ លើកលែងតែទៀត មិន
ស្រាកស្រាន្តទេ ការលើកលែង លើកលែង ការលើកលែង មិនប្រាកដទេ។

[១៧៨] បតិក្រព្រះសារីបុត្តដ៏ល្អប្រិម បុរសមានកម្លាំង ចាក់
អំបែកក្បាលដោយដៃស្រួចមុត យ៉ាងណាម៉េញ បតិក្រព្រះសារីបុត្ត
ដ៏ល្អប្រិម ខ្យល់ដ៏ក្លាំង ចាក់ដោយអំបែកក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បតិក្រ
ព្រះសារីបុត្តដ៏ល្អប្រិម ខ្ញុំអត់ចង់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាបស់ខ្ញុំ វេទនាលើកលែងទៀត មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែវេទនា អត់ចូលយលោះ ។

[១៧៩] បតិក្រព្រះសារីបុត្តដ៏ល្អប្រិម បុរសមានកម្លាំងយក
ចង្កាយត្រូវគ្រឿង មកគ្រាប់បែកក្បាល យ៉ាងណាម៉េញ បតិក្រព្រះ
សារីបុត្តដ៏ល្អប្រិម ខ្យល់ដ៏ក្លាំង ឆ្លៀលក្បាលខ្ញុំ ក៏យ៉ាងនោះដែរ បតិក្រ
ព្រះសារីបុត្តដ៏ល្អប្រិម ខ្ញុំអត់ចង់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ
ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាបស់ខ្ញុំ វេទនាលើកលែងទៀត មិនស្រាកស្រាន្តទេ
មានតែវេទនា អត់ចូលយលោះ ។

(២០០) សេយ្យជាមិ កន្ត្ត សារីបុត្ត ធាតុ
 កោយាតកោ វ កោយាតកន្ត្តាសិ វ តិណ្ណា
 កោវិកន្ត្តោ កុដ្ឋិ បរិកន្ត្តេយ្យ វរមេវ ទោ ឃ
 កន្ត្ត សារីបុត្ត អនិមត្តា វតា កុដ្ឋិ បរិកន្ត្តិ ។
 មេ កន្ត្ត ទមនិយំ ន យាបនិយំ តាណ្ហ ឃ
 ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ ទោ បដិក្កមន្តិ អភិក្ក
 មោសានំ បញ្ញាយតំ ទោ បដិក្កមោតិ ។

(២០១) សេយ្យជាមិ កន្ត្ត សារីបុត្ត ទ្វេ កលវន្ត្ត
 បុរិសា ទុក្ខលាភំ បុរិសំ ចាតាតាហាសុ កហេតុ
 អភ្នំវកាសុយា សន្តាបេយ្យំ សម្បវិកាបេយ្យំ វរមេ
 ទោ មេ កន្ត្ត សារីបុត្ត អនិមត្តា កាយស្មី ទារោ
 ន មេ កន្ត្ត សារីបុត្ត ទមនិយំ ន យាបនិយំ
 តាណ្ហ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ ទោ បដិក្កមន្តិ
 អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតំ ទោ បដិក្កមោតិ ។

(២០០) បតិគ្រច្រសោវបុត្តនិច្ឆេទ អ្នកសម្រាប់គោត្តិ កូន
 សិស្សរបស់អ្នកសម្រាប់គោត្តិណាសក្តិ វេចារ ដោយកំចិនសម្រាប់វេចា
 នីមុត យ៉ាងណាមិញ បតិគ្រច្រសោវបុត្តនិច្ឆេទ ទ្បល់ដែលខ្លាំង វេចន
 ការពាររបស់ខ្ញុំ កំយ៉ាងនោះឯង បតិគ្រច្រសោវបុត្តនិច្ឆេទ ខ្ញុំអត់ធន់
 មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហែលស្ងប់ភ្នែក
 ចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្ត មានតែវិភេទ្បើង ឥតចូរជយសោះ ។

(២០១) បតិគ្រច្រសោវបុត្តនិច្ឆេទ បុរស២នាក់ មានកម្លាំង
 ចាប់បុរសម្នាក់ដែលទ្បោយជាន់ គ្រង់ដើមដៃទាំងពីរ កេលកំដៅសើ
 រណ្តៅវេទនាភ្លើង យ៉ាងណាមិញ បតិគ្រច្រសោវបុត្តនិច្ឆេទ ឯសេចក្តី
 ក្តៅក្រហាយដ៏ខ្លាំង ក្នុងកាយរបស់ខ្ញុំ កំយ៉ាងនោះឯង បតិគ្រច្រ
 សោវបុត្តនិច្ឆេទ ខ្ញុំអត់ធន់មិនបានទេ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបានទេ ព្រោះ
 ទុក្ខវេទនាដ៏ក្លាហែលស្ងប់ភ្នែក តែងចម្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ មានតែ
 វិភេទ្បើង ឥតចូរជយសោះ ។

(២០២) តស្មាតំហ តេ កហមតិ វិសិ ្នំ ១
 ទេវាទិយំស្សមិ ១ ១ មេ ទេវាទិស្សតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិ វិសិ ្នំ តេ កហមតិ សិក្ខិតំ ។ តស្មា-
 តំហ តេ កហមតិ វិសិ ្នំ ១ ហេតិ
 ទិយំស្សមិ ១ ១ មេ ហេតិទិស្សតំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តិ វិសិ ្នំ តេ កហមតិ សិក្ខិតំ ។ តស្មាតំហ
 តេ កហមតិ វិសិ ្នំ ១ ហេតិ ទេវាទិ-
 យំស្សមិ ១ ១ មេ ហេតិទិស្សតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិ វិសិ ្នំ តេ កហមតិ សិក្ខិតំ ។
 តស្មាតំហ តេ កហមតិ វិសិ ្នំ ១ វិសិ
 ទេវាទិយំស្សមិ ១ ១ មេ វិសិទិស្សតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតិ វិសិ ្នំ តេ កហមតិ សិក្ខិតំ ។

(២០២) ព្រះសាវ័បុត្ត ឧបថា ម្ចាស់ឧបាសិ ព្រោះហេតុនោះ
 ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញទំនំមិនប្រកាន់
 ខ្លួនខ្ញុំ ទំនំវិញ្ញាណដែលកស្រើយខ្ញុំ របស់ភាគអញក៏ទំនំមិនមាន
 ឡើយ ម្ចាស់ឧបាសិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសិ
 ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគ
 អញ ទំនំមិនប្រកាន់ខ្លួនខ្ញុំ ទំនំវិញ្ញាណដែលកស្រើយខ្ញុំ
 របស់ភាគអញក៏ទំនំមិនមានឡើយ ម្ចាស់ឧបាសិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
 នេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញទំនំមិនប្រកាន់ខ្លួនខ្ញុំ ទំនំវិញ្ញាណ
 ដែលកស្រើយខ្ញុំ របស់ភាគអញ ក៏ទំនំមិនមានឡើយ ម្ចាស់
 ឧបាសិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់ឧបាសិ ព្រោះហេតុនោះ
 ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភាគអញទំនំមិនប្រកាន់
 ខ្លួនខ្ញុំ ទំនំវិញ្ញាណដែលកស្រើយខ្ញុំ របស់ភាគអញ
 ក៏ទំនំមិនមានឡើយ ម្ចាស់ឧបាសិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

តស្មាភិហ តេ ភហមតិ វិវា សិក្ខុតត្ថំ ន កាយំ
 ទុច្ចាទិយំស្សាមិ ន ច មេ កាយទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ វិវត្តំ តេ ភហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។
 តស្មាភិហ តេ ភហមតិ វិវា សិក្ខុតត្ថំ ន មទំ
 ទុច្ចាទិយំស្សាមិ ន ច មេ មចោទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ វិវត្តំ តេ ភហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៣] តស្មាភិហ តេ ភហមតិ វិវា សិក្ខុតត្ថំ
 ន រូបំ ទុច្ចាទិយំស្សាមិ ន ច មេ រូបទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ វិវត្តំ តេ ភហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មា-
 ភិហ តេ ភហមតិ វិវា សិក្ខុតត្ថំ ន សទ្ធិំ ទុ-
 ច្ចាទិយំស្សាមិ... ន កទ្ធិំ ទុច្ចាទិយំស្សាមិ... ន វសំ
 ទុច្ចាទិយំស្សាមិ... ន ជាដ្ឋត្ថំ ទុច្ចាទិយំស្សាមិ... ន ធម្មំ
 ទុច្ចាទិយំស្សាមិ ន ច មេ ធម្មទិស្សិតំ វិញ្ញាណំ
 កវិស្សតីតិ វិវត្តំ តេ ភហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

ម្ចាស់ធម្មបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាង
 នេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់កាយ ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រើយ
 កាយ របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់ធម្មបតី អ្នកត្រូវ
 សិក្ស យ៉ាងនេះទុះ ។ ម្ចាស់ធម្មបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា-
 សនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ចិត្ត
 ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រើយចិត្ត របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ
 ម្ចាស់ធម្មបតី អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះទុះ ។

[២០៣] ម្ចាស់ធម្មបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់រូប ទាំងវិញ្ញាណ
 ដែលកស្រើយរូប របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់ធម្មបតី
 អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះទុះ ។ ម្ចាស់ធម្មបតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុង
 សាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ភាគអញនឹងមិនប្រកាន់
 ខ្ជាប់សីលឡើយ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់កិច្ច... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់សេ... នឹង
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ជ្រក... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ធម្មាម្មណ៍ ទាំងវិញ្ញាណដែល
 កស្រើយធម្មាម្មណ៍ របស់ភាគអញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់
 ធម្មបតី អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះទុះ ។

សប្បាយគង្វេស្ស គតនិមិត្តិកោវេស្សេ ចុស្ស័ស្សនិ

[២០២] តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិសំ សិក្ខុតត្ថំ
 ន ចក្កវិញ្ញាណំ ឧបាទិយំស្សនិមិ ន ច មេ ចក្ក-
 វិញ្ញាណំនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វិញ្ញំ តេ
 កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាតិហ តេ កហមតិ
 វិសំ សិក្ខុតត្ថំ ន សោតវិញ្ញាណំ ឧបាទិយំស្សនិមិ...
 ន យាទវិញ្ញាណំ ឧបាទិយំស្សនិមិ... ន ជិក្ខុវិញ្ញាណំ
 ឧបាទិយំស្សនិមិ... ន កោយវិញ្ញាណំ ឧបាទិយំស្ស-
 និមិ... ន មោទវិញ្ញាណំ ឧបាទិយំស្សនិមិ ន ច មេ
 មោទវិញ្ញាណំនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វិញ្ញំ
 តេ កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៤] តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិសំ សិក្ខុតត្ថំ
 ន ចក្កសម្មស្សំ ឧបាទិយំស្សនិមិ ន ច មេ ចក្ក-
 សម្មស្សនិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វិញ្ញំ តេ
 កហមតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាតិហ តេ កហ-
 មតិ វិសំ សិក្ខុតត្ថំ ន សោតសម្មស្សំ ឧបា-
 ទិយំស្សនិមិ... ន យាទសម្មស្សំ ឧបាទិយំស្សនិមិ...

សប្បាយគង្វេស្ស គតនិមិត្តិកោវេស្សេ ចុស្ស័ស្សនិ

[២០២] ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កាអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ក្នុង
 វិញ្ញាណដែលកស្រ័យចក្កវិញ្ញាណ បើសំភក្កាអញនឹងមិនទាន់ឡើយ
 ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កាអញនឹង
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់សោតវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់យាទវិញ្ញាណ... នឹង
 មិនប្រកាន់ខ្ជាប់ជិក្ខុវិញ្ញាណ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់កោយវិញ្ញាណ... នឹងមិន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់មោទវិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រ័យមោទវិញ្ញាណ បើសំ
 ភក្កាអញ ក៏នឹងមិនទាន់ឡើយ ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាង
 នេះចុះ ។

[២០៤] ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កាអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ចុស្ស័ស្ស ទាំង
 វិញ្ញាណដែលកស្រ័យចុស្ស័ស្ស បើសំភក្កាអញនឹងមិនទាន់ឡើយ
 ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កាអញ
 នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់សោតសម្មស្ស ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់យាទសម្មស្ស ...

ន ជំពូលសម្បជំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន កាយសម្បជំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ន មនោសម្បជំ ឧបាទិយិស្សាមិ
 ន ច មេ មនោសម្បជំស្សិតិ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិវិ
 វាវត្តំ តេ កហាបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

[២០៦] តស្មាតិហ តេ កហាបតិ វាវ សិក្ខុតត្ថំ
 ន ចក្កុសម្បជំ វេទនំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ
 ចក្កុសម្បជំវេទនាទិស្សិតិ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិវិ
 វាវត្តំ មេ កហាបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។ តស្មាតិហ មេ
 កហាបតិ វាវ សិក្ខុតត្ថំ ន សោកសម្បជំ វេទនំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ន យាទសម្បជំ វេទនំ ឧបាទិ
 យិស្សាមិ... ន ជំពូលសម្បជំ វេទនំ ឧបាទិយិស្សា
 មិ... ន កាយសម្បជំ វេទនំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ន
 មនោសម្បជំ វេទនំ ឧបាទិយិស្សាមិ ន ច មេ
 មនោសម្បជំវេទនាទិស្សិតិ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិវិ
 វាវត្តំ តេ កហាបតិ សិក្ខុតត្ថំ ។

និទមិច្ឆេកានំនុវិជ្ជុសម្ពុស្ស... និទមិច្ឆេកានំនុវិញ្ញាណសម្ពុស្ស... និទ
 មិច្ឆេកានំនុវិញ្ញាណសម្ពុស្ស ចំនិវិញ្ញាណ ដែលកស្រ័យមនោសម្ពុស្ស
 របស់កក្កាអញ កិច្ចនិទមិច្ឆាទៀយ ម្ចាស់គហបតិ អ្នកត្រូវសិក្សា
 យ៉ាងនេះចុះ ។

[២០៦] ម្ចាស់គហបតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា កក្កាអញនិទមិច្ឆេកានំ នុវិទ្ធាដែលកើត
 អំពីចក្កុសម្ពុស្ស ចំនិវិញ្ញាណ ដែលកស្រ័យវេទនា ដែលកើតអំពី
 ចក្កុសម្ពុស្ស របស់កក្កាអញនិទមិច្ឆាទៀយ ម្ចាស់គហបតិ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់គហបតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសា
 សនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា កក្កាអញនិទមិច្ឆេកានំនុវិទ្ធា
 ដែលកើតអំពីសោកសម្ពុស្ស... និទមិច្ឆេកានំនុវិទ្ធា ដែលកើតអំពី
 យាទសម្ពុស្ស... និទមិច្ឆេកានំនុវិទ្ធាដែលកើតអំពីជំពូលសម្ពុស្ស... និទ
 មិច្ឆេកានំនុវិទ្ធាដែលកើតអំពីកាយសម្ពុស្ស...និទមិច្ឆេកានំនុវិទ្ធា
 ដែលកើតអំពីមនោសម្ពុស្ស ចំនិវិញ្ញាណដែលកស្រ័យវេទនា ដែល
 កើតអំពីមនោសម្ពុស្ស របស់កក្កាអញនិទមិច្ឆាទៀយ ម្ចាស់គហបតិ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

[២០៧] តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិសិ ឥក្ខតត្ថំ
 ១ បវរីជាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ ១ ១ មេ បវរីជាតុ-
 ទិស្សិកំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វិវត្តំ តេ កហមតិ
 សិក្ខតត្ថំ ។ តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិសិ ឥក្ខតត្ថំ
 ១ អាហោជាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ១ តេជាជាតុំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ១ វិញ្ញាណជាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ...
 ១ អាសាសជាតុំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ១ វិញ្ញាណជាតុំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ ១ ១ មេ វិញ្ញាណជាតុទិស្សិកំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វិវត្តំ តេ កហមតិ សិក្ខតត្ថំ ។

[២០៨] តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិសិ ឥក្ខតត្ថំ
 ១ រូមិ ឧបាទិយិស្សាមិ ១ ១ មេ រូមិទិស្សិកំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ វិវត្តំ តេ កហមតិ សិក្ខតត្ថំ ។
 តស្មាតិហ តេ កហមតិ វិសិ ឥក្ខតត្ថំ ១ វេទនំ
 ឧបាទិយិស្សាមិ... ១ សញ្ញំ ឧបាទិយិស្សាមិ... ១
 សង្ខារេ ឧបាទិយិស្សាមិ... ១ វិញ្ញាណំ ឧបាទិ-
 យិស្សាមិ ១ ១ មេ វិញ្ញាណទិស្សិកំ វិញ្ញាណំ កវិស្ស-
 តិកំ វិវត្តំ តេ កហមតិ សិក្ខតត្ថំ ។

[២០៧] ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ភក្ខាអញ មិនប្រកាន់ខ្ជាប់វិញ្ញាណ ទាំង
 វិញ្ញាណដែលអាស្រ័យបរិយាត របស់ភក្ខាអញ ក៏មិនមែនមានឡើយ
 ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះ
 ហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ភក្ខាអញ
 មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់ការបាតកុ... មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់នៃជាតកុ... មិនមែន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់វាយាតកុ... មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់ភកាសបាតកុ... មិនមែនប្រកាន់
 ខ្ជាប់វិញ្ញាណបាតកុ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវិញ្ញាណបាតកុ របស់ភក្ខា
 អញក៏មិនមែនមានឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះចុះ ។

[២០៨] ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក
 ត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ភក្ខាអញមិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់ ទាំងវិញ្ញាណដែល
 អាស្រ័យរបស់ភក្ខាអញ ក៏មិនមែនមានឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នក
 ត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្ចាស់កហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាស-
 នានេះ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ភក្ខាអញមិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់វេទនា...
 មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់សញ្ញា... មិនមែនប្រកាន់ខ្ជាប់សង្ខារទាំងឡាយ... មិន
 មែនប្រកាន់ខ្ជាប់វិញ្ញាណ ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យវិញ្ញាណ របស់ភក្ខា
 អញក៏មិនមែនមានឡើយ ម្ចាស់កហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៧) ភស្មាតិហ ភេ គហមតិ ឯវិ សិក្ខិត្តំ
 ឧ អាណាសាទក្កាយតទំ ឧបាទិយិស្សមិ ឧ ឧ មេ
 អាណាសាទក្កាយតទំស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ
 ឯវិក្ខំ ភេ គហមតិ សិក្ខិត្តំ ។ ភស្មាតិហ ភេ
 គហមតិ ឯវិ សិក្ខិត្តំ ឧ វិញ្ញាណក្កាយតទំ
 ឧបាទិយិស្សមិ... ឧ អាណក្កាយតទំ ឧបាទិ-
 យិស្សមិ... ឧ ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតទំ ឧបាទិ-
 យិស្សមិ ឧ ឧ មេ ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតទំស្សិតំ
 វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ ឯវិក្ខំ ភេ គហមតិ សិក្ខិត្តំ ។

(២០៨) ភស្មាតិហ ភេ គហមតិ ឯវិ សិក្ខិត្តំ
 ត្តំ ឧ ឥន្ទលោកំ ឧបាទិយិស្សមិ ឧ ឧ
 មេ ឥន្ទលោកំស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ

(២០៧) ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ
 អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កុះអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ភាពសាទក្កាយ-
 តទះ ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រ័យភាពសាទក្កាយតទះរបស់ភក្កុះអញ
 ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។
 ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សា
 យ៉ាងនេះថា ភក្កុះអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់វិញ្ញាណក្កាយតទះ... នឹងមិន
 ប្រកាន់ខ្ជាប់ភកិក្កាយតទះ... នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយ-
 តទះ ទាំងវិញ្ញាណដែលកស្រ័យទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតទះរបស់ភក្កុះ
 អញ ក៏នឹងមិនមានឡើយ ម្ចាស់គហមតិ អ្នកត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះចុះ ។

(២០៨) ម្ចាស់គហមតិ ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នក
 ត្រូវសិក្សាយ៉ាងនេះថា ភក្កុះអញនឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់លោកនេះ^(១) ទាំង
 វិញ្ញាណដែលកស្រ័យលោកនេះ របស់ភក្កុះអញក៏នឹងមិនមានឡើយ

* អន្តរាចារ លោកនេះ សំដៅយកទៅសំរាប់ភិក្ខុសិក្ខិត្តិកំ និងភិក្ខុសិក្ខិត្តិកំ។

ឯវត្តំ ភេ កហបតិ សិក្ខិតត្បំ ។ កស្មាតិហ ភេ

កហបតិ ឯវិ សិក្ខិតត្បំ ឧ បរលោកំ ទុចាធិយិស្សមិ

ឧ ឆ មេ បរលោកធិស្សិតំ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ

ឯវត្តំ ភេ កហបតិ សិក្ខិតត្បំ ។

[២១១] កស្មាតិហ ភេ កហបតិ ឯវិ សិក្ខិតត្បំ

យម្យំ មេ ធិដ្ឋំ សុតិ មុតិ វិញ្ញាតិ បរិយេសិតិ អនុវិ-

លីតិ មនសា កម្យំ ឧ ទុចាធិយិស្សមិ ឧ ឆ មេ

កធិស្សិតិ វិញ្ញាណំ កវិស្សតិកំ ឯវត្តំ ភេ កហបតិ

សិក្ខិតត្បំ ។

ម្នាលភហវតី អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះចុះ ។ ម្នាលភហវតី ព្រោះហេតុ

នោះ ក្នុងសាសនានេះ អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា កាត្មាអញនឹងមិន

ប្រកាន់ខ្ជាប់លោកភាគីមុខ^(១) ទាំងវិញ្ញាណ ដែលអាស្រ័យលោកភាគីមុខ

របស់កាត្មាអញនឹងមិនមានឡើយ ម្នាលភហវតី អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាង

នេះចុះ ។

[២១១] ម្នាលភហវតី ព្រោះហេតុនោះ ក្នុងសាសនានេះ

អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះថា ធម្មជាតិណា ដែលកាត្មាអញ បានឃើញ

ហើយ ឮហើយ បំពេលហើយ ដឹងច្បាស់ហើយ ស្វែងរកហើយ

ស្តាប់ស្តង់ដោយចិត្តហើយ កាត្មាអញ នឹងមិនប្រកាន់ខ្ជាប់ធម្មជាតិទោះ

ទាំងវិញ្ញាណដែលអាស្រ័យធម្មជាតិទោះ របស់កាត្មាអញក៏នឹងមិនមាន

ឡើយ ម្នាលភហវតី អ្នកត្រូវសិក្សយ៉ាងនេះចុះ ។

១ គន្លងថា សង្គ្រោះយកលោកធិវៃ លើកលែងតែមនុស្សលោកលោក ។ គតិច្បាយថា ឧប្បាយធិវៃគឺថា កាត្មាអញនឹងកើតក្នុងទេវលោកឯណោះ ក្នុងទេវលោកឯណោះ ឬក៏ក្នុង គឺក្នុងទេវលោកឯណោះ ។

(២០២) ឯវិ វុត្តេ អនាថមិណ្ឌិកោ កហមតិ បរោ.
 ធិ អស្សនិ បរិក្ខេសិ ។ អថុទោ ហយស្មា អាណន្ទា
 អនាថមិណ្ឌិកំ កហមតិ ឯតណភេទ ឱលេយ្យសិ ទោ
 ត្វំ កហមតិ សំសិធិ^(១) ទោ ត្វំ កហមតិ ។ នាហំ
 កន្តេ អាណន្ទ ឱលេយ្យមិ ឧ សំសិធាមិ អមិទ មេ
 ធិយវត្តំ សត្តា បយិរុចាសិ តោ មចោកាវធិយា ទ
 កិក្ខុ ឧ មេ ឯវិរុមិ ធម្មិកាថា សុតបុត្តាតិ ។ ឧ
 ទោ កហមតិ កិហិទំ ឱនាតវសនាទំ ឯវិរុមិ ធម្មិកាថា
 បដិកាតំ បព្វដិទានំ^(២) កហមតិ ឯវិរុមិ ធម្មិកាថា ប.
 ដិកាតិ ។ តេទហិ កន្តេ សារិបុត្ត កិហិទំមិ ឱនាត.
 វសនាទំ ឯវិរុមិ ធម្មិកាថា បដិកាតុ សន្តិ ហិ
 កន្តេ^(៣) កុលបុត្តា អច្យវជក្ខជាតិកា អស្សវទតា
 ធម្មស្ស បរិហាយិណ្ឌិ^(៤) ធម្មស្ស អញ្ញាតារោតិ ។

១ ឧ. ម. ឧបិយសិ ។ ២ ឧ. ម. សំសិទសំ ។ ៣ ឧ. ម. ឯឧត្តម វោសក្ខេ វិស្សតិ ។
 ៤ កន្តេ សារិបុត្ត ។ ៥ ឧ. ម. បរិហាយន្តិ វិស្សតិ ។

(២០២) កាលដែលព្រះសារិបុត្តមានជំងឺរោគយ៉ាងនេះហើយ អនា-
 ថមិណ្ឌិកអហមតិយំសម្រេចចិត្តក្រែក ។ ព្រះនារ ព្រះភានខ្លះមានអាយុ
 មានជំងឺរោគនឹងអនាថមិណ្ឌិកអហមតិដូច្នោះថា ម្ចាស់អហមតិ អ្នកដាច់
 នៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិ ម្ចាស់អហមតិ អ្នកលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិ
 ឬ ។ អនាថមិណ្ឌិកអហមតិឆ្លើយថា បតិគ្រូព្រះភានដ៏ចម្រើន ខ្ញុំមិន
 ដាច់ មិនលិចនៅក្នុងទ្រព្យសម្បត្តិទេ កែថាខ្ញុំព្រះករុណា ដែលចូលទៅ
 អង្គុយជិតព្រះសាស្តា អស់កាលយូរហើយផង ចូលទៅអង្គុយជិតពួក
 ភិក្ខុជាអ្នកចម្រើនចិត្ត អស់កាលយូរហើយផង ក៏ខ្ញុំព្រះករុណា មិនដែល
 បានស្តាប់ធម្មិកាថាមានសភាពដូច្នោះឡើយ ។ ម្ចាស់អហមតិ ធម្មិកាថា
 មានសភាពដូច្នោះ តែធម៌ច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នកស្យៀកស
 ទេ ម្ចាស់អហមតិ ឯធម្មិកាថាមានសភាពដូច្នោះ តែធម៌ច្បាស់ប្រាកដដល់
 ពួកបព្វជិត (តែប៉ុណ្ណោះ) ។ បតិគ្រូព្រះសារិបុត្តដ៏ចម្រើន បើដូច្នោះ
 ធម្មិកាថាមានសភាពដូច្នោះ សូមឲ្យបានច្បាស់ប្រាកដដល់ពួកគ្រហស្ថអ្នក
 ស្យៀកសផង បតិគ្រូលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា មានពួកកុលបុត្ត
 ដែលប្រកថាដោយជាតិជាអ្នកមានចូលិតចក្ខុក្រែក ជាអ្នកដ៏ច្បាស់ខ្លះចម្រើន
 ព្រោះធម៌មិនបានស្តាប់ធម៌ មុខជាធីតិសាបសូន្យចាកធម៌មិនខាន. ។

សម្រាយអន្តរាយ អនាថបិណ្ឌិកោវេស្សនោ ករណីយសង្កមំ

អថេតោ អាយស្មា ច សារីបុត្តោ អាយស្មា ច
អាណន្តោ អនាថបិណ្ឌិកា កហមតិ វិមិថា ឱវាណេ
ឱវនិក្ខា ឱត្ថាយាសថា បក្កមីសុ ។

(២១៣) អថេតោ អនាថបិណ្ឌិកោ កហមតិ អ-
និវប្បក្កាន្តោ អាយស្មន្តោ ច សារីបុត្តោ អាយស្មន្តោ ច
អាណន្តោ កាលមកាសំ កុសិកំ កាយំ ឧបបន្តតិ-
តំ ។ អថេតោ អនាថបិណ្ឌិកោ នេវបុត្តោ អភិក្កន្តា-
យ វត្តយោ អភិក្កន្តវណ្ណោ កេវលកប្បំ នេតវំ
ឱកាលេត្វា យេន កកា តេនុវសន្តមិ ឧបសន្ត-
មិត្វា កកវន្តំ អភិវានេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។ ឯក-
មន្តំ បិទោ ចោ អនាថបិណ្ឌិកោ នេវបុត្តោ កកវន្តំ
កាថាហិ អជ្ឈកាសិ

វនិ ហិកិ នេតវំ
វសិសន្តវិសេវិកិ
អារិកិ ធម្មវានេន

សម្រាយអន្តរាយ អនាថបិណ្ឌិកោវេស្សនោ ករណីយសង្កមំ

សុត្រេសារីបុត្តោអាយុ វិនិក្រោននុមាអាយុ ខ្លានអនាថ-
បិណ្ឌិកហមតិ ដោយឧកទនេរូបេហិយ កិក្រោកចាកកាសនៈចៀស
ចេញទៅ ។

(២១៣) កាលបើព្រះសារីបុត្តោអាយុ វិនិក្រោននុមា
អាយុចៀសចេញទៅ អស់កាលមិនយូរប៉ុន្មាន អនាថបិណ្ឌិកហមតិ
ក៏ធ្វើមណោកាល ទៅកើតក្នុងព្រះភោហិទកុសិក ។ លំដាប់
នោះ អនាថបិណ្ឌិកទៅបុត្ត លុះក្របីបឋមយាមកនឹងទៅហើយ មាន
ពន្ធុជំរុំរឿង ញ៉ាំងវត្តជេតពន្ធាន៍អស់ឱ្យភ្លឺស្ងាត់ហើយ ក៏ចូលទៅ
កាលព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះ
មានព្រះភាគ ហើយបិទនៅក្នុងទីសមគួរ ។ លុះអនាថបិណ្ឌិកទៅបុត្ត
បិទនៅក្នុងទីសមគួរហើយ ក៏ក្រាបបង្គំចូលព្រះមានព្រះភាគ ដោយ
ភាពព្រំខ្យល់ថា

វត្តជេតពន្ធានេ សុទ្ធវិភព្វកក្កវិស្វនិកេកុណដីល្អ ទៅ
កាស្រីយដានិច្ច ដែលព្រះពុទ្ធជាធម្មកដ គង់កាស្រីយទៅ

បីតិសញ្ញាទំ មម
 កម្មំ វិជ្ជា ច ធម្មា ច
 សំលំ ជីវិតមុត្តមំ
 ឯកេន មទ្ធា សុជ្ឈន្តិ
 ន កោត្តេន ន ធនេន វា
 ភស្មា ហិ បណ្ឌិតោ ចោសោ
 សម្បស្សំ អកុមត្តោ
 យោនិសោ វិចិទេ ធម្មំ
 ឯវំ ភក្កំ វិសុជ្ឈតិ
 សាវ័បុត្តោ វ បញ្ញាយ
 សំលេន ឧបសមេន ច
 យោ ហិ ចារកោ កិក្កុ
 ឯតាវបរមោ សំយាតិ ។

ឥនមវោច អចាថបណ្ឌិតោ ទេវបុត្តោ សម-
 ទុត្តោ សត្តា អយោសិ ។ អថទោ អចាថបណ្ឌិ-
 កោ ទេវបុត្តោ សមទុត្តោ មេ សំត្តាតិ កកវន្តិ
 អភិវាទេត្តា បទនុវិណំ កក្កា កត្តេវន្តវាយិ ។

ជាទីញ៉ាំងបីឱ្យកើតព្រមដល់វ្យាបារអង្គ កម្មតិមន្តរោគនា ១
 វិជ្ជាតិមន្តបញ្ញា ១ ធម៌ទាំងឡាយ ជាបក្កក្កាភាសិតា ១
 សំល ឈ្មោះជាជីវិតទូលំទូលាយ សត្តទាំងឡាយវែងស្អាត
 ដោយធម៌នេះ ទំនប់ដោយភាព្រ ឬទំនប់ដោយទ្រព្យ
 ឡើយ ព្រោះហេតុនោះ ឬសជាបណ្ឌិត កាលចេះឃើញ
 ច្បាស់ឱ្យច្រឡោងនាំរបស់ខ្លួន ត្រូវពិចារណាធម៌ ដោយ
 ទុកយល់ប្រាថ្នា ទើបស្តាប់ក្នុងធម៌នោះយ៉ាងនេះបោះ មាន
 តែព្រះសាវ័បុត្តមួយ ទើបច្រាសវិញដោយបញ្ញាផង ដោយ
 សំលផង ដោយកិរិយាម្ខាងឱ្យកិរិយាផង ទុកជាភិក្កុ
 ណាដល់ឱ្យត្រើយគឺព្រះនិព្វាន (ភិក្កុនោះ) គឺមានគុណ
 អស់ក្រឹមប៉ុណ្ណោះឯង ។

លុះអនាថបណ្ឌិតទេវបុត្ត កាលខ្ញុំនាថានេះចប់ ព្រះសាស្តា
 គឺមានព្រះចៅទុំយ្យត្រេកអរ ។ លំដាប់នោះ អនាថបណ្ឌិតទេវបុត្តដឹងថា
 ព្រះសាស្តា របស់ភក្កាភញ្ញ មានព្រះចៅទុំយ្យត្រេកអរហើយ ក៏ក្រាប
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទេស្យណរោក្ខំបាត់ក្នុងជីវិតនោះទៅ ។

សប្បាយនវស្ស ភាគបិណ្ឌិកោវស្ស ទេវត្រៃសំសំ

[២១២] អថទោ កកវា កស្សា វត្តិយា អន្ទាយ
ភិក្ខុ អាមន្តសំ ឥមំ ភិក្ខុវេ វត្តិ អញ្ញាតោ ទេវបុត្តោ
អភិក្ខុន្តាយ វត្តិយា អភិក្ខុន្តវណ្ណា កោលកប
ទេវតំ ឱកាសេត្វា យេនាហិ តេនុបស្កមំ ឧបស្ក
មិត្វា មិ អភិវាទេត្វា ភិក្ខុវត្តិ អន្តាសិ ។ ឯកាម
បិកោ ទោ សោ ទេវបុត្តោ មិ ឥហាហិ^(១) កាជាប
អន្ស្រាសិ

ឥទំ ហិកំ ទេវតំ
ឥសំសង្ករិសេវិកំ
អាវុត្តិ ចម្មាដេន
បិកិសញ្ញនំ មម
កម្មំ វិដ្ឋា ច ចម្មា ច
សិលំ ជីវិតមុត្តមិ

១ ឥ. ឥហាហិកិ ឥ វិស្សាធិ ។

សប្បាយនវស្ស ភាគបិណ្ឌិកោវស្ស ទេវត្រៃសំសំ

[២១២] សុភេត្តកត្រិះនារទៅហើយ ព្រះមានព្រះភាគ
គ្រាស់ហៅពួកភិក្ខុមកថា ម្នាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ កាលដែលកត្រិះបឋម
យាមកនូវទៅហើយ ក្នុងយប់នេះនឹង បានទៅបុត្តមួយអង្គ បាន
ស្មើដំរើរឿន ញ៉ាំងវត្តដេកកន់ទាំងអស់ឱ្យភ្លឺស្លាត់ ហើយក៏ចូលមកក
កថាគក សុខចូលមកដល់ ថ្វាយបង្គំកថាគក ហើយបិកៅក្នុងទី
សមគួរ ។ សុខទៅបុត្តនោះ បិកៅក្នុងទីសមគួរហើយ កោលកាថា
ចាំនិទ្ធា ចំរោះកថាគកថា

វត្តដេកកនេះ សុខទៅក្នុងកោលកក្នុងស្ថានិកកុណាដ៏ល្អ នៅ
អាស្រ័យជាទីចូ ដែលព្រះក្មេងជាអង្គរាជ គង់អាស្រ័យនៅ
ហើយ ជាទីញ៉ាំងបិកិឱ្យកើតព្រម ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ កម្ម ១
វិដ្ឋា ១ ធម៌ចាំនិទ្ធាយ ១ សិល ឈ្មោះថាជីវិតក្នុងសំបុក ១

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយសូ ខេរិយនិកាយសក

ឯគោត មទ្ធា សុដ្ឋន្តិ

ន កោត្តន ន ននេន ក

កស្មា ហំ បណ្ឌិតោ ចោសោ

សម្បស្សំ អត្តមត្តោ

យោចិសោ វិចិទេ ទម្មំ

ឯវិ កត្ត វិសុដ្ឋតិ

សារីបុត្តោ / បញ្ញាយ

សីលេន ឧបសមេន ច

យោ ហំ ចារកតោ ភិក្ខុ

ឯតាវចរោ វិយាតិ ។

ននេនកោត ភិក្ខុវេ សោ នេវបុត្តោ សមទុត្តោ

មេ សត្តាតិ មិ អភិកំនេទ្វា បនត្តិណិ កត្វា

កត្តេវន្តរោយិកិ ។

សុត្តនិបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ខេរិយនិកាយសក

សត្តនិកាយ វេទនិស្តានដោយធម៌នេ មិនវេទនដោយ

គោត ឬមិនវេទនដោយទ្រព្យវ័ទ្ធិយ ព្រោះហេតុនោះ

ធុរសជាចណ្ឌិត កាលបើឃើញច្បាស់នូវច្រើននៃសេស្ត្រ

ហើយ ត្រូវពិចារណានូវធម៌ដោយទុកយល់ប្រាថ្នា ទើប

ស្តាប់ក្នុងធម៌នោះ យ៉ាងនេះបាន មានគ្រូសារីបុត្តមួយ

ទើបច្រើនដោយចញ្ញាផង ដោយសីលផង ដោយភិក្ខុ

ម្នាក់នូវកិលេសផង ទុកជាភិក្ខុណា បានដល់នូវគ្រឹះគ្រូ

និរោធ (ភិក្ខុនោះ) ក៏មានគុណអស់គ្រឹះប៉ុណ្ណោះផង ។

ខ្លួនភិក្ខុនិកាយ លុះទៅបុគ្គលនោះ គោលនូវគាត់នេះចប់ហើយ

ផងគ្រូសារីបុត្ត ចេសកត្តាអញ មានព្រះហឫទ័យត្រេកអរហើយ

ក៏ក្រាបថ្វាយចង្ហែងថាភក ធ្វើប្រទក្សិណ្ឌ្យចក្ខុវិទ្យា ក្នុងទិវានោះទៅ ។

សម្រាយអវិជ្ជាស្ស អនាថិប្បិកោវេស្សន្ត កាសិភាវិទ្ធនំ

[២០៨] ឃី វុត្តោ អាយស្មា អាទេត្ថា កកវ
ឯតទរោច សោ ហិ ទ្ធន សោ កន្ត អនាថិប្បិកោ
ទេវបុត្តោ ភវិស្សនំ អនាថិប្បិកោ កន្ត កហម
អាយស្មន្តេ សាវបុត្តោ អភំប្បសន្នា^(*) អហោ សិគិ
សាទុ សាទុ អាទន្ត យាវតកំ ទោ អាទន្ត កក្កាប
បន្តន្តំ អនុប្បន្តំ តយា អនាថិប្បិកោ សោ ទេ
បុត្តោ ទន្ធាវិ ។ ឥនមរោច កកវ អន្តមរោ
អាយស្មា អាទេត្ថា កកវតោ កាសិភំ អភំទន្ធាវិ

អនាថិប្បិកោវេស្សន្ត ចប់ ឧទ្ទិស ។

* ១. អវិទ្ធិប្បសន្នា ។

សម្រាយអវិជ្ជាស្ស អនាថិប្បិកោវេស្សន្ត សេចក្តីត្រេកអរចំពោះកាសិភ

[២០៩] កាលបើព្រះមោទព្រះភោគ មានព្រះក្រុងដ៏កាយ៉ាងនេះ
ហើយ ព្រះកោន្តមានកាយុ ក៏ក្រាបបង្គំទូលព្រះមោទព្រះភោគដូច្នោះ
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទៅបុត្តនោះឯង ប្រាកដថាអនាថិប្បិកកហមភិ
នោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រោះអនាថិប្បិកកហមភិ បានជ្រះថ្លា
ក្រែកក ក្នុងព្រះសោប្បក្កមានកាយុ ។ ម្ចាស់កោន្ត ត្រូវហើយ ។
ម្ចាស់កោន្ត ហេតុដែលអ្នកបានគ្រិះរិះនោះ ត្រូវហើយ ទៅបុត្តនោះគឺ
អនាថិប្បិកហ្នឹងឯង មិនមែនអ្នកដទៃទេ ។ លុះបានព្រះភោគ ទ្រង់
ក្រាស់ខ្ញុំពាក្យនេះចប់ហើយ ព្រះកោន្តមានកាយុ មានសេចក្តីត្រេកអរ
រីករាយ ឆឹងកាសិភព្រះមោទព្រះភោគ ។

ចប់ អនាថិប្បិកោវេស្សន្ត ទី ១ ។

ទុតិយ៍ ឆន្ទោវិទស្សន៍

[២០៦] ឯវុទ្ធស្មតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវំ
កដកយោ វិហារតិ វេទ្យុវេន កលទ្ធកតិវិចេ ។
កេន ទោ បទ សមយេន អាយស្មា ច សារីបុត្តោ
អាយស្មា ច ឧហាទុត្តោ អាយស្មា ច ឆន្ទោ កិដ្ឋក្ស-
ដេ បទ្ធកេ វិហារន្តំ ។ កេន ទោ បទ សមយេន
អាយស្មា ឆន្ទោ អាតាទិកោ ហោតិ ទុក្ខិកោ
ពាធូតិលាទោ ។

[២០៧] អថទោ អាយស្មា សារីបុត្តោ សា-
យស្មាសមយំ បទិសន្យាទា វុដ្ឋិកោ យេនាយស្មា
ឧហាទុត្តោ កេទុបសន្តមិ ឧបសន្តមិកា អាយ-
ស្មន្តំ ឧហាទុត្តំ ឯកទរោច អាយាមាវុសោ ទុទ្ធ-
យេនាយស្មា ឆន្ទោ កេទុបសន្តមិស្សាម^(១) កិលានចុច្ច-
កាតិ ។ ឯវុទ្ធស្មតិ ទោ អាយស្មា ឧហា-
ទុត្តោ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បទ្ធស្សាសិ ។

១. ឧបសន្តមយ្យា ។

ឆន្ទោវិទស្សន ទំ ២

[២០៦] ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ
ព្រះកោតន៍នៅក្នុងវត្តស្រែ ជាភលទ្ធកតិវិចេស្តាន ទៀបក្រុងកដ-
ត្រៃ ។ កំពុងសម័យនោះ ព្រះសារីបុត្រមានកាយ ព្រះមហាទុទ្ធៈ
មានកាយ និងព្រះទ្រុះមានកាយ កំពុងគង់នៅភ្នំគិដ្ឋក្សដ ។
សម័យនោះឯង ព្រះទ្រុះមានកាយ មានភារាជ ដល់ខ្ញុំសេចក្តីទុក
ឈឺចាប់ជាទម្ងន់ ។

[២០៧] ព្រះបាទ ព្រះសារីបុត្រ មានកាយ ចេញចាក
ដលសមាជន្តំ ក្នុងសាយស្តសម័យ ហើយចូលទៅក្រុងព្រះមហាទុទ្ធៈ
មានកាយ សុខចូលទៅដល់ហើយ បាននិយាយនឹងព្រះមហាទុទ្ធៈមាន
កាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់ទុទ្ធៈមានកាយ មក យើងចូលទៅក្រុង
ទ្រុះមានកាយ នឹងបានសួរដើម្បី ។ ព្រះមហាទុទ្ធៈមានកាយទទួល
ពាក្យព្រះសារីបុត្រមានកាយថា ករុណា លោកមានកាយ ។

អដទោ អាយស្មា ធន សារីបុត្តោ អាយស្មា ។
 មហាទុត្តោ យេនាយស្មា ធនោ កេតុបសន្តមីស
 ទុបសន្តមីត្ថា អាយស្មតា ធនោ ធន សន្តិ សម្មោធិស
 សម្មោធិធិយំ កថំ សាកណិយំ វិគិសារេត្តា ឯកាមន្តំ
 ធិសីធិសុ ។ ឯកាមន្តំ ធិសំដ្ឋោ ទោ អាយស្ម
 សារីបុត្តោ អាយស្មន្តំ ធនំ ឯកាមន្តំ កថំ ។
 អកុសោ ធនុ ទមនិយំ កថំ យាបនិយំ កថំ^(១)
 ទុត្តោ វេទនា បដិក្កមន្តំ ទោ អភិក្កមន្តំ បដិក្ក
 មោសានំ បញ្ញាយតិ ទោ អភិក្កមោតិ ។ ។
 មេ អកុសោ សារីបុត្ត ទមនិយំ ធន យាបនិយំ
 កថុ មេ ទុត្តោ វេទនា អភិក្កមន្តំ ទោ បដិក្កមន្តំ
 អភិក្កមោសានំ បញ្ញាយតិ ទោ បដិក្កមោតិ ។

(២០៨) សេយ្យដាមិ អកុសោ សារីបុត្ត ពលក
 បុរិសោ តិរិល្លាន សិទវេន សីសិ អភិមត្តេយ្យ ឯវមេវ
 ទោ មេ អកុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា វតា មុត្តានំ ទិ-
 ហនន្តិ ធន មេ អកុសោ សារីបុត្ត ទមនិយំ ធន យាបនិយំ

១. ម. កថំ វេ ។

លំដាប់នោះ ព្រះសារីបុត្រ បានកាយ និងព្រះមហាទុត្តៈ បានកាយ
 ចូលទៅក្រព្រះនេះបានកាយ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏និយាយករ-
 ពាក់សំណេះសំណាល ជាមួយនឹងព្រះនេះបានកាយ លុះបញ្ចប់ពាក្យ
 ដែលត្រូវកើតយ និងពាក្យត្រូវលើកហើយ ទើបអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។
 លុះព្រះសារីបុត្របានកាយ អង្គុយនៅក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានសួរ
 ព្រះនេះបានកាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុសោន្នៈ លោកភាពអត់ធ្ម
 បានឬទេ លោកភាពញ៉ាំងអក្កភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានឬទេ ទុក្ខវេទនា
 បានស្រាកស្រាន្ត មិនចេះប្រើទៀងទេ ឬរយប្រាកដ ការចេះប្រើមិន
 ប្រាកដទេ ។ ព្រះនេះត្រូវនិយាយថា ម្ចាស់អារុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំមិន
 អាចអត់ធ្មបានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអក្កភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខ-
 វេទនាចេះប្រើខ្ញុំក៏ណាស់ ចេះតែចេះប្រើទៀង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
 ការចេះប្រើទៀងនៃទុក្ខវេទនាចេះតែប្រាកដ ការចេះរយមិនប្រាកដទេ ។

(២០៨) ម្ចាស់អារុសោ សារីបុត្រ បុរសបានកម្លាំង អប្បិចារក
 ក្បាលដោយវិជ្ជាស្រួលដ៏មុត យ៉ាងណា ម្ចាស់អារុសោ សារីបុត្រ ខ្យល់
 ដ៏ត្រវែងចាក់ខ្យល់ខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់អារុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំ
 មិនអាចអត់ធ្មបានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអក្កភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ

កាណ្ណ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តំ ទោ បដិ-
ក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ ទោ បដិក្ក-
មោតិ ។

[២១៧] សេយ្យថាមិ អារុសោ សារីបុត្ត តលវា
បុរិសោ នរណ្ណំ វត្តទណ្ណំ សីសេ សីសវេដ្ឋំ
នរណ្ណេ វរិមេវ ទោ មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា
វតា សីសំ បរិកណ្ណំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត
ទមនីយំ ន យាបនីយំ កាណ្ណ មេ ទុក្ខា វេទនា
អភិក្កមន្តំ ទោ បដិក្កមន្តំ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញា-
យតិ ទោ បដិក្កមោតិ ។

[២២០] សេយ្យថាមិ អារុសោ សារីបុត្ត នក្ខោ
កោយាជកោ វា កោយាជកណ្ណេវាសី វា តិណ្ណេន
កោវិកណ្ណេន កុដ្ឋិ បរិកណ្ណេយ្យ វរិមេវ ទោ
មេ អារុសោ សារីបុត្ត អធិមត្តា វតា កុដ្ឋិ
បរិកណ្ណំ ន មេ អារុសោ សារីបុត្ត ទមនីយំ

ទុក្ខាវេទនាវុទ្ធិកំណាសំ ទេវេនចច្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការ
ច្រើនឡើងនៃទុក្ខាវេទនា ទេវេនត្រ្រាបដ ការចូលយមិនត្រ្រាបដឡើយ ។

[២១៧] ឱលការុសោសារីបុត្ត បុសេធានកម្លាំងត្រូវចងក្បាល
ដោយកំណត់ត្រីត្រីដំបាំ យ៉ាងណា ឱលការុសោសារីបុត្ត ខ្យល់
ដីត្រូវលឺចាក់ដោយក្បាលខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ឱលការុសោ សារីបុត្ត
ខ្ញុំមិនកាចអត់ទំនុកទេ ខ្ញុំមិនកាចញាំងអត្តភាព ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅទុកទេ
ទុក្ខាវេទនាវេទនាវុទ្ធិកំណាសំ ទេវេនចច្រើនឡើង មិនស្រាកស្រាន្តទេ
ការច្រើនឡើងនៃទុក្ខាវេទនាទេវេនត្រ្រាបដ ការចូលយមិនត្រ្រាបដឡើយ។

[២២០] ឱលការុសោសារីបុត្ត អ្នកសម្លាប់គា ចូក្នុងសិស្សអ្នក
សម្លាប់គា ដែលប៉ុនប្រសប់ ឥឡូវនេះគាតា ដោយតំបិតសម្រាប់ការ
គោរម្យ យ៉ាងណា ឱលការុសោសារីបុត្ត ខ្យល់ដីត្រូវលឺចាក់
ពោរខ្ញុំ យ៉ាងនោះដែរ ឱលការុសោសារីបុត្ត ខ្ញុំមិនកាចអត់ទំនុកទេ

ន យាមនីយំ តាណ្ហ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កម្ម
 តោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ ទេ
 បដិក្កមោតិ ។

[២២១] សេយ្យដាមំ អារុសោ សារីបុត្ត ឥ
 កលវត្តោ បុរិសា ទុក្ខលករំ បុរិសំ ចាតាតាណាស
 កមោត្តា អន្តរកាសយា សន្តារមេយ្យំ សម្បវិត
 មេយ្យំ វិវាមេវ ទោ មេ អារុសោ សារីបុត្ត អនិមត្ត
 កាយសិ ធារោ ទ មេ អារុសោ សារីបុត្ត ទមនីយំ
 ន យាមនីយំ តាណ្ហ មេ ទុក្ខា វេទនា អភិក្កមន្តិ
 តោ បដិក្កមន្តិ អភិក្កមោសាទំ បញ្ញាយតិ តោ
 បដិក្កមោ សត្តំ អារុសោ សារីបុត្ត អាហរិស្សនិ
 បាវកាដ្ឋាមិ ជីវិតន្តិ ។

ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាព ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនាខ្ញុំ ភ្នំនិ
 ណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើង
 នៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ ការចូរថយមិនប្រាកដឡើយ ។

[២២១] ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ បុរសមានកម្លាំងពិរោគ ចាប់
 ឱ្យបុរសមានកម្លាំងថយ ត្រង់ដើម្បីដំណឹង ។ ម្នាក់ ទាំងករទៅរកលក់ដៅ
 លើរណ្តៅរើតភ្លើង យ៉ាងណា ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ សេចក្តីក្តៅ
 ក្រហាយ ក្នុងកាយរបស់ខ្ញុំដ៏ត្រូវលឺ យ៉ាងនោះដែរ ម្ចាស់
 រុសោ សារីបុត្រ ខ្ញុំមិនអាចអត់ធន់បានទេ ខ្ញុំមិនអាចញ៉ាំងអត្តភាពឱ្យ
 ប្រព្រឹត្តទៅបានទេ ទុក្ខវេទនារបស់ខ្ញុំភ្នំនិណាស់ ចេះតែចម្រើនទៅមុខ
 មិនស្រាកស្រាន្តទេ ការចម្រើនឡើងនៃទុក្ខវេទនា ចេះតែប្រាកដ
 ការចូរថយមិនប្រាកដឡើយ ម្ចាស់អារុសោសារីបុត្រ ខ្ញុំនឹងនាំយក
 ឱ្យកំបិត^(១) ខ្ញុំមិនអាស័យជីវិតទេ ។

• ប្រវ្រឹកសម្រាប់តាំងចុងជីវិត ឬសម្រាប់ប្រហារជីវិត ។

[២២២] មាយស្នា ធន្នោ សត្តំ អាហារេសិ
 យារេតាយស្នា ធន្នោ យារេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ
 ធន្តំ ឥត្តាម សរេ អាយស្មតោ ធន្តស្ស ធន្តិ
 សប្បយោធំ កោជនាធំ អហំ អាយស្មតោ ធន្តស្ស
 សប្បយោធំ កោជនាធំ បរិយេសិស្សាមិ សរេ អ-
 យស្មតោ ធន្តស្ស ធន្តិ សប្បយោធំ កេសដ្ឋាធំ អហំ
 អាយស្មតោ ធន្តស្ស សប្បយោធំ កេសដ្ឋាធំ បរិយេ-
 សិស្សាមិ សរេ អាយស្មតោ ធន្តស្ស ធន្តិ បដិវុចោ
 ឧបដ្ឋាកោ អហំ អាយស្មន្តំ ធន្តំ ឧបដ្ឋហិស្សាមិ
 មាយស្នា ធន្នោ សត្តំ អាហារេសិ យារេតាយស្នា
 ធន្នោ យារេន្តំ មយំ អាយស្មន្តំ ធន្តំ ឥត្តាមាតិ ។

[២២៣] ធម៌ មេ អាវុសោ សារីបុត្ត ធន្តិ
 សប្បយោធំ កោជនាធំ ធម៌ មេ ធន្តិ សប្ប-
 យោធំ កេសដ្ឋាធំ ធម៌ មេ ធន្តិ បដិវុចោ ឧ-
 បដ្ឋាកោ អបិចារុសោ សារីបុត្ត បរិចិណ្ណា^(១)
 សត្តា ធិយរត្តំ មនាបេទេវ ហោ អមនាបេទ

១ ឧ. ម. ធន្តន្តរេ មេតិ ទិស្សាវី ។

[២២៤] ព្រះសារីបុត្រនិយាយថា នន្ទៈមានកាយ កុំកាន់យក
 កាំបិតឡើយ នន្ទៈមានកាយ ចូរញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅចុះ ពួក
 យើងចង់ឱ្យនន្ទៈមានកាយ ញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ ប្រសិនបើ
 មិនមានកោដងជាទីសប្បាយ សម្រាប់នន្ទៈមានកាយទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែង
 កេរកោដងជាទីសប្បាយ ឱ្យនន្ទៈមានកាយ ប្រសិនបើមិនមានកេសដ្ឋៈ
 ជាទីសប្បាយ សម្រាប់នន្ទៈមានកាយទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងស្វែងរកកេសដ្ឋៈជាទី
 សប្បាយឱ្យនន្ទៈមានកាយ ប្រសិនបើមិនមានមនុស្សជាឧបដ្ឋាកដ៏សមគួរ
 សម្រាប់នន្ទៈមានកាយទេ ខ្លួនខ្ញុំនឹងបម្រើនន្ទៈមានកាយ នន្ទៈមានកាយ
 កុំកាន់យកកាំបិតឡើយ នន្ទៈមានកាយ ចូរញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅ
 យើងប្រាថ្នាឱ្យនន្ទៈមានកាយ ញ៉ាំងអក្កភាពឱ្យប្រព្រឹត្តទៅណាស់ ។

[២២៥] នន្តិកុរុយថា ម្ចាស់អាវុសោ សារីបុត្រ កោដងជាទី
 សប្បាយ សម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ កេសដ្ឋៈជាទីសប្បាយសម្រាប់ខ្ញុំមិន
 មែនគ្មានទេ មនុស្សជាឧបដ្ឋាកដ៏សមគួរសម្រាប់ខ្ញុំមិនមែនគ្មានទេ ម្ចាស់
 អាវុសោ សារីបុត្រ តែងខ្ញុំប្រាប់បម្រើព្រះសាស្ត យូរអង្វែងមកហើយ
 ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិតៗ មិនមែនបម្រើដោយសេចក្តីមិនពេញចិត្តទេ

ឯកំ ហិ អាវុសោ សាវ័យុត្ត សាវកស្ស បដិវ្រប័
 យំ សន្តាវិ បរិចរេយ្យ មនាបេនេវ នោ អមតាមេន
 អនុបវដ្ឋិ ធនោ កំត្តុ សន្តំ អាហារិស្សតីតំ វិវមេតិ^(១)
 អាវុសោ សាវ័យុត្ត ជាវេហិតំ ។ បុត្តេយ្យម មយំ
 អាយស្មន្តំ ធនំ កត្តិ^(២) នេសំ សពេ អាយស្មា
 ធនោ ឧកាសំ ករោតិ បញ្ញស្ស វេយ្យករ-
 ណាយាតិ ។ បុត្តាវុសោ សាវ័យុត្ត សុត្វា វេ-
 ទិស្សានីតិ ។

[២២២] ចក្កំ អាវុសោ ធន ចក្កវិញ្ញាណំ ចក្ក
 វិញ្ញាណវិញ្ញាតទ្វេ ធម្មេ ឯកំ មម វិសោហាមស្មិ វិសោ
 មេ អត្តាតិ សមនុបស្សសិ រសាតិ អាវុសោ ធន រសា-
 តវិញ្ញាណំ ។ មេ ។ យាទំ អាវុសោ ធន យាទវិញ្ញា-
 ណំ... ជិវ្ហំ អាវុសោ ធន ជិវ្ហវិញ្ញាណំ... កាយំ អាវុ-
 សោ ធន កាយវិញ្ញាណំ... មទំ អាវុសោ ធន មទោ-
 វិញ្ញាណំ មទោវិញ្ញាណវិញ្ញាតទ្វេ ធម្មេ ឯកំ មម
 វិសោហាមស្មិ វិសោ មេ អត្តាតិ សមនុបស្សតីតិ ។

១ ម. វិវមេ វេ វិ ។ ២ ឧ. កត្តិវេ ។ ម. កិក្កិវេ ។

ម្នាលអាវុសោសាវ័យុត្ត ព្រោះថា អំពើដែលសមគួរដល់សាវ័ក គឺគ្រង
 បាម្រើព្រះសាស្ត ដោយសេចក្តីពេញចិត្តពិត ។ មិនមែនបាម្រើដោយ
 សេចក្តីមិនពេញចិត្តនោះទេ ម្នាលអាវុសោសាវ័យុត្ត អ្នកចូរចាំទុក
 សេចក្តីខ្លះយ៉ាងនេះថា ធនកំត្តុនឹងកាត់យកកាំបិតដកទោសវិញវិញទេ ។
 ព្រះសាវ័យុត្តសូមថា បើខ្លះមានកាយបើកទុកសារធិប្បិវ្រឹយប្រស្នា បាន
 យើងនឹងសួរទៅហេតុបង្កនឹងខ្លះមានកាយ ។ ធនកំត្តុឆ្លើយថា ម្នាល
 អាវុសោសាវ័យុត្ត អ្នកសួរមកចុះ ខ្ញុំស្តាប់ហើយគង់នឹងដឹង ។

[២២២] ម្នាលអាវុសោធនៈ អ្នកពិចារណាយើញខ្ញុំចក្ក ខ្ញុំចក្ក-
 វិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលធម្មវិជ្ជាដោយចក្កវិញ្ញាណថា ខ្ញុំរមែងអញ
 ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ម្នាលអាវុសោធនៈ អ្នកពិចារណា
 យើញខ្ញុំរសាតៈ ខ្ញុំរសាតវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ម្នាលអាវុសោធនៈ អ្នកពិចារ-
 ណាយើញខ្ញុំយានៈ ខ្ញុំយានវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោធនៈ អ្នកពិចារ-
 ណាយើញខ្ញុំជីវ្ហ ខ្ញុំជីវ្ហវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោធនៈ អ្នកពិចារណា
 យើញខ្ញុំកាយ ខ្ញុំកាយវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោធនៈ អ្នកពិចារណា
 យើញខ្ញុំមនោ ខ្ញុំមនោវិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលធម្មវិជ្ជាដោយមនោ-
 វិញ្ញាណថា ខ្ញុំរមែងអញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ដូច្នេះដែរឬ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស មហិច្ឆតាសង្ក

ចត្តំ អាវុសោ សាវិបុត្ត ចត្តុវិញ្ញាណំ ចត្តុវិញ្ញាណា-
 វិញ្ញាតត្វេ ធម្មេ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ន មេសោ
 អត្តាតិ សមទុបស្សាមិ សោតំ អាវុសោ សាវិបុត្ត សោ-
 តវិញ្ញាណំ ... យាទំ អាវុសោ សាវិបុត្ត យាទវិញ្ញាណំ...
 ជីវំ អាវុសោ សាវិបុត្ត ជីវិវិញ្ញាណំ ... កាយំ
 អាវុសោ សាវិបុត្ត កាយវិញ្ញាណំ ... មទំ អាវុសោ
 សាវិបុត្ត មទោវិញ្ញាណំ មទោវិញ្ញាណាវិញ្ញាតត្វេ ធម្មេ
 ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមទុបស្សាមិទំ ។

(២២៧) ចត្តុស្មី អាវុសោ ធម្ម ចត្តុវិញ្ញាណោ
 ចត្តុវិញ្ញាណាវិញ្ញាតត្វេសុ ធម្មេសុ តំ និស្វា តំ
 អភិញ្ញាយ ចត្តុំ ចត្តុវិញ្ញាណំ ចត្តុវិញ្ញាណាវិញ្ញាតត្វេ
 ធម្មេ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមទុបស្សាសិ សោតស្មី អាវុសោ ធម្ម សោតវិញ្ញា-
 ណោ ... យាទស្មី អាវុសោ ធម្ម យាទវិញ្ញាណោ ...

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ មហិច្ឆតាសង្ក

ម្នាលអាវុសោសាវិបុត្រ ខ្ញុំពិចារណាយើញ្ញាត្តុកុ ខ្ញុំចក្កិញ្ញាណ មិន
 ពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្កិញ្ញាណាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំ
 មិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនខ្លួនអញទេ ម្នាលអាវុសោសាវិបុត្រ ខ្ញុំ
 ពិចារណាយើញ្ញាត្តុសាគៈ ខ្ញុំសោតវិញ្ញាណ ... ម្នាលអាវុសោសាវិបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយើញ្ញាត្តុយានៈ ខ្ញុំយានវិញ្ញាណ ... ម្នាលអាវុសោសាវិបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយើញ្ញាត្តុជីវ្ហ ខ្ញុំជីវិញ្ញាណ ... ម្នាលអាវុសោសាវិបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយើញ្ញាត្តុកាយ ខ្ញុំកាយវិញ្ញាណ ... ម្នាលអាវុសោសាវិបុត្រ
 ខ្ញុំពិចារណាយើញ្ញាត្តុមនោ ខ្ញុំមនោវិញ្ញាណ មិនពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង
 ដោយមនោវិញ្ញាណាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំ
 មិនមែនខ្លួនអញ ។

(២២៨) ព្រះសាវិបុត្រសួរថា ម្នាលអាវុសោនេះ អ្នកយើញ
 ដូចម្តេច ដឹងដូចម្តេច កន្លងកុ កន្លងកុវិញ្ញាណ មិនកន្លងកុធម៌ដែល
 គប្បីដឹងដោយចក្កិញ្ញាណ ទើបពិចារណាយើញ្ញាត្តុកុ ខ្ញុំចក្កិញ្ញាណ
 មិនពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចក្កិញ្ញាណាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំ
 មិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនខ្លួនអញទេ ម្នាលអាវុសោនេះ កុរិសាគៈ
 កុរិសាតវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោនេះ កុរិយានៈ កុរិយានវិញ្ញាណ...
 កុរិសាតវិញ្ញាណ... ម្នាលអាវុសោនេះ កុរិយានៈ កុរិយានវិញ្ញាណ...

ជីវិតយ អាវុសោ ធម្ម ជីវិតញ្ញាណ... កាយស្មី
 អាវុសោ ធម្ម កាយវិញ្ញាណ... មនស្សី អាវុសោ ធម្ម
 មនោវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាណតទ្វេសុ ធម្មេសុ ភី
 ទិស្វា ភី អភិញ្ញាយ មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញា-
 ណវិញ្ញាណតទ្វេ ធម្មេ ទេតិ មម ទេសោ ហមស្មិ ទ មេសោ
 អត្តាភិ សមទុបស្សសីតិ ។ ទត្តាស្មី អាវុសោ សាវិ-
 យុត្ត ទត្តាវិញ្ញាណ ទត្តាវិញ្ញាណវិញ្ញាណតទ្វេសុ ធម្មេសុ
 ចំរោជំ ទិស្វា ចំរោជំ អភិញ្ញាយ ទត្តំ ទត្តាវិញ្ញា-
 ណំ ទត្តាវិញ្ញាណវិញ្ញាណតទ្វេ ធម្មេ ទេតិ មម ទេសោ-
 ហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាភិ សមទុបស្សមិ សោ-
 តស្មី អាវុសោ សាវិយុត្ត សោតវិញ្ញាណ... យាទ-
 ស្មី អាវុសោ សាវិយុត្ត យាទវិញ្ញាណ... ជីវិតយ
 អាវុសោ សាវិយុត្ត ជីវិតញ្ញាណ... កាយស្មី អាវុសោ
 សាវិយុត្ត កាយវិញ្ញាណ... មនស្សី អាវុសោ សា-
 វិយុត្ត មនោវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាណតទ្វេសុ
 ធម្មេសុ ចំរោជំ ទិស្វា ចំរោជំ អភិញ្ញាយ

ម្ចាស់អាវុសោធម្មៈ ក្នុងជីវិត ក្នុងជីវិតវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោធម្មៈ
 ក្នុងកាយ ក្នុងកាយវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោធម្មៈ អ្នកឃើញដូចម្តេច
 ដឹងដូចម្តេច ក្នុងមនោ ក្នុងមនោវិញ្ញាណ និងក្នុងពួកធម៌ដែលគប្បី
 ដឹងដោយមនោវិញ្ញាណ ទើបចំពារណាឃើញ ទូរមនោ ទូរមនោ-
 វិញ្ញាណ និងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយមនោវិញ្ញាណថា ខ្ញុំមិនមែន
 របស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។
 ម្ចាស់អាវុសោ សាវិបុត្រ ខ្ញុំឃើញទូរសេចក្តីលេត់ ដឹងទូរសេចក្តី
 លេត់ ក្នុងចក្ខុ ក្នុងចក្ខុវិញ្ញាណ និងក្នុងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ បើចំពារណាឃើញទូរចក្ខុ ទូរចក្ខុវិញ្ញាណ និងពួកធម៌
 ដែលគប្បីដឹងដោយចក្ខុវិញ្ញាណថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញទេ ម្ចាស់អាវុសោ សាវិបុត្រ ក្នុងសោភៈ
 ក្នុងសោតវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោ សាវិបុត្រ ក្នុងយាទៈ ក្នុងយាទ-
 វិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោ សាវិបុត្រ ក្នុងជីវិត ក្នុងជីវិតវិញ្ញាណ... ម្ចាស់
 អាវុសោ សាវិបុត្រ ក្នុងកាយ ក្នុងកាយវិញ្ញាណ... ម្ចាស់អាវុសោ
 សាវិបុត្រ ខ្ញុំឃើញទូរសេចក្តីលេត់ ដឹងទូរសេចក្តីលេត់ ក្នុងមនោ
 ក្នុងមនោវិញ្ញាណ និងក្នុងពួកធម៌ដែលគប្បីដឹង ដោយមនោវិញ្ញាណ

មនំ មនោវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណវិញ្ញាតំ ធម្ម
ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ ធម្ម មេសោ អត្តាតិ
សមទុបស្សនមីតិ ។

(២២៦) ឃីវំ វុត្តោ អាយស្មា មហានុប្ញោ អាយ-
ស្មន្តំ ធម្មំ ឯតទភោទ តស្មាតិហ អារុហោ ធម្ម
វេទម្បំ តស្ស កកវតោ សាសនំ និព្វតម្បំ មទស្មិ^(១)
កាតត្បំ និស្សិតស្ស ទលិតិ អនិស្សិតស្ស ទលិតិ
ទត្ថំ ទលិតេ អសតិ បស្សន្តិ ឬស្សន្តិយា សតិ
ទតិ ធម្មោតិ ទតិយា អសតិ អាកតិកតិ ធម្ម
ហោតិ អាកតិកតិយា អសតិ ទុក្ខបចាតោ ធម្ម
កោតិ ទុក្ខបចាតោ អសតិ ទេវីទ ធម្ម ហរិ ធម្ម
ទុក្ខយមទ្គរេទ ឯសេវន្តោ ទុក្ខ រុទ្ធាតិ ។ អថទោ

១ ឧ. ម. មនសិវិ វិស្សនិ ។

ទើបភិចារណារមីញ្ញនុវមនោ ខុវមនោវិញ្ញាណ នឹងត្តកមមិវេលគប្បីដឹង
ដោយមនោវិញ្ញាណថា គុំមិនមែនរបស់អញ គុំមិនមែនជាអញ គុំ
មិនមែនជាខ្លួនរបស់អញទេ ។

(២២៦) កាលបើគន្លងក្នុងយាយយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមហា-
បុត្តៈមានកាយ និងយាយនឹងទទួលបានកាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អារុហោ
ធម្មៈ ព្រោះហេតុនោះ សាសនានេះ របស់ព្រះមានព្រះភាគនោះ
បុគ្គលគួរធ្វើទុកក្នុងចិត្តអស់កាលជាទីចូរ បុគ្គលដែលមានគណ្ណាទិវិជ្ជា
អស្រ័យនៅហើយ តែងមានសេចក្តីញាប់ញ័រ បុគ្គលដែលមិនមាន
គណ្ណាទិវិជ្ជាអស្រ័យនៅហើយ មិនមានសេចក្តីញាប់ញ័រទេ កាល
បើសេចក្តីញាប់ញ័រមិនមានហើយ សេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ វៃកាយទិវិជ្ជា
វែមនឹងមាន កាលបើសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់មានហើយ គណ្ណាក៏មិនមាន កាល
បើគណ្ណាមិនមានហើយ ភាគតិ និងគតិ^(១) ក៏មិនមាន កាលបើ
ភាគតិ និងគតិមិនមានហើយ ចុកិទិវិជ្ជាសន្តិក៏មិនមាន កាលបើចុកិ
ទិវិជ្ជាសន្តិ មិនមានហើយ លោកខេត្តិក៏មិនមាន លោកទានិមុទក៏មិន
មាន លោកចានិពិក៏មិនមាន នេះហៅថាវិបិដុតវៃទុក្ខ ។ ព្រោះនោះឯង

១ ដំណើរមកដោយអំណាចបដិសន្ធិហោភេតិ ដំណើរទៅដោយអំណាចពុតិ ហោភេតិ ។

អាយស្ម ច សារីបុត្ត អាយស្ម ច មហានុត្ត
អាយស្ម ច ច្នំ វិមិតា ឡាវេន ឡាវិត្តា ឡាវាយ-
សនា បញ្ញមិស្ម ។

[២២៩] អថទោ អាយស្ម ឆាត្តា អថវិយក្កន្ត
អាយស្ម ច សារីបុត្ត អាយស្ម ច មហានុត្ត
សត្តំ អាហារេសិ ។ អថទោ អាយស្ម សារីបុត្ត
យេន កកា តេនុបស្មន្តិមិ ឧបស្មន្តិមិត្តា កវិយ
អកាវេនត្តា ឯកមន្តិ ឯសិទិ ។ ឯកមន្តិ ឯសិទ្ធា
ទោ អាយស្ម សារីបុត្ត កវិយ ឯកមន្តិ ឯសិទ្ធា អ-
យស្មតា កន្តេ ឆន្តេ សត្តំ អាហារិកំ តស្ស កា
តតិ តោ អភិសម្បវាយេតិ ។ ននុ តេ សារីបុត្ត
ឆន្តេ កិក្ខុតា សម្មទាយេវ អនុបវជ្ជតា ក្បកតា-
តិ ។ អត្តំ កន្តេ បុត្តិវិ ឆាម វជ្ជិត្តាមោ តត្តា-
យស្មតា^(១) ឆន្តស្ស មិគ្គកុលាធិ សុហជ្ជកុលាធិ
ឧបវជ្ជកុលាធិតិ ។

១. ឧ. ក្រាយស្មតា ។

ព្រះសារីបុត្តមានកាយុ ឯនិព្រះមហានុត្តមានកាយុ ពុទ្ធនិយាយ
ខ្លានន្ទ្រមានកាយុ ដោយឧបទេសហើយ ពីក្រោកអំពីភាសនៈ
ចេញទៅ ។

[២៣០] ត្រាគាល់វេលព្រះសារីបុត្តមានកាយុ ឯនិព្រះ
មហានុត្តមានកាយុ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះន្ទ្រមានកាយុក៏នាំ
យកទៅកំបិត ។ ព្រះនោះ ព្រះសារីបុត្តមានកាយុ ចូលទៅគាល់
ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយចង្ហែព្រះមានព្រះភាគហើយ
អន្តិយនៅក្នុងវិសមគ្គ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានកាយុ អន្តិយក្នុង
វិសមគ្គហើយ ទើបក្រាបចូលព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ន្ទ្រមានកាយុ ទាយក្នុងកំបិតហើយ អភិរបស់
លោក ដូចម្តេចទៅ បរលោកដូចម្តេចទៅ ។ ព្រះមានព្រះភាគ
ត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្ត ការមិនមានទោស (នោះ) ន្ទ្រកុំពុទ្ធ
ព្យាករចំពោះមុខអ្នកឯងហើយទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មានស្រុក
វដ្តិ ឈ្មោះបុត្តជីវៈ ត្រកូលជាមិត្រ ត្រកូលជាសិទ្ធិព្រះ ត្រកូលវេល
គូចូលទៅរក របស់ន្ទ្រមានកាយុ មាននៅក្នុងស្រុកនោះ ។

[២២៨] ហោត្តិ ហោតាទិ^(១) សារីបុត្ត ទទ្ទស្ស
 ភិក្ខុទោ មិគ្គកុលាទិ សុហដ្ឋកុលាទិ ឧបវន្ធកុលាទិ
 ចាហំ សារីបុត្ត ឃិក្កាវតា ឧបវន្តោតិ វនាមិ យោ
 ទោ សារីបុត្ត ឥមញ្ច កាយំ ទិក្ខុបតិ អញ្ញញ្ច
 កាយំ ឧបាទិយតិ តមហំ ឧបវន្តោតិ វនាមិ តិ
 ទទ្ទស្ស ភិក្ខុទោ ទទ្ទិ អធិបវន្តិ^(២) ទន្ធា ភិក្ខុ
 សត្តំ អាហារេសិទិ^(៤) ។ ឥធិមវេន ភកា អត្តមទា
 អាយស្សា សារីបុត្តោ ភកាវតោ កាសិទិ អភិទទ្ទិទិ ។

ធម្មោវស្សត្តំ ឧតិយំ ទិក្ខុតំ ។

១ ឧ. ហោត្តិ វេនេ ។ ឆ. យោស្តិ វេនេ ។ ២ ឧ. ម. អធិបវន្តោ ។ ៣ ម. តិកោ
 បរិ ធិវេនំ សារីបុត្ត ចាហំតិ ។

[២២៨] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់សារីបុត្រ ត្រកូល
 ចាំនោះ គឺត្រកូលជាមិត្រ ត្រកូលជាសំខ្លាញ់ ត្រកូលដែលគួរចូល
 ទៅរករបស់ទទ្ធកិច្ច មានវិនិច្ឆ័យ ម្ចាស់សារីបុត្រ តែជាអថាគត
 មិនហៅថាជាបុគ្គលគួរគំរងៀល ដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះទេ
 ម្ចាស់សារីបុត្រ អ្នកណាដាក់ចុះខ្លាតយនេះផង ប្រកាន់ខ្លាតយងទៀត
 ផង គឺជាអថាគតហៅអ្នកនោះថា គួរគេគំរងៀល ដំណើរនោះ មិនមាន
 ផល់ទទ្ធកិច្ចទេ ទទ្ធកិច្ចនាំយកខ្លាតយកម្រិតមានចោលឡើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគរោលភាគរនេះហើយ ព្រះសារីបុត្រមានកាយុ ក៏មាន
 សេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ធម្មោវស្សត្តំ ទី ២ ។

តតិយំ បុណ្ណាវិទសុត្តំ

(២២៧) ឯវុទ្ធិ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ ភកកំ
សាវត្តិយំ វិហារតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
រមេ ។ អដថោ អាយស្មា បុណ្ណា សាយស្គាសមយំ
បដិសណ្ឋាថា វុទ្ធិតោ យេន ភកកំ តេនុបសន្តមិ
ឧបសន្តមិត្តា ភកកំនំ អភិកំនេត្តា ឯកមន្តំ ឯសិទិ ។
ឯកមន្តំ ឯសិទ្ធា ទោ អាយស្មា បុណ្ណា ភកកំនំ
ឯតនភោថ សាទុ មិ ភន្ត ភកកំ សន្តិភ្លេន ទុកំនេន
ទុវនតុ យមហំ ភកកំតោ ធម្មំ សុត្តា ឯកោ
វុទ្ធិកត្តោ អប្បមត្តោ អាតាបិ បហិតត្តោ វិហារយេវុទ្ធិ ។
តេនហិ បុណ្ណា សុណាហិ សាទុកំ មនសិករោហិ
ភាសិស្សាមិទិ ។ ឯវុទ្ធិន្តតិ ទោ សោ អាយស្មា
បុណ្ណា ភកកំតោ បទុស្សាសិ ។

បុណ្ណាវិទសូត្រ ទី ៣

(២២៧) ខ្ញុំបានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមាន
ព្រះភាគ គង់នៅក្នុងវត្តជេតវន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទៀចក្រុង
សាវត្តិ ។ ព្រះនោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុចេញចាត់សម្បូរ ក្នុង
វេលារសៀល ហើយចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
ដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីសមគួរ ។ លុះ
ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ អង្គុយក្នុងទីសមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំទូល
ព្រះមានព្រះភាគយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមាន
ព្រះភាគ មេត្តាប្រោស ខ្ញុំមានខ្ញុំព្រះអង្គដោយព្រះធម៌យ៉ាងសន្តិច
លុះខ្ញុំព្រះអង្គស្តាប់ខ្ញុំធម៌ របស់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងចេញទៅ
តែម្នាក់ឯង មិនប្រមាទ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតបំផ្លាញកិលេស
មានចិត្តបញ្ជូនទៅកាន់ព្រះនិរ្ពាន សម្រេចសម្រាន្តនិយាមបទាំង ៤ ។
ព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់ថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ បើដូច្នោះ អ្នកចូរច្រុកស្តាប់
ចូរធ្វើខ្លួនក្នុងចិត្តឲ្យល្អ គឺជាគតនឹងសំដែង ។ ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុនោះ
ទទួលព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[២៣០] ភគវា ឯតនេវេន សន្តិ ទោ បុណ្ណ
 ទក្កវិញ្ញេយ្យា រុចា នន្តា កត្តា មទាមា បិយរុចា
 កាម្មបសញ្ញិតា រដ្ឋធីយា ភក្ខេ ភិក្ខុ អភិទទ្ធតិ
 អភិវទតិ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតិ ភស្ស តំ អភិទទ្ធតោ
 អភិវទតោ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជតិ ទទ្ធិ
 ទទ្ធិសមុទយា ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ វទាមិ ។ សន្តិ
 ទោ បុណ្ណ សោតវិញ្ញេយ្យា សន្តា ... យាទវិញ្ញេយ្យា
 កត្តា... ដិក្ខវិញ្ញេយ្យា វសា... កាយវិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋព្វា...
 មទាវិញ្ញេយ្យា ទន្តា នន្តា កត្តា មទាមា បិយរុចា
 កាម្មបសញ្ញិតា រដ្ឋធីយា ភក្ខេ ភិក្ខុ អភិទទ្ធតិ
 អភិវទតិ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតិ ភស្ស តំ អភិទទ្ធតោ
 អភិវទតោ អដ្ឋោសាយ វិជ្ជតោ ឧប្បជ្ជតិ ទទ្ធិ
 ទទ្ធិសមុទយោ ទុក្ខសមុទយោ បុណ្ណាតិ វទាមិ ។

[២៣០] ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 ច្រវែលគប្បីដឹងដោយភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីគ្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតអប្រេកកំមាន
 បើក៏ក្តីកាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួចខ្ជាយនោះ កាលដែលភិក្ខុ
 នោះក៏កាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួចខ្ជាយហើយ សេចក្តី
 រីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ គឺជាគតិពោលថា ការកើតឡើង
 នៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។ ម្ចាស់បុណ្ណៈ
 សំឡេងដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក... ក្នុងដែលគប្បីដឹងដោយច្រមុះ...
 រសដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត... ដោដ្ឋព្វដែលគប្បីដឹងដោយកាយ...
 ធម៌ដែលគប្បីដឹងដោយចិត្ត ជាទីប្រាថ្នា ជាទីគ្រេកអរ ជាទីគាប់ចិត្ត
 មានសភាពគួរស្រឡាញ់ ប្រកបដោយកាម គួរឱ្យកើតអប្រេកកំមាន
 បើក៏ក្តី រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ខ្ជួចខ្ជាយនោះ កាលដែល
 ភិក្ខុនោះ រីករាយ ពោលសរសើរ ប្រកាន់ខ្ជាប់ ខ្ជួចខ្ជាយហើយ
 សេចក្តីរីករាយក៏កើតឡើង ម្ចាស់បុណ្ណៈ គឺជាគតិពោលថា ការកើត
 ឡើងនៃសេចក្តីទុក្ខ ព្រោះការកើតឡើងនៃសេចក្តីរីករាយ ។

នង្គិទិរោតា នុក្ខនិរោតោ បុណ្ណាតិ វនាមិ ។
 ឥមិទា ច ភំ បុណ្ណា មយោ សង្ខិក្កេន ខុវនេន
 ខុវនិកោ កតមស្មី^(១) ជនបទេ វិហរិស្សសីតិ ។
 ឥមិទាហំ កន្តេ កកវតា សង្ខិក្កេន ខុវនេន ខុវនិ-
 កោ អភិ សុទាបរន្តោ ធាម ជនបទោ កត្តាហំ
 វិហរិស្សាមីតិ ។

[២៣២] ចណ្ណា ទោ បុណ្ណា សុទាបរន្តកា
 មនុស្សា ឧរុសា ទោ បុណ្ណា សុទាបរន្តកា មនុស្សា
 សទេ តំ បុណ្ណា សុទាបរន្តកា មនុស្សា អក្កោ-
 សិស្សន្តិ បរិកាសិស្សន្តិ តត្ថ តេ បុណ្ណា កំនិ ក-
 វិស្សតីតិ ។ សទេ មំ កន្តេ សុទាបរន្តកា មនុស្សា
 អក្កោសិស្សន្តិ បរិកាសិស្សន្តិ តត្ថ មេ វរំ ក-
 វិស្សតិ កន្តកា វតិមេ សុទាបរន្តកា មនុស្សា
 សុកន្តកា វតិមេ សុទាបរន្តកា មនុស្សា យំ មេ
 នយិមេ កាលំធា បហារំ ទេន្តិតិ វរំមេត្ថ កកវំ
 កវិស្សតិ វរំមេត្ថ សុកត កវិស្សតីតិ ។

១ ឧ. ម. ករស្មី ។

មាលបុណ្ណៈ គថាគតោលថា ការលេតំសេចក្តីខុត្ត ព្រោះការលេតំ
 សេចក្តីករាយ ។ មាលបុណ្ណៈ គថាគតខ្លាចអ្នកដោយឡែកយ៉ាងសន្តិប
 ទេរងរិហើយ តើអ្នកនឹងនៅក្នុងជនបទណា ។ ព្រះបុណ្ណៈក្រាបបង្គំទូល
 ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំខ្លាចខ្ញុំព្រះអង្គដោយ
 ឡែកសន្តិបទេរហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងនៅក្នុងជនបទឈ្មោះសុទាបរន្តៈ ។

[២៣២] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា មាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុទាបរន្តជនបទ សុទ្ធាភាព ។ មាលបុណ្ណៈ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុទាបរន្តជនបទ សុទ្ធាភិវឌ្ឍស មាលបុណ្ណៈ ប្រសិនបើ
 ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុទាបរន្តជនបទ ជេរ គម្រាមអ្នក មាលបុណ្ណៈ
 អ្នកនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៅ ។ ព្រះបុណ្ណៈក្រាបបង្គំទូលថា
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុទាបរន្តជនបទ
 នឹងជេរ គម្រាមខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា
 ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុទាបរន្តជនបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្ស
 អ្នកនៅក្នុងសុទាបរន្តជនបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្ស
 តាំងនេះ មិនប្រហារភាគាអញ ដោយពុករលួយ បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ
 ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុភក ខ្ញុំព្រះអង្គ
 នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៣) សរេ បទ តេ បុណ្ណា សុតាបរទ្គកា

មនុស្សា ចាលំណា បហារំ ទស្សន្តិ ភត្ត បទ តេ

បុណ្ណា ភត្តិ ភវិស្សតិ ។ សរេ មេ កន្តេ សុតា-

បរទ្គកា មនុស្សា ចាលំណា បហារំ ទស្សន្តិ ភត្ត

មេ ឃិ ភវិស្សតិ កន្តកា វតិមេ សុតាបរទ្គកា

មនុស្សា សុកន្តកា វតិមេ សុតាបរទ្គកា មនុស្សា

យិ មេ ឈមេ លេទ្ធា បរិ ទេន្តិ ឃិមេត្ត

កកវា ភវិស្សតិ ឃិមេត្ត សុតត ភវិស្សតិ ។

(២៣៤) សរេ បទ តេ បុណ្ណា សុតាបរទ្គកា

មនុស្សា លេទ្ធា បហារំ ទស្សន្តិ ភត្ត បទ តេ

បុណ្ណា ភត្តិ ភវិស្សតិ ។ សរេ មេ កន្តេ សុតា-

បរទ្គកា មនុស្សា លេទ្ធា បហារំ ទស្សន្តិ

(២៣៥) ព្រះមានព្រះភាគស្នង ខ្មាលបុណ្ណៈ ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបរទ្គបទ ដឹងប្រហារអ្នក ដោយបានដៃ

ខ្មាលបុណ្ណៈ តើអ្នកដឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេច ។ ព្រះបុណ្ណៈ

ក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅ

ក្នុងសុតាបរទ្គបទ ដឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយបានដៃ ខ្ញុំព្រះអង្គ

ដឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបរទ្គ-

បទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបរទ្គបទនេះល្អ

ណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សទាំងនេះ មិនប្រហារក្រាបបង្គំដោយ

ដុំដី បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គដឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ

បពិត្រព្រះសុភក ខ្ញុំព្រះអង្គដឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះ ។

(២៣៦) ខ្មាលបុណ្ណៈ ប្រសិនបើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបរទ្គ-

បទ ដឹងប្រហារអ្នក ដោយដុំដី ខ្មាលបុណ្ណៈ អ្នកដឹងប្រព្រឹត្ត

ក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើ

ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុតាបរទ្គបទ ដឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយដុំដី

តត្ថ មេ ឯវិ ភវិស្សតិ កទ្ធកា វតិមេ សុនាបរទ្ធកា
មនុស្សា សុកទ្ធកា វតិមេ សុនាបរទ្ធកា មនុស្សា
យំ មេ ធរយិមេ ធរណ្ណំ បហារំ ធរន្តិកំ ឯវមេត្ថ
ភកា ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុតត ភវិស្សតិ ។

[២៣៩] ស.ច បទ តេ បុណ្ណ សុនាបរទ្ធកា
មនុស្សា ធរណ្ណំ បហារំ ធរន្តិកំ តត្ថ បទ តេ
បុណ្ណ តន្តិកំ ភវិស្សតិ ។ ស.ច មេ ក.ទ្ធក សុនា-
បរទ្ធកា មនុស្សា ធរណ្ណំ បហារំ ធរន្តិកំ តត្ថ
មេ ឯវិ ភវិស្សតិ កទ្ធកា វតិមេ សុនាបរទ្ធកា ម-
នុស្សា សុកទ្ធកា វតិមេ សុនាបរទ្ធកា មនុស្សា
យំ មេ ធរយិមេ ស.ត្ថ បហារំ ធរន្តិកំ ឯវមេត្ថ
ភកា ភវិស្សតិ ឯវមេត្ថ សុតត ភវិស្សតិ ។

ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះ យ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
សុនាបរទ្ធដទបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរទ្ធក-
ដទបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សច្រើននេះ មិនប្រហារ
ភាពអញ ដោយដំបង បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រ-
ព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
ហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

[២៣៩] ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រសិនបើ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុង
សុនាបរទ្ធដទបទ នឹងប្រហារអ្នកដោយដំបង ម្ចាស់បុណ្ណៈ តើអ្នកនឹង
ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះដូចម្តេចទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើនប្រសិន
បើពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនាបរទ្ធដទបទ នឹងប្រហារខ្ញុំព្រះអង្គ ដោយ
ដំបង ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនោះយ៉ាងនេះថា ពួកមនុស្សអ្នក
នៅក្នុងសុនាបរទ្ធដទបទនេះ ជាមនុស្សល្អ ពួកមនុស្សអ្នកនៅក្នុងសុនា-
បរទ្ធដទបទនេះ ល្អណាស់ហ្ន៎ ដោយហេតុមនុស្សច្រើននេះ មិនប្រហារ
ភាពអញ ដោយកាំបិត បពិត្រព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹង
ប្រព្រឹត្តក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ បពិត្រព្រះសុគត ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្ត
ក្នុងហេតុនេះយ៉ាងនេះ ។

សត្វហារកំ បរិយេស្សន្តំ កំ មេ ឥទំ អបរិយេដ្ឋិយេ
សត្វហារកំ លទ្ធកំ វិវាមេត្ត ភកា ភវិស្សតិ វិវាមេត្ត
សុកត ភវិស្សតិ កំ ។

(២៣៨) សាទុ សាទុ បុណ្ណ សត្វស្សសិ ទោ ភិ

បុណ្ណ ឥមិថា ធម្មបសមេន សមញ្ញកោ សុបាប
រទ្ធស្មី ជនបទេ វិហារិកុំ យស្សនាទិ ភិ បុណ្ណ កាលំ
មញ្ញសិទិ ។ អថទោ អាយស្ស បុណ្ណ ភកាភោ
កាសិទិ អភិទន្តិកា អទុមោទិកា ឧដ្ឋាយាសថា ក
ភវន្តំ អភិវាទេត្តា បទកុំណំ កត្តា សេនាសទំ សំ
សាមេត្តា វត្តចិវិវាទាយ យេន សុបាបវត្តោ ជនបទោ
តេន ចារិកំ បញ្ញាមិ ។ អទុបុត្រេន ចារិកញ្ចវេន
តោ យេន សុបាបវត្តោ ជនបទោ តទវសវិ ។

វកនិស្វនិកេ មូទ្រៀនិស្សា ជាទ្រៀនិទាំងបង្អួចវិក កាត្តាអញ
មិនបាច់ស្វនិ កេមូទ្រៀនិស្សា ជាទ្រៀនិទាំងបង្អួចវិកនោះទេ
ស្រាប់តែបានមក បតិក្រព្រមានព្រះភាគ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រព្រឹត្តក្នុង
ពេតុខ្ញុំយ៉ាងនេះ បតិក្រព្រសុកត ខ្ញុំព្រះអង្គ នឹងប្រព្រឹត្តក្នុងវេហុ
ខ្ញុំយ៉ាងនេះ ។

(២៣៨) ម្ចាស់បុណ្ណៈ ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់បុណ្ណៈ អ្នក

ឯងប្រកថាដោយការខ្លាចចិត្តនឹងការម្លាប់ចិត្តនេះហើយ ទើបគូរនឹងទៅ
ក្នុងសុធាបន្តជនបទបាន ម្ចាស់បុណ្ណៈ ចូរអ្នកសំគាល់ខ្ញុំកាលគូរនឹងទៅ
វត្តនោះនេះ ។ គ្រោះនោះឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ ក្រេកអរ អនុមា
ទនា ចំពោះកាសិទិ ខែព្រះមានព្រះភាគ ហើយក្រែកចាកអាសនៈ
ថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ ហើយរៀបចំសេនាសនៈ
រួចចាប់យកបាត្រនិងចិវិ ខិតខំទៅកាន់ចារិក ក្នុងសុធាបន្តជនបទ ។
លុះខិតខំទៅកាន់ចារិកតាមលំដាប់ ក៏បានដល់សុធាបន្តជនបទនោះ ។

(២៣៧) កម្រ សុទ្ធិ អាយស្មា បុណ្ណា សុតា-
 បរាស្មី ជនបទេ វិហាតិ ។ អដទា អាយស្មា បុណ្ណា
 តេទេវទ្គារស្សេន បញ្ចមត្តានិ ទេវាសកសកានិ បដិ-
 ទេសេសិ(*) តេទេវទ្គារស្សេន បញ្ចមត្តានិ ទេវាសិកា-
 សកានិ បដិទេសេសិ តេទេវទ្គារស្សេន តិស្សា វិជ្ជា-
 សប្បាកាសិ ។ អដទា អាយស្មា បុណ្ណា អបទេ-
 សមយេន បរិវិញ្ញាយិ ។ អដទា សម្មហុណ ភិក្ខុ-
 យេន កតក តេទុបសង្កមិសុ ទុបសង្កមិទ្ធា កតវុំ
 អភិវទេទ្ធា ឯកមន្តំ ឯសិវិសុ ។ ឯកមន្តំ ឯសិវិ-
 ទោ តេ ភិក្ខុ កតវុំ ឯតទេវាចុំ យោ សោ កន្តុ-
 បុណ្ណា ធាម កុលបុត្តោ កតវតា សន្តិភ្នែន ទិវ-
 ទេន ទិវិវិគោ សោ កាលតតោ តស្ស កា តតិ
 តោ អភិសម្បរាហេតិ ។

* ទ. បដិវេសិ ។ ម. បដិវេសិ ។

(២៣៨) ព្វថា ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ គន្លឹះក្នុងសុខាបរា-
 ជនបទេនោះ ។ ត្រាតានឯង ព្រះបុណ្ណៈមានអាយុ បានទូន្មានពួក
 ទុបសកប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងស្ប្រះនោះ បានទូន្មានពួកទុបសិកា
 ប្រមាណ ៥០០ ខាងក្នុងស្ប្រះនោះ ហើយលោកបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
 ឲ្យវិជ្ជា ៣ ខាងក្នុងស្ប្រះនោះដែរ ។ លំដាប់នោះ ព្រះបុណ្ណៈ
 មានអាយុ ក៏បរិវិញ្ញាទៅ ក្នុងសម័យខាងក្រោយ ។ ត្រាតាន
 ឯង ក៏ក្នុងច្រើនរូប ទូលទៅកាលព្រះមានព្រះភាគ លុះទូលទៅដល់
 ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះភិក្ខុ
 ទាំងនោះ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ទើបក្រាបបង្គំទូលព្រះមាន
 ព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈ
 ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទូន្មានដោយទុកទសន្តិប លោកធ្វើមរណ-
 កាលទៅហើយ គតិបេសលោកដូចម្តេច បរលោកដូចម្តេចទៅ ។

[២២០] បណ្ឌិតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោ
 បច្ចុទានិ ធម្មស្សនុធម្មិ ទ ច មិ ធម្មានិកាណាំ
 វិហារវេសិ បរិទិទ្ធិតោ ភិក្ខុវេ បុណ្ណោ កុលបុត្តោតិ ។
 ឥនមវោច ភគវា អត្តមទា តេ ភិក្ខុ ភគវតោ
 កាសិភំ អភិទទ្ធិ ។

បុណ្ណាវស្សន្តំ គធម៌ំ ធម្មិភំ ។

[២២០] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈជាបណ្ឌិត បានប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់នវិហារ-
 ក្ករធម៌ ទាំងមិនបានញ៉ាំងគឺជាអនិច្ចរណ៍បាតព្រះធម៌ជាហេតុ ម្ចាស់
 ភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្រឈ្មោះបុណ្ណៈ បរិទិទ្ធិតាហើយ ។ លុះព្រះ
 មានព្រះភាគត្រាស់ដូច្នោះហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីក្រេក
 អរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ បុណ្ណាវស្សន្ត ទី ៣ ។

បញ្ជី ឥន្ទ្រោវាទស្តុត្តំ

(២២១) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កកវា
សាវត្ថិយំ វិហារិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អណ-
រាមេ ។ អថទោ មហាបជាបតិ កោតមិ បព្វមន្តេហិ
កិក្ខុចិសតេហិ សន្និ យេន កកវា តេទុមសន្តមិ
ទុបសន្តមិត្តា កកវន្តំ អភិវាទេត្តា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ ។
ឯកមន្តំ វិតា ទោ មហាបជាបតិ កោតមិ កកវន្តំ
ឯតនវេន ឡវនតុ កន្តេ កកវា កិក្ខុចិយោ អនុសា-
សតុ កន្តេ កកវា កិក្ខុចិយោ ករោតុ កន្តេ កកវា
កិក្ខុចិយិ ធម្មិកាថន្តិ ។

(២២២) តេន ទោ បន សមយេន ថេរ
កិក្ខុ កិក្ខុចិយោ ឡវនន្តំ បរិយាយេន ។ អណ-
យស្ស បន ធនុតោ ន ឥច្ឆតិ កិក្ខុចិយោ ឡវនតុ

ឥន្ទ្រោវាទស្តុត្ត ទី ៤

(២២១) ភ្នំពានស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ
ព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋិ
ជិតក្រុងសាវត្ថិ ។ លំដាប់នោះ ព្រះនាងមហាបជាបតិភោគមិ
ព្រមទាំងកិក្ខុមិ ប្រមាណប្រាំមួយរូប ទាំងគ្នាចូលទៅគាល់ព្រះមាន
ព្រះភោគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភោគ ហើយបិក
នៅក្នុងទីជីសមន្តរ ។ លុះព្រះនាងមហាបជាបតិភោគមិ បិកនៅ
ក្នុងទីជីសមន្តរហើយ បានក្រាបទូលព្រះមានព្រះភោគ យ៉ាងនេះថា
បតិក្រព្រះអង្គជីវប្រិម សូមព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់ទូន្មានពួកកិក្ខុមិ
បតិក្រព្រះអង្គជីវប្រិម សូមព្រះមានព្រះភោគ ទ្រង់ប្រៀនប្រដៅពួក
កិក្ខុមិ បតិក្រព្រះអង្គជីវប្រិម សូមព្រះមានព្រះភោគ ធ្វើខ្ញុំធម្មិកថា
ដល់ពួកកិក្ខុមិ ។

(២២២) ក្នុងសម័យនោះឯង ពួកកិក្ខុជាថេរតែងទូន្មានពួកកិក្ខុ
ភាមវេន ។ ចំណែកនេះមានកាយ មិនចង់ទូន្មានពួកកិក្ខុ

និស្សិទ្ធិ ទោ អាយស្នា ឧទ្ធកោ បញ្ញត្ត អាសនេ
 និស្សិទ្ធិ ទានេ មក្កាលេសិ ។ តាមិ ទោ កិក្កុ-
 និយោ អាយស្នន្តិ ឧទ្ធកាំ អកិវានេត្វា ឯកមន្តិ
 និស្សិទ្ធិសុ ។

(២៤៣) ឯកមន្តិ និស្សិទ្ធិ ទោ តា កិក្កុនិ-
 យោ អាយស្នា ឧទ្ធកោ ឯកនិរោធន បដិប្បត្តកថា
 ទោ កតិវិយោ កវិស្សតិ តត្ថ អាជាឧទ្ធិតិ អាជា-
 បាមាតិស្ស វចនិយំ ន អាជាឧទ្ធិតិ ន អាជាបា-
 មាតិស្ស វចនិយំ យស្ស វា បទស្ស កត្តា វា
 វិមតិ វា អហមេវ តត្ថ បដិប្បត្តកថា វិទិ កន្ត
 កតិ វិមស្ស ក្យត្តាតិ ។ ឯក្កកេធមិ មយំ កន្ត
 អយ្យស្ស ឧទ្ធកស្ស អត្តមថា អកិច្ចាម^(*) យេត្តា
 អាយ្យ ឧទ្ធកោ បវារេតិ ។

* ឧ. ម. គមិច្ឆេ ។

ឧទ្ធកៈ មានអាយុអន្តិយលើភាសនៈ ដែលគ្រោលទុកហើយ សុខ
 អន្តិយសិបំ ទើបលាងជើង ។ កិក្កុនិទាំងនោះថ្វាយបង្គំឧទ្ធកៈ មានអាយុ
 ហើយអន្តិយក្នុងទិសមគ្គុរ ។

(២៤៤) លុះកិក្កុនិទាំងនោះ អន្តិយក្នុងទិសមគ្គុរហើយ ឧទ្ធកៈ
 មានអាយុ បាននិយាយយ៉ាងនេះថា ខ្ញាលនាវតាំងទ្រុយ កៅមុខ
 បើមានពាក្យគោលស្នូ បើពួកកិក្កុនិដឹងច្បាស់ក្នុងប្រស្នូនោះ គប្បី
 ឆ្លើយថា ពួកយើងដឹង បើមិនដឹងទេ គប្បីឆ្លើយថា ពួកយើងមិនដឹងទេ
 មួយទៀត កិក្កុនិណាមានសេចក្តីសន្សំយូរឡើយ កិក្កុនិនោះគប្បី
 សួរយើងក្នុងប្រស្នូនោះចុះថា បតិក្រលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
 សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ ពួកកិក្កុនិបថា បតិក្រ
 លោកដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ឧទ្ធកៈ បវារណាយើង ដោយពាក្យណា
 ពួកយើងមានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់ឧទ្ធកៈដោយពាក្យ
 មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។

[២២២] តំ កំ មញ្ញ្ញ្ញ កតិវិយោ ធកុំ ធិត្តំ វា
អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តេ ។ យម្បនាធិត្តំ ទុក្ខំ វា
តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនាធិត្តំ
ទុក្ខំ វិចារណមនម្មំ កាល្យំ ទុ តំ សមនុចស្សិតិ
ឯតំ មម ឯសោហាមស្មំ ឯសោ^(១) មេ អត្តាតិ ។
នោ ហេតិ កន្តេ ។ តំ កំ មញ្ញ្ញ្ញ កតិវិយោ សោតិ
ធិត្តំ វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តេ ។ មេ ។ យាធិ
ធិត្តំ វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តេ ។ មេ ។ ជីវ្ហ ធិត្តា
វា អធិត្តា វាតិ ។ អធិត្តា កន្តេ ។ មេ ។ កាយោ
ធិត្តា វា អធិត្តា វាតិ ។ អធិត្តា កន្តេ ។ មេ ។ ម
នោ ធិត្តា វា អធិត្តា វាតិ ។ អធិត្តា កន្តេ ។ យម្ប
នាធិត្តំ ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។

១១. សោ ធិ សព្វុ ។

[២២២] ទុក្ខភិក្ខុស្សថា ម្ចាស់នាងតាំងទ្រុយ ពួកនាង
សំគាល់នូវសេចក្តីនោះដូចម្តេច ចក្កៈទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ
លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ
នាសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា គុំរបស់
អញ គុំជាអញ គុំជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាង
នោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់នាងតាំងទ្រុយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តី
នោះដូចម្តេច គ្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់
។ មេ ។ ព្រមទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។
អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ កាយ
ទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ ចិត្តទៀងឬ
មិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិន
ទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។

យម្បតាធិត្ថំ ទុក្ខំ វិបរណាមទម្មំ កល្យំ ទុ ភំ
 សមទុបស្សិត្តំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតំ ។ ឆោ ហេតិ កន្ត ។ ភំ កិស្ស ហេតុ ។
 ឲ្យត្រា ឆោ ហេតិ កន្ត យជាភូតិ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុធិត្ថំ ភិគិមិមេ ឆ អជ្ឈត្តិកា អាយតនា អ-
 ធិត្តាតំ ។ សាទុ សាទុ ភតិធិយោ ឯវិ ហេតិ ភតិធិ-
 យោ ហេតិ អវិយស្សាវកស្ស យជាភូតិ សម្មប្បញ្ញា-
 យ វស្សតោ ។

[២២៨] ភំ កិ មត្តាថ ភតិធិយោ រូបា ធិត្តា
 វា អធិត្តា វាតិ ។ អធិត្តា កន្ត ។ យម្បតាធិត្ថំ
 ទុក្ខំ វា ភំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត ។ យម្បតាធិត្ថំ
 ទុក្ខំ វិបរណាមទម្មំ កល្យំ ទុ ភំ សមទុបស្សិត្តំ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតំ ។
 ឆោ ហេតិ កន្ត ។ ភំ កិ មត្តាថ ភតិធិយោ
 សត្តា ធិត្តា វា អធិត្តា វាតិ ។ អធិត្តា កន្ត ។ បេ ។

របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញ
 ដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បរិច្ឆេទលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន ពួកយើងបានឃើញភាវពិតនូវសេចក្តីខ្លះ ដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រ-
 ពៃថា អាយកនៈខាងក្នុងទាំងប្រាំមួយនេះ មិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់បាន
 ទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់បានទាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ
 អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃភាវពិតយ៉ាងនោះដែរ ។

[២២៩] ម្ចាស់បានទាំងឡាយ ពួកបានសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ប្រទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រ-
 ប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជា
 អញ ខ្លះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់បានទាំងឡាយ ពួកបានសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច សំឡេងទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។

កត្តា ធិត្តា វា អធិត្តា វាតិ ។ អធិត្តា
 កន្តេ ។ បេ ។ រសា ធិត្តា វា អធិត្តា វាតិ ។
 អធិត្តា កន្តេ ។ បេ ។ ជាដ្ឋត្តា ធិត្តា វា អធិត្តា
 វាតិ ។ អធិត្តា កន្តេ ។ បេ ។ ធម្មា ធិត្តា វា អធិត្តា
 វាតិ ។ អធិត្តា កន្តេ ។ យម្បធាធិត្តំ ទុក្ខំ វា
 តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បធាធិត្តំ ទុក្ខំ
 វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ទុ តំ សមទុក្ខស្សិតុំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្សំ ឯសោ មេ វត្តាតិ ។ ឆោ ហោតិ
 កន្តេ ។ តំ កកិស្ស ហោតុ ។ ទុត្រាវ ឆោ ហោតិ^(*)
 កន្តេ យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុធិដ្ឋំ ឥតិចិមេ
 ធាណិក អាយតនា អធិត្តាតិ ។ សាទុ សាទុ
 កតិចិយោ ឯវំ ហោតិ កតិចិយោ ហោតិ អរិយស្សា-
 វកស្ស យថាក្ខតំ សម្មប្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

* ម. ធិតិ ។

ក្ខិនទៀតិប្បមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ សេទៀត
 ប្បមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ជាដ្ឋត្តៈទៀតិប្បមិន
 ទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ ធម្មាម្មណ៍ទៀតិប្បមិន
 ទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ បេ ។ របស់ណាមិនទៀត
 របស់នោះជាទុក្ខប្បជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។
 របស់ណាដែលមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរ
 យល់ឃើញដូចរបស់នោះជា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ
 ដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុង
 កាលមុន តួកយើងបានឃើញនាមកិកាខ្លះសេចក្តីខ្លះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ
 កាយកនៈនាងក្រៅទាំង ៦ នេះ មិនទៀតទេ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ អរិយសាវ័ត
 ក៏ឃើញដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃនាមកិកា យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៤៦) តំ កំ មញ្ញដំ ភតិធិយោ ចក្កវិញ្ញាណំ
 ធិត្តំ វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តោ ។ យម្បតាធិត្តំ
 ធិត្តំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ធិត្តំ កន្តោ ។ យម្បតាធិត្តំ
 ធិត្តំ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ធិ តំ សមទុចស្សិតំ វតិ
 មម វិសោហមស្មំ វិសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ ហេតិ
 កន្តោ ។ តំ កំ មញ្ញដំ ភតិធិយោ វិញ្ញាណំ
 ធិត្តំ វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តោ ។ មេ ។
 យានវិញ្ញាណំ ធិត្តំ វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តោ
 ។ មេ ។ ធិត្តវិញ្ញាណំ ធិត្តំ វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ
 កន្តោ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណំ ធិត្តំ វា អធិត្តំ
 វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តោ ។ មេ ។ មនោវិញ្ញាណំ ធិត្តំ
 វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តោ ។ យម្បតាធិត្តំ
 ធិត្តំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ធិត្តំ កន្តោ ។ យម្ប-
 តាធិត្តំ ធិត្តំ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ធិ តំ សមទុ-
 ចស្សិតំ វតិ មម វិសោហមស្មំ វិសោ មេ អត្តាតិ ។

(២៤៦) ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ចក្កវិញ្ញាណ ទៀងឫមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោក
 ម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឫជាសុខ ។
 របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្លះ
 របស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់
 ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ពួកនាង
 សំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច លោកវិញ្ញាណទៀងឫមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ យានវិញ្ញាណទៀងឫមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ ធិត្តវិញ្ញាណទៀងឫមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញាណទៀងឫមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ មនោវិញ្ញាណទៀងឫមិនទៀង ។ មិន
 ទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខ
 ឫជាសុខ ។ របស់នោះជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់
 នោះថា ខ្លះជារបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរ ។

នោ ហោតំ កន្តោ ។ តំ កំស្ស ហោតុ ។ បុត្រោ
 នោ ហោតំ កន្តោ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុខំដ្ឋិ
 ភតិមិមេ ច វិញ្ញាណកាយា អនិច្ចាតិ ។ សាទុ
 សាទុ ភតិវិយោ ឯវំ ហោតំ ភតិវិយោ ហោតិ
 អរិយស្សវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

(២៤៧) សេយ្យដាចិ ភតិវិយោ តេលប្បដិមស្ស
 ណាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបវណាមទម្មំ វដ្ឋិមិ
 អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា
 អាកាមិ អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា ។ យោ ទុ ទោ
 ភតិវិយោ ឯវំ វទេយ្យ អមុស្ស តេលប្បដិមស្ស
 ណាយតោ តេលម្បិ អនិច្ចំ វិបវណាមទម្មំ វដ្ឋិមិ
 អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា
 យា ច ទ្ធស្ស អាកា សា ចិច្ចា ទុកំ សស្សតា
 អរិបវណាមទម្មាតិ សម្មា ទុ ទោ សោ ភតិវិយោ
 វទេមាតោ វទេយ្យាតិ ។ នោ ហោតំ កន្តោ ។

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងដូច្នោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
 បានឃើញនាមកិតនូវសេចក្តីខ្ពង់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែកថា វិញ្ញាណ-
 កាយទាំងឡាយ មិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រកែកលាស់
 ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្ពង់អោយសាវ័កក៏ឃើញដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រកែកនាមកិត យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៤៧) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីប្រៀបថា ប្រទ័ច
 ពេញដោយប្រេងកំពុងនេះ ប្រេងកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួល
 ជាធម្មតា ប្រេងកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា អណ្តាត
 ភ្លើងកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា តន្ត្រីកំមិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជនណាដែលយោ
 យ៉ាងនេះថា ប្រទ័ចពេញដោយប្រេងកំពុងនេះ ប្រេងកំមិន
 ទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា ប្រេងកំមិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រប្រួលជាធម្មតា អណ្តាតភ្លើងកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួលជា
 ធម្មតា តន្ត្រីណាមេស្តប្រទ័ចនោះ តន្ត្រីនោះទៀងទាត់ ប៉ុន្តែ
 មិនមានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះឈ្មោះ
 ថា វិយោយត្រឹមត្រូវដែរ ។ ការវិយោយខ្ពង់មិនត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។

តំ កិស្ស ហេតុ ។ អម្បស្ស ហិ កន្ត តេលឃ្យនិ-
 បស្ស ណាយតោ តេលឃ្យ អនិច្ចំ វិបវណាមធម្មំ វដ្តិមិ
 អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិបវណាមធម្មា
 បតេវស្ស អាភា អនិច្ចា វិបវណាមធម្មាតិ ។

(២២៨) ឯវមេវ ទោ ភតិណិយោ យោ នុ ទោ

ឯវំ វនយ្យ ច ទោមេ អន្ធិត្តិកា អាយតនា
 អនិច្ចា យត្ត ទោ អន្ធិត្តិកោ អាយតនេ បដិច្ច ប-
 ដិសំវេនេនំ សុទំ វា នុក្កំ វា អនុក្កមសុទំ វា តំ និច្ចំ
 នុវំ សស្សតិ អវិបវណាមធម្មន្តិ សម្មា នុ ទោ សោ
 ភតិណិយោ វនមាទោ វនយ្យតិ ។ ទោ ហេតុ កន្ត ។

ពាក្យនោះមិនត្រូវ គ្រោះហេតុ ។ បពិត្រលោកអធិបតី គ្រោះជា
 ប្រទីបពេញដោយប្រឆាំងនោះ កំពុងតែនេះ ប្រឆាំងមិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រប្រលងជាធម្មតា ប្រឆាំងមិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រលង
 ជាធម្មតា អណ្តាភក្តីក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រលងជាធម្មតា
 ចាំបាច់និយាយទៅថ្វី ដល់ទៅពន្លឺរបស់ប្រទីបពេញ ដែលជាប់មិន
 ទៀង មានសេចក្តីប្រប្រលងជាធម្មតា ។

(២២៨) ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ សេចក្តីនេះក៏ដូចនេះដែរ ដល់ណា

និយាយយ៉ាងនេះថា អាយតនៈនាងក្នុងប្រាំមួយនេះ មិនទៀង ភាគ
 អញ្ញទទួលដឹងការម្ស័យណា ជាសុទ្ធ ឬជាទុក្ខ ឬមិនទុក្ខមិនសុទ្ធ
 គ្រោះតាស្រ័យអាយតនៈនាងក្នុង ការម្ស័យនោះទៀងទាត់ បិតាថា មិន
 មានសេចក្តីប្រប្រលងជាធម្មតា ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ដល់នោះឃ្លានថា
 និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ ការនិយាយនេះមិនត្រឹមត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។

តំ កំស្ស ហេតុ ។ កង្ខំ កង្ខំ កន្ត បច្ចុយំ
 បដិច្ច តត្ថា តត្ថា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ^(១) តត្ថស្ស
 តត្ថស្ស បច្ចុយស្ស ជិរោតា តត្ថា តត្ថា វេទនា
 ជិរុជ្ឈតិ^(២) ។ សាទុ សាទុ កតិជិយោ ឯវិ
 ហេតិ កតិជិយោ ហេតិ អវិយស្សវកស្ស យថាភូតិ
 សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ ។

[២២៧] សេយ្យថាបិ កតិជិយោ មហតោ វុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បិ អនិច្ចំ វិបវិណាមធម្មំ
 ទត្រាបិ អនិច្ចោ វិបវិណាមធម្មោ សាទាបលាសម្បិ អ-
 និច្ចំ វិបវិណាមធម្មំ ធាយាបិ អនិច្ចោ វិបវិណាមធម្មា។
 យោ ទុ ចោ កតិជិយោ ឯវិ វិទេយ្យ អមុស្ស មហា-
 តោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្បិ អនិច្ចំ
 វិបវិណាមធម្មំ ទត្រាបិ អនិច្ចោ វិបវិណាមធម្មោ

១ ១. ឧប្បជ្ជតិ ។ ២ ១. ជិរុជ្ឈតិ ។

ពាក្យនោះមិនត្រឹមត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បតិព្រហ្មណកម្មចម្រើន ព្រោះ
 ថា វេទនាដែលកើត អំពីកាយនេះខាងក្នុងនោះ តែងកើតឡើង
 ព្រោះការស្រ័យចម្លុយ ដែលកើតអំពីកាយនេះខាងក្នុងនោះ ។ វេទនា
 ដែលកើតអំពីកាយនេះខាងក្នុងនោះ តែងលេចទៅ ព្រោះលក្ខណៈ
 បច្ចុយដែលកើតអំពីកាយនេះខាងក្នុងនោះ ។ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
 ប្រពៃណាស់ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ អរិយសាវ័ក
 ក៏ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២២៨] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាឈើធំ មានខ្លឹម
 កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា ដើម
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា មែកនិងសន្លឹកក៏មិនទៀង
 មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា ស្រមោលក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រ-
 ប្រួលជាធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជនណាមិយាយយ៉ាងនេះថា
 ឈើធំឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា

សាទាមលាសម្បិ អធិត្ថំ វិបរិណាមធម្មំ យោ ច ទ្ធស្ស
 តាយោ សា អធិត្ថា ធុរា សស្សតា អវិបរិណាមធម្មាតិ
 សម្មា ទុ ទោ សោ ភតិធិយោ វធមាតោ វធម្យក-
 តិ ។ តោ ហេតិ កន្តោ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អ-
 ម្មស្ស ហំ កន្តោ មហាតោ វុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារ-
 តោ ម្មលម្បិ អធិត្ថំ វិបរិណាមធម្មំ ទត្រោមិ អធិត្ថោ
 វិបរិណាមធម្មោ សាទាមលាសម្បិ អធិត្ថំ វិបរិណាម-
 ធម្មំ បតេវស្ស តាយោ អធិត្ថា វិបរិណាមធម្មាតិ ។

[២៨១] ឯវិមេវ ទោ ភតិធិយោ យោ ទុ ទោ
 ឯវិ វធម្យ ធុ ទោមេ ពាហិក អាយតនា អធិត្ថា
 យត្យ ទោ ពាហិកេ អាយតនេ បដិទ្ធិ បដិសំវេទមិ
 សុទំ វា ធុត្តំ វា អធុត្តមសុទំ វា តំ ធិត្ថំ ធុរិ

ខែកតិកសន្តិកតិមិនទៀត មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រពោល
 ណា បេសំឈើនោះ ស្រពោលនោះទៀតទាត់ បិដដេរ មិនមាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អ្នកនោះ ឈ្មោះថាឱយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។
 ការឱយាយខ្លះមិនត្រូវទេ លោកម្ចាស់ ។ ការឱយាយនោះមិនត្រូវ
 គ្រោះហេតុអ្វី ។ បតិគ្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន គ្រោះថា ឈើធំ
 ឯណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឬសក៏មិនទៀត មានសេចក្តីប្រែប្រួល
 ជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀត មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ខែកតិក
 សន្តិកតិមិនទៀត មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា បំបាច់ឱយាយទៅថ្ងៃ
 ដល់ស្រពោលបេសំឈើនោះ ដែលជាបេសំមិនទៀត មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

[២៨២] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ
 ផលណាឱយាយយ៉ាងនេះថា អយតនៈខាងក្រៅប្រាំមួយនេះ មិនទៀត
 អក្ខតាញអស្រ័យអាយតនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលដឹងការម្នាក់ណា
 ជាសុខ ឬជាទុក្ខ ឬមិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ការម្នាក់នោះទៀតទាត់

សស្សតំ អរិយវិណាមទម្មន្តិ សម្មា នុ ទោ សោ ក-
 កិច្ចិយោ វេទនាទោ វេទយ្យតិ ។ ទោ ហេតំ កន្តោ ។
 តំ កំស្ស ហេតុ ។ កដ្ឋំ កដ្ឋំ កន្តោ បទ្ធវយំ បដិគូ
 កដ្ឋា កដ្ឋា វេទនា ឧប្បជ្ជតិ កដ្ឋស្ស កដ្ឋស្ស បទ្ធវ-
 យស្ស ទិវេនា កដ្ឋា កដ្ឋា វេទនា ទិវុជ្ជតិ ។
 សាទុ សាទុ កកិច្ចិយោ វិវិ ហេតិ កកិច្ចិយោ ហេតិ
 អរិយស្សវិកស្ស យថាភូតំ សម្មច្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

(២៧១) សេយ្យជាមិ កកិច្ចិយោ ទក្ខោ កោយា-
 តកោ វា កោយាតកន្តោវាសី វា ការី វិចិត្តា ទិណ្ឌោទ
 កោវិកន្តោទេន ការី វិកន្តោយ្យ អនុបហាទ្ធិ អន្តរិ
 មិសកាយំ អនុបហេទ្ធិ ពាហិវិ ធម្មកាយំ យំ
 យាទេវ កត្ត អន្តរា វិលិមិសិ^(*) អន្តរា ទហោរ
 អន្តរា ពទ្ធិនំ តំ កទេវ ទិណ្ឌោទ កោវិកន្តោ-
 ទេន សត្តិទ្ធិយ្យ សន្តិទ្ធិយ្យ សម្សវិកន្តោយ្យ
 សត្តិទ្ធិត្តា សន្តិទ្ធិត្តា សម្សវិកន្តិទ្ធិត្តា វិទុចិត្តា ពាហិវិ
 ធម្មកាយំ កេទេវ ធម្មេន តំ ការី បដិច្ឆាទេត្តា

១. ចំលីមិ ។ ម. វិលីមិ ។

បិកថេ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
 ជននោះឈ្មោះថាទិយាយក្រឹមក្រៀមវេ ។ បតិគ្រាលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 ការទិយាយខ្ញុំម៉ែខ្រៅទេ ។ ការទិយាយនោះម៉ែខ្រៅ ព្រោះហេតុ
 អ្វី ។ បតិគ្រាលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីកាយគនៈ
 នាងក្រៅនោះ ។ តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យចម្លើយដែលកើតអំពី
 កាយគនៈនាងក្រៅនោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីកាយគនៈនាងក្រៅនោះ ។
 លេត់ទៅវិញ ព្រោះលេត់បង្គោលដែលកើតអំពីកាយគនៈនាងក្រៅនោះ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រព្រឹត្តលាស់ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្ញុំ
 អរិយសាវ័ក ក៏ឃើញតាមពិត ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃស យ៉ាង
 នោះដែរ ។

(២៧១) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់ខ្លាមេគោ ហើយពន្លុះ
 ខ្លាមេគោដោយតំបកសម្រាប់ការគោដ៏មុត មិនឱ្យខូចសាប់នាងក្រុន មិន
 ឱ្យខូចស្បែកនាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ វត្ថុណា ។ គឺសាប់វត្ថុនាង
 ក្រុនក្តី សាប់វត្ថុនាងក្រៅក្តី ចំណងនាងក្រុនក្តី ក៏ការពន្លុះកាត់យកវត្ថុ
 នោះ ។ ដោយតំបកសម្រាប់ការគោដ៏មុត លុះការពន្លុះកាត់រួចហើយ
 ក៏បកយកស្បែកនាងក្រៅ មកគ្របមេគោដោយស្បែកនាងវិញដែល

ឃី វិទេយ្យ កថេវាយំ កាវិ សិយ្យត្តា ឥមិទា
 ចម្មេទាតិ សម្មា នុ ទោ សោ កតិចិយោ
 វិទេហាទោ វិទេយ្យតិ ។ ទោ ហេតំ កន្ត ។ តិ
 កិស្ស ហេតុ ។ អស្ស ហិ កន្ត ទន្ធកោ តោ-
 យាធកោ វា តោយាធកកន្តវាសិ វា កាវិ វិទិត្តា
 តិណ្ណោន តោវិកន្តនោន កាវិ វិកន្តេយ្យ អនុបហទុ
 អន្តំ មិសកាយំ អនុបហទុ ពាហិវិ ចម្មកាយំ យំ
 យទេវ ឥត្ត អន្តក វិសិមិសិ អន្តក ទហារ អន្តក
 តន្តិ តំ កទេវ តិណ្ណោន តោវិកន្តនោន សញ្ញិទ្ធកេយ្យ
 សន្តិទ្ធកេយ្យ សម្បវិកន្តេយ្យ សញ្ញិទ្ធិត្តា សន្តិទ្ធិត្តា
 សម្បវិកន្តិទ្ធិត្តា វិទុទិទ្ធិត្តា ពាហិវិ ចម្មកាយំ តេទេវ
 ចម្មេន តំ កាវិ ចមិទ្ធាទេត្តា កិញ្ចាចំ សោ ឃី
 វិទេយ្យ កថេវាយំ កាវិ សិយ្យត្តា ឥមិទា ចម្មេទាតិ
 អថទោ សា កាវិ វិសិយ្យត្តា តេទេវ ចម្មេន ។

ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេតាទេ នៅទានស្បែកដូចម្តេចដែល
 ខ្នាលទានតាំងខ្សោយ ជននោះ ឈ្មោះថាវិទេយ្យត្រីមត្រូវវិទេយ្យ ។
 ចក្រព្រះលោកម្ចាស់ កាវិវិទេយ្យនោះមិនត្រូវទេ ។ កាវិវិទេយ្យនោះមិន
 ត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ចក្រព្រះលោកម្ចាស់ដឹងច្រើន ព្រោះថា បុរស
 អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោឯណាដែលប្រសប់ ទាន
 សម្លាប់ខ្លួនមេតា ហើយគេខ្លួនមេតាដោយកំបិតសម្រាប់ការភោជនីមុន
 មិនឲ្យខូចសាច់ទានក្នុង មិនឲ្យខូចស្បែកទានក្រៅ ចក្ខុវិទ្យាទាននោះ
 វិភណ្ឌ ។ គឺសាច់វិទេយ្យក្នុង វិសេសទានក្នុង ចំណង់ទានក្នុង
 កំណែទានក្នុងយកវិទេយ្យ ។ ដោយកំបិតសម្រាប់ការភោជនីមុន លុះ
 ការពន្ធកាត់ចេញហើយ ក៏ចកយកស្បែកទានក្រៅ មកគ្របមេតានោះ
 ដោយស្បែកនោះវិញដែល ជននោះនិយាយយ៉ាងនេះថា មេតា
 នេះនៅទានស្បែកដូចម្តេចដែល ដូច្នោះក៏តម្រូវហើយ ប៉ុន្តែមេតា
 នោះ ប្រាសចាកស្បែកនោះហើយដោយប្រាកដ ។

[២៨២] ឧបសា ទោ មេ អយំ ភគវិនិយោ កតា
 អនុស្សវិត្តាបចាយ ។ អយមេវេតុ អត្តោ ។ អន្តរោ
 មិសកាយោតិ ទោ ភគវិនិយោ ធន្នេតិ អជ្ឈត្តិកាចំ
 អាយតនាចំ អចិវចំ ។ ពាហិរោ ធម្មកាយោតិ ទោ
 ភគវិនិយោ ធន្នេតិ ពាហិរាចំ អាយតនាចំ អចិវចំ ។
 អន្តរា វិលិមិសំ អន្តរា ធម្មា អន្តរា ពទ្ធន្និ ទោ
 ភគវិនិយោ ធន្នេតិ អចិវចំ ។ តិណ្ណំ កោវិ-
 កាន្តន្និ ទោ ភគវិនិយោ អវិយោយេតិ មញ្ញាយ អចិ-
 វចំ ។ យាយិ អវិយោ មញ្ញា អន្តរា តិលេសំ អន្តរា
 សញ្ញាជំ អន្តរា ពទ្ធនំ សញ្ញន្និ សន្និទ្ធនិ
 សម្មវិកាន្តិ ។

[២៨៣] សុត្ត ទោ ឥមេ ភគវិនិយោ កោដ្ឋង្គា
 យេសំ ភាវិតត្តា ធម្មាលិកតត្តា ភិក្ខុ អាសវាចំ ទ-
 យា អនាសវំ ទេតោវិមុត្តិ មញ្ញាវិមុត្តិ ទិដ្ឋេ ធម្មេ
 សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្តា ឧបសម្មន្ធវ វិហរតិ ។
 កតមេ សត្ត ។ ឥធិ ភគវិនិយោ ភិក្ខុ សតិ-
 សម្មាដ្ឋង្គិ ភាវិតិ វិវេកាចិស្សិតំ វិវេកាចិស្សិតំ

[២៨២] ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ពាក្យទមទាដែលយើងធ្វើហើយ
 នេះ ដើម្បីឱ្យពួកនាងដឹងច្បាស់នូវសេចក្តីអធិប្បាយ ។ ឯសេចក្តីអធិ-
 ប្បាយក៏អាយតនៈខ្លះដូចគេទៅនេះ ។ ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ពាក្យថា
 សាច់នាងក៏ខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈនាងក៏ប្រាំមួយ ។ ម្ចាស់
 នាងចាំនិទ្យាយ ពាក្យថា ស្បែកនាងក្រៅខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
 នាងក្រៅប្រាំមួយ ។ ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ពាក្យថា សាច់ វា
 នាងក៏ក្តី សរសៃនាងក៏ក្តី ចំណងនាងក៏ក្តី ខ្លះជាឈ្មោះនៃ
 នង្គឹក ។ ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ពាក្យថា កំបិលសម្រាប់ការពោ
 ជ័យខ្លះ ជាឈ្មោះនៃប្រាង្គជ័យស្រី ។ ប្រាង្គជ័យស្រីនេះ តែង
 កាពេទ្ធពាត់កិលេសនាងក៏ សំយោជនៈនាងក៏ ចំណងនាងក៏ ។

[២៨៣] ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ កោដ្ឋង្គិចាំនិទ្យាយនេះ ភិក្ខុ
 ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឱ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ វេទន៍អស់តាសវៈ
 ចាំនិទ្យាយ ហើយគ្រាសំដឹង ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ បានដល់ដោយខ្លួនឯង
 ក្នុងចច្ចុទ្ធ នូវចេតោមិត្តិ បញ្ញាមិត្តិ ដែលមិនមានតាសវៈ សម្រេច
 សម្រាន្តនៅដោយនិរិយាបថចាំនិ ២ ។ កោដ្ឋង្គិចាំនិ ៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្ចាស់នាងចាំនិទ្យាយ ភិក្ខុក៏សាសនានេះ ចម្រើននូវសតិសម្មាដ្ឋង្គិ
 ដែលកាស្រ័យសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ កាស្រ័យសេចក្តីប្រាសចាកអម្រក

ចំណែកចំណុចទី ១ វិញ្ញាណមិ^(១) ធម្មវិជយសម្ពោជ្ឈ-
 ង្គំ កាវេតិ... វិវិយសម្ពោជ្ឈង្គំ កាវេតិ... មិគិសម្ពោជ្ឈង្គំ
 កាវេតិ... មស្សន្តិសម្ពោជ្ឈង្គំ កាវេតិ... សមាទិសម្ពោ-
 ជ្ឈង្គំ កាវេតិ... ឧបេក្កាសម្ពោជ្ឈង្គំ កាវេតិ វិវេក-
 ចំណុចទី ២ វិញ្ញាណមិ ចំណែកចំណុចទី ១ វិញ្ញាណ-
 មិ ។ ឥមេ ទោ កតិទិយោ សត្ត ពោជ្ឈង្គំ យេសិ
 កាវិតត្តា ពហុសិកតត្តា កិក្ក អាសវាទំ ទយោ អ-
 ចាសវិ ធរោភាវិមុត្តិ មញ្ញាវិមុត្តិ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ
 អភិញ្ញា សច្ចិតត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហារតីតិ ។

[២៥៤] អថទោ អាយស្សា ទន្ធកោ តា កិក្កាទិ-
 យោ ឥមិទា ឡិវានេន ឡិវទិទ្ធា ឧយ្យោជេសិ កត្ថថ
 កតិទិយោ កាលោតិ ។ អថទោ តា កិក្កាទិយោ

១. ម. វិញ្ញាណមិ ។

កាស្រ័យសេចក្តីលេក ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលេចធំ ចម្រើននូវធម្មវិជ-
 យសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវវិវិយសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវមិគិសម្ពោជ្ឈង្គ...
 ចម្រើននូវមស្សន្តិសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវសមាទិសម្ពោជ្ឈង្គ... ចម្រើននូវ
 ឧបេក្កាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកាស្រ័យសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ កាស្រ័យសេចក្តី
 ប្រាសចាកព្រេក កាស្រ័យសេចក្តីលេក ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តី
 លេចធំ ។ ម្នាលនាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ នេះឯង ដែល
 ភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ វេទនិកសំ
 កាសវៈទាំងឡាយ ហើយក្រាសជីវិត ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ បានផលដោយ
 ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ន នូវចោភាវិមុត្តិ មញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានកាសវៈ
 សម្រេចសម្រាន្តទៅ ដោយវិវិយាមថទាំង ៤ ។

[២៥៤] លំដាប់នោះឯង ព្រះទន្ធកៈមានកាយ ទូន្មានពួកភិក្ខុ
 នោះ ដោយឧបទេនហើយ ទើបបញ្ជូនទៅថា ម្នាលនាងទាំង
 ឡាយ ចូរពួកនាងទៅចុះ ព្រោះកាលគួរហើយ ។ ទើបភិក្ខុទាំងនោះ

អាយស្មតោ ទទ្ធកាស្យ កាសិភំ អភិទន្ធិត្វា អនុរេ
 ទិត្វា ទុដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ ទទ្ធកំ អភិវនោ
 បទក្កុណំ កត្វា យេន ភគវា តេនុបសន្តមីសុ ទុ
 សន្តមីត្វា ភគវន្តំ អភិវនោត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋិសុ ។ ឯក
 មន្តំ វិហា ទោ តា ភិក្ខុវិយោ ភគវា ឯកទោ ត
 ដ ភិក្ខុវិយោ តាលោតិ ។ អដទោ តា ភិក្ខុវិយោ
 ភគវន្តំ អភិវនោត្វា បទក្កុណំ កត្វា បន្តមីសុ

(២៧៧) អដទោ ភគវា អនិប្បក្កន្តាសុ តា
 ភិក្ខុវិសុ ភិក្ខុ អមន្តេសិ សេយ្យថាមិ ភិក្ខុ
 តទហុចោសដេ ចាតុន្តសេ ន ហោតិ តហុ
 ចោ ដទស្ស កត្វា វា វិមតិ វា ឧចោ ។
 ទោ ចន្ទោ បុណ្ណ ទុ ទោ ចន្ទាតិ អដទោ
 ឧចោ ចន្ទា ត្រូវ ហោតិ ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុ

ក្រេតអអនុរោទនាទុកាសិភរបស់ព្រះទទ្ធកៈមានអាយ ហើយក៏ក្រោក
 អភិភាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះទទ្ធកៈមានអាយ ធ្វើប្រទក្សិណៈហើយ ចូល
 ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះ
 ភាគ ហើយបិទនៅក្នុងទីជីសមអរ ។ លុះភិក្ខុទំពាំងនោះ បិទនៅក្នុង
 ទីជីសមអរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់
 ភិក្ខុទំពាំងឡាយ ចូរក្នុងទីពេចុះ ព្រះកាលគួរហើយ ។ ទើបភិក្ខុ
 ទំពាំងនោះ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើព្រះទក្សិណៈហើយចេញទៅ ។

(២៧៨) កាលដែលភិក្ខុទំពាំងនោះ ចេញទៅមិនយូរចំនួន ទើប
 ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ហៅភិក្ខុទំពាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទំពាំងឡាយ
 ក្នុងវិជ្ជាបុគ្គលទី ១២ ដទងច្រើន វេទន៍មិនមានសេចក្តីសន្ស័យចូរស្លៀក
 ឆ្នល់ថា ព្រះចន្ទៈ ឬព្រះចន្ទៈពេញដូច្នោះឡើយ វេទន៍ចូលចិត្តថាព្រះចន្ទ
 រូះដោយភិក្ខុ សេចក្តីនេះមានបទបាណ័នណាមិញ ម្ចាស់ភិក្ខុទំពាំងឡាយ

កា^(១) ឧទ្ធកស្ស ឧទ្ធកេសតាយ អត្តមតា ទេ
 ហោន្តំ ទោ ច ទោ បរិបុណ្ណសង្កប្បតិ ។ អដទេ
 កកវា អាយស្មន្តំ ឧទ្ធកំ អាមន្តេសិ គេទហិ ។
 ឧទ្ធក ស្សបិ កា ភិក្ខុនិយោ គេទេវាវនេ
 ឱវទេយ្យសិទិ ។ វិវដ្តន្តេតិ ទោ អាយស្មា ឧទ្ធកោ
 កកវោ បទ្ធស្សសិ ។

(២៨៦) អដទោ អាយស្មា ឧទ្ធកោ កស្ស
 វត្តិយា អទ្ធកេសតាយ បុព្វបុណ្ណសមយំ ចិវសេនា បត្តិ
 វមាតាយ^(២) សាវត្តិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតា បត្តាក
 បិណ្ឌាតាប្បដិក្កន្តោ អត្តនុតិយោ យេន រាជិកាវមេ
 គេនុបសង្កមិ ។ អន្តសាសិ ទោ កា ភិក្ខុនិយោ
 អាយស្មន្តំ ឧទ្ធកំ ឧរោ វ អាគច្ឆន្តិ ។ ទិស្វា
 អាសទំ បញ្ញាបេសិ ឧទកក្ស ទាតាទំ ឧបដ្ឋបេសិ ។
 ទិសិទិ ទោ អាយស្មា ឧទ្ធកោ បញ្ញត្ត អាសទេ ។
 ទិសដ្ឋ ទានេ បត្តាលេសិ កាបិ ទោ ភិក្ខុ
 និយោ អាយស្មន្តំ ឧទ្ធកំ អភិវនេនា វិកមទំ
 ទិសិទិសុ ។

១ ឧ. ម. កា ភិក្ខុនិយោទិ ទិស្សទិ ។ ២ ឧ. ម. ឧទ្ធកោ សាវត្តិ បិណ្ឌាយ ចារិសិទិ ទិស្សទិ

កិក្ខុភិក្ខុនិទារ ត្រាន់តែធានសេចក្តីក្រេកអរនឹងធម្មទេសនាបេសន្តុក-
 ភិក្ខុវេន ប៉ុន្តែមានបំណងមិនបាទពេញលេញឡើយ មានមហេយ្យយ៉ាង
 ទោឯង ។ ត្រាទោឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅព្រះឧទ្ធកៈមាន
 អាយុថា ម្ចាស់ឧទ្ធកៈ បើដូច្នោះ ក្នុងវិថីស្នូក អ្នកគប្បីទូន្មានពួកភិក្ខុ
 ទោរដោយឧបទេសារទៀត ។ ព្រះឧទ្ធកៈមានអាយុ ទទួលព្រះតុទ្ធីក
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះកុណាព្រះអង្គ ។

(២៨៦) លំដាប់ទោឯង ព្រះឧទ្ធកៈមានអាយុ កាលក្រី
 ទោកន្តិទៅ កិស្សៀកស្សន៍ប្រដាប់បាត្រនិងចិវរ ក្នុងបុព្វបុណ្ណសមយ
 ចូលទៅបំណុលបាត្រក្នុងសាវត្តិ លុះត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាតវិញ ក្នុង
 វេលាក្រោយកត្ត មានខ្លួនជាគំរប់ពីរ ចូលទៅកាន់រាជិកាវមេ ។ ភិក្ខុ
 ទាំងនោះ បានឃើញព្រះឧទ្ធកៈមានអាយុ និងមន្តមកអំពីចម្ងាយ ។
 លុះឃើញហើយ ក៏នាំគ្នាគ្រាលភាសនៈផង កំរល់ទឹកសម្រាប់លាង
 ជើងផង ។ ព្រះឧទ្ធកៈមានអាយុ គង់លើភាសនៈវេលាក្នុងភិក្ខុ
 គ្រាលហើយ ។ លុះគង់ចេញហើយ ទើបលាងនូវជើងទាំងឡាយ ។
 ឯពួកភិក្ខុនិទារ ថ្វាយបង្គំព្រះឧទ្ធកៈមានអាយុ ហើយអង្គុយនៅក្នុងទី
 សមគួរ ។

(១៩៧) ឯកធម៌្ណំ ឯសិទ្ធា ទោ តា ភិក្ខុធិយេ
 អាយស្សា ទទ្ធកោ ឯកទតោ ធម៌បុច្ឆកថា ទោ
 កតិធិយោ កវិស្សតំ តត្ថ អាជាធម៌្ណតិ អាជាបាមាតិស្ស
 វចនីយំ ឧ អាជាធម៌្ណតិ ឧ អាជាបាមាតិស្ស វចនីយំ
 យស្សា វា បទស្ស តាម្ពា វា វិមតិ វា អហមេ
 តត្ថ ធម៌បុច្ឆតទ្វោ ឥទំ កទ្កេ កាដិ ឥមស្ស ក្យត្តោតិ
 ឯត្តកោធម៌ មយំ កទ្កេ អយ្យស្ស ទទ្ធកាស្ស អត្តមទ
 អកំទទ្ធាម^(១) យន្នោ អយ្យោ ទទ្ធកោ បវារតិតិ

(២៩៨) តំ តី មញ្ញាធម៌ កតិធិយោ ទត្ថុ ចិរំ
 វា អចិច្ចំ វាតិ ។ អចិច្ចំ កទ្កេ ។ យម្បនាចិច្ចំ ទុក្ខំ
 វា តំ សុចំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កទ្កេ ។ យម្បនាចិរំ
 ទុក្ខំ វិបរិលាមធម៌ កស្សំ ទុ តំ សមទុបស្សិតិ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្សិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ទោ
 ហេតំ កទ្កេ ។ តំ តី មញ្ញាធម៌ កតិធិយោ សោទំ

១. ឧ. ម. អភិវា ។

(២៩៧) លុរោកកិកុម្ភិទោ អន្តិយក្កនិទិសមគ្គុហើយ ព្រះ
 ទទ្ធកៈខានកាយ បានស្នេហ៍នេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ បើមាន
 ពាក្យសាកសួរ ពួកភិក្ខុអ្នកដឹងក្នុងប្រស្នាខោះ ឧប្បិទ្ធវ័យថា ពួក
 យើងដឹង (បើ) មិនដឹងទេ ឧប្បិទ្ធវ័យថា ពួកយើងមិនដឹងទេ បើ
 សេចក្តីសន្សំយេ ឬទៀងទ្រូល មានដល់ភិក្ខុនិកាយ ភិក្ខុនិទោ ឧប្បិស្ស
 យើង ក្នុងប្រស្នាខោះ ថា ចតិគ្រាលោកដ៏ចម្រើន ពាក្យនេះដូចម្តេច
 សេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យនេះដូចម្តេច ។ ចតិគ្រាលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន
 លោកម្ចាស់ទទ្ធកៈ បវារណាយើងដោយពាក្យណា យើងមានសេចក្តី
 ក្រេកអររីករាយ ចំពោះលោកម្ចាស់ទទ្ធកៈ ដោយពាក្យនានាប្រមាណ
 ប៉ុណ្ណោះ ។

(២៩៨) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ចក្កទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
 របស់ណា មិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោក
 ម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួលជា
 ធម្មតា គួរយល់ឃើញរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួន
 អញដូច្នោះដែរឬ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះដូចម្តេច ក្រចៀក

ចិត្តំ វា អចិត្តំ វាតិ ។ អចិត្តំ កន្ត្រៃ ។ មេ ។ យា
 ចិត្តំ វា អចិត្តំ វាតិ ។ អចិត្តំ កន្ត្រៃ ។ មេ ។ ជិ
 ចិត្តា វា អចិត្តា វាតិ ។ អចិត្តា កន្ត្រៃ ។ មេ
 កាយោ ចិត្តោ វា អចិត្តោ វាតិ ។ អចិត្តោ កន្ត្រៃ
 ។ មេ ។ មតោ ចិត្តោ វា អចិត្តោ វាតិ ។ អចិត្តោ
 កន្ត្រៃ ។ យម្បតាចិត្តំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ
 ទុក្ខំ កន្ត្រៃ ។ យម្បតាចិត្តំ ទុក្ខំ វិបរិណាមច
 កល្យំ ទុ តំ សមទុបស្សិតុំ វាតិ មម វិសោបាមស
 វិសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ ហេតិ កន្ត្រៃ ។ តំ កតិសុ
 ហេតុ ។ ចុត្រា ចោ ហេតិ កន្ត្រៃ យថាភូតំ សម្មប្ប
 ញាយ សុទិដ្ឋំ ភតិមិមេ ធ អន្ធិត្រៃវិទ្យា អាយ
 កតា អចិត្តាតិ ។ សាទុ សាទុ ភតិវិយោ វិ
 ហេតិ ភតិវិយោ ហេតិ អរិយស្សាវកស្ស យថាភូតំ
 សម្មប្បញាយ មស្សតោ ។

ទៀតឬមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ ប្រម
 ទៀតឬមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ អណ្តាភទៀត
 ឬមិនទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ កាយទៀតឬមិន
 ទៀត ។ មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ ចិត្តទៀតឬមិនទៀត ។
 មិនទៀតទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ របស់ណាដែលមិនទៀត របស់នោះ
 ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ របស់ណាដែលមិនទៀត
 ជាទុក្ខ វាទៅសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញទុរយល់នោះជា
 គុះរបស់អញ គុះជាអញ គុះជាទុក្ខអញដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់
 ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ សេចក្តីនោះព្រោះហេតុអ្វី ។
 មតិព្រះលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន គួរយើងបាន
 ឃើញភាពនៃសេចក្តីគុះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា កាយកន្ត្រៃវិទ្យា ៦
 មេ មិនទៀតទេ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រពៃណាស់ហើយ
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ រឿងនេះអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៧៧] តំ កំ មញ្ញា កតិវិយោ រុទា វិទូ
 វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្ត ។ យម្បតាវិ
 ទុក្ខំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត ។ យម្ប
 តាវិទុំ ទុក្ខំ វិបរិណាមទម្មំ កល្យំ ទុ តំ សម
 មស្សំតុំ វតំ មម វិសោហមស្មិ វិសោ ម
 អត្តាតិ ។ យោ យោតិ កន្ត ។ តំ កំ មញ្ញ
 កតិវិយោ សន្តា វិច្ឆា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ច
 កន្ត ។ មេ ។ កតា វិច្ឆា វា អនិច្ចា វាតិ
 អនិច្ចា កន្ត ។ មេ ។ វសា វិច្ឆា វា អនិច្ច
 វាតិ ។ អនិច្ចា កន្ត ។ មេ ។ យោជ្ជត្វា វិទូ
 វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្ត ។ មេ ។ ច
 វិច្ឆា វា អនិច្ចា វាតិ ។ អនិច្ចា កន្ត ។ យម្ប
 តាវិទុំ ទុក្ខំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត
 យម្បតាវិទុំ ទុក្ខំ វិបរិណាមទម្មំ កល្យំ ទុ តំ សម
 មស្សំតុំ វតំ មម វិសោហមស្មិ វិសោ ម អត្តាតិ

[២៧៧] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច ទ្រទ្រង់ឬមិនទ្រង់ ។ មិនទ្រង់ទេ លោកម្ចាស់ ។
 ចុះរបស់ណា ដែលមិនទ្រង់ របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទ្រង់ ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ក្នុងយល់ឃើញនូវរបស់នោះជា គុះរបស់អញ គុះ
 ជាអញ គុះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរ ។ មិនក្នុងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំគាល់សេចក្តីនោះ
 ដូចម្តេច សំឡេងទ្រង់ឬមិនទ្រង់ ។ មិនទ្រង់ទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។
 ក្លិនទ្រង់ឬមិនទ្រង់ ។ មិនទ្រង់ទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ សេ
 ទ្រង់ឬមិនទ្រង់ ។ មិនទ្រង់ទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ រោងដូរទ្រង់
 ឬមិនទ្រង់ ។ មិនទ្រង់ទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។ ចម្រាម្មណ៍ទ្រង់ឬ
 មិនទ្រង់ ។ មិនទ្រង់ទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះរបស់ណាដែលមិនទ្រង់
 របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា
 ដែលមិនទ្រង់ ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ក្នុងយល់ឃើញ
 នូវរបស់នោះជា គុះរបស់អញ គុះជាអញ គុះជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរ ។

នោ ហេតុំ កន្ត ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។ បុត្រ
 នោ ហេតុំ កន្ត យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទ្ធំ
 ឥតិមិមេ ឆ ពាហិក អាយតនា អនិច្ចាតិ ។ សា
 សាទុ ភតិវិយោ វិវំ ហេតុំ ភតិវិយោ ហោរ
 អរិយស្សវកស្ស យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតោ

(២៦០) តំ កំ មញ្ញជ ភតិវិយោ ឆត្តវិញ្ញាណ

និច្ចំ វា អនិច្ចំ វាតិ ។ អនិច្ចំ កន្ត ។ យម្ប
 ចានិច្ចំ ទុក្ខំ វា តំ សុទ្ធំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត
 យម្បចានិច្ចំ ទុក្ខំ វិបរណាមធម្មំ កស្សំ ទុ ទំ
 សមទុបស្សិតុំ វិតំ មម វិសោហមស្មិ វិសោ មេ
 អត្តាតិ ។ នោ ហេតុំ កន្ត ។ តំ កំស្ស ហេតុ ។
 បុត្រ ។ នោ ហេតុំ កន្ត យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ
 សុទ្ធំ ឥតិមិមេ ឆ វិញ្ញាណកាយា អនិច្ចាតិ ។

មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះ
 ហេតុអ្វី ។ បតិគ្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើង
 បានឃើញភាវក៍ត្រូវសេចក្តីខ្ពុំដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ កាយកនៈខាង
 ក្រៅទាំង ៦ នេះមិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រពៃពេក
 ហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្ពុំអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិត
 ប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦០) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពួកនាងសំភាល់នូវសេចក្តីនោះ

ដូចម្តេច ឆត្តវិញ្ញាណទៀងឬមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។
 ចុះរបស់ណាដែលមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
 លោកម្ចាស់ ។ របស់ណាដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ បានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា គួរយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ពុំរបស់អញ ខ្ពុំជា
 អញ ខ្ពុំជាខ្លួនអញដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ
 លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តីនោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បតិគ្រលោក
 ដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាលមុន ពួកយើងបានឃើញភាវក៍ត្រូវ
 សេចក្តីខ្ពុំដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រៃសណីយ៍ វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះមិនទៀង ។

សាទុ សាទុ កតិច័យោ ឯវិ ហោតិ កតិច័យោ ហោ
អរិយស្សាវតស្ស យជាត្វតំ សម្មប្បញ្ញាយ មស្ស
តោ ។ សោតវិញ្ញាណំ ធិត្វំ វា អធិត្វំ វាតិ ។
អធិត្វំ កន្តោ ។ មេ ។ យាទវិញ្ញាណំ ធិត្វំ វា អធិត្វំ
វាតិ ។ អធិត្វំ កន្តោ ។ មេ ។ ធិត្វិវិញ្ញាណំ ធិត្វំ
វា អធិត្វំ វាតិ ។ អធិត្វំ កន្តោ ។ មេ ។ កាយវិញ្ញា
ណំ ធិត្វំ វា អធិត្វំ វាតិ ។ អធិត្វំ កន្តោ ។ មេ ។
មនោវិញ្ញាណំ ធិត្វំ វា អធិត្វំ វាតិ ។ អធិត្វំ កន្តោ ។
យេស្សធាធិត្វំ ទុក្ខំ វា តំ សុខំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
កន្តោ ។ យេស្សធាធិត្វំ ទុក្ខំ វិបរិណាមនេន្តំ កេល្យំ
ទុ តំ សមទុបសរ្យតុំ ឯតំ មម ឯសោហាមស្មិ
ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ហោ ហោតិ កន្តោ ។ តំ
តំស្ស ហោតុ ។ អុត្រេវ ហោ ហោតិ កន្តោ យជាត្វតំ
សម្មប្បញ្ញាយ សុតិច្ចំ ឥតិច័ម ធិ វិញ្ញាណកា
យា អធិប្បាតិ ។ សាទុ សាទុ កតិច័យោ ឯវិ
ហោតិ កតិច័យោ ហោតិ អរិយស្សាវតស្ស យជាត្វតំ
សម្មប្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

ម្ចាស់ទាន់ទាំងឡាយ ប្រពៃពេកហើយ ម្ចាស់ទាន់ទាំងឡាយ សេចក្តី
ខ្ពុះអរិយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃយ៉ាងនោះដែរ ។
សោតវិញ្ញាណទៀងធូមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។
យាទវិញ្ញាណទៀងធូមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។
ធិត្វិវិញ្ញាណទៀងធូមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។
កាយវិញ្ញាណទៀងធូមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ មេ ។
មនោវិញ្ញាណទៀងធូមិនទៀង ។ មិនទៀងទេ លោកម្ចាស់ ។ ចុះ
របស់ណា ដែលមិនទៀង របស់នោះ ជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ជាទុក្ខ
លោកម្ចាស់ ។ របស់ណា ដែលមិនទៀង ជាទុក្ខ ប្រែប្រួលជាធម្មតា
គួរយល់ឃើញខ្លះរបស់នោះជា ខ្ពុះរបស់អញ ខ្ពុះជាអញ ខ្ពុះជាខ្ពុះអញ
ដូច្នោះដែរ ។ មិនគួរយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ លោកម្ចាស់ ។ សេចក្តី
នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ក្នុងកាល
មុន ពួកយើងបានឃើញតាមពិត គួរសេចក្តីខ្ពុះដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃថា
វិញ្ញាណកាយទាំង ៦ នេះ មិនទៀងទេ ។ ម្ចាស់ទាន់ទាំងឡាយ
ប្រពៃពេកហើយ ម្ចាស់ទាន់ទាំងឡាយ រឿងខ្ពុះ អរិយសាវ័ក ក៏
ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

(២៦១) សេយ្យដាច់ ភតិចិយោ គេលឃ្យ
 បស្ស ឈាយតោ គេលឃ្យ អនិច្ចំ វិបវណាមទ
 វដ្តិមិ អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា អនិច្ចំ អនិច្ចា វិ
 វណាមទម្មា អាកាមិ អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា
 យោ នុ ទោ ភតិចិយោ ឯវំ វេទយ្យ អមុស្ស
 គេលឃ្យធិមស្ស ឈាយតោ គេលឃ្យ អនិច្ចំ វិប
 ណាមទម្មំ វដ្តិមិ អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា អនិច្ចំ អ
 និច្ចា វិបវណាមទម្មា យោ ន ទុស្ស អាកា សា
 និច្ចា នុក សស្សតា អវិបវណាមទម្មាតិ សម្មា ន
 ទោ សោ ភតិចិយោ វទមាតោ វទេយ្យភិ ។ ទោ
 ហេតិ កន្ត ។ តិ កិស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស ហិ
 កន្ត គេលឃ្យធិមស្ស ឈាយតោ គេលឃ្យ អនិច្ចំ
 វិបវណាមទម្មំ វដ្តិមិ អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា អនិច្ចំ
 អនិច្ចា វិបវណាមទម្មា បកេវស្ស អាកា អនិច្ចា វិប
 វណាមទម្មាតិ ។

(២៦២) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាប្រធិបទពេញដោយ
 ប្រេងកំពុងរនះ ប្រេងកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រទេ
 កំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា អណ្តាភក្តីកំមិនទៀង
 មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា កន្ទុកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជមណាទិយាយយ៉ាងនេះថា ប្រធិប
 ពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងរនះ ប្រេងកំមិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រទេកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា
 អណ្តាភក្តីកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា កែតន្តិណា
 របស់ប្រធិបនោះ កន្ទុកនោះទៀងពាត់ បិកថេ មិនមានសេចក្តីប្រ
 ប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ដទៃនោះឈ្មោះថា ទិយាយគ្រឹម
 គ្រូវែងរេ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការទិយាយនោះមិនគ្រូវែង ។ ការ
 ទិយាយនោះមិនគ្រូវែង ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះ
 ថា ប្រធិបពេញដោយប្រេងឯណោះ កំពុងរនះ ប្រេងកំមិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ប្រទេកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា អណ្តាភក្តីកំមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ចាំបាច់
 ទិយាយទៅដល់គម្ពីរបស់ប្រធិបនោះ ដែលជារបស់មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

[២៦៦] ឯវមេវ ទោ ភតិទិយោ យោ នុ ឥ
 ឯវិ វនយ្យ ទ ទោ មេ អន្សត្តិកា អាយតន
 អនិច្ចា យត្ត ទោ ទ អន្សត្តិកា អាយតនេ បដិ
 បដិសិវេនមិ សុទំ វា នុកុំ វា អនុកុមសុទំ ។
 តំ ឯត្តំ ធុរិ សស្សតំ អវិបរិណាមទម្មត្ថំ សម្មា នុ ទេ
 សោ ភតិទិយោ វនមាណោ វនយ្យាតិ ។ ទោ មោទំ
 កន្តុ ។ តំ កិស្ស មោតុ ។ តដ្ឋំ តដ្ឋំ កន្តុ
 បទ្ធយំ បដិច្ច តដ្ឋា តដ្ឋា វននា ធម្មវដ្តតិ តដ្ឋស្ស
 តដ្ឋស្ស បទ្ធយស្ស ឯវេនា តដ្ឋា តដ្ឋា វននា
 ធុរ្យដ្ឋតិ ។ សាទុ សាទុ ភតិទិយោ ឯវិ មោតិ
 ភតិទិយោ មោតិ អវិយស្សវតស្ស យថាភូតិ
 សម្មវ្យញ្ញាយ បស្សតោ ។

[២៦៧] សេយ្យថាបិ ភតិទិយោ មហាតោ កុត្តស្ស
 តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្យំ អនិច្ចំ វិបរិណាមទម្មំ ទន្ទោ
 បិ អនិច្ចា វិបរិណាមទម្មំ សាទាបលាសម្យំ អនិច្ចំ

[២៦៦] ម្ចាស់នាងតាំងខ្យាយ ដំណើរនេះក៏ដូច្នោះដែរ ដទ
 ណាទិយាយយ៉ាងនេះថា កាយកនៈខាងក្នុងតាំង ៦ នេះមិនទៀង កត្តា
 អញ្ញកាស្រ័យកាយកនៈខាងក្នុងតាំង ៦ ហើយ ទទួលដឹងវេទនាណាជា
 សុខ ឬជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ វេទនានោះ ទៀងខាត់
 ប៉ុន្តែ មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ម្ចាស់នាងតាំងខ្យាយ ដទ
 នោះឈ្មោះថា ទិយាយត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការ
 ទិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការទិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។
 បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា វេទនាដែលកើតអំពីកាយកនៈខាងក្នុង
 នោះ ។ តែងកើតទៀង ព្រោះកាស្រ័យបច្ច័យដែលកើតអំពីកាយកនៈ
 ខាងក្នុងនោះ ។ វេទនាដែលកើតអំពីកាយកនៈខាងក្នុងនោះ ។ លេក់ទៅ
 ព្រោះលេក់នៃបច្ច័យដែលកើតអំពីកាយកនៈខាងក្នុងនោះ ។ ។ ម្ចាស់
 នាងតាំងខ្យាយ ប្រពៃណាហើយ ម្ចាស់នាងតាំងខ្យាយ សេចក្តីខ្ចី
 អាយសាវ័ក ក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយច្រាថ្នុងដីប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៦៧] ម្ចាស់នាងតាំងខ្យាយ ប្រៀបដូចជាឈើធានវ្វឹម
 កំពុងឈរនៅ ឬសក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើម
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកឯងសន្ធិក៏មិនទៀង

វិបរិណាមន្ទ្រំ ឆាយាបិ អនិច្ចា វិបរិណាមន្ទ្រា
 យោ ទុ ទោ ភតិចិយោ វិរំ វធម្យ អមុស
 មហាតោ កុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូលម្យំ អនិ
 វិបរិណាមន្ទ្រំ ទន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិណាមន្ទ្រោ សា
 ទាបលាសម្យំ អនិច្ចំ វិបរិណាមន្ទ្រំ យា ឆ ខុស្ស
 ឆាយា សា និច្ចា ទុកំ សស្សតា អវិបរិណាមន្ទ្រា
 សម្មា ទុ ទោ សោ ភតិចិយោ វធមាទោ វធម្យាតំ ។
 ទោ ហេតំ ករុណ្ណ ។ តំ កិស្ស ហេតុ ។ អមុស្ស
 ហិ ករុណ្ណ មហាតោ កុត្តស្ស តិដ្ឋតោ សារវតោ មូ
 លម្យំ អនិច្ចំ វិបរិណាមន្ទ្រំ ទន្ធាបិ អនិច្ចោ វិបរិ
 ណាមន្ទ្រោ សាទាបលាសម្យំ អនិច្ចំ វិបរិណាមន្ទ្រំ
 បកេវស្ស ឆាយា អនិច្ចា វិបរិណាមន្ទ្រាតំ ។

មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ស្រឡាតក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រ
 ែប្រួលជាធម្មតា ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជនណាមិយាយយ៉ាងនេះ
 ថា ឈើដំណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫសក៏មិនទៀង មាន
 សេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា មែកនិងស្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា តែ
 ស្រឡាតណាបេសឈើនោះ ស្រឡាតនោះ ទៀងទាត់ បីគរថា
 មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាទៀយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះ
 ឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរឬ ។ បពិត្រលោកជំទាវម្រើន ការនិយាយ
 ខ្លះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ
 លោកជំទាវម្រើន ព្រោះថា ឈើដំណោះមានខ្លឹម កំពុងឈរនៅ ឫស
 ក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ដើមក៏មិនទៀង មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា មែកនិងស្លឹកក៏មិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជា
 ធម្មតា ចាំបាច់និយាយទៅដល់ទៅស្រឡាតបេសឈើនោះ ដែលជា
 បេសមិនទៀង មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា ។

(២៦៤) ឯវិមេវ ទោ ភកិច្ចិយោ យោ នុ
 ឯវិ វនេយ្យ ធន ទោមេ ពាហិក អាយតនា
 ឯច្ឆា យត្ត ទោ ពាហិក អាយតនេ មជ្ជិច្ច ម
 សំវេនេមិ សុចំ វា នុកុំ វា អនុកុមសុចំ វា
 ឯច្ចំ ធុរិ សស្សតិ អវិបរិណាមធម្មន្តិ សម្មា
 ទោ សោ ភកិច្ចិយោ វនេមាទោ វនេយ្យតិ ។ ។
 ហេតិ កន្តេ ។ តិ កិស្ស ហេតុ ។ តន្តិ ក
 កន្តេ មច្ចយិ មជ្ជិច្ច តន្តា តន្តា វេននា ទប្បន្តំ
 តន្តស្ស តន្តស្ស មច្ចយេស្ស ឯវេនា តន្តា តន្តា
 វេននា ឯវុជ្ឈតិ ។ សាធុ សាធុ ភកិច្ចិយោ ឯវិ
 ហេតិ ភកិច្ចិយោ ហេតិ អវិយស្សាវកស្ស យដាភ្នតិ
 សប្បប្បញ្ញាយ មស្សតោ ។

(២៦៤) ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីនេះក៏ដូច្នោះដែរ ជន
 ណាដែលយ៉ាងនេះថា កាយគនៈខាងក្រៅទាំង ៦ នេះមិនទៀង កាត្ត
 អញ្ញកាស្រ័យកាយគនៈខាងក្រៅហើយ ទទួលជីវិតទៅនាណាជាសុខ ឬ
 ជាទុក្ខ ឬក៏មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ការម្នាក់នោះទៀងទាត់ មិនថា
 មិនមានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតាឡើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ជននោះ
 ឈ្មោះថាឯងាយត្រឹមត្រូវដែរ ។ បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន ការឯងាយ
 ខ្លះមិនត្រូវទេ ។ ការឯងាយនោះមិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ បពិត្រ
 លោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា ទៅនាវដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅនោះ
 តែងកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យច្រើនដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅ
 នោះ ។ ទៅនាវដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅនោះ ។ លេតំទៅ ព្រោះ
 លេតិវច្ចយិដែលកើតអំពីកាយគនៈខាងក្រៅនោះ ។ ម្ចាស់នាងទាំង
 ឡាយ ប្រតិពេកហើយ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ សេចក្តីខ្លះ អវិយ
 សាវកក៏ឃើញពិតប្រាកដដោយប្រាថ្នាដ៏ប្រពៃ យ៉ាងនោះដែរ ។

[២៦៧] សេយ្យជាមិ ភគិនិយោ នត្តោ ។
 យាតកោ វ យោតកានុភសិ វ ភាវី វជិ
 តិណ្ណោន កោវិកានុនោន ភាវី វិកានុយ្យ អនុបប
 អន្តរិ មិសកាយំ អនុបបាតុ ពាហិវិ ធម្មកាយំ ។
 យទេវ តត្ថ អន្តរា វិលិមិសិ អន្តរា នហារុ អន្ត
 តទ្ធនំ តំ គទេវ តិណ្ណោន កោវិកានុនោន សញ្ញិន្ទេយ
 សង្កិន្ទេយ្យ សម្មវិកានុយ្យ សញ្ញិន្ទិញ សង្កិន្ទិញ
 សម្មវិកានុញ វិទុនិញ ពាហិវិ ធម្មកាយំ គេន
 ធម្មន តំ ភាវី បដិច្ចានេត្វា ឯវិ វទេយ្យ កាថវាប
 ភាវី សិយុត្តា វមិថា ធម្មនាតិ សម្មា ទុ ចោ សេ
 ភគិនិយោ វទេយ្យនោ វទេយ្យតិ ។ នោ ហេតិ កន្តេ ។
 តំ កិស្ស ហេតុ ។ អម្ម ហិ កន្តេ នត្តោ កោយា-
 តកោ វ កោយាតកានុភសិ វ ភាវី វជិញ តិណ្ណោន
 កោវិកានុនោន ភាវី វិកានុយ្យ អនុបបាតុ អន្តរិ
 មិសកាយំ អនុបបាតុ ពាហិវិ ធម្មកាយំ យំ យទេវ
 តត្ថ អន្តរា វិលិមិសិ អន្តរា នហារុ អន្តរា តទ្ធនំ

[២៦៨] ម្ចាស់នាងតាំងឡាយ ប្រៀបដូចជាបុរសអ្នកសម្លាប់គោ
 ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលប្រសប់ សម្លាប់មេគោ ហើយធុរ
 ទូរមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង
 មិនឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ វត្ថុណា ។ គឺសាច់វាខាង
 ក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុង គឺការពន្លឺកាត់វត្ថុនោះ ។
 ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត សុខការពន្លឺកាត់ចេះហើយ ក៏បក
 យកស្បែកខាងក្រៅ មកគ្របមេគោនោះ ដោយស្បែកនោះវិញដដែល
 ហើយនិយាយយ៉ាងនេះថា មេគោនេះ នៅបានស្បែកដូចមុនដដែល
 ម្ចាស់នាងតាំងឡាយ ផន្ទនោះឈ្មោះថា និយាយត្រឹមត្រូវដែរ ។
 ចតិគ្រាលោកដ៏ចម្រើន ការនិយាយនោះមិនត្រូវទេ ។ ការនិយាយនោះ
 មិនត្រូវ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ចតិគ្រាលោកដ៏ចម្រើន ព្រោះថា បុរស
 អ្នកសម្លាប់គោ ឬកូនសិស្សអ្នកសម្លាប់គោដែលពារដែលប្រសប់ បាន
 សម្លាប់មេគោ ហើយធុរទូរមេគោ ដោយកាំបិតសម្រាប់ការគោដ៏មុត
 មិនឲ្យខូចសាច់ខាងក្នុង មិនឲ្យខូចស្បែកខាងក្រៅ បណ្តាវត្ថុទាំងនោះ
 វត្ថុណា ។ គឺសាច់វាខាងក្នុងក្តី សរសៃខាងក្នុងក្តី ចំណង់ខាងក្នុងក្តី

តំ តាវេ តិណ្ណេន កោវិកាន្តនេន តាវិ សញ្ញន្តេ
សង្កន្តេយ្យ សម្មវិកាន្តេយ្យ សញ្ញន្តិកា សង្កន្តិ
សម្មវិកាន្តិកា វិន្តិកា ពហិវិ ចម្មកាយំ គេ
ចម្មេន តំ តាវិ បដិច្ចានេកា កំត្យាមំ សោ ។
វិទេយ្យ តថេវាយំ តាវិ សំយុត្តា ឥមិថា ចម្មេថា
អថេវា សា តាវិ វិសំយុត្តា គេវេវ ចម្មេន ។

[២៦៦] ឧបសា ទោ មេ អយំ ភគិណិយេ
កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាណោយេ ។ អយាមវេត្ត អត្តោ
អន្តរោ មំសកាយោតិ ទោ ភគិណិយោ ចន្ទេន
អន្សត្តិកានំ អាយតនានំ អនិវចនំ ។ ពហិវេ
ចម្មកាយោតិ ទោ ភគិណិយោ ចន្ទេន ពហិវានំ
អាយតនានំ អនិវចនំ ។ អន្តរា វិលិមិសំ អន្តរា
នហារុ អន្តរា ពន្ធនន្តិ ទោ ភគិណិយោ នន្តិក-
តស្សតិ អនិវចនំ ។ តិណ្ណំ កោវិកាន្តនន្តិ ទោ
ភគិណិយោ អវិយាយេតិ បញ្ញាយ អនិវចនំ ។ យាយំ
អវិយា បញ្ញា អន្តរា តាលេសំ អន្តរា សញ្ញាននំ
អន្តរា ពន្ធនំ សញ្ញន្តិ សង្កន្តិ សម្មវិកាន្តិ ។

កំការពន្ធកាតំវុត្តោ ។ ដោយកំបិកសម្រាប់ការគោដឹមុត លុះការ
ពន្ធកាតំវុត្តោហើយ កំចកយកស្សកខាងក្រៅ មកគ្របមេតាខាង
ដោយស្សកខាងដដែល អ្នកខាងទិយាយយំនិទេថា មេតាខាង
នៅខាងស្សកដូចមុនដដែល កំពិកមេហើយ ប៉ុន្តែមេតាខាងក្រោយ
ចាកស្សកខាងទៅហើយ ។

[២៦៦] ម្ចាស់ទាន់ចំណីឡាយ ពាក្យថា ដល់យើងធ្វើ
ហើយនេះ ដើម្បីឲ្យភ្នកទាន់ដឹងច្បាស់ខ្លះសេចក្តីអនិច្ចារ្យ ។ ឯសេចក្តី
អនិច្ចារ្យក្នុងអាយតនៈនេះដូចគ្នាទៅនេះ ។ ម្ចាស់ទាន់ចំណីឡាយ ពាក្យថា
សាច់ខាងក្នុងដូចខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈខាងក្នុង ៦ ។ ម្ចាស់ទាន់
ចំណីឡាយ ពាក្យថាស្សកខាងក្រៅដូចខ្លះ ជាឈ្មោះនៃអាយតនៈ
ខាងក្រៅ ៦ ។ ម្ចាស់ទាន់ចំណីឡាយ ពាក្យថា សាច់វាខាងក្នុងក្តី
សវនៈខាងក្នុងក្តី ចំណងខាងក្នុងក្តី ដូចខ្លះ ជាឈ្មោះនៃនិមិត្តភក្តិ ។
ម្ចាស់ទាន់ចំណីឡាយ ពាក្យថា កំបិកសម្រាប់ការគោដឹមុតដូចខ្លះ ជា
ឈ្មោះនៃប្រាជ្ញាជំនុំស្រី ។ ប្រាជ្ញាជំនុំស្រីនេះ តែងការពន្ធកាតំ
ខ្ញុំតិលេសខាងក្នុង សំយោជនៈខាងក្នុង និងចំណងខាងក្នុង ។

(២៦៧) សន្ត ទោ ឥមេ កតិចិយោ ពោជ្ឈ
 យេសំ ភាវិតត្តា ពហុលីកតត្តា ភិក្ខុ វាសវ
 ទយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ជិដ្ឋេវ ធម្ម
 សយំ អភិញ្ញា សន្តិកត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ
 កាតមេ សន្ត ។ ឥន កតិចិយោ ភិក្ខុ សា
 សម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ វិវេកធិស្សិតំ វិរាគធិស្សិតំ ជិរោ
 ធិស្សិតំ វេស្សក្កបរិណាមំ ធម្មវិទយសម្ពោជ្ឈន្តំ វ
 វេតិ ... វិរយសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ ... បិតិសម្ពោជ្ឈន្តំ ភ
 វេតិ... បស្សន្តិសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ... សមាធិសម្ពោជ្ឈ
 ភាវេតិ ... ឧបេត្តាសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ វិវេកធិស្សិតំ
 វិរាគធិស្សិតំ ជិរោធិស្សិតំ វេស្សក្កបរិណាមំ ។
 ឥមេ ទោ កតិចិយោ សន្ត ពោជ្ឈន្តា យេសំ ភាវិតត្តា
 ពហុលីកតត្តា ភិក្ខុ វាសវាធិ ទយា អនាសវំ
 ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ជិដ្ឋេវ ធម្ម សយំ អភិញ្ញា
 សន្តិកត្តា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។

[១៦៧] ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពោជ្ឈន្តទាំងប្រាំពីរនេះ ភិក្ខុ
 ណាចម្រើនហើយ ធ្វើឲ្យរឿយ ។ ហើយ ភិក្ខុនោះ វេទន៍អស់ភាសាៈ
 ទាំងឡាយ ហើយក្រាស់ជើង ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់បានដោយខ្លួនឯង ក៏
 បច្ចុប្បន្ន ខ្លួនចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានភាសាៈ សម្រេច
 សម្រាន្តនោះដោយវិធានបដទាំង ៤ ។ ពោជ្ឈន្តទាំង ៧ ដូចម្តេចខ្លះ ។
 ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ភិក្ខុក៏សាសនានោះ ចម្រើនខ្ពស់សិរម្តោជ្ឈន្ត
 ដែលអស្រ័យ ខ្លួនសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ អស្រ័យខ្លួនសេចក្តីប្រាសចាក
 កម្រេក អស្រ័យខ្លួនសេចក្តីលេក ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលេក
 ចម្រើនខ្ពស់វិទយសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្ពស់វិរយសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើន
 ខ្ពស់បិកិសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្ពស់បស្សន្តិសម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្ពស់មាធិ
 សម្ពោជ្ឈន្ត ... ចម្រើនខ្ពស់ឧបេត្តាសម្ពោជ្ឈន្ត ដែលអស្រ័យខ្លួនសេចក្តី
 ស្ងប់ស្ងាត់ អស្រ័យខ្លួនសេចក្តីប្រាសចាកកម្រេក អស្រ័យខ្លួនសេចក្តី
 លេក ឈមមុខទៅកាន់សេចក្តីលេក ។ ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ
 ពោជ្ឈន្តទាំង ៧ នេះឯង ដែលភិក្ខុណាបានចម្រើន បានធ្វើឲ្យរឿយ ។
 ហើយ ភិក្ខុនោះវេទន៍អស់ភាសាៈទាំងឡាយ ហើយក្រាស់ជើង ធ្វើឲ្យ
 ជាក់ច្បាស់បានដល់ដោយខ្លួនឯងក៏បច្ចុប្បន្ន ខ្លួនចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ
 ដែលមិនមានភាសាៈ សម្រេចសម្រាន្តនោះដោយវិធានបដទាំង ៤ ។

(២៦៨) អថ ខោ អាយស្មា ទទ្ធកោ ភា ភិក្ខុ
 យោ ឥមំនា ឡិវំនេន ឡិវំនិក្ខា ឧយ្យាដេសំ កុ
 ភតិវិយោ កាលោតិ ។ អថ ខោ ភា ភិក្ខុវិប
 អាយស្មតោ ទទ្ធកស្ស ភាសិកំ អភិទន្តិក្ខា អទុម
 ទិក្ខា ឧដ្ឋាយាសនា អាយស្មន្តំ ទទ្ធកំ អភិវំនេន
 បទត្តិណំ កត្វា យេន ភគវំ តេទុបសន្តិមីសុ ទេ
 សន្តិមិក្ខា ភគវន្តំ អភិវំនេន ឯកមន្តំ អដ្ឋិសុ
 ឯកមន្តំ វិថា ខោ ភា ភិក្ខុវិយោ ភគវំ ឯក
 វេន កត្តថ ភិក្ខុវិយោ កាលោតិ ។ អថ ខោ ភា
 ភិក្ខុវិយោ ភគវន្តំ អភិវំនេន បទត្តិណំ កត្វា
 បន្តិមីសុ ។

(២៦៩) អថ ខោ ភគវំ អចិប្បក្កន្តាសុ ភាសុ ភិក្ខុ-
 វិសុ ភិក្ខុ អាមាទ្តសិ សេយ្យថាថិ ភិក្ខុវេ តទហុ-
 ថោសថេ បណ្ណាសេ ទ ហោតិ ពហុនោ ជទស្ស
 កត្វា វំ វិមតិ វំ ខោនោ ទុ ខោ ចនោ បុណ្ណោ ទុ
 ខោ ចនោតិ អថ ខោ បុណ្ណោ ចនោ ក្រេវ ហោតិ

(២៦៨) លំដាប់នោះ លុះព្រះទន្ធកៈមានកាយ បាន
 ខ្លោនភិក្ខុទាំងនោះដោយឧកទនេះហើយ រើបបញ្ជូនទៅថា ម្ចាស់
 នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងាចហើយ ចូរទៅទៅចុះ ។ ព្រះនាង
 ពួកភិក្ខុនោះ ត្រេកអរ អនុមោទនា ចូរភាសិករបស់ព្រះទន្ធកៈមាន
 កាយហើយ ក៏ព្រាមភិក្ខុសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះទន្ធកៈមានកាយ ធ្វើ
 ប្រទក្សិណហើយ ទើបចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅ
 ដល់ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ហើយបិទនៅក្នុងទីជីសមគួរ ។ លុះពួក
 ភិក្ខុនោះ បិទនៅក្នុងទីជីសមគួរហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគគ្រាស់
 យ៉ាងនេះថា ម្ចាស់នាងទាំងឡាយ ពេលល្ងាចហើយ ចូរទៅចុះ ។
 លំដាប់នោះ ពួកភិក្ខុនោះថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ
 ហើយទើបចេញទៅ ។

(២៦៩) កាលដែលពួកភិក្ខុនោះ ចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន
 ទើបព្រះមានព្រះភាគ គ្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំង
 ឡាយ ក្នុងវិជ្ជុទុរោសថទី ១៨ ដទៃជាច្រើនតែមិនមានសេចក្តីសន្ស័យ
 ឬស្រឡាញ់លំដាប់ ព្រះទន្ធកៈ ឬព្រះទន្ធកេញដូច្នោះឡើយ គឺចូលចិត្ត
 ថា ព្រះទន្ធកេញដោយគិត សេចក្តីនេះ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ

សម្រាយឧបសគ្គ ឧត្តរោហិតសូត្រ ភាសិតិទ្ធី

ឯវមេវ ទោ ភិក្ខុវេ តា ភិក្ខុនិយោ ទទ្ធកា
ឧត្តរោសនាយ អត្តមទា វេវ បរិបុណ្ណសន្តិយ្យា ច
តាសិ ភិក្ខុវេ បញ្ជិទ្ធិ ភិក្ខុនិយោ យា បច្ឆិមិកា
ភិក្ខុនិ សា^(២) សោតាបដ្ឋា អវិទិតាតទម្មា និយ
សម្ពោធិបរាយនាតិ ។ ននមរោច ភកា អត្តម
ទេ ភិក្ខុ ភកវតោ ភាសិតិ អភិទទ្ធី ។

ឧត្តរោហិតសូត្រ ចត្តិ ទិទ្ធី

១ ឧ. បច្ឆិមា ។ ២ ឧ. តា ភិក្ខុនិយោ ។

សម្រាយឧបសគ្គ ឧត្តរោហិតសូត្រ សេចក្តីត្រេតអវិទិតោភាសិត

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកភិក្ខុនិយោ មានសេចក្តីត្រេតអវិទិតោភាសិត
នាមសំខុកភិក្ខុផង មានបំណងពេញលេញផង ក៏មានទុច្ចរយ្យ
យ៉ាងនោះដែរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចព្រោះភិក្ខុទាំងឡាយប្រាំរយ
នោះ ភិក្ខុនិយោដែលក្រោយរបស់ពួក ភិក្ខុនិយោ ជាសោតាបដ្ឋា
មានសភាពមិនធ្លាក់ទៅក្នុងអប្បាយក្នុង ជាអ្នកទៀង កាទៅក្នុងមុខ
នឹងបានគ្រាស់ជីវិត (នូវសច្ចធម៌) ។ លុះត្រេតមានព្រះភាគគ្រាស់
ពាក្យនេះចប់ហើយ ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីត្រេតអវិទិតោ
ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឧត្តរោហិតសូត្រ ទី ២ ។

បញ្ចប់ ប្បទានរាហុលោភិទស្ត្រ

[២៧០] ឯកស្រី សុតំ ។ ឯកំ សមយំ កក
សាវត្ថុយំ វិហារតំ ជេតវនំ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា
មេ ។ អថទោ កកវតោ វហោកកស្ស បដិសស្សិ
នស្ស ឯវំ ចេតសោ បរិវតត្តោ ទទចានំ បរិបត្ត
ទោ រាហុលស្ស វិមុត្តិបរិចារនិយោ នម្មា យទ្ធាប
រាហុលំ ទុត្តរំ អាសវាទំ ទយេ វិទេយ្យន្តំ ។

[២៧១] អថទោ កកវា បុព្វណ្ណសមយំ និវា
សេត្វា បត្តចិវរមាទាយ សាវត្ថុ បិណ្ឌាយ ចារិសំ ។
សាវត្ថុយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាកត្តំ បិណ្ឌចាតប្ប
ដិក្កត្តោ អាយស្សន្តំ រាហុលំ អាមន្តសំ កណ្ណាហិ
រាហុល និសីទនំ យេន អនុវទំ គេទុបសង្កមិស្សាម

ប្បទានរាហុលោភិទស្ត្រ ទី ៥

[២៧០] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះធាន
ព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី និក
ក្រុងសាវត្ថិ ។ គ្រោះនោះឯង ព្រះធានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្នុងទី
ស្ងាត់ ក្នុងសម្លំ (ក្នុងផលសមាបត្តិ) ក៏មានព្រះគម្រិត្តព្រះហឫទ័យ
កើតឡើងយ៉ាងនេះថា ធម៌ទាំងឡាយសម្រាប់ធ្វើវិបុត្តិឲ្យបានសុខ របស់
រាហុល បានសុខហើយ បើដូច្នោះ គួរតែកថាគន្ធនានារាហុល ក្នុង
ការអស់ទៅនៃការវិចារិទ្ធាយ ករទៅទៀត ។

[២៧១] គ្រោះនោះឯង ព្រះធានព្រះភាគ ទ្រង់ស្រឡាញ់ប្រដាប់បាត្រ
និងបិរ ក្នុងវេលាព្រឹកព្រហាម ស្តេចចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថិ ដើម្បី
បិណ្ឌបាត ។ លុះព្រះអង្គស្តេចទៅបិណ្ឌបាត ក្នុងក្រុងសាវត្ថិហើយ
ត្រឡប់មកអំពីបិណ្ឌបាតក្នុងកាលជាមានក្រោយនៃកត្តវិញ ទ្រង់ត្រាស់
ហៅព្រះរាហុលមានកាយុថា ម្ចាស់រាហុល បូអ្នកកាន់យកសំភក្តី
និសីទនៈ យើងនឹងចូលទៅឯអនុវទ (ព្រៃដាច់នៅនៃចោរភ្នាក់)

និងវិសោធន៍ ។ ឯវិសោធន៍ ទៅ អាយស្ម័ន រាជ
 លោក ក្រសួង បដិស្ឋិតា មិសិទ្ធិ អនាយ ក្រសួង
 បដិស្ឋិតា បដិស្ឋិតា អនុត្តិ ។ គេន ទៅ បដិ សម
 យេន អនេកានិ ទេវតាសហស្សនិ ក្រសួង អនុ
 ត្តានិ ហោត្តិ អនុ ក្រសួង អាយស្ម័ន រាជ
 ទុក្ខិ អនេកានិ ទេវតាសហស្សនិ ។ អនេ ទៅ ក្រសួង
 អនុត្តិ អនេកានិ ទេវតាសហស្សនិ ក្រសួង បដិស្ឋិតា
 អនេ មិសិទ្ធិ ។ អាយស្ម័ន ទៅ រាជលោ
 ក្រសួង អនេកានិ បដិស្ឋិតា មិសិទ្ធិ ។

(២៧២) ឯវិសោធន៍ ទៅ អាយស្ម័ន រាជ

លី ក្រសួង ឯវិសោធន៍ តំ ក៏ មញ្ញសិ រាជលោ
 ក្រសួង មិសិទ្ធិ ក៏ អនុត្តិ ក៏ ។ អនុត្តិ ក្រសួង ។

ដើម្បីសម្រាកក្នុងរាជវាំង ។ ព្រះបណ្ឌិតសុភ័ក្ត្រ ទទួលបានព្រះ
 ត្រាដឹក ខែព្រះបាទព្រះបាទ ព្រះបណ្ឌិត ព្រះអង្គ ហើយក៏
 កាន់យកសិទ្ធិមិសិទ្ធិ ដើរតាមក្រោយ ។ ព្រះបាទព្រះបាទ ។
 សម័យនោះឯង ទៅក្រសួង ទៅក្រសួងព្រះបាទព្រះបាទ ដោយ
 គិតថា ថ្ងៃនេះព្រះបាទព្រះបាទ មិនទទួលបានព្រះបណ្ឌិតសុភ័ក្ត្រ
 ការអស់ទៅនៃការសិក្សា ក្រសួង ។ ព្រះបាទព្រះបាទ ព្រះ
 បាទព្រះបាទ ព្រះបណ្ឌិតសុភ័ក្ត្រ ហើយគង់នៅលើអាសនៈ
 ដែលគ្រោលថ្វាយទៀបគល់ឈើមួយដើម ។ ចំណែកព្រះបណ្ឌិតសុភ័ក្ត្រ
 ក៏ថ្វាយបង្គំព្រះបាទព្រះបាទ ហើយគង់ក្នុងទីសមរម្យ ។

(២៧២) លុះព្រះបណ្ឌិតសុភ័ក្ត្រ គង់នៅក្នុងទីសមរម្យ

ហើយ ទើបព្រះបាទព្រះបាទព្រះបាទសុភ័ក្ត្រ ម្ចាស់ព្រះបណ្ឌិតសុភ័ក្ត្រ
 សំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ចុះទៀងឬមិនទៀង ។ ព្រះបណ្ឌិត
 បាទព្រះបាទព្រះបាទ បដិស្ឋិតាមិសិទ្ធិ មិនទៀងទេ ។

យម្បតាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វា តំ សុចំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
កន្ត ។ យម្បតាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យ
នុ តំ សមទុបស្សិតុំ ឯតិ មម ឯសោហាមស្មិ
ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ នោ ហេតិ កន្ត ។

(២៧៣) តំ កំ មញ្ញសិ វហុល រុទា ធិដ្ឋា
វា អធិដ្ឋា វាតិ ។ អធិដ្ឋា កន្ត ។ យម្បតាធិដ្ឋំ
ទុក្ខំ វា តំ សុចំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត ។ យម្ប
តាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កល្យ នុ តំ សមទុ
បស្សិតុំ ឯតិ មម ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ អត្តា
តិ ។ នោ ហេតិ កន្ត ។

(២៧៤) តំ កំ មញ្ញសិ វហុល ចក្កវិញ្ញាណំ
ធិដ្ឋំ វា អធិដ្ឋំ វាតិ ។ អធិដ្ឋំ កន្ត ។ យម្បតាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ
វា តំ សុចំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្ត ។ យម្បតាធិដ្ឋំ ទុក្ខំ

ចុរេបសំណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខបូជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រ
ប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះ
ជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
គួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៣) ម្ចាស់វហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច ចូរ
ទៀតចុរេបសំណាមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀតទេ ។ ចុរេបសំ
ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខបូជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ជាទុក្ខ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួល
ជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជា
អញ ខ្លះជាខ្លួនរបស់អញ ដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៤) ម្ចាស់វហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
ចក្កវិញ្ញាណទៀតចុរេបសំណាមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀត
ទេ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត របស់នោះ ជាទុក្ខបូជាសុខ ។
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុរេបសំណាមិនទៀត ជាទុក្ខ

វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ទុំ តំ សមទុបស្សិតំ
មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ទោ ទេ
កន្តេ ។

(២៧៩) តំ កំ មញ្ញសិ កហុល ចក្ខុសម្ពុស្ស
និទ្ទោ វា អនិទ្ទោ វាតិ ។ អនិទ្ទោ កន្តេ ។ យម្ប
និទ្ទំ ទុក្ខំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម
នានិទ្ទំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ទុំ តំ សមទុបស
តំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ
ទោ ហេតិ កន្តេ ។

(២៨០) តំ កំ មញ្ញសិ កហុល យមិទំ ចក្ខុ
សម្ពុស្សវ្យាដ្ឋយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាតតិ សញ្ញាតតិ សង្ខា
រកតំ វិញ្ញាណាតតំ តម្បំ និទ្ទំ វា អនិទ្ទំ វាតិ ។ អនិទ្ទំ
កន្តេ ។ យម្បនានិទ្ទំ ទុក្ខំ វា តំ សុទំ វាតិ ។
ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បនានិទ្ទំ ទុក្ខំ វិបរិណាមធម្មំ

មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា កើតមាននិយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា គុំ
របស់អញ គុំជាអញ គុំជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរ ។ ចត្តក្រព្រះ
អង្គជីវចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៧៩) ខ្នាលកហុល អ្នកសំខាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
ចក្ខុសម្ពុស្ស ទៀតឬមិនទៀត ។ ចត្តក្រព្រះអង្គជីវចម្រើន មិនទៀតទេ ។
ចុះរបស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ចត្តក្រព្រះអង្គ
ជីវចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
ប្រែប្រួលជាធម្មតា កើតមាននិយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា គុំរបស់អញ
គុំជាអញ គុំជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរ ។ ចត្តក្រព្រះអង្គជីវចម្រើន
មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨០) ខ្នាលកហុល អ្នកសំខាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
ធម្មជាតិណាគឺ វេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ កើត
ទៀត ក្រោះចក្ខុសម្ពុស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ កើតទៀត ឬមិន
ទៀត ។ ចត្តក្រព្រះអង្គជីវចម្រើន មិនទៀតទេ ។ ចុះរបស់ណា
មិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ ចត្តក្រព្រះអង្គជីវចម្រើន ជា
ទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រែប្រួលជាធម្មតា

កាល្មំ ទុំ តំ សមទុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហា-
មស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ ហេតិ កន្តេ ។

[២៧៧] តំ កំ មញ្ញសិ កហុល សោតំ ធិត្ថំ
វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តេ ។ មេ ។ យោធំ ធិត្ថំ
វា អធិត្ថំ វាតិ ។ អធិត្ថំ កន្តេ ។ មេ ។ ធិត្ថំ ធិត្ថា
វា អធិត្ថា វាតិ ។ អធិត្ថា កន្តេ ។ មេ ។ កាយោ
ធិត្ថោ វា អធិត្ថោ វាតិ ។ អធិត្ថោ កន្តេ ។ មេ ។

[២៧៨] តំ កំ មញ្ញសិ កហុល មឆោ ធិត្ថោ វា
អធិត្ថោ វាតិ ។ អធិត្ថោ កន្តេ ។ យម្បឆាធិត្ថំ ទុក្ខំ
វា សុទ្ធិ វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តេ ។ យម្បឆាធិត្ថំ ទុក្ខំ
វិចរិណាមធម្មំ កាល្មំ ទុំ តំ សមទុបស្សិតុំ ឯតំ មម
ឯសោហាមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ឆោ ហេតិ កន្តេ ។

តើគួរនឹងយល់ឃើញចុះរថសំនោះថា តុំរថសំអញ តុំរថអញ តុំរថ
ខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់
ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៧៧] ម្នាលកហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ថាដូចម្តេច
ត្រចៀកទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។
ច្រមុះទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។
អណ្តាតទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។
កាយទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ មេ ។

[២៧៨] ម្នាលកហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះថាដូចម្តេច ភ្នំ
ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរថសំ
ណាមិនទៀង រថសំនោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
ជាទុក្ខ ។ ចុះរថសំណាមិនទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួល
ជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញរថសំនោះថា តុំរថសំអញ តុំរថអញ
តុំរថខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹង
យល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

សប្បាយគន្លឹះស្ស ព្រះបាទសុរិយោវរ្ម័ន មហេវិញ្ញាណ

(២៧៧) តំ កី មញ្ញសិ ភហុល ធម្មា ធិត្ត
 វា អធិត្តា វាតិ ។ អធិត្តា កន្តេ ។ យម្បចាធិត្ត
 ធិត្តំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ធិត្តំ កន្តេ ។ យម្ប
 ចាធិត្តំ ធិត្តំ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ទុ តំ សមទុ
 បស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។
 ចោ ហេតំ កន្តេ ។

(២៨០) តំ កី មញ្ញសិ ភហុល មហេវិញ្ញាណ
 ធិត្តំ វា អធិត្តំ វាតិ ។ អធិត្តំ កន្តេ ។ យម្បចាធិត្ត
 ធិត្តំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ធិត្តំ កន្តេ ។ យម្បចាធិត្ត
 ធិត្តំ វិបរិណាមធម្មំ កាល្យំ ទុ តំ សមទុបស្សិតុំ
 ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ
 ហេតំ កន្តេ ។

សប្បាយគន្លឹះស្ស ព្រះបាទសុរិយោវរ្ម័ន មហេវិញ្ញាណ

(២៧៨) ម្ចាស់ភហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច
 គង្វារម្នាក់ទៀតឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀតទេ ។
 ចុះរបស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា កើតអនិច្ចយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ញុំរបស់អញ
 ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនអនិច្ចយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

(២៨០) ម្ចាស់ភហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះជាដូចម្តេច
 មហេវិញ្ញាណទៀតឬមិនទៀត ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀតទេ ។
 ចុះរបស់ណាមិនទៀត របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គ
 ដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀត ជាទុក្ខ មានសេចក្តី
 ប្រែប្រួលជាធម្មតា កើតអនិច្ចយល់ឃើញនូវរបស់នោះថា ខ្ញុំរបស់អញ
 ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន
 មិនអនិច្ចយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៨១] តំ កំ មញ្ញាសិ វហុល មនោសម្មាស្ស
 ធិត្វោ វា អធិត្វោ វាតិ ។ អធិត្វោ កន្តោ
 យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វា តំ សុទំ វាតិ ។ ទុក្ខំ
 កន្តោ ។ យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វិបវិណាមទម្មំ កាល្មំ
 ទុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ
 មេ អត្តាតិ ។ ចោ ហេតំ កន្តោ ។

[២៨២] តំ កំ មញ្ញាសិ វហុល យមិទំ មនោ
 សម្មាស្សប្បច្ចយា ទប្បជ្ជតិ វេទនាកតំ សញ្ញាកតំ
 សង្ខារកតំ វិញ្ញាណកតំ តម្បិ ធិត្វំ វា អធិត្វំ វាតិ ។
 អធិត្វំ កន្តោ ។ យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វា តំ សុទំ
 វាតិ ។ ទុក្ខំ កន្តោ ។ យម្បតាធិត្វំ ទុក្ខំ វិបវិ-
 ណាមទម្មំ កាល្មំ ទុ តំ សមនុបស្សិតុំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ ។ ចោ ហេតំ
 កន្តោ ។

[២៨៣] ឯវិ មស្សិ វហុល សុតវា អវិយ-
 ស្សវកោ ទក្ខុស្មិបិ^(១) ធិត្វំនតិ រូមេសុបិ ធិត្វំនតិ

១ ឧ. ម. អបិសត្វោ ន ទិស្សតិ ។

[២៨១] ម្ចាស់វហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
 មនោសម្មាស្ស ទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិន
 ទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជាទុក្ខឬជាសុខ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ នូវរបស់នោះជា
 ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៨២] ម្ចាស់វហុល អ្នកសំគាល់សេចក្តីនោះ ជាដូចម្តេច
 ធម្មជាតិណាតិវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ តែងតែត្រឡប់ ព្រោះ
 មនោសម្មាស្សជាបច្ច័យ ធម្មជាតិនោះ តើទៀងឬមិនទៀង ។ បពិត្រ
 ព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនទៀងទេ ។ ចុះរបស់ណាមិនទៀង របស់នោះជា
 ទុក្ខឬជាសុខ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជាទុក្ខ ។ ចុះរបស់ណាមិន
 ទៀង ជាទុក្ខ មានសេចក្តីប្រប្រួលជាធម្មតា តើគួរនឹងយល់ឃើញ
 នូវរបស់នោះជា ខ្លះរបស់អញ ខ្លះជាអញ ខ្លះជាខ្លួនអញ ដូច្នោះដែរឬ ។
 បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មិនគួរនឹងយល់ឃើញយ៉ាងនោះទេ ។

[២៨៣] ម្ចាស់វហុល អវិយសាតិ ដែលមានសេចក្តីចេះដឹង
 យល់ឃើញយ៉ាងនេះ គឺឡើយណាយក្នុងខ្លួន ឡើយណាយក្នុងរូបផង

សម្រាយកងវិញ្ញាណ ឧប្បកហុលោកិយសុត្តន្ត អាយតនាវិចិត្តិខនំ

ចក្កវិញ្ញាណោមិ វិចិត្តិខនិ ចក្កសម្មស្ស្រមិ វិចិត្តិខនិ
 យមំនំ ចក្កសម្មស្ស្រម្បត្តយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាភក្កិ
 សញ្ញាភក្កិ សង្ខារភក្កិ វិញ្ញាណភក្កិ តស្មីមិ វិចិត្តិខនិ ។
 សោតស្មីមិ វិចិត្តិខនិ សទ្ធសុមិ វិចិត្តិខនិ ... យាទស្មីមិ
 វិចិត្តិខនិ... កទ្ធសុមិ វិចិត្តិខនិ... ជិក្ខុយមិ វិចិត្តិខនិ វសេ
 សុមិ វិចិត្តិខនិ ... កាយស្មីមិ វិចិត្តិខនិ ជាដួលេសុមិ
 វិចិត្តិខនិ ... មនស្មីមិ វិចិត្តិខនិ ធម្មេសុមិ វិចិត្តិខនិ ម
 លោវិញ្ញាណោមិ វិចិត្តិខនិ មលោសម្មស្ស្រមិ វិចិត្តិខនិ
 យមំនំ មលោសម្មស្ស្រម្បត្តយា ឧប្បជ្ជតិ វេទនាភក្កិ
 សញ្ញាភក្កិ សង្ខារភក្កិ វិញ្ញាណភក្កិ តស្មីមិ វិចិត្តិខនិ
 តិ ។ វិចិត្តិខនិ វិជ្ជតិ វិភាតា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្មី វិមុត្ត-
 មិត្តិ^(១) ញាណំ រោតិ វិណា ជាតិ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ
 កាតំ ករណីយំ នាបរិ ឥន្ទត្តាយាតិ មជាចាតីតិ ។

១ វិមុត្តមិត្តិ ឃាហេ ។

សម្រាយកងវិញ្ញាណ ឧប្បកហុលោកិយសុត្តន្ត សេចក្តីឡើយណាយក្កិអាយតនះជាដើម

ខៀយណាយ ក្កិចក្កវិញ្ញាណផង ខៀយណាយក្កិចក្កសម្ពុស្ស្រផង
 ខៀយណាយក្កិវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង
 ព្រោះចក្កសម្ពុស្ស្រជាបច្ច័យផង ។ ខៀយណាយក្កិគ្រះចៀកផង ខៀយ
 ណាយក្កិសំឡេងផង ... ខៀយណាយក្កិច្រមុះផង ខៀយណាយក្កិ
 ក្លិនផង ... ខៀយណាយក្កិអណ្តាតផង ខៀយណាយក្កិសេដផង ...
 ខៀយណាយក្កិកាយផង ... ខៀយណាយក្កិដាម្បងផង ... ខៀយ
 ណាយក្កិចិត្តផង ខៀយណាយក្កិធម្មារម្មណ៍ផង ខៀយណាយក្កិ
 មនោវិញ្ញាណផង ខៀយណាយក្កិមនោសម្ពុស្ស្រផង ខៀយណាយ
 ក្កិវេទនា សញ្ញា សង្ខារ វិញ្ញាណ ដែលកើតឡើង ព្រោះមេតា-
 សម្ពុស្ស្រជាបច្ច័យផង ។ កាលអាយសារិក ខៀយណាយ (យ៉ាងនេះ)
 ហើយ ក៏ប្រាសចាកគម្រោក ចិត្តក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះ
 ប្រាសចាកគម្រោក កាលបើចិត្តផុតស្រឡះហើយ ប្រាជ្ញាភិក្ខុកើតឡើង
 ជា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អាយសារិកនោះ ក៏ដឹងច្បាស់ដូច្នោះថា ជាភិ
 (របស់ភក្កាអញ) អស់ហើយ ព្រហ្មចរិយះភក្កាអញបានប្រព្រឹត្តគ្រប់
 គ្រាន់ហើយ សោច្យសកិច្ចភក្កាអញបានធ្វើរួចហើយ កិច្ចផ្សែងប្រព្រឹត្ត
 ទៅដើម្បីសោច្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

[២៨២] ឥន្ទមហេន ភគវា អន្តមនោ អាយុ ។
 ភហុលោ ភគវតោ ភាសិតិ អភិទទ្ធិតិ ។ ឥមស្មិ
 ត្វ មន^(១) វេយ្យាករណស្មិ ភត្តិមនោ អាយុស្ម
 តោ ភហុលស្ស អនុបាធាយ អាសវេហិ ចិត្តំ ។
 មុត្តិ ។ តាសត្វ អនេតាទិ វេតាសហស្សន
 វិរទិ វិគមសំ ធម្មចតុំ ទុទទាទិ យំ កិញ្ច សម្ម
 ធម្មចម្ពំ សទ្ធាន្តំ ធិរោធម្មចម្ពំ ។

ទូប្បភហុលោវេស្មំ បក្ខមំ ធិវ្តិ ។

• ១. ឥមស្មិ ភោ បទ ។

[២៨២] លុះព្រះមោទិត្រភោគ ទ្រង់សំដែងនូវព្រះសូត្រនេះចប់
 ហើយ ព្រះពហុលមានកាយ ក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ ទំនីកាសិក
 នៃព្រះមោទិត្រភោគ ។ កាលដែលព្រះមោទិត្រភោគ ទ្រង់សំដែង
 នូវវេយ្យាករណ៍នេះចប់ហើយ ចិត្តរបស់ពហុលមានកាយ ក៏បានចូល
 ស្រឡាញ់ចិត្តភាសិតិទាំងឡាយ ព្រោះមិនច្រកាន់ចំ (ជាអញ ជាយើង)
 ទៀតឡើយ ។ ធម្មចក្ក^(១) (វិភូតយេញធម៌) ដ៏ប្រាសចាកធូលីភិក្ខុភា-
 វិក្កិលេស ប្រាសចាកមន្ទិលភិក្ខុសល បានកើតឡើងហើយ ដល់ពួក
 ទេវតាច្រើននាមទាំងនោះ ធម្មជាតិអរាមួយ មានកិរិយាកើតឡើង
 ជាធម្មតា ធម្មជាតិទាំងអស់នោះ មានកិរិយាលេខៈទៅវិញជាធម្មតា ។

ចប់ ទូប្បភហុលោវេស្មនូវព្រះ ទំ ៥

• ក្នុងព្រះសូត្រនេះសំដៅយកមន្ទ ៤ និងមិល ៤ ហៅថាធម្មចក្ក ព្រោះថា បណ្តាទេវតា
 ទាំងនោះ ទៅចាកខ្លះ ដែលស្តាប់ព្រះសូត្រនេះ បានជាសោតបទុប្បុល ខ្លះបានជាសកតា-
 តាមិបុប្ផល ខ្លះបានជាអនាតាមិបុប្ផល ខ្លះបានជាព្រះទីលាស្រព ។

ឆ្នាំ ឆតុស្សតិ

[២៨៨] ឯវម្ភ សុតិ ។ ឯកំ សមយំ កត

សាវត្ថុយំ វិហាតិ ជេតវេន អនាថចិណ្ឌិតស្ស អា

មេ ។ កត្រ ទោ កតវំ កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុ

កេតិ ។ កនន្តេតិ តេ កិក្ខុ កតវតោ បទូស្សោសុំ

កតវំ ឯតនកេច ធម្មំ វេ កិក្ខុវេ ទេសិស្សា

អាទិតកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យា

ណំ សាត្ថំ សត្យញ្ញនំ តេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ

ប្រហ្មតវយំ មកាសិស្សាមិ យទិទិ ធន ធន្តានិ តិ

សុណាថ សាទុកំ មនសិករោថ សិស្សាមីតិ ។

ឯវម្ភន្តេតិ ទោ តេ កិក្ខុ កតវតោ បទូស្សោសុំ ។

ឆតុស្សត្រ ទី ២

[២៨៩] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះបាទ

ព្រះបាទ ទ្រង់គង់នៅក្នុងត្រពាំងពន របស់អនាថចិណ្ឌិតសេដ្ឋី ជិត

ត្រង់សាត្ថី ។ កាលព្រះបាទព្រះបាទ គង់នៅក្នុងត្រពាំងពន បានគ្រាស់

ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួល

ព្រះតុទ្ធវិការព្រះបាទព្រះបាទថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះ

បាទព្រះបាទ ទ្រង់គ្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ រថាភក្ខិ

សំដែងធម៌ មានលំអបទដ៏ម មានលំអបទកណ្តាល មានលំអបទចុង

ប្រកាសព្រហ្មបរិយធម៌ ព្រមទាំងអត្ត ទាំងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធ ថា-

ចូណិទាំងអស់ ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ចូរអ្នកទាំងឡាយ ស្តាប់ខ្ញុំធម៌

ដែលមានចំនួនប្រាំមួយភ្នំ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយ... ។ ក ។

មិនសំដែងឲ្យស្តាប់ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ទទួលព្រះតុទ្ធវិការព្រះបាទព្រះ

បាទថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៦៨៦) ភក្កា ឯកនិកាយ ធន អដ្ឋង្គិកានិ អាណា
 តនានិ វេទិតញ្ញានិ ធន ពាហិកានិ អាយតនានិ វេ
 តញ្ញានិ ធន វិញ្ញាណកាយា វេទិតញ្ញា ធន ធម្មកាយ
 វេទិតញ្ញា ធន វេទនាកាយា វេទិតញ្ញា ធន កណ្ណ
 កាយា វេទិតញ្ញា ។

(៦៨៧) ធន អដ្ឋង្គិកានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ញ
 និកា ឥតិ ទោ បរេនិ វុត្តិ ។ កិញ្ញេតិ បដិ
 វុត្តិ ។ ធម្មកាយតនំ សោភាយតនំ យាបាយតនំ
 ជិក្ខុយតនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។ ធន អដ្ឋង្គិ
 កានិ អាយតនានិ វេទិតញ្ញានិកា ឥតិ យន្តំ វុត្តិ
 ឥនមេតិ វេទិតញ្ញ វុត្តិ ។ ឥតិ បវេមិ ធម្មកាយ ។

(៦៨៦) ព្រះធានព្រះភគវាចាប្រាស្រ្តវ្យាដ្ឋានេថា អាយតនៈខានិ
 ក្នុង ៦ កិច្ចដឹង អាយតនៈខានិក្រៅ ៦ កិច្ចដឹង វិញ្ញាណកាយ (ពួក
 វិញ្ញាណ) ៦ កិច្ចដឹង ធម្មកាយ (ពួកធម្មៈ) ៦ កិច្ចដឹង វេទនា
 កាយ (ពួកវេទនា) ៦ កិច្ចដឹង កណ្ណកាយ (ពួកកណ្ណ) ៦^(១)
 កិច្ចដឹង ។

(៦៨៧) ឯពាក្យថា អាយតនៈខានិក្នុង ៦ កិច្ចដឹង ដូច្នោះ
 គឺជាគតិបាតសោភាយ ។ ចុះពាក្យដែលគេថាគតិបាតសោភាយ កើ
 ព្រោះអោស្រ្តីយសេចក្តី ដូចម្តេច ។ ចកាយតនៈ ១ សោភាយតនៈ ១
 យាបាយតនៈ ១ ជិក្ខុយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ ។
 ពាក្យណា ដែលគេថាគតិ ពោលហើយថា អាយតនៈខានិក្នុង ៦ កិច្ច
 ដឹង ដូច្នោះ ពាក្យនោះ គឺជាគតិបាតសោភាយ ព្រោះអោស្រ្តីយសេចក្តីនោះ
 ឯង ។ នេះ ធម្មៈ ទី ១ ។

១ មាតិកានេះហើយដែលពាក្យ ខានិដើម្បីថា ៦ ធម្មៈ គឺធម្មមានពួក ៦ មានចំនួន ៦ ដឹង។

សម្រាយគន្លងស្យ ធម្មសូត្រ ៥ វិញ្ញាណកាយ

[២៨៨] ធម្មាហិកាធិ អាយតនាធិ វេទិតញាតិ
 ឥតិ ទោ បរេតិ វុត្តិ ។ កិញ្ចេតិ បដិទ្ធ វុត្តិ
 រូបាយតនំ សទ្ទាយតនំ កម្មាយតនំ រសាយតន
 ដោដ្ឋញាយតនំ ធម្មាយតនំ ។ ធម្មាហិកាធិ អាយ
 តនាធិ វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តិ ឥនមេតិ បដិ
 វុត្តិ ។ ឥនំ ធម្មិយំ ធម្មិកំ ។

[២៨៩] ធម្មិញ្ញាណកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ ទោ
 បរេតិ វុត្តិ ។ កិញ្ចេតិ បដិទ្ធ វុត្តិ ។ ចក្កក្ស
 បដិទ្ធ រូបេ ធម្មិញ្ញាណំ សោតញ
 បដិទ្ធ សន្តេ ធម្មិញ្ញាណំ យោធាញ
 បដិទ្ធ កន្តេ ធម្មិញ្ញាណំ ជិវ្ហញ
 បដិទ្ធ រសេ ធម្មិញ្ញាណំ កាយញ
 បដិទ្ធ ដោដ្ឋញេ ធម្មិញ្ញាណំ មនញ
 បដិទ្ធ ធម្មេ ធម្មិញ្ញាណំ ។ ធម្មិញ្ញា
 ណកាយា វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តិ ឥនមេតិ
 បដិទ្ធ វុត្តិ ។ ឥនំ ធម្មិយំ ធម្មិកំ ។

សម្រាយគន្លង ធម្មសូត្រ វិញ្ញាណកាយប្រាំមួយ

[២៩០] ពាក្យថា កាយគនៈខាងក្រៅ កិក្ខុដឹង ដូច្នោះខ្លះ
 គថាគតបានពាលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលគថាគតពាលហើយខ្លះ
 តើព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ប្រាយគនៈ ១ សទ្ទាយគនៈ ១
 កម្មាយគនៈ ១ រសាយគនៈ ១ ដោដ្ឋញាយគនៈ ១ ធម្មាយគនៈ ១ ។
 ពាក្យណា ដែលគថាគតពាលហើយថា កាយគនៈខាងក្រៅ កិក្ខុ
 ដឹង ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គថាគតពាលហើយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីខេ
 ងង ។ នេះ ឆ្លុះទី ២ ។

[២៩១] ពាក្យថា វិញ្ញាណកាយ ៦ កិក្ខុដឹង ដូច្នោះខ្លះ គថាគត
 បានពាលហើយ ។ ចុះពាក្យដែលគថាគតពាលហើយខ្លះ តើព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ក្រែកខឹងរូប ១ សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យគ្រឿងខឹង
 សំឡេង ១ យោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យប្រមុខខឹងក្លិន ១
 ជិវ្ហវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតខឹងរស ១ កាយវិញ្ញាណ
 កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យកាយខឹងដេដ្ឋនៈ ១ មនោវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះកាស្រ័យចិត្តខឹងធម្មាម្មណ៍ ១ ។ ពាក្យណា ដែលគថាគត
 ពាលហើយថា វិញ្ញាណកាយ ៦ កិក្ខុដឹង ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គថាគត
 ពាលហើយ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីខេងង ។ នេះ ឆ្លុះទី ៣ ។

[២៧០] ច ធម្មកាយោ វេទិតញាតិ ឥតិ ។

បទេតំ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតំ បដិទ្ធ វុត្តំ ។ ចក្ក

បដិទ្ធ រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ ស

តិ ធម្មេ ។ សោតញ បដិទ្ធ សទ្ធ

ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សន្តតិ ធម្មេ

យានញ បដិទ្ធ កទ្ធ ច ឧប្បជ្ជតិ យានវិញ្ញាណ

តិណ្ណំ សន្តតិ ធម្មេ ។ ដិញ្ចញ បដិទ្ធ រសេ

ឧប្បជ្ជតិ ដិញ្ចវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សន្តតិ ធម្មេ ។ ក

យញ បដិទ្ធ ដោដ្ឋទ្វេ ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណ

តិណ្ណំ សន្តតិ ធម្មេ ។ មនញ បដិទ្ធ ធម្មេ ។

ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សន្តតិ ធម្មេ ។ ច

ធម្មកាយោ វេទិតញាតិ ឥតិ យន្តិ វុត្តំ ឥទមេតំ

បដិទ្ធ វុត្តំ ។ ឥទំ ចក្កុំ ចក្កំ ។

[២៧០] ពាក្យថា ធម្មកាយ ៦ កំគូដឹក ដូច្នោះ គឺ

គត បុរោហិតោ ។ ចុះពាក្យដែលគេថាគតោហិតោ គឺ

ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ

កាស្រ័យវត្ថុនិងរូប ការដួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ធម្មៈ ១ ។

សោតវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យត្រចៀកនិងសំឡេង ការ

ដួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាធម្មៈ ១ ។ យានវិញ្ញាណ កើតឡើង

ព្រោះកាស្រ័យច្រមុះនិងក្លិន ការដួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា

ធម្មៈ ១ ។ ដិញ្ចវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតនិងរស

ការដួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថាធម្មៈ ១ ។ កាយវិញ្ញាណ កើត

ឡើង ព្រោះកាស្រ័យកាយនិងរាងដួង ការដួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅ

ថា ធម្មៈ ១ ។ មនោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យចិត្តនិង

អន្តរម្មណ៍ ការដួបជុំនៃរបស់ទាំង ៣ ហៅថា ធម្មៈ ១ ។ ពាក្យ

ណា ដែលគេថាគត ពោលហើយថា ធម្មកាយ ៦ កំគូដឹក ដូច្នោះ

ពាក្យនោះ គឺគតោហិតោ ព្រោះកាស្រ័យសេចក្តីនៃវេទនា ។ ទេ

ធម្មៈ ១ ។

(២៧០) ធម្មវេទនាកាយោ វេទិតញាតិ សតិ ។
 បទេតំ វុត្តំ ។ ភិក្ខុញោតំ បដិទ្ធ វុត្តំ ។ ចក្ក
 បដិទ្ធ រូបេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ចក្កវិញ្ញាណំ តំណ្ហំ ស
 តិ ជស្សោ ធម្មស្សប្បក្ខយា វេទនា ។ សោតញ
 ដិទ្ធ សន្តេ ច ឧប្បជ្ឈតិ សោតវិញ្ញាណំ ... យាន
 បដិទ្ធ ភន្តេ ច ឧប្បជ្ឈតិ យានវិញ្ញាណំ ... ដិវ
 បដិទ្ធ វសេ ច ឧប្បជ្ឈតិ ដិវវិញ្ញាណំ ... កាយវ
 បដិទ្ធ ដោដ្ឋន្តេ ច ឧប្បជ្ឈតិ កាយវិញ្ញាណំ ... ម
 ចក្ក បដិទ្ធ ធម្មេ ច ឧប្បជ្ឈតិ មហោវិញ្ញាណំ
 តំណ្ហំ សន្តតិ ជស្សោ ធម្មស្សប្បក្ខយា វេទនា ។ ច
 វេទនាកាយោ វេទិតញាតិ សតិ យន្តំ វុត្តំ សនមេតិ
 បដិទ្ធ វុត្តំ ។ សនំ បញ្ចមំ ចក្កំ ។

(២៧១) ពាក្យថា វេទនាកាយ ៦ កំគុដឹក ដូច្នោះ គឺជាគត
 ពុទ្ធភោលហើយ ។ ពុទ្ធភោលដែលគឺជាគតភោលហើយខ្លះ ក៏ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីដូច្នោះ ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 វិភូតនិរូប ការដួចផុតរបស់ទាំង ៣ ហៅថា វេទនា ព្រោះវេទនា
 បច្ច័យ ទើបមានវេទនា ១ ។ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ត្រចៀកនិងសំឡេង ... យានវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យប្រមុខ
 និងក្លិន ... ដិវវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតនិងសេ ...
 កាយវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យកាយនិងដាច់ដូច្នោះ ... មហា
 វិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យចិត្តនិងចម្លោះម្នាក់ ការដួចផុត
 របស់ទាំង ៣ ហៅថា វេទនា ព្រោះវេទនាបច្ច័យ ទើបមាន
 វេទនា ១ ។ ពាក្យណា ដែលគឺជាគតភោលហើយថា វេទនា
 កាយ ៦ កំគុដឹក ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គឺជាគតភោលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីនេះឯង ។ ខេ ឆុ ទី ៥ ។

[២៧២] ច ភណ្ណកាយា វេទិតត្វាតិ ឥ
 ទោ បទេតំ វុត្តិ ។ កំលោតំ បដិច្ច វុត្តិ
 ទកុញ្ញ បដិច្ច វុបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ទកុវិញ្ញាណ
 តិណ្ណំ សន្តតិ ជស្សោ ជស្សប្បទូណ វេទនា វេទ
 នាបទូណ ភណ្ណា ។ លោភត្វា បដិច្ច សន្តេ ។
 ឧប្បជ្ជតិ លោភវិញ្ញាណំ ... យាទត្វា បដិច្ច កទ្វេ ។
 ឧប្បជ្ជតិ ... យាទវិញ្ញាណំ ... ជិវិត្តា បដិច្ច វសេ ។
 ឧប្បជ្ជតិ ជិវិត្តវិញ្ញាណំ ... កាយត្វា បដិច្ច វេទនា
 ច ឧប្បជ្ជតិ កាយវិញ្ញាណំ ... មទត្វា បដិច្ច ធម្ម
 ច ឧប្បជ្ជតិ មទោវិញ្ញាណំ តិណ្ណំ សន្តតិ ជស្សោ
 ជស្សប្បទូណ វេទនា វេទនាបទូណ ភណ្ណា ។ ច
 ភណ្ណកាយា វេទិតត្វាតិ ឥតិ យន្តំ វុត្តិ ឥនមេតំ
 បដិច្ច វុត្តិ ។ ឥទំ ធម្មំ ទក្កំ ។

[២៧២] ពាក្យថា ភណ្ណកាយ ៦ ភិក្ខុជីវិត ដូច្នោះ គឺជាគត
 ពុទ្ធភោគលេខ ។ ចុះពាក្យដែលគឺជាគត ពោលហើយខ្លះ គឺព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីដូចម្តេច ។ ចក្កវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យ
 ក្រែកខឹងច្រេ ការផ្តួចផ្តើមរបស់ទាំង ៣ ហៅថាជស្សៈ ព្រោះជស្សៈជា
 បច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើបមានភណ្ណា ១ ។
 លោភវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យត្រចៀកខឹងសំឡេង...យាទ-
 វិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះកាស្រ័យច្រមុះខឹងក្លិន ... ជិវិត្តវិញ្ញាណ កើត
 ឡើង ព្រោះកាស្រ័យអណ្តាតខឹងរស ... កាយវិញ្ញាណ កើតឡើង
 ព្រោះកាស្រ័យកាយខឹងដេញ្ចុះ ... មទោវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រោះ
 កាស្រ័យចំក្នុងធាតុម្សៅ ការផ្តួចផ្តើមរបស់ទាំង ៣ ហៅថាជស្សៈ
 ព្រោះជស្សៈជាបច្ច័យ ទើបមានវេទនា ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ទើប
 មានភណ្ណា ១ ។ ពាក្យណា ដែលគឺជាគតពោលហើយថា ភណ្ណ-
 កាយ ៦ ភិក្ខុជីវិត ដូច្នោះ ពាក្យខ្លះ គឺជាគត ពោលហើយ ព្រោះ
 កាស្រ័យសេចក្តីខឹងខឹង ។ នេះ ធុក្កៈទី ៦ ។

[២៧៣] ចក្ក អនុគាតិ យោ ឃិ^(១) វិទេយ្យ តិ

ឧបបដ្ឋតិ ។ ចក្កស្ស ឧប្បាធាមិ វិយោមិ បញ្ញាយា
យស្ស ។ ចា បទ ឧប្បាធាមិ វិយោមិ បញ្ញាយតិ អនុ
មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេតិ ចាតិ ឥត្ថស្ស ឃិវាគតំ យោ
តស្ស តិ ច ឧបបដ្ឋតិ ចក្ក អនុគាតិ យោ វិទេយ្យ ។
ឥតិ ចក្ក អនុគា ។ វុចា អនុគាតិ យោ វិទេយ្យ ។
ច ឧបបដ្ឋតិ ។ វុចា ឧប្បាធាមិ វិយោមិ បញ្ញា
យតិ ។ យស្ស ។ ចា បទ ឧប្បាធាមិ វិយោមិ
បញ្ញាយតិ អនុ មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេតិ ចាតិ ឥត្ថស្ស
ឃិវាគតិ យោតិ តស្ស តិ ច ឧបបដ្ឋតិ វុចា អនុគាតិ
យោ វិទេយ្យ ។ ឥតិ ចក្ក អនុគា វុចា អនុគា ។

១១. ម. ឃិវិទិ វិស្សតិ ។

[២៧៣] បុគ្គលណ ទិយាយយ៉ាងនេះថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យ
របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ភ្នែកគេតែងដឹង
ច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង មិនការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួន
របស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើប
ឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា ទិយាយ
ថា ភ្នែកជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះ
ហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា ទិយាយថា
រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) រូប
គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។
លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើង មិនការវិនាសទៅវិញថា
ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង
ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា
ទិយាយថា រូបជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន រូបក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស បរិបទស្ថាសកំ

ចក្កវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាទេយ្យ តំ ន ឧបបដ្ឋតិ ។
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។
 យស្ស ទោ មន ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ
 អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេតិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស
 ឯវាភាគំ ហោតិ តស្មា តំ ន ឧបបដ្ឋតិ
 ចក្កវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាទេយ្យ ។ ឥតិ ចក្ក
 អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្កវិញ្ញាណំ អនត្តា
 ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វាទេយ្យ តំ ។
 ឧបបដ្ឋតិ ។ ចក្កសម្មស្សស្ស ឧប្បាទោមិ វាយោ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ មន ឧប្បាទោមិ
 វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេតិ
 ចាតិ ឥទ្ធស្ស ឯវាភាគំ ហោតិ តស្មា តំ ន
 ឧបបដ្ឋតិ ចក្កសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វាទេយ្យ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ បរិបទស្ថាសកំ

បុគ្គលណានិយាយថា ចក្កវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចក្កវិញ្ញាណគេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
 ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណាដឹងច្បាស់ទូក្រា
 កើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
 ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯងទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបាន
 ដាច់បុគ្គលណានិយាយថា ចក្កវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
 មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន ប្រមិនមែនជា
 ខ្លួន ចក្កវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណានិយាយថា ចក្ក
 សម្មស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា)
 ចក្កសម្មស្ស គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ
 វិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ទូក្រា កើតឡើង និងការវិនាស
 ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ
 ឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា
 និយាយថា ចក្កសម្មស្សជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះមិនកើតការទេ ។

ស្ថិតិ ចក្ខុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្ខុវិញ្ញាណ

អនត្តា ចក្ខុសម្មស្សោ អនត្តា ។ វេទនា អនត្តា

យោ វេទយ្យ ភិ ០ ឧបបដ្ឋតិ ។ វេទនា

ឧប្បនោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ ប

ឧប្បនោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អនត្តា មេ ឧប្បន្ទំ

ច វេតិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស វិវាហកតិ ហោតិ ភស្ម

ភិ ០ ឧបបដ្ឋតិ វេទនា អនត្តា យោ វេទយ្យ ។

ស្ថិតិ ចក្ខុ អនត្តា រូបា អនត្តា ចក្ខុវិញ្ញាណ អនត្ត

ចក្ខុសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ ភស្ម

អនត្តា យោ វេទយ្យ ភិ ០ ឧបបដ្ឋតិ ។

ភស្មាយ ឧប្បនោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស

ទោ ប ឧប្បនោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អនត្តា មេ

ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន ប្រមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណមិន

មែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្មស្សមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណា មិយាយ

ថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះ

ថា) វេទនា គេតែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅ

វិញផង ។ លុះអបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ទូលំទូលាយកើតឡើងនិងការវិនាស

ទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះ

ឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញគ្រូ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា

មិយាយថា វេទនាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។

ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិនមែនជាខ្លួន ប្រមិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុវិញ្ញាណ

មិនមែនជាខ្លួន ចក្ខុសម្មស្សមិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន

ឡើយ ។ បុគ្គលណា មិយាយថា ភស្មជាខ្លួន ពាក្យរបស់

បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ភស្ម គេតែងដឹង

ច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះអបុគ្គល

ណា ដឹងច្បាស់ទូលំទូលាយកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស បរិបទស្ថានតំ

ឧប្បជ្ជតិ ច វេតិ ចាតិ ភិក្ខុស្ស វិវាហភតិ យោ
ភស្មា តំ ច ឧបបជ្ជតិ ភស្មា អត្តាតិ យេ
វាធម្មេ ។ ភតិ ចក្កា អនត្តា វុតា អនត្តា ចក្កវិញ្ញាណ
អនត្តា ចក្កសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្ត
ភស្មា អនត្តា ។

[២៧២] សោតិ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ... យោ
អត្តាតិ យោ វាធម្មេ... ជិក្ខុ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ...
កាយោ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ... មនោ អត្តា
យោ វាធម្មេ តំ ច ឧបបជ្ជតិ ។ មនស្ស ឧប្ប
នោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ ប
ឧប្បនោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បជ្ជតិ
ច វេតិ ចាតិ ភិក្ខុស្ស វិវាហភតិ យោតិ ភស្មា
តំ ច ឧបបជ្ជតិ មនោ អត្តាតិ យោ វាធម្មេ ។
ភតិ មនោ អនត្តា វិ ចន្ទា អត្តាតិ យោ វាធម្មេ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ បរិបទស្ថានតំ

កើតឡើងផង វិទាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្លោះថយលំ
យើញត្រូវ ហេតុនោះទានជាថា បុគ្គលណាទិយាយថា ភស្មាជាខ្លួន
ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភ្នែកមិន
មែនជាខ្លួន ប្រមិនមែនជាខ្លួន ចក្កវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន ចក្កសម្ព័ន្ធស្ស
មិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួន ភស្មាក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

[២៧២] បុគ្គលណាទិយាយថា គ្រឿងជាខ្លួន... បុគ្គល
ណាទិយាយថា ច្រមុះជាខ្លួន... បុគ្គលណាទិយាយថា អណ្តាតជា
ខ្លួន... បុគ្គលណាទិយាយថា កាយជាខ្លួន... បុគ្គលណាទិយាយថា
ចិត្តជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ចិត្ត
នៅតែដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិទាសទៅវិញផង ។ លុះ
តែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិទាសទៅវិញថា ខ្លួន
របស់អញកើតឡើងផង វិទាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្លោះ
ថយលំយើញត្រូវ ហេតុនោះទានជាថា បុគ្គលណាទិយាយថា ចិត្ត
ជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ
ចិត្តមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គលណាទិយាយថា ធម្មាម្មណីជាខ្លួន

តំ ១ ឧបបដ្ឋតិ ។ ធម្មាទំ^(១) ឧប្បាទាមិ វាយោ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ចោ បទ ឧប្បាទាមិ វាយោ
 មិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេតិ ចាតិ
 ឥទ្ធស្ស វិវាទតំ ហោតិ តស្មា តំ ១ ឧបបដ្ឋតិ
 ធម្មា អត្តាតិ យោ វាយេយ្យ ។ ឥតិ មទោ អទត្តា
 ធម្មា អទត្តា ។ មទោវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាយេយ្យ
 តំ ១ ឧបបដ្ឋតិ ។ មទោវិញ្ញាណស្ស ឧប្បាទាមិ
 វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ចោ បទ ឧប្បាទា-
 មិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេ-
 តិ ចាតិ ឥទ្ធស្ស វិវាទតំ ហោតិ តស្មា តំ ១
 ឧបបដ្ឋតិ មទោវិញ្ញាណំ អត្តាតិ យោ វាយេយ្យ ។ ឥតិ
 មទោ អទត្តា ធម្មា អទត្តា មទោវិញ្ញាណំ អទត្តា ។

១. ឧប្បស្ស ។

ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) ធម្មាម្មណំ គេ
 តែងដឹងច្បាស់ថាមានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែ
 បុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ទូទៅការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់
 អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា
 យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា និយាយថា ធម្មា-
 ម្មណំជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មាម្មណំក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណា និយាយថា មទោវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មទោវិញ្ញាណ គេតែងដឹងច្បាស់ថាមានការ
 កើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់ទូទៅ
 ការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញកើតឡើងផង វិនាស
 ទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុ
 នោះបានដាច់ បុគ្គលណា និយាយថា មទោវិញ្ញាណជាខ្លួន ពាក្យ
 របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជា
 ខ្លួន ធម្មាម្មណំមិនមែនជាខ្លួន មទោវិញ្ញាណក៏មិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

មនោសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ តំ ន ឧ
 បបដ្ឋតិ ។ មនោសម្មស្សស្ស ឧប្បាទោមិ វយោមិ
 បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ បទ ឧប្បាទោមិ វយោមិ
 បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេតិ ចាតិ
 ឥទ្ធស្ស វិវាទតំ ហោតិ ឥស្ស តំ ន ឧបបដ្ឋតិ
 មនោសម្មស្សោ អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។ ឥ
 មនោ អទត្តា ធម្មា អទត្តា មនោវិញ្ញាណំ អទត្ត
 មនោសម្មស្សោ អទត្តា ។ វេទនា អត្តាតិ យោ
 វទេយ្យ តំ ន ឧបបដ្ឋតិ ។ វេទនាយ ឧប្បាទោមិ
 វយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ បទ ឧប្បាទោមិ
 វយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ ច វេ
 ចាតិ ឥទ្ធស្ស វិវាទតំ ហោតិ ឥស្ស តំ ។
 ឧបបដ្ឋតិ វេទនា អត្តាតិ យោ វទេយ្យ ។ ឥ
 មនោ អទត្តា ធម្មា អទត្តា មនោវិញ្ញាណំ អទត្ត

បុគ្គលណា និយាយថា មនោសម្មស្សជាទូន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ
 មិនកើតការទេ ។ (ព្រោះថា) មនោសម្មស្ស គេកែងដឹងច្បាស់ថា
 មានការកើតឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណាដឹង
 ច្បាស់នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ទូនរបស់អញ កើតឡើង
 ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថា យល់ឃើញ
 ត្រូវ ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា និយាយថា មនោសម្មស្ស
 ជាទូន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុ
 នោះ ចិត្តមិនមែនជាទូន ធម្មាម្មណ៍មិនមែនជាទូន មនោវិញ្ញាណ
 មិនមែនជាទូន មនោសម្មស្ស ក៏មិនមែនជាទូនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណា និយាយថា វេទនាជាទូន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើត
 ការទេ ។ (ព្រោះថា) វេទនា គេកែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើត
 ឡើងផង ការវិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់
 នូវការកើតឡើងនិងការវិនាសទៅវិញថា ទូនរបស់អញ កើតឡើង
 ផង វិនាសទៅវិញផង បុគ្គលនោះឯង ទើបឈ្មោះថាយល់ឃើញត្រូវ
 ហេតុនោះបានដាច់ បុគ្គលណា និយាយថា វេទនាជាទូន ពាក្យ
 របស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្ត មិន
 មែនជាទូន ធម្មាម្មណ៍មិនមែនជាទូន មនោវិញ្ញាណមិនមែនជាទូន

មោទសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា ។ តណ្ហា
 អត្តាតិ យោ វិនយេ តំ ទ ឧបបដ្ឋតិ ។ តណ្ហាយ
 ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ ។ យស្ស ទោ
 បទ ឧប្បាទោមិ វាយោមិ បញ្ញាយតិ អត្តា មេ ឧប្បដ្ឋតិ
 ទ វេតិ ចាតិ ឥត្ថស្ស ឯវមាគតំ ហោតិ តណ្ហា តំ
 ទ ឧបបដ្ឋតិ តណ្ហា អត្តាតិ យោ វិនយេ ។
 ឥតិ មោទា អនត្តា ទម្មា អនត្តា មោទាវិញ្ញាណំ អនត្តា
 មោទសម្មស្សោ អនត្តា វេទនា អនត្តា តណ្ហា
 អនត្តា ។

[២៧៤] អយំ ទោ បទ ភិក្ខុវេ សញ្ញាយសមុទ-
 យតាមិទំ បដិបតា ។ ចក្កំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ រូបេ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។
 ចក្កវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ ចក្កសម្មស្សំ ឯតំ មម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។

មោទសម្មស្ស មិនមែនជាខ្លួន វេទនាមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។ បុគ្គល
 ណាខំយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិនកើតការទេ ។
 (ព្រោះថា) តណ្ហា គេវែងដឹងច្បាស់ថា មានការកើតឡើងផង ការ
 វិនាសទៅវិញផង ។ លុះតែបុគ្គលណា ដឹងច្បាស់នូវការកើតឡើងនិង
 ការវិនាសទៅវិញថា ខ្លួនរបស់អញ កើតឡើងផង វិនាសទៅវិញផង
 បុគ្គលនោះឯង ទើបហ្មោះថា យល់ឃើញត្រូវ ហេតុនោះទោះជា
 ថា បុគ្គលណា ខំយាយថា តណ្ហាជាខ្លួន ពាក្យរបស់បុគ្គលនោះ មិន
 កើតការទេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ចិត្តមិនមែនជាខ្លួន ធម្មារម្មណ៍មិន
 មែនជាខ្លួន មោទាវិញ្ញាណមិនមែនជាខ្លួន មោទសម្មស្សមិនមែនជាខ្លួន
 វេទនាមិនមែនជាខ្លួន តណ្ហាមិនមែនជាខ្លួនឡើយ ។

[២៧៥] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ នេះបដិបតា ជាដំណើរព័ត៌មាន
 សក្កាយ ។ បុគ្គលពិចារណាឃើញចក្កថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជា
 អញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញរូបថា ខ្ញុំរបស់អញ
 ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញចក្កវិញ្ញាណថា
 ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាឃើញ
 ចក្កសម្មស្សថា ខ្ញុំរបស់អញ ខ្ញុំជាអញ ខ្ញុំជាខ្លួនអញ ។

វេទនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតំ
 សមទុបស្សតិ ។ ភណ្ណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ
 ឯសោ មេ អត្តាតំ សមទុបស្សតិ ។ សោតំ ឯតំ
 មម ... យានំ ឯតំ មម ... ជិវ្ហំ ឯតំ មម ... កាយំ
 ឯតំ មម ... មនំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ
 មេ អត្តាតំ សមទុបស្សតិ ។ ធម្មេ ឯតំ ម
 ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតំ សមទុបស្សតិ
 មោទាវិញ្ញាណំ ឯតំ មម ឯសោហមស្មិ ឯសោ មេ
 អត្តាតំ សមទុបស្សតិ ។ ភណ្ណំ ឯតំ មម ឯ
 សោហមស្មិ ឯសោ មេ អត្តាតំ សមទុបស្សតិ ។

[២៧៦] អយំ ខោ បទ កិច្ចាវេ សក្កាយនិរោ
 ធកាមិនំ បដិបត្តា ។ ធកុំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មិ
 ទ មេសោ អត្តាតំ សមទុបស្សតិ ។ រូបេ ទេតំ មម
 ទេសោហមស្មិ ទ មេសោ អត្តាតំ សមទុបស្សតិ

កិចារណាយិញ្ញាណោ ខំរបស់អញ ខំរោអញ ខំរោខុអញ
 កិចារណាយិញ្ញាណោ ខំរបស់អញ ខំរោអញ ខំរោខុអញ ។
 កិចារណាយិញ្ញាណោ ខំរបស់អញ ... កិចារណាយិញ្ញាណោ
 ខំរបស់អញ ... កិចារណាយិញ្ញាណោ ខំរបស់អញ ...
 កិចារណាយិញ្ញាណោ ខំរបស់អញ ... កិចារណាយិញ្ញាណោ
 ខំរបស់អញ ខំរោអញ ខំរោខុអញ ។ កិចារណាយិញ្ញាណោ
 ខំរបស់អញ ខំរោអញ ខំរោខុអញ ។ កិចារណាយិញ្ញាណោ
 ខំរបស់អញ ខំរោអញ ខំរោខុអញ ។ កិចារណាយិញ្ញាណោ
 ខំរបស់អញ ខំរោអញ ខំរោខុអញ ។ កិចារណាយិញ្ញាណោ
 ខំរបស់អញ ខំរោអញ ខំរោខុអញ ។

[២៧៦] ម្ចាស់កិច្ចាវេនិទ្យាយ ខេរបដិបត្តាវេនិរោកិយសក្កាយ
 នៃសក្កាយ ។ បុគ្គល កិចារណាយិញ្ញាណោ ខំរោនៃខេរបស់អញ
 ខំរោនៃខេរោអញ ខំរោនៃខេរោខុអញ ។ កិចារណាយិញ្ញាណោ
 ខំរោនៃខេរបស់អញ ខំរោនៃខេរោអញ ខំរោនៃខេរោខុអញ ។

សម្បាយភវស្ស ធម្មសុត្ត សក្កាយនិរោធគម្ពំ

ចក្កវិញ្ញាណំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ន មេសេ
 អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ ចក្កសម្មស្សំ ទេតំ មម
 ទេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។
 វេទំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ
 សមទុបស្សតិ ។ ភស្តំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ
 ន មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ សោតំ ទេតំ
 មម ... យាទំ ទេតំ មម ... ជិវ្ហំ ទេតំ មម ...
 កាយំ ទេតំ មម ... មទំ ទេតំ មម ទេសោហមស្មំ
 ន មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ ធម្មេ ទេតំ មម
 ទេសោហមស្មំ ន មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។

សម្បាយភវស្ស ធម្មសុត្ត និទេវរាសតំទៅនៃសក្កាយ

ពិចារណាយេញចក្កវិញ្ញាណាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជា
 អញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាយេញចក្កសម្មស្សថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។
 ពិចារណាយេញវេទាថា ខ្ញុំមិនមែនជារបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាយេញភស្តាថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។
 ពិចារណាយេញគ្រូចៀកថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ... ពិចារណា
 យេញច្រមុះថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ... ពិចារណាយេញអណ្តាតថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ... ពិចារណាយេញកាយថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់
 អញ ... ពិចារណាយេញចិត្តថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ ពិចារណាយេញធម្មាដ្ឋង្គំថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ។ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបេសាស្ថានស្ថ

មនោវិញ្ញាណំ ទេតំ មម ឧបេសាហមស្មិ ឧ មេសេ
 អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ មនោសម្មស្សិ ទេតំ ម
 ឧបេសាហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។
 វេទនំ ទេតំ មម ឧបេសាហមស្មិ ឧ មេសេ
 អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។ តណ្ហំ ទេតំ មម
 ឧបេសាហមស្មិ ឧ មេសោ អត្តាតិ សមទុបស្សតិ ។

[២៧៧] ចតុត្ថ កិក្ខុវេ មជ្ជិក្ខ រូប ឧ ឧប្ប
 ដ្ឋតិ ចតុវិញ្ញាណំ តណ្ហំ សដ្ឋតិ ឧស្សោ ឧស្ស-
 ក្សន្ធយោ ឧប្បដ្ឋតិ វេទយិតំ សុខំ វា ទុក្ខំ វា អ-
 ទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាទោ អភិទទ្គតិ អភិវេទតិ អដ្ឋោសាយ តិដ្ឋតិ
 តស្ស វត្តានុសយោ អនុសេតិ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបេសាស្ថានស្ថ

កិចារណាឃើញមនោវិញ្ញាណថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែន
 ជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ កិចារណាឃើញមនោសម្ពុស្សថា
 ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។
 កិចារណាឃើញវេទនាថា ខ្ញុំមិនមែនរបស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ
 ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។ កិចារណាឃើញតណ្ហាថា ខ្ញុំមិនមែន
 របស់អញ ខ្ញុំមិនមែនជាអញ ខ្ញុំមិនមែនជាខ្លួនអញ ។

[២៧៨] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចតុវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
 គាស្រ័យក្នុងនិរុប ការដួបដំរៃរបស់ទាំងពួង ហៅថា ផស្សៈ
 វេទនា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខក្តី កើត
 ឡើងព្រោះផស្សៈជាចម្លើយ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាភាវ
 ត្រូវ វេទនិវរកាយ ក្នុងកាយ តាំងនៅក្នុងសេចក្តីពេញចិត្ត វតា-
 នុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដកសម្លុំវេ ។ កាលបើទុក្ខវេទនា

សម្បាយធនវិជ្ជាស្ស ធន្តសុត្តំ អដ្ឋិកាវ

ឌុត្តា សមាធា សោចនំ កិលមតិ បរិទេវតិ ។
 រត្តាឡី កត្តនំ សុខ្មោធិ អាមជ្ជនំ តស្ស បដិយា
 ទុសយោ អទុសេតិ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ
 ឌុត្តា សមាធា តស្ស វេទនាយ សមុទយេត្ត
 អត្តន្តមត្ត អស្សាទត្ត អាតិទេវត្ត ទិស្សវណត្ត
 យដាក្ខនំ ធម្មជាតានំ តស្ស អវិជ្ជាទុសយោ អទុ
 សេតិ ។ សោ វត កិក្ខវេ សុខាយ វេទនាយ វកាទុ
 សយំ អប្បហាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយាទុសយំ
 អប្បដិវិទោទេត្តា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជា
 ទុសយំ អសម្មហទិត្តា អវិជ្ជំ អប្បហាយ វិជ្ជំ
 អទុប្បទេត្តា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តកាវេ ក-
 វិស្សតិទំ ទេតិ ហិទំ វិជ្ជនំ ។ សោតត្ត កិក្ខវេ
 បដិព្វ សទ្ធវ ធម្មជ្ជនំ សោតវិញ្ញាណំ... យាទត្ត
 កិក្ខវេ បដិព្វ កទ្ធវ ធម្មជ្ជនំ យាទវិញ្ញាណំ ...

សម្បាយធនវិជ្ជាស្ស ធន្តសុត្តំ កាលតោក្ខមិទសមហេទុ

ពាល់ត្រូវ វេទនៈក្រៀមក្រំចិត្ត លំបាក ខ្វឹកខ្វួល គត់ច្រូក ច្រហោ
 យំ ផល់ខ្លាសចក្តិវិជ្ជនំ បដិយាទុស័យវៃបុគ្គលនោះ កំផេកសម្លុ
 ទៅ ។ កាលបើអទុក្ខមសុខវេទនា ពាល់ត្រូវ វេទនៈមិនដឹងច្បាស់
 តាមពិត ខ្លាតោកើតឡើងផង ខ្លាសចក្តិវិជ្ជាសទៅផង ខ្លាតាទិសធុ
 ផង ខ្លាទោសផង វៃវេទនានោះ និងការលោសចេញខ្លាវេទនានោះ
 អវិជ្ជាទុស័យវៃបុគ្គលនោះ កំផេកសម្លុទៅ ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងខ្សោយ
 បុគ្គលនោះផង បើទុកជាមិនបាច់លះបង់ខ្លាតាទុស័យ ក្នុងសុខវេទ-
 នា មិនបាច់បន្ទាបបង់ខ្លាបដិយាទុស័យ ក្នុងសុខវេទនា មិនបាច់តាស់
 វិលីនិទ្ធិអវិជ្ជាទុស័យ ក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា មិនបាច់លះបង់ខ្លាអវិជ្ជា
 មិនបាច់ញ៉ាំងវិជ្ជាឱ្យកើតឡើងក៏ដោយ ក៏គង់ជាអ្នកធ្វើខ្លាចបំផុតវៃទុក្ខ
 ក្នុងចក្ខុវិស័យនេះបាន ពាក្យដូច្នេះខ្លះ មិនសមហេតុឡើយ ។ ម្ចាស់
 ភិក្ខុតាំងខ្សោយ សោតវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យគ្រូចៀកនិង
 សំឡេង ... យាទវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យគ្រូមុខនិងក្លិន ...

ជំនួញ ភិក្ខុវេ បដិច្ច វសេ ច ឧប្បជ្ជតិ ជំនួញិញ្ញាណំ ...
 កាយត្វ ភិក្ខុវេ បដិច្ច ដោដ្ឋេត្វេ ច ឧប្បជ្ជិ
 កាយវិញ្ញាណំ ... មនត្វ ភិក្ខុវេ បដិច្ច ធម្មេ ។
 ឧប្បជ្ជតិ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ហិ សង្កតិ ដស្ស
 ដស្សប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជតិ វេទយំតំ សុខំ វា ទុក្ខំ ។
 អទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋ
 សមាទោ អភិទទ្គតិ អភិវទតិ អន្លោសាយ តិដ្ឋំ
 តស្ស វកាទុសយោ អទុសេតិ ។ ទុក្ខាយ វេទនាយ
 ដុដ្ឋា សមាទោ សោភតិ កិលមតិ មវិទេវតិ ទុក្ខាទុ
 ក្ខតិ សម្មាហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយាទុសយេ
 អទុសេតិ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ដុដ្ឋា
 សមាទោ តស្ស វេទនាយ សមុទយត្វ អត្តន្តមត្វ
 អស្សនត្វ អាទិទវត្វ វិស្សរណត្វ យថាក្ខតិ ឧប្ប-
 ជាតាតិ តស្ស អវិជ្ជាទុសយោ អទុសេតិ ។ សោ វត
 ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វកាទុសយំ អប្បហាយ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយាទុសយំ អប្បដិវិទោទេត្វ

ជំនួញិញ្ញាណភិក្ខុវេ ព្រោះអាស្រ័យអណ្តាតនិវរស ... កាយ-
 វិញ្ញាណភិក្ខុវេ ព្រោះអាស្រ័យកាយនិងដេដ្ឋេត្វៈ ... មនោ-
 វិញ្ញាណភិក្ខុវេ ព្រោះអាស្រ័យចិត្តនិងចម្មារម្មណំ ការជួបជុំនៃរបស់
 ទាំង ៣ ហៅថាវេស្សៈ វេទនា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិន
 មែនសុខក្តី វេទនិកេត្វេ ព្រោះវេស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ
 កាលបើសុខវេទនាពាល់ត្រូវ វេទនិកេត្វេ ក្នុងកាយ កាំងនៅក្នុង
 សេចក្តីពេញចិត្ត វាទានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លឹង ។ កាល
 ទុក្ខវេទនាពាល់ត្រូវ វេទនិក្រៀមត្រចិត្ត លំបាក ទ្រុកទ្រុល អត់
 ច្រឡំច្រហាយ ដល់នូវសេចក្តីភ្លេង បដិយាទុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏
 ដេកសម្លឹង ។ កាលអទុក្ខមសុខវេទនាពាល់ត្រូវ វេទនិមិនដឹងច្បាស់
 ភាគពិត នូវការកើតឡើងដឹង នូវសេចក្តីវិនាសទៅដឹង នូវភានិសង្ស
 ដឹង នូវវាចាសដឹង នៃវេទនានោះ មិនការលោសចេញនូវវេទនា
 នោះ អវិជ្ជាទុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏ដេកសម្លឹង ។ ម្នាលភិក្ខុ
 ទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង បើទុកជាមិនបាច់លំបេងនូវវាទានុស័យ
 ក្នុងសុខវេទនា មិនបាច់បន្ទាបដឹង នូវបដិយាទុស័យ ក្នុងទុក្ខវេទនា

អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជាទុសយំ អសម្ម
ហធិត្តា អវិជ្ជំ អប្បហាយ វិជ្ជំ អនុប្បនេត្តា និរុដ្ឋ
ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តកាលោ ភវិស្សត្តិ ទេតិ ឋានំ វិជ្ជតិ ។

(២៧៨) ចក្កញ ទោ ភិក្ខុវេ បដិច្ច រូបេ ។
ឧប្បជ្ជតិ ចក្កវិញ្ញាណំ ភិណ្ណំ សង្កតិ ធម្មោ ធម្ម
ប្បទ្ធយោ ឧប្បជ្ជតិ វេទយំតំ សុទំ វា ទុក្ខំ ។
អនុក្ខមសុទំ វា ។ សោ សុខាយ វេទនាយ ធុន្ត
សមាទោ នាភិទន្តតិ នាភិវេទតិ នាជ្ឈោសាយ ភិដ្ឋ
តស្ស វាគាទុសយោ នាទុសេតិ ។ ទុក្ខាច
វេទនាយ ធុន្តោ សមាទោ ន សោចតិ ។
កំលមតិ ន បរិទេវតិ ន ឧត្តាន្ធវិ កាទុរ
ន សម្មាហំ អាបជ្ជតិ តស្ស បដិយានុសយេ
នាទុសេតិ ។ អនុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ធុន្តោ
សមាទោ តស្ស វេទនាយ សមុទយត្តា អនុត្តមញ្ច
អស្សាទញ្ច អាទិទេវត្តា ធិស្សវណាញ្ច យដាក្ខំ
បដាទាតិ តស្ស អវិជ្ជាទុសយោ នាទុសេតិ ។

មិនបាច់គាសិរលើនិច្ចេកស្ស ក្នុងអនុក្ខមសុខវេទនា មិនបាច់លះ
បដិច្ចវិជ្ជា មិនបាច់ញាតិវិជ្ជាឱ្យកើតឡើងវិញដោយ កំណើតអ្នកធ្វើ
បំផុតនៃទុក្ខក្នុងចម្បងនេះបាន ពាក្យដូច្នោះម៉ែ មិនសមហេតុឡើយ ។

(២៧៨) ខ្មោលភិក្ខុចាំនិច្ចេកស្ស ចក្កវិញ្ញាណកើតឡើង ព្រោះ
គាស្រីយក្នុងនិច្ចេកស្ស ការជួបជុំនៃរបស់ចាំបាច់ ព្រោះវាជាស្បៀង វេទនា
ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី វែងកើតឡើង
ព្រោះស្បៀងជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលបើសុខវេទនាពាល់ត្រូវ
វែងមិនរករយ មិនក្តាកក្តាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តីពេញចិត្តទេ
វាគាស្រីយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងឡើយ ។ កាលទុក្ខវេទនា
ពាល់ត្រូវ វែងមិនត្រៀមត្រ័ចិត្ត មិនលំបាក មិនខ្សឹកខ្សួល មិន
គក់ទ្រង់ទ្រហោយំ មិនដល់ខ្លាសេចក្តីរង្វើនទេ បដិយានុស្សយនៃបុគ្គល
នោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងឡើយ ។ កាលអនុក្ខមសុខវេទនាពាល់ត្រូវ
វែងជីវិតច្បាស់រាមពិត ខ្លាពាក្យកើតឡើងផង ខ្លាសេចក្តីនាសទៅផង
ខ្លាភានិសង្សផង ខ្លាទោសផង នៃវេទនានោះ មិនកាលលាស់ទេញ
ស្តីវេទនានោះ អវិជ្ជាទុសយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនដេកសម្លឹងឡើយ ។

សោ វត កិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វាគាទុស្កេ
 បរាយ ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិឃាទុសយំ បដិ
 ចោទេត្តា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជាទុសយ
 សម្មហានិក្ខា អវិជ្ជំ បរាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្តា និរុ
 ធម្មេ ទុក្ខស្សន្តការោ កវិស្សនីតិ វេទបេតំ វិជ្ជតិ
 សោតត្ថ កិក្ខុវេ បដិច្ច សន្តេ ឆ ឧប្បន្នំ
 សោតវិញ្ញាណំ... ហានត្ថ កិក្ខុវេ បដិច្ច កន្តេ
 ឧប្បន្នំ ឃានវិញ្ញាណំ... ជិវ្ហត្ថ កិក្ខុវេ បដិច្ច
 វសេ ឆ ឧប្បន្នំ ជិវ្ហវិញ្ញាណំ... កាយត្ថ កិក្ខុវេ
 បដិច្ច ដោដ្ឋេត្ថ ឆ ឧប្បន្នំ កាយវិញ្ញាណំ... មនត្ថ
 កិក្ខុវេ បដិច្ច ធម្មេ ឆ ឧប្បន្នំ មនោវិញ្ញាណំ តិណ្ហំ
 សង្កតិ ធម្មេ ឆ ស្សប្បទូយា ឧប្បន្នំ វេទយំតំ
 សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា ។ សោ សុខាយ
 វេទនាយ ទុក្ខោ សតោ ទាតិទុតិ ទាតិវេទតិ
 ទាដ្ឋោ សាយ តិដ្ឋតិ តស្ស វាគាទុសយោ ទាទុសតិ ។

មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ បុគ្គលនោធនំ លរបេនិទ្ធាវាគាទុស្កយ កុស្តុ
 វេទនា បន្ទាបេនិទ្ធាវាគាទុស្កយ កុស្តុវេទនា វាសិវេលីនិទ្ធាវិជ្ជា
 ទុស្កយ កុស្តុមសុខវេទនា លរបេនិទ្ធាវិជ្ជា ញ្ញាតិវិជ្ជាធម្មកេតិទ្រើន
 ហើយ មិនជាអ្នកធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខ កុស្តុបុប្ផនាទេបាទ ពាក្យដូច្នោះខ្ញុំ
 ទើបសមហេតុ ។ មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ សោតវិញ្ញាណកេតិទ្រើន ព្រោះ
 កស្រយគ្រចៀកមិនសំឡេង ... មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ ឃានវិញ្ញាណ
 កេតិទ្រើន ព្រោះកស្រយប្រមុខមិនភ្លេច ... មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ ជិវ្ហ
 វិញ្ញាណកេតិទ្រើន ព្រោះកស្រយអណ្តាតមិនរល ... មាលភិក្ខុចាំនិ
 ទ្ធាយ កាយវិញ្ញាណកេតិទ្រើន ព្រោះកស្រយកាយមិនដាច់ដូច្នោះ ...
 មាលភិក្ខុចាំនិទ្ធាយ មនោវិញ្ញាណ កេតិទ្រើន ព្រោះកស្រយ
 ចិត្តមិនធម្មាម្មណ៍ ការជួបជុំនៃរបស់ចាំនិ ព្យ ហៅថា វេស្សៈ
 វេទនាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី វេស្សកេត
 ទ្រើន ព្រោះវេស្សៈជាបច្ច័យ ។ បុគ្គលនោះ កាលសុខវេទនា
 ពាល់ត្រូវ វេស្សមិនរីករាយ មិនភ្នកក្តាយ មិនតាំងនៅក្នុងសេចក្តី
 ពេញចិត្តទេ វាគាទុស្កយនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនវេកសម្តែងទេឡើយ ។

សម្រាយកងទុក្ខ ធម្មសូត្រ វេទនាវេទ

ទុក្ខាយ វេទនាយ ឌុដ្ឋោ សមាធា ធន សោតតិ
 ធន កាលមតិ ធន វេទនាវេទ ធន ធម្មតាញី កត្តតិ ធន
 សម្មោហំ អាមជ្ជតិ តស្ស បដិយានុសយោ
 នានុសេតិ ។ អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ ឌុដ្ឋោ
 សមាធា តស្ស វេទនាយ សមុទយេត្ត អនុត្តមេត្ត
 អស្សនេត្ត អាដិវេត្ត ធិស្សនេត្ត យថាគុតិ
 បដាធាតិ តស្ស អវិជ្ជានុសយោ នានុសេតិ ។ សោ
 វត ភិក្ខុវេ សុខាយ វេទនាយ វតានុសយំ បដិយេ
 ទុក្ខាយ វេទនាយ បដិយានុសយំ បដិវិទោធម្ម
 អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ អវិជ្ជានុសយំ សម្មហ-
 ធិត្តា អវិជ្ជំ បហាយ វិជ្ជំ ឧប្បាទេត្តា ធិដ្ឋេវ ធម្ម
 ទុក្ខស្សន្តករោ ភវិស្សតិតិ វាធមេតិ វិជ្ជតិតិ ។

សម្រាយកងទុក្ខ ធម្មសូត្រ ភពនៃពាក្យសមហេតុ

កាលទុក្ខវេទនាពាលក្រេវ វេទនិមិទ្ធិត្រចិត្ត មិនលំបាក មិន
 ខ្វីកខ្វល មិនគំប្រូងច្រហាយ មិនផល់រូសេសចក្កវាស្តិសេ បដិយា-
 នុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិនផេកសម្លំនៅឡើយ ។ កាលអទុក្ខម-
 សុខវេទនាពាលក្រេវ តែងជីវច្បសំភាមនិក ខ្លួនការកើតឡើងផង ខ្លួន
 សេចក្តីវិនាសទៅផង ខ្លួនអាទិសន្យផង ខ្លួនទោសផង វៃវេទនានោះ
 នឹងការលាស់ចេញខ្លួនវេទនានោះ អវិជ្ជានុស័យនៃបុគ្គលនោះ ក៏មិន
 ផេកសម្លំនៅឡើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលនោះឯង លះបង់
 ខ្លួនកតានុស័យ ក្នុងសុខវេទនា បន្ទាប់នឹងខ្លួនបដិយានុស័យ ក្នុងទុក្ខ-
 វេទនា ភាសីលើនឹងខ្លួនអវិជ្ជានុស័យ ក្នុងអទុក្ខមសុខវេទនា លះបង់
 ខ្លួនអវិជ្ជា ញ៉ាំងវិជ្ជាឲ្យកើតឡើងហើយ ខឹងជាអ្នកធ្វើទីបំផុតនៃខ្លួន ក្នុង
 បច្ចុប្បន្ននេះបាន ពាក្យដូច្នោះខ្លះ ទើបសមហេតុ ។

(២៧៧) ឃី បស្សី កិច្ចាទេ សុត្តា អរិយស្សារ-
 កោ ចក្កុស្សិមិ ធិត្តិន្ទតិ រូបសុមិ ធិត្តិន្ទតិ ចក្កុ-
 វិញ្ញាណមិ ធិត្តិន្ទតិ ចក្កុសម្មស្សេមិ ធិត្តិន្ទតិ វេទ-
 នាយមិ ធិត្តិន្ទតិ តណ្ហាយមិ ធិត្តិន្ទតិ សោតស្សិមិ
 ធិត្តិន្ទតិ សន្តេសុមិ ធិត្តិន្ទតិ... យាទស្សិមិ ធិត្តិន្ទតិ
 តទ្ធសុមិ ធិត្តិន្ទតិ... ជីវ្ហយមិ ធិត្តិន្ទតិ រសេសុមិ
 ធិត្តិន្ទតិ... កាយស្សិមិ ធិត្តិន្ទតិ ដោដ្ឋតេសុមិ ធិត្តិ-
 ន្ទតិ... មនស្សិមិ ធិត្តិន្ទតិ ចម្មេសុមិ ធិត្តិន្ទតិ ម-
 នោវិញ្ញាណមិ ធិត្តិន្ទតិ មនោសម្មស្សេមិ ធិត្តិន្ទតិ
 វេទនាយមិ ធិត្តិន្ទតិ តណ្ហាយមិ ធិត្តិន្ទតិ ។ ធិត្តិន្ទ-
 វិដ្ឋតិ វិណា វិមុត្តតិ វិមុត្តស្សិ វិមុត្តមតិ ញាណំ
 ហោតិ ទីណា ជាតិ រុសតំ ព្រហ្មចរិយំ កតំ
 កាណិយំ ។ នាបរំ ឥត្តត្តាយាតិ មជាតាតិ ។

(២៧៧) ម្ចាស់កិច្ចាទេ អរិយសាវ័កេវេលោទេសេចក្តីចេ-
 ដីក កាលយល់ឃើញ យ៉ាងនេះ ក៏ខ្សឹមណាយក្នុងភ្នែកផង ខ្សឹម
 ណាយក្នុងប្រមុខផង ខ្សឹមណាយក្នុងចក្កវិញ្ញាណផង ខ្សឹមណាយក្នុងចក្កុ-
 សម្មស្សផង ខ្សឹមណាយក្នុងវេទនាផង ខ្សឹមណាយក្នុងតណ្ហាផង
 ខ្សឹមណាយក្នុងគ្រឿតផង ខ្សឹមណាយក្នុងសំឡេងផង... ខ្សឹម
 ណាយក្នុងប្រមុខផង ខ្សឹមណាយក្នុងក្នុងផង... ខ្សឹមណាយក្នុង
 អណ្តាតផង ខ្សឹមណាយក្នុងរសផង... ខ្សឹមណាយក្នុងកាយផង
 ខ្សឹមណាយក្នុងដោដ្ឋតេផង... ខ្សឹមណាយក្នុងជីវ្ហយផង ខ្សឹមណាយ
 ក្នុងមនោសម្មផង ខ្សឹមណាយក្នុងមនោវិញ្ញាណផង ខ្សឹមណាយ
 ក្នុងមនោសម្មស្សផង ខ្សឹមណាយក្នុងវេទនាផង ខ្សឹមណាយក្នុង
 តណ្ហាផង ។ កាលបើខ្សឹមណាយហើយ ក៏ប្រាសចាកគម្រោក ចិត្ត
 ក៏ផុតស្រឡះ (ចាកអាសវៈ) ព្រោះការប្រាសចាកគម្រោក កាលចិត្តផុត
 ស្រឡះហើយ ញាណក៏កើតឡើងថា ចិត្តផុតស្រឡះហើយ អរិយសា-
 វ័កេនារវេមនីដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ មនុស្សហ្មតិយៈ ភាគាអញ
 បានប្រព្រឹត្តគ្រប់គ្រាន់ហើយ សោច្យសកិច្ច ភាគាអញបានធ្វើរួចហើយ
 កិច្ចដទៃ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសោច្យសកិច្ចនេះទៀត មិនមានឡើយ ។

សម្រាយគណៈស្រុក ធនាគារកម្ពុជា កសិកម្ម

ឥណទាន កសិកម្ម អគ្គមន្ទីរ គេ កំពុង កសិកម្ម
កសិកម្ម អគ្គមន្ទីរ ៗ ឥណទាន មិន យោគយល់
កសិកម្ម មិន សង្ឃឹម កំពុង អនុបាទាយ កសិកម្ម
ចំពោះ វិមុត្តិស្រុក ។

ធនាគារ កម្ពុជា ។

សម្រាយគណៈ ធនាគារ សេចក្តីប្រកាសចំពោះកសិកម្ម

លុះត្រូវបានប្រកាស សំដែងស្រុកនេះចប់ហើយ ក៏កុំចាំបោះ
គំនិតសេចក្តីប្រកាស រីករាយនឹងកសិកម្មនៃប្រទេសប្រកាស ។ គំ
កាលដែលប្រទេសប្រកាស សំដែងយោគយល់នេះចប់ហើយ ចំពោះ
របស់ក៏កុំចាំបោះប្រមាណ ៦០ ប្រាំ ក៏ប្រស្រេចចោកកសិកម្មចាំបោះ
ប្រកាសនេះប្រកាសចាំបោះ ។

ចប់ ធនាគារ កម្ពុជា ។

សព្ទម្មី សទ្ធាយតនវិវាដសុត្តំ

[៣០០] ឯវម្មេ សុត្តំ ។ ឯកំ សមយំ កកក
 សាវត្ថិយំ វិហាតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អា-
 រាមេ ។ តត្រ ទោ កកក កិក្ខុ អាមន្តេសិ កិក្ខុ-
 រោតិ ។ កនន្តេតិ តេ កិក្ខុ កកវតោ បទ្ធស្សោសុំ ។
 កកក ឯតនកេច មហាសទ្ធាយតនិកំ^(១) វេ កិក្ខុវេ
 ទេសិស្សាមិ តំ សុណាថ សាទុកំ មនសិករោថ
 វាសិស្សាមិ ។ ឯវម្មេន្តេតិ ទោ តេ កិក្ខុ កកវតោ
 បទ្ធស្សោសុំ ។

[៣០១] កកក ឯតនកេច ចត្តំ កិក្ខុវេ
 អជាទំ អបស្សំ យថាក្ខតំ រូបេ អជាទំ
 អបស្សំ យថាក្ខតំ ចត្តុវិញ្ញាណំ អជាទំ អបស្សំ

១ ម. មហាសទ្ធាយតនិ ។

សទ្ធាយតនវិវាដសូត្រ ទំ ៧

[៣០០] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ច្រើនគង់នៅក្នុងវត្តជេតន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី
 ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានគ្រាស់ហៅភិក្ខុចាំទិវ្យាយ
 ក្នុងទីនោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទិវ្យាយ ។ ភិក្ខុចាំទិវ្យាយ ទទួលព្រះ
 ពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។ ទើបព្រះ
 មានព្រះភាគច្រើនគ្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុចាំទិវ្យាយ គេជាអគម្ពីរ
 សំដែងនូវធម្មបិយាយ ជាគ្រឿងបំភ្លឺនូវកាយកនៈធំៗប្រាំមួយ ដល់
 អ្នកចាំទិវ្យាយ ចូរអ្នកចាំទិវ្យាយស្តាប់ពាក្យនោះ ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តឱ្យ
 ប្រកែកចុះ គេជាអគម្ពីរសំដែង ។ ភិក្ខុចាំទិវ្យាយ ទទួលព្រះពុទ្ធដីកា
 ព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

[៣០១] ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនគ្រាស់ដូច្នោះថា ម្ចាស់ភិក្ខុ
 ចាំទិវ្យាយ បុគ្គល កាលមិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុភាមតិក មិនដឹង
 មិនឃើញនូវចេតកមតិក មិនដឹង មិនឃើញនូវចក្ខុវិញ្ញាណភាមតិក

សប្បាយករវិញ្ញាណ សប្បាយករវិញ្ញាណុទ្ធ កល្យាណវិញ្ញាណ

យថាភូតំ ចតុស្ស័យស្ស អជាតំ អបស្សិ យថាភូតំ

យមិនំ^(១) ចតុស្ស័យស្សប្បទ្ធរោ ឧប្បជ្ជតិ វេទយិនំ

សុខំ វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តម្បិ អជាតំ

អបស្សិ យថាភូតំ ចតុស្ស័យ សារដ្ឋតិ រូបសុ សារដ្ឋតិ

ចតុវិញ្ញាណោ សារដ្ឋតិ ចតុស្ស័យស្ស សារដ្ឋតិ យ.

មិនំ ចតុស្ស័យស្សប្បទ្ធរោ ឧប្បជ្ជតិ វេទយិនំ សុខំ

វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុខំ វា តស្មីមិ សារដ្ឋតិ ។

តស្ស សារទ្គស្ស សំយត្តស្ស សម្មទ្គស្ស អស្សា-

នាទុបស្សិចោ វិហារតោ អាយតី បញ្ចនាណាចតុត្វា

ឧបយេ កដ្ឋន្តិ ។ កល្យាណ បស្ស ចោចោត្តិវិកា ទដ្ឋិ-

វាកសហកតា តត្រតត្រាវិទដ្ឋិសា តស្ស បវស្សតិ ។

១ ឧ. ម. យម្បិទំ ។

សប្បាយករវិញ្ញាណ សប្បាយករវិញ្ញាណុទ្ធ កាល្យាណវិញ្ញាណ

មិនធិនំ មិនឃើញទូលក្ខសម្ព័ស្សតាមភិកាវេ វេទនាណា ជាសុខក្ខំ

ជាទុក្ខក្ខំ មិនមែនជាទុក្ខ មិនមែនជាសុខក្ខំ តែងកើតឡើង ព្រោះ

ចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនធិនំ មិនឃើញតាមភិកា ទូរវេទនាធានាផង

វេទនិក្រេតអារក្ខន៍ចក្ខុ ក្រេតអារក្ខន៍រូប ក្រេតអារក្ខន៍ចក្ខុវិញ្ញាណ ក្រេត

អារក្ខន៍ចក្ខុសម្ព័ស្ស វេទនាណាជាសុខក្ខំ ជាទុក្ខក្ខំ មិនមែនជាទុក្ខ

មិនមែនជាសុខក្ខំ តែងកើតឡើង ព្រោះចក្ខុសម្ព័ស្សជាបច្ច័យ ក៏ក្រេត

អារក្ខន៍វេទនាធានាផង ។ កាលបុគ្គលនោះ មានចិត្តក្រេតអារក្ខន៍ជ្រុបជ្រុប

រត្នន៍ន៍លន៍បំ ជាអ្នកចំពោះណាឃើញទូលក្ខសម្ព័ស្សក្រេតអារ^(១) ហើយ ។ ទុ-

បាទុក្ខទាំង ៨ ក៏ដល់ទូលក្ខសម្ព័ស្សចម្រើនទៅ ។ ឯកល្យាណ ដែល

ភាគតែងទូលក្ខថ្មី ប្រកបដោយកម្រេក ដោយអំណាចវៃទេសបក្ខីក្រេត

ត្រកាល មានកិរិយាវិភាយ ក្នុងការម្នាស់នោះ ។ ជាប្រក្រតី

របស់បុគ្គលនោះ កល្យាណនោះ របស់បុគ្គលនោះ វេទនិក្រេតឡើង ។

១ អាសិល្យ ។

កស្ស កាយិកាមិ នរោ បវុទ្ធន្តិ ចេតសិកាមិ
 នរោ បវុទ្ធន្តិ កាយិកាមិ សន្តាថា បវុទ្ធន្តិ
 ចេតសិកាមិ សន្តាថា បវុទ្ធន្តិ កាយិកាមិ បរិណ្ណ-
 ហា បវុទ្ធន្តិ ចេតសិកាមិ បរិណ្ណកោ បវុទ្ធន្តិ ។ សោ
 កាយិកាទុក្ខម្យំ ចេតោទុក្ខម្យំ បដិសំរុទេតិ ។

(៣០៦) សោតិ ភិក្ខុវេ អដានំ អបស្សំ យថាភូតំ...

យានំ ភិក្ខុវេ អដានំ អបស្សំ យថាភូតំ... ភ្នំ

ភិក្ខុវេ អដានំ អបស្សំ យថាភូតំ... កាយំ ភិក្ខុវេ

អដានំ អបស្សំ យថាភូតំ... មនំ ភិក្ខុវេ អដានំ

អបស្សំ យថាភូតំ ធម្មេ^(១) អដានំ អបស្សំ យថាភូតំ

១. ម. ធម្ម ភិក្ខុវេ ។

បុគ្គលៈនាវ វេមនំ មានសេចក្តីក្រលំក្រាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
 ឡើងផង មានសេចក្តីក្រលំក្រាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង
 មានសេចក្តីក្រលំក្រាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មាន
 សេចក្តីក្រលំក្រាយប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
 អន្តរអន្តរប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តីអន្តរអន្តរ
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលៈនាវ វេមនំ វេទុក
 ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង វេទុកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣០៦) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិនឃើញ
 ខ្លួនត្រឡប់តាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង មិន
 ឃើញខ្លួនប្រមុខតាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិនដឹង
 មិនឃើញខ្លួនអណ្តាតតាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញខ្លួនកាយតាមពិត... ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលមិន
 ដឹង មិនឃើញខ្លួនចិត្តតាមពិត មិនដឹង មិនឃើញខ្លួនម្នាម្នាក់តាមពិត

សប្បាយអនិច្ចស្ស សប្បាយអនិច្ចស្សន្ត កណ្តាចារ្យនំ

មោទាវិញ្ញាណំ អជាទំ អបស្សំ យថាក្កតំ មោទា
 សម្មស្សំ អជាទំ អបស្សំ យថាក្កតំ យមំទំ
 មោទាសម្មស្សប្បទូយា ឧប្បជ្ជតំ វេទយេតិ សុទំ
 វា ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុទំ វា ភម្មំ អជាទំ
 អបស្សំ យថាក្កតំ មទស្សំ សារជ្ជតំ ធម្មសុ សារជ្ជតំ
 មោទាវិញ្ញាណោ សារជ្ជតំ មោទាសម្មស្ស សារជ្ជតំ យ-
 មំទំ មោទាសម្មស្សប្បទូយា ឧប្បជ្ជតំ វេទយេតិ សុទំ វា
 ទុក្ខំ វា អទុក្ខមសុទំ វា ភស្មិមំ សារជ្ជតំ ។ ភស្ស
 សារក្កស្ស សំយុក្កស្ស សម្មន្ទស្ស អស្សាទាទុមស្សិ-
 ចោ វិហរោតា កាយតិ បព្ភាទាទាទុក្ខា ឧបទយំ
 កន្តិទំ ។ កណ្តា ទស្ស ចោចោត្តវិកា ទន្តិវាគស-
 ហកតា ភត្រតត្រាភិទន្តិទំ សា ទស្ស បវន្តតិ ។
 ភស្ស កាយិកាយិ នាថា បវន្តិទំ ចេតសិកាយិ
 នាថា បវន្តិទំ កាយិកាយិ សន្តាថា បវន្តិទំ

សប្បាយអនិច្ច សប្បាយអនិច្ចស្សន្ត ការបម្រើទៀងនៃកណ្តា

មិនដឹង មិនឃើញខ្លះទៅវិញ្ញាណភាមពិត មិនដឹង មិនឃើញខ្លះទៅទា-
 សម្មស្សភាមពិត វេទនាណា ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ មិនមែន
 សុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមោទាសម្មស្សជាបច្ច័យ ក៏មិនដឹង មិនឃើញ
 ភាមពិត ខ្លះវេទនាទោះផង តែងត្រេកអរក្នុងចិត្ត ត្រេកអរក្នុងមហាមេណ៍
 ត្រេកអរក្នុងមោទាវិញ្ញាណ ត្រេកអរក្នុងមោទាសម្មស្ស វេទនាណា ជា
 សុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះមោ-
 សម្មស្សជាបច្ច័យ ក៏ត្រេកអរក្នុងវេទនាទោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ បាន
 ចិត្តត្រេកអរជ្រុលជ្រប់ តែងតែលឺលឺ ជាអ្នកពិចារណាឃើញខ្លះសេចក្តី
 ត្រេកអរហើយ ទុក្ខទានក្នុងចំណិត ក៏ដល់ខ្លះសេចក្តីចម្រើននោះ ។ ឯ
 កណ្តា ដែលភាគតែងតែដឹង ប្រកបដោយតម្រេកដោយអំណាចខែសេច-
 ក្តីត្រេកត្រាល បានការរីករាយក្នុងការមេណ៍នោះ ។ ជាប្រក្រតី ចេសំ
 បុគ្គលនោះ កណ្តានោះ ចេសំបុគ្គលនោះ វេទនាចម្រើនឡើង ។ បុគ្គល
 នោះ វេទនាបានសេចក្តីត្រូវលំក្រវយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើន
 ឡើងផង បានសេចក្តីត្រូវលំក្រវយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើង
 ផង បានសេចក្តីត្រូវលំក្រវយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង

ទេសសំភារមិ សន្តាថា បវច្ឆន្តិ កាយិ ភារមិ បវច្ឆន្តិ ហា
បវច្ឆន្តិ ទេសសំភារមិ បវច្ឆន្តិ ហា បវច្ឆន្តិ ។ សោ
កាយិ កតុកុម្មិ ទេសោ កតុកុម្មិ បដិសំវេទេតិ ។

(៣១៣) ចតុកុញ ទោ កិកុវេ ជាធំ បស្សិ យថា-
ក្ខតំ រូបេ ជាធំ បស្សិ យថាក្ខតំ ចតុវិញ្ញាណំ ជាធំ
បស្សិ យថាក្ខតំ ចតុសម្មស្សិ ជាធំ បស្សិ យថា-
ក្ខតំ យមិទិ ចតុសម្មស្សប្បទូយា ឧប្បជ្ជតិ វេទ-
យេតិ សុទ្ធំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុទ្ធំ វា ភឿ
ជាធំ បស្សិ យថាក្ខតំ ចតុស្សិ ន សារជ្ជតិ រូបេសុ
ន សារជ្ជតិ ចតុវិញ្ញាណេ ន សារជ្ជតិ ចតុសម្មស្ស
ន សារជ្ជតិ យមិទិ ចតុសម្មស្សប្បទូយា ឧប្បជ្ជតិ
វេទយេតិ សុទ្ធំ វា ទុក្ខំ វា អនុក្ខមសុទ្ធំ វា
តស្សិបិ ន សារជ្ជតិ ។ តស្ស អសារត្តស្ស អសិ-
យុត្តស្ស អសម្មន្តស្ស អាណិណវុបស្សិនោ វិហារតោ
អាយតិ បព្វជាតានុក្ខតា អបចយេ កច្ឆន្តិ ។

មានសេចក្តីក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង មាន
សេចក្តីអន្តរក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ចម្រើនឡើងផង មានសេចក្តី
អន្តរក្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ចម្រើនឡើងផង ។ បុគ្គលនោះ
វេទនាទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយផង វេទនាប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តផង ។

(៣១៣) មាតិកាទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្លះចុក
ភាមពិត កាលដឹង ឃើញខ្លះបេភាមពិត កាលដឹង ឃើញខ្លះចុក
វិញ្ញាណភាមពិត កាលដឹង ឃើញខ្លះចុកសម្ព័ន្ធស្វភាមពិត វេទនាណា
ជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះ
ចុកសម្ព័ន្ធជាបច្ច័យ ក៏ដឹង ឃើញខ្លះវេទនានោះភាមពិតផង តែមិន
ត្រេកអរក្នុងចុក មិនត្រេកអរក្នុងបេ មិនត្រេកអរក្នុងចុកវិញ្ញាណ មិន
ត្រេកអរក្នុងចុកសម្ព័ន្ធស្វ វេទនាណាជាសុខក្តី ជាទុក្ខក្តី មិនមែនទុក្ខ
មិនមែនសុខក្តី តែងកើតឡើង ព្រោះចុកសម្ព័ន្ធជាបច្ច័យ ក៏មិនត្រេក
អរ ក្នុងវេទនានោះផង ។ កាលបុគ្គលនោះ បានចិត្តត្រេកអរ មិន
ជ្រុលជ្រប់ មិនរង្វើនរង្វើលនិប ជាអ្នកពិចារណាឃើញខ្លះចាសហើយ
ទុក្ខទាំង ៨ ក៏ដល់ខ្លះសេចក្តីមិនចម្រើនទៅ ។

សប្បាយនវស្ស សប្បាយនវស្សុ គណ្ណាចហាម

គណ្ណា ចស្ស ហោ ចាត្តវិកា ទង្គិកសហគតា

គត្រតត្រាភិទង្គិ ហ សា ចស្ស បហីយតិ ។ គស្ស

កាយិកាមិ នវតា បហីយង្គិ លេតសិកាមិ នវតា

បហីយង្គិ កាយិកាមិ សន្តាទា បហីយង្គិ លេ

តសិកាមិ សន្តាទា បហីយង្គិ កាយិកាមិ បរិទ្បហា

បហីយង្គិ លេតសិកាមិ បរិទ្បហា បហីយង្គិ ។ សា

កាយិកសុទ្ធស្ស លេតសុទ្ធស្ស មជិសិវេនតិ ។ ហា

តតាភូតស្ស^(១) ហោតិ ទង្គិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ

១ ១. យចិត្តស្ស ។

សប្បាយនវស្ស សប្បាយនវស្សុត្រ កាលេបេវស្សា

ឯគណ្ណា ដែលពាក់តែងភព្វី ប្រកបដោយគម្រកដោយអំណាចខែ

សេចក្តីត្រេកត្រាល មានសេចក្តីកែវយក្នុងការដេញដោល ជាប្រក្រតី

របស់បុគ្គលនោះ គណ្ណានោះ បុគ្គលនោះឯងលេបដំបូងបាទ ។

សេចក្តីត្រូវលំត្រកយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ បុគ្គលនោះ វែមនិលលេង

បានផង សេចក្តីត្រូវលំត្រកយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏វែមនិលលេងបាន

ផង សេចក្តីត្រូវត្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏វែមនិលលេងបានផង

សេចក្តីត្រូវត្រហាយ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏វែមនិលលេងបានផង សេចក្តី

អន្តរវន្តិ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ក៏វែមនិលលេងបានផង សេចក្តីអន្តរ

វន្តិ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ក៏វែមនិលលេងបានផង ។ បុគ្គលនោះកែង

រើនូវសេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ឱនសេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុង

ចិត្ត ។ សេចក្តីយល់ឃើញណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ^(១) សេច

ក្តីយល់ឃើញនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

១ បាននិស្សន្ទដែលត្រូវត្រៀមដោយសេចក្តីសុខក្នុងចិត្ត ប្រកបដោយកុសល ។ អង្គិកថា។

សុត្តនិបាត មជ្ឈិមនិកាយសូ ចេរិយនិកាយសកំ

យោ តថាភូតស្ស សង្កប្បោ ស្វាស្ស ហោតិ
 សម្មាសង្កប្បោ យោ តថាភូតស្ស វាយោមោ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាវាយោមោ យោ តថាភូតស្ស សតិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសតិ យោ តថាភូតស្ស សមាធិ ស្វាស្ស
 ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុត្តោ ទោ មនស្ស កាយ-
 កម្មំ អាជីវេ សុប្បិសុត្តោ ហោតិ ។ វិវេស្សាយំ
 អវិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ កាវចាចារិយ្ហិ កច្ឆតិ ។

[៣០៤] តស្ស វិវិ ឥមំ អវិយំ អដ្ឋង្គិកំ មក្កំ កាវ-

យោ តត្ថាភេមំ សតិប្បដ្ឋានា កាវចាចារិយ្ហិ កច្ឆតិ
 តត្ថាភេមំ សម្មប្បដ្ឋានា កាវចាចារិយ្ហិ កច្ឆតិ តត្ថាភេមំ
 ឥន្ទិរាតា កាវចាចារិយ្ហិ កច្ឆតិ មត្តមំ ឥន្ទ្រិយាធិ កា-
 វចាចារិយ្ហិ កច្ឆតិ មត្តមំ តលាធិ កាវចាចារិយ្ហិ កច្ឆតិ

សុត្តនិបាត មជ្ឈិមនិកាយ ចេរិយនិកាយសកំ

សេចក្តីត្រិះរិណោ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីត្រិះរិះនោះ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ សេចក្តីព្យាយាមណា
 របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ របស់បុគ្គលនោះ
 ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការលើកណា របស់បុគ្គលមានសភាព
 ដូច្នោះ ការលើកនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការលើកត្រូវ
 ការកាំងចិត្តអធិណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការកាំងចិត្តអធិនោះ
 របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការកាំងចិត្តអធិត្រូវ ។ បុគ្គលនោះឯង
 ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វិចីកម្ម ចិន្តាជីវៈដ៏បរិសុទ្ធល្អ ក្នុងកាលមុន
 ពិត ។ អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ របស់បុគ្គលនោះ វែមដល់ខ្ញុំការ
 ពេញចំបូរណ៍ ដោយការវាយ៉ាងនេះឯង ។

[៣០៤] កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើនខ្ញុំអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរនេះ

យ៉ាងនេះហើយ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ក្តី តែងដល់ខ្ញុំការបរិបូរណ៍ដោយការវាយ៉ាង
 សម្បជ្ឈាន ៤ ក្តី តែងដល់ខ្ញុំការបរិបូរណ៍ដោយការវាយ៉ាង ឥន្ទ្រិយាធិ ៤
 ក្តី តែងដល់ខ្ញុំការបរិបូរណ៍ដោយការវាយ៉ាង ឥន្ទ្រិយាធិ ៥ ក្តី តែងដល់ខ្ញុំការ
 បរិបូរណ៍ដោយការវាយ៉ាង តលាធិ ៥ ក្តី តែងដល់ខ្ញុំការបរិបូរណ៍ដោយការវាយ៉ាង

សម្រាយអន្តរាយ សម្រាយអន្តរាយ កាវតាវិប្បិ

សន្តិមំ ពោជ្ឈន្តិ កាវតាវិប្បិ កច្ចុទ្ធំ ។ តស្សិមេ ទ្វេ
 ធម្មា យុត្តន្តា^(១) វត្តន្តិ សមំថោ ច វិបស្សនា ធ ។
 សោ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យោ តេ ធម្មេ អភិញ្ញា
 បរិជាតាតំ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរាភត្តា តេ ធម្មេ
 អភិញ្ញា បដហតំ យេ ធម្មា អភិញ្ញា កាវតត្តា តេ
 ធម្មេ អភិញ្ញា កាវតំ យេ ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចិកា
 តត្តា តេ ធម្មេ អភិញ្ញា សច្ចិការតំ ។ កតមេ ធ
 ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យោ បញ្ចតានាធនុត្តោ
 តំស្ស វចនំយំ សេយ្យេនិំ វុប្បតានាធនុត្តោ វេទទ្ធតា
 តានុត្តោ សញ្ញតានាធនុត្តោ សង្ការតានាធនុត្តោ
 វិញ្ញាណុតានាធនុត្តោ ភមេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យោ ។
 កតមេ ធ ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរាភត្តា អវិជ្ជា
 ធ កាវតណ្ណា ធ ភមេ ធម្មា អភិញ្ញា បរាភត្តា ។

១ ឧ. ម. យុត្តន្តា ។

សម្រាយអន្តរាយ សម្រាយអន្តរាយ កាវតាវិប្បិ កាវតាវិប្បិ

កោដ្ឋន្តំ វេ កំផលំឲ្យការបរិបូណ៌ដោយភាវិតា ។ ធមិ ២ យ៉ាងនេះ
 ភិសម្មេ ១ វិបស្សនា ១ ជាធម៌ចាក់ទងគ្នា តែងប្រព្រឹត្តទៅ
 ផលបុគ្គលនោះ ។ ធម៌ចាំឱ្យយល់ ដែលធម្មកិណតំដឹងដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម បុគ្គលនោះ កំណត់ដឹងឲ្យធម៌ចាំនោះ ដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ធម៌ចាំឱ្យយល់ ដែលធម្មកិណតំដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម កំ
 លះបង់ឲ្យធម៌ចាំនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ធម៌ចាំឱ្យយល់ ដែល
 ធម្មកិណតំដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម កំលះបង់ឲ្យធម៌ចាំនោះដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម ធម៌ចាំឱ្យយល់ ដែលធម្មកិណតំដឹងដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម កំលះបង់ឲ្យធម៌ចាំនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាល
 ភិក្ខុចាំឱ្យយល់ ចុះធម៌ចាំឱ្យយល់ ដែលធម្មកិណតំដឹងដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ទុក្ខម កើតដូចម្តេច គ្រវីភ្នែកយថា បានផលៗបាទានក្នុង (គំនរ ជា
 គ្រឿងប្រកាន់ចាំ) ចាំ ៥ គឺប្តេបាទានក្នុង ១ វេទទ្ធបាទានក្នុង ១
 សញ្ញបាទានក្នុង ១ សង្ការបាទានក្នុង ១ វិញ្ញាណបាទានក្នុង ១ នេះឯង
 ដែលជាធម៌ធម្មកិណតំដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្នាលភិក្ខុចាំឱ្យយល់
 ចុះធម៌ចាំឱ្យយល់ ដែលធម្មកិណតំដឹងដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម កើតដូចម្តេច
 អវិជ្ជាចំណិតកណ្តាលនេះឯង ជាធម៌ត្រូវលះបង់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។

កាតមេ ទ កំត្យាវេ ទម្មា អភិញ្ញា កាវេតត្វា ស.
 មថោ ទ វិបស្សនា ទ ឥមេ ទម្មា អភិញ្ញា កាវេតត្វា ។
 កាតមេ ទ កំត្យាវេ ទម្មា អភិញ្ញា សន្និកាតត្វា វិជ្ជា
 ទ វិមុត្តិ ទ ឥមេ ទម្មា អភិញ្ញា សន្និកាតត្វា ។

[៣០៤] សោតំ កំត្យាវេ ជាធំ បស្សំ យថាក្ខតំ ...

យាធំ កំត្យាវេ ជាធំ បស្សំ យថាក្ខតំ... ជីវ្ហំ កំត្យាវេ
 ជាធំ បស្សំ យថាក្ខតំ... កាយំ កំត្យាវេ ជាធំ បស្សំ
 យថាក្ខតំ... មធំ កំត្យាវេ ជាធំ បស្សំ យថាក្ខតំ
 ទម្មេ ជាធំ បស្សំ យថាក្ខតំ មនោវិញ្ញាណំ ជាធំ
 បស្សំ យថាក្ខតំ មនោសម្មស្សំ ជាធំ បស្សំ យថាក្ខតំ
 យមិធំ មនោសម្មស្ស្យត្ថយោ ឧប្បជ្ជតិ វេទយតិ សុទំ
 វា ទុត្តំ វា អទុក្ខមសុទំ វា តម្បិ ជាធំ បស្សំ
 យថាក្ខតំ មនស្សំ ទ សារជ្ជតិ ទម្មេសុ ទ សារជ្ជតិ
 មនោវិញ្ញាណោ ទ សារជ្ជតិ មនោសម្មស្សេ ទ សារជ្ជតិ

ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទេមិទាំងឡាយ ដែលគប្បីចម្រើនដោយប្រាជ្ញាដ៏
 ទុក្ខម កើតដូចម្តេច សម្រេចនឹងវិបស្សនានេះនឹង ជាទេមិក្រៅចម្រើនដោយ
 ប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ចុះទេមិទាំងឡាយ ដែលគប្បី
 ធ្វើឱ្យដាក់ច្បាប់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម កើតដូចម្តេច វិជ្ជានឹងវិប្បិទនេះនឹង
 ជាទេមិក្រៅធ្វើឱ្យដាក់ច្បាប់ដោយប្រាជ្ញាដ៏ទុក្ខម ។

[៣០៥] ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំត្រចៀក

ភាមពិត ... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំច្រមុះ
 ភាមពិត... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំអណ្តាត
 ភាមពិត ... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំកាយ
 ភាមពិត... ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ បុគ្គលកាលដឹង ឃើញខ្ញុំចិត្តភាម
 ពិត កាលដឹង ឃើញខ្ញុំឧប្បាម្មណ៍ភាមពិត កាលដឹង ឃើញខ្ញុំមនោ
 វិញ្ញាណភាមពិត កាលដឹង ឃើញខ្ញុំមនោសម្មស្សភាមពិត វេទនា
 ណា ជាសុទ្ធតិ ជាទុក្ខតិ មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុទ្ធតិ វែមនិ
 កើតឡើង ព្រោះមនោសម្មស្សដូចម្តេច ក៏ដឹង ឃើញខ្ញុំវេទនាភាម
 ពិតផង តែមិនត្រេកអរ ក្នុងចិត្ត មិនត្រេកអរ ក្នុងឧប្បាម្មណ៍
 មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោវិញ្ញាណ មិនត្រេកអរ ក្នុងមនោសម្មស្សទេ

សុត្តនិកាយ មជ្ឈិមនិកាយ ចេតិយសុត្តនិកាយ

យោ ភត្តាភិក្ខុសិវ្យា ទិដ្ឋិ សាស្ស ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ

យោ ភត្តាភិក្ខុសិវ្យា សង្កម្មោ ស្វាស្ស ហោតិ

សម្មាសង្កម្មោ យោ ភត្តាភិក្ខុសិវ្យា វាយោមោ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាវាយោមោ យោ ភត្តាភិក្ខុសិវ្យា សតិ សាស្ស

ហោតិ សម្មាសតិ យោ ភត្តាភិក្ខុសិវ្យា សមាធិ ស្វាស្ស

ហោតិ សម្មាសមាធិ ។ បុត្តោ ចោ បទស្ស

កាយកម្មំ វចីកម្មំ ភវីភេ សុប្បិសុត្តោ ហោតិ ។

ឯវមស្សាយិ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោ កាវចាចារិប្បិ

កត្តតិ ។

សុត្តនិកាយ មជ្ឈិមនិកាយ ចេតិយសុត្តនិកាយ

សេចក្តីយល់ឃើញណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តី

យល់ឃើញនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីយល់ឃើញត្រូវ

សេចក្តីត្រិះរិះណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីត្រិះរិះនោះ

របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ សេចក្តីព្យាយាមណា

របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ សេចក្តីព្យាយាមនោះ របស់បុគ្គលនោះ

ឈ្មោះថាសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ការលើកណា របស់បុគ្គលមានសភាព

ដូច្នោះ ការលើកនោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការលើកត្រូវ

ការកំណត់ចិត្តនឹងណា របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ការកំណត់ចិត្តនឹង

នោះ របស់បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថាការកំណត់ចិត្តនឹងត្រូវ ។ បុគ្គល

នោះឯង ឈ្មោះថាមានកាយកម្ម វចីកម្ម និងភវីភេ បរិសុទ្ធស្ត

ក្នុងកាលមុនតិ ។ អដ្ឋង្គិកម្មដ៏ប្រសើរនេះ របស់បុគ្គលនោះ

វែងជល់នូវការបរិបូណ៌ ដោយកាវចាចារិកនេះ ។

(៣០៦) កស្ស ឃី អរិយំ អដ្ឋង្គិកំ មត្តំ កាវ-
 យោ ធន្តារោមិ សតិប្បដ្ឋានា កាវនាចារិប្បិ កដ្ឋង្គិ
 ធន្តារោមិ សម្មប្បដ្ឋានា កាវនាចារិប្បិ កដ្ឋង្គិ ធន្តារោ-
 មិ ឥទ្ធិមាណា កាវនាចារិប្បិ កដ្ឋង្គិ បញ្ចមិ ឥន្ទ្រិយាមិ
 កាវនាចារិប្បិ កដ្ឋង្គិ បញ្ចមិ ពលាមិ កាវនាចារិប្បិ
 កដ្ឋង្គិ សត្តមិ ពោជ្ឈង្គា កាវនាចារិប្បិ កដ្ឋង្គិ ។
 កស្សិមេ ទ្វេ ធម្មា យុកនន្ទា វគ្គង្គិ សមជា ធន
 វិបស្សនា ច ។ សោ យេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេ-
 យ្យា ភេ ធម្មេ អភិញ្ញា បរិវាណាតិ យេ ធម្មា អ-
 ភិញ្ញា បហាតត្វា ភេ ធម្មេ អភិញ្ញា បដហាតិ យេ
 ធម្មា អភិញ្ញា ការវតត្វា ភេ ធម្មេ អភិញ្ញា
 ការវតិ យេ ធម្មា អភិញ្ញា សន្និកាតត្វា ភេ
 ធម្មេ អភិញ្ញា សន្និការោតិ ។ កកមេ ច
 ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា បរិញ្ញេយ្យា បញ្ចុចាណា-
 ធកុច្ឆាតិស្ស វចនិយំ សេយ្យជីនំ រុទ្ធវាណាធកុច្ឆា

(៣០៦) កាលបុគ្គលនោះ ចម្រើនអដ្ឋង្គិកម្ម ដ៏ប្រសើរយ៉ាងនេះ
 ហើយ សតិប្បដ្ឋាន ២ ក្តី តែងដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា សម្មប្ប-
 ដ្ឋាន ២ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ឥទ្ធិមាណ ២ ក្តី ក៏ដល់
 នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ឥន្ទ្រិយាមិ ៨ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយ
 ការតា ពលៈ ៨ ក្តី ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ពោជ្ឈង្គិក ៧ ក្តី
 ក៏ដល់នូវការបរិបូណ៌ដោយការតា ។ បុគ្គលនោះ តែងមានធម៌វិ-
 យ៉ាងនេះ ភិសម្មៈ ១ វិបស្សនា ១ ប្រត្រិក្កតា ១ កំណត់ដឹងនូវខ្លួនឯង ។
 ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលធម្មវិកលកំដើរដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម បុគ្គល
 នោះ ក៏កំណត់ដឹងនូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ធម៌ទាំងឡាយ
 ណា ដែលធម្មវិល្លាសដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ក៏លះបង់នូវធម៌ទាំងនោះ
 ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ធម៌ទាំងឡាយណា ដែលធម្មវិចារដោយប្រាជ្ញា
 ដ៏ឧត្តម ក៏ចម្រើននូវធម៌ទាំងនោះដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ធម៌ទាំងឡាយ
 ណា ដែលធម្មវិធ្វើឱ្យដាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ក៏ធ្វើឱ្យដាក់
 ច្បាស់នូវធម៌ទាំងនោះ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ។ ម្ចាស់ភិក្ខុទាំងឡាយ
 ធម៌ទាំងឡាយ ដែលធម្មវិកលកំដើរ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ឧត្តម ក៏ដូច
 ម្តេច ធម្មវិធីយថា បានដល់ ១ បាទានក្នុងទាំង ៨ គឺ ប្រាជ្ញា ១

វេទន្តបាណនក្កោនោ សញ្ញបាណនក្កោនោ សង្ការបាណ-
 នក្កោនោ វិញ្ញាណបាណនក្កោនោ ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បរិញ្ញេយ្យា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 បរោតត្វា អវិជ្ជា ច ភវតណ្ហា ច ឥមេ ធម្មា អភិញ្ញា
 រហោតត្វា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា អភិញ្ញា
 ការេតត្វា សមថោ ច វិបស្សនា ច ឥមេ ធម្មា
 អភិញ្ញា ការេតត្វា ។ កតមេ ច ភិក្ខុវេ ធម្មា
 អភិញ្ញា សច្ចិកាតត្វា វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច ឥមេ
 ធម្មា អភិញ្ញា សច្ចិកាតត្វាតិ ។ ឥនមហេច កតវា
 អត្តមនា តេ ភិក្ខុ កតវតោ ភាសិតំ អភិទទុក្ខំ ។

សម្មាសម្ពុទ្ធិសុត្តំ សន្តមំ ធម្មំ ។

វេទន្តបាណនក្កោនោ សញ្ញបាណនក្កោនោ សង្ការបាណនក្កោនោ វិញ្ញាណ-
 បាណនក្កោនោ ខេនឯនំ ជាធម៌ដែលធម្មិកំណត់ជំនិះដោយប្រាជ្ញាជីវិត ។
 ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះធម៌តាំងឡាយ ដែលធម្មិកំណត់ដោយប្រាជ្ញា
 ជីវិត កើតដូចម្តេច អវិជ្ជាធិនិកាតណ្ហានេនឯនំ ជាធម៌ដែលធម្មិកំណត់
 ដោយប្រាជ្ញាជីវិត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះធម៌តាំងឡាយ ដែល
 ធម្មិកំណត់ដោយប្រាជ្ញាជីវិត កើតដូចម្តេច សមថៈធិនិវិចស្សនានេនឯនំ
 ជាធម៌ដែលធម្មិកំណត់ដោយប្រាជ្ញាជីវិត ។ ម្ចាស់ភិក្ខុតាំងឡាយ ចុះ
 ធម៌តាំងឡាយ ដែលធម្មិកំណត់ដោយប្រាជ្ញាជីវិត កើតដូច
 ម្តេច វិជ្ជាធិនិវិមុត្តិនេនឯនំ ជាធម៌ដែលធម្មិកំណត់ដោយប្រា-
 ជ្ញាជីវិត ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ក្រាស់ព្រះសូត្រនេះចប់ហើយ
 ភិក្ខុតាំងនោះ ជាអ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ រីករាយ ធិនិកាសិក្ខុវេសំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ សម្មាសម្ពុទ្ធិសុត្តំ ទី ៨ ។

សត្វា នេរមទុស្សាធំ តុន្ទា កកក សោ ភីមី លោក
 សនេរកំ សមារកំ សត្រហ្មកំ សស្សមណាត្រាហ្មល
 មធំ សនេរមទុស្សំ សយំ អភិញ្ញា សន្និកត្វា
 បរវនេតិ សោ ធម្មំ នេសេតិ អាទិកល្យាណំ
 មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយាសានកល្យាណំ សាទុំ
 សត្យញ្ញំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធិ ត្រហ្មនវិយំ
 បកាសេតិ សាទុ ទោ បន តថាវចានំ អរហតិ
 នស្សំ ហោតិ ។ អថទោ នករិទ្ធករិយ្យកា
 ត្រាហ្មណាតបាមនិកា យេន កកក នេទុបសន្តមិសុ
 ទុបសន្តមិត្វា អប្បេកាទេ កកកន្តំ អភិវនេត្វា
 ឯកមន្តំ ធិសីទិសុ អប្បេកាទេ យេន កកក
 តេនញ្ញាសិម្បណាមេត្វា ឯកមន្តំ ធិសីទិសុ អប្បេ
 កាទេ កកកនោ សន្តិកោ បាមតោន្តំ សាវត្វា ឯកមន្តំ
 ធិសីទិសុ អប្បេកាទេ តុណ្ណិកុតា ឯកមន្តំ ធិសី
 ទិសុ ។

ព្រះអង្គជាសាស្តាចារ្យ នៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ព្រះអង្គបាន
 គ្រាន់ដឹងខ្លួនកុរិយសច្ច ព្រះអង្គលែងមកកាន់កងទៀត ព្រះអង្គទ្រង់
 ធ្វើឲ្យដាក់ច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរបស់ព្រះអង្គ ខ្លួនលោកនេះ
 ព្រមទាំងទេវលោក មារលោក ព្រហ្មលោក ឡូតត្ថកសត្វ ព្រមទាំង
 សមណព្រាហ្មណ៍ ទាំងមនុស្សជាសម្បត្តិទេព និងមនុស្សដ៏សេស ហើយ
 អាចប្រកាសបាន ទ្រង់ស្រីវដ្ឋនិមិ មានលំអបទដ៏ម មានលំអបទ
 កណ្តាល មានលំអបទចុង ព្រះអង្គប្រកាសព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រមទាំង
 អង្គនិងត្បក្ខន្ធៈដ៏បរិសុទ្ធ បរិបូណ៌ទាំងអស់ គឺដំណើរដែលបានផ្តួចផ្តង
 ព្រះអរហន្តទាំងឡាយ មានសភាពយ៉ាងនោះ ជាការប្រវែករពក ។
 ព្រះនារេង ពួកព្រាហ្មណ៍និងភហុបតិអ្នកស្រុកនរវ័ទៈ ក៏ទាំងគ្នាចូល
 ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ បុរេចូលទៅដល់ហើយ ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំ
 ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះប្រណិម្បអញ្ជាបី
 ឆ្ពោះទៅក្រោមព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះប្រ
 កាសនាមនិងគោត្រក្នុងសំណាក់ព្រះមានព្រះភាគ ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏
 សមគួរ ពួកខ្លះអង្គុយនៅស្ងៀម ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស បរិច្ចេកស្ថាន

កាយេន វាចាយ មនសា តេសន្តោ សមចរិយម្យ
 ហេតំ ទុក្ខំ អបស្សតិ តស្មា តេ កោន្តោ សម-
 ណាត្រាហ្មណា ន សក្កាតត្វា ន កុក្កាតត្វា ន
 មាទេតត្វា ន បូជេតត្វា ។ យេ តេ សម-
 ណាត្រាហ្មណា សោភវិញ្ញេយ្យេសុ សទ្ទេសុ... យាទ-
 វិញ្ញេយ្យេសុ កទ្ទេសុ... ជិក្ខុវិញ្ញេយ្យេសុ វសេសុ...
 កាយវិញ្ញេយ្យេសុ ដោដ្ឋេសុ... មាទេវិញ្ញេយ្យេសុ
 ទម្មេសុ អវិភវកា អវិភោសា អវិភោហា
 អជ្ឈត្តំ អវុបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរុត្តំ កា-
 យេន វាចាយ មនសា វិវុទ្ធា សមណាត្រាហ្ម-
 ណា ន សក្កាតត្វា ន កុក្កាតត្វា ន មាទេតត្វា
 ន បូជេតត្វា តំ កិស្សំ ហេតុ មយម្យំ ហិ
 មាទេវិញ្ញេយ្យេសុ ទម្មេសុ អវិភវកា អវិភោសា
 អវិភោហា អជ្ឈត្តំ អវុបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ បរិច្ចេកស្ថាន

ដោយកាយវាចាចិត្តផែរ នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិផ្អែមផ្អៅ របស់យើង
 ទាំងនោះ ដែលមិនឃើញខ្លួនចិត្តខ្លួនស្រព្វហេតុនោះ ពួកសមណ-
 ត្រាហ្មណ៍ដ៏ជាម្ចីទាំងនោះ គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួរ
 រាប់ការ មិនគួរបូជាឡើយ ។ ពួកសមណត្រាហ្មណ៍ណា មិនទាន់
 ប្រាសចាកកតៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហាៈ
 ក្នុងសំឡេង ដែលធម្មវិជីវិកបានដោយគ្រាចៀក... ក្នុងភ្លែងដែលធម្មវិជីវិក
 បានដោយប្រមុះ... ក្នុងផ្កាសេ ដែលធម្មវិជីវិកបានដោយអណ្តាត...
 ក្នុងដេដ្ឋាៈ ដែលធម្មវិជីវិកបានដោយកាយ... មិនទាន់ប្រាសចាកកតៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហាៈ ក្នុងធម្មារម្មណ៍
 ដែលធម្មវិជីវិកបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ទាន់ក្នុងសន្តាន
 ប្រព្រឹត្តិក្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយកាយវាចាចិត្ត ពួកសមណត្រាហ្មណ៍
 បែបនេះឯង គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិនគួររាប់ការ មិន
 គួរបូជាឡើយ ដំណើរនោះ គេប្រោះហេតុអ្វី ប្រោះហើ សូម្បីពួក
 យើង ក៏មិនទាន់ប្រាសចាកកតៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់
 ប្រាសចាកមោហាៈ ក្នុងធម្មារម្មណ៍ ដែលធម្មវិជីវិកបានដោយចិត្ត ជា
 អ្នកមានចិត្តមិនស្ងប់រម្ងាប់ទាន់ក្នុងសន្តាន នៅប្រព្រឹត្តិក្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ

សម្រាយគន្ធាស្ស គន្ធាស្សស្ស កាលស្សស្សស្ស

កាយេន វិហាយ មនសា តេសាញា សមនិយម
យោគំ ធុត្តិ អបស្សតំ តស្មា តេ កោន្ត
សមណប្រាហ្មណា ន សក្កានត្វា ន កុកាតត្វ
ន មាណេត្វា ន បូជេត្វាតិ ។ ឯវិ បុត្តា តុម្ភ
តហមតយោ តេសំ អញ្ញតិក្ខយានំ បរិព្វាជកា
ឯវិ ព្យាការយ្យេន ។

[៣០៧] សរេ បទ វេ តហមតយោ អញ្ញ
តិក្ខយោ បរិព្វាជកា ឯវិ បុត្តយ្យំ កង្វិរោ តប
មតយោ សមណប្រាហ្មណា សក្កានត្វា កុកាតត្វ
មាណេត្វា បូជេត្វាតិ ឯវិ បុត្តា តុម្ភ តហមតយ
តេសំ អញ្ញតិក្ខយានំ បរិព្វាជកានំ ឯវិ ព្យាការយ្យ
យេ តេ សមណប្រាហ្មណា ន កុកិញ្ញោយ្យស្ស រូបេ
វិគភកា វិគោសា វិគោហា អជ្ឈត្តំ រូបសន្តិច្ឆ
សមនិយំ ចរន្តំ កាយេន វិហាយ មនស
ឯវិរោ សមណប្រាហ្មណា សក្កានត្វា កុកាតត្វ

សម្រាយគន្ធាស្ស គន្ធាស្សស្ស កាលស្សស្សស្ស

ដោយកាយកថាចិត្តផែរ ទេវេនិដាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិក្រឹមក្រៅ របស់យើង
ទាំងនោះ ដែលមិនឃើញខ្លួនមិនខ្ពស់ គ្រោះហេតុនោះ សមណ-
ប្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើនទាំងនោះ គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ មិនគួរគោរព មិន
គួររាប់កាន មិនគួរបូជាឡើយ ។ ម្ចាស់គហមតិទាំងឡាយ អ្នក
ទាំងឡាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអន្យតិយទាំងនោះ សូយ៉ាងនេះ
គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

[៣០៧] ម្ចាស់គហមតិទាំងឡាយ មួយទៀត បើបរិព្វាជក
អន្យតិយ សូអ្នកទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់គហមតិទាំងឡាយ ចុះ
ពួកសមណប្រាហ្មណ៍បែបណា ដែលគេធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព គួរ
រាប់កាន គួរបូជា ម្ចាស់គហមតិទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាល
បើបរិព្វាជកជាអន្យតិយទាំងនោះ សូយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាង
នេះថា ពួកសមណប្រាហ្មណ៍ណា ប្រាសចាកព្រះ ប្រាសចាកព្រះ
ប្រាសចាកព្រះ ក្នុងប្រវេណ្ឌដ៏ធំបានដោយភ្នែក ជាអ្នកមាន
មិត្តស្នេហាម្នាក់ ខាងក្នុងសក្កាន ប្រព្រឹត្តិក្រឹមក្រៅដោយកាយកថាចិត្ត
ពួកសមណប្រាហ្មណ៍បែបនេះឯង គេមិនគួរធ្វើសក្ការៈ គួរគោរព

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទេវបិណ្ណសាវ

មានេតត្តា បូជេតត្តា អំ កំស្ស ហេតុ មយម្បិ
 ហំ ចក្កវិញ្ញាយេសុ រូមេសុ អវិភាតា អវិភោសា
 អវិភោហា អជ្ឈត្តំ អរុបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម
 កាយេន វិទាយ មនសា តេសាញា សមចរិយម្បិ
 ហេតំ ទុក្ខំ មស្សតំ តស្មា តេ កោញា
 សមណត្រាហ្មណា សញ្ញាតត្តា កុកាតត្តា មានេតត្តា
 បូជេតត្តា ។ យេ តេ សមណត្រាហ្មណា សោត
 វិញ្ញាយេសុ សទ្ទេសុ ... យានវិញ្ញាយេសុ កាន្ទេសុ ...
 ជិត្តវិញ្ញាយេសុ រសេសុ ... កាយវិញ្ញាយេសុ ដោដ្ឋ-
 ទ្ទេសុ... មនោវិញ្ញាយេសុ ធម្មេសុ វិភាតា វិភោសា
 វិភោហា អជ្ឈត្តំ រុបសន្តចិត្តា សមចរិយំ ចរត្តំ
 កាយេន វិទាយ មនសា វិវុទា សមណត្រាហ្មណា
 សញ្ញាតត្តា កុកាតត្តា មានេតត្តា បូជេតត្តា

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ទេវបិណ្ណសាវ

អ្នករាប់គាន អ្នកបូជា ជំរើសនោះ គឺគ្រោះហេតុអ្វី គ្រោះថា
 ស្នូម្បីក្នុងយើង មិនទាន់ប្រាសចាកកង្កៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ
 មិនទាន់ប្រាសចាកទោហៈ ក្នុងរូបដែលធម្មវិជីវិយបានដោយក្រែក ទាន
 ចិត្តមិនទាន់ស្ងប់រង្សាបំបាត់ក្នុងសន្តានទេ ទៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ
 ដោយកាយវាចាចិត្ត នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តត្រូវគ្រូ លេសយើង
 ទាំងនោះ ដែលយើងខ្លួនមិនទាន់ស្ងប់ គ្រោះហេតុនោះ ពួកសម-
 ណត្រាហ្មណ៍ដឹងចម្រើនទាំងនោះ ទើបគេអ្នកធ្វើសក្ការៈ អ្នកគោរព អ្នក
 រាប់គាន អ្នកបូជា ។ ពួកសមណត្រាហ្មណ៍ណា ប្រាសចាកកង្កៈ
 ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកទោហៈ ក្នុងសំរេងដែលធម្មវិជីវិយបាន
 ដោយគ្រាចៀក ... ក្នុងក្លិនដែលធម្មវិជីវិយបានដោយច្រមុះ ... ក្នុងឧទាស
 ដែលធម្មវិជីវិយបានដោយអណ្តាត ... ក្នុងជាដង្កូវដែលធម្មវិជីវិយបានដោយ
 កាយ... ប្រាសចាកកង្កៈ ប្រាសចាកទោសៈ ប្រាសចាកទោហៈ ក្នុង
 ធម្មារម្មណ៍ ដែលធម្មវិជីវិយបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តស្ងប់រង្សាបំបាត់
 ក្នុងសន្តាន ប្រព្រឹត្តត្រូវគ្រូដោយកាយវាចាចិត្ត ពួកសមណត្រាហ្មណ៍
 បែបនេះ ទើបគេអ្នកធ្វើសក្ការៈ អ្នកគោរព អ្នករាប់គាន អ្នកបូជា

តំ កំស្ស ហេតុ មយម្យំ ហិ មនោវិញ្ញោយ្យស្ស
 ធម្មស្ស អវិភាតា អវិភោសា អវិភោហា អដ្ឋង្គំ
 អរុបសន្តចិត្តា សមវិសមំ ចរម កាយេន វាចាយ
 មនសា តេសន្តោ សមជ្ឈិយម្យំ ហេតំ ទុក្ខំ បស្សតំ
 កស្មា តេ កោន្តោ សមណក្រាហ្មណា សក្កាតញ្ច
 កុកាតញ្ច មាណេតញ្ច ប្បដេតញ្ចតិ ។ ឯវិ បុត្តា
 កុម្មេ កហមគយោ តេសំ អញ្ញតិគ្គិយោនំ បរិព្វាជកានំ
 ឯវិ ព្យាករយ្យាជ ។

[៣១១] សរេ តេ កហមគយោ អញ្ញតិគ្គិយោ
 បរិព្វាជកា ឯវិ បុត្តេយ្យំ តេ បទាយស្មន្តានំ អាការ
 តេ អទ្ធយោ យេន កុម្មេ អស្មន្តោ ឯវិ រទេជ អន្ទា
 តេ អាយស្មន្តោ វិភាតា វា វាភវិទយាយ វា បដិបត្តា
 វិភោសា វា វោសវិទយាយ វា បដិបត្តា វិភោហា

ដំណើរនោះ គេត្រោះចាកក្នុង គ្រោះថា សូម្បីក្នុងករណី មិនទាន់
 ប្រាសចាកក្រុមៈ មិនទាន់ប្រាសចាកទោសៈ មិនទាន់ប្រាសចាកមោហៈ
 ក្នុងធម្មាម្មណ៍ដែលអប្បិដ្ឋិបានដោយចិត្ត ជាអ្នកមានចិត្តមិនទាន់ស្ងប់
 ភ្លេចភ្នែកស្មន្តាន នៅប្រព្រឹត្តត្រូវខ្លះ ខុសខ្លះ ដោយកាយកថាចិត្ត
 នេះឯងជាសេចក្តីប្រព្រឹត្តិគ្រឹមត្រូវ បេសំយេនីតំនិទាន ដែលឃើញទុក្ខ
 ធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ គ្រោះហេតុនោះ បានដក់ក្នុងសមណក្រាហ្មណ៍ដ៏ចម្រើន
 តំនិទាន គេគួរផ្ដើសក្ការៈ គួរគោរព គួររាប់គោរព គួរបូជា ។
 ម្ចាស់គហបតីតាំងខ្សោយ អ្នកតាំងខ្សោយ កាលបើបរិព្វាជកជាអនុភិក្ខិយ
 តាំងនោះ ស្ទើរយ៉ាងនេះ អប្បិដ្ឋិដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

[៣១១] ម្ចាស់គហបតីតាំងខ្សោយ បើបរិព្វាជក ជាអនុភិក្ខិយ
 តាំងនោះ ស្ទើរយ៉ាងនេះថា ម្ចាស់អ្នកមានកាយតាំងខ្សោយ ចុះលោក
 មានកាយតាំងខ្សោយ ទាន់ហេតុដូចម្តេច ទាន់ប្រាថ្នាហោចស្រស់ដូចម្តេច
 ដែលនាំឲ្យអ្នកតាំងខ្សោយនិយាយយ៉ាងនេះថា អ្នកមានកាយតាំងនោះ
 ប្រាសចាកក្រុមៈ ឬក៏កុំប្រគល់កិដ្ឋិដើម្បីបញ្ចូលនឹងខ្សែក្រវាតៈ ប្រាសចាក
 ទោសៈ ឬក៏កុំប្រគល់កិដ្ឋិដើម្បីបញ្ចូលនឹងខ្សែទោសៈ ប្រាសចាកមោហៈ

វា មោហវិនយាយ វា បដិបត្តាតិ ឃីវិ ឬត្តា តុត្តោ
 គហបទយោ តេសិ អត្តតិគ្គិយោធំ បរិព្វាជកាធំ ឃីវិ
 ព្យាការយ្យាជ តថា ម៉ា តេ អាយស្មន្តោ អវត្តា-
 វនបត្តាធំ បត្តាធំ សេនាសនាធំ បដិសេវន្តិ ទត្តិ ទោ
 បទ តតុ តថាវុទា ទត្តិវិញ្ញេយ្យា វុទា យេ ទិស្វា
 ទិស្វា អភិរមេយ្យិ ទត្តិ ទោ បទ តតុ តថាវុទា
 សោតវិញ្ញេយ្យា សន្តា យេ សុត្តា សុត្តា អភិរមេយ្យិ
 ទត្តិ ទោ បទ តតុ តថាវុទា យាទវិញ្ញេយ្យា កត្តា យេ
 យាយិកា យាយិកា អភិរមេយ្យិ ទត្តិ ទោ បទ តតុ
 តថាវុទា ទិស្វាវិញ្ញេយ្យា រសា យេ សាយិកា សាយិកា
 អភិរមេយ្យិ ទត្តិ ទោ បទ តតុ តថាវុទា កាយ
 វិញ្ញេយ្យា ដោដ្ឋត្តា យេ ដុសិកា ដុសិកា អភិរមេយ្យ
 ឥមេ ទោ តោ អវុសោ អកកាវ ឥមេ អទ្ធយ
 យេន មយំ អាយស្មន្តោ^(១) ឃីវិ វនេម អត្តា តេ អាយ
 ស្មន្តោ វិគរាតា វា វាគវិនយាយ វា បដិបត្តា វិគ-
 តោសា វា តោសវិនយាយ វា បដិបត្តា វិគមោហា វា

១ អាយស្មន្តោ អត្តា មតិ ។

បូកំពុត្តិប្រតិបត្តិ ដើម្បីបន្ទាបនឹងខ្លះមោហាដោយភិក ម្ចាស់គហបតិទាំង
 ខ្យាយ អ្នកទាំងខ្យាយ កាលបើបរិព្វាជក ជាអនុញ្ញាយទាំងនោះ សូ
 យ៉ាងនេះ ឥឡូវដោះស្រាយយ៉ាងនេះថា ពិភដ្ឋច្បាប់ខេ ព្រោះ
 លោកមានកាយទាំងនោះ តែងតែបំរាមសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គឺព្រះគូប
 ទិសិព្រង់ ឃ្មុនប្រេ ឥឡូវដឹងបានដោយភ្នែក ដែលគេឃើញញយ ។
 ហើយ គួរក្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ សំឡេង ឥឡូវ
 ដឹងបានដោយគ្រឿង ដែលគេឮញយ ។ ហើយ គួរក្រេកអរបាន
 មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ ក្នុងឥឡូវដឹងបានដោយច្របុរ ដែលគេហែក
 ញយ ។ ហើយ គួរក្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ សេ
 ឥឡូវដឹងបានដោយអណ្តាត ដែលគេទទួលរសញយ ។ ហើយ គួរក្រេក
 អរបាន មិនមានក្នុងព្រះនោះឡើយ ដោយដ្ឋៈឥឡូវដឹងបានដោយកាយ
 ដែលគេបំរាមពាល់ញយ ។ ហើយ គួរក្រេកអរបាន មិនមានក្នុងព្រ
 នោះឡើយ ម្ចាស់គហបតិទាំងខ្យាយ យើងទាំងខ្យាយ មោហាបុ
 នេនឯង មានប្រាជ្ញាយោបល់នេះឯងហើយ ដែលទាំងពួកយើងនិយាយ
 យ៉ាងនេះ ចំពោះអ្នកមានកាយទាំងខ្យាយថា លោកមានកាយទាំង
 នោះ ប្រាសចាកក្តី បូកំពុត្តិប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទាបនឹងក្តី ប្រាស
 ចាកចាសៈ បូកំពុត្តិប្រតិបត្តិដើម្បីបន្ទាបនឹងចាសៈ ប្រាសចាកមោហាៈ

សម្រាយកងទ្រព្យ គណនីទ្រព្យសុទ្ធ សាលាធម៌

ខោហវិទយាយ វា មជ្ជិមន្ទាតិ ។ ឃី ធុត្តា កុដ្តេ
កហមតយោ តេសំ អញ្ញតិក្កិយោធំ បរិច្ចាជិតាធំ
ឃី ព្យាគរយ្យជាតិ ។

(៣០០) ឃី វុត្តេ ធម្មវិទូយ្យកា ប្រាហ្មណកហ-
មតិកា កតវន្តំ ឯតទេវតំ អភិក្កន្តំ ភោ ភោតម
អភិក្កន្តំ ភោ ភោតម សេយ ជាបិ ភោ ភោតម ជិក្ក
ជ្ជិតំ វា ឧត្តដ្ឋេយ្យ បដិទ្ធន្តំ វា វិវេយ្យ អុទ្ធស្ស
វា មត្តំ អាចិក្កេយ្យ អទ្ធការេ វា តេលប្បដ្ឋោតំ
តារយ្យ ធម្មមន្តោ រូបាធំ ធម្មន្តិតំ ឃីមេវ ភោតា
ភោតមេធ អទេកបរិយាយេធ ធម្មោ មកាសិកោ
ឯតេ មយំ កវន្តំ ភោតមំ សវណំ កត្តាម ធម្មត្ថ
ភិក្កុសដ្ឋិត្ត ឧហសភោ តោ កវំ ភោតមោ តារតុ
អដ្ឋតត្តេ ហណុបេតេ សវណាដ្ឋតេតិ ។

គណនីទ្រព្យសុទ្ធ អន្តមំ ជំនុំតំ ។

សម្រាយកងទ្រព្យ គណនីទ្រព្យសុទ្ធ ករណីវន្តសាលា

ប្តុក្កតិប្រតិបត្តិ ដើម្បីបរិទ្ធាបដិភោហៈដោយភិក ។ ម្ចាស់គហបតិ
ទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ កាលបើបរិច្ចាជិត ជាអន្តរិយទាំងនោះ
ស្តាយ៉ាងនេះ គប្បីដោះស្រាយយ៉ាងនេះឯង ។

(៣០១) កាលបើគ្រូបោកគ្រូភោត ទ្រង់គ្រាស់យ៉ាងនេះហើយ
ពួកគ្រូហ្មណ៍និងគហបតិអ្នកស្រុកអរិទ្ធៈ បានក្របចូលព្រះបោកគ្រូ
ភោតដូច្នោះថា បពិត្រព្រះភោតមជ្ជិមេវ ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះ
ភោតមជ្ជិមេវ ច្បាស់ណាស់ បពិត្រព្រះភោតមជ្ជិមេវ ធម៌ដែល
ព្រះភោតមជ្ជិមេវ ទ្រង់សិវិជនីហើយ ដោយអទេកបរិយាយយ៉ាងនេះ
ដូចជាគេផ្សារបស់ដែលផ្គាប់ ឬដូចគេបើកបង្ហាញរបស់ដែលកំបាំង កុំ
នោះ ដូចជាគេប្រាប់ដល់អ្នកទ្រង់ដូរ កុំនោះសោត ដូចជាគេ
គ្រោលប្រថុមក្នុងទីនឹក ដោយគិតថា មនុស្សដែលមានភ្នែកនឹងមើល
ឃើញបើបាន ឱ្យព្រះអង្គទាំងឡាយនេះ សូមដល់ឱ្យព្រះភោតមជ្ជិមេវ
ជន ព្រះធម៌ជន ព្រះភិក្កុសន្សជន ថាជាទីពឹង សូមព្រះភោតមជ្ជិ
មេវ ទ្រង់ប្រោសទុកឱ្យព្រះអង្គទាំងឡាយ ថាជាទុបាសកដល់ឱ្យ
សាលាធម៌ស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើមពីវិថុខនកោវ ។

ធម៌ គណនីទ្រព្យសុទ្ធ ទី ១ ។

នវិមំ បំណុញាតញវិសុទ្ធិសុត្តំ

[៣០២] ឯវគ្គេ សុតំ ។ ឯតំ សមយំ ភគវំ កជ-
កហោ វិហារតិ វេទ្យវេទ កាលន្ទកតិកមេ ។ អដទោ
អាយស្នា សារីបុត្តោ សាយន្ត្តសមយំ បដិសន្ធានា
វុទ្ធិតោ យេន ភគវំ តេទុបសន្តមិ ទុបសន្តមិត្តា ភគ-
វុទ្ធិ អភិកំទេត្តា ឯកមន្តំ ចិសិទិ ។ ឯកមន្តំ ចិសិទិ
ទោ អាយស្តុន្តំ សារីបុត្តំ ភគវំ ឯកទេវេន វិប្បសន្នា-
ចិ ទោ តេ សារីបុត្ត វុទ្ធិយោចិ បរិសុទ្ធា នវិវណ្ណោ
បរិយោធាតោ កតមេន ភ្នំ សារីបុត្ត វិហារេន ឯក-
រហំ តហុលំ វិហារមីតិ ។ សុត្តាតាវិហារេន ទោ អហំ
កន្តេ ឯតរហំ តហុលំ វិហារមីតិ ។

បំណុញាតញវិសុទ្ធិសុត្ត ទំ ៤

[៣១២] ខ្ញុំបាទស្តាប់មក យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះរោង
ព្រះភោគ ច្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេទ្យវេទ ជាពលន្ទកតិកមេស្ថាន ជិតព្រ័ត្ត
កជគ្រឹះ ។ គ្រាទានឯង ព្រះសារីបុត្តមានកាយុចេត្នាភិក្ខុវិសេសមាបត្តិ
ក្នុងវេលាសាយន្ត្តសម័យ ហើយចូលទៅគាល់ព្រះរោងព្រះភោគ លុះ
ចូលទៅដល់ ថ្វាយបង្គំព្រះរោងព្រះភោគ ហើយគង់នៅក្នុងទីជីសម
គួរ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានកាយុ គង់នៅក្នុងទីជីសមគួរហើយ ព្រះ
រោងព្រះភោគ ក៏ច្រង់គ្រាស់សូរដូរចេញ ម្ចាស់សារីបុត្ត វុទ្ធិយ
លេសអ្នកជ្រះថ្លា សម្បុរស្បែកលេសអ្នកស្អាតដូរដង ម្ចាស់សារីបុត្ត
ក្នុងកាលវេទ្យវេទ តើលោកច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយវិហារធម៌ដូចម្តេច ។
ព្រះសារីបុត្តគ្រាបចង្កីទូលថា បតិគ្រព្រះអង្គ ក្នុងកាលវេទ្យវេទ ខ្ញុំ
ព្រះអង្គ ច្រើនប្រព្រឹត្តទៅដោយសុត្តាតាវិហារធម៌^(១) ។

១ ធម៌និវស្ត្តាតនិវសមាបត្តិ ។

ធាតុវិញ្ញ័យេសុ ឬបេសុ ធាតុ វា វាតោ វា ធាតោ
 វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ធម្មសោតិ គេន
 សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេសំយេវ តាបកាទំ អកុសលាទំ
 ធម្មាទំ អហោនាយ វាយមិត្តំ ។ សទេ បទ សារីបុត្ត
 ភិក្ខុ បច្ចុវេក្ខមាទោ ឃីវា ជាតិ យេន ចាហំ មក្កេន
 តាមំ បិណ្ណាយ ចារិសិ យស្មិត្ត បទេសេ បិណ្ណាយ
 អទរិ យេន ច មក្កេន កាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមិ
 ទត្ថំ មេ តត្ថ ធាតុវិញ្ញ័យេសុ ឬបេសុ ធាតុ
 វា វាតោ វា ធាតោ វា មោហោ វា បដិឃំ
 វាបិ ធម្មសោតិ គេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេ-
 នេវ បិគិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អហោវត្តាទុសំភ័ក្ខុនា
 កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣៧៦) បទ ធម៌ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
 សត្តុក្កុំតត្ថំ យេន ចាហំ មក្កេន តាមំ បិណ្ណាយ ចារិ-
 សិ យស្មិត្ត បទេសេ បិណ្ណាយ អទរិ យេន ច មក្កេ-
 ន កាមតោ បិណ្ណាយ បដិក្កមិ អត្ថំ ទុទោ មេ តត្ថ

ទទុះ ប្បកតៈ ទោសៈ ប្បមោហាៈ ប្បកិបដិឃៈខៃចិក្ខុ កុន្ធ ប្រវេសនប្បវិធិ
 បានដោយភ្នែកដែរ ម្នាលសារីបុត្ត ភិក្ខុនាគេប្បិព្រាយាមដើម្បីលរបដ
 ខ្ញុំអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនោះទេញ ។ ម្នាលសារីបុត្ត តែបើភិក្ខុ
 ពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អក្ខរក្ស បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ណបាតតាមផ្លូវណាភ្នំ បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ណបាតក្នុងប្រទេសណា
 ភ្នំ បានត្រឡប់អំពីបិណ្ណបាត ទេញអំពីស្រុក តាមផ្លូវណាភ្នំ ក្នុងផ្លូវ
 ទាំងនោះ អក្ខរក្សមិនមានទទុះ ប្បកតៈ ទោសៈ ប្បមោហាៈ ប្បកិ-
 បដិឃៈខៃចិក្ខុ កុន្ធ ប្រវេសនប្បវិធិបានដោយភ្នែកទេ ម្នាលសារីបុត្ត
 ភិក្ខុនា ប្រសិទ្ធក្នុងកុសលធម៌ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបិគិទិដ
 បាទាដ្ឋៈនោះឯង ។

(៣៧៦) ម្នាលសារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុប្បិពិចារណាផ្ទះច្នៃ
 ថា អក្ខរក្ស បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ណបាត តាមផ្លូវណាភ្នំ
 បានគ្រាប់ទៅដើម្បីបិណ្ណបាតក្នុងប្រទេសណាភ្នំ បានត្រឡប់អំពីបិណ្ណ-
 បាត ទេញអំពីស្រុកតាមផ្លូវណាភ្នំ ក្នុងផ្លូវទាំងនោះ អក្ខរក្សមាន

សប្បាយនវគ្គស្នេ បិណ្ឌនារិសុវិស្ណុ សុត្តនិបាត

សោតវិញ្ញាយេសុ សន្តេសុ... យោនវិញ្ញាយេសុ កទ្ធ-
 សុ... ជិក្ខវិញ្ញាយេសុ វសេសុ... កាយវិញ្ញាយេសុ
 ដោដ្ឋេសុ... មនោវិញ្ញាយេសុ ធម្មេសុ ធម្មោ វា
 វាកោ វា នោសោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ
 ចេតសោតិ ។ សចេ សាវិបុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេត្ត-
 មាតា វិវំ ជាតាតិ យេន ចាហំ មត្តេន កាមំ
 បិណ្ឌាយ ចាវិសំ យស្មិញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ អចរិ
 យេន ច មត្តេន កាមតោ បិណ្ឌាយ បដិក្កមិ អត្ថិ
 មេ ភត្ត មនោវិញ្ញាយេសុ ធម្មេសុ ធម្មោ វា វាកោ
 វា នោសោ វា មោហោ វា បដិឃំ វាបិ ចេតសោតិ
 ភេន សាវិបុត្ត ភិក្ខុតា តេសំយេវ ចាបកាចំ
 អកុសលាចំ ធម្មាចំ បបាទាយ វាយមិត្តំ ។
 សចេ មន សាវិបុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេត្តមាតា វិវំ
 ជាតាតិ យេន ចាហំ មត្តេន កាមំ បិណ្ឌាយ
 ចាវិសំ យស្មិញ្ច បទេសេ បិណ្ឌាយ អចរិ

សប្បាយនវគ្គ បិណ្ឌនារិសុវិស្ណុ សុត្តនិបាត

នន្ទៈ ប្លកកៈ ចោសៈ ប្លមោហាៈ ប្លកំបដិឃៈវៃនចិក្ខ ក្នុងសំឡេងដែល
 ឆប្បិដីនិបាតដោយគ្រូចៀក... ក្នុងក្លែងដែលឆប្បិដីនិបាតដោយប្រមុខ...
 ក្នុងធម្មាម្មណ៍ដែលឆប្បិដីនិបាតដោយអណ្តាត ... ក្នុងដោដ្ឋនៈដែលឆប្បិ
 ដីនិបាតដោយកាយ ... ក្នុងធម្មាម្មណ៍ដែលឆប្បិដីនិបាតដោយចិក្ខ វិវេ
 ប្លទេ ។ ម្ចាស់សាវិបុត្ត បើកិក្ខុតិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា ភក្ខាអញ
 បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត ភាមវ្យុណក្តិ បានក្រាច់ទៅ
 ដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាត្តិ បានត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាត ចេញអំពី
 ស្រុកភាមវ្យុណក្តិ ក្នុងវ្យុចាំងនោះ ភក្ខាអញ មាននន្ទៈ ប្លកកៈ
 ចោសៈ ប្លមោហាៈ ប្លកំបដិឃៈវៃនចិក្ខ ក្នុងធម្មាម្មណ៍ដែលឆប្បិដីនិបាត
 ដោយចិក្ខវិវេ ម្ចាស់សាវិបុត្ត ភិក្ខុនោះ ឆប្បិព្យាយាមដើម្បីលរបដិ
 អកុសលនមិដំលាមកទាំងនោះចេញ ។ ម្ចាស់សាវិបុត្ត វិវេបើកិក្ខុតិ-
 ចារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ភក្ខាអញ បានចូលទៅកាន់ស្រុកដើម្បី
 បិណ្ឌបាតភាមវ្យុណក្តិ បានក្រាច់ទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតក្នុងប្រទេសណាត្តិ

សុទ្ធដ៏និព មន្យមនិកាយស្ស ចរិយបណ្ណសកំ

យេន ច មគ្គេន កាមតោ បិណ្ណាយេ បដិក្កមី នត្ថិ
មេ ឥត្ថ មនោវិញ្ញាយេសុ ធម្មេសុ ធនោ វា វាតោ
វា នោសោ វា មោហោ វា បដិយំ វាបិ ទេតសោតិ
តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិតិប្បាមុដ្ឋេន
វិហារត្បំ អហោរត្តានុសិក្ខិតោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣១៤) បុន ចរិយ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិ-
សត្តិក្ខិត្តំ បរិហិតា នុ ទោ មេ បត្ត កាមតុណា-
តិ ។ សធម សារីបុត្ត ភិក្ខុ បត្តវេក្ខនាទោ វិវិ
ជាតាតិ អប្បហិតា ទោ មេ បត្ត កាមតុណាតិ
តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា បត្តន្នំ កាមតុណានំ បណា-
នាយ វាយមិត្តំ ។ សធម បន សារីបុត្ត ភិក្ខុ
បត្តវេក្ខនាទោ វិវិ ជាតាតិ បរិហិតា ទោ មេ បត្ត
កាមតុណាតិ តេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា តេនេវ បិតិប្បា-
មុដ្ឋេន វិហារត្បំ អហោរត្តានុសិក្ខិតោ កុសលេសុ
ធម្មេសុ ។

សុទ្ធដ៏និព មន្យមនិកាយ ចរិយបណ្ណសកំ

បានត្រឡប់អំពីបិណ្ណបាត ចេញអំពីស្រុកភាគផ្លូវណាភ្នំ ក្នុងផ្លូវចំរើ
នោះ ភាគាអញ មិនមានទទុះ ឬរាគៈ ទោសៈ ឬមោហៈ ឬភិ
បដិយៈវៃទចិត្ត ក្នុងចម្ងាយណាដែលឃើញដឹងបានដោយចិត្តទេ ម្ចាស់
សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌ ចំរើវិជ្ជាចំរើយប់ ហើយ
ទៅដោយបិតិវិជ្ជាបាមដ្ឋៈនោះឯង ។

(៣១៥) ម្ចាស់សារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ឃើញចំរើនាណ
ផ្លូវច្នៃថា កាមតុណ ៥ ប្រការ ភាគាអញបានលះបង់ហើយឬ ។
ម្ចាស់សារីបុត្ត បើភិក្ខុចំរើនាណ ដឹងយ៉ាងនេះថា កាមតុណ ៥ ប្រការ
ភាគាអញមិនបានលះបង់ទេ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ឃើញយោម
ដើម្បីលះបង់នូវកាមតុណចំរើន ៥ ប្រការចេញ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត តែ
បើភិក្ខុចំរើនាណដឹងយ៉ាងនេះវិញថា កាមតុណចំរើន ៥ ប្រការ ភាគា
អញលះបង់ហើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ចំរើវិជ្ជាចំរើយប់ ទៅដោយបិតិវិជ្ជាបាមដ្ឋៈនោះឯង ។

សព្វយន្តសុខ បិណ្ឌកថាសុត្តន្ត វិណយបិដក

(២០៦) បុទ ធម៌ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា វតី បដិ-
 សត្តិក្ខត្តិ បដិសា ទុ ទោ មេ បញ្ច វិវណាតិ ។
 ស(េ) សាវ័យុត្ត កិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាតោ ឃិវិ ជាតាតិ
 អប្បហិសា ទោ មេ បញ្ច វិវណាតិ ភេន សាវ័យុត្ត
 កិក្ខុតា បញ្ចុំ វិវណាតិ បហោតាយ វាយមិត្តិ ។
 ស(េ) បទ សាវ័យុត្ត កិក្ខុ បទ្ទវេក្ខមាតោ ឃិវិ ជា-
 តាតិ បដិសា ទោ មេ បញ្ច វិវណាតិ ភេន
 សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា ភេនេវ មិត្តិប្បុត្តេន វិហាតត្តិ
 អហោរត្តាទុសិក្ខុតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

(៣០៧) បុទ ធម៌ សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា វតី
 បដិសត្តិក្ខត្តិ បរិញ្ញាតា ទុ ទោ មេ ប-
 ញ្ចាតានាទក្ខត្តាតិ ។ ស(េ) សាវ័យុត្ត កិក្ខុ
 បទ្ទវេក្ខមាតោ ឃិវិ ជាតាតិ អបរិញ្ញាតា ទោ
 មេ បញ្ចាតានាទក្ខត្តាតិ ភេន សាវ័យុត្ត កិក្ខុតា
 បញ្ចុំ ទុខាណាទក្ខត្តាតិ បរិញ្ញាយ វាយមិត្តិ ។

សព្វយន្តសុខ បិណ្ឌកថាសុត្តន្ត វិណយបិដក

[៣០៦] ម្ចាស់សាវ័យុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ធម្មតិចារណា
 ដូច្នោះថា វិវណាតិ ៥ ប្រការ ភាគអញ្ញបានលម្អើរហើយ ។
 ម្ចាស់សាវ័យុត្ត បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា វិវណាតិ ៥
 ប្រការ ភាគអញ្ញមិនទាន់បានលម្អើរទេ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនោះ
 ធម្មតិចារណាដើម្បីលម្អើរ ឲ្យវិវណាតិ ៥ ប្រការចេញ ។ ម្ចាស់
 សាវ័យុត្ត តែបើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា វិវណាតិ ៥
 ប្រការ ភាគអញ្ញបានលម្អើរហើយ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សា
 ក្នុងកុសលធម៌ ទាំង៧៥ទាំងយប់ នៅដោយប្រតិទិនបាទដូច្នោះទាំង ។

[៣០៧] ម្ចាស់សាវ័យុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ធម្មតិចារណា
 ដូច្នោះថា ទុខាណាទក្ខត្តាតិ ៥ ប្រការ ភាគអញ្ញកំណត់ដឹងហើយ
 ។ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ទុខាណាទក្ខត្ត
 ទាំង ៥ ប្រការ ភាគអញ្ញមិនទាន់កំណត់ដឹងទេ ម្ចាស់សាវ័យុត្ត ភិក្ខុ
 នោះ ធម្មតិចារណាដើម្បីកំណត់ដឹង ឲ្យទុខាណាទក្ខត្តទាំង ៥ ប្រការ ។

សុត្តន្តបិដក បទដ្ឋកថាខណ្ឌ ទេវបទ្បាសក

ស ទេ បទ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទ្បវេក្ខណោ ឃីវ ជា-
នាតិ បរិញ្ញាតា ទោ មេ បញ្ចុច្ឆានានក្ខត្តាតិ ភេទ
សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ភេទេវ បិគិប្បមុន្នេន វិរាមត្បំ
អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ទម្មេសុ ។

[៣១៨] បុទ ទេវី សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសត្តិក្ខត្តំ ភាវិតា នុ ទោ មេ ទត្តារោ សតិ-
ប្បដ្ឋានាតិ ។ ស ទេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទ្បវេក្ខណោ ឃីវ
ជានាតិ អភាវិតា ទោ មេ ទត្តារោ សតិប្បដ្ឋានាតិ
ភេទ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ទត្តន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ ភាវិ-
យ វាយមិគត្បំ ។ ស ទេ បទ សារីបុត្ត ភិក្ខុ
បទ្បវេក្ខណោ ឃីវ ជានាតិ ភាវិតា ទោ មេ ទត្តារោ
សតិប្បដ្ឋានាតិ ភេទ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ភេទេវ បិ-
គិប្បមុន្នេន វិរាមត្បំ អហោរត្តានុសិក្ខិតា កុស-
លេសុ ទម្មេសុ ។

សុត្តន្តបិដក បទដ្ឋកថាខណ្ឌ ទេវបទ្បាសក

ម្ចាស់សារីបុត្ត តែបើភិក្ខុពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា ទុក្ខានុក្ខ
ទាំង ៨ ប្រការ អាត្មាអញបានកំណត់ដឹងហើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុ
នោះ ត្រូវសិក្សាធុកុសលធម៌ ទាំង១៨ទាំងយប់ នៅដោយបីគំនិត
បារមីដ្ឋាន៦៧ ។

[៣១៨] ម្ចាស់សារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុអប្បិចារណាដូច្នោះ
សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញបានចម្រើនហើយ ។ ម្ចាស់
សារីបុត្ត បើភិក្ខុពិចារណាដឹងយ៉ាងនេះថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ
អាត្មាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះអប្បិចារណា
ដើម្បីចម្រើនសតិប្បដ្ឋាន ៤ ប្រការ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត តែបើភិក្ខុ
ពិចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ប្រការ អាត្មាអញ
បានចម្រើនហើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនោះ ត្រូវសិក្សាធុកុសលធម៌
ទាំង១៨ទាំងយប់ នៅដោយបីគំនិតបារមីដ្ឋាន៦៧ ។

សម្រាយធម៌ស្នេហា ចំណុចនោះសុំសុំស្រី គ្រឿងបញ្ជា

[៣១៧] បុរស មេរ័ សារីបុត្រ កិត្តុណា ឥតិ បដិ-
 សត្វក្នុងក្នុង ភារីតា ទុ ទោ មេ ចត្តារោ សម្មប្ប-
 ជាតិ ។ សេ សារីបុត្រ កិត្តុ បព្វវេក្ខណាចោ ឯវិ
 ជាតិ អភារីតា ទោ មេ ចត្តារោ សម្មប្បជា-
 តិ គេន សារីបុត្រ កិត្តុណា ឥត្តិ សម្មប្បជាតិ
 ភារីនាយ វាយមិត្ត ។ សេ បន សារីបុត្រ កិត្តុ
 បព្វវេក្ខណាចោ ឯវិ ជាតិ ភារីតា ទោ មេ ចត្តា-
 រោ សម្មប្បជាតិ គេន សារីបុត្រ កិត្តុណា គេន
 មិត្តប្បមុខ្លួន វិហារក្នុង អយោវត្តាទុសិក្ខុណា កុស-
 លេសុ ធម្មេសុ ។

[៣២០] បុរស មេរ័ សារីបុត្រ កិត្តុណា ឥតិ បដិ-
 សត្វក្នុងក្នុង ភារីតា ទុ ទោ មេ ចត្តារោ ឥត្តិចា-
 តិ ។ សេ សារីបុត្រ កិត្តុ បព្វវេក្ខណាចោ ឯវិ
 ជាតិ អភារីតា ទោ មេ ចត្តារោ ឥត្តិចាតា គេន
 សារីបុត្រ កិត្តុណា ឥត្តិ ឥត្តិចាតា ភារីនាយ វាយ-
 មិត្ត ។ សេ បន សារីបុត្រ កិត្តុ បព្វវេក្ខណាចោ
 ឯវិ ជាតិ ភារីតា ទោ មេ ចត្តារោ ឥត្តិចាតិ

សម្រាយធម៌ស្នេហា ចំណុចនោះសុំសុំស្រី គ្រឿងបញ្ជា

[៣១៧] ខ្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត កិត្តុ ធម្មវិចិតារណា
 ដូច្នោះ សម្មប្បជាតិ ៤ ប្រការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ ។
 ខ្នាលសារីបុត្រ បើកិត្តុចិតារណា ដឹងយ៉ាងនេះ សម្មប្បជាតិ ៤
 ប្រការ ភាគអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ខ្នាលសារីបុត្រ កិត្តុនោះ
 ធម្មវិចិតារណាមេដើម្បីចម្រើនសម្មប្បជាតិ ៤ ប្រការ ។ ខ្នាលសារី-
 បុត្រ តែបើកិត្តុចិតារណាដឹងយ៉ាងនេះវិញ សម្មប្បជាតិ ៤ ប្រ-
 ការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ ខ្នាលសារីបុត្រ កិត្តុនោះ ត្រូវសិក្សា
 ក្នុងកុសលធម៌ ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ ទៅដោយប័ក្ខិនិក្ខិបាមន្តៈនោះឯង ។

[៣២០] ខ្នាលសារីបុត្រ មួយទៀត កិត្តុធម្មវិចិតារណាដូច្នោះ
 ដទៃទាំង ៤ ប្រការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ ។ ខ្នាលសារីបុត្រ
 បើកិត្តុចិតារណា ដឹងយ៉ាងនេះ ដទៃទាំង ៤ ប្រការ-ភាគអញ
 មិនទាន់បានចម្រើនទេ ខ្នាលសារីបុត្រ កិត្តុនោះ ធម្មវិចិតារណា
 ចម្រើនដទៃទាំង ៤ ប្រការ ។ ខ្នាលសារីបុត្រ តែបើកិត្តុចិតារណា
 ដឹងយ៉ាងនេះវិញ ដទៃទាំង ៤ ប្រការ ភាគអញបានចម្រើនហើយ

គេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា គេទេវ បីតិប្បាដុដ្ឋោ វិហារ-
តត្ថំ អរោរាត្តនុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៦០] មុន ចប់ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសត្តិក្ខតត្ថំ ភារីតា នុ ទោ មេ បញ្ចុទ្រ្តិយានិទិ ។
សទេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទ្ធកេតុមាទោ ឃិវិ ជាតាតិ
អភារីតានិ ទោ មេ បញ្ចុទ្រ្តិយានិទិ គេន សារីបុត្ត
ភិក្ខុនា បញ្ចុទ្រ្តិ ឥទ្រ្តិហានិ ភារីតាយ វាយមិតត្ថំ ។
សទេ មន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទ្ធកេតុមាទោ ឃិវិ ជា-
តាតិ ភារីតានិ ទោ មេ បញ្ចុទ្រ្តិយានិទិ គេន សា-
រីបុត្ត ភិក្ខុនា គេទេវ បីតិប្បាដុដ្ឋោ វិហារតត្ថំ អ-
រោរាត្តនុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៦២] មុន ចប់ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ
បដិសត្តិក្ខតត្ថំ ភារីតានិ នុ ទោ មេ បញ្ចុ ព-
លានិទិ ។ សទេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទ្ធកេតុមាទោ
ឃិវិ ជាតាតិ អភារីតានិ ទោ មេ បញ្ចុ ពលានិទិ
គេន សារីបុត្ត ភិក្ខុនា បញ្ចុទ្រ្តិ ពលានិ ភារីតាយ
វាយមិតត្ថំ ។ សទេ មន សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទ្ធកេតុមាទោ

មាលសារីបុត្ត ភិក្ខុនោ ក្រសិក្ខុកុណិកុសលធមិ ទំនិវដ្ឋទំនិយប់
នៅដោយបីតិទិវិបារាដ្ឋុនោធម៌ ។

[៣៦១] មាលសារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ធម្មិកិចារណដ្ឋុច្ឆេ
ថា វុទ្ធិយទំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញ្ញបានចម្រើនហើយ ។ មាល
សារីបុត្ត បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា វុទ្ធិយទំនិ ៥ ប្រការ
កក្កាអញ្ញមិនទាន់បានចម្រើនទេ មាលសារីបុត្ត ភិក្ខុនោធម្មិកិចារណាម
ដើម្បីចម្រើន វុទ្ធិយទំនិ ៥ ប្រការ ។ មាលសារីបុត្ត តែបើ
ភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា វុទ្ធិយទំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញ
បានចម្រើនហើយ មាលសារីបុត្ត ភិក្ខុនោ ក្រសិក្ខុកុណិកុសលធមិ
ទំនិវដ្ឋទំនិយប់ នៅដោយបីតិទិវិបារាដ្ឋុនោធម៌ ។

[៣៦២] មាលសារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុធម្មិកិចារណាដ្ឋុច្ឆេថា
ពលៈទំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញ្ញបានចម្រើនហើយ ។ មាលសារីបុត្ត
បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា ពលៈទំនិ ៥ ប្រការ កក្កាអញ្ញមិន
ទាន់បានចម្រើនទេ មាលសារីបុត្ត ភិក្ខុនោ ធម្មិកិចារណាមដើម្បី
ចម្រើនវុទ្ធិយទំនិ ៥ ប្រការ ។ មាលសារីបុត្ត តែបើភិក្ខុចារណា

ឃុំ ជាតិ ភាវិត ទោ មេ បញ្ច ពលាចិត្ត
គេង សាវ័យ្យ ភិក្ខុ ទោ មេ បិត្យ មុន្នេង វិហារ ត្បូង
អណោរត្តា ទុសិត្តិ កុសលេសុ ទម្រុសុ ។

[៣២៣] បុណ្ណ ឈរ សាវ័យ្យ ភិក្ខុ ភិក្ខុ
បដិសត្តិ ត្បូង ភាវិត ទុ ទោ មេ សត្ត ពោធិ៍
ស្នាតិ ។ សរេ សាវ័យ្យ ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខណោ ឃុំ
ជាតិ អភាវិត ទោ មេ សត្ត ពោធិ៍ស្នាតិ គេង
សាវ័យ្យ ភិក្ខុ ពលាចិត្ត ពោធិ៍ស្នាតិ ភាវិតាយ
វាយមិត្តិ ។ សរេ បន សាវ័យ្យ ភិក្ខុ បច្ចវេក្ខ-
ណោ ឃុំ ជាតិ ភាវិត ទោ មេ សត្ត ពោធិ៍ស្នាតិ
គេង សាវ័យ្យ ភិក្ខុ ទោ មេ បិត្យ មុន្នេង វិហារ-
ត្បូង អណោរត្តា ទុសិត្តិ កុសលេសុ ទម្រុសុ ។

ជីវិយានិទេវត្តា ពលៈ ទាំង ៧ ប្រការ អក្ខរាញ្ញបាទចម្រើនហើយ
ម្ចាស់សាវ័យ្យ ភិក្ខុ ពោធិ៍ស្នាតិ កុសលេសុ ទាំង ៧ ប្រការ
ទៅដោយប័តិទិនិ បាម្នះ ទោ មេ ។

[៣២៣] ម្ចាស់សាវ័យ្យ មួយទៀត ភិក្ខុ គប្បីពិចារណា ដូច្នោះ
ពោធិ៍ស្នាតិ ទាំង ៧ ប្រការ អក្ខរាញ្ញបាទចម្រើនហើយ ។ ម្ចាស់
សាវ័យ្យ បើពិចារណា ជីវិយានិទេវត្តា ពោធិ៍ស្នាតិ ទាំង ៧ ប្រការ
អក្ខរាញ្ញបាទចម្រើន ម្ចាស់សាវ័យ្យ ភិក្ខុ គប្បីព្យាយាម
ដើម្បីចម្រើន ពោធិ៍ស្នាតិ ទាំង ៧ ប្រការ ។ ម្ចាស់សាវ័យ្យ តែបើពិចារណា
ជីវិយានិទេវត្តា ពោធិ៍ស្នាតិ ទាំង ៧ ប្រការ អក្ខរាញ្ញ
បាទចម្រើនហើយ ម្ចាស់សាវ័យ្យ ភិក្ខុ ពោធិ៍ស្នាតិ កុសលេសុ
ទាំង ៧ ប្រការ ទៅដោយប័តិទិនិ បាម្នះ ទោ មេ ។

[៣៦៥] បុទ ធម៌ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសក្កិក្កិក្កិ ភារិកា ទុ ទោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោតិ ។ សទេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទូវេត្តមាណោ ឃីវិ ជាតាតិ អភារិកា ទោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោតិ ភេទ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា អរិយស្ស អដ្ឋង្គិកស្ស មត្តស្ស ភាវនាយ វាយមិត្តំ ។ សទេ បទ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទូវេត្តមាណោ ឃីវិ ជាតាតិ ភារិកា ទោ មេ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មត្តោតិ ភេទ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ភេទេវ ធម៌ប្បមុដ្ឋេទ វិហារក្កិ អហោរក្កាទុសិក្កិណា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[៣៦៦] បុទ ធម៌ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឥតិ បដិសក្កិក្កិក្កិ ភារិកា ទុ ទោ មេ សមដោ ទ វិបស្សនា ចាតិ ។ សទេ សារីបុត្ត ភិក្ខុ បទូវេត្តមាណោ ឃីវិ ជាតាតិ អភារិកា ទោ មេ សមដោ ទ វិបស្សនា ចាតិ ភេទ សារីបុត្ត ភិក្ខុនា សមដវិបស្សនាធិ ភាវនាយ វាយមិត្តំ ។ សទេ បទ សារីបុត្ត ភិក្ខុ

[៣៦៦] ម្ចាស់សារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ឧប្បិទិចារណា ដូច្នោះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ភក្កាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ភក្កាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឧប្បិទិចារណា ព្យាយាមដើម្បីចម្រើននូវអដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត តែបើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះវិញថា អដ្ឋង្គិកមគ្គដ៏ប្រសើរ ភក្កាអញបានចម្រើនហើយ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ត្រូវសិក្សាកុសិកុសលធម៌ តាំងវិជ្ជាទាំងបី នៅដោយបំភ្លឺនិងបាវនាដ្ឋាននៃចេតនា ។

[៣៦៧] ម្ចាស់សារីបុត្ត មួយទៀត ភិក្ខុ ឧប្បិទិចារណា ដូច្នោះថា សមដវិបស្សនា ភក្កាអញបានចម្រើនហើយឬ ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បើភិក្ខុចារណា ដឹងយ៉ាងនេះថា សមដវិបស្សនា ភក្កាអញមិនទាន់បានចម្រើនទេ ម្ចាស់សារីបុត្ត ភិក្ខុនា ឧប្បិទិចារណា ព្យាយាមដើម្បីចម្រើននូវសមដវិបស្សនា ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត តែបើភិក្ខុ

សប្បាយគណៈ បំណុលគណៈសុត្តន្ត វិជ្ជាវិមុត្តិញ្ញា

បទ្ទវេក្ខណោ ឃី ជាតិ ភាវិតា ទោ មេ សមដោ
ច វិបស្សនា ចាតិ ភេទ សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុចា
តេទេវ បិតិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ អហោវត្តានុសិក្ខិតា
កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

[២៦៦] បុទ ធម៌ សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុចា វតិ
បដិសត្តិក្ខិតត្ថំ សច្ចិកតា នុ ទោ មេ វិជ្ជា ច
វិមុត្តិ ចាតិ ។ សទេ សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខណ-
ោ ឃី ជាតិ អសច្ចិកតា ទោ មេ វិជ្ជា ច
វិមុត្តិ ចាតិ ភេទ សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុចា វិជ្ជាយ ច វិ-
មុត្តិយា ច សច្ចិកវិយាយ វាយមិតត្ថំ ។ សទេ
បទ សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុ បទ្ទវេក្ខណោ ឃី ជាតិ
សច្ចិកតា ទោ មេ វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ចាតិ ភេទ
សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុចា តេទេវ បិតិប្បាមុដ្ឋេន វិហាតត្ថំ
អហោវត្តានុសិក្ខិតា កុសលេសុ ធម្មេសុ ។

សប្បាយគណៈ បំណុលគណៈសុត្តន្ត វិជ្ជាវិមុត្តិញ្ញា

ភិចារណា ដីធិយ៉ាងនេវិញ្ញាថា សមថៈមិនិវិបស្សនា អាត្មាអញ្ញបុន
ទាម្រឹមហើយ ម្ចាស់សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុនារ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបិក្ខិទិវិបស្សនាដ្ឋាននាង ។

[២៦៦] ម្ចាស់សាវ័ប្បុត្ត មួយវិញ្ញាទៀត ភិក្ខុប្បិកិចារណា
ដូចជា វិជ្ជាទិវិមុតិ អាត្មាអញ្ញបុនធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ហើយឬ ។
ម្ចាស់សាវ័ប្បុត្ត បើភិក្ខុភិចារណា ដីធិយ៉ាងនេវិញ្ញាថា វិជ្ជាទិវិមុតិ អាត្មា
អញ្ញបុនទាន់បុនធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ទេ ម្ចាស់សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុនារ ធម៌
ព្យាយាមដើម្បីធ្វើឲ្យដាក់ច្បាប់ឲ្យវិជ្ជាទិវិមុតិ ។ ម្ចាស់សាវ័ប្បុត្ត តែបើ
ភិក្ខុភិចារណា ដីធិយ៉ាងនេវិញ្ញាថា វិជ្ជាទិវិមុតិ អាត្មាអញ្ញបុនធ្វើឲ្យ
ដាក់ច្បាប់ហើយ ម្ចាស់សាវ័ប្បុត្ត ភិក្ខុនារ ត្រូវសិក្សាក្នុងកុសលធម៌
ទាំងវិជ្ជាទាំងយប់ នៅដោយបិក្ខិទិវិបស្សនាដ្ឋាននាង ។

[៣៦៧] យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អតិកមទ្ធានំ
 សមណា ក ព្រាហ្មណា ក បិណ្ឌូចាតំ បរិសោទេសុ
 សទ្ធ តេ ឯវមេវ បទ្ធកេតុត្តា បទ្ធកេតុត្តា បិណ្ឌូចាតំ
 បរិសោទេសុ ។ យេ ហិ កេចិ សារីបុត្ត អនាគត-
 មទ្ធានំ សមណា ក ព្រាហ្មណា ក បិណ្ឌូចាតំ បរិ-
 សោទេសុទ្ធិ សទ្ធ តេ ឯវមេវ បទ្ធកេតុត្តា បទ្ធក-
 េតុត្តា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោទេសុទ្ធិ ។ យេ ហិ កេចិ
 សារីបុត្ត ឯតវហិ សមណា ក ព្រាហ្មណា ក បិណ្ឌូ-
 ចាតំ បរិសោទេន្តិ សទ្ធ តេ ឯវមេវ បទ្ធកេតុត្តា
 បទ្ធកេតុត្តា បិណ្ឌូចាតំ បរិសោទេន្តិ ។ តស្មាតិហ
 វោ សារីបុត្ត សិក្ខិត្តំ^(១) បទ្ធកេតុត្តា បទ្ធកេតុត្តា
 បិណ្ឌូចាតំ បរិសោទេសុទ្ធិ ខាតិ ឯវមេវ វោ សារីបុត្ត
 សិក្ខិត្តំ ។ ឥនិបវោធិ ភកវា អត្តមោ អាយេស្ក
 សារីបុត្តោ ភកវោ ភាសិតិ អភិទន្ធិតិ ។

បិណ្ឌូចាតំសុទ្ធិសុទ្ធិ ឯវមេ ឥទ្ធិតំ ។

១ ឧ. រោម ហិ វោ សារីបុត្ត ឯវ សិក្ខិត្តំ ទំស្សតិ ។

[៣៦៧] ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ ជាសមណៈ ឬ
 ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងអតីតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គល
 ទាំងអស់នោះ សុទ្ធតែបានពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌូចាត
 ឱ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងទេរឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ ជា
 សមណៈ ឬ ព្រាហ្មណ៍ ក្នុងអនាគតកាល កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យ
 បរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ នឹងពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើ
 បិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងទេរឯង ។ ម្ចាស់សារីបុត្ត បុគ្គលណាមួយ
 ជាសមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ កាលនឹងធ្វើបិណ្ឌូចាត
 ឱ្យបរិសុទ្ធ បុគ្គលទាំងអស់នោះ តែងពិចារណារឿយ ។ ហើយ
 ធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធ យ៉ាងទេរឯង ម្ចាស់សារីបុត្ត ព្រោះហេតុ
 នោះ អ្នកទាំងឡាយត្រូវសិក្សាក្នុងសាសនានេះថា យើងទាំងឡាយ
 នឹងពិចារណារឿយ ។ ហើយធ្វើបិណ្ឌូចាតឱ្យបរិសុទ្ធជូនៗ ម្ចាស់សារី-
 បុត្ត អ្នកទាំងឡាយត្រូវតែសិក្សា យ៉ាងទេរឯង ។ លុះព្រះមាត
 ព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះសូត្រនេះដល់ហើយ ព្រះសារីបុត្តមានអាយុ
 មានសេចក្តីក្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះមាតព្រះភាគ ។

ឯវ បិណ្ឌូចាតំសុទ្ធិសុទ្ធិ ទំ ។

ទស្សន៍ ព្រះវិហារវិញ្ញាណ

[៣៦៨] ឯកស្រី សុត្តន្ត ។ ឯកស្រី សមយំ ភក្កា
 កង្ក្កលាយំ^(១) វិហារតិ វេទ្យវេទ ។ អថទោ ឧត្តរោ
 មាណវោ ចារាសិរិយេន្តរាសិ^(២) យេន ភក្កា ភេតុ-
 មស្កមិ ឧបស្កមិក្ខា ភក្កវា សន្តិ សម្មោទិ
 សម្មោទិយំ កថំ សារាណិយំ វិគិសារត្វា ឯក-
 មន្តិ ឯសិទិ ។

[៣៦៩] ឯកស្រី ឯសិទិ ទោ ឧត្តរំ មាណវំ
 ចារាសិរិយេន្តរាសិ ភក្កា ឯកស្រី ទេសេតិ ឧត្តរ
 ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានិ ឥន្ទ្រិយភាវន្តិ ។
 ទេសេតិ កោ កោតម ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សា-
 វកានិ ឥន្ទ្រិយភាវន្តិ ។ យថាកថំ^(៣) ឧត្តរ ទេសេតិ
 ចារាសិរិយោ ព្រាហ្មណោ សាវកានិ ឥន្ទ្រិយភាវន្តិ ។
 ឥន កោ កោតម ចក្កុចា រូបំ ន បស្សតិ

១ ម. ឥន្ទ្រិយាយំ ។ ២ ម. ចារាសិរិយេន្តរាសិ ។ ៣ ម. ម. យថាកថំ បទ ។

ព្រះវិហារវិញ្ញាណ ទំ ១០

[៣៧០] ឧត្តរស្រី យ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះ
 មានព្រះភាគ ច្រើននៅក្នុងព្រះស្រី ជំនកដ្ឋានលទ្ធកម ។ គ្រា
 នោះឯង ឧត្តរមាណព ជាគូសិស្សរបស់បាណសិរិយេន្តរាសិ បាន
 ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ ក៏រកយថា
 មួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលអ្នករកយថានឹងពាក្យដែល
 អ្នកលើកហើយ ក៏អន្តិយក្នុងទីសមគួរ ។

[៣៧១] លុះឧត្តរមាណព ជាគូសិស្ស របស់បាណសិរិយេ-
 ន្តរាសិ អន្តិយក្នុងទីសមគួរហើយ ព្រះមានព្រះភាគ គ្រាសិស្ស
 ដូច្នោះថា ម្ចាស់ឧត្តរ បាណសិរិយេន្តរាសិ តែងសំដែងវិធីចម្រើន
 ឥន្ទ្រិយរបស់សាវកទាំងឡាយ ខែមួយ ។ ឧត្តរមាណពគ្រាបង្គំចូល
 ថា បតិក្រព្រះភាគមជិចចម្រើន បាណសិរិយេន្តរាសិ តែងសំដែង
 វិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់សាវកទាំងឡាយខែមួយ ។ ព្រះអង្គគ្រាសិស្សថា
 ម្ចាស់ឧត្តរ ចុះបាណសិរិយេន្តរាសិ តែងសំដែងវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់
 សាវកទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ បតិក្រព្រះភាគមជិចចម្រើន បាណសិ-
 រិយេន្តរាសិសំដែងថា បុគ្គលក្នុងលោកនេះ កុំមើល^(១) ប្រដៅយកក្នុង

១ មិនម្បីមើល ។ អន្តិកថា ។

សុត្តន្តបិដក - មជ្ឈិមនិកាយស្ស ខេមិច្ឆត្តសកំ

សោតេន សន្តិំ ន សុណាតីតិ ឃីវិ ទោ កោ កោតម

ទោសេតិ ខាភសិវិយោ ប្រាហ្មណោ សាវកានំ ឥន្ទ្រិយ-

កាវនន្តំ ។ ឃីវិ សន្តោ ទោ ទុក្ខា អន្តោ កាវិតិ ធូរិយោ

កវិស្សតិ ពតិហោ កាវិតិ ធូរិយោ កវិស្សតិ យថា ខាភ-

សិវិយស្ស ប្រាហ្មណស្ស វចនំ អន្តោ ឃី ទុក្ខា

កក្កុទា រូបំ ន មស្សតិ ពតិហោ សោតេន សន្តិំ

ន សុណាតីតិ ។ ឃីវិ រុត្តោ ទុក្ខោ ខាលាវោ

ខាភសិវិយន្តកំសិ តុណ្ហិកុតោ មន្តិកុតោ មត្តកុតោ

អនោមុទោ មជ្ឈិយន្តោ អម្បជិកាលោ ជិសីទិ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ខេមិច្ឆត្តសកំ

កុំស្តាប្បំ^(*) សំឡេងដោយគ្រឿង បពិត្រព្រះភាគមជិច្ឆេន ឯបុក-

សិវិយប្រាហ្មណំ តែងសំដែងនូវវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយរបស់សាវកទាំងឡាយ

យ៉ាងនេះឯង ។ ទុក្ខាៈ កាលបើយ៉ាងនេះ បុគ្គលទាក់ទងបាននាម

ថាជាអ្នកចម្រើនឥន្ទ្រិយហើយ បុគ្គលទាក់ទងបាននាមថាជាអ្នកចម្រើន

ឥន្ទ្រិយហើយ ទើបសមនឹងពាក្យរបស់បុកសិវិយប្រាហ្មណំ ខ្នាលទុក្ខាៈ

ប្រោះថា បុគ្គលទាក់ មិនឃើញរូបដោយភ្នែកទេ បុគ្គលទាក់ មិនឮ

សំឡេងដោយគ្រឿងទេ ។ កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រាសយ៉ាង

នេះហើយ ទុក្ខមោណពជាតួនសិស្សបុកសិវិយប្រាហ្មណំ ក៏អង្គុយនៅ

ស្ងៀម អៀនអន់ ទុក ដាក់មុខជ្រប់ មិននិយាយ ។

១ មិនឃើញស្តាប់ ។ អន្តកថា ។

[៣៧០] អថេតា កកវា ឧត្តវិ មាលាវិ ចាក-
 សិរិយន្តេវាសិ កុណិក្ខតិ មន្តិក្ខតិ មន្តិក្ខតិ អនោ-
 មុទិ មជ្ឈិយន្តិ អប្បដិកាលំ វិទិត្តា អាស្មន្តិ អា-
 នន្តិ អាមន្តេសិ អញ្ញតា ចោ អាទន្ត ទេសេតិ
 ចាកសិរិយោ ព្រាហ្មណោ ច^(*) សាវកានិ ឥន្ទ្រិយ-
 កាវនិ អញ្ញតា ច មទ អរិយស្ស វិទេយេ អនុត្តក
 ឥន្ទ្រិយកាវនា ហោតិ ។ ឯតស្ស កកវា កាលោ
 ឯតស្ស សុគត កាលោ យំ កកវា អរិយស្ស
 វិទេយេ អនុត្តវិ ឥន្ទ្រិយកាវនិ ទេសេយ្យ កកវតោ
 សុត្តា ភិក្ខុ ចារស្សន្តិកិ ។ តេនហានន្ត សុណាហិ
 សាទុកិ មនសិករោហិ កាសិស្សមិកិ ។ ឯវម្ពន្តេតិ
 ចោ អាយស្មា អាទត្តោ កកវតោ មទុស្សោសិ ។

* ឧ. ម. ចសព្រា ឥន្ទ្រិយ ។

[៣៧០] ព្រាហ្មណេន ព្រះមានព្រះភាគ ច្រើនប្រាប់ថា
 ឧត្តវេកោ ជាសិស្សរបស់ពួកសិរិយព្រាហ្មណ៍ អន្តិយានៅស្ងៀម
 អៀនអន់ ឧត ដាក់មុខជ្រប់ មិនចិយាយហើយ រើបក្រាស់ហៅ
 ព្រះភាគខ្លះខាងកាយថា ម្ចាស់អាទន្ត ពួកសិរិយព្រាហ្មណ៍ តែងសំ-
 ដែនខ្លះវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយ របស់សាវកភិក្ខុទ្យាយ ផ្សេង ចំណែកការ
 ចម្រើនឥន្ទ្រិយជម្រាសិរ ក្នុងវិទ័យរបស់ព្រះអរិយៈ ផ្សេង ។ ព្រះ
 អាទន្តក្រោមបង្គំទូលថា ព្រះមានព្រះភាគ គប្បីសំដែនខ្លះវិធីចម្រើន
 ឥន្ទ្រិយជម្រាសិរណា ក្នុងវិទ័យរបស់ព្រះអរិយៈ បពិត្រព្រះមានព្រះ
 ភាគ កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែនខ្លះវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយខ្លះ បពិត្រ
 ព្រះសុគត កាលនេះ ជាកាលគួរនឹងសំដែនខ្លះវិធីចម្រើនឥន្ទ្រិយខ្លះ
 ភិក្ខុភិក្ខុទ្យាយ ពុទ្ធស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីការរបស់ព្រះអង្គហើយ - មិនចង់ចាំ
 ពុទ្ធ ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា ម្ចាស់អាទន្ត បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់
 ចូរធ្វើទុកក្នុងចិត្តច្របៃពុទ្ធ អថាគតនឹងសំដែន ។ ព្រះអាទន្តខាងកាយ
 ក៏ទទួលព្រះបទនៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

(៣៣១) ភក្កា ឯតទរោច កាថត្វ អាទន្ទ^(*)
 អរិយស្ស វិទាយ អនុត្តក វុទ្ធិយកាវតា ហោតិ ។
 ឥតាទន្ទ ភិក្កុលោ ធកុតា រូបំ ភិស្វា ឧប្បជ្ជតិ
 មទាមំ ឧប្បជ្ជតិ អមទាមំ ឧប្បជ្ជតិ មទាមាមទាមំ ។
 សោ ឯវិ មទាមាមំ ឧប្បជ្ជិ ទោ មេ ឥទំ មទាមំ
 ឧប្បជ្ជិ អមទាមំ ឧប្បជ្ជិ មទាមាមទាមំ ភត្ត ទោ
 សង្កតំ ឧទ្ធការិកំ កដិទ្ធ សមុប្បជ្ជិ ឯតំ សន្តិ
 ឯតិ មណីតំ យទិទំ ឧបេក្កាតិ ។ ភស្ស
 តំ ឧប្បជ្ជិ មទាមំ ឧប្បជ្ជិ អមទាមំ ឧប្បជ្ជិ
 មទាមាមទាមំ ឧប្បជ្ជតិ ឧបេក្កា សណ្ឋាតិ ។

* ឧ. កថិ មទានុ - ម. កថិកានុ ។

(៣៣១) ព្រះមាតាព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់សួរ ដូច្នេះថា ម្ចាស់
 ភានន្ទ ចុះការចម្រើនវុទ្ធិយដ៏ប្រសើរ ក្នុងវិទ្យាបេសព្រះអរិយៈ តើដូច
 ម្តេច ។ ទ្រង់ឆ្លើយដោយព្រះអង្គឯងថា ម្ចាស់ភានន្ទ ភិក្កុលសាសនា
 នេះ មានសេចក្តីតាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តកើតឡើង
 មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះមិនតាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះឃើញរូបដោយ
 ភ្នែក ។ ភិក្កុលោ ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា កក្កាអញ មានសេចក្តី
 តាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើងហើយ
 មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិនតាប់ចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្ត
 មូហេកាដិល្លិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីតាប់ចិត្ត
 ជាដើម ដែលជាបេសមានបច្ច័យភាគភែតិ ជាបេសព្រោក្ខត្តភាគនោះ
 ឯង ។ លុះភិក្កុលោមានសេចក្តីតាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តី
 មិនតាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិនតាប់ចិត្តខ្លះនោះ
 កើតឡើង ហើយលេត់ទៅវិញ វិបស្សន្តមូហេកា ក៏កាត់ឡើង ។

សម្រេចយកវិញ្ញាណសុទ្ធ ឧប្បយកវិញ្ញាណ

សេយ្យជាមិ អាណន្ត ចក្កុមា បុរិសោ ឧម្មិលេត្វា ក

ធិម្មិលេយ្យ ធិម្មិលេត្វា ក ឧម្មិលេយ្យ ឃរមេវ ទោ

អាណន្ត យស្ស កាស្សចិ ឃរិ សិយិ ឃរិ តុវចិ

ឃរិ អប្បកសិរោ ឧប្បន្និ មជាមិ ឧប្បន្និ អមជាមិ

ឧប្បន្និ មជាមាមជាមិ ធិប្បន្និ ឧបេត្វា សណ្ឋាតិ

អយិ វុទ្ធតានន្ត អរិយស្ស វិទយេ អនុត្តរា

ឥន្ទ្រិយកាវតា ចក្កុវិញ្ញាយេសុ វុបេសុ ។

(៣៧២) បុណ ចបរិ អាណន្ត កិក្កុបោ

សោតេន សន្និ សុត្វា ឧប្បន្និ មជាមិ

ឧប្បន្និ អមជាមិ ឧប្បន្និ មជាមាមជាមិ ។ សោ

សម្រេចយកវិញ្ញាណសុទ្ធ កាចប្រែទូរស្រ្តីយ

ម្ចាស់កានន្ត បុរសទានក្នុងភ្នំ បើកហើយបិទវិញ ឬបិទហើយបើកវិញ

មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់កានន្ត បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តី

គាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់

ចិត្តខ្លះ មិនគាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ ឯបស្សន្តបុគ្គ

ក៏តាំងឡើង ដោយគាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តី

លំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់កានន្ត នេះឯង

គង់គរហៅថា កាចប្រែទូរស្រ្តីយដ៏ប្រសើរ ក្នុងរូបដែលអប្បិជិក

បានដោយភ្នែក ក្នុងវិទ្យាបេស្សត្រៃអាយៈ ។

(៣៧២) ម្ចាស់កានន្ត មួយទៀត គិតមានសេចក្តីគាប់ចិត្តកើត

ឡើង មានសេចក្តីមិនគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ មិនគាប់

ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះស្តាប់សំឡេងដោយគ្រូចៀក ។ ក៏កុំចោរ

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស ឧបសម្ព័ន្ធសកំ

ឯវិ មនាមាតិ ឧប្បន្នំ ទោ មេ ឥតិ មនាមំ ឧប្បន្នំ
 អមនាមំ ឧប្បន្នំ មនាមាមនាមំ ភព្វ ទោ សន្តំ
 ឧប្បន្នំ ឧប្បន្នំ សម្មប្បន្នំ ឯវិ សន្តំ ឯវិ មនាមំ
 យេនិំ ឧបេត្តាតិ ។ ភស្ស តំ ឧប្បន្នំ មនាមំ
 ឧប្បន្នំ អមនាមំ ឧប្បន្នំ មនាមាមនាមំ ឱវុជ្ឈតិ
 ឧបេត្តា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យជាមិ អាទទុ ពលភ
 ព្ភិសា អប្បតាសិវេន អន្តរិកំ មហាវេយ្យ ឯវិមេវ
 ទោ អាទទុ យស្ស ភស្សចិ ឯវិ សិយំ ឯវិ កុវដំ ឯវិ
 អប្បតាសិវេន ឧប្បន្នំ មនាមំ ឧប្បន្នំ អមនាមំ
 ឧប្បន្នំ មនាមាមនាមំ ឱវុជ្ឈតិ ឧបេត្តា សណ្ឋាតិ
 អយំ វុត្តតាទទុ អវិយស្ស វិទយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-
 ភាវនា សោតវិញ្ញាណ្យេសុ សន្តេសុ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ ឧបសម្ព័ន្ធសកំ

ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ភាគាគព្វ មានសេចក្តីភាប់ចិត្តនេះកើតឡើង
 ហើយ មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីភាប់ចិត្ត
 ខ្លះ មិនភាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តបេក្ខាដំបូង ដំបូង
 ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីភាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាបេសំមាន
 ប្បិយភាគីតិ ជាបេសំប្រោគប្រោកនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេច-
 ក្តីភាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
 សេចក្តីភាប់ចិត្តខ្លះ មិនភាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ
 វិបស្សន្តបេក្ខាដំបូងឡើង ។ ម្នាលអាទទុ បុរសមានកម្លាំង ទម្រោម
 ដៃដោយមិនលំបាកយ៉ាងណាមិញ ម្នាលអាទទុ បុគ្គលណាមួយ មាន
 សេចក្តីភាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តី
 ភាប់ចិត្តខ្លះ មិនភាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយលេចទៅវិញ វិបស្សន្ត-
 បេក្ខាដំបូងឡើង ដោយភាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមាន
 សេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្នាលអាទទុ
 នេះឯងគឺជាគតហៅថា ការចម្រើនវិជ្ជាដ៏ប្រសើរក្នុងសំឡេង ដែល
 គប្បីដឹងបានដោយគ្រូចៀក ក្នុងវិទ្យាបេសំព្រះអរិយៈ ។

សម្រាយធនវិស្វកម្ម ឧប្បយោគសុត្តន្ត ឧប្បយោគវិថ

(៣៧៣) បុទ ធម៌ អាទន្ទ កិក្ខុដោ ឃោនេន
 កន្ធិ ឃោយិក្ខា ឧប្បជ្ឈតិ មធាបំ ឧប្បជ្ឈតិ អមធាបំ
 ឧប្បជ្ឈតិ មធាចាមធាបំ ។ សោ ឃិ បធានាតិ
 ឧប្បជ្ឈំ ទោ មេ សំ មធាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមធាបំ
 ឧប្បជ្ឈំ មធាចាមធាបំ តត្យ ទោ សន្តតិ ទិណ្ហវិកា
 បដិទ្ធ សមុប្បជ្ឈំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណិកំ យងំ
 ឧបេត្តាតិ ។ តស្ស តំ ឧប្បជ្ឈំ មធាបំ ឧប្បជ្ឈំ
 អមធាបំ ឧប្បជ្ឈំ មធាចាមធាបំ ចិរុជ្ឈតិ ឧបេត្តា
 សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យចាបំ អាទន្ទ ភ្នៀសកហោណោ
 បទុមិធិបត្តេ ឧទកតុសិកាធិ បវត្តន្តិ^(១) ឧ សណ្ឋន្តិ ឯវ-
 មេវ ទោ អាទន្ទ យស្ស កស្សចិ ឯវិ សិយំ ឯវិ តុវដិ
 ឯវិ អប្បកសិវេន ឧប្បជ្ឈំ មធាបំ ឧប្បជ្ឈំ អមធាបំ
 ឧប្បជ្ឈំ មធាចាមធាបំ ចិរុជ្ឈតិ ឧបេត្តា សណ្ឋាតិ

១ ម. ភ្នៀសកហោណោ ឧទកតុសិកាធិ បវត្តន្តិ ទិស្សតិ ។

សម្រាយធនវិស្វកម្ម ឧប្បយោគសុត្តន្ត កាលប្រើទ្រវត្តិយ

(៣៧៣) ម្ចាស់អាទន្ទ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តកើត
 ឡើង មានសេចក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ មិន
 ភ្ជាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះចំក្លិនដោយប្រមុះ ។ ភិក្ខុនោះវេទន៍ជីវិតច្បាស់
 យ៉ាងនេះថា កាលអញមានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មាន
 សេចក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ មិនភ្ជាប់
 ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តបេត្តា ជីវិត ជីវិតម្តង ក៏កើតឡើង
 ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាបេសំមានបច្ច័យភាគកែត
 ជាបេសំគ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តនោះ
 កើតឡើង មានសេចក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ
 មិនភ្ជាប់ចិត្តខ្លះនោះកើតឡើង ហើយលេច់ទៅវិញ វិបស្សន្តបេត្តាក៏កាំង
 ឡើង ។ ម្ចាស់អាទន្ទ តំណក់ទឹក មេ្យលើស្មិតឈ្នួតដែលផ្អៀង
 បន្តិច វេទន៍មិនផក់ទៅ មានទុបមាយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់អាទន្ធបុគ្គល
 ណាមួយ មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តកើត
 ឡើង មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ មិនភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយលេច់
 ទៅវិញ វិបស្សន្តបេត្តា ក៏កាំងឡើង ដោយចាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាង
 នេះ មិនមានសេចក្តីសិប្បកយ៉ាងនេះ ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង

អយំ វុត្តមានន្ទ អរិយស្ស វិទយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-

ភាវនា យានវិញ្ញាយេសុ កាទុសុ ។

[៣៣៤] មុន ឈប់ អាណន្ទ កំត្យុនោ ជិក្ខុយ

រសំ សាយិត្វា ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ

ឧប្បជ្ជតិ មនាមាមនាបំ ។ សោ ឯវិ បដាទាតិ

ឧប្បជ្ជំ ទោ មេ ភំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ

ឧប្បជ្ជំ មនាមាមនាបំ តត្វ ទោ សម្ពុតំ ឧទ្ធហិកំ

បដិច្ច សមុប្បជ្ជំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ្ឌិតំ

យនិទំ ឧបេក្កាតំ ។ តស្ស តំ ឧប្បជ្ជំ មនាបំ

ឧប្បជ្ជំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ មនាមាមនាបំ ជិក្ខុន្ទតិ

ម្នាលភានុ នេះឯងគាត់គេហៅថា ការចម្រើនវត្ថុនិយមីប្រសើរក្នុងក្លិន

ដែលគប្បីដឹងបានដោយច្រមុះ ក្នុងវិធីយល់ស្រឡាញ់ ។

[៣៣៥] ម្នាលភានុ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីភាបំចិត្តកើត

ឡើង មានសេចក្តីមិនភាបំចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភាបំចិត្តខ្លះ សេចក្តី

មិនភាបំចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះទទួលរសដោយអណ្តាត ។ ភិក្ខុនោះដឹង

ច្បាស់យ៉ាងនេះថា គាត់អញ មានសេចក្តីភាបំចិត្តនេះកើតឡើងហើយ

មានសេចក្តីមិនភាបំចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីភាបំចិត្តខ្លះ មិន

ភាបំចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តរូបត្ថា ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម ក៏កើត

ឡើង ព្រោះគាស្រ័យសេចក្តីភាបំចិត្តជាដើម ដែលជាបេសំទានបច្ច័យ

ភក់តែង ជាបេសំប្រោគគ្រាគនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី

ភាបំចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភាបំចិត្តនោះកើតឡើង មាន

សេចក្តីភាបំចិត្តខ្លះ មិនភាបំចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេតវេញ

សប្បាយភវន្ត កម្រិតយកវិភាសន្ត កម្រិតយកវិភា

ទមេត្តា សណ្ឋានិ ។ សេយ្យថាបិ អាទន្ត កលក

បុរិសោ ជីវិត្តេ ទេឡបិណ្ឌិ សំយុហិត្វា អប្បកាសិវេន

វម្មេយ្យ^(*) ឯវមេវ ទោ អាទន្ត យេស្ស កាស្សចិ ឯវិ

សិយំ ឯវិ តុវដិ ឯវិ អប្បកាសិវេន ទេឡន្ទិ មតាបិ

ទេឡន្ទិ អមតាបិ ទេឡន្ទិ មតាតាមតាបិ ទិវុជ្ឈតិ

ទមេត្តា សណ្ឋានិ អយំ វុត្តកាទន្ត អវិយស្ស វិទាយ

អនុត្តរ កម្រិតយកវិភាសន្ត ជីវិត្តវិញ្ញាយេស្ស វសេស្ស ។

*) ម. សន្តមេយ្យ ។

សប្បាយភវន្ត កម្រិតយកវិភាសន្ត ការចម្រើនទ្រព្យកម្រិតយ

ឯវិចស្សន្តចត្តា កិកាវិទ្យោ ។ ម្ចាស់ភានន្ត បុរសមានកម្លាំង

ប្រមូលផ្តុំទឹកចាត់មកលើចុងអណ្តាត ហើយស្តោះ ដោយមិនលំបាក

មានទមហយ៉ាងណាមិញ ម្ចាស់ភានន្ត ឬក្តលណាមួយ មានសេចក្តី

ភាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភាប់

ចិត្តខ្លះ មិនភាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ហើយលេត់ទៅវិញ ឯវិចស្សន្ត

បេត្តា កិកាវិទ្យោ ដោយភាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមាន

លំបាកយ៉ាងនេះ ក៏មានទមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់ភានន្ត នេះឯង

កថាភក្តីហៅថា ការចម្រើនទ្រព្យដ៏ប្រសើរក្នុងសេ ដែលគប្បីដឹងបាន

ដោយអណ្តាត ក្នុងវិទ្យាបេស្តព្រះអរិយៈ ។

(៣៣៩) បុទ ចបរិ អាទន្ត ភិក្ខុនោ កាមេន
 ដោជ្ជតំ ធុសិទ្ធា ឧប្បជ្ជតិ មនាមិ ឧប្បជ្ជតិ អមនាមិ
 ឧប្បជ្ជតិ មនាមនាមិ ។ សោ ឯវិ មនាមនាមិ
 ឧប្បជ្ជិ ទោ មេ វនំ មនាមិ ឧប្បជ្ជិ អមនាមិ ឧប្បជ្ជិ
 មនាមនាមិ កត្វ ទោ សន្តំ ឧទ្ធហិកំ មជ្ជិ កុ ស-
 មុប្បជ្ជិ ឯតំ កន្តំ ឯតំ មណីតំ យេនិមិ ឧបេក្កាតិ ។
 កស្ស តំ ឧប្បជ្ជិ មនាមិ ឧប្បជ្ជិ អមនាមិ ឧប្បជ្ជិ
 មនាមនាមិ ឱរ្យជ្ជតិ ឧបេក្កា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យ-
 ជាមិ អាទន្ត ពលភិ បុរិសោ សម្មត្តិកំ វា ពាហិ
 មសាវេយ្យ មសារិកំ វា ពាហិ សម្មត្តេយ្យ ឯវមេវ ទោ
 អាទន្ត យស្ស កាស្សតិ ឯវិ សិយំ តុវជំ ឯវិ អប្បក-
 សិវេន ឧប្បជ្ជិ មនាមិ ឧប្បជ្ជិ អមនាមិ ឧប្បជ្ជិ មនា-
 មនាមិ ឱរ្យជ្ជតិ ឧបេក្កា សណ្ឋាតិ អយំ វុត្តកាទន្ត

(៣៣៩) ម្ចាស់អាទន្ត មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីភាប់ចិត្តកើត
 ឡើង មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភាប់ចិត្តខ្លះ មិន
 ភាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះពាល់ក្រៀមដៃដូច្នោះដោយកាយ ។ ភិក្ខុ
 នោះដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ភាគអញ មានសេចក្តីភាប់ចិត្តនេះកើតឡើង
 ហើយ មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីភាប់ចិត្ត
 ខ្លះមិនភាប់ចិត្តខ្លះនេះ កើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តបុគ្គ ដ៏ល្អិត ដ៏ទុក្ខម
 ក៏កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីភាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាបេសំមាន
 បច្ច័យភាគកែង ជាបេសំគ្រោតគ្រោតនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មាន
 សេចក្តីភាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តនោះកើតឡើង
 មានសេចក្តីភាប់ចិត្តខ្លះ មិនភាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេត់ទៅ
 វិញ វិបស្សន្តបុគ្គ ក៏កាំងឡើង ។ ម្ចាស់អាទន្ត បុរសមានកម្លាំង
 លាវជ័រដែលបត់ចូល ឬបត់ចូលវិជ័រដែលលាវចេញ មានទុបមាយ៉ាង
 ណាមិញ ម្ចាស់អាទន្ត បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីភាប់ចិត្តកើតឡើង
 មានសេចក្តីមិនភាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភាប់ចិត្តខ្លះ មិនភាប់ចិត្ត
 ខ្លះ កើតឡើង ហើយលេត់ទៅវិញ វិបស្សន្តបុគ្គ ក៏កាំងឡើង
 ដោយតាប់យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនេះ
 ក៏មានទុបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង ម្ចាស់អាទន្ត នេះឯងគឺជាគតហៅថា

អរិយស្ស វិទយេ អនុត្តរ ឥន្ទ្រិយការវាស កាយវិញ្ញា-
យេសុ ដោជ្ជទេសុ ។

[៣៧៦] បុទ ចមរិ អាទុទ កិក្កុលោ អនសា
ទម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ
ឧប្បជ្ជតិ មនាបាមនាបំ ។ សោ ឯវំ មនាបាមនា ឧប្បជ្ជ
ទោ មេ ឥនំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ
មនាបាមនាបំ តត្វ ទោ សន្តំ ឧទ្ធការិកំ វនិច្ឆ
សមុប្បជ្ជំ ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណ្ឌិតំ យនិទិ ឧបេក្កាតិ ។
តស្ស តំ ឧប្បជ្ជំ មនាបំ ឧប្បជ្ជំ អមនាបំ ឧប្បជ្ជំ
មនាបាមនាបំ វិជ្ជជ្ជតិ ឧបេក្កា សណ្ឋាតិ ។ សេយ្យ-
ជាមិ អាទុទ តលវា បុរិសា វិវសំ សន្តត្តេ អ-
យោកដាហេ ទ្វេ វា តិលា វា ឧទកន្តុសិកាទំ វិ-
ចារេយ្យ ធាត្វា អាទុទ ឧទកន្តុសិកាទំ វិចារោ
អថទោ តំ ចំប្បមេវ បរិក្កាយំ បរិយាទា កធម្មយ្យ

កាលប្រើទ្រង់ស្រ្តីយ ប្រសើរក្នុងដោជ្ជៈ ដែលគប្បីដឹងបានដោយកាយ
ក្នុងវិទយេរបស់ព្រះអរិយៈ ។

[៣៧៦] ម្ចាស់ភានន្ត មួយវិញ្ញាទៀត ភិក្ខុ មានសេចក្តីតាប់
ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ
មិនតាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះដឹងឧបាស្សនៈដោយចិត្ត ។ ភិក្ខុនោះ
ដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា ភាគៈអញមានសេចក្តីតាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ
មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តនេះកើតឡើងហើយ មានសេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិន
តាប់ចិត្តខ្លះនេះកើតឡើងហើយ ឯវិបស្សន្តបុគ្គ ជីវិត ដ៏ទុក្ខ ក៏កើត
ឡើង ព្រោះអាស្រ័យសេចក្តីតាប់ចិត្តជាដើម ដែលជាលេខមានបង្អួច
ភាគៈតន្ត ជាលេខប្រោកប្រោកនោះឯង ។ លុះភិក្ខុនោះ មានសេចក្តី
តាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មានសេចក្តីមិនតាប់ចិត្តនោះកើតឡើង មាន
សេចក្តីតាប់ចិត្តខ្លះ មិនតាប់ចិត្តខ្លះនោះ កើតឡើង ហើយលេខទៅវិញ
វិបស្សន្តបុគ្គក៏ភាន់ឡើង ។ ម្ចាស់ភានន្ត បុរសមានកម្លាំង សម្រក់
នូវគំណក់ទឹក ២ គំណក់ ឬ ៣ គំណក់ ទៅក្នុងខ្លួនដែលដឹងក្តៅអស់ ១ ថ្ងៃ
ម្ចាស់ភានន្ត កាលសម្រក់នូវគំណក់ទឹកទាំងឡាយយឺតយូរ ឯទឹកនោះ ក៏
ដល់នូវការអស់ទៅ ស្ងួតទៅ ដោយធាបរហឹស មានទុច្ចរិតយ៉ាងណាមិញ

ឯកោ ធា អាណន្ត យស្ស កាស្សចិ ឯវិ សិយំ
 ឯវិ កុវនំ ឯវិ អប្បកាសិបទ ទុប្បន្តំ មនាមំ ទុប្បន្តំ
 អមនាមំ ទុប្បន្តំ មនាបាមនាមំ ចិវុជ្ឈតិ ទេយត្តា
 សណ្ឋានិ អយំ ទ្រុតានន្ត អរិយស្ស វិនយេ អនុត្ត-
 រា ឥន្ទ្រិយភាវនា មនោវិញ្ញាយេសុ ទម្មេសុ ។ ឯវិ
 ធា អាណន្ត អរិយស្ស វិនយេ អនុត្តរា ឥន្ទ្រិយ-
 ភាវនា យោតិ ។

[៣៣៧] កាស្សានន្ត សេត្តោ យោតិ ចានិ-

បនោ ។ ឥន្តានន្ត ភិក្ខុនោ ទត្តុនា រូមិ និស្សា
 ទុប្បន្តតិ មនាមំ ទុប្បន្តតិ អមនាមំ ទុប្បន្តតិ ម-
 នាបាមនាមំ ។ សោ ភេទ ទុប្បន្តេន មនាមេន
 ទុប្បន្តេន អមនាមេន ទុប្បន្តេន មនាបាមនាមេន
 អន្តិយតិ ហរាយតិ ចិវុជ្ឈតិ ។ សោភេទ សន្តិ សុត្តា ...
 យានេន កុំ យាយិត្តា ... ចិវុជ្ឈយ រសិ សាយិត្តា ...

មាសភានន្ត បុគ្គលណាមួយ មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេច-
 ក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ មិនភ្ជាប់ចិត្តខ្លះនោះកើត
 ឡើង ហើយលេក់ទៅវិញ វិបស្សន្តបេត្តា ក៏តាំងឡើង ដោយជាប់
 យ៉ាងនេះ ហើយយ៉ាងនេះ មិនមានសេចក្តីលិប្បកាយយ៉ាងនេះ ក៏មាន
 ទបមេយ្យយ៉ាងនោះឯង មាសភានន្ត នេះឯងគឺជាគមហេតុ កា
 ចម្រើនឥន្ទ្រិយក្នុងមាស្តេច ដែលគប្បីដឹងបានដោយចិត្ត ក្នុងវិន័យ
 របស់ព្រះអរិយៈ ។ មាសភានន្ត កាចម្រើនឥន្ទ្រិយពីប្រសើរ ក្នុងវិន័យ
 របស់ព្រះអរិយៈ យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣៧] មាសភានន្ត បុគ្គលដែលឈ្មោះថាសេត្តៈជាអ្នក

មានបដិបត្តា កើតដូចម្តេច ។ មាសភានន្ត ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មាន
 សេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេច-
 ក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ មិនភ្ជាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះឃើញបដិបត្តា ។
 ភិក្ខុនោះ ក៏ឡើយណាយ ពុញច្រាន ធ្វើមរតិម ដោយសេចក្តីភ្ជាប់
 ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយសេចក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តដែលកើតឡើង ដោយ
 សេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ មិនភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ ដែលកើតឡើងនោះ ។ ភិក្ខុ
 មានសេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនភ្ជាប់ចិត្តកើតឡើង មាន
 សេចក្តីភ្ជាប់ចិត្តខ្លះ មិនភ្ជាប់ចិត្តខ្លះកើតឡើង ព្រោះត្រូវសំឡេងដោយគ្រ-
 ឡើង ... ព្រោះផ្សំផ្សំដោយច្រមុះ .. ព្រោះទទួលសេដោយអណ្តាត ...

កាយេន ដោយដំបូង ឧបសម្ព័ន្ធ ... អនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ
 ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ
 មនាមនាបំ ។ សោ តេន ឧប្បជ្ជន្ត មនាបេន
 ឧប្បជ្ជន្ត អមនាបេន ឧប្បជ្ជន្ត មនាមនាបេន
 អដ្ឋយេតិ ហាយតិ ជិត្តន្តតិ ។ ឃិវំ ខោ អាទន្ត
 សេត្តោ កោតិ វាដិមនោ ។

[៣៣៨] កថញ្ញាទន្ត អរិយោ កោតិ កាវិក្រិដ្ឋិ-
 យោ ។ ឥតាទន្ត កិក្កុលោ កក្កុលា រូបំ និស្សា
 ឧប្បជ្ជតិ មនាបំ ឧប្បជ្ជតិ អមនាបំ ឧប្បជ្ជតិ ម-
 នាមនាបំ ។ សោ សរេន អាត្មន្តតិ បដិក្កុលេ
 អប្បជិក្កុលសញ្ញំ វិហារយ្យន្តិ អប្បជិក្កុលសញ្ញំ
 តត្ថ វិហារតិ ។ សរេន អាត្មន្តតិ អប្បជិក្កុ-
 លេ បដិក្កុលសញ្ញំ វិហារយ្យន្តិ បដិក្កុលសញ្ញំ
 តត្ថ វិហារតិ ។ សរេន អាត្មន្តតិ បដិក្កុលេ ច
 អប្បជិក្កុលេ ច អប្បជិក្កុលសញ្ញំ វិហារយ្យន្តិ

ត្រោកោលំត្រុវំដោយដំបូងដោយកាយ ... ត្រោកោលំដោយចិត្ត ។
 កិក្កុលោ កំឡើយណាយ មុញ្ញត្រានំ រដ្ឋមរោមិ ដោយសេចក្តីជាប់
 ដិត្តិផលកើតឡើង ដោយសេចក្តីមិនជាប់ដិត្តិផលកើតឡើង ដោយ
 សេចក្តីជាប់ចិត្តចុះ មិនជាប់ចិត្តចុះ ផលកើតឡើងនោះ ។ ម្ចាស់អា-
 ទន្ត បុគ្គលដែលឈ្មោះថាសេត្តៈជាអ្នកមានបដិបត្ត យ៉ាងនេះឯង ។

[៣៣៨] ម្ចាស់អាទន្ត បុគ្គលដែលឈ្មោះថាអរិយៈមានឧប្បាយ
 ចម្រើនហើយ កើតដូចម្តេច ។ ម្ចាស់អាទន្ត កិក្កុលសាសនានេះ
 មានសេចក្តីជាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិនជាប់ចិត្តកើតឡើង មាន
 សេចក្តីជាប់ចិត្តចុះ មិនជាប់ចិត្តចុះកើតឡើង ត្រោកោលំដោយកាយ ។
 បើកិក្កុលោ ប្រាថ្នាថា ភាគាអញធម្មំជាអ្នកសំគាល់ ក្នុងរបស់គួរឡើង
 ថាជារបស់មិនគួរឡើងដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់មិនគួរឡើង ក្នុង
 របស់ដែលគួរឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា ភាគាអញជាអ្នកសំគាល់ក្នុង
 របស់មិនគួរឡើង ថាជារបស់គួរឡើងដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់
 គួរឡើង ក្នុងរបស់ដែលមិនគួរឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា ភាគាអញជា
 អ្នកសំគាល់ក្នុងរបស់គួរឡើងផង មិនគួរឡើងផង ថាជារបស់មិនគួរឡើង

អប្បជិក្ខុលសញ្ញំ ភន្តុ វិហារតិ ។ សរេ អាគន្ធតិ
 អប្បជិក្ខុលេ ឆ បដិក្ខុលេ ឆ បដិក្ខុលសញ្ញំ
 វិហារយ្យន្តិ បដិក្ខុលសញ្ញំ ភន្តុ វិហារតិ ។ សរេ
 អាគន្ធតិ បដិក្ខុលេ អប្បជិក្ខុលេ ភន្តុ យេ
 អតិចិវដ្ឋេត្វា ឧបេសុកោ វិហារយ្យំ សរោ សម្ប-
 ជានោតិ ឧបេសុកោ ភន្តុ វិហារតិ សរោ សម្ប-
 ជានោ ។

[៣៧៧] ដុន ធម៌ អនន្ត កិក្ខុតោ សោភ-
 ន សន្តិ សុត្វា ... យានេន កន្តំ យាយិត្វា ... ជិក្ខុយ
 រសំ សាយិត្វា ... កាយេន ដោដ្ឋត្តិ ដុសិត្វា ... ម-
 នសា នម្មំ វិញ្ញាយ ឧប្បន្តតិ មនាបំ ឧប្បន្តតិ
 អមនាបំ ឧប្បន្តតិ មនាមនាបំ ។ សោ
 សរេ អាគន្ធតិ បដិក្ខុលេ អប្បជិក្ខុលសញ្ញំ
 វិហារយ្យន្តិ អប្បជិក្ខុលសញ្ញំ ភន្តុ វិហារតិ ។ សរេ
 អាគន្ធតិ អប្បជិក្ខុលេ បដិក្ខុលសញ្ញំ វិហារយ្យន្តិ
 បដិក្ខុលសញ្ញំ ភន្តុ វិហារតិ ។ សរេ អាគន្ធតិ

ដូច្នេះ ហើយក៏សំគាល់ថាជាបេសមិទគ្នាខ្លឹម ក្នុងបេសដែលគ្នាខ្លឹម
 និងមិទគ្នាខ្លឹមនោះ ។ បើប្រាប់ថា ភាគអញ្ញាប្បិជាអកសំគាល់
 ក្នុងបេសមិទគ្នាខ្លឹមនេះ គ្នាខ្លឹមនេះ ថាជាបេសមិទគ្នាខ្លឹមនេះ ហើយក៏
 សំគាល់ថាជាបេសមិទគ្នាខ្លឹម ក្នុងបេសដែលមិទគ្នាខ្លឹមនិងមិទគ្នាខ្លឹមនោះ ។
 បើប្រាប់ថា ភាគអញ្ញាប្បិវេញនូវបេសទាំងពីរ គឺបេសមិទគ្នាខ្លឹមនិង
 មិទគ្នាខ្លឹម ជាអកប្រាណីយកម្ពុយ មានស្មារតីដឹងសព្វដូច្នោះហើយ គឺ
 ជាអកប្រាណីយកម្ពុយ មានស្មារតីដឹងសព្វក្នុងបេសទាំងពីរនោះ ។

[៣៧៨] ខ្មាលភានន្ត មួយវិញ្ញៀក ភិក្ខុ មានសេចក្តីគាប់
 ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីមិទគាប់ចិត្តកើតឡើង មានសេចក្តីគាប់ចិត្តខ្លះ
 មិទគាប់ចិត្តខ្លះ កើតឡើង ព្រោះគូសំឡេងដោយគ្រឿង ... ព្រោះ
 អ្វីក្តីដោយច្រមុះ ... ព្រោះទទួលសេដោយអណ្តាត ... ព្រោះពាល់ត្រូវ
 ដោយដូងដោយកាយ ... ព្រោះដឹងធាតុម្តងដោយចិត្ត ។ បើភិក្ខុនោះ
 ប្រាប់ថា ភាគអញ្ញាប្បិជាអកសំគាល់ ក្នុងបេសមិទគ្នាខ្លឹម ថាជាបេស
 មិទគ្នាខ្លឹមដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់ថាជាបេសមិទគ្នាខ្លឹម ក្នុងបេស
 ដែលមិទគ្នាខ្លឹមនោះ ។ បើប្រាប់ថា ភាគអញ្ញាប្បិជាអកសំគាល់
 ក្នុងបេសមិទគ្នាខ្លឹម ថាជាបេសមិទគ្នាខ្លឹមដូច្នោះ ហើយក៏សំគាល់
 ថាជាបេសមិទគ្នាខ្លឹម ក្នុងបេសដែលមិទគ្នាខ្លឹមនោះ ។ បើប្រាប់ថា

សម្រាយធម្មស្ម វិស្សយណវិចារសុត្ត លេខ១៧៧

បដិក្ខលេ ៨ អប្បដិក្ខលេ ៨ អប្បដិក្ខលសញ្ញិ

វិហារយ្យន្តិ អប្បដិក្ខលសញ្ញិ ឥត្ត វិហារតិ ។

សចេ អាត្មដ្ឋតិ អប្បដិក្ខលេ ៨ បដិក្ខលសញ្ញិ

វិហារយ្យន្តិ បដិក្ខលសញ្ញិ ឥត្ត វិហារតិ ។ សចេ

អាត្មដ្ឋតិ បដិក្ខលញ អប្បដិក្ខលញ ឥនុកយំ

អភិចិវន្តត្វា ឧបេត្តាកោ វិហារយ្យិ សតោ សម្ម-

ជាលោតិ ឧបេត្តាកោ ឥត្ត វិហារតិ សតោ

សម្មជាលោ ។ ឃិវំ ចោ អាណន្ត អរិយោ ហោតិ

ការិក្រិយោ ។

សម្រាយធម្មស្ម វិស្សយណវិចារសុត្ត លេខ១៧៨

ភក្ខាអញ្ញតប្បិជាអកសំគាល់ក្នុងរបស់គួរឡើងផង ទិវគួរឡើងផង ថាជា

របស់ទិវគួរឡើងផ្ទះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់ទិវគួរឡើង ក្នុងរបស់

ដែលគួរឡើងទិវគួរឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា ភក្ខាអញ្ញតប្បិជា

អកសំគាល់ក្នុងរបស់ទិវគួរឡើងផង គួរឡើងផង ថាជារបស់គួរឡើង

ផ្ទះ ហើយក៏សំគាល់ថាជារបស់គួរឡើង ក្នុងរបស់ដែលទិវគួរឡើង

ទិវគួរឡើងនោះ ។ បើប្រាថ្នាថា ភក្ខាអញ្ញត្តជាអកស្រៀស្រទ្បទ្ប

របស់ទិវគួរ គឺរបស់គួរឡើងទិវគួរឡើង ជាអកស្រៀស្រទ្បទ្ប

មានស្មារតីដឹងសព្វផ្ទះ ហើយក៏ជាអកស្រៀស្រទ្បទ្ប មានស្មារតី

ដឹងសព្វក្នុងរបស់ទិវគួរឡើង ។ ម្យ៉ាងវាមាន បុគ្គលដែលរលាយថា

អរិយៈ មានស្រៀមចម្រើនហើយ យ៉ាងនេះផង ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយស្ស បឋមបិដកសភ័

(៣៧០) ឥតិ ទោ អាទទ្ធ ទេសិកា មយា
អរិយស្ស វិនយេ អនុក្ករា ឥន្ទ្រិយភាវនា ទេសិកោ
សេក្កោ ខាឌិបនោ ទេសិកោ អរិយោ ភាវិតំ ទ្រិយោ យំ
អាទទ្ធ សត្តារា ការណីយំ សាវកានិ ហិកេសិថា អ-
នុកម្មកោធិ អនុកម្មំ ឧបាសាយ កក្កំ វេ តំ មយា
ឋិតានិ អាទទ្ធ ក្រុត្តម្បណានិ ឋិតានិ សុញ្ញតានានិ
ណាយជាទទ្ធ មា បមាទទ្ធ មា បច្ឆា វិប្បឌិសារិទោ
អហុវត្ថុ អយំ វេ អន្តរា អនុសាសនីតិ ។
ឥទមភេទ កក្កា អក្កមនោ អាយស្មា អាទទ្ធា ក-
កវោ កាសិតំ អភិទទ្ធិតិ ។

ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្តំ សម្ពំ ឥទ្ធិតិ ។
សម្ពុយកមវិទ្ធា បក្កមោ ។

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ បឋមបិដកសភ័

[៣៧០] ខ្នាលភានន្ត ការចម្រើននូវឥន្ទ្រិយដ៏ប្រាសិរ ក្នុង
វិន័យរបស់ព្រះអរិយៈ គឺជាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែលឈ្មោះថា
សេត្តៈ ប្រកបដោយចម្រើន គឺជាគតបានសំដែងហើយ បុគ្គលដែល
ឈ្មោះថាអរិយៈ បានឥន្ទ្រិយចម្រើនហើយ គឺជាគតបានសំដែងហើយ
ដោយប្រការផ្សេងៗនឹង ខ្នាលភានន្ត កិច្ចណា ដែលព្រះសាស្តាជាអ្នក
ស្រុតិកម្មប្រយោជន៍ ជាអ្នកអនុគ្រោះដល់សាវកទាំងឡាយ គឺប្រើ
គ្រោះអាស្រ័យសេចក្តីអនុគ្រោះ កិច្ចការគឺជាគតបានធ្វើហើយ ដល់អ្នក
ទាំងឡាយ ខ្នាលភានន្ត ខ្លះ ក្រុមមូល ខ្លះ សុញ្ញតារ ខ្នាលភានន្ត
អ្នកទាំងឡាយ ចូរពិនិត្យមើលចុះ ចូរកុំប្រទាន កុំទានសេចក្តីក្តៅ
ក្រហាយក្នុងកាលជាទានក្រោយទៀត ទេហើយជាពាក្យប្រៀនប្រដៅ
របស់គេជាគត ចំពោះអ្នកទាំងឡាយ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់
ត្រាស់ព្រះសូត្រទេរប៉េហើយ ព្រះភានន្តមានកាយ មានសេចក្តីក្រេក
អរ រីករាយ ចំពោះភោសិតព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ ឥន្ទ្រិយភាវនាសុត្ត ទី ១១ ។
ចប់ សម្ពុយកមវិទ្ធា ទី ១ ។

សទ្ទាយកវិក្កស្ស អង្គ្រិយការិកស្ស ទ្រង់

កស្សនាមិ

អនាថបិស្មិកោ ចន្ទោ

មុណ្ណោ នន្ទករហុលោ

ធនក្កំ សទ្ទាយកវិក្កំ

នករិទ្ធកយ្យ សុទ្ធិកោ

អង្គ្រិយការិកា ចាបិ

វិក្កោ ខុត្តរមញ្ញមោ ។

ឧបិច្ឆេតិកា ឧទ្ទិសំ ។

សទ្ទាយកវិក្ក អង្គ្រិយការិកស្ស ទ្រង់

ទទ្ទានៃសទ្ទាយកវិក្កនោះ គឺ

អនាថបិស្មិកោស្ស ។ នន្ទកោស្ស ។ មុណ្ណកោស្ស

ស្ស ។ ឧទ្ទេកោស្ស ។ ចូទ្យកហុលោស្ស ។

ធនកស្ស ។ សទ្ទាយកវិក្កស្ស ។ នករិទ្ធកយ្យស្ស

ស្ស ។ បិស្មិកោស្ស ។ អង្គ្រិយការិកាស្ស

ស្ស ។ (១៩៤) ជាត្រង់ ៨ ខាងចុងបំផុត ។

ចប់ ឧបិច្ឆេតិកា ។

សុត្តន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយស្ស ទុបបិណ្ណាសកំ

នវិមោ ភាគោ

វិក្កិវគ្គោ

បឋមំ កទ្កេកក្កស្សត្ថំ

ធាតុ	គន្លឹ
វិក្កិវគ្គស្ស កទ្កេកក្កស្សត្ថំ អនាគតប្បដិក្ខតំ	៣
អនាគតំ ប្បដិក្ខតំ	៥
កទ្កេកក្កភាវេ	៧

ទុតិយំ អាណន្តកទ្កេកក្កស្សត្ថំ

វិក្កិវគ្គស្ស អាណន្តកទ្កេកក្កស្សត្ថំ អតីតាម្ភាគមនំ	១១
អនាគតំ ប្បដិក្ខតំ	១៣
កទ្កេកក្កភាវេ	១៥
អតីតាម្ភាគមនំ	១៧

តតិយំ មហាកប្បាណកទ្កេកក្កស្សត្ថំ

វិក្កិវគ្គស្ស មហាកប្បាណកទ្កេកក្កស្សត្ថំ កក្កិប្បសន្តិមនំ	២១
--	----

សុត្តន្តបិដក មជ្ឈិមនិកាយ

ទុបបិណ្ណាសកៈ

នវិមភាគ

វិក្កិវគ្គ

កទ្កេកក្កស្សត្ថំ ទី ១

ធាតុ	ទំព័រ
វិក្កិវគ្គ កទ្កេកក្កស្សត្ថំ សេចក្តីសន្សំយ្យក្កន្តទ្ធជាអនាគត	៣
សេចក្តីមិនសន្សំយ្យក្កន្តទ្ធជាអនាគត	៥
ភាពនៃបុគ្គលអ្នកបានក្រីមួយដ៏ចម្រើន	៧

អាណន្តកទ្កេកក្កស្សត្ថំ ទី ២

វិក្កិវគ្គ អាណន្តកទ្កេកក្កស្សត្ថំ សេចក្តីការខ្សោះភាវ័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត ១១	
សេចក្តីមិនប្រាថ្នាថ្នូរវិញបញ្ចក្ខន្ធជាអនាគត	១៣
ភាពនៃបុគ្គលអ្នកបានក្រីមួយដ៏ចម្រើន	១៥
សេចក្តីការខ្សោះភាវ័យបញ្ចក្ខន្ធជាអតីត	១៧

មហាកប្បាណកទ្កេកក្កស្សត្ថំ ទី ៣

វិក្កិវគ្គ មហាកប្បាណកទ្កេកក្កស្សត្ថំ ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធិបានហយុច្ឆលៈទៅកេ	
ព្រះមានព្រះគោត	២១

លេខ	មាតិកា	ទំព័រ
១៧៧	មាតិកា បញ្ជី	
១៧៨	មាតិកា	
១៧៩	កិច្ចសន្យា មហាបញ្ជី កម្រិតស្រូវ កម្រិតស្រូវ កម្រិតស្រូវ	២៧
១៨០	កម្រិត បរិក្ខិត	២៨
១៨១	មហាបញ្ជី បស្ចិម	២៧
១៨២	មហាបញ្ជី បស្ចិម	២៨
១៨៣	អតិកា មាតិកា	៣១
១៨៤	អតិកា បដិប្បតិ	៣៣
១៨៥	បច្ចុប្បន្ន សំបុក	៣៤
១៨៦	កាសិកា កិច្ចសន្យា	៣៧
១៨៧	កម្រិតស្រូវ ភាគ	៣៨
១៨៨	កាសិកា កិច្ចសន្យា	៤១

ចក្ខុវិស័យ លោមសក្ខីយស្រូវ

១៨៩	កិច្ចសន្យា លោមសក្ខីយស្រូវ កម្រិតស្រូវ ភាគ	៤៣
១៩០	កម្រិត បស្ចិម	៤៤
១៩១	កម្រិត បដិប្បតិ	៤៧
១៩២	អតិកា មាតិកា	៤៨
១៩៣	បច្ចុប្បន្ន បស្ចិម	៥១

សន្និក្ខេបមាតិកា

លេខ	មាតិកា	ទំព័រ
១៩៤	កិច្ចសន្យា មហាបញ្ជី កម្រិតស្រូវ ភាគ បុគ្គល អ្នកមានកម្រិត	
១៩៥	កិច្ចសន្យា	២៧
១៩៦	សេចក្តីក្រឹត្យ កម្រិតស្រូវ	២៨
១៩៧	កម្រិតស្រូវ ទៅ ក្រៅ មហាបញ្ជី	២៧
១៩៨	សេចក្តីសម្រេច មហាបញ្ជី	២៨
១៩៩	សេចក្តីការព្រះកាលីយ បញ្ជី ជា អតិកា	៣១
២០០	សេចក្តីប្រញាប់ បញ្ជី ជា អតិកា	៣៣
២០១	សេចក្តីសម្រេច លោមសក្ខីយ ជា បច្ចុប្បន្ន	៣៤
២០២	សេចក្តីស្រេច អំពី ការស្រាវជ្រាវ	៣៧
២០៣	ភាសិកា កិច្ចសន្យា កម្រិតស្រូវ	៣៨
២០៤	សេចក្តីស្រេច អំពី ការស្រាវជ្រាវ	៤១

លោមសក្ខីយស្រូវ ទី ៤

២០៥	កិច្ចសន្យា លោមសក្ខីយស្រូវ ភាគ បុគ្គល អ្នកមានកម្រិត	
២០៦	កិច្ចសន្យា	៤៣
២០៧	ការចូលទៅ កាលីយ ព្រះបាទ ព្រះបាទ	៤៤
២០៨	ព្រះបាទ ព្រះបាទ ព្រះបាទ	៤៧
២០៩	សេចក្តីការព្រះកាលីយ បញ្ជី ជា អតិកា	៤៨
២១០	សេចក្តីសម្រេច លោមសក្ខីយ ជា បច្ចុប្បន្ន	៥១

វិក្កិត្តស្ស លោមសកន្តិយភទ្កេត្តស្ស ភាសិតាភិទ្ធីនំ . . . ៥៣

បញ្ចមំ ចូឡកម្មវិក្កិត្តស្ស

វិក្កិត្តស្ស ចូឡកម្មវិក្កិត្តស្ស ភយោនំ . . . ៥៤

បាណភិបាតវិភិ ៥៧

កោនភារេ ៥៨

វស្សមនកភារេ ៦១

អន្តាទិអនាទំ ៦៣

ធម្មភារេ ៦៥

អបិប្បចិត្តភារេ ៦៧

អបាយុកសិវត្តនិកាទិបដិបទា . . . ៦៨

ភិសរណគមនំ ៧១

ចង្ហំ មហាកម្មវិក្កិត្តស្ស

វិក្កិត្តស្ស មហាកម្មវិក្កិត្តស្ស កថាសណ្ឋាបុ ៧៣

កថាសណ្ឋាបុរោចនំ ៧៥

មហាកម្មវិក្កិត្តវិក្កិត្តនំ ៧៧

បុគ្គារេ បុគ្គលា ៧៨

វិក្កិត្តស្ស លោមសកន្តិយភទ្កេត្តស្ស សេចក្តីត្រួតអចិន្តោភាសិត ៥៣

ចូឡកម្មវិក្កិត្តស្ស ទី ៥

វិក្កិត្តស្ស ចូឡកម្មវិក្កិត្តស្ស ភិច្ឆនិមន្តរបស់សុភោណាត ៥៤

ការរៀនចាកបាណភិបាត ៥៧

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកប្រោធិ ៥៨

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកច្រៀងន ៦១

ការមិនឱ្យរៀនបានបាយជាដើម . . . ៦៣

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកវិនិច្ឆ័យ ៦៥

ភាពនៃបុគ្គលជាអ្នកមិនសាកសួរ . . . ៦៧

សេចក្តីប្រតិបត្តិដែលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បី

កម្មវិធីជាដើម ៦៨

ការដល់ខ្លះត្រូវសរណៈ ៧១

មហាកម្មវិក្កិត្តស្ស ទី ៦

វិក្កិត្តស្ស មហាកម្មវិក្កិត្តស្ស ភាស្យចរេ ៧៣

ការប្រោធជូនខ្លះភាស្យចរេ ៧៥

ការចែកខ្លះមហាកម្មវិក្កិត្ត ៧៧

បុគ្គលបុគ្គល ៧៨

មាតិកា	កន្លែង	
វិក្កិត្តសូត្រ មហាភយវិក្កិត្តសូត្រ អភិធិវិស្សន្តវេយ្យាភេ	៨១	
	មហាភយវិក្កិត្តញ្ញាណំ	៨៧
	វិបាកប្បដិសំវេទនាភេ	៩៣

សត្តមំ សទ្ធកាយតនវិក្កិត្តសូត្រំ

វិក្កិត្តសូត្រ សទ្ធកាយតនវិក្កិត្តសូត្រ មនោបរិចារ	៩៩	
	គេហសិកសោមនស្សនិ	១០១
	គេហសិកតោមនស្សនិ	១០៣
	នេក្ខមសិកតោមនស្សនិ	១០៥
	នេក្ខមសិកុច្ចកា	១០៧
	គេហសិកសោមនស្សនិ	
	បដហនំ	១០៨
	កយោ សតិប្បដ្ឋានា	១១១
	ទុតិយសតិប្បដ្ឋានំ	១១៣
	បុរិសទម្មសារថិតារំ	១១៥
	ភាសិតាភិទ្ធនំ	១១៧

អដ្ឋមំ ឧទ្ទេសវិក្កិត្តសូត្រំ

វិក្កិត្តសូត្រ ឧទ្ទេសវិក្កិត្តសូត្រ ភិក្ខុនំ បរិក្កនំ	១១៨	
	មហាភយវិក្កិត្តសូត្រ	១២១

វិក្កិត្តសូត្រ មហាភយវិក្កិត្តសូត្រ ការពោលដោយទិដ្ឋិត្តចកានំ	៨១	
	សេចក្តីយល់ក្នុងមហាភយវិក្កិត្ត	៨៧
	ភាពខែបុគ្គលអ្នកទទួលនូវវិបាក	៩៣

សទ្ធកាយតនវិក្កិត្តសូត្រ ទី ៧

វិក្កិត្តសូត្រ សទ្ធកាយតនវិក្កិត្តសូត្រ មនោបរិចារ	៩៩	
	គេហសិកសោមនស្ស	១០១
	គេហសិកតោមនស្ស	១០៣
	នេក្ខមសិកតោមនស្ស	១០៥
	នេក្ខមសិកុច្ចកា	១០៧
	ការលរគេហសិកសោមនស្សជាដើម	១០៨
	សតិប្បដ្ឋានបី	១១១
	សតិប្បដ្ឋានទីពីរ	១១៣
	ភាពខែបុគ្គលជាសារថិត្តចកាននូវបុរស	១១៥
	សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត	១១៧

ឧទ្ទេសវិក្កិត្តសូត្រ ទី ៨

វិក្កិត្តសូត្រ ឧទ្ទេសវិក្កិត្តសូត្រ សេចក្តីត្រិះរិះរបស់ភិក្ខុទាំងខ្សោយ	១១៨	
	ការចូលទៅព្រៃព្រមហាកព្វាន	១២១

៣៧០ មាតិកា បញ្ជី

មាតិកា	ទំព័រ
វិភង្គិត្តសូត្រ ទេវត្តសវិភង្គិត្តសូត្រ សារតិកោបមា	១៦៦
វិភង្គិត្តសូត្រ វិភង្គិត្តសូត្រ វិភង្គិត្តសូត្រ	១៦៧
វិភង្គិត្តសូត្រ វិភង្គិត្តសូត្រ វិភង្គិត្តសូត្រ	១៦៨
អដ្ឋកថិត្តសណ្ឋិតា	១៧១
អដ្ឋកថិត្តសណ្ឋិតា	១៧២
អនុបាត បរិសេសសូត្រ	១៧៤
អនុបាត អបរិសេសសូត្រ	១៧៧
ភតិវិភង្គិត្តសូត្រ	១៧៨

៣៧១ អរណវិភង្គិត្តសូត្រ

វិភង្គិត្តសូត្រ អរណវិភង្គិត្តសូត្រ ហិមតារា	១៦៥
មជ្ឈិម បដិបត	១៦៧
ទស្សនាទិការា	១៦៨
ធម្មទេសនា	១៧១
ចត្តកថាមគ្គណា	១៧៤
បញ្ចកថា ឧភាសនា	១៧៧
ជនបទខិត្ត	១៧៨
សោមនស្សកុម្មុយោគ	១៦១

សទ្ធិកា ប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

វិភង្គិត្តសូត្រ ទេវត្តសវិភង្គិត្តសូត្រ ទេវតាដោយបុគ្គលក្នុងក្រុមការដោយ	
ទ្វីមរោយ	១៦៥
ការចែកអង្គនៃទេវត្តសដោយពិស្តារ	១៦៧
វិភង្គិត្តសូត្រ វិភង្គិត្តសូត្រ វិភង្គិត្តសូត្រ	១៦៨
ភាពនៃចិត្តបិទនៅភ្នែក	១៧១
ភាពនៃចិត្តបិទនៅភ្នែក	១៧២
សេចក្តីអត់ស្មារតីនៃចិត្តច្រកនាំ	១៧៤
សេចក្តីអត់ស្មារតីនៃចិត្តច្រកនាំ	១៧៧
ការក្រាបខ្លួនច្រកនាំច្រកនាំ	១៧៨

អរណវិភង្គិត្តសូត្រ ទី ៧

វិភង្គិត្តសូត្រ អរណវិភង្គិត្តសូត្រ ភាពនៃធម៌ដ៏ជោគចាច	១៦៥
មជ្ឈិម បដិបត	១៦៧
ភាពនៃកិរិយាលើកតំកើងជាដើម	១៦៨
ការសិវ័នធម៌	១៧១
កាមគុណប្រាជ្ញា	១៧៤
ការមិនពោលពាក្យក្នុងទីកំបាំងមុខ	១៧៧
កាលក្នុងជនបទ	១៧៨
សេចក្តីព្យាយាមដោយសោមនស្ស	១៦១

១៧១ មាតិកាបន្តទៀត

ឃ្លាំង	ឃ្លាំង	ទំព័រ
វិភង្គវិភង្គស្រ	អណេវិភង្គស្រ មជ្ឈម បដិបតា	១៦២
	អណេវិភង្គស្រ	១៦៤
	ភោគភោគសំ	១៦៧
	ភាសិភាគិទុំ	១៦៨

ឧសមី ធាតុវិភង្គស្រ

វិភង្គវិភង្គស្រ	ធាតុវិភង្គស្រ កសិភោ កម្មការិវិសមី បិសតា	១៧១
	ធាតុវិភង្គស្រ	១៧២
	អង្គស មនោបិបា	១៧៤
	បដិបតា	១៧៧
	ភោគភោគ	១៧៨
	ភាសិភោ	១៨១
	វិទ្យា	១៨២
	ឧសមី	១៨៤
	សុវណ្ណភោគ	១៨៧
	គោលប្បវិបា	១៨៨
	មុនី	១៨៧
	ភាសិភោ	១៨៨

សទ្ធិកប្រាប់មាតិកា

ឃ្លាំង	ឃ្លាំង	ទំព័រ
វិភង្គវិភង្គស្រ	អណេវិភង្គស្រ មជ្ឈម បដិបតា	១៦២
	ភោគភោគសំ កំប៉ុនមុខ	១៦៤
	ភោគភោគសំ	១៦៧
	សេចក្តីប្រកាសចំពោះភោគសិក	១៦៨

ធាតុវិភង្គស្រ ទី ១០

វិភង្គវិភង្គស្រ	ធាតុវិភង្គស្រ ប្រធានប្រកាសចូលចំពោះកម្មការិវិស ១៧១	
	ឧសមីធាតុវិភង្គ	១៧២
	មនោបិបាដប្រតិបតិ	១៧៤
	បដិបតា	១៧៧
	ភោគភោគ	១៧៨
	ភាសិភោ	១៨១
	វិទ្យា	១៨២
	ឧសមីដោយការិវិ	១៨៤
	ឧសមីដោយជានិសាស	១៨៧
	ឧសមីដោយប្រតិបតិប្រតិ	១៨៨
	អ្នកប្រតិបតិ	១៨៧
	សេចក្តីប្រកាសចំពោះភោគសិក	១៨៨

ធាតុកោសល្យ

ធាតុកោសល្យ សព្វវិក័ត្តសុត្តិ

វិក័ត្តវគ្គសូត្រ	សព្វវិក័ត្តសុត្តិ	ធម្មចក្កប្បវត្តនំ	៦០៣
		ទុក្ខអាយសច្ចំ	៦០៤
		ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	៦០៥
		មគ្គអាយសច្ចំ	៦១០
		អាយសច្ចាចិក្ខុតា	៦១៣

ធាតុកោសល្យ ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ

វិក័ត្តវគ្គសូត្រ	ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	មហាបដិបទាអាយសច្ចំ	៦១៤
		កាខទុស្ស កាយចនំ	៦១៧
		សុប្បនិកាការាម	៦១៨
		ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	៦២០
		ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	៦២៧

សទ្យាយតនវិគ្គ

សទ្យាយតនវិគ្គ អនាថិបិណ្ឌិកោវិទសូត្តិ

សទ្យាយតនវិគ្គសូត្រ	អនាថិបិណ្ឌិកោវិទសូត្រ	កាតាប្បវត្តិ	៦២៧
		អដ្ឋកាយតនានិ	៦២៧
		ចក្ខុសម្មស្សាទិ	៦២៨

ធាតុកោសល្យ

សព្វវិក័ត្តសុត្តិ ទី ១១

វិក័ត្តវគ្គសូត្រ	សព្វវិក័ត្តសុត្តិ	ការប្រើប្រាស់ធម្មចក្កប្បវត្តនំ	៦០៣
		ទុក្ខអាយសច្ចំ	៦០៤
		ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	៦០៥
		មគ្គអាយសច្ចំ	៦១០
		ការប្រើប្រាស់អាយសច្ចំ	៦១៣

ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ ទី ១២

វិក័ត្តវគ្គសូត្រ	ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	ការអនុវត្តនៃធាតុមហាបដិបទាអាយសច្ចំ	៦១៤
		កិរិយាអនុវត្តនៃព្រះកោសល្យ	៦១៧
		កិរិយាអនុវត្តនៃការប្រើប្រាស់អាយសច្ចំ	៦១៨
		សេចក្តីផ្សេងគ្នានៃទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	៦២០
		ទុក្ខនិរោធគាមិនិបដិបទាអាយសច្ចំ	៦២៧

សទ្យាយតនវិគ្គ

អនាថិបិណ្ឌិកោវិទសូត្រ ទី ១

សទ្យាយតនវិគ្គសូត្រ	អនាថិបិណ្ឌិកោវិទសូត្រ	ការប្រើប្រាស់នៃកាតាប្បវត្តិ	៦២៧
		កាយតនៈធាតុនិ	៦២៧
		ចក្ខុសម្មស្សាទិ	៦២៨

ឆ្នាំ ៧ មាតិកា បញ្ជី ១

មាតិកា	ទំព័រ
សទ្ធាយកនៃសូត្រ ភាគបិណ្ឌិកោទស្សន្ត បញ្ចក្ខន្ធ	២២១
ឥន្ទ្រលោកបរលោក	២២២
កគនៃបស្សន្តិមនំ	២២៤
ជេតនៃប្បសិសនំ	២២៧
ភាសិតានិទ្ទនំ	២២៨

ធីតិយំ ធម្មោភិទស្សន្តិ

សទ្ធាយកនៃសូត្រ ធម្មោភិទស្សន្ត ភាគបញ្ញត្តិ	២៤១
សាវច្ឆកប្បញ្ញាតថ្មី	២៤៤
កគនៃបស្សន្តិមនំ	២៤៨

តតិយំ បុណ្ណាភិទស្សន្តិ

សទ្ធាយកនៃសូត្រ បុណ្ណាភិទស្សន្ត ឧទទ្ធានំ	២៦៣
សុណាបរន្តានំ ចណ្ណ- ការេ	២៦៥
បណ្ណស្ស បរិនិព្វានំ	២៦៨

ចតុត្ថំ ធម្មតោភិទស្សន្តិ

សទ្ធាយកនៃសូត្រ ធម្មតោភិទស្សន្ត ភិក្ខុនិទ្ធានំ	២៧៣
ពាហិកយកនានំ	២៧៥

សទ្ធិកំប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ទំព័រ
សទ្ធាយកនៃសូត្រ ភាគបិណ្ឌិកោទស្សន្ត បញ្ចក្ខន្ធ	២២១
លោកនេនិរិលោកភាគីមុខ	២២២
ភាគបិណ្ឌិកោទស្សន្ត ចូលទៅកាល់ព្រះ	
មានព្រះភោគ	២២៤
សេចក្តីសរសើរក្នុងជេតនៃ	២២៧
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះភាសិត	២២៨

ធម្មោភិទស្សន្ត ទី ២

សទ្ធាយកនៃសូត្រ ធម្មោភិទស្សន្ត ភិយោប្រតិភិទៅនៃភាគា	២៤១
បញ្ញាតម្យនៃព្រះសាវច្ឆក	២៤៤
ភិយោចូលទៅកាល់ព្រះមានព្រះភោគ	២៤៨

បុណ្ណាភិទស្សន្ត ទី ៣

សទ្ធាយកនៃសូត្រ បុណ្ណាភិទស្សន្ត ការឱ្យឧទទ	២៦៣
ការកំណត់នៃភិក្ខុអនុស្សាបរន្តនៃបទ	២៦៥
បរិនិព្វាននៃព្រះបុណ្ណ	២៦៨

ធម្មតោភិទស្សន្ត ទី ៤

សទ្ធាយកនៃសូត្រ ធម្មតោភិទស្សន្ត ការឱ្យឧទទដល់ភិក្ខុនិ	២៧៣
ពាយកនៈភាគីព្រះ	២៧៥

ឈ្មោះ	ទំព័រ
សច្ច្យយកនវិស្ស ឧទ្ធុរោកវិស្សុត វិញ្ញាណកាយ	២៧៧
វេទនាខន្ធ	២៧៧
ភាពិកយកនវិ	២៧១
គោយកកោបមា	២៧៣
សក្ករោជ្ឈន្តិ	២៧៤
កដកាកម្មបស្កិមនំ	២៧៧
កដ្ឋតិកាយកនវិ	២៧៤
វិញ្ញាណកាយ	២៧១
គេសប្បវិបាសមា	២៧៣
កុបមា	២៧៤
គោយកកោបមា	២៧៣
សក្ករោជ្ឈន្តិ	២៧៤
កាសិកានុនំ	៣០១

បញ្ជី ក្នុងរាហ៍លោកវិស្សុត

សច្ច្យយកនវិស្ស ច្ចុទ្ធស្សុលោកវិស្សុត ចក្ខុយកនវិ	៣០៣
ចក្ខុសម្ពុស្ស	៣០៤
មនោវិញ្ញាណ	៣០៧

ឈ្មោះ	ទំព័រ
សច្ច្យយកនវិស្ស ឧទ្ធុរោកវិស្សុត វិញ្ញាណកាយ	២៧៧
វេទនាខន្ធ	២៧៧
កាយកនវិក្រៅ	២៧១
ឧបមាដោយអក្ខសម្រាប់គោ	២៧៣
កោជ្ឈន្តិប្រាំពីរ	២៧៤
ការចូលទៅកាន់កដកាកម	២៧៧
កាយកនវិក្នុង	២៧៤
វិញ្ញាណកាយ	២៧១
ឧបមាដោយប្រតិប្រែង	២៧៣
ឧបមាដោយដើមឈើ	២៧៤
ឧបមាដោយអក្ខសម្រាប់គោ	២៧៣
កោជ្ឈន្តិប្រាំពីរ	២៧៤
សេចក្តីត្រេកអរចំពោះកាសិក	៣០១

ច្ចុទ្ធស្សុលោកវិស្សុត ទី ៥

សច្ច្យយកនវិស្ស ច្ចុទ្ធស្សុលោកវិស្សុត ចក្ខុយកនវិ	៣០៣
ចក្ខុសម្ពុស្ស	៣០៤
មនោវិញ្ញាណ	៣០៧

សទ្ធាយកនវិក្កស្ស ចូរ្យកហុរណវទស្សត្ថ កាយកនាទិវិក្កខ្នំ . . . ៣០៧

ធម្មំ ធម្មក្កស្សត្ថំ

សទ្ធាយកនវិក្កស្ស ធម្មក្កស្សត្ថ វិញ្ញាណកាយ . . . ៣១៣

ន វេទនាកាយ . . . ៣១៥

អនក្កតា . . . ៣១៧

សក្កាយសមុទយតាមិនី . . ៣២៣

សក្កាយនិរោធតាមិនី . . ៣២៥

អង្គានការេ . . . ៣២៧

ឋានការេ . . . ៣២៩

កាសិភាវិកខ្នំ . . . ៣៣១

សក្កមិ សទ្ធាយកនវិក្កស្សត្ថំ

សទ្ធាយកនវិក្កស្ស សទ្ធាយកនវិក្កស្សត្ថ កណ្តាបវឌ្ឍនំ . . ៣៣៥

កណ្តាបហានំ . . . ៣៣៧

ការិទាប្រិប្បិ . . . ៣៤១

បរិដាននាទិ . . . ៣៤៣

សទ្ធាយកនវិក្ក ចូរ្យកហុរណវទស្សត្ថ សេចក្តីនឿយណាយក្ក

កាយកនៈជាដើម . . . ៣០៧

ធម្មក្កស្សត្ថ ទី ៦

សទ្ធាយកនវិក្ក ធម្មក្កស្សត្ថ វិញ្ញាណកាយត្រ័ម្ភយ . . ៣១៣

វេទនាកាយត្រ័ម្ភយ . . . ៣១៥

កាវនេអនក្ក . . . ៣១៧

ដំណើរកិច្ចនៃសក្កាយ . ៣២៣

ដំណើរលេខៈនៃសក្កាយ . ៣២៥

ភាវនេពាក្យមិនសមហេតុ . ៣២៧

ភាវនេពាក្យសមហេតុ . . . ៣២៩

សេចក្តីត្រេកអរចំពោះកាសិភាវិក . ៣៣១

សទ្ធាយកនវិក្កស្សត្ថ ទី ៧

សទ្ធាយកនវិក្ក សទ្ធាយកនវិក្កស្សត្ថ ការចម្រើនឡើងនៃកណ្តា ៣៣៥

ការលេបដីនៃកណ្តា . . . ៣៣៧

ការពេញចំបូណ៌ដោយការិទា ៣៤១

ការកំណត់ដីនៃដំបូងជាដើម . ៣៤៣

មាតិកា

ទំព័រ

អង្គម៍ ទតវិទ្យុយ្យសុត្តិ

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស ទតវិទ្យុយ្យសុត្តិ អសក្កតត្ថការាណ . . . ៣៤៧

សក្កតត្ថការាណ . . . ៣៤១

ភាការទ្ធវេយ្យញ្ញា . . . ៣៤៣

សរណគមនំ . . . ៣៤៤

ទតម៍ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសុត្តិ

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិសុត្តិ សុត្តាភារិហារាណ . . . ៣៤៧

និរណេយ្យញ្ញា . . . ៣៦១

វគ្គិយេយ្យញ្ញា . . . ៣៦៣

ពោជ្ឈន្តិយញ្ញា . . . ៣៦៤

វិញ្ញាវិមុត្តិយញ្ញា . . . ៣៦៧

ទតម៍ វគ្គិយការវិនាសុត្តិ

សទ្ធាយកនវគ្គស្ស វគ្គិយការវិនាសុត្តិ អាទទ្ធស្ស និមន្តនំ . . . ៣៧១

វគ្គិយការវិនា . . . ៣៧៣

សេក្ខបាតិបទេ . . . ៣៨១

ទុក្ខនំ . . . ៣៨៤

មាតិកា

ទំព័រ

ទតវិទ្យុយ្យស្សត្រ ទី ៨

សទ្ធាយកនវគ្គ ទតវិទ្យុយ្យស្សត្រ ភាពវិបេក្ខន្តលវេសនេមនេប្បិ

ធ្វើសក្ការៈ ៣៤៧

សទ្ធាយកនវគ្គ ទតវិទ្យុយ្យស្សត្រ ភាពវិបេក្ខន្តលក្ខវិបេក្ខន្តៈ ៣៤១

ការស្មារតីហេតុយោបល់ . . . ៣៤៣

ការដល់នូវសរណៈ . . . ៣៤៤

បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិស្សត្រ ទី ៩

សទ្ធាយកនវគ្គ បិណ្ឌបាតបារិសុទ្ធិស្សត្រ សុត្តាភារិហារេសោបក្ខិ ៣៤៧

និរណេយ្យញ្ញា ៣៦១

វគ្គិយេយ្យញ្ញា ៣៦៣

ពោជ្ឈន្តិយញ្ញា ៣៦៤

វិញ្ញាវិមុត្តិយញ្ញា ៣៦៧

វគ្គិយការវិនាស្សត្រ ទី ១០

សទ្ធាយកនវគ្គ វគ្គិយការវិនាស្សត្រ ការនិមន្តលេសប្រកោនុ . . . ៣៧១

ការចម្រើននូវវគ្គិយ . . . ៣៧៣

សេក្ខប្បដិបទេ ៣៨១

ទុក្ខនំ ៣៨៤

វិទ្យាវិទ្យុបត្តិ

វិទ្យុនាម	អវិទ្យុនាម	អន្តរ រដ្ឋលេខាយ	
កាលាយ	កាលាយ	៧៧	១០
ទិដ្ឋិ	ទិដ្ឋិ	៨៧	១១
អក្ខរ៍ អក្ខរកាសិ	អក្ខរ៍ អក្ខរកាសិ	៧៦	៨
អស្ស ទេវតា	អស្សទេវតា	១១៤	១៨
កន្តិវិស្ស	កន្តិវិស្ស	១៦៨	១
ទេវតាទុសារី ^(១)	ទេវតាទុសារី	១៣១	១០
"	"	១៣៣	៧
អនុសញ្ញា	អនុសញ្ញា	១៨៧	៨
វិនយ្យ	វិនយ្យ	៦១៦	៤
វិនយ្យលោក	វិនយ្យលោក	"	៨
ស ច បទ	ស ច បទ	៦៦៧	៤
ភិសិ	ភិស្សតិ	"	១៦
ឧកាលសិ	ឧកាលសិ	៦៧៣	៣
ទេវ	ទេវ	៦៧៦	១
១៧៧	៦៧៧	លេខទំព័រ	
អថ ខោ	អថខោ	៣០០	១៧
បញ្ជាយតិ	បញ្ជាយតិ ។	៣១៧	៣
គុដ្ឋ	គុដ្ឋ	៣៤០	១៣
កសិ	កស្សិ	៣៧៣	៤

សន្តិកប្រាប័ណ្ណទុស-ប្រវ

ពាក្យទុស	ពាក្យប្រវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មាលភិក្ខុ វេប	មាលភិក្ខុ	៨៤	១៦
កាយចាតិក្ខុ	កាយចាតិក្ខុ	៧៦	១៤
"	"	៧៧	៤
កន្តិលោកនៈ ។	កន្តិលោកនៈ	៨៦	១៦
បុគ្គលកាលបាន	បុគ្គល	១០១	១០
ភិក្ខុភិក្ខុ	ភិក្ខុភិក្ខុ ជាដា ការបានក្តី	"	១៦
បុគ្គលកាលបាន	បុគ្គល	១០៦	៤
លោកមិសៈក្តី	លោកមិសៈ ជាដា		
	ការបានក្តី	"	៧
បុគ្គលកាលមិនបាន	បុគ្គល	១០៣	១៦
លោកមិសៈក្តី	លោកមិសៈ ជាដា		
	ការមិនបានក្តី	"	១៤
បុគ្គលកាលមិនបាន	បុគ្គល	១០៤	៤
លោកមិសៈក្តី	លោកមិសៈ ជាដា		
	ការមិនបានក្តី	"	៨
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយភិទិស ១១៤		១៤
ខាងក្បួនក្តី តែម្តងបាន	ខាងក្បួនក្តី	"	១៨
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយភិទិស ១១៨		៤

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
តែម្តងបាន ៗ	ៗ	១១៨	៣
កាន់ទិស	កាន់ទិសតែមួយៗក៏ទិស	"	៤
តែម្តងបាន	ៗ	"	៥
តែមិនប្រកប	ហើយប្រកប	១៥៧	១១
សេចក្តី	សេចក្តី	១៥៨	៤
អនុបាត	ការបាត	១៧៥	"
ព្រះភាគ	ព្រះភាគ	២២២	៦
លុះមានព្រះភាគ	លុះព្រះមានព្រះភាគ	២២៥	៨
នេះ	នេះ	២៥០	៥
ចូរយ	ការចូរយ	២៥១	៥
អត់អត់	អត់អត់	២ ៥៣	"
ល្អណាស់ ⁺	ល្អណាស់ ⁺	២ ៦២	១៨
ភាយភ័យ	ភាយភ័យ	២ ៥៤	១០
(១៦៧)	(២៦៧)	២ ៥៥	៤
និកាយស្យ	និកាយ	៣ ៦៤	១
បណ្តាសក	បណ្តាសក	"	"
សូម្បី	សូម្បី	៣៥០	១២
ឡើយ	ឡើយ	៣៥២	១
បុគ្គល	បុគ្គលណា	៣ ៦៤	៥